

חד מן מלכי חס' וזו בסוף תיבות' וקרי' וסי' מהרתי ותבאתי ואולם חי' אלהי ישראל אשר מנעני ב' בוכנל' נשאי' צלק העמוני נחרי דשמואל' לכו ויאמר כנענתך' יושבתי בלבנון' מקוננתי בארזים מה נחנתי בבא לך חבלים' הרבית עלי נלעד וקחי צרי' שכנתי על מים רבים רבתי' הלכתי הציבי לך ויהי בשכנו וידעת את המקום אשר ישכב שם ובאת וגלית מרגלותיו ושכבתי' קניתי ויאמר בעז ביום קנותך' שנאי נגיד חסר

איהיה כטל לישראל יפרח כשושנה

חד מן מלכי חס' וזו בסוף תיבות' וקרי' וסי' ויצו את בני בנימין לאמר' ויעלה ויקח שמואל טלה הלב' בטחך במעשיך' וחללה ונתתו ביד הזרים לבו' ויעל ויכינו המזבח על מכונתו' שוי ומן בני

והמלך

והמלך

אלה אלישע מה אנשה לכו תנין דפסו' שכניתי ויאמר לכו שאלו כלים' נשכי ותבא ותגד לאיש האלהים' ציונים' ששי ותערו זהב וכסף אכלתי ב' בפסו' עשיתי בבנתך נבך בראש הייתי ב' בפסו' נתתי חבונותי' יושבתי שישו ושמוחי בת ארזים' קומי לכו התאנה חנשה פניך' מצאי כי מצאי מצאי

אמר חרש לא ימצא בכל ארץ' ויאמר ויעקב אל' ויאמר חרשתי

והמלך ויאמר ויעקב אל' ויאמר חרשתי

אמר חרש לא ימצא בכל ארץ' ויאמר ויעקב אל' ויאמר חרשתי

והמלך

והמלך ויאמר ויעקב אל' ויאמר חרשתי

מקיס מלכים חל הוא לבנו רשי

ולא

יחס לו' אמרו רבותינו כל המבזה בגדים אינו כהנה מהם לסוף לפי שקרע את כנף המעיל לשחול' ומדרש חבדה אמר רבי שמואל בר כהמני כיון שראה דוד את המלך עומד בירושלם וחרבו בידו כנשק מירחמו: בתולה' בתוליה מחממת את בשרה: סוכנת' מחממת וכן

ובוקע עבים יסכן בס: לא ידע' שהבתולה יפה לחמם מן הבועלה ורבותינו אמרו משום לא ירבה לו נשי' וכבר היו לו שמונה עשר: מתנשא

והמלך

דוד זקן עד ויתחמץ שלמה חת בת פרעה: ויכסוהו בכנדים ולא יחס לו' ידוע שהבגדי' חנים מחממים כי חם במקרה מצד שמירתם שהאזיר המקיף בגוף לא יקררהו ולזה ב' בקשו לו עבדיו דבר שיחממהו מצד חממותו בו ובחרו לו סיתחמם בחום נערה בתולה מפני שיתקבצו סבות רבות אל סתחממהו האחת מצד חמה בה והשנית מצד התחממה בהיותה עם הזכר והתעוררה למשגל והשלישית כי הוא גם כן יתעורר טבעו לקראת מצד יפיה והיותה בתולה וזה יהיה סבה אל סיתחמם מעצמו: ותהי לו סוכנת' לל שומרת האזרנות וזה יהיה סבה שתוכל לבא לשכב בחיקו ואיש לא ירביש: ויעש

והמלך דוד זקן בא בימים ויכסוהו בכנדים ולא יחס לו: ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני המלך נערה בתולה ועמדה לפני המלך ותהי לו סוכנת ושכבה בחיקך וחס לאדני המלך: ויבקשו נערה יפה בכל גבול ישראל וימצאו את אבישג השונמית ויבאו אתה למלך: והנערה יפה ערומה ותהי למלך סוכנת ותשרתהו והמלך לא ידעה:

והמלך

דוד זקן' בן שבעים שנה היה שהרי בן שלשים היה במלכו וחרבעים שנה מלך: בא בימים' בימי הזקנה חלש ונפל למטה ואף על פי שלא היה חלש בן שבעי' שנה מכני המלחמות אשר נלחם תשש כמו וקפצה עליו הזקנה והזקן כל זמן שהולך ומזקן החום הטבעי הולך וחסר לפיכך ויכסוהו בכנדים ולא יחס לו' ויש בדרש סכל המבזה את הבגדים לסוף אינו כהנה מהם ולפי שכרת דוד את כנף המעיל אשר לשחול לא כהנה מהבגדים לעת זקנתו וזה הדרש רחוק ויש עוד בו דרש קרוב מזה כי בראות דוד המלך וחרבו סלופה בידו נבעת ונכטן כמו שכתוב כי נבעת מפני חרב ה המלך: ולא יחס לו' ולא יחס בשרו לו כמו ויחס בשר הילד וכן וחס לאדני המלך וחס להם לל וחס הבשר ויחס שרשו יחס מבני הקל והוא כתוב ביד ה האיתן לבד ויוד השרש כעלמת מהמכתב וכן וירא שחול מלפני דוד וירש זרעך וחרים זולתם: נערה בתולה' כי היא יותר מחממת מן הבועלה: סוכנת' ית קריבא ויש מפרשים מחממת כמו ובוקע עבים יסכן בס לדעת קצת המפרשים וכן בלשון ערב לדבר חס יאמרו סכון ויש מפרשים אחרת כמו לך בא אל הסכן ואין טעם לפי' הנה כי מה נזקך למלך שתהיה אחרת ובעלת אחרת' והנכון בעיני שפי' מועילה כל' שיהיה למלך תועלת בה מפני הכנה אשר אחזתה וזהו ספרים ואחר כך ושכבה בחיקך וחס לאדני המלך וכמוהו כי תחמם מה יסכן לך מה אועיל מחטאתי וכן הוכח בדבר לא יסכן ומליס לא יועיל בס: והמלך לא ידעה' כמו שפי' שהבתולה טובה לחמם

והמלך דוד זקן בא בימים' והמלך דוד זקן שמע את כל הדברים' שלח אל צדוק ואל אביתר הכהנים: ותהי ידו וסי' נמסר בשמואל א' סימן יח ובאיוב סימן יג: וחס ג' פתחין בקריאה וסי' וחס השמש ונמס' והם לאדני המלך' גם אם ישכבו שנים וחס להם' אנך' וחד חס לכו בהנעי' וכל בן נח דכוו':

ומלכא

דוד סיב על ביומין ומבסן ליה בלבושין ולא שחין ליה: ויאמרו ליה עבדוהי יבעו לרבנני מלכא עולמתא בתולתא ותשפיש קדם מלכא ותהי ליה קריבא ותשכב לותך ותשחן לרבנני מ מלכא: ובעו עולמתא שפרתא בכל תחום ארעא ד' ישראל ואשכחו ית אבישג רמן שונם ואיתאו יתה למלכא: ועולמתא שפירא עד לחרא והוה למלכא קריבא ומשמשא ליה ומלכא לא ידעה:

כמו ובוקע עבים יסכן בס לדעת קצת המפרשים וכן בלשון ערב לדבר חס יאמרו סכון ויש מפרשים אחרת כמו לך בא אל הסכן ואין טעם לפי' הנה כי מה נזקך למלך שתהיה אחרת ובעלת אחרת' והנכון בעיני שפי' מועילה כל' שיהיה למלך תועלת בה מפני הכנה אשר אחזתה וזהו ספרים ואחר כך ושכבה בחיקך וחס לאדני המלך וכמוהו כי תחמם מה יסכן לך מה אועיל מחטאתי וכן הוכח בדבר לא יסכן ומליס לא יועיל בס: והמלך לא ידעה' כמו שפי' שהבתולה טובה לחמם

מלכים א א רלבג

ויצא המלך דוד ויאמר קראו לי לבת שבע / הנה נדחה מזה כי בת שבע יצאה מן החדר בבה נתן הנביא לדבר אל המלך כדי שלא יכיר המלך כי זה הדבר היה מוסכם ביניהם ולזה קרא דוד לבת שבע ופחד לבא אליה ולומר אלו הדברים כי היא הייתה יותר עצמית בזה מנתן הנביא כמו שמבאנו בחשבה התקועית שעשתה שאמרה הדברים אל יואב לא אליה: על הפרדה אשר לי זה אחד מסימני המלוכה כי לא ירכב על מרכבת המלך מי שאינו מלך: והורדתם אותנו אל גיחון / הנה בחר למשחנו במקום נהר להיות סימן שתמשך מלכותנו ותתקיים ותתפשט: ומשח אותנו עם צדוק הכהן / ידענו כי שמן המשחה שעשה משה הוא נעשה לדורות כמו שנזכר שם לא נעשה עוד ונלחמו ולזה הוא מבוחר ש

רשי

על הפרדה אשר לי / הוא סימן לו שיהיה נחלת הנדולה שאין הדיוט רוכב על סוסו של מלך: אל גיחון / הוא מעין השילוח מכאן שאין מושחין את המלך אלא על המעיין סימן שתמשך מלכותו: ומשחת אותו / נתן לו שמן בן ריסי עינת כמין מזר כ כזה: חמץ / שיהיה שלמה: מכסה אדוני המלך / מכאן שאין אדם מתקן בבנו: והכרתו והפלתו / תרגם יונתן וקשתיה וקלעיה ורכותיו חמרו חורים ותומים: את קרן השמן / משמן המשח שעשה משה: מן האהל / שהארץ נתון בעיר דוד וכלותיה של שמן המשחה לפני הארון כמו שאנו סוכן בסדר יומא: בחללים

רדק

קראו לי לבת שבע / לא יצאה מהחדר אבל רחקה ממנו מעט בעוד שהיה נתן מדבר עמו לפי אמר קראו לי ודרש הכתוב בזה רחוק מאד שאמר כי לתשמיש קראה להודיע לאביטב כי מה שלא ידעה לסבה שהיתה חסור לו לא מפני שלא היה יכול: יחי לעולם / פירוש חיי נפש לעולם הבא כי בעולם הזה קרוב היה למיתה וכן הו' יתקיים וכל שאר יחי המלך תרגם יצא: עבדי אדוני / על הכרתי ועל הפלתי אמר ומה שאמר עבדי אדוני כאלו אמר עבדי וכן ואל משה אמר עלה אל יי' דל' איו ואת יפתח ואת שמואל רל' אותי: אשר לי / שהייתי רוכב בה וזה יהיה סימ' למלוכה שהרי חץ הדיוט רוכב על סוסו של מלך: אל גיחון / הוא שילוח וכן הו' לשילוח וקרא בשני שמות בזה להמליכו אל גיחון למשחו שם לסימן טוב שתמשך מלכותו כמו שתמשך המעיין: ומשח אותו / חף על פי שלא היה צריך למשחו שאין מ מושחין מלך בן מלך כי כשמשח דוד לו ולזרעו נמשח למלכות אלא מפני מחלוקתו של אדניו בזה למשחו: יחי המלך / יצא מלכא וכן תרגם יונתן כל יחי המלך כי התפלה על החיים וההצלחה כי אינם חיים בלא הצלחה: ויוליכו אותו על גיחון / כמו אל גיחון וכן ותתפלל על יי' כמו אל יי' וכן הרמזה על ביתו כמו אל ביתו: את קרן השמן / הוא שמן המשחה: מן האהל / מאהל מועד כי שם היה שמן המשחה וחף על פי שאהל מועד היה בזמן ההוא בבבעון הלך שם צדוק אלו שלא להביאו וחף על פי שאמר כי כלותיה של שמן המשחה הייתה נתונה לפני הארון זה היה כשהארץ היה באהל מועד אבל כשהוביאו אותו משם למלחמת כלשת' הצלחות ונצננת המן הניחו שם באהל מועד ולא לקחו משם אלא הארון ואם הביאו הצלחות אהב

ואתיב מלכא דוד ויאמר קרו לי לבת שבע ועלת לקדם מלכא וקמת לקדם מלכא: וקים מלכא ויאמר קים הוא יי' הפרק ית נפשי מכל עקא: ארי קמא דקומית לך במימרא דיי אלהא דישאל למימר ארי שלמה ברך ימלך בתרי והוא יתיב על פורסי מלכותי תחותי ארי כן אעביד יומא דדין: וכרעת בת שבע על אפיה על ארעה וסגרת למלכא ואמרת יתקים רבובי מלכא דוד לעלם: ויאמר מלכא דוד קרו לי לצדוק כהנא ולנתן נביא ורבובי מלכא בר יהודע ואתו לקדם מלכא: ויאמר מלכא להון דברו עמכון ית עבדי רבוביכון ותרכבון ית שלמה ברי על בורנתא די לי ותחתון ירמיה לשילוחא: וימשח יתה תמן צדוק כהנא ונתן נביא למהו מלכא על ישראל ותתקעון בשופרא ותימרון יצא מלכא שלמה: ותסקון בתרוהי וירתי ותיב על פורסי מלכותי והוא ימלך תהורתי וירמיה פקדית למהו מלכא על ישראל ועל יהודה: ואתיב בניה בר יהודע ית מלכא ויאמר אמן כן תהי רעוא מן קדם יי' אלהא דרבובי מלכא: כמא דהוה מימרא דיי בסעדיה דרבובי מלכא כן יהי בסעדיה דשלמה וירבי ית בורסיה מבורסיה מלכותא דרבובי מלכא דוד: ונתת צדוק כהנא ונתן נביא ובניה בר יהודע וקשתיה וקלעיה וארביכו ית שלמה על בורנתא דמלכא דוד ואובילו יתיה לשילוחא: ונסיב צדוק כהנא ית קרנא דמשחא מן משבנא ומשח ית שלמה ותקעו בשופרא ויאמרו כל עמא יצא מלכא שלמה:

ויצא המלך דוד ויאמר קראו לי לבת שבע ותבא לפני המלך ותעמד לפני המלך: וישבע המלך ויאמר חיה יהיה אשר פרה את נפשי מכל צרה: כי כאשר נשבעתי לך ביהודה אלהי ישראל לאמר בני שלמה בנך ימלך אחרי והוא ישב על כסאי תחתני כי בן אעשה היום הזה: ותקד בת שבע אפים ארץ ותשתחו למלך ותאמר יחי אדני המלך דוד לעלם: ויאמר המלך דוד קראו לי לצדוק הכהן ולנתן הנביא ולרבובי בן יהודע ויבאו לפני המלך: ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אתו על גיחון: ומשח אתו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל ותקעתם בשופר ואמרתם יחי המלך שלמה: ועליתם אחריו ובא וישב על כסאי והוא ימלך תחתיו ואתו צויתו להיות נגיד על ישראל ועל יהודה: ויען בניהו בן יהודע את המלך ויאמר אמן כן יאמר יהוה אלהי אדני המלך: כאשר היה יהוה עם אדני המלך בן יהו' עם שלמה ויגדל את כסא אדני המלך דוד: וירד צדוק הכהן ונתן הנביא ובניהו בן יהודע והכרתו והפלתו ורכבו את שלמה על פרדת המלך דוד וילכו אותו על גיחון: ויקח צדוק הכהן את קרן השמן מן האהל ומשח את שלמה ויתקעו בשופר ויאמרו כל העם יחי המלך שלמה:

ושל אחריו ויוליכו אותו / ושל אחריו ומשחו אותו צדוק הכהן חס': ויאמרו כל העם ד' וסי' אל שמואל / ויקח צדוק הכהן את קרן השמן / אמן והלל ליה' אשר בשער והוקים:

וענין בכהן גדול כי באורי' ותומי' יודע מי הוא אשר בחר יי' בוכן הענין בסנהדרי גדולה כי כל ישר' מחוייבים להמשיך למה שיגורו כמו שכתבאר בתורה ולזה זכר בזה המקו' צדוק הכהן כי הוא היה כב' ונתן שהיה נביא וכניהו בן יהוד' והכרתי והפלתי שהיו סנהדרי גדולה וכניהו בן יהודע היה עליה' כמו שזכר בספר שמואל מחללים

אין ה' סבירק ארצה וסי' ויבא ארץ כנען אל יעקב אביהם / נחנו נעבר חלוצים לפני יי' / ותרא אביגיל את דוד ותמהר / ותקד בת שבע אפים ארץ / ולא יפול צדוק ארץ / גיחון / ו' מלאים / ו' חסרים / וסי' ושם הנדר השני / גיחון / סתם את מוצא / בנה חומה חיצונה דמלכים / הלך / קדמא מלאים / והורדתם אתו אל גיחון / ויען המלך דוד ויאמר קראו לי לבת שבע ותבא לפני המלך ותעמד לפני המלך: וישבע המלך ויאמר חיה יהיה אשר פרה את נפשי מכל צרה: כי כאשר נשבעתי לך ביהודה אלהי ישראל לאמר בני שלמה בנך ימלך אחרי והוא ישב על כסאי תחתני כי בן אעשה היום הזה: ותקד בת שבע אפים ארץ ותשתחו למלך ותאמר יחי אדני המלך דוד לעלם: ויאמר המלך דוד קראו לי לצדוק הכהן ולנתן הנביא ולרבובי בן יהודע ויבאו לפני המלך: ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אתו על גיחון: ומשח אתו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל ותקעתם בשופר ואמרתם יחי המלך שלמה: ועליתם אחריו ובא וישב על כסאי והוא ימלך תחתיו ואתו צויתו להיות נגיד על ישראל ועל יהודה: ויען בניהו בן יהודע את המלך ויאמר אמן כן יאמר יהוה אלהי אדני המלך: כאשר היה יהוה עם אדני המלך בן יהו' עם שלמה ויגדל את כסא אדני המלך דוד: וירד צדוק הכהן ונתן הנביא ובניהו בן יהודע והכרתו והפלתו ורכבו את שלמה על פרדת המלך דוד וילכו אותו על גיחון: ויקח צדוק הכהן את קרן השמן מן האהל ומשח את שלמה ויתקעו בשופר ויאמרו כל העם יחי המלך שלמה: ושל אחריו ויוליכו אותו / ושל אחריו ומשחו אותו צדוק הכהן חס': ויאמרו כל העם ד' וסי' אל שמואל / ויקח צדוק הכהן את קרן השמן / אמן והלל ליה' אשר בשער והוקים: וענין בכהן גדול כי באורי' ותומי' יודע מי הוא אשר בחר יי' בוכן הענין בסנהדרי גדולה כי כל ישר' מחוייבים להמשיך למה שיגורו כמו שכתבאר בתורה ולזה זכר בזה המקו' צדוק הכהן כי הוא היה כב' ונתן שהיה נביא וכניהו בן יהוד' והכרתי והפלתי שהיו סנהדרי גדולה וכניהו בן יהודע היה עליה' כמו שזכר בספר שמואל מחללים

מחללים בחללים... לל שהיו מונגים בחללים והם כלי זמר בדמיון קנים והם נקובים נקבים משוערים להנחת מינים מונבלים מהקולות: ותבקע הארץ לקולם חמר זה על צד ההפלה והגנומה או יהיה הרצון בזה כי לקולם נאספנו רבים אליהם מכל הצדדים וכאלו בקעו חורר הארץ בחנוק: מה קול הקריה הומה רל מה קול העיר חמר היא הומה זאת ההמיה הנפלאה: כי חיש חיל חמה טוב תבשר ידמה שהרצון בחיש חיל חיש טוב כי החיש הטו עשה חיל בטובותיו ומדרך החיש הטוב לבשר הטוב לא הרע או יהיה הרצון בחיש חיל גבור והנה מדרך הגבור שיתנבא תמיד הטוב בדברי הריב והמלחמה לסבת היותו בלתי נופחד: ויחזק בקרנות המזבח הנה כבר נתבאר

בתורה כי המזבח ק קולט חלח חס בח סס רוכח מכה כעס בזדון נבערמה והנה חלוניה לזה בח סס כי סס לא היה מפקח שהרננו שלמה ויהיה המקום ההוא לו למקלט עד שיבטיחהו המלך ס שלמה שלא ימיתהו: חס יהיה לכן חיל לא יפול משערת ראשו ח חרב רל חס תחוקנה ידיו להיות לעבודת המלך ולמנוחתו כשאר בני החיל לא יציעהו נזק מצדי זכן סלח דוד לחנני יבש גלעד ועתה תחוקנה ידיכם והיו לבני חיל: ויבא וישתחו למלך שלמה ויחל לו שלמ ידמה כי מפני שאינו לו שלמה חס יהיה לכן חיל ח חשב חזניהו סירבה לעמוד לפניו ויסרתהו ולזה לא היה רוצה ל להפריד ממנו חס לא יתן לו רשות וכאשר הרבים שלמה בנה ח חמר לו סלך לביתו: וחוקת והיית לחיש רוצה לו שלא תהייה פעולותך פעולות צ בעיר סנים ונער חבל תהייה פעולות חיש גדול וזה חמנס יהיה עם ההתמסכות ענה: ושורת

מחללים ל דברי לסיני וחתם מחללים חתי

אלהים חלל חתיב עם

רשי

בחללים פלאוטי בלתי: ותבקע הארץ דברו הכביחים לשון הואי כלסון בני חס: חבל חזוניו כלומר עכשווין בסורתיו ט טובה לך: בקרנות המזב' שהיה בנבעון חמר חרנוי בית דין בקרין בקברי בית דין חמות כאן וחקבר בקרנות חבותי כך דרש רבי תנחומא: חת

ב

ותבקע ד וסימ' האדמה אשר תחתיתם ותבקע הארץ בקולם ותבקע העיר דמלכים וחברו דירמיה: וטוב יו בקריאה וסי' ויצטו יי אלהים מן האדמה כל עץ ולא תחוס עינד עליו בכל הדרך אשר צוה וישלח ויביאחו והוא אדמוני יאמר נא אדננו ויהי בהיות רוח אלהים ויקרא אכיש אל דוד עודנו מדבר והנה

וסליקו כל עמא בתרוהי ועמא משבחין בהנניא וחרן חרוא רבא וזעת ארעא לקלהון: ושמע אדניה וכל זמניא די עמיה ואנון ספיקו למיכל ושמע יואב ית קל שופרא ואמר מא דיון קל קרתא אשתנישת: עד דהוא מלל והיא יונתו בר אביתר כהנא אתא ואמר אדניה עול ארי גבר דחיל חטאין את וטב תבשר: ואתיב יונתו ואמר לאדניה בקושטא רבוננא מלכא דוד אמליד ית שלמה: ושלח עמיה מלכא ית צדוק כהנא וית גרין נביא ובגיה בר יהודע וקשתניא וקלעיה וארביבו יתיה על כורנתא דמלכא: ומשחו יתיה צדוק כהנא ונתן נביא למהו מלכא בשלוחה וסליקו מתמן בר חרן ואשתנישת קרתא הוא קלעא דשמעתון: ואף יתיב שלמה על כורסי מלכותא: ואף עלו עבדי מלכא לברכא ית רבוננא מלכא דוד למימר יתיב יי ית שום שלמה משמד וירבי ית כורסוהי מפורסי מלכותה וסגיד מלכא על ש שוויא: ואף ברין אמר מלכא ברך יי אלהא דישראל דיתב יומא דין בר יתיב על כורסי מלכותי ועיני חזון: ותוהו וקמו כל זמניא די לאדניה ואלו גבר לארחה: ואדניה דחיל מן קדם שלמה וקם ואול ואתקוף בקרנת מרבחא: ואתהוא לשלמה למימר הא אדניה דחיל מן קדם מלכא שלמה והא אחר בקרנת מרבחא למימר יקים לי כיומא דין מלכא שלמה דלא יקטיל ית עבדיה בחרבא: ואמר שלמה אם יהי לגבר דחיל חטאין לא יפול מסער רישה לארעא ואם בישתא תשתכח ביה ויתקטיל: ושלח מלכא שלמה ויחרוהי מעלוי מרבחא ואתא וסגיד למלכא שלמה ואמר ליה שלמה אויל לביתך: וקריבו יומי דוד לממת ופקיד ית שלמה בריה למימר: איהא אויל באורח כל ארעא ויתקוף ותהא לגבר דחיל חטאין:

ויעלו כל העם אחריו והעם מחללים בחללים ושמחים שמחה גדולה ותבקע הארץ בקולם: וישמע אדניהו וכל הקראים אשר אתו והם בלו לאכל וישמע יואב את קול השופר ויאמר מדוע קול הקריה הזכה: עודנו מדבר והנה יונתו בר אביתר הכהן בא ויאמר אדניהו בא כי איש חיל אתה וטוב תבשר: ויען יונתו ויאמר לאדניהו אבל אדנינו המלך דוד המלך את שלמה: וישלח אתו המלך את צדוק הכהן ואת נתן הנביא ובניהו בן יהודע והברתי והפלתני וירכבו אתו על פרדת המלך: וימשחו אתו צדוק הכהן ונתן הנביא למלך בנחון ויעלו כשם שמחים ותהם הקריה הוא הקול אשר שמעתם: וגם ישב שלמה על כסא המלוכה: וגם באו עבדי המלך לברך את אדנינו המלך דוד לאמר ייטיב אליך את שם שלמה משמה ויגדל את כסאו מכסאך וישתחו המלך על המשכב: וגם כברה אמר המלך על המשכב אלהי ישראל אשר נתן היום ישב על כסא ועיני ראות: ויחררו ויקמו כל הקראים אשר לאדניהו וילכו איש לדרכו: ואדניהו ירא מפני שלמה וקם וילך ויחזק בקרנות המזבח: ויגד לשלמה לאמר הנה אדניהו ירא את המלך שלמה והנה אחו בקרנות המזבח לאמר ישבע לי כיום המלך שלמה אם ימית את עבדו בחרב: ויאמר שלמה אם יהיה לכן חיל לא יפול משערתו ארצה ואם יענה תמצאו ומת: וישלח המלך שלמה וירדהו מעל המזבח ויבא וישתחו למלך שלמה ויאמר לו שלמה לד לביתך: ויקרבו ימיו דוד למות ויען את שלמה בנו לאמר: אנכי הלך בדרך כל הארץ וחוקת והיית לאיש: ונתן מקול ספלתו הרעשתי ועמם הלויים שמעוהו יגיע כפך כי תאכל כל ימי עני רעים תאות אדם חסדו ויצא המן ביום ההוא ומתוק האור וטוב לעינים וטוב משניהם וטוב לא יהיה לרשע: ותהם ג בקריאה וסימ' נמסר בשמואל א סימן ד: אחו חר מלעיל וסי' חיל אחו ישיבי והנה אחו בקרנות המזבח שפאל בעשתו ולא אחו בחרא סלעיל וכל שום גבר קמץ וסלרע:

רדק

הניחיה לפני הארון בירושלם יהיה פי האהל חמר כטהלו דוד חכל רחוק הוא שהניחו מאהל מועד שום דבר עד שהניחוהו לכות עולמי לט חס היה הארון שהיה בירושלם היה הארון שבו שבדי לחו והארץ שבו הלוחות היה באל מועד כמו שכתבנו בספר שמואל והקין הזה מלא היה מדת המשיחה כמו שאמר לשמואל מלא קרנך שמן ולך ח חטלחך חל ישי והיה יוצק ממנו על ראש המלך תמלה ואחר כך מושח בצורת כזר בין ריסי עיניו ויש חומרי כי מתחלה היה מושח בין ריסי עיניו ואחר כך הנותר בקרן היה יוצק אותו על ראשו כי מלא הקרן יהיה הסיעור מ מהמשיחה ועוד המליכו שלמה ומשחו חזנו פעם סני כמו סכתו בדברי הימי וימליכו סנית לסלמ מפני כי עתה לא היו עם חלא חכשי ירושלם ואחר כך הקהיל המלך כל שרי יסדל מכל ה הטבטים חל ירושלם ושרי האפים ושרו המחאות ולעיניו כל הקהל משחוהו לגבי וזו משחו גס כן לכדוק לכה גדול וזו עשו שמח גדולה וזכחו זכמים לרוב: מחללים בחללים מזמרים בכלי זמר ששמו חליל והוא כלי חלול ונקוב נקבים קטני: ותבקע הארץ לקולם כאלו נבקעה הארץ מרוב הסמחה והוא לשון הגדלה ותוספת כמו גדולות בצורות בשמים: מדוע קול הקריה הומה מדוע הוא זה הקול שהקריה הומה: חיש חיל חמה כלומר חס זרע וטוב ותי גבר דחיל חטאין כלומר בעל כח לכבוש חת יכרו: חכל חדונינו כלומר חינו כמו שחתה חושב כי טוב חבשר לך חכל הוא להפך כי חדונינו המלך ד דוד המלך חת שלמה: חת סס שלמה מסמך חמר רל בכל חס מתקח חון מבנו ותלמדו בנו משלמה ותלמדו מהיושע: על המשכב קשתחוח לחל על המשכב שהיה שוכב עליה וכן וישתחו ישראל על ראש המטה ויחזק בקרנות המזבח המזבח שהיה בירושלם כי היתר הבמות היה חו והחזיק במזבח להנצל סס: חס ימית עת עבד מזה שחכי מפקח תמיד ומסופק בו ישבע לי שלא ימיתה: חס יהיה לי לכן חיל כמו כן חיל לחדוני וירח מפניו וסר חל משמעתו והי חס יהא לגבר דחיל חטאין כי כן חיל בעל כח לכבוש חת יכרה והיית לחיש זרע ומש ככפסך וכבוש חת יכרך וכן יי לגבר דחיל חטאין ופי לפניו ושורת וכו' וכן ועמשה כן חיש רוצה לומ גדול ונכבד וכן כול חכשי גדולים ונכבדים: חת

את משמרת יי' אלהיך כמו משמרתם את משמרתך לבלתי עשות מחקות התועבות ללכת בדרכי תקון המדון מה הוא חנון אף אתה היה חנון מה הוא רחום אף אתה היה רחום: לשמור חקותי המצוות שלא נבלו טעמים: מצותי אשר נאמר בהם מצוות כגון שלוח שוחטים והפרת גדרים וכיוצא בהן: ומשפטיו' הדין: ועדותיו'

אשר הם עשות וזכר כמו שכתב ומועדי' וכיוצא בהם שהם לזכר ונהנה כל התורה ועדותיו נכחית בו הויו בקריא' והיא למלך הפועל חלפ' שהוא מנחי העין נהפכה עין הפועל וכן בדרכ' עדותיך שפתי והדומים להם: תשכיל' כתרונמו תכלה: את כל אשר תעשה' כמו בכל אשר תעשה ויהיה תשפיל פועל עומד או יהי' את כמשמעו ויהיה תשכיל פועל יוצא כלו' בסמך המצות תכלית אתה את כל אשר תעשה ואת כל אשר תכנה עס: וגם אתה' וגם לרבות על מצות יי' אשר צוהו ללכת בדרכי יי' אשר נאמר זאת היא מדרכי יי' לבעל חשי' הרשע כי אתה ידעת את אשר עשה לי יואב וגו' או יהיה וגם אתה ידעת כמו שאני יודע ואיני דריך ל להודיעך אלא לזותך עליו לבער מן העולם: אשר עשה לי' כיר' אשר עשה לשני שרי כבאות ישראל ולי עשה מה שעשה להם כי חבדו חכי הבהמות תוקבלתיו באהבתי ועמשה גם כן היה ב בשליחתי ומכאן חשי' יהודה אלי ויש מפרשי' אשר עשה לי שהרג אבשלום ולכירו' הזה יהיה אשר עשה לשני שרי חסד ויו' השמוע ואשר עשה' וכד' אשר עשה לי שהרג הספר ששלח לו דוד ביד אוריה: לשני שרי כבאות ישראל כי חבדו היה שר כבא ועמשה שמהו אבשלום שר כבא וכדעת דוד היה למנותו אחר כך שר כבא ועוד כי גדול היה ביהודה ושר כבא יהודה וכתיב עליו עוד ויש את לבב כל איש יהוד' כאיש אחד: ויהרגם בשלום טעמו עם ויהרגם כלום ויהרגם בשלום נפש אותם דמים כאילו היו דמי מלחמה או פירוש ויש דמי מלחמה דמי עשאל שהיו דמי המלחמה כי עשאל רודף היה לאבנר שם איתם כדמי שלום כאילו היה כבא ועמשה גם כן הרג בשלום שאמר לו השל' אתה אחי וחזו בזקנו לנסק לו ולא היה לו פס טענה להרגו ונתן הדמי' ההם שעשה אותם דמי מלחמה נתן אותם בחגורתו אשר במתניו כמו שכתב ועליו חגור חרב מצומדת לו על מתניו וכנעלו אשר ברגליו שכלו מתים לרגליו ויוכתן תרג' הפסו' כן דקטלינו בערמימותיה וגו' כבעמוד ויש דרש ובעלו אשר ברגליו ושהרג חבנר בערמה ושאל לגדמת היאך חולקת והיה שונה ומראה לו כי בשיניה היא חולקת אז הכהו וזו שאמר לדבר אתו בשלי' לשון של נעלך והנה חמ' וכנעלו אשר ברגליו' ועשית כחמתך' כלו' שלא תהרגו עד שתמז' עליו עילה חלפ' שהוא חייב מיתה כי מלחמות יי' כלם טובות נמצאו בו אלא שהרג לאה שני השרים חנם לפי' תעשה כחמתך שתביאיו לידי עילה והסיבה שיתחייב הרגה: ולא תורד סיבתו בשלום שאולי' שלא תניחנו למות מיתה עצמו לא יהרג כמו שהרג: כי כן קרבו אלי' בזה הדרך קרבו אלי' במאכל ובמשתה כמו שכתוב משכב וספות וחטים ושעורים הניסו לדוד וכתוב והוא כלכל את המלך בטבתו במחנים וכן תי' חיון שפיקו דרכי: והנה עמך' כלו' אף על פי שהוא משכב בנימן עמך וכרשותך הוא להביאו לידי מיתה או פירוש והנה עמך בירושלם כדי שתוכל למצוא לו עילה וסיבה להמיתו' וכדרכ' כי רבו היה והיה מלמדו והוא טעם עמך: קללני בזה אותי בדברים ובמעשה: נמרצת' חזקה שאמר לו איש הדמים איש הבלעל ועפר בעצר כמו מה נמרצו אמרי יושר ויש דרש שהוא נוטריקון: ירד לקראתי' שאחמול לו ונסבעתי לו שלא אמיתנו אף עפ' שנסבעתי לו שלא אמיתנו חייב מיתה הוא ולשמיר שבעתי לא תמיתנו עד שתמצא לו עילה ועון וסבב אתה הדבר סיבב לידי עון שיהיה לך דין עלי' כדי להמיתו כי איש חכם אתה ותדע למצוא לו עילה:

ותטר ית משמרת מִמֶּנּוּ דִּי אֱלֹהֵיךָ לְמַדָּה בְּאִוְרֵיךָ דְרַתְּקִינָן קְדָמוּהֵי לְמִטְר קְדָמוּהֵי פְקוּדוּהֵי וְדִינֵהוּ וְסִדְרוּתֵיהּ כְּמֵא דְכָתִיב בְּאִוְרֵיתָא דְמִשְׁה בְּדִיל דְתַצְלַח ית כָּל דְתַעֲבִיד וְיִת כָּל אֲתָר דְתַתְּפִי לְתַפְּנִי: בְּדִיל דִּי יָקִים יי' ית פְּתֻמָּוְהֵי דִי מִלַּל עַלֵּי לְמִימְרָאם יִטְרוּן בְּנֵד ית אֲרַחֲיוּן לְמַדָּה קְדָמִי בְּקִשׁוּט בְּכָל לְבָהוּן וּבְכָל נְפִשָׁהוּן לְמִימְרָא לֵא יִפְסֹק לָךְ גְּבַר מַעַל בּוֹרִים מִלְּכוּתָא דְיִשְׂרָאֵל: וְאָפְאֵת יְדַעְתָּ ית דְעַבְדֵּי לִי יוֹאָב בֶּר צְרוּיָה דְעַבְדֵּי לְתִרְיֹן רַבְּנִי חִילּוּתָא דְיִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּר נֶר וְלַעֲמִשָׂא בֶר יִתְרֵי דְקַטְלָנוּן בְּבַעֲרֻמְתֵיהּ וְדָמֵי דִי יתְחַשִּׁיב לִיהּ דְמֵיהוּן עֲלוּהֵי בְּדָם תְּבִירו קְרָבָא וְיִתִּיב לְהוּן בְּכַמְנַת שְׁלֵמָא וְאֲשֶׁר דְמָהוּן בְּאִסְפַּנְקֵי דִי בְּהַרְצִיָה וְרִשׁ בְּטָלְרִיתָא דִי בְּרַגְלוּהֵי: וְתַעֲבִיד כְּחֻבְמַתָּךְ וְלֵא תִחִית סִיבְרֵיהּ בְּשֵׁלֵא לְשָׂאוּל: וְלִבְנֵי בְּרַחֲלֵי גַלְעָדָא תַעֲבִיד טִיבּוּ וְהוּן בְּאַבְלֵי פְתוּרָךְ אֲרִי אֲנֹוּן סְפִיקוּ צְרִיבֵי בְּמַעֲרָקֵי מִן קְדָם אֲבִשְׁלוּם אַחוּךְ: וְהֵא עֲמָךְ שְׁמַעֵי בֶר גְּרָא בֶר מְשַׁבֵּט בְּנִימִין מַעֲלַמַת וְהוּא ל לִטְנֵי לְטָן מְרִירָן בְּיוֹמָא דְאִזְלוּתֵי לְמַחְנִים וְהוּא נְהַר לְקַדְמוּתֵי לִירְדְנָא וְקִימִית לֵיהּ בְּמִימְרָא דִּי לְמִימְרָא דְלֵא אֲקַטְלָךְ בְּהַרְבָּא:

וְשִׁמְרַתְּ אֶת־מִשְׁמַרְתֵּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְלֶכֶת בְּדַרְכֵיךָ לְשֹׁמֵר חֻקֵּיךָ מִצֻּרֹתַי וּמִשְׁפָּטַי וְעֲדוּתַי כְּכַתּוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה לְמַעַן תִּשְׁכִּיל אֶת־כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר תִּפְנֶה שֵׁם: לְמַעַן יָקִים יְהוָה אֶת־דְּבָרֹו אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלֶיךָ לֵאמֹר אֲסִי־יִשְׁמְרוּ בְנֵיךָ אֶת־דְרָכְךָ לְלֶכֶת לִפְנֵי בָאֵת בְּכָל־לִבְבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם לֵאמֹר לֹא־יִבְרַת לְךָ אִישׁ מֵעַל פִּסָּא יִשְׂרָאֵל: וְגַם אֲתָה יְדַעְתָּ אֶת־אֲשֶׁר־עָשִׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְשֹׁנֵי־שָׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּן־נֶר וְלַעֲמִשָׂא בֶן־יִתְרֵי וְהִרְגָם וַיִּשֶׁם דָּמֵי מִלְּחָמָה בְּשָׁלוֹם וַיִּתֵּן דָּמֵי מִלְּחָמָה בְּחַגְרָתוֹ אֲשֶׁר בְּמַתְנָיו וּבְנִעְלוֹ אֲשֶׁר בְּרַגְלָיו: וְעֲשִׂיתָ כְּחֻמְתָּךְ וְלֹא־תוֹרַד שִׁיבְתוֹ בְּשָׁלוֹם שְׂאֵל: וְלִבְנֵי בְּרַחֲלֵי גַלְעָדֵי תַעֲשֶׂה־חֶסֶד וְהֵוּ בְּאַבְלֵי שְׁלַחְנָךְ בְּיַדְכֹן קָרְבוֹ אֵלַי בְּבָרְחִי מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוּם אַחִיךָ: וְהֵנָּה עֲמָךְ שְׁמַעֵי בֶן־גְּרָא בֶן־הַיְמִינִי מִבְּחָרִים וְהוּא קָלְלֵנִי קָלְלָה נְמַרְצַת בְּיוֹם לִכְתִּי מַחְנִים וְהוּא־יִרַד לְקִרְאָתִי הִירְדֵן וַאֲשַׁבַּע לוֹ בִּיהוָה לֵאמֹר אֲסִי־אֲמִיתָךְ בְּחָרֵב:

את אשר עשה לי' שהראה הספר ששלח דוד ביד אוריה במדרש רבי תנחומא: דמי מלחמה בשלום' שהיה להם שלום עמו ולא היו נשמרים ממנו: בחגורתו אשר במתניו' שחגור חרבנו מצומדת על מתניו שלא בדרכ' החגורי' כזאתנו לקראת עמשה ופיה למטה כדי שתפל כמה שנאמר והוא יבא ותפול וכשנפלה ונטלה כסבור עמשה שלא כטל אלא להנביאה מן הארץ ולא נשמר ב' בחרב אשר ביד יואב: וכנעלו אשר ברגליו' את חבנ' הרג בערמה ששאלו נידמת היאך חולקת כמה שנאמר ויטוה יואב אל תוך הסער לדכ' אתו בשלי' לשון של נעלך: ולא תורד את סיבתו בשלום' שאלו' א' תניחנו למות מיתה עצמו וליפול ב' בנהיגם: קללה נמרצת' מפורשת כמו מה ימריבך מה נמרצו כמו מה נמלצו: כי

רלבג

ושמרת את משמרת יי' אלהיך' רל' שישמור כלב מה שיצוהו הסי' לשמרו וזה חמס' י יהיה בלמידת התורה ותהיה הלמידה ההיא בהסתבונות לתכלית שתלך בדרכי הסי' אשר נזכרו בתורה ולשמור כל החקים ו והמצוות והמשפטים והעדות הכתובי' בתור' משה כי בלמידה ה הזאת תשכיל ותדע כל מה שראוי לך לעשות בדבר דבר שיקרה לך ותהיה מפני זה מוכן להתנהג בדרכי ה התורה בכל מעשיך וזוה גם כן תשכיל ותדע כל מה שראוי שתפנה עס והמשל כי אם לא ידע אדם שמחוייב לשבת בסוכה בחג הסוכות לא יפנה להסתדל בעשייתה ויהיה זה סבה אל שלא יקיים זאת המצוה או ירצה בזה כי שמירתך חקות הסי' ומצוותיו ומשפטיו ועדותיו ככתו' בתורת משה יהיה סבה שתצליח את כל אשר תעשה וכל מה שתפנה אליו תגיע לך ההצלחה והוא מענין אמרו בכל אשר יפנה יסכיל' שכל דוד מכל עבדי שאול: למען יקיים יי' את דברו וגו' באר לו שכבר יגיע לו משמירת הכהונה תועלת אחר והוא התמדת המלוכ' לו ולזרעו: את אשר עשה לי יואב בן צרויה' רל' על דבר אבשלום שעבר מצותו והרגו ואחר כך דבר אל דוד קשות כמו שזכר כמה שקדם: ויש דמי מלחמה בשלום' רל' על הרגת חבנר כי הוא הרגו בעת היותו בשלום עמו מפני שהרג עשאל אחיו במלחמה והנה היה אז חבנר בשלום עמו כי הוא בא אל המלך להביא לו המלוכה' הוא שלחו וילך בשלום: ויתן דמי מלחמה בחגורתו אשר במתניו וכנעלו אשר ברגליו' זה שב אל עמשה כי יואב עס כלי המלחמה בהרגו אותו בחגורתו אשר במתניו וכנעלו אשר ברגליו לפי שהוא עס תער חרבנו מצומדת בחגורתו ולא עס תערה תוכה כמנהג וכאשר ראה עמשה שחה לתקן כעלו אשר ברגליו ואז בשחותו כפל החרב מתעררו לארץ ולקחו יואב משם ולזה לא נשמר עמ' מן החרב אשר ביד יואב ובהיות הענין כן הנה יתחמת שיואב נתן דמי המלחמה בחלו הכלים אשר אינם מוכנים לזכ המלחמה כלל: ולא תורד את סיבתו בשלום' שאולי' רל' עשה כחמתך באופן שלא תניחנו למות מיתה עצמו כי כבר הנדיל לעשות הרעות הנשאלו' האן ויסרו שאר האכסים מעשות ככה ויירחו נכ מלבעוט במלכות: והנה עמך שמעי' בן גרא' אמר זה כי הוא היה עמו בהמשחו כאמרנו ושמעו רעי והגבורים אשר לדוד לא היו עס אדניהו ודמה נכ' שנשאר עמו לעבודתו כי היה יושב בירוש' כמו שתמז' שזכר כמה שחז' זה: והוא קללני קללה נמרצת' חזק וקשה וזה מבוחר מדבריו לזכר ברחמי מפני אבשלום: ועתה

לאבנר שם איתם כדמי שלום כאילו הרג חבנר לעשאל בשלום נקם נקמתו מאבנר וגם כן הרגו בשלום כי לקחו לדבר עמו ולא נשמר ממנו ועמשה גם כן הרג בשלום שאמר לו השל' אתה אחי וחזו בזקנו לנסק לו ולא היה לו פס טענה להרגו ונתן הדמי' ההם שעשה אותם דמי מלחמה נתן אותם בחגורתו אשר במתניו כמו שכתב ועליו חגור חרב מצומדת לו על מתניו וכנעלו אשר ברגליו שכלו מתים לרגליו ויוכתן תרג' הפסו' כן דקטלינו בערמימותיה וגו' כבעמוד ויש דרש ובעלו אשר ברגליו ושהרג חבנר בערמה ושאל לגדמת היאך חולקת והיה שונה ומראה לו כי בשיניה היא חולקת אז הכהו וזו שאמר לדבר אתו בשלי' לשון של נעלך והנה חמ' וכנעלו אשר ברגליו' ועשית כחמתך' כלו' שלא תהרגו עד שתמז' עליו עילה חלפ' שהוא חייב מיתה כי מלחמות יי' כלם טובות נמצאו בו אלא שהרג לאה שני השרים חנם לפי' תעשה כחמתך שתביאיו לידי עילה והסיבה שיתחייב הרגה: ולא תורד סיבתו בשלום שאולי' שלא תניחנו למות מיתה עצמו לא יהרג כמו שהרג: כי כן קרבו אלי' בזה הדרך קרבו אלי' במאכל ובמשתה כמו שכתוב משכב וספות וחטים ושעורים הניסו לדוד וכתוב והוא כלכל את המלך בטבתו במחנים וכן תי' חיון שפיקו דרכי: והנה עמך' כלו' אף על פי שהוא משכב בנימן עמך וכרשותך הוא להביאו לידי מיתה או פירוש והנה עמך בירושלם כדי שתוכל למצוא לו עילה וסיבה להמיתו' וכדרכ' כי רבו היה והיה מלמדו והוא טעם עמך: קללני בזה אותי בדברים ובמעשה: נמרצת' חזקה שאמר לו איש הדמים איש הבלעל ועפר בעצר כמו מה נמרצו אמרי יושר ויש דרש שהוא נוטריקון: ירד לקראתי' שאחמול לו ונסבעתי לו שלא אמיתנו אף עפ' שנסבעתי לו שלא אמיתנו חייב מיתה הוא ולשמיר שבעתי לא תמיתנו עד שתמצא לו עילה ועון וסבב אתה הדבר סיבב לידי עון שיהיה לך דין עלי' כדי להמיתו כי איש חכם אתה ותדע למצוא לו עילה:

ועתה חל תקהו רלף חף על פי שהנה עמך ואחז לך עליו דרך ותואנה להרבו ולא על מה שהדף וקלל אותי כי כבר נשבעתי לו שלא חמיתה הנה תעשה בדרך שלא יהיה נקי מהעונש כי חיס חכס חתה ותמכח בזה דרכים יתכן בהם שתוכל להניע עליו עונש המות באופן שתוריד חת שיבתו אל הקבר בשביעות דמים לא כמות כל האדם : וישכב דוד עם אבותיו מניד שאבותיו היו בדיקי וישרי כמוהו : ויקבר בעיר דוד היא ציון : ושלמה ישב על כסא דוד חביו מניד שאחז מעשה אבותיו : ולו ולחביתר הכהן וליוחב בן כרניה רוכב למ שהנה היה יותר ראוי לנולד כי הוא הגדול ממני כי הממלכה ראויה שתהיה לגדול כאמרן וזאת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור ולחביתר

הכהן היתה גם כן ראויה יותר הכהונה הגדולה כי ראשונה היתה לו קודם היותה לנחמק והיתה לו גם כן מחביתו וליוחב בן כרניה גם כן היה ראוי יותר שיהיה סר הכהן מזולתו כי הוא היה ראשון בזאת הפרדה ובהיות הענין כן שהנה ראוי יותר למלוכה ואלו אשר עזרוהו ראויים יותר לשדרגותיהם הנה ימשך מזה במצב סבה שתשוב המלוכה לאדניה ומצבי זה הוא מבקש חבישב השוכמת לחסה לחוק חת ידו וידי עזרת שהמלוכה ראויה ש שתהיה לו כי חס הית' הרכיבה על הפרדה אשר רכב עליה המלך סימן למלוכה כמו שקדם כל סכן ש שהלקיח לחסה אשר שכנה בחיק המלך הוא סימן למלוכה ובהיות הענין כן הנה הוא מבוחר כי זאת תחבולה מאדניה ל למשוך חליו המלכות : ולחביתר

רשי

כי חיס חכס חתה יתן לכך למכוחו עון מות בשביל דבר אחר וזהו וידעת אשר תעש' לו : ותכון מלכותו מחד חף על העליוני : לדבר לו לדבר בשבילו בשביל ח חלוניהו : לאס המלך חמרו דבותיו לחמה של מלכות היא רות : ושלי לו חת המלוכה ומששתמש בסרביטו של מלך היא תחלת הפרדה : עשה

ועתה אל תקהו כי איש חכס אתה וידעת את אשר תעשה לו ויהורדת את שיבתו בדם שאול : וישכב דוד עם אבותיו ויקבר בעיר דוד : והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע שנים ובירושלם מלך שלשים ושלש שנים : ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכן מלכותו ויבא אדניהו מאד : בן חגית אל בת שבע אם שלמה ותאמר השלום באך ויאמר שלום : ויאמר דבר לי אליך ותאמר דבר : ויאמר את ידעת כי לי היתה המלוכה ועלי שמו כל ישראל פניהם למלך ותסב המלוכה ותהי לאחי כי מיהו היתה לו : ועתה שאלה אחת אנכי שאל מאתך אל תשבי את פני ותאמר אליו דבר : ויאמר אמרינא לשלמה המלך כי לא ישוב את פניך ויתן לי את אבישג השונמית לאשה : ותאמר בת שבע טוב אנכי אדבר עליך אל המלך : ותבא בת שבע אל המלך שלמה לרבר לו על אדניהו וקם המלך לקראתה וישתחו לה וישב על כסאו וישם כסא לאם המלך והשב לימינו : ותאמר שאלה אחת קטנה אנכי שאלת מאתך אל תשב את פני ויאמר לה המלך שאלני אם יבי אשבי את אשבי את פניך : ותאמר יתן את אבישג השנמית לאדניהו אחיך לאשה : ויען המלך שלמה ויאמר לאמו ולמה את שאלת את אבישג השנמית לאדניהו ושאלו את המלוכה כי הוא אחי הגדול ממני ולו ולאביתר הכהן וליוחב בן צרויה : וישבע המלך שלמה ביהוה לאמר בה יעשה לי אלהים וכה יוסיף כי בנפשו דבר אדניהו את הדבר הזה :

מלכותו חס וסימן נמסר בסדר בלק : ועלי ה בקריא וסימ' נמסר בשמואל ב' סימ' יח : למלך ג' חס' וסימ' ועלי שמו כל ישראל פניהם ויהי בשמים שנה' כי מבית הסורים יצא למלך : מאתך ה בקריאה וסי' ועתה שאלה אחת קטנה ותאמר שאלה אחת קטנה והיה אני אלך מאתך שתיים שאלתי מאתך אם תרא' וכען לא תוכניה ארי גבר חכים אהת ותרע ית דתעביר ל ליה ורתחרת ית סיכרתיה ב בקטלא לשאול : ושבוב דוד עם אבנתוהו ואתקבר בקרתא דדוד : ויומיא די מלך דוד על ישראל ארבעין שנין ב בחברון מלך שבע שנין ובירושלם מלך תלתין ותלת שנין : ושלמה יתיב על כורסי מלכותא דדוד אבדוהי ואתקינת מלכותיה לחדא : ואתא אדניה בר חגית לות בת שבע אמיה רשלמה ואמרת שלם מיתך ואמר שלם : ואמר פתגם ארת לי למלא עמך ואמרת מליל : ואמר את ידעת ארי דילי הורת מלכותא ועלי שויאו כל ישראל אפיהון למחיו מלכא ואסתחרת מלכותא והורת לאחי ארי מן קדם יי הות ליה : וכען שאלה הדא אנא שאיל מניד לא תתיבין ית אפי ואמרת ליה מלל : ואמר אמרי כען לשלמה מלכא ארי לא יתיב ית אפיך ויהב לי ית אבישג דמן שונם לאתו : ואמרת בת שבע טב אנא אמלל עלך קדם מלכא : ואתת בת שבע לקדם מלכא שלמה למללא עמידה על אדניה וקם מלכא לקרמותה וסגיד לה וירתיב על כורסיה ושוי כורסיה לאפיה דמלכא ותיבת לימיניה : ואמרת שאלה הדא ועירע אנא שאלה מניד לא תתיב ית אפי ואמר לה מלכא שאילי אפי ארי לא אתיב ית אפיך : ואמרת תתיב ית אבישג דמן שונם לאדניה אחיך לאתו : ואתיב מלכא שלמה ואמר לאמיה ולמה את שאלת ית אבישג דמן שונם לאדניה ושאלו ליה ית מלכותא ארי הוא אחי קשיש מני דהלל בעצה הוו הוא ואביתר פהנא ויואב בר צרויה : וקים מלכא שלמה במימרא דיו למימר דנין ועביר לי אלהים וכדין יוסיף ארי בנפשיה מליל ארניהו ית פתגמא דדין :

רדק בעיר דוד היא ציון : ותכון אחר שהמית חלה שלמו להיות לו לשטן כמו שאמר אחרי מות שמעי והממלכה נכונה ביד שלמה : כי מיי היתה לו כי נודע כי נתן הכניח חמר על פי יי כי שלמה יהיה מלך ואף עפ כן היה הוא מערער במלוכה חס יוכל ויתן לו חת חבישב פי מותרת היתה לו כי דוד חביו לא ידע חלא שאין משתמש בסרביטו של מלך לא ח' הוא מלך ולתואכ' זו ביקס חות' חלוניהו וכתב שבע לא הרגשה בדבר : וישב על כסאו אחר שקם לקרחתה והסתחוס לה חזר למקומו על כסאו וכוה לשום כסא לחמו שתשב לימיני ויש דרס לחס המלך לחמה של מלכות והיא רות כי עדיין היתה היא בחיי וזה רחוק מאד : יתן חינו לשון זכר לכרבה חלא פי יותן זה המתן והיא חבישב ולשון זכר כופל על הענין וכך יעשה מלאכה : שחלי לו חת המלוכה והבין שלמה כי בתואנה הוא מבקש חותה לפי שהיה חסוד להשתמש בה חס לא היה מלך ואם יתנו לו חת חבישב היה סבור שהחזיק במלכות והבין כי ח חביתר ויוחב שהחזיקו חת ידו יענוהו זה לפי חמר לו ולחביתר וליוחב בן כרניה וכן תי' חלא בענה דא הוו הוא וחבית' כהנא ויוחב בר כרניה : ויוסיבני

השנמית ג' חס בקריאה וסימ' ומצאו את אבישג השנמית / ולמה את שואלת את אבישג השנמית : לי אלהים יא בקריאה וסימ' כי שת לי אלהים זרע אחר / צחק עשה לי אלהים / בני הם אשר נתן לי אלהים כוח / כן שלם לי אלהים / להברות את דוד / ולעמשא תמח / וישבע המלך שלמה / אם יסמוק עפר שמרן לשעלים / אם יעמד ראש אלישע / עד אשר אדע / לבטחור כרא לי אלהים :

מסדה אתי לקח מאתך תשב ה' ד' קסץ ומלרע חוד פתח ומלעיל וסימ' דק את בני לא תשב שמה / תשב אנוש עד דכא ותאמר / בעבור דוד עבדך אל תשב / אל תשב את פני דמלכים / בתראה מלעיל : יתן ו' וסי' נמסר בסדר שמיני ובסדר פנחס :

ויוסיבני בפתח מקום צרי וכן יהבני חישי: עשה לי ביתי בית מלכות וכן תי
ותקיים לי מלכו: ביד בניו חלע סהיה כהן וחכור להטמא למתים כשפגעו בו לא
מת מיד וסלק ידו ממנו טרם מותו או חלע סהמו לכהן להטמא למתי במקו מצוה
מוטמא ולעשות מצות המלך מצוה היא וכן מותר לכהן להלחם במלחמות מצוה
ולטהמא לפי נתנו שלמ ער בכח

עשה לי ביתי בית המלכה כאשר דבר ביד נתן: ענתות לך משם היה: כי בן
מות חתה שמרלת במלכות חבי בהיותך עס חזניהו להמליכו סלא מדעתו: כי
כשאת את חרון בכרוח חבי מפני חבסלוס: וכי התענית עמו בחזתה הצרה
שנאמר כי חלוצו העם רעב ועיף ונמא במדבר: אשר דבר על בית עלי והקיימותי
לי כהן נאמן וגו'

ואשר עשה ז בקריאה דסמיכי וסימ' ואשר עשה לכם במדבר' ואשר עשה לחיל מצרים לכוסיו' ואשר עשה
לדתן ולאבירם' לענינו את האותות הגדלת דיהושע' ואשר עשה לי בית' ויתר דברי בעשא' ויתר
דברי חזקיהו: והשמעה ה' חס' בליש' וסימ' נמסר בשמאל חלק ב' סימן י: ו

ועתה חזי יהודה אשר רכניני
ויוסיבני על כסא דוד אבי ואשר
עשה לי בית כאשר דבר בי היום
יומת אדניהו: וישלח המלך שלמה
ביד בניו בן יהוידע ויפגעו בו וימת
ולאביתר הכהן אמר המלך
ענתות לך על שדיך כי איש מות
אתה וביום הזה לא אמיתך כי
נשאת את ארון אדני יהוה לפני דוד
אבי וכי התענית בכל אשר התענה
אבי: ויגרש שלמה את אביתר
מהיות כהן ליהוה למלא את דבר
יהוה אשר דבר על בית עלי ב
בשילה: והשמעה
בארה ער יואב כי יואב נטה
אחרי אדניהו ואחרי אבשלום לא
נטה וינס יואב אל אהל יהוה ויחזק
בקרנות המזבח: ויגד למלך שלמה
כי נס יואב אל אהל יהוה ו
והנה אצל המזבח וישלח שלמה
את בניו בן יהוידע לאמר לך
פגעו בו: ויבא בניו אל אהל
יהוה ויאמר אליו כה אמר המלך
צא ויאמר: לא בי פה אמות וישב
בניו את המלך דבר לאמר

רלבג

ולאביתר הכהן חמר
המלך ענתות לך על
שדך כי איש מות חתה
הנה היה אביתר
יושב בענתות ולוה
חמ סיפד ממנו וילך
לענתות על הסדה ח
אשר לו עס והנה חמ
כי הוא איש מות על
אשר בזה המלך ל
להמליך מלך בזולת
ענתו וחמר לו כי ביים
הזה לא ימיתו כי
נשא חרון יי לפני דוד זה היה בעת ברחו מפני חבסלוס שהיה כושא חותנו עד
סרצה דוד שישיבוהו אל ירוסלוס: וכי התענית בכל אשר התענה חבי רל שהיה
מיצר בכרתו והה היה בבחו אל דוד כשהרג שחול כוב עיר הכהנים כי חחר זה לא
כפרד מדוד כלל והיה דוד נטלו באורים ותומים ובעת היותו בורח מפני חבסלוס
היה גם כן מצר בכרתו עד שכבר היה עולה עמו לולי שמנעו דוד מזה: למלא את
דבר יי אשר דבר על בית עלי בשילה' היה מה שאמ' השם ית על בית עלי והקיימותי
לי כהן נאמן כאשר בלכבי ובנפשי עשה ובניתי לו בית נאמן והתהלך לפני משיתי
כל הימים והנה הוא מבואר שמשיתו הוא המעולה שבכלם בחכמה בתבונה
ובדעת מכל אשר לפניו ואחריו והוא שלמה כי זה ראוי שיהיה כבחר להיות מלך
כל הימי' והוא שלמה שאמ' עלית הטי' וחסדי לא יסור ממנו וגו' והוא היה משיח הטי'
על יד דזוק הכהן ונתן הנביא: כי יואב נטה חחר חזניהו ואחר חבסלוס לא נטה
הרצון בזה כי יואב הרגיש היותו חסם משני צדדים האחד כי נטה אחרי חזניהו
להמליכו בזולת ענת דוד והשני כי לא נטה אחרי חבסלוס להצילו מן המות כמו
סנהו דוד: ויחזק בקרנות המזבח רהוי' שתדע כי לא הועיל לו אחו בקרנות
המזבח מפני שהרג כפשות במוד ובערמה ולזה הסכים המלך סימות עס וחלע
סלא היתה עס התרחא הנה המלך יוכל לענוס ביותר ממסכטיה תורה ליסר
העס וזה כלמד חותו מזה המקום וממקומות רבים ממה סנהו דוד להרוג המבשר
במיתת שחול ורכב ובענה על הודחתם שהמיתו איש בשת גם לא היה מועיל ליואב
אחו בקרנות המזבח כי לא היה כהן ועבודה בידו חבל ראוי שכלמד מזה סזחת
החזיקה בקרנות המזבח היתה מועילה לו סלא ימסרוהו למלך להמיתו חס לא היה
מחוייב מיתה ביד וזה כלמד מזה המקו' כמו שהתבאר בשלס עשר מסנהדרין:

וכעז קים הווא יי דאתקנני
ואותבני על בורסי מלכותא דדוד
אבא ודקים לי מלכו כמא דמלל
ארי יוסא רין ותקטיל אדניהו:
ושלח מלכא שלמה ביד בניו בר
יהוידע ושלטי ביה וקטליה ו
ולאביתר כהנא אמר מלכא
לענתות חזיל לך לקרוד אחרי
גבר חיב קטול את וביומא הרין
לא תקטילך ארי נטלת ית א
ארוגא דיי אלהים קדם דוד אבא
וארי אתעניתא בכל די אתעני
אבא: ותריד שלמה ית אביתר
מלכיהו בהין משפש קדם יי
לקימא ית פתנמא דיי די מלל
על בית עלי בשילה ו

ובסורתא מטת ער יואב אחרי יואב
אתפני בתר אדניהו ובתר אבשלום
לא אתפני ואפיך יואב למשבנא
דיי ואתקיף בקרנת מדבחא ו
ואתחנא למלכא שלמה אחרי
אפיך יואב למשבנא דיי ורהא
בסטר מדבחא ושלח שלמה ית
בניה בר יהוידע למימר אויל שלוש
פיה: ואתא בניו למשבנא דיי
ואמר ליה פדן אמר מלכא פוק
ואמר לא ארי כה אתקטיל ואתיב
בניה ית מלכא פתנמא למימר

וכסורתא מטת ער יואב אחרי יואב
אתפני בתר אדניהו ובתר אבשלום
לא אתפני ואפיך יואב למשבנא
דיי ואתקיף בקרנת מדבחא ו
ואתחנא למלכא שלמה אחרי
אפיך יואב למשבנא דיי ורהא
בסטר מדבחא ושלח שלמה ית
בניה בר יהוידע למימר אויל שלוש
פיה: ואתא בניו למשבנא דיי
ואמר ליה פדן אמר מלכא פוק
ואמר לא ארי כה אתקטיל ואתיב
בניה ית מלכא פתנמא למימר

חמ לו לטומו ער הכבא ובקש דמו עתה מיד יואב חבל במרד הזה היה חייב מיתה
שהרי היה יודע כי בלב דוד להמליך את שלמה ומרד בדוד ובשלמה ונטה אחרי
חזניהו וטרם שהרג שלמה חזניהו לא היה מפחד כי לא סמר מה סנהו דוד את
שלמה ומהמרד לא היה ירא כי אמר כי הנה חזניהו מרד והנה מחל לו שלמה
שאמר לו לא יכול משערת דאשו חרצה כן מתל גם כן לעזרתי וכששמע שהרג
חזניהו ושרג אביתר מהיות כהן פחד על עצמו וינס אל חבל יי עסס היה הארון
בירושלם והחזיק בקרנות המזבח להמלט עס כי מוזב היה עס כמו שכתוב כי
עס העלה דוד עולות ושלמים לפני הארון ושלמה לא הרגו עד עתה כי אמר עד
שימא לו קצת עילה להמיתו כי כן בזה לו דוד ועשית כחכמתך והיה ממתין לו עד
שימא לו עילה להמיתו וכיון שהוגד לו לשלמה כן כי הלך והחזיק בקרנות המזבח
אמר זהו קצת מרד שחוסב להנצל די והנה הוא עדיין בלעתו ובמרדו כיון שנס
מפני וחבי לא חמרתי להמיתו לפיכך צוה את בניו שיפגעו בו ורכבותיו זל כתנו
טעם אחר כי אחרי חבסלוס לא נטה חמר בקש לנטות ולא נטה כלומר גם בדבר
חבסלוס מרד יואב בלכו ובקש לנטות חלא סלא נטה אחרי חמר עדיין לחלוחית
על דוד קיימת כלומר גבורתו חבל בדבר חזניהו שהיה דוד זקן ומוטל במטה
נטה אחרי חזניהו בגלוי והחסם רבי חברהם חבן עזרא חמר כי יואב לא
נטה אחרי חבסלוס בעבור שהיה יודע כי חיינו ראוי להיות לו המלוכה וגם כן
חשב על שלמה: חלא המזבח כמו שאמר שהחזיק בקרנות המזבח וחמר
דבותיו זל כי בדבר זה טעה יואב כי לא היה קולט המזבח חלא על סנהו ועל
גג דכתוב מעס מזבחי ולא על מזבחי: לא כי פה חמות' חמר כן כדי
להעיש שלמה לפי מחשבתו שיהרגו במזבח יי ואל מהס חמר כי הרגו
מלכות נכסיהם למלך ומפני זה לא רצה לזאת כדי סלא יהיו נכסיו למלך
חמר שלמה לבניהו וכי לממות חני צדין עשה כאשר דבר ופגע בו ומהס חמר

כי נכסיהם ליורשים כמו הרגו בית דן ומה שאמר לא כי פה חמות לא חמר חלא
לחיי

מלכים א ב רדק שסח

לאמי שעה להחריק בחייו עד שינך בניו לסלמה וישוב ועוד בדבריהם זל וכי יואב שהיה חכם גדול ורחש סנהדרין של יושב בשבת תחכמוני לא היה יודע שכתוב בתורה כי יזיד חיס על רעהו להרבו בערמה מעם מוכחי תקחנו למות סהלך והחזיק בקרנות המזבח והלא הוא הרב חכבר ועמשה בערמה וסלמה שלח להוציאו משם ולרינו בבית דין חלה חמר יואב הרוני בית דין חין וקברין בקברי חבתייהם חלה הם לעצמן מוטב לי שחמות כחן וחקבר בקברי חבתי ויהו שחמ' לא כי פה חמות ולדעת בעל זה הדרש בח טעם וקברתו יפה כלומר פגע שם בו כדבריו וקברתו בקברי חבתי: כה דבר יואב וכה ענני' כפל דבר כמנהג המקרא כי הוא לא חמר לו חלה לא כי פה חמות וחסר שחמר לו דברים חמרי ותכלית הדברים לא כי פה חמות ודול חמרו כי חל לו לך חומר לסלמה שלא ידוניי בשני דינין חס ירבה להמיתני יקבל עליו הקלות שקללי חבו חס לא ייחמי עס הקלות שקללי חבו וסלמה חמר לבניהו עשה כאשר דבר ופגע בו וחי חקבל את הקלות וכן ראינו סנתקיים בזרעו מ מרחבעס דכתי' והמלך רחבעס התחמן לעלות במרכבה וכתב וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב ודרשו זה מלסון התחמן כדלה כי קסה היה לו הרפיה מפני חילו הזב שהיה לו מזרע מעוהיו דכתיב והכרעת זרחה במזחו' מחזיק בפלך מחסח דכתי' מחסח חלה את רגליו נופל בחרב מיחסישו דכתיב ויורה המורים למלך יחסישו' וחסר לחס מיכניה דכתיב חרות תמיד נתנה לו מאת המלך: כאשר דבר' שתמיתה כי חין לטעון בזה שהדי הוא הרב שני הסרים בערמה ובוזין וכתיב מעם מחחי תקחנו למות: וקברתו' והסתכל בקבורתו כי גדול וסר כח היה ועל חלניה לא היה צרי להוציאו על קבורתו כי בן מלך היה: דדיק' וטובים ממנו' שלא שפכו דס נקי כמו שספך הוא וחסר שהיו להס מעלות יתרות עליו ודרשו בו צדיקים וטובים שהס צדיקים וטובי' כפה ובלל ולא עשו כי מה שחמר ויחמר המלך לרבים ה הנכבים סובו והמיתו את כהני יי דרשו בוכי חכבר ועמשה היו שהיו נכבים עליו ופי' הפסוק קן לרבים ולאסר היו נכבים עליו כי חכבר ועמשה שדים היו ולא רבי וכן תי' ולא חבו עבדי המלך חף על פי שחמר להס שחול כפה להרוב לא רבו הס והוא בחגרת ששלח לו דוד לכבב מיתת ח חוריה ועשה הכה שהיו שניהם צדיקים ממנו וטובים שדרשו חכין ורקין והוא לא דרש כי כחשך בזה שחול להס להמית את כהני יי' חמרו הס כתיב כל ח'ס חמר ימרה את פך יומת יכול חפילו בזה המלך לעבור על דברי תורה והמרה חדס את פיו יומת תלמוד לומר רק חזק וחמץ נחין ורקין מעוטין הס הכה דרשו הס הפסוק כהוגן ומת את פי שחול שלא להרוב כהני יי' ויחב לא דרש כן כי כיון ששלח

רשי

עשה כאשר דבר' חני מקבל על לך כדכין כל חלו בזרע דוד' עוויה היה מוכרע' חסח מחזיק בפלך' יהויקים כפל בחרב' וחסר לחס צדיקיו: בנימו במדבר' שהיה ביתו ב' כתי' כן זר הפקר כמדבר לנניו: כתי' ולא תכח משם' כתי' שהיא מצוי לו ולמזבח לו חטא מות: וחשד

רלבג

ופגע בו וקברתו' לל שתנה לקברו תקף כי בניו היה כחן ולא היה מותר לו ל להטמא ליוחב ולזה חמר חמר זה וימיתה ויקבר בנימו במדבר להומת סכבר נקבר על יד חמרי: ויקבר בנימו במדבר' לל סכבר נקבר חל בנימו במדבר שהיה שם חו ירבה בזה שהוא נקבר במדבר והוא היה ביתו הרחי לו כי לא יחול לחיס כמוהו להיות מדיני מפני הרגו החססים בתחבולה וכמרמה: ויחמר

וטבים ג' ב' מלאים וא' חס' וסי' וצדיקים וטבים ממנו' גדולים וטובים מאין יושב' צופות רעים וטובים' קרמא חס: אנה ואנה ג' בקריאה וס' ושלח המלך ויקרא לשמע' הלא השבעתך ב' ובעד' מאן נחזי ויאמר לא

כדין מלל יואב וכדין אתיבני: ויאמר ליה מלכא עביד כמא דמלל ורשלוט ביה ותקפריניה ותפלי חוברת דם זכי דאשר יואב מן מני ומן בית אבא: ויתיב יי ית חוברת קטוליה ברישיה דשלט ברתינן גבריין דזכאין וטבין מניה וקטלונן בחרפא ואבא דוד לא ידע ית אבנר בר נר רב חילא דישראל וית עמשא בר יתר רב חילא דבית יהודה: ויתבונן דמיהון בריש יואב ובריש בנזיה עד עלמא ולרוד ולרעיה ולביתיה ולבורסיה יתי שלמא עד עלמא מן קדם יי: וסלוק בניו בר יהודה ושלט ביה וקטליה ואתקבר בביתיה במדברא: ומני מלכא ית בניו בר יהודה ח חלופיהו על חילא וית צרוק כהנא מני מלכא חלף אביתר: ושלח מלכא וקרא לשמע' ויאמר ליה בני לך ביתא בירושלם ותתב תפון ולא תפוק מתפון לכא ולכא: ויהי ביום מפקד ויתעבר ית נחלא דקדרון מדע תדע ארי מפרת תמות חוברת קטולך תהא ברישך: ויאמר שמעי למלכא תקין פתנכא כמא דמלל רבני מלכא בן יעביד עברך ויתיב שמעי בירושלם יומין סניאין: והוה מסוף תלת שנין וערקו תרין עברין לשמע' ל לות חכיש בר מעכה מלכא דנת וחיואו לשמע' למימר תא עברך בגת: וקם שמעי וזריו ית חמריה ואול לגת לות חכיש למכעי ית עברוהו ואול שמעי ואיתי ית עברוהו בגת: ואתחוא לשלמה ארי אול שמעי מירושלם לגת ותב: ושלח מלכא וקרא לשמע' ויאמר ליה הלא קימית עלך במימרא דני

כה דבר יואב וכה ענני: ויאמר לו המלך עשה כאשר דבר ופגע בו וקברתו והסירתי דמי חנם אשר שפך יואב מעלי ומעל בית אבי: והשיב יהודה את דמו על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדיקים וטבים ממנו ויהרגם כחרב ואבי דוד לא ידע את אבנר בן נר שר צבא ישראל ואת עמשא בן יתר שר צבא יהודה: וישבו דמיהם בראש יואב ובראש זרעו לעלם ולרוד ולזרעו ולביתו ולכסאו יהיה שלום עד עולם מעם יהוה: ויעל בניו בר יהודה ויפגעו בו וימתו ויקבר בביתו במדבר: ויתן המלך את בניו בר יהודה ויהודה תחתיו על הצבא ואת צדוק הכהן נתן המלך תחת אביתר: וישלח המלך ויקרא לשמע' ויאמר לו בנה לך בית בירושלם וישבת שם ולא תצא משם אנה ואנה: והיה ביום צאתה ועברת את נחל קדרון ידע תדע פי מות תמות דמר יהיה בראשך: ויאמר שמעי למלך טוב הדבר כאשר דבר אדני המלך בן יעשה עכרך וישב שמעי בירושלם ימים רבים: והיה מקץ שלש שנים וברחו שני עברים לשמע' אל אכיש בן מעכה מלך גת ויגרו לשמע' לאמר הנה עבריה בנת: ויקם שמעי ויחבש את חמרו וילך גתה אל אכיש לבקש את עבריו וילך שמעי ויבא את עבריו בגת: ויגד לשלמה כללם פתח: כי הלך שמעי מירושלם גת וישב: וישלח המלך ויקרא לשמע' ויאמר אליו הלא השבעתך בירודי

הלך עברך: והיה ביום ה' וס' נססר בריש סדר תצא: בראשך ג' וס' והיה ביום צאתך ועברת ויאמר המלך אל שמעי' כי קחבו: וישב ב' ס' וס' ויאמר אליו אבנר לך שוב וישב ויגד לשלמה כי הלך שמעי:

לו דוד לכבב מיתת חוריה עשה קן מיד: וחכי דוד לא ידע' כי שחמ היה חדס סכור כי דוד ידע במיתת חכבר לפי שהיה חמרי בית שחול והרי הראה בקוננו עליו ובזומו עד שהכירו העם כי לא היתה מאת המלך להמית את חכבר וכן בעמשה שחמ היה חדס סכור כי דוד ידע לפי שנטה חמרי חכשלוס לפיכך חמר וחכי דוד לא ידע שהרי חמר לו הצעק לי את חיס יהודה וחתה פה עמוד: וכרחש זרעו' כמו שקלל דוד חבו זרעו כמו שחמר ולא יכרת מבית ונו': ויעל בניו' עלה חל האהל שהיה סס הארון והמזבח שהחזיק יואב בקרנותיו ומיקום נבנה היה: בנימו במדבר' מדבר יקרא מיקום שאין סס יישוב כלל ויקרא נס כן מדבר מיקום שהוא ביישוב אבל חינו עבד ייחמו למרעה הכהמות כמו שפי' בספר שמואל בפסוק עובדים על פני דרך את המדבר וכן במדבר זה פירושו במקום שהיה לו סס מרעה למקנה והיה לו סס בית ובחיותו המקום נקבר ויש בו דרש מה מדבר זה מופקר לכל חף ביתו של יואב מופקר לכל כי נדיב היה מאד' לא מה מדבר זה מנקה מנזל חב ביתו של יואב מנקה מנזל' לא וכי במדבר היה לא כיון שנהרג עשו ישראל כמדבר: כנה לך בית' כי ביתו היה בבחורי ובוהלוכלו לו בית בירושלם כמו שפיר' כדי שיהיה מווימן לו וימנח לו עילה להמיתו: הלא השבעתך ח'עם שלא זכר למעלה השבוע' לא שהתר' בו נרח' שהשבעו ח'ח' שחל והוא כפר בו' ו'ח' זל פי' כי מנז' המלך הוא כמו השבוע' וכן ח'מ חני' פי' מלך שמו' ועל דברת שבועת חלחיה: וחשד

באת ובה' לפני העם כמו אשר יבא לפניו ואלו לפניו: לב שומע' מבין וכו' לב סבר כמו שאמר להבין בין טוב לרע למסכר: הכבד' הרב פתרון' סצואה וכן מקנה כבוד מאד: ושאלת לך הבין' כמו להבין: לב חכם ונכון' אמרו רזל חכם המקיים את תלמודו כלומר כי מה שלמד מקיים בלבו וממוין: כבון' מבין דבר מתוך דבר: לא היה לפניך' אפי' משה רבי' בחכמת הטבע לא היה כמוהו אבל ב בחכמת האלה' היה חכם יותר ממנו או פירושו לא היה לפניו במלכים: גם עושר גם כבוד' האחד לרבות על חבירו כמו גם צלח גם בקרס: איש במלכים' כל סכן בשאר בני אדם שלא היה חכם כמותך בעושר ובכבוד והעושר והכבוד יהיו לך כל ימך: ואם תלך בדרכי' והארכת את ימך' אריכו' הימיו' היה בתנאי' אבל העושר והכבוד בין שומר בין לא שומר וכן היה לו כי מכני שלא שמר מצות אלהת לא האריך ימים שלא היה חכם חמוסים ופתיים סנה אבל העושר והכבוד היו לו כל ימיו וכן בלברי רזל נתתי לך גם עושר גם כבוד על מה שלא התניתי בתורה נתתי לך בין שומר בין לא שומר אבל על מה שהתניתי בתורה למען יאריך ימים על ממלכתו איני נתן לך אלא ח' עשית וכן הוא אומר חס תלך בדרכי לסומר חקי והארכת ימך: והנה חלוס' כשרע החלוס כשהקץ נסמח במתנה טובה שנתן לו האל ובה אל ירושלם והעלה עולות ושלמים לפני ארון ברית יי' ועשה משתה לכל עבדיו' וכדרש והנה חלוס כשהקץ ראה שנתקיים חלומו שנתן לו האל חכמה יתירה שהיה שומע עוף מצפצף ומבין לסונו: אז תבאנה' כמו בחו ועם מלת אז יבא ברוב עמיד במקום עבר כמו אז יסיר משה אז יסיר ישראל אז יבדיל משה אז ידבר יהושע אז יבנה שלמה ופי' אז כאשר שב מגבעון ובה לו לירושלם בה לו זה הדין לידו ונרחתה בו ה המתנה הטובה שנתן לו הקדוש ברוך הוא חכמה ובינה: אשר שכנה עליו' נדחה כי מפני ששכנה עליו מת כי אילו לא מת כך אלא שקדמו חולי לא נולד הספק הזה כי היו מבקרו' אותנו שאר נשים בחלויו והיה נודע לנו הוא לפיכך אמרה אשר שכנה: ואחזקו' הסתכלתי בבקר כזורתו: ומדברתי

את עמך הכבד' מתוך שהם רבים ים להם עסקים רבים ונחלים לדין ואין לו מתון לעיני' בדיוס' לא כי מן יוכל לספוט את עמך הכבד הזה מספוט כבוד מאד חס יבא דין סני גוים לפני ואטול מזה נחתן לזה שלא כדון איני נענש אבל ישראל הריני נענש עליו עונש כפשות סכאמר וקבע את קובעיהם נפס: ואם תלך בדרכי' והארכת את ימך' העושר והכבוד שלא התניתי בתורת למה למלך חתן לך בין זכאי בין חייב אבל חורך הימים ומלכות הדורות כבד התניתי בתורת לבלתי סור מן המצו' למען יאריך ימים על ממלכתו וגו' ועל אותנו תנאי לא חסך חס תלך בדרכי' והארכת ימך' וכן במלכות דורותיו ח' אחריו חמר לו ואתה חס תלך לפני וגו' כי לא יכרת לך חס וגו' כך סנויה בספרי ו' הכיחא בין נמליחל חומר הרי הוא חומר גם עושר גם כבוד וגו' ויקן שלמה והנה חלוס' והנה הבין שחלומו חמת שומע עוף מצפצף ומבין ל לסונו כלב כזב ומבין לסונו: ויעש משתה' משמחת לבו סהבן שחלומו חמת: ואחזקו' חלוי' נתתי לב להסתכל בו: היא

הבין ה' וקמצן וסי' יק אשר שאלת' והכלבים עזי נפש' מדוע עברו יקח' חכמת ערום הבין' אל תהיו כסוס כפרד' וסי' בלשון תרגום הוק כלביא שאלין חכמתא לסוסיא: בבית ו' רמץ בקריא וכל בבית אחד יאכל' אני והאשה הזאת ישבות בבית' כי לא ישבתי בבית דשמואל' וחברו דספרא' הו' סנויעי בית בבית' וזיה אם יתרו עשרה אנשים:

צאת ובה': ועבדך בתוך עמך אשר בחרת עס' רב אשר לא יימנה ולי' יספר מרב: ונתת לעבדך לב שמע לשפט את עמך להבין בין טוב לרע כי מי יוכל לשפט את עמך הכבד הזה: ויטב הדבר בעיני ארני כי שאל שלמה את הדבר הזה: ויאמר אלהים אליו יען אשר שאלת את הדבר הזה ולא שאלת לה ימים רבים ולא שאלת לך עשר ולא שאלת נפש איבך ושאלת לך הבין לשמע משפט: הגר עשיתי בדברך הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא יהיה לפניך ואחריך לא יקום כמוך: וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם עשר גם כבוד אשר לא היה כמוך איש במלכים כל ימך: ואם תלך בדרכי' לשמר חקי ומצותי כאשר תלך דויד איבך והארכת את ימך:

למפק ולמעל: ועבדך בנו עמך דאתרעיתא עם סני דלא יתחשבון ולא יתמנון מסני: ותתן לעבדך לב סבר למדן ית עמך למסכר בין טב לביש ארי מן יכול למדן ית עמך סביאה הדין: ושפר פתגמא קדם יי ארי שאל שלמה ית פתגמא הדין ויאמר יי ליה חלף דשאלתא ית פתגמא הדין ולא שאלתא לך יומין סביאן ולא שאלתא לך עתרא ולא שאלתא נפש בעלי דבכך ושאלתא לך סכרותא למשמע דינא: הנה עברית כפתגמך הנה יתבית לך לב חכים וסובלתן דכורתך לא הנה קרמך וכתרה לא יקום כותך: ואף דלא שאלתא יתבית לך אף עתרא אף יקרא דלא הנה כותך גבר במלביא כל יומך: ואם תהך באורחן דתקנן קדמי למשר קימי ופקודי כמא דהליך דור אבדך ואוריד ית יומך:

ויקן שלמה והנה חלוס' והנה הבין שחלומו חמת שומע עוף מצפצף ומבין ל לסונו כלב כזב ומבין לסונו: ויעש משתה' משמחת לבו סהבן שחלומו חמת: ואחזקו' חלוי' נתתי לב להסתכל בו: היא

חלמא ואתא לירושלם וקם קדם ארונא קימא דיו ואסיק עלו ונכיס נכסת קודשין ועבר משתה לבל עברוהו: בכן אתארה תרתין נשין פונדקן למדן קדם מלכא וקמא קדמוהו: ואמרת אתתא דרא בקעו רבוני אנא ואתתא דרא יתבן בביתא דרא וילידית עקה בביתא: והנה ביומא תליתארה למלרי וילידית אף אתתא דרא ואנחנא כחדא זבאין לית נוכרא עמנא בביתא אלהן תרתן אנחנא בביתא: ומית בר אתתא דרא בליליא דשכיבת עלוהו: וקמת בנו ליליא ונסיבת ית ברי מלוהיה ואמתך דמכא ואשבבתיה לתרה וית ברה מיתא אשבבת לתו: ואקמרת בצפרא לאונקא ית ברי ורא מית ואסתכלית ביה בצפרא ורא לא הנה ברי דילדית: ואמרת אתתא אוחרתא לא כן ברי הנה ובריד מיתא ורא דרא אמרת לא כן בריד מיתא וברי הנה

ויקן שלמה והנה חלוס' והנה הבין שחלומו חמת שומע עוף מצפצף ומבין ל לסונו כלב כזב ומבין לסונו: ויעש משתה' משמחת לבו סהבן שחלומו חמת: ואחזקו' חלוי' נתתי לב להסתכל בו: היא

חלמא ואתא לירושלם וקם קדם ארונא קימא דיו ואסיק עלו ונכיס נכסת קודשין ועבר משתה לבל עברוהו: בכן אתארה תרתין נשין פונדקן למדן קדם מלכא וקמא קדמוהו: ואמרת אתתא דרא בקעו רבוני אנא ואתתא דרא יתבן בביתא דרא וילידית עקה בביתא: והנה ביומא תליתארה למלרי וילידית אף אתתא דרא ואנחנא כחדא זבאין לית נוכרא עמנא בביתא אלהן תרתן אנחנא בביתא: ומית בר אתתא דרא בליליא דשכיבת עלוהו: וקמת בנו ליליא ונסיבת ית ברי מלוהיה ואמתך דמכא ואשבבתיה לתרה וית ברה מיתא אשבבת לתו: ואקמרת בצפרא לאונקא ית ברי ורא מית ואסתכלית ביה בצפרא ורא לא הנה ברי דילדית: ואמרת אתתא אוחרתא לא כן ברי הנה ובריד מיתא ורא דרא אמרת לא כן בריד מיתא וברי הנה

ויקן שלמה והנה חלוס' והנה הבין שחלומו חמת שומע עוף מצפצף ומבין ל לסונו כלב כזב ומבין לסונו: ויעש משתה' משמחת לבו סהבן שחלומו חמת: ואחזקו' חלוי' נתתי לב להסתכל בו: היא

חלמא ואתא לירושלם וקם קדם ארונא קימא דיו ואסיק עלו ונכיס נכסת קודשין ועבר משתה לבל עברוהו: בכן אתארה תרתין נשין פונדקן למדן קדם מלכא וקמא קדמוהו: ואמרת אתתא דרא בקעו רבוני אנא ואתתא דרא יתבן בביתא דרא וילידית עקה בביתא: והנה ביומא תליתארה למלרי וילידית אף אתתא דרא ואנחנא כחדא זבאין לית נוכרא עמנא בביתא אלהן תרתן אנחנא בביתא: ומית בר אתתא דרא בליליא דשכיבת עלוהו: וקמת בנו ליליא ונסיבת ית ברי מלוהיה ואמתך דמכא ואשבבתיה לתרה וית ברה מיתא אשבבת לתו: ואקמרת בצפרא לאונקא ית ברי ורא מית ואסתכלית ביה בצפרא ורא לא הנה ברי דילדית: ואמרת אתתא אוחרתא לא כן ברי הנה ובריד מיתא ורא דרא אמרת לא כן בריד מיתא וברי הנה

ויקן שלמה והנה חלוס' והנה הבין שחלומו חמת שומע עוף מצפצף ומבין ל לסונו כלב כזב ומבין לסונו: ויעש משתה' משמחת לבו סהבן שחלומו חמת: ואחזקו' חלוי' נתתי לב להסתכל בו: היא

חלמא ואתא לירושלם וקם קדם ארונא קימא דיו ואסיק עלו ונכיס נכסת קודשין ועבר משתה לבל עברוהו: בכן אתארה תרתין נשין פונדקן למדן קדם מלכא וקמא קדמוהו: ואמרת אתתא דרא בקעו רבוני אנא ואתתא דרא יתבן בביתא דרא וילידית עקה בביתא: והנה ביומא תליתארה למלרי וילידית אף אתתא דרא ואנחנא כחדא זבאין לית נוכרא עמנא בביתא אלהן תרתן אנחנא בביתא: ומית בר אתתא דרא בליליא דשכיבת עלוהו: וקמת בנו ליליא ונסיבת ית ברי מלוהיה ואמתך דמכא ואשבבתיה לתרה וית ברה מיתא אשבבת לתו: ואקמרת בצפרא לאונקא ית ברי ורא מית ואסתכלית ביה בצפרא ורא לא הנה ברי דילדית: ואמרת אתתא אוחרתא לא כן ברי הנה ובריד מיתא ורא דרא אמרת לא כן בריד מיתא וברי הנה

ויקן שלמה והנה חלוס' והנה הבין שחלומו חמת שומע עוף מצפצף ומבין ל לסונו כלב כזב ומבין לסונו: ויעש משתה' משמחת לבו סהבן שחלומו חמת: ואחזקו' חלוי' נתתי לב להסתכל בו: היא

חלמא ואתא לירושלם וקם קדם ארונא קימא דיו ואסיק עלו ונכיס נכסת קודשין ועבר משתה לבל עברוהו: בכן אתארה תרתין נשין פונדקן למדן קדם מלכא וקמא קדמוהו: ואמרת אתתא דרא בקעו רבוני אנא ואתתא דרא יתבן בביתא דרא וילידית עקה בביתא: והנה ביומא תליתארה למלרי וילידית אף אתתא דרא ואנחנא כחדא זבאין לית נוכרא עמנא בביתא אלהן תרתן אנחנא בביתא: ומית בר אתתא דרא בליליא דשכיבת עלוהו: וקמת בנו ליליא ונסיבת ית ברי מלוהיה ואמתך דמכא ואשבבתיה לתרה וית ברה מיתא אשבבת לתו: ואקמרת בצפרא לאונקא ית ברי ורא מית ואסתכלית ביה בצפרא ורא לא הנה ברי דילדית: ואמרת אתתא אוחרתא לא כן ברי הנה ובריד מיתא ורא דרא אמרת לא כן בריד מיתא וברי הנה

ויקן שלמה והנה חלוס' והנה הבין שחלומו חמת שומע עוף מצפצף ומבין ל לסונו כלב כזב ומבין לסונו: ויעש משתה' משמחת לבו סהבן שחלומו חמת: ואחזקו' חלוי' נתתי לב להסתכל בו: היא

חלמא ואתא לירושלם וקם קדם ארונא קימא דיו ואסיק עלו ונכיס נכסת קודשין ועבר משתה לבל עברוהו: בכן אתארה תרתין נשין פונדקן למדן קדם מלכא וקמא קדמוהו: ואמרת אתתא דרא בקעו רבוני אנא ואתתא דרא יתבן בביתא דרא וילידית עקה בביתא: והנה ביומא תליתארה למלרי וילידית אף אתתא דרא ואנחנא כחדא זבאין לית נוכרא עמנא בביתא אלהן תרתן אנחנא בביתא: ומית בר אתתא דרא בליליא דשכיבת עלוהו: וקמת בנו ליליא ונסיבת ית ברי מלוהיה ואמתך דמכא ואשבבתיה לתרה וית ברה מיתא אשבבת לתו: ואקמרת בצפרא לאונקא ית ברי ורא מית ואסתכלית ביה בצפרא ורא לא הנה ברי דילדית: ואמרת אתתא אוחרתא לא כן ברי הנה ובריד מיתא ורא דרא אמרת לא כן בריד מיתא וברי הנה

ויקן שלמה והנה חלוס' והנה הבין שחלומו חמת שומע עוף מצפצף ומבין ל לסונו כלב כזב ומבין לסונו: ויעש משתה' משמחת לבו סהבן שחלומו חמת: ואחזקו' חלוי' נתתי לב להסתכל בו: היא

חלמא ואתא לירושלם וקם קדם ארונא קימא דיו ואסיק עלו ונכיס נכסת קודשין ועבר משתה לבל עברוהו: בכן אתארה תרתין נשין פונדקן למדן קדם מלכא וקמא קדמוהו: ואמרת אתתא דרא בקעו רבוני אנא ואתתא דרא יתבן בביתא דרא וילידית עקה בביתא: והנה ביומא תליתארה למלרי וילידית אף אתתא דרא ואנחנא כחדא זבאין לית נוכרא עמנא בביתא אלהן תרתן אנחנא בביתא: ומית בר אתתא דרא בליליא דשכיבת עלוהו: וקמת בנו ליליא ונסיבת ית ברי מלוהיה ואמתך דמכא ואשבבתיה לתרה וית ברה מיתא אשבבת לתו: ואקמרת בצפרא לאונקא ית ברי ורא מית ואסתכלית ביה בצפרא ורא לא הנה ברי דילדית: ואמרת אתתא אוחרתא לא כן ברי הנה ובריד מיתא ורא דרא אמרת לא כן בריד מיתא וברי הנה

רלבן
נתתי לך לב חכם
וכבון אשר כמוך לא
היה לפניך ואחריך
לא יקום כמוך'
אחשוב כי רמז על זה
שחכמתו תהיה גדולה
מחכמת דוד ומחכמת
המלך הבא אחריו או
שחכמתו תהיה גדולה
מחכמת כל בני הדור
שהיו לפניו ומכל ה'
הבאים אחריו כי הוא
דבר זר מאד שלא
ימצא אחריו בעת ה'
מהעמים חכם כמוהו
האלהים חס לא שנתן
לו ה' מן החכמה כ'
בדרך המופת מה
שלא יתכן הסגתו ל'
לאחר ולא אשער ח'ך
יתכן סינוי זה והנה
יתבאר ממה שביא
קצת ביחוד שהענין
הוא כמו שבארנו כי
ספר שהיתה חכמתו
למעלה מחכמת ה'
האנשים רמזו אליהם
והם איתן האזרחי'
והימן וכלכל ודרדע
בני מחול: ויעמוד
לפני ארון ברית יי'

ונ' הנה עשה זה לתת תודה לטי' על מה שיעל לו מהטוב: שמים נשים זונות' אחרונ' שהיו פונדקאות ומוכרות מוזן כטעם רחב הזונה ואפסר שהיו מפקדות ענין והנה התחכם שלמה להבהילם בזה הענין כדי שיתבאר מדבריהן מי היא אמו כי אשר תחזול יותר על הבן המי יתבאר בלי ספק שהיא אמו: ויהי

היה חמוי בת קול הופיעה וחמרה היא חמוי מלך על כל ישראל משרלו בחכמתו שמו כולם במלכותו: סופרי לכתוב דברי הימים: המזכיר חמה משפט לפני ראשון שיפסקו ראשון כך שמעתי: על הנצבים: שנים עשר נציבי היו לו לכלכל את המלך ואת ביתו: על המס' שהעלה על ישראל כמה סכאמר ועל המלך שלמה מס: וכלכלו את המלך כל סעודתו ומחלל הסוסים וכל דרכי יציאה: נפת דורי פלטי דורי חבל

ותדברנה: חלה הטענות שבו ושלטנו לכני המלך כמנהג בעלי הדין שכל אחד שונה בטענותיו לחוקו ולהטיבו ולהבינו לשופט: ויאמר המלך ואת חומרתו חמת רבותינו ז"ל מכתן סדריך הדיין לשנות טענות בעלי הדין כדי שישמעו בעלי הדין שהבין טענותיהם ועליהם ישפט: גם לי גם לך לא יהיה: ואמר כנגד חוחו התרב גזורו ומה שלא לקחה חותנו חמר שהחזרת חמרה תנו לה כי ידעה כי מרחמת עליו חמרה ומשבה כי המלך לא יתנהו לה: לא תמיתוהו: הראשון חל תמיתוהו: היה חמוי כיון שמרחמת עליו ובדליל יבחה בת קול וחמרה היא חמוי: לעשות משפט: לפיכך יראו מפניו לעשות דבר רע וחפילו בסתר כי ראו כי ברוב חכמתו יבואו לחור משפט כמו שנעשה בזה המשפט: על כל ישראל לפי שדוד חביו לא מלך בתחלת מלכותו על כל ישראל חמ' שלמה מלך על כל ישראל לא היה חרס מפסק במלכותו כיון שראו בו חכמת חללים בקרבנו לעשות משפט: ועזריהו בן צדוק לא כתב על מי מנחה ולא כדוק זה כדוק הכהן בן אחיטוב שהיה עס דוד שמשחו אותו לכהן עס שלמה הכהן עזריהו בן בני היה כי אחימנץ היה בן צחק ועזריה בן אחימנץ: וכדוק ואחיתר כהנים היו שרי הכהונה ואם זה אחיתר הוא אחיתר בן ח אחימנץ תנוה הוא כי הנה שלמה גרסו מהיות כהן גדול ואמר לו ענתות לך חל סדך חלל מן הדומה כי כהן חמר היה שמו אחיתר: על הנצבים ממונה על שנים עשר נציבים שזכר: רעה המלך שזכרנו דמלכא שהיה עמו תמיד: והאזכירם זהו האזכיר הנזכר למעלה בדוד וכן חזר עס רחבעם האזכיר: על המס' כמו שאומר למטה יהי המס שלשים חלק חיס: ואלה שמותם חלה שמות שנים עשר נציבים לא היה ממונה כל אחד על שבת אחד חלל לפי עליו ה הנחלת שעשו שנים עשר חלקי כלל חרץ ישראל ונבנו המס בסוה: בן חור זה והאחרים שלא זכרם בשם חלל בשם חבותם לפי שהיו נודעים בשם חבותם יתד משמותם לפיכך לא חסס להזכיר שם: וכרח

רלבג

ויהי המלך שלמה מלך על כל ישראל חמשוב שהרצון בזה שכלס שומס בו ואין בלכס למרוד בו בשום פנים: וכדוק ואחיתר כהני ידויה כי חלש שגרם חותנו מהיות כהן ליי נחמר לו סדך ענתות הנה הוכרח לעבוד בעת היות כדוק בלתי רחוי לעבודה: על הנצבים כמו הנציבים והרצון בו השרים: וחמיר על הבית ידמה שהוא היה ממל' להסניה כדברי בית המלך בכל מה שיצטרך מס: וחזירס בן עבדא על המס' הוא היה ממונה שהיו פורעים ישראל ויתר העמים שהת למס לשלמה: שנים עשר נציבים על כל ישראל לל שהיו על כל ישראל לגבות מהס זה המס והיה יודע כל אחד מהס החלק מישראל חמר בגורלו לפרנס המלך וביתו בחלטם בדך שיפרכסוהו כלס כל הסנה: ונציב פי רבי ושעיה

ותדברנה לפני המלך: ויאמר המלך ואת אמרת זה בני החי ובנד המת ואת אמרת לא כי בנד המת ובני החי: ויאמר המלך קחו לי חרב ויבניאו החרב לפני המלך: ויאמר המלך גזרו את הילד החי לשנים ותנו את החצי לאחת ואת החצי לאחת: ותאמר האשה אשר בנה החי אל המלך כי נכמרו רחמיה על בנה ותאמר בי אדני תנו ליה את הילוד החי והמת אל תמיתוהו ואת אמרת גם לי גם לך לא יהיה גזרו: וען המלך ויאמר תנו ליה את הילוד החי והמת לא תמיתוהו היא אמו: וישמעו כל ישראל את המשפט אשר שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלהים בקרב לעשות משפט: ויהי המלך שלמה מלך על כל ישראל: ואלה השרים אשר לו עזריהו בן צדוק הכהן: אליחורף ואחיה בני שישא ספרים יהושפט בן אחילוד המזכיר: ובניהו בן יהודע על הצבא וצדוק ואביתר כהנים: ועזריהו בן נתן על הנצבים וזכור בן נתן כהן רעה המלך: ואחישר על הבית ואדנירם בן עבדא על המס: ולשלמה שנים עשר נציבים על כל ישראל וכלכלו את המלך ואת ביתו חודש בשנה יהיה על אחד לכלכל: ואלה שמותם בן חור בהר אפרים: במקץ ובשעלבים ובית שמש: ואילון בית חנן: בן חסד בארבות לו שכה וכל ארץ חפר: בן אבינדב כל נפת דאר טפת בת שלמה היתה לו לאשה: בענא בן אחילוד תענד ומנדו וכל בית שאן אשר אצל צרתנה מתחת לזרעאל מבית שאן עד אבל מחולה עד מעבר לקמעס:

ודינו קדם מלכא: ויאמר מלכא דא אמר דין ברי חי וברוך מיתא ודא אמר לא כן ברוך מיתא וברי חי: ויאמר מלכא איתאו חרבא לקדם מלכא: ויאמר מלכא פסקו ית רביא חי לתרין גזרין והבו פלגא לחדא ופלגא לחדא: ואמרת אתתא די ברה היא למלכא ארי אתגללו רחמיה על ברה ואמרת בבנו רבויי חבו לה ית רביא חי ומקטל לא תקטלוהו ודא אמר אף דילי אף די לך לא יהי פסקו: ואתיב מלכא ואמר חבו לה ית רביא חי ומקטל לא תקטלוהו היא אפידה: ושמעו כל ישראל ית דינא דין מלכא ודחילו מן קדם מלכא ארי חזו ארי הוכמתא מן קדם י במעוהו למעבר דינא: והוה מלכא שלמה מלכא על כל ישראל: ואלין רבביא די ליה עזריהו בר צדוק כהנא: אליחורף ואחיה בני שישא ספרא יהושפט בר אחילוד ממנא על דכרניא: ובניהו בר יהודע ממנא על חילא וצדוק ואביתר כהנא: ועזריהו בר נתן ממנא על אסטריניא וזכור בר נתן רבא שושבינא דמלכא: ואחישר ממנא על ביתא ואדנירם בר עבדא ממנא על מסקי מסין: ולשלמה תרי עשר אסטריניא ממנן על כל ישראל ומסוברין ית מלכא ית אנש ביתיה ירחא בשתא מטי לחוד לסוברא: ואלין שמחתהון בר חור בטורא דבית אפרים: בר דקר במקץ ובשעלבים ובית שמש ואילון דמבית חנן: בר חסד בארבות דיליה סוכו וכל ארע חפר: בר אבינדב כל פלטי דאר טפת בת שלמה הוית ליה לאתו: בענא בר אחילוד תענד ומנדו וכל בית שאן די בסטר צרתנה מלרע לזרעאל מבית שאן עד מישר מחולה עד מעבר לקמעס:

ותדברנה: חלה הטענות שבו ושלטנו לכני המלך כמנהג בעלי הדין שכל אחד שונה בטענותיו לחוקו ולהטיבו ולהבינו לשופט: ויאמר המלך ואת חומרתו חמת רבותינו ז"ל מכתן סדריך הדיין לשנות טענות בעלי הדין כדי שישמעו בעלי הדין שהבין טענותיהם ועליהם ישפט: גם לי גם לך לא יהיה: ואמר כנגד חוחו התרב גזורו ומה שלא לקחה חותנו חמר שהחזרת חמרה תנו לה כי ידעה כי מרחמת עליו חמרה ומשבה כי המלך לא יתנהו לה: לא תמיתוהו: הראשון חל תמיתוהו: היה חמוי כיון שמרחמת עליו ובדליל יבחה בת קול וחמרה היא חמוי: לעשות משפט: לפיכך יראו מפניו לעשות דבר רע וחפילו בסתר כי ראו כי ברוב חכמתו יבואו לחור משפט כמו שנעשה בזה המשפט: על כל ישראל לפי שדוד חביו לא מלך בתחלת מלכותו על כל ישראל חמ' שלמה מלך על כל ישראל לא היה חרס מפסק במלכותו כיון שראו בו חכמת חללים בקרבנו לעשות משפט: ועזריהו בן צדוק לא כתב על מי מנחה ולא כדוק זה כדוק הכהן בן אחיטוב שהיה עס דוד שמשחו אותו לכהן עס שלמה הכהן עזריהו בן בני היה כי אחימנץ היה בן צחק ועזריה בן אחימנץ: וכדוק ואחיתר כהנים היו שרי הכהונה ואם זה אחיתר הוא אחיתר בן ח אחימנץ תנוה הוא כי הנה שלמה גרסו מהיות כהן גדול ואמר לו ענתות לך חל סדך חלל מן הדומה כי כהן חמר היה שמו אחיתר: על הנצבים ממונה על שנים עשר נציבים שזכר: רעה המלך שזכרנו דמלכא שהיה עמו תמיד: והאזכירם זהו האזכיר הנזכר למעלה בדוד וכן חזר עס רחבעם האזכיר: על המס' כמו שאומר למטה יהי המס שלשים חלק חיס: ואלה שמותם חלה שמות שנים עשר נציבים לא היה ממונה כל אחד על שבת אחד חלל לפי עליו ה הנחלת שעשו שנים עשר חלקי כלל חרץ ישראל ונבנו המס בסוה: בן חור זה והאחרים שלא זכרם בשם חלל בשם חבותם לפי שהיו נודעים בשם חבותם יתד משמותם לפיכך לא חסס להזכיר שם: וכרח

כי אם רע לב דעורא: רעה וסי' ויבא חושי רעה: ויהי כאשר בא חושי וזכור בן נתן כהן רעה: ואת ביתו בקריאה וסי' כי ידעתו למען אשר יצאה את בניו וינעו את פרעה נעו: והנה כל איש ישר וכלכלו את המלך ואת ביתו בנה שלמה וזה דבר המס' ויהי מקץ עשרים דברי הימים: דאר ד' כתובי כן וסימניהן נמסר ביושע סיסן י:

רדק מלכים א ה רשי

מפני המלחמה לא רצה לגלות לו הטעם כי האל מנעו כי לא היה כבוד חביו ואמ' לו זה הטעם הנראה: אשר סבבהו כל מלחמה ומלחמה וכן כי תקראנה מלחמה וית עבדי קרבא לחקפוהי: רגלו כן כתיב ויקרי רגלי הכתוב אומר על דוד כי גם לדוד שם חוביו תחת כפות רגליו והקרי אומר על שלמה כלום חני חיש מנחה ולא היתה לי מלחמה ויש לי פכחי לבנות הבית: הנית יי אלהי כי אחד המנחה היתה המנחה לבנות בית המקדל כמו שכתוב והניח לכם מכל חוביכם מסביב וגו' והיה המקום אשר יבחר וגו' לטכנו תדרשו: מן הלכנו' הלבנו בחלץ יסד' היה ולא היה שאל ממנו העבים אלא ששלח לו חרשו עץ שילענו לכרות העבים וכן שלח לדוד חרשו עץ: ככדונים צידון וכו' קרובים וחירם היה מושל על כלם וכן זוכר אותם ביחד מה אתם לי צור וצידון צור וצידון כי חכמה מזה: דוברות' הם הקורות הנדולו שקוסרין לחסיהן ביחד ומסליכין אותם בים לכן נקראו דוברות ובלעז באחארה: וככתיב' חתירם ואשליכ' עם וכן תרגו' ואירמינון תמן ואמר צו לשון כקף שהיה ענין פיזור על הסדר לפי שהדוברות כ כסמולוכין אותם בים הם ק קסורות בראשיהם וכסמולוכין אותם ליבשה מתירין הקשרים ומכפזים הקורות הנה והנה: לחם ביתי בסכר עבדי סיכרתו העצים ויולכוס עד המקום אשר תרצה ופי' ביתי האוכלים על שלחני ומה שזכר בדברי הימים הוא למחל האוטבים כורתי העבים: מכולת לביתו כמו מחל ומשפט המלה מחלולת ונבלעה האלף כדגש וכתי פרנסם לחנם ביתיה: שנה בשנה כל זמן שהתעסקו עבדי חירם במלאכת שלמה: ויי' נתן חכמה לשלמה טעם הספר הזה הנה כי ברוב הבניי אשר בנה נראתה חכמתו כמו שאמר מלכת שבא ותרח מלכת שבא את כל חכמת שלמה והבית אשר בנה וגו': ויהי שלום והלא גם עם המלכים האחרים היה לו שלו אלא שלום קיים וחוקי כבדית שכרתו שניהם והספיק לו עכש לבנין זה אשר בנה: ויעל המלך שלמה מש' כמשפט המלוכה כמו שז' ואתם תהיו לו לעבדים ופירוש על המס כמו שפירשנו בספר שמואל: ויהי

והנני בקריא וסי' נמסר בסדר נהו צוה ו' וסי' נמסר ביהושע סימן ד' צידנים ה' חס' וזו בליש וסי' נמסר בספר שפטים סימן יח: חירום ו' מלאים וסי' ויהי חירום נתן לשלמה' ובגוי חירום והגבלים' ועש חירום

מן קדם עבדי קרבא דאקפוהי עד דמסר יי יתהון תחורז פרסרת רגלוהי: ובעז אניח יי אלהי לי בסחור סחור לית שטן ולית פגע ביש: והא אנא אמר למבני ביתא לשמא דיי אלהי כמא דמלל יי עם דוד אבא למימר ברך דאתן תחורז על כורסי מלכותך הוא יבני ביתא לשמי: ובעז פקיד ויקצונו לי ארזין מן לבנו ועבדי יהון עם עבדך ואנר עבדך אתן לך ככל דתימר ארי את ידעת ארי לית בנא נברא דידע למקן אעין כצידונאי: והנה בר שמע חירם ית פתגמי דשלמה וחדוי לחרזא ואמר בריך יי יומא דין דיהב לדוד בר הבים על עפא סניאה הרין: ושלח חירם לוח שלמה למימר שמעית ית דשלחתא לחתי אנא אספיק ית כל צורכך באעי ארזין ובאעי בירן: עבדי יתהון מן לבנו ליפא ואנא אשונן ת תורגסין ביפא עד אתרא דתשלח לי וארמינון תמן ואת תטול ואת תספיק צורכי למתן מזון לאנשי ביתי: והנה חירם יהיב לשלמה אעי ארזין ואעי בירן כל צורכיה: ושלמה יהיב לחירם עסרין אלמין בורין חשין פרנסם לאנשי ביתיה ועסרין בורין משחא כתישא בדין יהיב שלמה לחירם שנת בשנא: ויי' יהב חוכמתא לשלמה כמא דמלל ליה והנה שלמא בין חירם ובין שלמה וגורו קים תרויהון: ומני מלכא שלמה מסקי מסין מכל ישראל

מפני המלחמה אשר סבבהו עד תת יהוה אתם תחת כפות רגלו: ועתה הניח יהוה אלהי לי מסביב אין שטן ואין פגע רע: והנני אמר לבנות הבית לשם יהוה אלהי באשר דבר יהוה אל דוד אבי לאמר בנה אשר אתן תחתיד על כסאך הויא יבנה הבית לשמי: ועתה צוה ויכרתו לי ארזים מן דלכנון ועבדי יהיו עם עבדך ושכר עבדך אתן לך ככל אשר האמר לי אתה ידעת כי אין בננו איש ידע לכרות עצים כצדונים: ויהי בשמע חירם את דברי שלמה וישמח מאד ויאמר ברוך יהוה היום אשר נתן לדוד בן חכם על העם הרב הזה: וישלח חירם אל שלמה לאמר שמעתי את אשר שלחת אלי אני אעשה אתך כל חפצה בעצי ארזים ובעצי ברושים: עבדי ירדו מן הלבנון ימה ואני אשימם דבורות בים עד המקום אשר תשלח אלי ונפצתיים שם ואתה תשא ואתה תעשה את חפצי לתת לחם ביתי: ויהי חירום נתן לשלמה עצי ארזים ועצי ברושים כר חפצו: ושלמה נתן לחירם עשרים אלף כר חטים מכלת לביתו ועשרים כר שמן כתית כרה יתן שלמה לחירם שנה בשנה: ויהוה נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו ויהי שלום בין חירם ובין שלמה ויכרתו ברית שניהם: ויעל המלך שלמה מס מכל ישראל

והנני בקריא וסי' נמסר בסדר נהו צוה ו' וסי' נמסר ביהושע סימן ד' צידנים ה' חס' וזו בליש וסי' נמסר בספר שפטים סימן יח: חירום ו' מלאים וסי' ויהי חירום נתן לשלמה' ובגוי חירום והגבלים' ועש חירום

מן קדם עבדי קרבא דאקפוהי עד דמסר יי יתהון תחורז פרסרת רגלוהי: ובעז אניח יי אלהי לי בסחור סחור לית שטן ולית פגע ביש: והא אנא אמר למבני ביתא לשמא דיי אלהי כמא דמלל יי עם דוד אבא למימר ברך דאתן תחורז על כורסי מלכותך הוא יבני ביתא לשמי: ובעז פקיד ויקצונו לי ארזין מן לבנו ועבדי יהון עם עבדך ואנר עבדך אתן לך ככל דתימר ארי את ידעת ארי לית בנא נברא דידע למקן אעין כצידונאי: והנה בר שמע חירם ית פתגמי דשלמה וחדוי לחרזא ואמר בריך יי יומא דין דיהב לדוד בר הבים על עפא סניאה הרין: ושלח חירם לוח שלמה למימר שמעית ית דשלחתא לחתי אנא אספיק ית כל צורכך באעי ארזין ובאעי בירן: עבדי יתהון מן לבנו ליפא ואנא אשונן ת תורגסין ביפא עד אתרא דתשלח לי וארמינון תמן ואת תטול ואת תספיק צורכי למתן מזון לאנשי ביתי: והנה חירם יהיב לשלמה אעי ארזין ואעי בירן כל צורכיה: ושלמה יהיב לחירם עסרין אלמין בורין חשין פרנסם לאנשי ביתיה ועסרין בורין משחא כתישא בדין יהיב שלמה לחירם שנת בשנא: ויי' יהב חוכמתא לשלמה כמא דמלל ליה והנה שלמא בין חירם ובין שלמה וגורו קים תרויהון: ומני מלכא שלמה מסקי מסין מכל ישראל

את חסירות דמלכים: ויי' בטעמא דפ בקריאה וסי' ויי' הסטיר על סדם ועל עטרה גפרית נתן חכמה לשלמה כאשר נתן קולו לפני חילו' הטיל רוח גדולה אל חס ויהי סער' שבאת שבות איוב בהתפללו' ברך את אדירית איוב' ויי' השמיע אל מחנה: שלם ח' חס' וסי' נמסר בסדר וישב ולעיל בספרא סימן ג':

את חסירות דמלכים: ויי' בטעמא דפ בקריאה וסי' ויי' הסטיר על סדם ועל עטרה גפרית נתן חכמה לשלמה כאשר נתן קולו לפני חילו' הטיל רוח גדולה אל חס ויהי סער' שבאת שבות איוב בהתפללו' ברך את אדירית איוב' ויי' השמיע אל מחנה: שלם ח' חס' וסי' נמסר בסדר וישב ולעיל בספרא סימן ג':

את חסירות דמלכים: ויי' בטעמא דפ בקריאה וסי' ויי' הסטיר על סדם ועל עטרה גפרית נתן חכמה לשלמה כאשר נתן קולו לפני חילו' הטיל רוח גדולה אל חס ויהי סער' שבאת שבות איוב בהתפללו' ברך את אדירית איוב' ויי' השמיע אל מחנה: שלם ח' חס' וסי' נמסר בסדר וישב ולעיל בספרא סימן ג':

את חסירות דמלכים: ויי' בטעמא דפ בקריאה וסי' ויי' הסטיר על סדם ועל עטרה גפרית נתן חכמה לשלמה כאשר נתן קולו לפני חילו' הטיל רוח גדולה אל חס ויהי סער' שבאת שבות איוב בהתפללו' ברך את אדירית איוב' ויי' השמיע אל מחנה: שלם ח' חס' וסי' נמסר בסדר וישב ולעיל בספרא סימן ג':

את חסירות דמלכים: ויי' בטעמא דפ בקריאה וסי' ויי' הסטיר על סדם ועל עטרה גפרית נתן חכמה לשלמה כאשר נתן קולו לפני חילו' הטיל רוח גדולה אל חס ויהי סער' שבאת שבות איוב בהתפללו' ברך את אדירית איוב' ויי' השמיע אל מחנה: שלם ח' חס' וסי' נמסר בסדר וישב ולעיל בספרא סימן ג':

את חסירות דמלכים: ויי' בטעמא דפ בקריאה וסי' ויי' הסטיר על סדם ועל עטרה גפרית נתן חכמה לשלמה כאשר נתן קולו לפני חילו' הטיל רוח גדולה אל חס ויהי סער' שבאת שבות איוב בהתפללו' ברך את אדירית איוב' ויי' השמיע אל מחנה: שלם ח' חס' וסי' נמסר בסדר וישב ולעיל בספרא סימן ג':

את חסירות דמלכים: ויי' בטעמא דפ בקריאה וסי' ויי' הסטיר על סדם ועל עטרה גפרית נתן חכמה לשלמה כאשר נתן קולו לפני חילו' הטיל רוח גדולה אל חס ויהי סער' שבאת שבות איוב בהתפללו' ברך את אדירית איוב' ויי' השמיע אל מחנה: שלם ח' חס' וסי' נמסר בסדר וישב ולעיל בספרא סימן ג':

את חסירות דמלכים: ויי' בטעמא דפ בקריאה וסי' ויי' הסטיר על סדם ועל עטרה גפרית נתן חכמה לשלמה כאשר נתן קולו לפני חילו' הטיל רוח גדולה אל חס ויהי סער' שבאת שבות איוב בהתפללו' ברך את אדירית איוב' ויי' השמיע אל מחנה: שלם ח' חס' וסי' נמסר בסדר וישב ולעיל בספרא סימן ג':

את חסירות דמלכים: ויי' בטעמא דפ בקריאה וסי' ויי' הסטיר על סדם ועל עטרה גפרית נתן חכמה לשלמה כאשר נתן קולו לפני חילו' הטיל רוח גדולה אל חס ויהי סער' שבאת שבות איוב בהתפללו' ברך את אדירית איוב' ויי' השמיע אל מחנה: שלם ח' חס' וסי' נמסר בסדר וישב ולעיל בספרא סימן ג':

ככדונים' שכינים ליער לכד אחד היו וכמו ששלחו של חירם: חשימם דוברות' דפסונות קורח להם בדברי הימים ובלשון אשכנז כלום ובלעז רין קוסרין העבי זה עם זה ומכפזים אותן על פני המים ומוליכין אותן כמו סמולוכין ספינה: עד המק' אשר תשלח אלי' אשר תודיענו להביאם עם: וכפזתיים עם' כסמתיך אנלן ומזיחן אל היבשה כל עץ ועץ לעצמו הוא קרני כיפון דיפכיר בלעז: מכולת לביתו לשון מכלל: סמן כתיב' סמן כפי שאין זתים כטחנים בדתיים אלא כותש במכתשת ואין מעלה סמרים כל כך כמות הטחון: ויהי

רלבג

ויהי כשמוע חירם את דברי שלמה יתכן שלח חמר זה על אלו הדברים ששלח לו שלם כי לא היה בהם על מה שיסמח מכל החכמה שהיה נראה בהם אלא סמאל כי כאשר שמע דברי שלמה בחכמ הנכלאה שהיתה בו לפי מה שספרו לו המנדיים סמחו מאד והודה לפי שנתן לדוד בן חכם יושב על כסאו והנה חמר זה להורות על סמרוב אהבתו את שלמה נתרצה חירם לעשות סמן שלמה והנה עם כל זה היו דברי שלמה לחירם בחכמה ולזה שלח לו שהוא יעשה חפצו מן סכר עבדיו בכל ח אשר יאמר להיותם יותר בקיאי במלאכת כליתת העבים ונשען שלא יכבד לשאלו חירם מפני אהבתו את דוד ולזה הודיע לו כי מרצון דוד היה ל לבנותו אך מפני שלא יכול נעתק הענין אל שלמה והיישירו גם כן בדבריו אל שזה הבית יהיה נכנה לשם יי אשר בידו להספיל ולהכניע כל האויבים והשוכחים כאילו כלל בדבריו הפיוס החיוס יחד' והנה הוסיף חירם ואמר שהוא יעשה כל חפצו בעצי ארזים ובעצי ברושים ויעבירם לו הים ויביאם א היבשה א המקום אשר יבחר שלמה וישם יתיר הקשרים אשר נקשרים בהם העצים קצתם בקצת' והנה הרצין בדוברות קסירת העבים קצתם בקצת באופן שיוכלו התובלים להעבירם הים רחילין בלעז: וככתיב' לל חתיר הקשרים בדמד שיהיו מוכנים לנשחם עץ עץ בפני עצמו וידמה שהים היה מבבל מלכות חירם ולזה רצה חירם להעביר העבים לשלמה עד גבול מלכות שלמה: מכולת לביתו' לל לחכנו לביתו: סמן כתיב' והוא הנבחר שבסמנים כמו שכתבאר בתורה מענין סמן המזכרה והנה היו כותשין הזיתים במכתש בלא טחיכה ומה שהיה יושב ממנו מן השמן הוא סמן כתיב' ואחר זה טחנהו להוציא הנשאר מהשמן וכבר נזכר בספר דברי הימים מה שהיה נותן שלמה בשכר עבדי חירם שנה בשנה: ויי' נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו ויהי שלום בין חירם ובין שלמה: עבד סרוב חכמת שלמה היתה סבה אל שהיה שלום בין חירם ובין שלמה כי מפני חכמתו אהב אותם חירם: ויעל המלך מס מכל ישראל הנה היה ענין זה המס כמו שזכר שהורכו לכרות מישראל אלף יהיו על מלאכת כריתת העצים והבאתם באופן שלא יכבד מאד עליהם והוא שכבר יחלקין לשלם כמות החיה כל בת חדם אחד בלבנון ושעים חדשים בביתו' והנה

יעשה כל חפצו בעצי ארזים ובעצי ברושים ויעבירם לו הים ויביאם א היבשה א המקום אשר יבחר שלמה וישם יתיר הקשרים אשר נקשרים בהם העצים קצתם בקצת' והנה הרצין בדוברות קסירת העבים קצתם בקצת באופן שיוכלו התובלים להעבירם הים רחילין בלעז: וככתיב' לל חתיר הקשרים בדמד שיהיו מוכנים לנשחם עץ עץ בפני עצמו וידמה שהים היה מבבל מלכות חירם ולזה רצה חירם להעביר העבים לשלמה עד גבול מלכות שלמה: מכולת לביתו' לל לחכנו לביתו: סמן כתיב' והוא הנבחר שבסמנים כמו שכתבאר בתורה מענין סמן המזכרה והנה היו כותשין הזיתים במכתש בלא טחיכה ומה שהיה יושב ממנו מן השמן הוא סמן כתיב' ואחר זה טחנהו להוציא הנשאר מהשמן וכבר נזכר בספר דברי הימים מה שהיה נותן שלמה בשכר עבדי חירם שנה בשנה: ויי' נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו ויהי שלום בין חירם ובין שלמה: עבד סרוב חכמת שלמה היתה סבה אל שהיה שלום בין חירם ובין שלמה כי מפני חכמתו אהב אותם חירם: ויעל המלך מס מכל ישראל הנה היה ענין זה המס כמו שזכר שהורכו לכרות מישראל אלף יהיו על מלאכת כריתת העצים והבאתם באופן שלא יכבד מאד עליהם והוא שכבר יחלקין לשלם כמות החיה כל בת חדם אחד בלבנון ושעים חדשים בביתו' והנה

יעשה כל חפצו בעצי ארזים ובעצי ברושים ויעבירם לו הים ויביאם א היבשה א המקום אשר יבחר שלמה וישם יתיר הקשרים אשר נקשרים בהם העצים קצתם בקצת' והנה הרצין בדוברות קסירת העבים קצתם בקצת באופן שיוכלו התובלים להעבירם הים רחילין בלעז: וככתיב' לל חתיר הקשרים בדמד שיהיו מוכנים לנשחם עץ עץ בפני עצמו וידמה שהים היה מבבל מלכות חירם ולזה רצה חירם להעביר העבים לשלמה עד גבול מלכות שלמה: מכולת לביתו' לל לחכנו לביתו: סמן כתיב' והוא הנבחר שבסמנים כמו שכתבאר בתורה מענין סמן המזכרה והנה היו כותשין הזיתים במכתש בלא טחיכה ומה שהיה יושב ממנו מן השמן הוא סמן כתיב' ואחר זה טחנהו להוציא הנשאר מהשמן וכבר נזכר בספר דברי הימים מה שהיה נותן שלמה בשכר עבדי חירם שנה בשנה: ויי' נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו ויהי שלום בין חירם ובין שלמה: עבד סרוב חכמת שלמה היתה סבה אל שהיה שלום בין חירם ובין שלמה כי מפני חכמתו אהב אותם חירם: ויעל המלך מס מכל ישראל הנה היה ענין זה המס כמו שזכר שהורכו לכרות מישראל אלף יהיו על מלאכת כריתת העצים והבאתם באופן שלא יכבד מאד עליהם והוא שכבר יחלקין לשלם כמות החיה כל בת חדם אחד בלבנון ושעים חדשים בביתו' והנה

דק

מלכים א ו

רשי

בחדש זיו' הוא חדש חייך שהוא שכי' לחדשים כי ניסן ראש לחדשים ונקרא זיו' כמו שפירשו רבו זל לחית ביה זיוה לחילני פירוש זוהר הפרמי והכניס וכן תרגם יונתן בירח זיו נכניח: למלך שלמה: טעמו לשנה הרביעית לא לחדש השני שנזכר הסמוך אליו וכמוהו רבים כי בשנה הרביעית למלכותו החל לבנות כן כתוב בדברי הימים ויחל לבנותו בשל חרבע למלכותו:

בחדש זיו' הוא חייך דחית ביה זיוה לחילני וכן תרגם יונתן זיו נכניח: הוא החדש השני למנין חדשים שהרי ניסן ראש השנה לחדשים: למלך שלמה מוסב על השנה הרביעית רביעית למלכות שלמה וכן הוא חומר במקו' אחר ויחל לבנותו בחדש השני בשנת חרבע למלכותו: שנים חמה: ההיכל והדביר יחד: והאולם על פניו לפני ההיכל בכניסתו: חורכו על פני רוח הבית: אורך האולם לרחבו של ההיכל מן הצפון ו

שמונים בשמונים ו' מ' וס' נמסר בסדר בראשית ובספר שפטים סימן ג': למלך ג' חוס' וס' נמסר לעיל בספר סימן ב': והשלישית ט' מ' וס' נמסר בסדר שלא לך:

והיה בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש ז' הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית ליהוה: והבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו: והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארכו על פני רחב הבית: ועש לבית חלונ' שקפים אטמים: ויבן על קיר הבית יצוע סביב את קירות הבית סביב להיכל ולדביר ועש צלעות סביב: היצוע התחתון חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה כי מנרעור נתן לבית סביב חוצה לבלתי אחוז בקירות הבית: והבית בהבנתו

והיה בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש ז' הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית ליהוה: והבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו: והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארכו על פני רחב הבית: ועש לבית חלונ' שקפים אטמים: ויבן על קיר הבית יצוע סביב את קירות הבית סביב להיכל ולדביר ועש צלעות סביב: היצוע התחתון חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה כי מנרעור נתן לבית סביב חוצה לבלתי אחוז בקירות הבית: והבית בהבנתו

והיה בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש ז' הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית ליהוה: והבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו: והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארכו על פני רחב הבית: ועש לבית חלונ' שקפים אטמים: ויבן על קיר הבית יצוע סביב את קירות הבית סביב להיכל ולדביר ועש צלעות סביב: היצוע התחתון חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה כי מנרעור נתן לבית סביב חוצה לבלתי אחוז בקירות הבית: והבית בהבנתו

רשי סירית ארויה: בדברי רבותינו זל בהפך זה שקופי אטומים שקופים מבחוץ ואטומים מבפנים לא לאורה אפי' דרך כלומר רחבים היו מבחוץ וזרים מבפנים הבין מנהג העולם לומר שאינו דרך לאור העולם: יציע סביב: הוא הנקרא בלע ונקרא תא ועשה סביב כל הבית סביב ההיכל וסביב הדביר מבחוץ אלה התאים עם קיר הבית סביב ואמר כי מערעות נתן לבית סביב חוצה רוצה לומר כי קיר הבית היה רחב מלמטה והלך ומצר כלפי חוץ כנגד התאי' לפיכ' היציע התחתון חמש באמה רחבה וקרני התחתונה שהוא קרקע התיכונה היה מונח מנד הבית על קיר הבית חמה אחת ועל אותה חמה לא היה בכין כי חלל היציע התיכונה היה והוא קיר הבית היה מצד ממה שהיה למטה חמה אחת כל גובה היציע התיכונה שהיה חמש אמות והוא המערעות שהוא אומר שנתן לבית חוצה הנה התיכונה עם באמה רחבה עם האמה שמוספת בהחבה בקיר הבית וקרני התיכונה שהוא קרקע העליונה שהיא השלישית היה מונח על קיר הבית חמה אחת הנה העליונה שבע באמה רחבה כי סתי אמות מוספות בהחבה בקיר הבית הנה קיר הבית בעליונה היה צד ממה שהיה למטה בתחתונה סתי אמות וכל זה עשה כדי שלא יאחזו קורות התאים בקירות הבית בחורים שיעשו בקירות אלא על המערעות היו נתונות קורות התאים כי לא יכלו לעשות חורים בקיר: והבית בהבנתו זהו טעם למה שהקדים לבלתי אחוז בקירות הבית לפיכך הוא דרך לתת מערעות בקיר הבית להניח שם ראשי קורות התאי' כי לא יכלו לעשות חורים בקיר להנחת הקירות כמו שעושה בשאר בנייני' של מול כי כל כלי ברזל לא נשמע עם בבית בהבנתו ואבני הקיר היו מדה אחת כלם אס כן לא יתכן להניח עם חורים בכין הקיר ולעשות עם החורי' אחר בכין הקיר גם כן לא יתכן כי לא נשמע כלי ברזל בכין הבית ולטעם זה הכניסו פסוק זה בין ספור התאים וספור פתחי התאים: חבן

והיה בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש ז' הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית ליהוה: והבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו: והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארכו על פני רחב הבית: ועש לבית חלונ' שקפים אטמים: ויבן על קיר הבית יצוע סביב את קירות הבית סביב להיכל ולדביר ועש צלעות סביב: היצוע התחתון חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה כי מנרעור נתן לבית סביב חוצה לבלתי אחוז בקירות הבית: והבית בהבנתו

רלבג

בשנה הרביעית בחדש ז' הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית ליהוה: והבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו: והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארכו על פני רחב הבית: ועש לבית חלונ' שקפים אטמים: ויבן על קיר הבית יצוע סביב את קירות הבית סביב להיכל ולדביר ועש צלעות סביב: היצוע התחתון חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה כי מנרעור נתן לבית סביב חוצה לבלתי אחוז בקירות הבית: והבית בהבנתו

בין האולם וההיכל והדביר שבעים חמה ועשרים חמה רחב: והנה קומת האולם כתבאר בספר דברי הימים שהיה משה ויבן חמה והוא כפל גובה הקדש והקדש הנדסים: ויעש לבית חלונ' שקופים אטומים: פירשו זל שהיו רחבים מבחוץ וזרים מבפנים להורות שאינו דרך לאורה אלא כי זה דרך דרש כי כבר התבאר במופתים חמור ופדרות בארזים רוחו אל תקרה שנים היו בה קורות ארזים והנה היתה התקרה התחתונה לעשרים חמה גובה כי בוא יהיה כפלו באורך וברוחב ובעומק וכמו שהיה במסכן טענה משה כמי יותר מחלד כן היה בזה הבנין: ויבן

רשי מלכים א ו רדק שעב

אבן שלמה מסע י כמו שהסיעה מן ההר על ידי השמיר כמות שהיא בזה מסע פתונה בחומת הבנין ולא סתמה בכל כרזל ואבני בנין האומר למעלה מחלוקת היה בסוטה: פתח הצלע התיכונה אל כתף הבית הימנית ונתת תירגס תיכונה זו כמו תחתונה לתיכונה בין עלינה לתחתונה שבחמש תאים שבדרום היה לה פתח אל החזן בשורה

דברי יג בקריא וסי' עתה הראה היקד דברי אם לא לא היה דברי ראשון הבית הזה אשר אתה בונה אם הלך בחקתי ויאמר אליהו התשבי כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב ואת כל אלה ידי עשתה והיו אבן שלמה מסע נבנה ומקבורת ויהיו כל בני ברזל לא נשמע בבית בהבנתו: פתח הצלע התיכונה אל כתף הבית הימנית וכלולים עלו על התיכונה ומן התיכונה אל השלשים: ויבן את הבית ויכלהו ויספן את הבית גבים ושדרת בארזים: ויבן את היצוע על כל הבית חמש אמות קומתו ויאחו את הבית בעצי ארזים: והיו דברי יהוה אל שלמה לאמר: הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אשר דברתי אל דוד אביך: ולא אעזב את עמי ישראל: ויבן שלמה את הבית ויכלהו:

אבן שלמה מסע נבנה ומקבורת ויהיו כל בני ברזל לא נשמע בבית בהבנתו: פתח הצלע התיכונה אל כתף הבית הימנית וכלולים עלו על התיכונה ומן התיכונה אל השלשים: ויבן את הבית ויכלהו ויספן את הבית גבים ושדרת בארזים: ויבן את היצוע על כל הבית חמש אמות קומתו ויאחו את הבית בעצי ארזים: והיו דברי יהוה אל שלמה לאמר: הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אשר דברתי אל דוד אביך: ולא אעזב את עמי ישראל: ויבן שלמה את הבית ויכלהו:

כי שוקד אני על דברי הלא כה דברי כאש נאם יי וכפטיש הנביא אשר אהו חלוס ב' בפסוק כי כה אמר יי למי מלאת לבבל ויחפל אל יי דיונה אחר דברי לא ישנו: עולה דרך הקף והיורד בו גם כן יורד דרך היקף וכן תרגם יונתן ובלולים ובמסכתא וכן תרגם הפסוק תרעה דמחיבתא חרעיתא פתיח לעיבר ביתא מימינא ובמסכתא בלקין מן חרעיתא לעילתא באורח מביתא ויבן את ביתא ויכלהו ויספן את הבית גבים ושדרת בארזים: ויבן את היצוע על כל הבית חמש אמות קומתו ויאחו את הבית בעצי ארזים: והיו דברי יהוה אל שלמה לאמר: הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אשר דברתי אל דוד אביך: ולא אעזב את עמי ישראל: ויבן שלמה את הבית ויכלהו:

כי שוקד אני על דברי הלא כה דברי כאש נאם יי וכפטיש הנביא אשר אהו חלוס ב' בפסוק כי כה אמר יי למי מלאת לבבל ויחפל אל יי דיונה אחר דברי לא ישנו:

עולה דרך הקף והיורד בו גם כן יורד דרך היקף וכן תרגם יונתן ובלולים ובמסכתא וכן תרגם הפסוק תרעה דמחיבתא חרעיתא פתיח לעיבר ביתא מימינא ובמסכתא בלקין מן חרעיתא לעילתא באורח מביתא ויבן את ביתא ויכלהו ויספן את הבית גבים ושדרת בארזים: ויבן את היצוע על כל הבית חמש אמות קומתו ויאחו את הבית בעצי ארזים: והיו דברי יהוה אל שלמה לאמר: הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אשר דברתי אל דוד אביך: ולא אעזב את עמי ישראל: ויבן שלמה את הבית ויכלהו:

עולה דרך הקף והיורד בו גם כן יורד דרך היקף וכן תרגם יונתן ובלולים ובמסכתא וכן תרגם הפסוק תרעה דמחיבתא חרעיתא פתיח לעיבר ביתא מימינא ובמסכתא בלקין מן חרעיתא לעילתא באורח מביתא ויבן את ביתא ויכלהו ויספן את הבית גבים ושדרת בארזים: ויבן את היצוע על כל הבית חמש אמות קומתו ויאחו את הבית בעצי ארזים: והיו דברי יהוה אל שלמה לאמר: הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אשר דברתי אל דוד אביך: ולא אעזב את עמי ישראל: ויבן שלמה את הבית ויכלהו:

לשון כסוי תקרה: גבים ושדרות בארזים, שתי תקרות אחת עשויה לבני מלמטה ואחת של לוחי ארזים למעלה של גבים היא התחתונה ותירגם יונתן הכתובין ולא ידעתי מההן ושמעתי משמו של ר' מנחם זל שהם כסרים ארזים כחיים כמין צורה דקורין לו בלשוננו ציליד ובלשון אשכנז הימלי והוא לשון שמים שמי קורה ואני אומר שהם לבנים חלולות כחצי קנה עגול שעושה לכסוי בתים גבים לשון ארמי גובתא דקניא והם היו למעלה והשדרות למטה ושדרות לוחי ארזים שדרות למעלה מן הגבים לדריסת הרגל כשעולין לראות בדרך הבית וכן תירגם שדרות בארזים ועילא מינהן סדרתא דריכפת רישי סריח ארזיא ריכפת לשון תכיפת וחבירו עבי סחיקי ריכפת ענכין קלילין: חמש אמות קומתו של כל אחד ואחד הרי גובהן טו אמות לכד עובי התקרה: ויאחו את הבית הוא כיסוי הגג העליון והספן האומר למעלה והוא תקרת העליונה: גובתא

רלבג

עולה דרך הקף והיורד בו גם כן יורד דרך היקף וכן תרגם יונתן ובלולים ובמסכתא וכן תרגם הפסוק תרעה דמחיבתא חרעיתא פתיח לעיבר ביתא מימינא ובמסכתא בלקין מן חרעיתא לעילתא באורח מביתא ויבן את ביתא ויכלהו ויספן את הבית גבים ושדרת בארזים: ויבן את היצוע על כל הבית חמש אמות קומתו ויאחו את הבית בעצי ארזים: והיו דברי יהוה אל שלמה לאמר: הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אשר דברתי אל דוד אביך: ולא אעזב את עמי ישראל: ויבן שלמה את הבית ויכלהו:

עולה דרך הקף והיורד בו גם כן יורד דרך היקף וכן תרגם יונתן ובלולים ובמסכתא וכן תרגם הפסוק תרעה דמחיבתא חרעיתא פתיח לעיבר ביתא מימינא ובמסכתא בלקין מן חרעיתא לעילתא באורח מביתא ויבן את ביתא ויכלהו ויספן את הבית גבים ושדרת בארזים: ויבן את היצוע על כל הבית חמש אמות קומתו ויאחו את הבית בעצי ארזים: והיו דברי יהוה אל שלמה לאמר: הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אשר דברתי אל דוד אביך: ולא אעזב את עמי ישראל: ויבן שלמה את הבית ויכלהו:

רדק

מלכים א ו

רשי

בצלעות ארזים... קירות הספון... עץ ארז מופנים ומיכות קירות הספון...

מביתה בצלעות ארזים... קירות ארזי אכל קיר האבן... אומר למטה ויבן שלמה את הבית פנימה זהב...

פנימה זהב בקריא וסי' הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה... ויקרא השערים ויגדו בית הסלך...

ובנא ית בותלי ביתא מלניו... במחיצת ארזים מארעית ביתא... ער בותליא ער משי שמי שריתא...

ויבן את קירות הבית מביתר... בצלעות ארזים מקרקע הבית ער... קירות הספון צפר עץ מבית ויצף...

הן של בית הכפרות... על הקירות... התקל עשה קיר ארזי... לכסות קיר האבן...

ונתן י' לך שם לב רגו וכליון... לתת שם את ארון... מקום אשר נתנו שם ריח...

מקום אשר נתנו שם ריח... ונתנו שם כעם קרבנם... שם אתו את דודי לך...

צורות פקועות טדה או מקלעת פקעים סמוך לפקעים... כרובים שפי ציור צורת כרובים ויונתן תרגם מקלעת פקעים...

ומנחם חכרו ופטורי לשון פטר רחם וכמו ופטורי בשפה... אבן כרחה כל ביתא חפי נסרין דארזא לית אכנא מיתחזא...

רלבג

וארזי אל הבית פנימה מקלעת פקעים... רחסייה חדים והנה מקלעת מענין הסלכה והנחלה... והטעם שכבר היה מנוייר...

מיוקק ונה יורה שעשה שם מחיצה בינו ובין... וההיכל ובה נס כן יתחמת שהיה עשרים חמה אורך...

ועבודת ארזים קורות ארזים לאורך הבית היה טור העמודי בקרקע והכרותות
ועמוד לעמוד וטור הטני ממול החצר הפנימי היה עזרת הכהנים ועזרת ישראל
והיה היתה לפני האולם וקורא חותה פנימית לפי שהיתה לפני מערכת נשים
ובמקרה לא מנינו כתוב עזרת נשים כי חס במשנה: (וספן בחרז קרוי עלייה
מלמעלה: על הכלבו)

ועמודים יא חס ו' ו' נספר בסדר וקחל: אלם ג' חס בקריאה וס' אלם המשפט עשה' ולאחר בית ח'
הפנימית' ויקם את העמודים' וכל צורת הבית דכו' קס' במה מל':

וספן בחרז' וחפח נסרין דחרוז: על הכלעות' הם הכרותות שזכר נית מחיצה
והוא הענין בעצמו כי הכותלים נקראו מחיצה: ארבעים וחמשה' חלה הנסרים
של חרו שקרה בהם הבית היו מ'ה כי שלשה טורים היו כל טור וטור היו בו חמשה
עשר נסרים: וסקופים שלשה טורים' חלונות עשה בבית הזה וקראם סקופים
לפי שאלם מסקוף מהם כמו שחמ'
ויסקוף חכמלך בעד החלון ומה
שחמר שלשה טורים שלשה טורי
נסרי חרו בין חלון לחלון ומה
שחמר מחזה חל מחזה מרחם
כנגד מרחם כלום כי החלונ' היו
בשלשה הכותלים חוהו שחמר שלם
פעמים והיו חלון כנגד חלון זהו
מחזה א מחזה וית וכלנשא תלתא
סידרין זוי לקבל זוי תלת זמנין
ועדברי רזל ומודלה על גבי
כלונסות והם בדים ארוכי כמין
קנה של רומח וזוי כמו זוינת: וכל
הפתח' והמוזות רבעים סקף'
הפתחים היו מרובעים לא שהיו
עשויים מלמעלה כמין כפה וכן
מוזות השערים היו מרובעים
ולא עגולי: סקף ויש לכרס סקף
כמו מסקוף כי המסקוף טעל
הפתחים היה גם כן מרובע
והמסקוף הוא חלון עמוסן על
הפתח להסקוף ממנו מי שקורא
בסער והחלון ההוא היה עשוי
מחזה מול מחזה שלם פעמים
כמו שפירסנו: ואת חולס
העמודים' האולם הוא הנקרא
בית סער וקירוינו עשוי כמין כפה
וסמך האולם חל העמודים כי

מחיצות עליונות טעל
הכרותות ארבע מ'
מחיצות לאורך הבית
כזן פתחים וחלונות כי
בית הקץ הוא עשוי
לאורך ועל חותן מחיצו'
קרוי הספן ארבעי'
וחמשה נסרים היה
הסיפון שלשה טורי
נסרי על ארבעת טורי
העמודים חמשה עשר
נסרים הטור וסקופין
שלשה טורים ועוד עשה
קירוי חלל שלשת טורי
הנסרים ושלשת טורי
הסקופי כי דוחב של
חמשה עשר נסרים לא
קרה חת הבית לאורכו
שהוא מחזה חמה ועשה
חלון לקרות הבית
קירוי של נסרים קטני'
נתונים על מריסין ק'
קטנים הנותר' מואר
כרותות הארזים חל
סר שלשה מריסין זה
לשף זה וסקופי מפני
כדין כעין מסקוף
שהלכת סקוף בו ועל חותן
נסרים קטנים כנגד רחבן
של נסרים גדולי' סכתן
תחלה: ומחזה חל מחזה'
ראשי נסרים של סקוף זה
למיל נסרים של זה' מחזה
לשון קצה וממס כן פותרו
וחברו חל מחוז חבס וכל
חיות שבלשון משנה כך
הוא בכדר מערכת התמיד
וכן הוא עושה מחזה
מחין בפרק השותפין בבבא
בתרא וינתן חף הוא תירגמו
זוי לקבל זוי חבל סקופים
אטומים וכן רבעים סקף
כולם תירגם כלונסא וכל
הפתח' והמוזות ססתם
מקירת מלכים עשו פתחים
פתחים מפני האויר ולכך
קראו בית יער שדומה ליער:
רבעים סקף' ה' מרבעין
וחפן' מחופין היו הפתחים
בנסרים דקין ורבעין היו
כסאר פתחי בתים ולא עשויין
כיפה כעין פתחי אולם:
מול מחזה חל מחזה' ומול
של מחזה זה מוסב לקראת
מחזה האחרת ראש הנסר
לקראת ראש הנסר שלם
פעמים בכל תקרה ותקרה
ואיני יודע היחך: ואת חולס
העמודים' חולס עשה לפני
העמודי' האלה לבית מבוא
חמשים חמה אורכו לרחבו
של בית שהיה חמשים חמה
ושלשים רחבו לפני חך משך
הבית חלל שלעולם המדה
היתירה קרוייה אורך והקצר'
קרוייה רוחב: וחולס על פניהם'
חולס גבוה עשה על כל הבית:
ועמודים ועב על פניהם'
על כרותות ארזים טעל
העמודים הדיב על עמודים
אחרים ומריסין מעמוד
לעמוד העמודים לארוב בהן
בלעות מזה לזה והעבים
לקירוי העלייה' עב הוא
מריס כמו שטנינו והעבים חלו
המריסים: וחולס הכסא'
ואולמא לאתקנא תמן כורסייה
לבית דין דדאין תמן פרוסדא
לבית דינא עבד פרוסדא
לשון פרוסדור: וספן בחרז'
מחופה קרקע הרבשה
בחרזים: מן הקרקע' ה' מן
חויסא ועד חויסא מיסוד
כותל זה ועד יסוד כותל זה:
וביתו אשר יסב סס' דירה
גמורה לאכול סס ולסב סס:
מבית חולס' לפני מן חולס
של בית יער הלכמן: ובית

וכרותות ארזים על העמודים:
וספן בארז ממער על הצלעות:
אשר על העמודים ארבעים וחמשה'
חמשה עשר הטור: ושקפים שלשה
טורים ומתורה אל מחזה שלש
פעמים: וכל הפתחים והמוזות
רבעים שקף ומול מחזה אל מחזה
שלש פעמים: ואת אולם העמודים
עשה חמשים אמה ארכו ושלשים
אמה רחבו ואולם על פניהם
ועמודים ועב על פניהם:
ואולם הבסא אשר ישפט שם
אלם המשפט עשה וספן בארז
מהקרקע עד הקרקע: וביתו
אשר ישב שם חצר האחרת מבית
לאולם כמעשה הורה הורה

וקרנתהון דארזי על עמודי:
וחקא נסרין דארזא מעלוי
מחיצה דעל עמודי ארבעין
וחמשה חמש עשרי סדרין:
וכלנסא תלת סדרין זוי לקביל
זוי תלת זמנין: וכל תרעין
וספין מרבעין וחפן כלנסא ו
וסקביל זוי לקביל זוי תלת זמנין:
ות אולמא דעמודיא עבר חמשין
אמין אורכיה ותלתין אמין פותיה
ואולמא על אפיהון ועמודי
וסקופתא על אפיהון:
ואולמא לאתקנא תמן כורסי בית
דינא דדאין תמן פרוסדא לבית
דינא עבד והפי נסרין דארזי
מאושיא עד אושיא: וביתיה
דיתב תמן דרתא אחרנתא
מפיו לאולמא בעורבא דדין הורה

הבית היה בנוי על ארבעה עמודים כמו שזכר ואמר כי זה האולם היה על פני
העמודים והוא שחמר וחולס על פניהם ועוד היו עמודים אחרים על פניהם ועוד
עב על פניהם ועב הוא ען עב גדול הוא הנקרא מריס בדברי רזל ואמר והעבי'
חלו המריסים: וחולס הכסא' סמך האולם חל הכסא כי לא היה סס חלל כסא
המשפט אומר כי עשה חולס לבית המשפט וסס היה הבסא שהיה יושב בו וסופט
הבאים לפני המשפט ומה שחמר אחר כך חולס המשפט הוא כפל דבר או פירושו
כי לאותו חולס שהיה בו כסא עשה חולס אחר לפניו הוא הנקרא חולס המשפט
שהיה בית סער לבית המשפט וכן נראה דעת המתרגם שתרגם ואולמא לאתקנא
תמן כורסייה בית דינא דדאין תמן פרוסדא לבית דינא עבד ופירושו כורסדא בית
סער כמו שחמרו התקן עבדך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין נאין ויש נוסחאות
פרוסדור בכמך: מה הקרקע עד הקרקע' ה' מחויסא ועד חויסא ל' מיסוד כותל
זה לכותל זה שכנגדו כלומר כל הרבשה היתה מכוסה בנסרים של חרו: וביתו
אשר יסב סס' הוא הבית שחמר למעלה ואת ביתו בנה שלמה שלם עשרה סנה
ואומר כי החצר האחרת שהיתה לבית הזה והיא החצר שהיתה מבפנים לחולס
היתה עשויה כמעשה חולס המשפט שזכר וכן הבית שעשה לבת פדשה עשה ג'כ
כמעשה האולם הזה: כל חלה

רלבג

והנה היו כרותות הארזים על העמודים סיסבלו נסרי התקרה אשר עליהם וחת
גדולים וחוקים והנה ארכם לפי מה שתארונו שליטת מחזה חמה' והנה היה ספן
בנסרים של חרו ממעל על הכלעות והם כרותות הארזים אשר על העמודים שהם
ארבעים וחמשה כי חמשה עשר עמודים היו בטור האחד ולזה היו קורות הארזים
אשר עליהם עשר ומזה התבאר כי עקבת עובי העמוד האחד לקצה עובי העמוד האחרים
שיראה לי ממה שזכר אחר זה שתי חמות וחצי בדרך שהיה בין טור וטור שלשים חמה' והיה
גובה העמודים שלשים חמה וזוה יתאמת שכל העמודים עם כרותות הארזים
אשר עליהם היו רבעים: וסקופי שלשה טורים' הם הכלעות שזכר כי הם היו בדמות מסקוף
עם העמודים והוא מבוחר שלח היו: כי חס שלשה טורים מחלו על ארבעת
טורי העמודים: ומחזה חל מחזה שלם פעמים' ל' הפתח שהיה בזה הבית שלם פעמים כי
שלם פתחים היו בכל אחד מנדי הארך זה כנגד זה והנה קרא הפתח מחזה כי עם
יראה האדם מה שבתן: וכל הפתחים והמוזות רבעים' ל' שהפתחים האלו היו
בדמות מרובע חה כי הסקף שהיה עליהם עם העמודים אשר קצות מסימים הפתח
בזורת רבוע שלשים חמה לכל רח וזוה התבאר שמול מחזה חל מחזה על פני רחב
הבית שהיה זה שלם פעמים בבית ההוא היה הכל נמשך בזה הרבוע עם הסקופים
שעליו' והנה היה זה הבית נחלק לשלשה חלקים שונים' זהו מה שנראה לי בפירוש
צורת זה הבית והוא מסכים מאד ללשון שחב בזה והנה לא ראינו בו פירוש
יאות לזה: ואת חולס העמודים עשה חמשים חמה ארכו ושלשים חמה רחבו'
הנה זה האולם לפי מה שחמסנו היה ארכו לרחב בית יער הלכמן שזכרנו
וגם הוא היה מרובע באופן רבוע החלקים האחרים שזכרנו כי הוא היה סמוך
לעמודי' ולזה היה גבוה כגבהם: וחולס על פניהם ונ' ל' שעל פני העמודים
והוא חלל המשפט או היה מקום הפתחים הנזכר' היה כמין חולס והיו בו עמודים
וכרותות חרו עבה היתה על פניהם ואלו העמודים אחסב שהם של חרו
ואלעפ שהיה האולם בנין כמו שנראה מהנזכר אחר זה: וחולס הכסא אשר יפוט סס'
ובמקום אחר יהיה הנמר דין והוא הנקרא חולס המשפט או היה הכל ענין
אחד ל' כי חלס הכסא אשר יפוט סס הוא חולס המשפט כמו שתרגם ונתן:
וספן בחרז מן הקרקע ועד הקרקע' ל' על פני כל הקרקע חולס המשפט
מיסוד כותל זה עד יסוד כותל זה שכנגדו: וביתו אשר יסב סס חצר האחרת
מבית חולס' לפני מן חולס של בית יער הלכמן: ובית

הבית היה בנוי על ארבעה עמודים כמו שזכר ואמר כי זה האולם היה על פני
העמודים והוא שחמר וחולס על פניהם ועוד היו עמודים אחרים על פניהם ועוד
עב על פניהם ועב הוא ען עב גדול הוא הנקרא מריס בדברי רזל ואמר והעבי'
חלו המריסים: וחולס הכסא' סמך האולם חל הכסא כי לא היה סס חלל כסא
המשפט אומר כי עשה חולס לבית המשפט וסס היה הבסא שהיה יושב בו וסופט
הבאים לפני המשפט ומה שחמר אחר כך חולס המשפט הוא כפל דבר או פירושו
כי לאותו חולס שהיה בו כסא עשה חולס אחר לפניו הוא הנקרא חולס המשפט
שהיה בית סער לבית המשפט וכן נראה דעת המתרגם שתרגם ואולמא לאתקנא
תמן כורסייה בית דינא דדאין תמן פרוסדא לבית דינא עבד ופירושו כורסדא בית
סער כמו שחמרו התקן עבדך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין נאין ויש נוסחאות
פרוסדור בכמך: מה הקרקע עד הקרקע' ה' מחויסא ועד חויסא ל' מיסוד כותל
זה לכותל זה שכנגדו כלומר כל הרבשה היתה מכוסה בנסרים של חרו: וביתו
אשר יסב סס' הוא הבית שחמר למעלה ואת ביתו בנה שלמה שלם עשרה סנה
ואומר כי החצר האחרת שהיתה לבית הזה והיא החצר שהיתה מבפנים לחולס
היתה עשויה כמעשה חולס המשפט שזכר וכן הבית שעשה לבת פדשה עשה ג'כ
כמעשה האולם הזה: כל חלה

דק

מלכים א ז

רשי

כל חלה כל חלה הבתים שזכר שבנה בית יי ובימו ובית המשפט בית בת פרעה וחזרתיהם כלם היו בניו בחבנים יקרות כלומר טובות ממחכב כמו שזכרנו למעלה: במדות גזית חבן גזית היה ידוע מדתו כי היה כמו בימי רזל שהיה מדת גזית חמשה טפחים: מנדרות במנרה מנרה הוא המישור שהיו פני

החבנים הלוקים וישרות יותר כשהיו מנדרות במנרה ממה שהיו חס היו כפסלות במקבות ופירו מבית ומחוץ כי שני הפנים היו מנדרות: וממסד עד האפחות והיו סס חבנים ישרות וחלקות כן מן היסוד עד שמי קורה וקרח מקו הנחת הקורות טפחים כי החבנים שמיחיו ראשי הקורות עליהם ינחלו חוץ לכותל כמדת טפח מבית ומחוץ ותכונת הבנין היה גם כן מחוץ לבית עד החצר הגדולה אבל החצר הגדולה היה בנין חצר כמו שאמר בחבני שלשה טורים ואור כמותו חרום: ומינסד חבנים היה הבנין הזה מינסד בחבנים טובות ונדולות שהיו חבני מעשר חמות וחבנים משמנה חמות אבל מן היסוד ולמעלה היו חבני טובות אבל לא גדולות כמדת היסוד חלה במדת הבנין ורזל חמו כי חלו חבני עשר חמות וחבני שמנה חמות היו איטויות יוצאות חוץ לכותל בולטות מ מבפנים לבית וחל חבני עשר וחבני שמנה שאלו ככנסות ואלו יוצאות ומן היוצאות היו עולות לנדולות ששם היו יפנים זקני כהונה שלא היו מכניסין מטות למקדש ופרחי כהונה היו יפנים חיש על כסותו לחץ: ולחצר בנין החצר הגדולה כמו שאמר למעלה ויבין את החצר הפנימית וגו' וכן עשה לבנין הבית כבנין הזה: ממטה כפתלי הוא היה מינסד כפתלי וחמו מבני דן כמו שאמר בדברי הימים בן אשה חלמנה מבנות דן ומה שאמר

ובירתא עבר לבת פרעה הנסיב שלמה באולפא הרין: כל אלון אבנין טבין כמשחת גזית מספרן בטפרין טבין ומכרן ומשכללן בפושכין ומלכרן עד וירחא רבתא: ומשכלל באבנין טבין חבנין רברבן חבני עסר גזין ואבני רמני אפיון ומלעלא חבנין טבין כמשחת גזית וחפי נסרין דארמא: וירחא רבתא סחור סחור תלתא סרין דאבן טבא וסררא חד דמריש אעו ארזין ולדרת בית מקדשא דין גזיתא ולאולפא דביתא:

וישלח מלכא שלמה ודבר ית הירם מצור: בר אתמא ארמלתא הוא משבטא דבית נפתלי ואבוי גבר צורי אופן בעובדא דנהשא ואתמלי ית חוכמתא וית סובלתא וית דעתא למעבר כל עבדא בנחשא ואתא לות מלכא שלמה ועבר ית כל עבדמיה: וצר ית תרין עבודא דנחשא תמני עכרי אפין רומיה דעבודא חד

השנה ויצו המלך את יואב בן אשה אלמנה הוא פמטה נפתלי ויעש חירום את הכיורות ואת היעים ויקח את אוצרות או יכה פנתם ויעמד המלך על העמוד וכרת את הברית את ירושלם ואת הארץ תענה את הדגן ועיפה פולגש כלב ויעש חירום את הכיורות דרה' ובשנת שמונה עשרה חבול חבלנו:

ואביו חיש צרי שהיה גר בצור כמו עובד אלוס הנתי כי לוי היה ולפי שגר בנת קראו גתי וצורי קריחתו מלרע: חרם נחשת הוא או חבני גם כן היה חרם נחשת ורבותינו ז"ל סמכו מזה כי חייב אדם להתעסק בחומנו חבני לפיכך הזכיר הכתוב חבני כי גם כן הוא היה חומן ובנו למד חוממתו ומה שאמר בן אשה חלמנה להודיע כי מות בעלה חבי חרם לפיכך לקח שלמה בנו כי גם הוא היה חומן טוב ומה שאמר חרם נחשת לעשות כל מלאכה בנחשת ובדברי הימים חומר יודע לעשות בזה ובכסף ובנחשת ובכרזל וגו' שמה שפר כל חומניו שהיה לו והנה לא שפר חלה מלאכת הנחשת כי לחותה מלאכה היה כריך לו שלמה כמו שאמר שעשה את העמודים והכותרות והמכונות והכיורות והים והיעים והמזרקות כלם כלי נחשת היו: ויצר חמר וצר לפי שזרתה עשה בקרקע שהתיכס בו: שמנה עשר חמה' ובדברי הימים חמות שלשים וחמש חורך מה שאומר בדברי הימים הוא חומר על מדת שני העמודים כאשר בעת היציקה שהיו שוכבים לפי חמר שמה חורך והנה חמר קומה כשהעמידים וקומת העמוד האחד היה שמנה עשרה וכן העמוד השני הנה שלשים ושש בן פניהם ומה שאמר שלשי' וחמש חמה האחת היה נכנס חבי חמה מכל עמוד בתוך הכותרת לפיכך לא חמר חלה שלשים וחמש והעמודי האלה היו חלולים כמו שאומר בסוף ירמיהו ועבתי חרבע חכבעות כבוב ומה שאומר וחוט שתיים עשרה יסוב את העמוד השני הוא הדין לראשון והקומה סיכר לראשון והו' הדין לשני חלה חמו הכתוב דרך קברה והוא אחד משלשים ושתיים מדות שהתורה נדרשת בהן וכן חמר בסוף ירמיהו שמנה עשרה חמה בקומת העמוד האחד וחוט יב יסובנו חמו בסוף וכן לעמוד השני וכן תרגם יונתן השפיק הנה תמני עשרי חמין רומיה דעמודא חד וחוט משה תרתין עשרי חמין מקף ליה וכן לעמודא תנייחא ומדת הקף העמוד היה שתיים עשרה חמה והו' שאמר וחוט שתיים עשרה חמה יסוב את העמוד: ושתי

ובית יעשה לבת פרעה עלה בלבו לעשות בית לבת פרעה: כאולם הזה כמעשה האולם הזה: כל חלה כל החבנים האלה עשויים כבידות: כמות גזית כמות חבני גזית מדה אחת היתה לחבני גזית במדתי: וממסד עד הטפחות בגובה היה הבנין הזה עשוי בחבני גזית האלה מן היסוד עד שמי קורה: למסד יסוד: הטפחות שמי קורה

בן ב' רב בקריא וסי' בן אשה אלמנה הוא פמטה נפתלי בן אשה מבנות דן דדברי הימים: יח פסוקי בקריא אית בהן את ואת את וסי' וקח אברהם את ישמעאל בנו ואת לוט בן הרן וקם בלילה הוא וקח את שתי נשי' וכלה מכפר את הקדש ואת אהל מועד' הן הראנו יי' אלהי את כבודו וקח את זקני העיר ויהי לתשובת

ובית יעשה לבת פרעה אשר לקח שלמה באולם הזה: כל אלה אבנים יקרות כמדות גזית מנדרות במנרה מבית ומחוץ וממסד עד הטפחות ומחוץ עד החצר הגדולה: ומינסד אבנים יקרות אבנים גדולות אבני עשר אמות ואבני שמונה אמות: ומלבעלה אבנים יקרות כמדות גזית וארז: וחצר הגדולה סביב שלשה טורים גזית וטור כרתות ארזים ולחצר בית יהוה הפנימית ולאלם הבית:

וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצור: בן אשה אלמנה הוא מכמרה נפתלי ואביו איש צרי חרש נחשת וימלא את החכמה ואת החבונה ואת הדעת לעשות כל מלאכה בנחשת ויבוא אל המלך שלמה ויעש את כל מלאכתו: ויצר את שני העמודים נחשת שמנרה עשרה אמה קומת העמוד האחד

וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצור: בן אשה אלמנה הוא מכמרה נפתלי ואביו איש צרי חרש נחשת וימלא את החכמה ואת החבונה ואת הדעת לעשות כל מלאכה בנחשת ויבוא אל המלך שלמה ויעש את כל מלאכתו: ויצר את שני העמודים נחשת שמנרה עשרה אמה קומת העמוד האחד

השנה ויצו המלך את יואב בן אשה אלמנה הוא פמטה נפתלי ויעש חירום את הכיורות ואת היעים ויקח את אוצרות או יכה פנתם ויעמד המלך על העמוד וכרת את הברית את ירושלם ואת הארץ תענה את הדגן ועיפה פולגש כלב ויעש חירום את הכיורות דרה' ובשנת שמונה עשרה חבול חבלנו:

חבי חמה היתה לכל אחד בראשו שהינה דומה למלאכת סלך העמוד כמו שאמר למטה בענין ועל ראש העמודים מעשה שנים: (חוט)

רלבג

ובית יעשה לבת פרעה לל' וכן הבית שהיה עושה לבת פרעה היה מעשהו כמעשה האולם הזה והוא חלם המשפט שהיה כל קרקעו ספון בחרו: כל חלה חבנים יקרות כמדות גזית הנה היתה מדת חבן גזית מונבלת וידועה חלם: ונדררות במנרה מבית ומחוץ רל' שהחבנים האלה להחליקם יותר היו מנדררות במנרה והוא חרב פגום מאד שילא בלעז כי הוא ישאיר האבן חלקה מאד ושלמה והיה זה בחלו החבנים בשני שטחיהם הנרחבים האחד מבפנים והאחד נראה מבחוץ: וממסד עד הטפחות רל' מאבני היסוד עד חבני הכותל הנרחב' שידקדקו בעיבורם למדודו בטפחות והם כל חבני הכותל הנרחבים כלם היו בזה האופן או חמר עד הטפחות כי בטור העליון חמר עליו תוסס התקרה ויציאו החבנים יותר מהשאר כמדת טפח או יותר מעט רל' שישימום שם גשפות בפנים וזה מבוחר בכניינים היפים והשלמים: ומחוץ עד החצר הגדולה מחוץ לבית עד החצר הגדולה היו כל החבנים אשר בבנין עשויים בזה האופן ויהיה הרצון בחמרו כל חלו האולמים והבתים שזכר חמר וזכרו בית יעד הלכנו: ומינסד חבנים יקרות רל' שאבני היסוד היו גדולות יותר מאבני גזית כי היו בהם חבנים של עשר חמות ושל שמנה חמות ומלמעלה מן היסוד היו חבני יקרות כמדות גזית והיה ספון בחרו בתקרה או היה שם בחללים כמותות חבנים עם החבנים ההם: וחצר הגדולה סביב וגו' רל' שהחצר הגדולה אשר בה בית המלך היא מוקפת סביב חומה שלשים טורים חבני גזית וטור כמותות חרום עליה וכן היה לחצר בית יי הפנימית כמו שקדם וכן היה לאולם הבית רל' האולם אשר לפני היכל והדכור: וישלח המלך שלמה ויקח את חירם וגו' זכר שאבני גם כן היה חרם נחשת ולזה היה הבקיות לן יוסר

בזאת המלאכה ויצר את שני העמודים רל' שהוא עושה צורתם מפני עשונתו הדפוס שבו השליך הנחשת חמר שהתיכו: שמנה עשרה חמה קומת העמוד האחד בספר דברי הימים התבאר שקומת פניהם היתה שלשים וחמש חמות ויחסר מזה חס כן חמה' ואשר שאמר שלא דקדק בזה כמו שלא דקדק בכמו האופן הזה במקומות רבים שאמר על דוד בחברון מלך שבע שנים וששה חדשים ובירושלם מלך שלשים ושש חודשים ושלש שנים ושלש חודשים חמר כי הימים אשר מלך דוד הם ארבעים שנה: (חוט)

וחוט שתיים עשרה חמה יסוב העמוד השני לומר שהיה ד' חמות על ד' חמות עגול שכל שים בהיקפו שלש טפחים יס בו רוחב טפח ועוביו חרבע חזבעות והוא חלול מפרס בסוף ספר ירמיה והרי זה מקרא קצר פירושו אורכו של אחד וילמד השני ממנו ופירס היקפו של שני וילמד ממנו הרחשון וכן תירגם יונתן וחוט

האחת ג' קמצין וס' נסטר בסדר חרומה: השכבה ג' חס' הא' בריש תיבותא וקרינן וס' נסטר בספר שמואל חלק ב' סימן כ:

ושתי כותרות עשה פירוש עטרות כמו כתר מלכות ותרומתו קרנותיו: מוצק נחשת הכותרות היו נחשת מותך כלומר שהתיכו הכותרות כמו שהתיכו העמודים: חמש חמות קומת הכותרת האחת ובסוף זה הספר חומר וקומת הכותרות שלש חמות חמרו רבותי זל שתי חמות התחתונות של כותרות היו שונות לעמוד שלא

היה בהן בורה וזלם ושלם ע עליונו הן כפרדות לחק מקפונט טבכים מעשה שכבה כמו ללכבי דקל היו מוקפי לפיכך לא מנה בזה הספר בסוף אלף הסלם חמות העליונות שהייתה בהם השכבה לפיכך חמר בסמוך ושכבה ורמונים על הכותרות סביב: לכסות את הכותרות חמר חומר שהשכבה האחת הייתה לכסות שתי הכותרות חלף פי על השכבה האחת משתי השכבות שהיו מכסות את הכותרות: חמר על ראש הדמונים היאך היה זה והלא הכותרות היו על ראש העמודים והרמונים על הכותרות ויס סכרי סכתוב בהם חמר על ראש הכותרות טעות הוא כי המסדה חומרת ראש הדמונים לית כ כותיה הנה כי זה לבדו ראש הדמונים והשאר ראש העמודים חס כן חפטר טבס על ראש הדמונים היו כותרות אחרות: וכן עשה לכותרת השנית שני טורים רמוני על השכבה לצורך הכותרת לכסותה כמו שעשה באחרות: מעשה טבסן באולם על הכותרות שהיו על ראש הכותרות היה עליהם מעשה טבסן חרבע חמות למעלה כנגד האולם שהיא הכיפה וזהו חמר

וחוט שתיים עשרה חמה יסוב את העמוד השני ושתי כותרות עשה לתת על ראשי העמודים מצק נחשת חמש אמות קומת הכותרת האחת וחמש אמות קומת הכותרת השנית: שבכים מעשה שבכה גדלים מעשה שרשרות לכותרת אשר על ראש העמודים שבעה לכותרת האחת ושבעה לכותרת השנית: ועש את העמודים ושני טורים סביב על השכבה האחת לכסות את הכותרת אשר על ראש הרמנים וכן עשה לכותרת השנית וכותרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: וכותרת על שני העמודים גם ממעל למעמת הבטן אשר לעבר שבכה והרמונים מאתם טורים סביב על הכותרת השנית:

והוא מושח תרתין עשרי אמה יסוב את העמוד השני וישתי כותרות עשה לתת על ראשי העמודים מצק נחשת חמש אמות קומת הכותרת האחת וחמש אמות קומת הכותרת השנית: שבכים מעשה שבכה גדלים מעשה שרשרות לכותרת אשר על ראש העמודים שבעה לכותרת האחת ושבעה לכותרת השנית: ועש את העמודים ושני טורים סביב על השכבה האחת לכסות את הכותרת אשר על ראש הרמנים וכן עשה לכותרת השנית וכותרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: וכותרת על שני העמודים גם ממעל למעמת הבטן אשר לעבר שבכה והרמונים מאתם טורים סביב על הכותרת השנית:

וחוט שתיים עשרה חמה יסוב את העמוד השני וישתי כותרות עשה לתת על ראשי העמודים מצק נחשת חמש אמות קומת הכותרת האחת וחמש אמות קומת הכותרת השנית: שבכים מעשה שבכה גדלים מעשה שרשרות לכותרת אשר על ראש העמודים שבעה לכותרת האחת ושבעה לכותרת השנית: ועש את העמודים ושני טורים סביב על השכבה האחת לכסות את הכותרת אשר על ראש הרמנים וכן עשה לכותרת השנית וכותרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: וכותרת על שני העמודים גם ממעל למעמת הבטן אשר לעבר שבכה והרמונים מאתם טורים סביב על הכותרת השנית:

גם כן למטה ועל ראש העמודים מעשה טבסן ויונתן תרגם עובד שנסתח לקיט באולם וכן תרגם פרח טבסן לקיט שנסתח: מלעומת הבטן כנגד המקום האמצעי אשר לעבר השכבה היו כותרות אחרות מלעיל לחותו המקום ויונתן תרגם מלקבל דיבקה: מאתים טורים סביב על הכותרת השנית והוא הדק לראשונה כי חרבע מאות רמונים היו בין שני העמודים כמו שאומר למטה ומה שאומר מאתים טורים לא שהיו הטורים מאתים אלף הרמונים היו מאתים לשכבה האחת והיו שני טורים סביב בכל טור מאה והוא שאמר בדברי הימים ועש רמוני מאה ויתן בשרשרות והם השרשרות שעשה לכותרות וכן מה שאמר בספר ירמיה כל הרמונים מאה על השכבה בטור האחד לל וכן בטור השני מאה והנה הם מאתים בשכבה האחת ומאתים בשכבה האחרת ומה שאמר שם תשעים ושסע רוחה חומר כי תשעים ושסע מן המאה אשר היו בטור האחד היו מיוחדות סביב לעבר אחד והאחרע מיוחדות לעבר אחר גם כן סביב: לאלוף

רלבג

וחוט שתיים עשרה חמה יסוב את העמוד השני וישתי כותרות עשה לתת על ראשי העמודים מצק נחשת חמש אמות קומת הכותרת האחת וחמש אמות קומת הכותרת השנית: שבכים מעשה שבכה גדלים מעשה שרשרות לכותרת אשר על ראש העמודים שבעה לכותרת האחת ושבעה לכותרת השנית: ועש את העמודים ושני טורים סביב על השכבה האחת לכסות את הכותרת אשר על ראש הרמנים וכן עשה לכותרת השנית וכותרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: וכותרת על שני העמודים גם ממעל למעמת הבטן אשר לעבר שבכה והרמונים מאתם טורים סביב על הכותרת השנית:

וחוט שתיים עשרה חמה יסוב את העמוד השני וישתי כותרות עשה לתת על ראשי העמודים מצק נחשת חמש אמות קומת הכותרת האחת וחמש אמות קומת הכותרת השנית: שבכים מעשה שבכה גדלים מעשה שרשרות לכותרת אשר על ראש העמודים שבעה לכותרת האחת ושבעה לכותרת השנית: ועש את העמודים ושני טורים סביב על השכבה האחת לכסות את הכותרת אשר על ראש הרמנים וכן עשה לכותרת השנית וכותרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: וכותרת על שני העמודים גם ממעל למעמת הבטן אשר לעבר שבכה והרמונים מאתם טורים סביב על הכותרת השנית:

וחוט שתיים עשרה חמה יסוב את העמוד השני וישתי כותרות עשה לתת על ראשי העמודים מצק נחשת חמש אמות קומת הכותרת האחת וחמש אמות קומת הכותרת השנית: שבכים מעשה שבכה גדלים מעשה שרשרות לכותרת אשר על ראש העמודים שבעה לכותרת האחת ושבעה לכותרת השנית: ועש את העמודים ושני טורים סביב על השכבה האחת לכסות את הכותרת אשר על ראש הרמנים וכן עשה לכותרת השנית וכותרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: וכותרת על שני העמודים גם ממעל למעמת הבטן אשר לעבר שבכה והרמונים מאתם טורים סביב על הכותרת השנית:

השכבה ג' חס' הא' בריש תיבותא וקרינן וס' נסטר בספר שמואל חלק ב' סימן כ:

רדק

מלכים א ז

רשי

לאולם ההיכל, כמו באולם ההיכל וכמוהו כי אים הדגתי לפצעי בפצעי ואחרים זולתו: יכין, מה סקרה סם לעמודים לסימן טוב לפי שהיו בכניסת הבית קרה להם שמות לסימן טוב לאחד יכין לשון הכנה שיכון הבית לעולם כמו שאמ' כירה יכון עולם וכו' לשון עזו והיא מלה מורכבת בו עז כלומר שיתן האל בו עזו וקיום כמו פנחמר יי עזו לעמו: ומתנוס:

לפי שהיו בהם מלאכות רבות וצוירים רבים כמו שכתוב אמר עם כל זה שלמה מלאכת העמודים: ויעש את הים מוצקי כלום מתוך צדורתו כמו שהיתה כן התיכו בדפוס בקרקע האל סהקישו בקורנס כמו שעשו ה הכלים: עשר בחמה, שהיה קחבו עשר חמות והקיפו שלשים חמה יסוב חמות וכל שיש ב בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח: ופקעים, תי וצורת בעין ובדברי הימי' ודמו בקרים ח"כ גופם היה עגול כדמות כדים ופניהם היו דמות פני בקרים ומה שאמר מתחת לשפתו חינו חומר מתחת לשפתו ממש חלה מתחת לשפתו רחוק משפתו שתי חמות כי חמש חמות היה קומת הים והשתי חמות העליונות היו חלקית שלא היו בהם צורות ב בקרים ובחנות שתי חמות היה הים עגול ומתחת חותם שתי חמות היה הים מרובע השלם המתחננו' ולזה היה צורת בקרי' וזהו שאמר עשר בחמה מקיפים את הים פירוש עשר בחמה לכל רוח הכה היה רבוע הים חרבעי' חמה בעגולו מלמעלה שלשים חמה כך פירשו רבותינו ז"ל וכן נראה מפסג הפסוק: יצוקים ביצוקתו, הבקרים היו יצוקים כיצוקת הים כאלה לא שחברו אחר כך ויצוקתו שם יחמר ממנו יצוקה בשקל מלוכה גדולה:

ואקים ית עמודיא לאולם דהיכלא ואקים ית עמודא מימינא וקרא ית שמיה יכין ואקים ית עמודא מסמלא וקרא ית שמיה בועז: ועל ריש עמודיא עובר שושנתא ושללמת עבדית עמודיא: ועבר ית ופא מתד עסר אפין מספתיה עד ספתיה סגלגל סחור סחור וחמש אפין רומיה וחוט משח תלתין אפין מקף ליה סחור סחור: וצורת גיעין מלרע לספתיה סחור סחור מקפין ליה עסר אפין מקפין ית ימא סחור סחור רגין סררין דצורת גיעין מתבין באתכותיה: קאם על תרי עסר תורין תלתא אפיהון לצפונא ותלתא אפיהון לדומא ותלתא אפיהון למערבא ותלתא אפיהון למדנחא ופא כרתון עלויהון מלעלא וכל אהוריהון לגיו: וסומכיה פושבא וספתיה בעובר שפת פס סגלגל לקיט בשושנתא תרין אפין ביתין ברטיבא מהסול:

וקה נ' כתיב ה' בסוף וסי' ויצא עוד קוה המרה ויעש את הים מוצקי לכן כה יי שבתי לירושלים ברחמי': והים בקריאה וסי' והים הגדול וגבול דיהושע' ראו הפלתי לכם דיהושע' והים בקעת לפניכם' והים

ויקם את העמודים לאולם ההיכל ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין ויקם את העמוד השמאלי ויקרא את שמו בועז: ועל ראש העמודים מעשה שושן ותתם מלאכת העמודים:

ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגל סביב וחמש באמה קומתו וקוה שלשים באמה יסב אתו סביב: ופקעים מתחת לשפתו סביב סבבים ארנו עשר באמה מקפים את הים סביב שני טורים הפקעים יצקים ביצקתו:

עמר על שני עשר בקר שלשה כה פנים יצפונא ושלשה פנים ימא ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחריהם ביתה: ועביו טפח ושפתו במעשה שפת כוס פרח שושן אלפים בת יכיל:

לרצוה הכהנים בו' והים עליהם מלמעלה' כל הנחלים הולכים אל הים: אחריהם' וסי' וכל אחריהם ביתה' נותרו אחריהם' ופניהם קדמה והם משתחווים:

הפסוק מעיד כי הים היה מרובע מתחת שהיה מונח לו חרבע רוחות כנג מרובע ובכל רוח היה שלשה בקר שהיה הים עומד עליהם ופני הבקרים אל הרוחות ואחריהם מרובעים: ושפתו' תרנס יונתן וסיפתיה כעובד שפת כס סגלגל לקיט כששנתא: אלפים בת יכיל' ובדברי הימים חומר מחזיק בתים שלשת אלפים יכיל פירשו רבותינו ז"ל אלפים בלא ושלשת אלפים ביבס וכן תרנס יונתן תרין אלפין ביתין ברטיבא מחסיל כי כל כלי שעמקו חצי רחבו נדשו משפתו ולמעלה הוא שלים ממה שמכיל הכלי עד שפתו לפיכך היה הים מחזיק אלפים

רלבן

ויקם את העמודים לאולם ההיכל' ר"ל שהקימו בו ולא היו נעשים' והנה קרה שם העמוד הימני והוא אשר לפאת דרום יכין ושם העמוד אשר לפאת צפון קרה בועז כחילו העיר בזה על סוד גדול מהכוון מענין כלי בית המקדש כמו שבארנו מענינס בספר ואלה שמות והוא ידוע כי הטי' שם בטבע בתקופת החרבעה דושה להיוות הספלות והתקופות השתים אשר השמש בהם דרומי הם מוכינות ההיוות ובתקופות הנשחרות יהיה הטבע חזק ועל לעשות פעולותיו וזה מבוחר נלה בצמחים כי הם יקחו רושם מאלה התקופות יותר ממה שיקחו מהם הנח ולזה סמך אל זה הענין משמות העמודים של ראש העמודים מעשה שושן והנה נבאר זה באור יותר בבה כזכרנו התועלות המגיעים מזה: ויעש את הים מוצק וגו' הנה התבאר בספר דברי הימים כי הים היה משמש לרחצה לכהנים בנכודי' שלא יהיו הימים שאובין צריכים חנו סרגלי הבקרים היו נקובים מלמטה והיו הימים בחים שם מלמטה נובעים מהקרקע ונכנסים שם' והנה זכר שהיה רחב הים משפתו אל שפתו עשר חמות והיה עגול סביב והיה חמש חמות קומתו' והנה חמרו שקו שלשים בחמה יסוב חמות סביב הוא על דרך קירוב כי ההיקף בעגול הוא מוסף על שלשה בשעור בקוטר כמו שביעית הקוטר בקירוב מעט והם חמרו שמת הקו הסובב היא לקוחה בחלל' הים הנה יהיה יותר קרוב אל האמת אך יהיה בו קירוב מעט כי עביו היה טפח ולזה יהיה קטר חללו עשר חמות פחות שלישיית חמה ויהיה הקיפו בקירוב יותר על שלשים חמה ושלישיית חמה: ופקעים מתחת לשפתו סביב' הם כמו צורת ביצים כמו שזכרנו במה שקדם והיו מהם עשר בחמה בדרך שהיו מהם בכל ההיקף שלם מאות ולזה היו מהם בשני הטורים שם מאות והם היו יצוקים ביצוקת הים שם לא שהיו שם מהוכיכים אחר כן אך בהתפת הים נעשו עמה חלו הפקעים יחד ולפי שבספר דברי הימים כתוב תמורת הפקעים בקרי' הנה ידמה שהיה בכל פקע צורת ראש סור יבחו הימים מפיו והנה חמרו רבותי' זל שלא היה הים עגול אלא בשפתו אך מתחת היה מרובע וזה נתבאר להם מהשעור שהיה מחזיק שהוא אלפים בת והבת היא שלם סחין כאמרו החיפה והבת תוכן אחד להם ולפי שאמה על חמה ברום שלם חמות היא מחזיקת חמה כמותו כמו שעורו חכמים הנה תהיינה אלפים בת שהם שפת אלפים סחין חרבע מאות וחמשים פעם חמה על חמה ברום חמה והנה חמה גובה חמה העגול חמה מהחמו' הזכר' כי הם כמו שבעים וחרבע חמוט בקירוב ולא יהיו בחמש חמות שבגובה הים כי אם שלם מאות ושבעים חמה בקירוב וזה פחות ממה שזכרנו שמינס חמה ולזה יחוייב שתהיינה קצת החמות מרובעות וכן מצינו במכונה שהיתה מרובעת והיה בראש המכונה חצי האמה קומה עגול סביב וחמרו זל ששלם חמות התחתונות היה בהם הים מרובע ובשתי חמות העליונות היה עגול וזה יתאמת מה שזכרנו בקירוב וזהו יאות יותר מה שזכרנו מהקו הבקר שהיה הים מונח עליהם שהיו מהם שלשה לכל רוח' והנה היו פני הבקר בחזן נראים ואחריהם היו כסתרים תחת הים: ועביו טפח ושפתו כמעשה שפת כוס פרח שושן' שמצוייר בו פרח' והנה חמר בזה המקום אלפים בת יכיל ובספר דברי הימים חומר מחזיק בתים שלשת אלפים יכיל וחמרו רזל שאמר נזכר בזה המקום הוא בלא אך ביבס יחזיק יותר מפני הגודש ויהיה חס' כן גודש הים מחזיק כמו חצי הסעור שמחזיק הים ונה אפשר כי שהיה הדבר הנגדש עולה על הים שיעור רב: ויעש

ועל ראש העמודים מעשה שושן' חצי חמה בראש כל אחד היה כותלו דק כששן ושאר העמוד עוביו חרבע חרבעו' כבוב לכך לא נמנית חמות חמה ביצוקת העמודי' בדברי הימי' לפי שלא היתה צוה למלאכת העמוד: עשר בחמה משפתו עד שפתו' בחמצייתו שכל רוחב כלי עגול בחמצייתו הוא: וקו שלטי' בחמי' זהו שאמר כל שיש בהיקפו שלשה טפחים

יש בו רוחב טפח הקיפו שלשים ורחבו עסק ומתוכו הוא מודל: קומתו' עומקו' ובדברי הימי' הוא חומר שעשאו לרחיצת הכהני' לטבול בתוכו: וכקעי' גלף צורת בעין תרנס יונתן: מתחת לשפתו' בשלם חמות תחתונות שהיו מרובעות סך סכיננו בנמרה דעירובין שלם תחתונות מרובעות ושתיים עליונו' עגולות וחי חיפסר לן להכיל חלבים בת שהם מאה וחמשים מקנה טהרה חרבעי' חלה בענין זה כמו שפירשו רבותינו בעירובין ועליונות מ מרובעות והתחתונות עגולות חי אפשר לומר דכי כתיב עגול סביב משפתו לכך הוא חומ' בפקעים הללו עשר בחמה מקיפין את הים סביב שבמקום ר' ריבועו והיקפו חרבעי' חמה עשר חמה לכל רוח חבל במקו' עגולו חי חיפסר לומר עשר בחמה סביב: שני טורים הפקעים יצוקי' ביצוקתו' הכל מוצק יחד לא שחבר לו את הפקעי' אח' יצוקתן על ידי מסמרו' חו על ידי דבק סקורין טולדור' חלעו: וכל אחוריהם' שלא בקרים הללו בימה אל תחת הים היו אחוריה פונים פנים שבצפון לקראת שבדרום ואל מזרח כנגד של מערב: ועביו טפח' פוליו ודוכנותיו חלה שעל פיו היה דק ומרוקע ומרודל כמעשה שפת כוס ששתיין בו ומצוייר פרח שושן: אלפים בת' שפת אלפים סחין שהבת בת שלם סחין שנחמ' החיפה והבת תוכן אחד נמצאו חמשים ומאה מקנה טהרה החרבעי' מאות מאה מקוונות והעשרי' מאות חמסי' מקוונות וחף כשתחלוק הכל לפי מדה ששערו חכמים חמה על חמה ברום שלם חמות למקוה תמצאו כן שלם חמות המרובעות מאה מקוונות ולשתיים העגולות חמשים מקוונות שהמרובע יתר על העגול רביעיית ובדברי הימי' כתי' הים שלשת אלפים ופירשו רבותינו במדת היבס שהגודש היה שלים בבית הקיבול: שלם

ידי מסמרו' חו על ידי דבק סקורין טולדור' חלעו: וכל אחוריהם' שלא בקרים הללו בימה אל תחת הים היו אחוריה פונים פנים שבצפון לקראת שבדרום ואל מזרח כנגד של מערב: ועביו טפח' פוליו ודוכנותיו חלה שעל פיו היה דק ומרוקע ומרודל כמעשה שפת כוס ששתיין בו ומצוייר פרח שושן: אלפים בת' שפת אלפים סחין שהבת בת שלם סחין שנחמ' החיפה והבת תוכן אחד נמצאו חמשים ומאה מקנה טהרה החרבעי' מאות מאה מקוונות והעשרי' מאות חמסי' מקוונות וחף כשתחלוק הכל לפי מדה ששערו חכמים חמה על חמה ברום שלם חמות למקוה תמצאו כן שלם חמות המרובעות מאה מקוונות ולשתיים העגולות חמשים מקוונות שהמרובע יתר על העגול רביעיית ובדברי הימי' כתי' הים שלשת אלפים ופירשו רבותינו במדת היבס שהגודש היה שלים בבית הקיבול: שלם

ידי מסמרו' חו על ידי דבק סקורין טולדור' חלעו: וכל אחוריהם' שלא בקרים הללו בימה אל תחת הים היו אחוריה פונים פנים שבצפון לקראת שבדרום ואל מזרח כנגד של מערב: ועביו טפח' פוליו ודוכנותיו חלה שעל פיו היה דק ומרוקע ומרודל כמעשה שפת כוס ששתיין בו ומצוייר פרח שושן: אלפים בת' שפת אלפים סחין שהבת בת שלם סחין שנחמ' החיפה והבת תוכן אחד נמצאו חמשים ומאה מקנה טהרה החרבעי' מאות מאה מקוונות והעשרי' מאות חמסי' מקוונות וחף כשתחלוק הכל לפי מדה ששערו חכמים חמה על חמה ברום שלם חמות למקוה תמצאו כן שלם חמות המרובעות מאה מקוונות ולשתיים העגולות חמשים מקוונות שהמרובע יתר על העגול רביעיית ובדברי הימי' כתי' הים שלשת אלפים ופירשו רבותינו במדת היבס שהגודש היה שלים בבית הקיבול: שלם

רדק

מלכים א ז

רשי

יודות האופנים תרגומו ואשדלת גלגליה : אופן המרכבה מרכבת הקדש הגדולה במראה הנבואה ליחזקאל וכו' מרכבת יקרא וראה שלמה בחכמתו מה שראה יחזקאל בנבואתו : ומשוקיהם ומסוריהם הכל מוצק משוקיהם הוא ענין כבשם והדוק ומסוריה ענין קשירה וית' ומסוריהן וכו' וסוריהן כולא מתק : ויפתח על הלמות' הם סרני נחשת סוכר

יודות האופנים : הוא עץ התחוב באופנים וקורין חייסיל : במכונה דביק' מניקים במכונה בידיקה אחת : כמעשה אופן המרכבה תרגם יונתן כעובד גלגלי מרכב אופן בתוך האופן שמי וערב כמו שחומר ביחזקאל במרכב גבוה : יודתם חייסיל : גביהם בני'לם בלעז הם הנקבים : ומשוקיהם עיגולם סבב שהוא קישורן ומסוריהם זרועות

ומעשה וס' האפנים במעשה ויהי כנור ונבל אשר ברכו י' צבאות אנחנו החמר לא יבנו ואחר יטב' כי מעטרים השמים מספרים' לפנים הארץ יסרת' ויהי נועם י' אלהינו ב' בו : על כתף ה' וס' נספר בסדר מסעיו : ואשדלת גלגליה בבסיסא ורומיה דגלגל חד אמתא ופלגות אמתא : ועובר גלגליה בעובר גלגלי מרברת יקרא אשדלתהון ונביהון וחופיהון וכבושיהון כולא מתק : וארבע פתפין לארבע זיון דבסיסא חדא מן בסיסא כתפתא ובריש בסיסא פלגות אמתא רומא סגלגל סחור סחור ועל ריש בסיסא אשדלתא ונרנפתא מנה : וגלף על לוחיא אשדלתא ועל נרנפתא כרובין אריון וצורת ד דקלין פבש חד ומדבק סחור ס סחור : כהרא עבר ית עטר בסיסא מתך חד משתתא חדא עוברא חד לכולהון : ועבר עטרא כיוון דנחשא ארבעין ביתין ברשיבא מחסיל לכיורא חד ארבע אמין כיורא חד כיורא חד על בסיסא חדא לעשר ב בסיסא : וירב ית בסיסא חמש על עבר ביתא מימינא וחמש

יודות האופנים במכונה וקומת האופן האחר אמה וחצי האמה : ומעשה האופנים כמעשה אופן המרכבה יודתם וגביהם וחשקיהם וחשקיהם הכל מוצק : וארבע כתפות אל ארבע פגרות המכנה האחת מן המכנה כתפיה : ובראש לה המכונה חצי האמה קומה ענל סביב ועל ראש המכנה ידיתה ומסגרתיה ממנה : ויפתח על הלחת ידיתה ועל ומסגרתיה כרובים אריות ותמרת כמעשה איש וריות סביב בזאת עשה את עשר המכנות מוצק אחד בדה אחת קצב אחד לכלהנה : ועש עשרה כירות נחשת ארבעים בת יביל הכיור האחד ארבע באמה הכיור האחד כיור אחד על המכונה האחת לעשר המכנות : ויתן את המכנות חמש על כתף הבית מימין וחמש

נלפי משמעותו ליות לסון דבוק סולדורא בלעז כמו ליות היו שם עשויות כמעט חיש והמעט כמו סכירטני : מוצק אחד כעס שיבק את הרחפונה כן יתק את כולם : עשרה כירות כתוב בדברי הימים את מעשה העולה ידמו בס ואחר רבי כיורות הן הן סירות כמה דלת חמר ככיר חש בענים וגו' וכן נהכה בכיור : על

יודות האופנים במכונה : והא יודות האופנים הם בדמיון העץ התחוב באופן העגלה אשר סביבו יסובב האופן והם היו דבוקים במכונה ממנה היו יוצאים : וקומת האופן האחד אמה וחצי האמה : אחשוב שקומת האופן היא קומת יו' כי ככה יגביה המכונה מההקדש : יודתם וגביהם ומסוריהם הנה יודתם הם היודות שהיו האופנים תחובים בהם כמו שבארנו וגביהם הם העגלות ומסוריהם הם כמו עמודים זרועות יבאו מעגלה הקטנה על העגלה הגדולה : וכל זה היה מוצק ומחובר בהתכה לא במלאכה : המכונה כתפיה : ל' שהכתפות אינן מחוברות בלוחות הנחשת והם סרני הנחשת חבור מלאכותי אך היו בעצמם יוצאים מהמכונה : ובראש המכונה חצי האמה קומה ענול סביב : ל' שהסן שהיה בראש המכונה שהיה חצי האמה היה ענול סביב כמו שקדם והיה זה על ראש המכונה כי מתחת היה הכל מרובע כמו שקדם : ויודתיה והם השלבים ומסגרותיה אשר סביב השלבים הכל היה ממנה ל' מהמכונה בעצמה ולא היה מחובר בדך מלאכה : ויפתח על הלוחות : ל' שכבר חקק ורקע סביב הלוחות כדרך שעשה מהמכונה בעצמה : יודתיה : והם השלבים : ומסגרותיה : גם כן הכל היה ממנה ל' מהמכונה בעצמה : והם סרני המכונה : והנה זכר כי ככה גם כן היו הכרובים ואריות והתימורות שהיו על המסגרות כבד כל אחד מהם והיו מחוברים סביב הכל היה מעצם המכונה מוצק : והנה התימורות היו בצורת פקעים כמו שזכרנו כמה שקדם וידמה שהיו בצורת בקר כבד אחד מהם כמו שקדם בצורת הבקר שהיה כפקעים אשר בים : והנה הרצון באמרנו כמעט חיש וליות סביב כבד כל אחד מהם והוא בקצוותיהם הם עם מחוברות סביב מעצמותם וכמוהו במערה גב' : כזאת עשה את עשר המכנות מוצק אחד : ל' שכל אחת מהן עם כל אלו הדברים הנלוים לה הם כלם נעשים בהתכה ובזה האופן הם מחוברים לא בדך מלאכה : והם כלם במדה אחת ובקצב אחד לא היה בנייהם שום שני במדה ובתמונה : ויעש עשרה כירות נחשת : הנה הכיור היה משמש לקדש ידיו ורגליו של כהן כמו שמזכר בתורה והיה משמש להדחת מעשה העולה גם כן כמו שזכר בספר דה' : וזכר שקוטל הכיור היה ארבע באמה וידענו שהוא היה ענול בשפתו והיה גבוה בשעור סיחויק הכיור האחד ארבעים בת שהם מאה ועשרים סלף ולו הוא מבוחר סלף היה שיעור חלל הכיור כי חש תשע פעמים אמה על אמה ברום אמה : ויתן את המכנות חמש על כתף הבית מימין : הרצון בבית הבית וזמה שבין הכותל הדרומי וכותל העמרה עם חמשה כירות והחמשה הכסארים עם במה שבין הכותל הצפוני מן ההיכל וכותל העמרה : וחשטר שחומר והוא יתד נכון שהבית המזכר בזה המקום הוא חצר הכהנים ובו היה המזבח החיצון שזכרנו שם בספר דה' שהיה עשור עשרים אמה בארך וברוחב ועומק ושם מזכר כי הוא עשה חצר הכהנים ולפי זה הפי' הסני' לא כנטרך לומר שהיה ממול נבנה חצר מורה שכתף הבית הימנות המזכר בזה המקום הוא שז' אל חצר הכהנים ולפי זה הפי' הסני' לא כנטרך לומר שהיה הצמרים בין כותלי ההיכל וכותלי העמרה אבל ית' לפאת מזרח מההיכל וחולס' חיש' היה לפאת מזרח' דרומי שבחצר הכהנים והנה היה במקום היתר פחות עם לפי מה שבארנו בפדשת ויקרא ולזה היה מקום הדשן לפאת מזרח מחצר הכהנים : ועש

רלבג

יודות האופנים במכונה : והא יודות האופנים הם בדמיון העץ התחוב באופן העגלה אשר סביבו יסובב האופן והם היו דבוקים במכונה ממנה היו יוצאים : וקומת האופן האחד אמה וחצי האמה : אחשוב שקומת האופן היא קומת יו' כי ככה יגביה המכונה מההקדש : יודתם וגביהם ומסוריהם הנה יודתם הם היודות שהיו האופנים תחובים בהם כמו שבארנו וגביהם הם העגלות ומסוריהם הם כמו עמודים זרועות יבאו מעגלה הקטנה על העגלה הגדולה : וכל זה היה מוצק ומחובר בהתכה לא במלאכה : המכונה כתפיה : ל' שהכתפות אינן מחוברות בלוחות הנחשת והם סרני הנחשת חבור מלאכותי אך היו בעצמם יוצאים מהמכונה : ובראש המכונה חצי האמה קומה ענול סביב : ל' שהסן שהיה בראש המכונה שהיה חצי האמה היה ענול סביב כמו שקדם והיה זה על ראש המכונה כי מתחת היה הכל מרובע כמו שקדם : ויודתיה והם השלבים ומסגרותיה אשר סביב השלבים הכל היה ממנה ל' מהמכונה בעצמה ולא היה מחובר בדך מלאכה : ויפתח על הלוחות : ל' שכבר חקק ורקע סביב הלוחות כדרך שעשה מהמכונה בעצמה : יודתיה : והם השלבים : ומסגרותיה : גם כן הכל היה ממנה ל' מהמכונה בעצמה : והם סרני המכונה : והנה זכר כי ככה גם כן היו הכרובים ואריות והתימורות שהיו על המסגרות כבד כל אחד מהם והיו מחוברים סביב הכל היה מעצם המכונה מוצק : והנה התימורות היו בצורת פקעים כמו שזכרנו כמה שקדם וידמה שהיו בצורת בקר כבד אחד מהם כמו שקדם בצורת הבקר שהיה כפקעים אשר בים : והנה הרצון באמרנו כמעט חיש וליות סביב כבד כל אחד מהם והוא בקצוותיהם הם עם מחוברות סביב מעצמותם וכמוהו במערה גב' : כזאת עשה את עשר המכנות מוצק אחד : ל' שכל אחת מהן עם כל אלו הדברים הנלוים לה הם כלם נעשים בהתכה ובזה האופן הם מחוברים לא בדך מלאכה : והם כלם במדה אחת ובקצב אחד לא היה בנייהם שום שני במדה ובתמונה : ויעש עשרה כירות נחשת : הנה הכיור היה משמש לקדש ידיו ורגליו של כהן כמו שמזכר בתורה והיה משמש להדחת מעשה העולה גם כן כמו שזכר בספר דה' : וזכר שקוטל הכיור היה ארבע באמה וידענו שהוא היה ענול בשפתו והיה גבוה בשעור סיחויק הכיור האחד ארבעים בת שהם מאה ועשרים סלף ולו הוא מבוחר סלף היה שיעור חלל הכיור כי חש תשע פעמים אמה על אמה ברום אמה : ויתן את המכנות חמש על כתף הבית מימין : הרצון בבית הבית וזמה שבין הכותל הדרומי וכותל העמרה עם חמשה כירות והחמשה הכסארים עם במה שבין הכותל הצפוני מן ההיכל וכותל העמרה : וחשטר שחומר והוא יתד נכון שהבית המזכר בזה המקום הוא חצר הכהנים ובו היה המזבח החיצון שזכרנו שם בספר דה' שהיה עשור עשרים אמה בארך וברוחב ועומק ושם מזכר כי הוא עשה חצר הכהנים ולפי זה הפי' הסני' לא כנטרך לומר שהיה ממול נבנה חצר מורה שכתף הבית הימנות המזכר בזה המקום הוא שז' אל חצר הכהנים ולפי זה הפי' הסני' לא כנטרך לומר שהיה הצמרים בין כותלי ההיכל וכותלי העמרה אבל ית' לפאת מזרח מההיכל וחולס' חיש' היה לפאת מזרח' דרומי שבחצר הכהנים והנה היה במקום היתר פחות עם לפי מה שבארנו בפדשת ויקרא ולזה היה מקום הדשן לפאת מזרח מחצר הכהנים : ועש

נלפי משמעותו ליות לסון דבוק סולדורא בלעז כמו ליות היו שם עשויות כמעט חיש והמעט כמו סכירטני : מוצק אחד כעס שיבק את הרחפונה כן יתק את כולם : עשרה כירות כתוב בדברי הימים את מעשה העולה ידמו בס ואחר רבי כיורות הן הן סירות כמה דלת חמר ככיר חש בענים וגו' וכן נהכה בכיור : על

יודות האופנים במכונה : והא יודות האופנים הם בדמיון העץ התחוב באופן העגלה אשר סביבו יסובב האופן והם היו דבוקים במכונה ממנה היו יוצאים : וקומת האופן האחד אמה וחצי האמה : אחשוב שקומת האופן היא קומת יו' כי ככה יגביה המכונה מההקדש : יודתם וגביהם ומסוריהם הנה יודתם הם היודות שהיו האופנים תחובים בהם כמו שבארנו וגביהם הם העגלות ומסוריהם הם כמו עמודים זרועות יבאו מעגלה הקטנה על העגלה הגדולה : וכל זה היה מוצק ומחובר בהתכה לא במלאכה : המכונה כתפיה : ל' שהכתפות אינן מחוברות בלוחות הנחשת והם סרני הנחשת חבור מלאכותי אך היו בעצמם יוצאים מהמכונה : ובראש המכונה חצי האמה קומה ענול סביב : ל' שהסן שהיה בראש המכונה שהיה חצי האמה היה ענול סביב כמו שקדם והיה זה על ראש המכונה כי מתחת היה הכל מרובע כמו שקדם : ויודתיה והם השלבים ומסגרותיה אשר סביב השלבים הכל היה ממנה ל' מהמכונה בעצמה ולא היה מחובר בדך מלאכה : ויפתח על הלוחות : ל' שכבר חקק ורקע סביב הלוחות כדרך שעשה מהמכונה בעצמה : יודתיה : והם השלבים : ומסגרותיה : גם כן הכל היה ממנה ל' מהמכונה בעצמה : והם סרני המכונה : והנה זכר כי ככה גם כן היו הכרובים ואריות והתימורות שהיו על המסגרות כבד כל אחד מהם והיו מחוברים סביב הכל היה מעצם המכונה מוצק : והנה התימורות היו בצורת פקעים כמו שזכרנו כמה שקדם וידמה שהיו בצורת בקר כבד אחד מהם כמו שקדם בצורת הבקר שהיה כפקעים אשר בים : והנה הרצון באמרנו כמעט חיש וליות סביב כבד כל אחד מהם והוא בקצוותיהם הם עם מחוברות סביב מעצמותם וכמוהו במערה גב' : כזאת עשה את עשר המכנות מוצק אחד : ל' שכל אחת מהן עם כל אלו הדברים הנלוים לה הם כלם נעשים בהתכה ובזה האופן הם מחוברים לא בדך מלאכה : והם כלם במדה אחת ובקצב אחד לא היה בנייהם שום שני במדה ובתמונה : ויעש עשרה כירות נחשת : הנה הכיור היה משמש לקדש ידיו ורגליו של כהן כמו שמזכר בתורה והיה משמש להדחת מעשה העולה גם כן כמו שזכר בספר דה' : וזכר שקוטל הכיור היה ארבע באמה וידענו שהוא היה ענול בשפתו והיה גבוה בשעור סיחויק הכיור האחד ארבעים בת שהם מאה ועשרים סלף ולו הוא מבוחר סלף היה שיעור חלל הכיור כי חש תשע פעמים אמה על אמה ברום אמה : ויתן את המכנות חמש על כתף הבית מימין : הרצון בבית הבית וזמה שבין הכותל הדרומי וכותל העמרה עם חמשה כירות והחמשה הכסארים עם במה שבין הכותל הצפוני מן ההיכל וכותל העמרה : וחשטר שחומר והוא יתד נכון שהבית המזכר בזה המקום הוא חצר הכהנים ובו היה המזבח החיצון שזכרנו שם בספר דה' שהיה עשור עשרים אמה בארך וברוחב ועומק ושם מזכר כי הוא עשה חצר הכהנים ולפי זה הפי' הסני' לא כנטרך לומר שהיה ממול נבנה חצר מורה שכתף הבית הימנות המזכר בזה המקום הוא שז' אל חצר הכהנים ולפי זה הפי' הסני' לא כנטרך לומר שהיה הצמרים בין כותלי ההיכל וכותלי העמרה אבל ית' לפאת מזרח מההיכל וחולס' חיש' היה לפאת מזרח' דרומי שבחצר הכהנים והנה היה במקום היתר פחות עם לפי מה שבארנו בפדשת ויקרא ולזה היה מקום הדשן לפאת מזרח מחצר הכהנים : ועש

יודות האופנים במכונה : והא יודות האופנים הם בדמיון העץ התחוב באופן העגלה אשר סביבו יסובב האופן והם היו דבוקים במכונה ממנה היו יוצאים : וקומת האופן האחד אמה וחצי האמה : אחשוב שקומת האופן היא קומת יו' כי ככה יגביה המכונה מההקדש : יודתם וגביהם ומסוריהם הנה יודתם הם היודות שהיו האופנים תחובים בהם כמו שבארנו וגביהם הם העגלות ומסוריהם הם כמו עמודים זרועות יבאו מעגלה הקטנה על העגלה הגדולה : וכל זה היה מוצק ומחובר בהתכה לא במלאכה : המכונה כתפיה : ל' שהכתפות אינן מחוברות בלוחות הנחשת והם סרני הנחשת חבור מלאכותי אך היו בעצמם יוצאים מהמכונה : ובראש המכונה חצי האמה קומה ענול סביב : ל' שהסן שהיה בראש המכונה שהיה חצי האמה היה ענול סביב כמו שקדם והיה זה על ראש המכונה כי מתחת היה הכל מרובע כמו שקדם : ויודתיה והם השלבים ומסגרותיה אשר סביב השלבים הכל היה ממנה ל' מהמכונה בעצמה ולא היה מחובר בדך מלאכה : ויפתח על הלוחות : ל' שכבר חקק ורקע סביב הלוחות כדרך שעשה מהמכונה בעצמה : יודתיה : והם השלבים : ומסגרותיה : גם כן הכל היה ממנה ל' מהמכונה בעצמה : והם סרני המכונה : והנה זכר כי ככה גם כן היו הכרובים ואריות והתימורות שהיו על המסגרות כבד כל אחד מהם והיו מחוברים סביב הכל היה מעצם המכונה מוצק : והנה התימורות היו בצורת פקעים כמו שזכרנו כמה שקדם וידמה שהיו בצורת בקר כבד אחד מהם כמו שקדם בצורת הבקר שהיה כפקעים אשר בים : והנה הרצון באמרנו כמעט חיש וליות סביב כבד כל אחד מהם והוא בקצוותיהם הם עם מחוברות סביב מעצמותם וכמוהו במערה גב' : כזאת עשה את עשר המכנות מוצק אחד : ל' שכל אחת מהן עם כל אלו הדברים הנלוים לה הם כלם נעשים בהתכה ובזה האופן הם מחוברים לא בדך מלאכה : והם כלם במדה אחת ובקצב אחד לא היה בנייהם שום שני במדה ובתמונה : ויעש עשרה כירות נחשת : הנה הכיור היה משמש לקדש ידיו ורגליו של כהן כמו שמזכר בתורה והיה משמש להדחת מעשה העולה גם כן כמו שזכר בספר דה' : וזכר שקוטל הכיור היה ארבע באמה וידענו שהוא היה ענול בשפתו והיה גבוה בשעור סיחויק הכיור האחד ארבעים בת שהם מאה ועשרים סלף ולו הוא מבוחר סלף היה שיעור חלל הכיור כי חש תשע פעמים אמה על אמה ברום אמה : ויתן את המכנות חמש על כתף הבית מימין : הרצון בבית הבית וזמה שבין הכותל הדרומי וכותל העמרה עם חמשה כירות והחמשה הכסארים עם במה שבין הכותל הצפוני מן ההיכל וכותל העמרה : וחשטר שחומר והוא יתד נכון שהבית המזכר בזה המקום הוא חצר הכהנים ובו היה המזבח החיצון שזכרנו שם בספר דה' שהיה עשור עשרים אמה בארך וברוחב ועומק ושם מזכר כי הוא עשה חצר הכהנים ולפי זה הפי' הסני' לא כנטרך לומר שהיה ממול נבנה חצר מורה שכתף הבית הימנות המזכר בזה המקום הוא שז' אל חצר הכהנים ולפי זה הפי' הסני' לא כנטרך לומר שהיה הצמרים בין כותלי ההיכל וכותלי העמרה אבל ית' לפאת מזרח מההיכל וחולס' חיש' היה לפאת מזרח' דרומי שבחצר הכהנים והנה היה במקום היתר פחות עם לפי מה שבארנו בפדשת ויקרא ולזה היה מקום הדשן לפאת מזרח מחצר הכהנים : ועש

רדק

מלכים א ח

רשי

העלה פרחי המזבח שכתוב במזבח... כלל מזורה כמו בלמורת משה וכן המלקחים: והספות: הם כלים עשויים צתכות הבדים ואפשר שהם הנקראים בדברי רזל קיתון קיתונות ות' וקוליא ותרגם חנקלים וכדה על טכמה וקולתא: והמזמרת: כלי שמזמרי בהם: והספות: לדלתות הבית: תי' ומובלסיה

והפרח של מזורה: והנרות: בויכח שנתנו בזה השמן והפתילה: והמלקחים: סמרימין בזה חת הפתילה מתוך השמן: והספות: כלי של מיני זמר הן וכן מזמרו המזרקות והספות לקבל דם והכפות לבזוכי לבונה: מחמות: לחמות בזה תרומת הדסן ונחלים להולך ממוצח החיצון למוצח הפנימי להקטיר קטרת: והספות: מפתחות

שמעתי שמפתח בהם חת המנעול: לדלתות הבית: שהוא קדש קדשי: לדלת הבית: להיכל כל פיתומיהן היו זהב: חת קדשי דוד חביו: מה שנשאר מוכסף וזהב שהקדיש חביו ומדל חגדה שלא רצה שלא לתת מוחותו הקדש לכנין הבית ושמעתי מחכמי ישראל שהיו חומרין לפי שהיה יודע שסופו ליחרב לפי שלא יהיו האומות חומרין קשה ירחתם שלקח נקמתם מן הבית שנבנה מן גזילות וחבלות שגזל מהם דוד ויש אומרים כך חמר שלמה רעב היה בימי חביו ג' שנים שנה אחר שנה והיה לו לבזבו ההקדשות הללו להחיו בזה עניי ישראל: כשיחי האבות לבני ישראל: של בני ישראל: מעיר דודי שנתנו שם דוד כשהביאו מבית עובד חלום: בירח החיתנים: תרגם יונתן בירחא דעתיקיה דקין ליה ירחא קדמאה בחנא וכען הוא שביעה משניתנה תורה וכתוב בניסן שהו' ראש חדש: נקרא תשרי שביעי:

ותשלם בקריא וסימ' ותשלם כל המלאכה דמלכיה וחברו דהי' ותשלם החומה בעשרים: ואת הכלים בקריא וסימ' ותשלם כל המלאכה אשר עשה' ואשקלה להם' ותן יי' בידו את יחויקים מלך יהודה ומקצת

לפני הדביר זהב סגור והפרח והנרת והמלקחים זהב: והספות והמזמרות והמזרקות והכפות והמחותרות זהב סגור והפתות לדלתות הבית הפנימי לקדש הקדשים לדלתי הבית להיכל זהב: ותשלם כל המלאכה אשר עשה המלך שלמה בית יהוה ויבא שלמה את קדשי דוד אביו את הכסף ואת הזהב ואת הכלים נתן באצרות בית יהוה:

אז יקהל שלמה את זקני ישראל ואת כל ראשי המטות נשיאי האבות לבני ישראל אל המלך שלמה ירושלם להעלות את ארון ברית יהוה מעיר דוד היא ציון: ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי: ויבאו כל זקני ישראל וישאו הכהנים את הארון: ועלו את ארון יהוה ואת אהל מועד ואת כל כלי הקדש אשר באהל

קדם בית בפזרי דהבא טבא ושושנתא ובוציניא נצבתא דהבא: וקוליא ומזמריא ומזרקיא ובזיכיא ומחתימא דהבא טבא ומוגלסיא לדשי בית נוארה לקדש קורשיא לדשי ביתה להיכל דהבא: ושלומת כל עבדתא רעבר שלמה מלכא בית מקדשא דני ואיתי שלמה בית קורשי דוד אבוהו ית פספא וית דהבא וית מניא יתב באוצריה בית מקדשא דני: וכן כנש שלמה ית סבי ישראל וית כל רישי שבטיא רברבי אבהתא רבני ישראל לות מלכא שלמה לירושלם לאפקא ית ארון קימא דני מקדשא דדוד היא ציון: ואתבנישו לות מלכא שלמה כל אנשי ישראל בירחא דעתיקיא דקין ליה ירחא קדמאה בהבא וכען הוא ירחא שביעאה: ואתו כל סבי ישראל ונטלו בהניא ית ארוןא: ואסיקו ית ארוןא דניו ית משכן זמנא וית כל מני קורשיא די במשבנא

כלי בית: בירח ד' וסי' נמסר לעיל בספרא סימן ו': באהל ו' קסץ וסימ' בלשון תרגום שרה עלת בעננא דנשיא בקימא דארונא: ופי' נמסר בסדר חקת התורה ובספר שפטים סימן ה':

הנה מפני שהשולחנות הם גם כן לפני הדביר ולא זכר זה אלא במזמרות ידענו שהמזמרות יותר קדושות מקדש הקדשים מהשולחנות והם היו כנגד הארון כי לפניו היו כמו שהתבאר מדברי התורה ומה שאמר והפרח והנרות והמלקחים זהב חן הרצון בו שלא יהיה השלך גם כן זהב אבל הרצון בו שעד פרחו שהיה בסוף ירכה ועד הנרות שהיו בקצה המזורה השכי הכל היה זהב וכן המלקחים היו זהב כמו שהיו בכל בתורה וככה אמר בתורה עד ירכה עד פרחו זהב טהור: זהב סגור: כל נקי עמוק וידמה שזקוק היה בשיטתו והוא תוך הכור באש עם דברים יבואו ממנו סיגו בעשן ולזה נקרא סגור: והספות: הם בדמיון כדים העשויים לשים בהם יין: והמזמרות: הם כלי זמר עשויים מזהב ואפשר שהיו גם כן הספות מיני אחרים מכלי זמר: והמזרקות: הם לקבל הדם ואחשוב שהיו נושמים להם קדשים אשר יובא אל הקדש פנימה: והכפות: הם מושללים במלחמה אך שלמה שהיה חכם כל ראשי המטות והם הנשיאים להעלות ארון הקדש: וזכר הקהיל שלמה אליו חת זקני ישראל והם השופטים והחכמים ואת כל ראשי המטות והם הנשיאים להעלות ארון הקדש: וזכר שבחרו לרביר התורה ובפרשת פנחס בארנו רוב זה הענין: וזכר כי שם היו כל זקני ישראל לכבוד הש' ולא נשאו הלויים חת הארון רק הכהנים ואעפ' שהיה נשיאת הארון מעבודת בית המקדש לא הכימו בזה המקום שיאחו חיותו הלויים לפי שהכונה היה גדול יום אחד בשנה וכאשר לא היה אפשר שיאח הכהן הגדול לבדו הארון היה יתיר ראו שיכנסו שם הכהנים משיכנסו שם הלויים: וחלום בספר ד' פתוח שהלויים נשאו חיותו והנה הרצון בו כהנים כי מזהבנו שנקראו הכהנים לויים במקומות מה: ומזה המקום יש ללמד כי כשיבא ההכרח לתקן בית קדש הקדשים ראוי לבחור תחלה סיתיוקן על ידי כהן גדול אם אפשר זה ואם לא היה אפשר זה כתיב תחלה זה לכהני ואם חן מהם יודע לתקן כתיב זה ללויים וכן ממדרגה למדרגה טעמה ממנה: והנה העלה עם זה אהל מועד טעמה במדבר על ידי משה וכל כלי הקדש אשר היו באהל אשר הכין דוד לתת שם חת ארון האלהים והנה היו נכללים בכלים ההם הכלים שעשה משה' והנה

רלבג

לפני הדביר זהב סגור: הנה מפני שהשולחנות הם גם כן לפני הדביר ולא זכר זה אלא במזמרות ידענו שהמזמרות יותר קדושות מקדש הקדשים מהשולחנות והם היו כנגד הארון כי לפניו היו כמו שהתבאר מדברי התורה ומה שאמר והפרח והנרות והמלקחים זהב חן הרצון בו שלא יהיה השלך גם כן זהב אבל הרצון בו שעד פרחו שהיה בסוף ירכה ועד הנרות שהיו בקצה המזורה השכי הכל היה זהב וכן המלקחים היו זהב כמו שהיו בכל בתורה וככה אמר בתורה עד ירכה עד פרחו זהב טהור: זהב סגור: כל נקי עמוק וידמה שזקוק היה בשיטתו והוא תוך הכור באש עם דברים יבואו ממנו סיגו בעשן ולזה נקרא סגור: והספות: הם בדמיון כדים העשויים לשים בהם יין: והמזמרות: הם כלי זמר עשויים מזהב ואפשר שהיו גם כן הספות מיני אחרים מכלי זמר: והמזרקות: הם לקבל הדם ואחשוב שהיו נושמים להם קדשים אשר יובא אל הקדש פנימה: והכפות: הם מושללים במלחמה אך שלמה שהיה חכם כל ראשי המטות והם הנשיאים להעלות ארון הקדש: וזכר הקהיל שלמה אליו חת זקני ישראל והם השופטים והחכמים ואת כל ראשי המטות והם הנשיאים להעלות ארון הקדש: וזכר שבחרו לרביר התורה ובפרשת פנחס בארנו רוב זה הענין: וזכר כי שם היו כל זקני ישראל לכבוד הש' ולא נשאו הלויים חת הארון רק הכהנים ואעפ' שהיה נשיאת הארון מעבודת בית המקדש לא הכימו בזה המקום שיאחו חיותו הלויים לפי שהכונה היה גדול יום אחד בשנה וכאשר לא היה אפשר שיאח הכהן הגדול לבדו הארון היה יתיר ראו שיכנסו שם הכהנים משיכנסו שם הלויים: וחלום בספר ד' פתוח שהלויים נשאו חיותו והנה הרצון בו כהנים כי מזהבנו שנקראו הכהנים לויים במקומות מה: ומזה המקום יש ללמד כי כשיבא ההכרח לתקן בית קדש הקדשים ראוי לבחור תחלה סיתיוקן על ידי כהן גדול אם אפשר זה ואם לא היה אפשר זה כתיב תחלה זה לכהני ואם חן מהם יודע לתקן כתיב זה ללויים וכן ממדרגה למדרגה טעמה ממנה: והנה העלה עם זה אהל מועד טעמה במדבר על ידי משה וכל כלי הקדש אשר היו באהל אשר הכין דוד לתת שם חת ארון האלהים והנה היו נכללים בכלים ההם הכלים שעשה משה' והנה

כלי בית: בירח ד' וסי' נמסר לעיל בספרא סימן ו': באהל ו' קסץ וסימ' בלשון תרגום שרה עלת בעננא דנשיא בקימא דארונא: ופי' נמסר בסדר חקת התורה ובספר שפטים סימן ה':

הנה מפני שהשולחנות הם גם כן לפני הדביר ולא זכר זה אלא במזמרות ידענו שהמזמרות יותר קדושות מקדש הקדשים מהשולחנות והם היו כנגד הארון כי לפניו היו כמו שהתבאר מדברי התורה ומה שאמר והפרח והנרות והמלקחים זהב חן הרצון בו שלא יהיה השלך גם כן זהב אבל הרצון בו שעד פרחו שהיה בסוף ירכה ועד הנרות שהיו בקצה המזורה השכי הכל היה זהב וכן המלקחים היו זהב כמו שהיו בכל בתורה וככה אמר בתורה עד ירכה עד פרחו זהב טהור: זהב סגור: כל נקי עמוק וידמה שזקוק היה בשיטתו והוא תוך הכור באש עם דברים יבואו ממנו סיגו בעשן ולזה נקרא סגור: והספות: הם בדמיון כדים העשויים לשים בהם יין: והמזמרות: הם כלי זמר עשויים מזהב ואפשר שהיו גם כן הספות מיני אחרים מכלי זמר: והמזרקות: הם לקבל הדם ואחשוב שהיו נושמים להם קדשים אשר יובא אל הקדש פנימה: והכפות: הם מושללים במלחמה אך שלמה שהיה חכם כל ראשי המטות והם הנשיאים להעלות ארון הקדש: וזכר הקהיל שלמה אליו חת זקני ישראל והם השופטים והחכמים ואת כל ראשי המטות והם הנשיאים להעלות ארון הקדש: וזכר שבחרו לרביר התורה ובפרשת פנחס בארנו רוב זה הענין: וזכר כי שם היו כל זקני ישראל לכבוד הש' ולא נשאו הלויים חת הארון רק הכהנים ואעפ' שהיה נשיאת הארון מעבודת בית המקדש לא הכימו בזה המקום שיאחו חיותו הלויים לפי שהכונה היה גדול יום אחד בשנה וכאשר לא היה אפשר שיאח הכהן הגדול לבדו הארון היה יתיר ראו שיכנסו שם הכהנים משיכנסו שם הלויים: וחלום בספר ד' פתוח שהלויים נשאו חיותו והנה הרצון בו כהנים כי מזהבנו שנקראו הכהנים לויים במקומות מה: ומזה המקום יש ללמד כי כשיבא ההכרח לתקן בית קדש הקדשים ראוי לבחור תחלה סיתיוקן על ידי כהן גדול אם אפשר זה ואם לא היה אפשר זה כתיב תחלה זה לכהני ואם חן מהם יודע לתקן כתיב זה ללויים וכן ממדרגה למדרגה טעמה ממנה: והנה העלה עם זה אהל מועד טעמה במדבר על ידי משה וכל כלי הקדש אשר היו באהל אשר הכין דוד לתת שם חת ארון האלהים והנה היו נכללים בכלים ההם הכלים שעשה משה' והנה

כנפי הכרובים' אותן שעשה שלמה העומדים על רגליהם בקרקע ואח' חלו כרובי של כבורת שעל הארון: אל מקום הארון' מקיר אל קיר כמו שאמר למעלה בענין: וירחו ראשי הכרובים' כפרוכת שכנגד הפתח בחמה טרקסין יכול יהיו מקרעין פה ויונחין תלמוד לומר ולא ירחו החונה הא כיכד דוחקין וכולטין כמין שני דלי חשה כענין שחומר בין שדי ילין: כבחת הכהנים מן הקדש' הכהני שנשאו הארון בדביר כשישאו שרתה שכינה בהיכל: חו חל שלמה' כשרחה העני עתה רוחה חגי שהשכינה עורה ב צבית שבניתי שהריכך הכטיח לבח ולשכון בו מתוך עני וערפל והיכן אמר כי בעני ארחה על הכפורת כך שנייה בספרי: לשבתך עולמים' שמשכחמה לא הותרו הבמות ולא שרתה ש שכינה במקום אחר:

רלבג

והנה הארון נשאו ה הכהנים ושאר הכלים שהיה ככון שישאום ה הלויים נשאו אותם ה הלויים' וזכר כי המלך שלמה וכל עדת ישראל הנועדים עליו והם ראשי העם וזקניו היו מובחים באין ובקר לבג מאל לבני ה הארון בהיות הכהנים נועדי בהעלאת הארון למקומו והכהנים ה הביאו הארון אל דביר הבית שהוא קדש ה הקדשים תחת כנפי הכרובים שגששו סם שהיו נוגעים בכנפיה' בכותל רוב הדביר ו והיו נוגעים כקף זה בכקף זה ובמה שבין הכרובים האלו תחת כנפיה היה מקו' הארון בדרך שסככו הכרובים על הארון ועל בני מלמלה כי נוכח הכרובים ההם היה עשר חמות כמו שקדש' יסורו ממנו ולה הין תמיד סם: ויחריכו הכרובים' אחשוב שאלו הכרובים חכים הכרובים שעשה משה ולא אמר ויחריכו הכרובים' שעשו אותם יותר חכמים ממה שהיו משל משה כי שיעור קדש הקדשים לא היה חו כי אם עשר חמות ועמה היה שיעורו עשרים חמה ואמר שכבר הין נראים ראשי הכרובים מן הקדש אל פני הדביר והוא פתח קדש הקדשים ולא הין נראים החונה בהיכל אך הין מניעים עד פני הדביר ולה הין מניעים בעובי הכותל וסם היתה פרוכת להבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשי' אך על פי שהיו סם דלתות כי לא היה אפשר לסגורם כי הכרובים מנעו מזה: חן בארון רק שני לחנות האכבים' זה לא ישלול שלא הין סם הדברים שנזכרו בתורה שהם מונחים בו כמו מטה ה' ארן וכנצנת המן אך שלל בזה שלא היה סם מהתורה רק עשרת הדברים כי הם מקיפים בכח על התורה כמו שבארנו בפרס' יתרו: ויהי כבחת הכהנים מן הקדש' זכר בספר ד' כי כל הכהנים התקדשו לא שמרו בזה דבר המחלקות לרוב הזבחים והעולות שגששו סם' והלויים הין משוררי' להודות ל'י' בפה ובכלי זמר' והכהנים מחנצרים בחצוצרות כי זה הית' עבודתן שלא יותר העשותה כי אם על יד כהן כמו שנתבאר בתורה וזה כלו היה בעת העולות חכמים הזבחים' נהנה בעת ההיא שרתה השכינה על בית יי' ונראה סם כבוד יי' בענין עד שלא יכלו הכהני' לעמוד לשרת במזבח מפני העני כי מלא כבוד יי' את בית יי': חו אמר שלמה' הנה אמרו לשכך בערפל יאות לפי הגולה ולפי המשל חמס לפי הגולה הרצון בו כי ה' חו להרחות כבוד שכינתו בענין וערפל בבית הקדו' הנה וחולס לפי המשל הרצון בו שה' חו להסדו שכינתו ולהשגיח בזה העולם השפל שהוא חשך וערפל: בנה בניתי זבול לך' אמר על ד' המשל להתמדת הרחות שכינת ה' בבית המקדש יותר ממה שיתראה בשאר המקומות שהוא בנה שידור בו ה' ויהיה מכן לשבתו לנצח כאמרו זאת מנחתי עדי עד וזה כי אחר סגולה זה המקום הקדוש נחאסרה העבודה בזולת המקום ההוא כמו שנתבאר בתורה כאמרו כי לא באתם עד עתה אל המנוחה והנחלה: ויבך

ויעלו אתם הכהנים והלויים: והמלך שלמה וכל עדת ישראל הנועדים עליו ובקר אשר לא יספרו ולא ימנו מרב: ויבאו הכהנים את ארון ברית יהוה אל מקומו אל דביר הבית אל קדש הקדשים אל תחת בנפי הכרובים: כי הכרובים פרשים כנפים אל מקום הארון ויסכו הכרובים על הארון ועל בדיו מלמעלה: ויארכו הכרובים ויראו ראשי הכרובים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה: אין בארון רק שני לחות האכבים אשר הנח שם משה בחרב אשר ברת יהוה עם בני ישראל בצאתם מארץ מצרים: ויהי בצאת הכהנים מן הקדש והעני מלא את בית יהוה: ולא יכרו הכהנים לעבד לשרת מפני העני כי מלא כבוד יהוה את בית יהוה: אז אמר שלמה יהוה אמר לשכון בערפלי: בנה בניתי בית זבול לך מכוון לשבתך עולמים:

וכל עדת ד' דסמכיוס' נמסר בסדר בהעלותך: ויראו ה' בקריא' וס' את חג המצות תשמור קדם' ופטר חמור תפדה בשוה ואם לא' ופני לא יראו' ולא יראה תזוזה ויהיו שם' וחברו דדברי הימים' וזר ויראו לפניך ואסיקו יתהו' בהנניא וליואי: ומלכא שלמה וכל בנשתא ד' ישראל דאזכרנו עלוהי קימין עביה קדם ארונא מנכסין ען ו ותורין דל' יתהשבון ולא יתמנון מפני: ואעילו בהנניא ית ארון קימא ד' לאתריה לבית כפורי די מתקין ליה בנו ביתא לקודש קודשא לתחות בנפי כרוביא: ארי כרוביא פריסן ד' פיהו על אתר ארונא ומטלין כרוביא על ארונא ועל אריהו מלעלא: ואריכו אריהו ומתחן רישי אריהו מן קודשא על אפי בית כפורי ולא מתחן לברא והיו תמן עד יומא דרין: לית בארונא לחוד תרין לוחי אבניא דאצנע תמן משה בחורב די עלוהו כ בתיבין עשרא פתגמי קימא דגור יי עם בני ישראל בכפקהו מ בארעא דמצרים: וזהו בכפק כהניא מן קודשא ועני אכשתא אתמלי ית בית מקדשא ד'י: ולא יכילו בהנניא למקום לשמשא מן קדם עננא ארי אתמלי יקרא ד'י ית בית מקדשא ד'י: בבן אמר שלמה יי אתרעי לאשרא שכתניה בירושלם: מבנא בגיתי בית מקדשא ד'יך איתר מתקן לבית שבנתך עלמין:

מראינו ומראה הילדים: לחת האבנים ד' בקריאה וס' נמסר בסדר עקב: לשבתך נ' בקריא וס' מכן לשבתך פעלת יי' מכן לשבתך עולמים' וחברו דדברי הימים' אנך:

הכהנים והלויים' הכהנים הארון והלויים את האל מועד וכלי הקדש אשר באהל ואלו מועד נכונות בית האלהים' אבל הארון הכניסו אל מקומו אל דביר הבית: אל תחת כנפי הכרובים' הכרובים הכניסו בתחילה והכרובים האלה שעשה שלמה הין עומדים על רגליהם ופניהם לכית כמו שאומר בדברי הימים

ופורשים כנפיהם מקיר אל קיר ובין כרוב לכרוב הכניסו הארון תחת הכנפים והכרובים שעשה בכלל היו בשני קצות הכפורת על הארון והיה מכס' הארון כמו שהיה מתחילה אבל חלו הכרובים הין כנפיהם גבוהים על הארון כי חמש חמות היה קומת הכרוב וחן צריך לגוף הכרובים שהיה עומד בנס כי הגוף תחת הכנפי' וחן לנו לשאול למה עשה שלמה כרובים אחרים ולא כתבנית ה הרחשונים כאשר חן לנו לשאול למה לא עשה חרן אחר ועשה מזבחות אחר' ומזבחות ושלחנות וכלים אחרים כי הכל עשה על פי הנבואה כמו שמסר לו דוד חביו כמו שכתוב ב'ה' שאמר לו דוד הכל בכת' מיד יי' עלי השכיל כל מלאכת התבנית: ויחריכו הכרובים' האריכו אותם לחן כלום שמשכו אות' כלפי חוץ לפי שלא היה צריך עוד לשאת בנתף ומתחילה הין הכרובי' כתובי' בארון בסוה שהיו עומדי' אחר' הארון כמו לפני הארון שהרי חרבעה חכמים הין נוסחין אותם לכל בד שני חכמים אחד לפני ואחד ל אחוריו וכיון שהביאו הארון לדביר כמו שהיה עם בדיו ולא היה עתיד עוד לנשוא בכקף ה האריכו הכרובים ומשכסו כלפי חוץ עד שראו ראשי הכרובים על פני הדביר כדי שיהיה נכנס סם

כהן גדול ביום הכפורי להקטיר בין הכרובים ולא יהיה פונה הנה והנה ולפיכ' האריכו הכרובים על פני הדביר ולא יראו החוץ לפני הדביר ולא תאמר והלא חוץ הכרובים לא היה אף עשר חמות ולא נאמר בתורה שהיו נראים חוץ לפרכת והדביר היה רחבו עברי חמה ח' כחלב שמשכו אות' ה' אך כראו עדיין על פני הדביר כאמר כי לא נתנו הארון סמך לכתל מערבי חלל הרחיקו אותו מן הכותל עד כדי שיראו הכרובים על פני הדביר כשמשכו אותם כלפי חוץ ואין צריך לומר כי מקום חרון חינו מן המדה וכנס היה עומד שהדי בתוך המדה היה תחת כנפי הכרובי' בתוך עשרי' חמה ולא היה ממנו עש' חמה לכל רוח: ויהיו סם עד היום הזה' בלא הסירו אותם עוד מן הארון כמו שכתוב לא יסורו ממנו ובס' לא החזירו אותם לחזרה חלל היו משוכי לפני הדביר לעולם זהו עד היום הזה ח' דלתו' שער הדביר לא הין נכבדות לפיכ' הוצרך שלמה לעשות פרכת להיות מדליו: חן בארון' זה ראייה כי לא הין בארון לא שבירי לחו' ולא סת' נארן שבס' נר' כי נתנהו בחוצרות בית יי' עם אהל מועד ועם הכלי' נכן נראה מדברי חלקיהו הכהן סת' מבחתי בבית יי' נרא' כי לא היה במקום שהיו רגלי' בו ולא הין יודעי' אותם סם בחותו הדור: אשר כרת יי' כמו שר' די עליוהו' כתיבין עשר' פתגמי קיימא דגור יי' עם בני ישראל: כבחת הכהנים שהכניסו סם הארון כבחתם מן הקדש נראה כבוד יי' בענין: חו אמר שלמה' חו כשראה ששכן הכבוד בבית הזה שאמר יי' שישכון בתוך בני ישראל בערפל והוא הענין כמו שכתוב ענין וערפל והוא שאמר ושכנתי בתוך בני ישר' והוא סידר כבודו בענין במקום המקדש לעבדו וכעו שאמר כן עשה שהשכין כבודו בבית זבול שבניתי לו ורול אמרו כשאמר כי בענין ארחה על הכפורת רמז להס' כי בענין יראה בבית עולמי' נ' יי' אתרעי לאשרא שכינתיה בירושלם תרנס בערפל בירושלם כל' מ'י' שישכון סם הערפל והוא ענין הכבוד: לשבתך עולמים' כי גלגל וסילה וניב' ונבין לא הית עולמים כי לא הית סם המקום הנבחר אשר כאמר עליו חל המקו' ח' ח' יי' כי אם זה המקום שהוא הר המוריה שעקד אברהם חבינות יצחק בנו עליו וקראו יי' יראה ואומר בהר יי' יראה כי בחותו ההר יראה לדורות ולד' ככר ה' שנתעד סם וירד סם על עולות חש' מן השמי' ידע כי הנה המקום הנבחר ואמר זהו בית האלהים וזה מזבח לעולה לישראל: ויבך

מלכים א ח רלבג

ויסב המלך את פניו ויברך הנה לא זכר בזה המקום ברכה אשר ברכתך חן הסב פניו להם בברכה כי המברך ראוי שיהיו פניו כנגד המתברך זה מבורך בנפשו וכן מנחם הענין בברכת כהנים: וכל קהל ישראל עומד למדנו מזה שאין ראוי ליסב בעזרה וידמה מזה שפליטה היה יוסב ולה יתבאר סמלית בית דוד הותר להם ליסב בעזרה: וכידו מלא לל ששטי השלים בידו וכחו מה שיעד בפיו: לבנות בית לטם יי' ונו' עד בהוציאו אותם מארץ מצרים למדנו מזה שצריך בית המקדש ראוי שיבנה בבית קדש הקדשים מקום לכונה שיעמוד שם הארון: ויעמד שלמה לפני מזבח יי' אחשוב שהיה עומד בעזרה גדולה שהיא עזרת ישראל כנגד מזבח החינוך שהיה בחצר הכהנים

כשהתפלל זאת התפלה חו בוא בחצר הכהנים לפני מזבח החינוך והבאר הרחשון הוא יותר כסוף לפי מה שחשבו כולל יתקרב לפי מפניו בואו מהעזר חל פני המזבח האהים חס לא שחלמו כי מפני שהיה מקום המזבח כבחר כמו ש עזרה מענין מה ש סניכר בסוף ספר שמואל הסכים שלמה לבח שם כדי שתהיה תפלתו יותר נשמעת: ויאמר יי' אלהי ישראל חן כמוך אלהים לל חתה השי המכהני ישראל ומשניה בס הנסה חן כמוך אלהים ב במנהיגים הנבדלים אשר בשמים ממעל והם מניעי הנרמים השמימיים: ואשר על הארץ מתחת והוא השכל הפועל כי מה סינהיגוהו אשר הוא מוסב מן חן הוא הנהנה חלקית כמו שבחרנו בחומשי מספ מלחמות הפס חן הנהנתן היא כוללת ומקפת בכל: שומר הכרי והחסד לעבדיך זכר כי בזה הו יותר ההכל שבין הנהנת הפס יתובן הנהג' או העלולים ממנו מה כי הוא מקיים הברית ו החסד לעבדיו ההולכי לפני השי בכל לבס על צד ההשגחה הפרטית וזה דבר לא יוכל עליו אחד משאר הנבדלים העלולים ממנו: והנה הרצון באמרו הברית והחסד הברית שהוא על צד החסד והו אשר יהיה מצד ההשגחה הפרטי וכבר יזכר זה הברית שכבר יהיה בו תנאי והוא שיהיה המקבל בחוסן שיהיה דבק בשי' והו אמרו לעבדיך ההולכים לפניך בכל לבס ולה נס כן אמר רק חס' ישמרו בנך את דרכי אשר ללכת לפני כאשר ה הלכת לפני: כי

וכל קהל בקריאה וסימ' ויסב המלך את פניו דמלכים וחברו דוד' וישלחו ויקראו: ואשבה וסימ' נסמר בסדר עקב: ואשם ה' חס' יוד בקריא וסימ' ואשם הנזם על אפה והצמידים ואשם את הלוחות בארון אשר עשיתי ואשם שם מקום לארון דמלכים ואשם השק על מתני' ואשם דברי בפיך:

ויסב המלך את פניו ויברך את כל קהל ישראל וכל קהל ישראל עמד: ויאמר ברוך יהוה אלהי ישראל אשר דבר בפיו את דוד אבי ובידו מלא לאמר: מן היום אשר הוצאתי את עמי ית ישראל מצרים לא ארתעתי בקרתא מכל שבטי ישראל למבני ביתא לאשראה שכנתי תמן וארתעתי בדרך ל למחוי מלכא על עמי ישראל וחוה בלבא דוד אבא למבני ביתא לשמא דיי אלהא דישראל ואמר יי' לדוד אבא חלף די הורה עם לבך למבני ביתא לשמי א אתקינתא ארי הוה עם לבך לחוד את לא תבני ביתא אלהן בר דתוליד הוא יבני ביתא לשמי וקיים יי' את פתגמיה דמלל וקמית תחות דוד אבא ויתבית על כורסי מלכותא דישראל כמא דמלל יי' ובניתי ביתא לשמא דיי אלהא דישראל: ושויתי תפן אתר מתקן לארונא די ביה מתתין תרין רווי אבנא די עליהו קמא דיי די גור עם אבהתנא באפקותיה יתהוון סארעא דמצרים: וגם שלמה קדם מרבנא דיי לקניל כל קהלא דישראל ופרס ידוהי בצלו לצית שמא ו ואמר יי' אלהא דישראל לית בר מנד אתר הוא אלהא דשכנתא בשמיא מלעלא ושלית על ארעא מלרע נטר קמא וחסדא לעבדיך די מהלכין קרמך בכל לבוהו: די נטר לעבדיך דוד אבא ית דמלתא במימדך וברעותך קמת ביוכא דרין: וכען יי' אלהא דישראל טר לעבדיך דוד אבא ית דמלתא ליה למימר לא יפסוק לך גבר מן קדמי יתיב על בורסי מלכותא דישראל לחוד אם יטרון בנך ית אורחתהו ל להלכא קדמי כמא דהלכתא קדמי: וכען אלהא דישראל יתקמוון כען פתגמא די מלתא לעבדיך דוד אבא:

ויסב המלך את פניו ויברך את כל קהל ישראל וכל קהל ישראל עמד: ויאמר ברוך יהוה אלהי ישראל אשר דבר בפיו את דוד אבי ובידו מלא לאמר: מן היום אשר הוצאתי את עמי ית ישראל מצרים לא ארתעתי בקרתא מכל שבטי ישראל למבני ביתא לאשראה שכנתי תמן וארתעתי בדרך ל למחוי מלכא על עמי ישראל וחוה בלבא דוד אבא למבני ביתא לשמא דיי אלהא דישראל ואמר יי' לדוד אבא חלף די הורה עם לבך למבני ביתא לשמי א אתקינתא ארי הוה עם לבך לחוד את לא תבני ביתא אלהן בר דתוליד הוא יבני ביתא לשמי וקיים יי' את פתגמיה דמלל וקמית תחות דוד אבא ויתבית על כורסי מלכותא דישראל כמא דמלל יי' ובניתי ביתא לשמא דיי אלהא דישראל: ושויתי תפן אתר מתקן לארונא די ביה מתתין תרין רווי אבנא די עליהו קמא דיי די גור עם אבהתנא באפקותיה יתהוון סארעא דמצרים: וגם שלמה קדם מרבנא דיי לקניל כל קהלא דישראל ופרס ידוהי בצלו לצית שמא ו ואמר יי' אלהא דישראל לית בר מנד אתר הוא אלהא דשכנתא בשמיא מלעלא ושלית על ארעא מלרע נטר קמא וחסדא לעבדיך די מהלכין קרמך בכל לבוהו: די נטר לעבדיך דוד אבא ית דמלתא במימדך וברעותך קמת ביוכא דרין: וכען יי' אלהא דישראל טר לעבדיך דוד אבא ית דמלתא ליה למימר לא יפסוק לך גבר מן קדמי יתיב על בורסי מלכותא דישראל לחוד אם יטרון בנך ית אורחתהו ל להלכא קדמי כמא דהלכתא קדמי: וכען אלהא דישראל יתקמוון כען פתגמא די מלתא לעבדיך דוד אבא:

רק

ויברך לא נכתבה הברכה שבכס חבל הברכה שבכס חמר תפלתו נכתבה ואלו שבכס כתן הודאה לאל ואמר ברוך יי' אלהי ישראל אשר דבר בפיו כלומר מה שדבר בפיו אל דוד אבי כן קיים לי והו שחל ובידו מלא ויו ובידו כנוי כנגד החל ית וכן אמר למטה ובידך מלתי לל בכחו וביכולתו שהשלים כל הנוסע עמו והס עשו רצונו ותי וברעותי קיי ומלת לאמר טב אל בפיו: וחבחר בדוד למה שהקדים לא בחרתי בעיר היה לו לומר וחבחר בירוש' חלא סירו כי לא הודעתי בחירתי בירושלם עד שבחרתי בדוד ל להיות על עמי ישראל והרחתי לו המקום הנבחר בירושלם כ שבנתתי לו בנגד ארובה באם מן השמים: ואשם שם מקום גלרון (והוא הדכיר) לפני מזבח יי' מזבח הנחשת שעשה שלמה כמו שכתוב בדברי הימים כי עשה מזבח הנחשת עשרים חמה חרכו ועשרים חמה רחבו ועשר חמות קומתו: נגד כל קהל ישראל בדברי הימים אומר כי עשה כיר נחשת חמש חמות רחבו ושלם חמות קומתו ונתנהו בעזרה ויעמוד על צד כל קהל ישראל ויברך עליו על ברכיו ופרס בפיו השמים: שומר הברית והחסד שכרת עם האבות: לעבדיך לורעם אחריהם: דברך כתיב על הפרט וקרי דברך על הכלל: כי

רשי

אשר דבר בכיון סיתן לו בן שיבנה בית: וכידו מלא קיים את דברו בידו הטובה: מן היום ונו' את זו דבר אל דוד אבי: ויעמד שלמה לפני מזבח יי' כחו בדברי הימים כי עשה שלמה כחך נחשת ויתנהו בתוך העזרה ויעמד עליו ויברך על ברכיו: שומר הברית ממתן ונות לשומר הברית והחסד לקיים ה הבטחתו: אשר שמרת לשון חמונת הבטחה: האמנם

האמני' לשון תמיה: לא יכלכלך: לא יכילוך: אשר יחטא חיים לרעהו: בעל חשת חיים: ונשא בו האלה: כעס שהמי' בודקין אותה כך המים בודקין אותה: ובה חלה לפני מזבחך: והעמיד הכהן את האשה לפניו: לתת דרכו ברחמי: ובתה בטנה וכו': ולהצדיק צדיק: ונקמה ונמדה זרע כך נדרש בתוספתא דטובה: (נשא בו) לשון נוסה: והואו את שמך: שחייב חל לבכך על הרעה: כי תענסי למען תענסי כי משמס לשון אשר: יריון

כי האמנס' ההא פתוחה כי היא לתימה כלומר בחמת הוא שישב חללים עם האדם בחרץ זה לא יתכן להחמין כי חתה תתברך ותתעלה על הכל חץ כך מקום סיכויך כי חתה מקום העולם וחץ העולם מקומך חס כן מיה שבניתי הבית לך חינו חלה על דרך משל שיהיה רצונך וכבודך כמנח בבית הזה לשמוע חל התפלה אשר יתפללו במקום הזה והעב

שככל המקומות הוא רצונו חל הצועק חליו בלב שלם לשמוע תפלתו בקים שלמה מהחל שיהיה המקום הזה הנבחר מסייע ה המתפלל בתפלתו כחילו הבית הזה היה מלאך מליץ ותשמע תפלת כל המתפלל בבית הזה בקרוב יותר משיתפלל במקום אחר: להיות ענין פתוחות: להיות שמירתך תמידה במקום הזה וענין חסד יוד הרבני מ מהמכתב: חל המקום הזה כמו במקום הזה וכן כמו הארון נתן את העדות כמו ו בארון וכן הדומים לזה בפרשה הזאת חל המקום חל הבית וית באחי אהרן הדין: חל מקום שבתך חל השמים: כמו במקום שבתך מן השמים וכן הוא חונו בדברי הימים וכמוהו לכבוד חל יוסף חו פירוש סיכונ לבס חל מקום שבתך ואת תשמע השמים וכן חל יוסף טעמו דבק עם וכל הארץ בחו מזרימה חו פירוש א המקום חל השמים כמו במקום שבתך בשמים כמו שבירשנו חל המקום: ושמעת וכלת

כתרוננו ותקבל צלותהן ותשבוק לחוביהן: ונשא בו חלה: וחיבו הדן להטביעו כשא מענין משאת מחולו שהוא לשון חוב וית וירשי ביה מומי לחובותיה: ובה חלה: כי ובה הנשבע לקבל האלה לפני מוזבחך בני הזה וית על המשבי וייתי ויומייה קדם מוזבחך: ואתה תשמע השמים: מן השמים וכן תרגם יונתן מן שמיא: ושכנת אף על כי שאתה מאריך אף לנשבע לסקר וחץ חתה נכרע ממנו בשעת עונו חס ישב בני הזה לא תארי לו סיכורו בני חלם כי המקום הזה הנבחר סייע במהירות העונש ויראו מן הבית הזה ויפתחו ממנו וכל זה הוא כבודך ונס הא יתברך ביה כן נחמ ומקדשי תיראו: להרשיע רשע: חתה מהם שיהיה רשע הנשבע לסקר חו המשביע בחנס והוא נשבע בחמת כי העונש על המשביע: בהנף: והואו את שמך: כי חייב חלם לבכך על הרעה כמו שמבכך על הטובה: בבית הזה: הנשאר בעיר אשר לא יבאו למלחמה יתפללו חלך בבית הזה על אחיהם שיבאו למלחמה: ואתה תשמע תפלתם וכלת לחטאתם והשבתם חל חלמתם: בהעצר השמים: כי תערכ הדך הטובה שתודיעם על חתה עון נכר השמים ותורם הדך הטובה ונתת מטר: רעב

רלבג

כי האמנס יסב אהים על החרץ: לל הנני מתפלל לפניך חת ה תפלה הזאת כי אני רוחה בחמת שסכינה הסי והטנתו תמסך נס כן בחלו הדברים השפלי וזה מקו' פלא כי השמים ושמי ה השמים לא יכילו הודך ורוממות מדרגתך ו והנימוס המוסכל ו והמוסקף לך מהם כי זה בלתי מוסב ל לולתך כי נבהה מחד מדרגת המוסקף לך מהם על מה שהם עליו מהמציאות כמו ש שבחרנו בראשון ו ובחמשי מספ' מלחמו ו וכל סכן שתדבק השנחתך והסקפתך בחלו העניני' הפחותי מחד עד שתדרי ה השנחתך בזה הבית אשר בניתי וינסן לך ענינו: ופנית חל תפלת עבדך: לל כי מפני היות שכינתך בבית הזה תפנה חל תפלת עבדך: לשמוע א הדנה וחל התפלה: הכונה בדנה הו הסיר והטבת כי הוא קודם חל התפלה ולזה פתח שלמה תפלתו בדברי שבה בחמרו יי חלה ישראל חין כמוך אהי: ושמעת לתנתי עבדך הכה התחנה היא חל התפלה והיא בקסת הצרכים בלשון ת תחמוס ומחילת ה החטאים ולזה חמר ושמעת וכלת: חת אשר יחטא חיים לרעהו ידמה לפי מה שחטא ששלמה בקס שכמו שהטובה כ

כי האמנס יסב אהים על הארץ: חנה השמים ושמי השמים לא יכלכלך אף כי הבית הזה אשר בניתי: ופנית אלי תפלת עבדך ואל תחנתו יהיה אלהי לשמע אל הרנה ואל התפלה אשר עבדך מתפלל לפניך היום: להיות עינך פתחת אל הבית הזה לילה ויום אל המקום אשר אמרת יהיה שמי שם לשמע אל התפלה אשר יתפלל עבדך אל המקום הזה: ושמעת אל תחנת עבדך ועמך ישראל אשר יתפללו אל המקום הזה ואתה תשמע אל מקום שבתך אל השמים ושמעת וסלחת: את אשר יחטא איש לרעהו ונשאו בו אלה להאלתו ובה אלה לפני מוזבחך בבית הזה: ואתה תשמע השמים ועשית ושפטת את עבדיך להרשיע רשע לתת דרכו בראשו ולהצדיק צדיק לתת לו בצדקתו: בהנף עמך ישראל לפני אויב אשר יחטאו לך ושבו אליך והודו את שמך והתפללו והתחננו אליך בבית הזה: ואתה תשמע השמים וסלחת לחטאת עמך ישראל והשבתם אל הארמה אשר נתת לאבותם:

בהעצר שמים ולא יהיה מטר בני יחטאו לך והתפללו אל המקום הזה והודו את שמך ומחטאתם ישובו כי תענם:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא בו אלה להאלתו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

ארימו יסובר ומן דמי בני בקושטא אתרעי יי לאשראה שכנתיה בנו בני אנשא דדירין על ארעא דא שמיא ושמי שמיא ליה יבלון לסוברא יקרד אף אלהן ביתא דרין דבניתי: ותתפני לצלותא דעבדך ולבעותיה יי אלהי ל לקבלא צלותא ובעותיה דעבדך מצלי קדמד יוכא דין: לכהני רעוא קדמד לאננא על ביתא דרין לילי ויכס לאתרא די אמרת יהי שמי תמן לקבל צלותא די צלי עבדך לאפי אתרא דרין: ותקבל בעורת עבדך ועמך ישראל די צלון לאפי אתרא דרין ואת תקבל באתר בית שכתך מן שמיא ותקבל צלותהון ותשבוק לחוביהון: ירת דיהוב גבר לתכרייה וירשי ביה מומי לאומיותיה וירתי ויומניה קדם מדבך בביתא דרין: ואת תקבל מן שמיא ותעביד ותרין ית עבדך לתכא חובא למתן אורחיה ברישירי ולזכאה זכארה למתן ליה בזכותיה:

בד יתמחזן עמד ישראל קדם בעלי דבניהון ד דיהובון קדמד ויתובון לפולחך וירדון לשמד ויצלון ויבעון מן קדמד בביתא דרין: ואת תקבל מן שמיא ותשבוק לחובי עבדך ישראל ותתיבנון לארעא דיהבתא לאכהתהון:

יתבלון שמיא ולא יהי מטר ארי יחובון קדמד ויצלון לאפי אתרא דרין וירדון לשמד ומחוביהון יתובון ארי תקבל צלותהון:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

אתם אתרי שמעו: ונשא שחטא ערר: ויצו המלך את חלקיה תניא: ונשא נם לגוים אסף נדחי ישראל: וחברו בהר פרוס אשתלנו: ונשא המונה ושלל שללה: חני נוער לכם את הורע חרית פרש על: ישובך: בקריא וסיס בהעצר שמים ולא יהיה מטר: וחברו דדה: ופרו יי ישובך: וחברו: ומלישי דרב ישובך: לכן יתנם עד עת תלדה: גבול שמת בל יעברך: חסדיר פניך יבהלך: ויגל אונם למסור: כל באיה לא ישובך:

בהעצר שמי' שבה בחמרו יי חלה ישראל חין כמוך אהי: ושמעת לתנתי עבדך הכה התחנה היא חל התפלה והיא בקסת הצרכים בלשון ת תחמוס ומחילת ה החטאים ולזה חמר ושמעת וכלת: חת אשר יחטא חיים לרעהו ידמה לפי מה שחטא ששלמה בקס שכמו שהטובה כ

דק

מלכים א ח

רשי

רעב כי יהיה והלא זכר העזר השמים והוא הרעב אם כן מה טעם אמר אחר כן רעב כי יהיה לפי שיתכן שיהיה מטר ויהיה רעב והוא מה שפירש אחר כן פירש וירקון חרבה חסיל: כי יצר לו חייבו פירוש או כי יצר לו חייבו: בארץ סעדי: בארצו בשערי כמו שכתוב והצר לך בכל שעריך: כל נגע וכל מחלה: אף על פי שזכרתי מוצרי עמך בפרט אשר יתפללו עליהם לפניך כן חיי חומ' על כל נגע ועל כל מחלה: שיהיה להם שכל תפילה וכל תחיל' שיתפללו על כל נגע ועל כל מחלה אשר תהיה לכל אדם: לכל עמך ישראל, כלומר בן ליחידים בן לרבים כל איש ואיש לפי נגעו אשר ידעו לבו ממה שלא נודע לאחר' כלומר בן מן המכאובים הנסתרים בן מן הנלווים: ופירש כפי אל הבית הזה: כמו בבית הזה כלומר יפרש כפי אל יי' בבית הזה או כי בכל מקום שיהיה כנגד הבית הזה וכן תרגם לאפי' ביתא הדן: למען ירחוק בידו האיתן לבד נבא הפעל עלולת ופירושו כ פסיראו שמשלח להם בשוכס חליך והתפללו חליך בבית הזה ידעו כי בעונם עון בא להם הנגע והמחלה לא שהיו מקל ובעבו זה ירחוק וכן טעם כי עמך הסליח למען תורא: ככל אשר יקרא חליך הנכרי, אף על פי שאינו ראוי לכך תשמע תפלתו אבל בשראל אשר תדע את לבבו אבל בכרי אף על פי שחן לבבו כסן חליך עשה ככל אשר יקרא חליך למען ידעו כל עמי הארץ את שמך ולדעת כי שמך נקרא על הבית הזה ומתוך כך ידעו ליראה חותך כעמך ישראל: כי יבא עמך למלחמה על חייבו דרך כלל: בדרך אשר תשלחם כמוני דבר שמואל לכל ישר ונ' וכן כשהיו שולחים באורי' ותומים פיו בדבר בנימין וכן כסלא יהיה עליהם עונם: ועשית משפטם: תעשה משפטם באויביה וכן כי עשית משפטו ודיני וכתו ותתפרע עולבנהו: כי

ירקון, שהתבואה חייבה עולה בקנה לעשות שבולת: ככל אשר יקרא חליך הנכרי וכישראל הוא חומר לתת לאיש ככל דרכיו לפי שישראל יוכיר בהקבה ויודע שהיכולת בידו ואם חן תפלתו נשמעת תולה את הדבר בעצמו ובחטאו אבל הנני יקרא תגר ואומר בית עמו הולך לכוף העולם נתייבנתי לכמה דרכים ובחתי והתפללתי בו ולא מצאתי בו ממש כעס שחן ממש כ בעבודה זרה לפיכך ככל אשר יקרא חליך הנכרי אבל ישראל חמה רואה שהנח מ משחית בממונו את חבירו אל תתן לו: דרך העיר, פניו לא ידעו ידעו: נעשית משפטם: נקמתם באויביהם: כור

איבד' וסימ' נמסר בשמואל חלק א סימן כד: ידעו ד' בקריאה וסימ' אתל גדלך דיהושע' כל תפלה כל תחנה דמלכים: ואתה תשמע השמים' שפתי צדיק ידעו רצון דמשלי: ישמעון ה' וסימ' נמסר בסדר דברים: חרעך ה' חס בליש' וסימ' נמסר בסדר עקב: ולדעת ה' וסימ' נמסר חלק ב סימן ג':

ואת תקבל מן שמיא ותשבוק לחובי עבדך ועמך ישראל ארי תלפנון ית אורחא דתקנא ד דיהכון בה ותתן מטרא על ארעך דיהבתא לעמך לאהסנא ו

כפנא ארי יהי בארעא מותא ארי יהי שרפונא ירקנא נובא שמוטא ארי יהי ארי יעקון ליה בעלי דבניהון בארעא ק קרויהון כל מכתש כל מרעו כל צלותא כל בעותא דתהי לכל אנשא לכל עמך ישראל די ידעון גבר מכתש לביה ויפרוס ידוהי בצלו לאפי ביתא דהין: ואת תקבל מן שמיא טארר בית שבתך ותשבוק לחוביהון ותעביר ב בעותיהון ותתן לגבר ככל א אורחיה דגלי קרמך לביה ארי את הוא לירת בר מנד קרמך לחור גל דבבא דכל בני אנשא: בריל דיהרלון מן קרמך כל יומיא דאנון קימין על אפי ארעא דיהבת לאהסנא: ואף מן בר עממין דלא מעמד ישראל הוא וייתי מארעא רחיקא בריל שמך ו

ארי ישמעון ית שמך רבא וירת ידך תקפתא ורעך מרממא וייתי ויצלי לאפי ביתא דהין: את תקבל מן שמיא מאתר בית שבתך ותעביר בכל די צלי ק קרמך בר עממין בריל דידעון כל עממי ארעא ית שמך למדהל ק קרמך בעמד ישראל ולמדע ארי שמך אתקרי על ביתא דהין די בגיני: ארי יפוק עמך לאנחא קרבא על בעלי דבניהון באורא דתשלחון ויצלון קרם יי לאפי אורח קרתא דאתרעיתא בה וביתא די בגיני לשמך: ותקבל מן שמיא ית צלותהון וירת ב בעותהון ותתפרע עולבנהון:

ואתה תשמע השמים וסלחת לחטאת עבדיך ועמך ישראל כי תורם את הדרך הטובה אשר ילכו בך ונתתה מטר על ארצך אשר נתתה לעמך לנחלה:

רעב כי יהיה בארץ דבר כי יהיה שדפון ירקון ארבה חסיל כי יהיה כי יצר לו איבו בארץ שערו כל נגע כל מחלה: כל תפלה כל תחנה אשר תהיה לכל האדם לכל עמך ישראל אשר ידעון איש נגע לבו ופרש בפיו אל הבית הזה:

ואתה תשמע השמים מכון שבתך וסלחת ועשית ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו כי אתה ידעת לבדה את לבב כל בני האדם:

למען יראוך כל הימים אשר הם חיים על כני האדמה אשר נתתה לאבותינו: וגם אל הנכרי אשר לא מעמד ישראל הוא ובא בארץ רחוקה למען שמך: כי ישמעון את שמך הגדול ואת ירך החזקה וזרעך הנטויה ובא והתפלל אל הבית הזה: אתה תשמע השמים מכון שבתך ועשית ככל אשר יקרא ארץ הנכרי למען ידעון כל עמי הארץ את שמך ליראה אתך בעמך ישראל ולדעת כי שמך נקרא על הבית הזה אשר בגיני:

כי יצא עמך למלחמה על איבו בדרך אשר תשלחם והתפללו אל יהוה דרך העיר אשר בחרת בה והבית אשר בגיני לשמך: ושמעתי השמים את תפלתם ואת תחנתם ועשית משפטם:

אזי הצורך האחר חי' זה שיהיה שתהיה תפלה ותחנה עליו לפי שירע איש ואיש מהם חולי לבו אשר הוא צריך עליו להתחנן לפניך: והנה הרצון באמרן אשר תהיה לכל האדם למען ישראל אשר תהיה לכל אחד מאישי האדם אשר לעמך ישראל כי מהנכרי לא התפלל עתה שלמה: ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו תמיד בהכירם כי חטאיהם סבבו להם אלו הרעות עד שתקף עטבו מהם שמעתי לקולם: וגם אל הנכרי וגו' ועשית ככל אשר יקרא חליך הנכרי ישראל שיתן לו הש' כדרכיו אשר ידע את לבבו כי מזה הכל לא היה ראוי שתקבל תפלתו חן בקם מהש' שיסמע לקול הנכרי ככל אשר יקרא חליך הנכרי ישראל הסס כישראל וכדי שיתפרסם כי שם יי' נקרא על הבית הזה עד שהקורא אליו מזה המקום תהיה תפלתו נשמעת ככל אשר יקרא חליו: כי יבא עמך למלחמה על חייבו עד עתה וכד התכלה שתהיה בתוך הבית הקדוש הזה ובא עתה לזכור התפלה שתהיה חן מהבית לכנס בית המקדש כסלא היה חפז שתהיה בבית המקד' כמו הענין בזאת ישראל למלחמה על חייבו ואמר בדרך אשר תשלחם העיר בזה שחן ראוי שיבאו למלחמה אם לא היו נמלכים בשכיל אם על יד נביא אם על יד אורים ותומים והתפלל שחשך יהיה הענין כן והתפללו חליו דרך העיר אשר בחרת בה לל שיתפללו נכח ימשלם וכנח בית המקד' ישמע הש' תשלחם ותחנתם ועשה משפטם לתת להם כדרכיהם אשר הם בהם בעת התפלה:

רלבג

כי תורם הדרך הטובה אשר ילכו בה לל שבוה המן מהעונם תורם את הדרך הטובה כי יפסכשו במעשיה ויסורו ממה שחטאו אשר עליו כענשו בזה העונם: רעב כי יהיה בארץ לל בסבת שטף מטר או ברר או בסבת הרוחות או בסבת חום השמש בשבלים אשר המטר שהם עניים מנד הטבע' והנה מה שיהיה בסבת העזר המטר כבר נזכר: דבר כי יהיה שדפון ירקון לל כי יהיה דבר בהתחדש חליו הסדפן או הירקן או מה שדמה להם: ארבה חסיל כי יהיה ויהיה נכ רעה בשבתם מפני חכילתם התבואות והשחתתם אותם: כי יצר לו חייבו בארץ שערו לל שבתה מצור כבי העיירות באופן שלא יוכל איש לזאת הסדה לקחת התבואות או לעבוד האדמה והנה יתחל עס רעב בסבת זה: כל נגע וכל מחלה לל כל מכה וכל חלי וכל צורך שתצטרך ה התכלה והתחנה עליו אשר תהיה לאיש מה מיסר הנגע והמחלה

אזי הצורך האחר חי' זה שיהיה שתהיה תפלה ותחנה עליו לפי שירע איש ואיש מהם חולי לבו אשר הוא צריך עליו להתחנן לפניך: והנה הרצון באמרן אשר תהיה לכל האדם למען ישראל אשר לעמך ישראל כי מהנכרי לא התפלל עתה שלמה: ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו תמיד בהכירם כי חטאיהם סבבו להם אלו הרעות עד שתקף עטבו מהם שמעתי לקולם: וגם אל הנכרי וגו' ועשית ככל אשר יקרא חליך הנכרי ישראל שיתן לו הש' כדרכיו אשר ידע את לבבו כי מזה הכל לא היה ראוי שתקבל תפלתו חן בקם מהש' שיסמע לקול הנכרי ככל אשר יקרא חליך הנכרי ישראל הסס כישראל וכדי שיתפרסם כי שם יי' נקרא על הבית הזה עד שהקורא אליו מזה המקום תהיה תפלתו נשמעת ככל אשר יקרא חליו: כי יבא עמך למלחמה על חייבו עד עתה וכד התכלה שתהיה בתוך הבית הקדוש הזה ובא עתה לזכור התפלה שתהיה חן מהבית לכנס בית המקדש כסלא היה חפז שתהיה בבית המקד' כמו הענין בזאת ישראל למלחמה על חייבו ואמר בדרך אשר תשלחם העיר בזה שחן ראוי שיבאו למלחמה אם לא היו נמלכים בשכיל אם על יד נביא אם על יד אורים ותומים והתפלל שחשך יהיה הענין כן והתפללו חליו דרך העיר אשר בחרת בה לל שיתפללו נכח ימשלם וכנח בית המקד' ישמע הש' תשלחם ותחנתם ועשה משפטם לתת להם כדרכיהם אשר הם בהם בעת התפלה:

כי יחטאו לך זכר עתה מין אחר מהתפלה חן מבית המקדש והוא כסגולת ישראל מעל אדמתם על רוב חטאיהם ושבו אל ה' בחרץ סוביהם והתוודו את עונם ואת חטאתם אשר חטאו בהם ויכירו כי עונותיהם סבבו להם כל זה הרע וישבו אל ה' ללכת בדרכיו בכל לבם ובכל נפשם והתפללו אליך לכל חרץ ישראל

כי יחטאו לך כמו וכי יחטאו לך כלומר והם יחטאו לך וחיין רחוק לתשובה ושתוקם נקמתם בחוביהם ויתחייבו גלות ועשו תשובה בגלותם ויתפללו דרך ארצם תשמע תפלתם וכן רחמי בדניאל שנחמר וכן פתרון ליה בעליתיה ננד ירושלם: ועשית משפטם בסוביהם שלא חמלו עליהם והכבדו עליהם ועוד תתנם לרחמים לפני סוביהם ו

ככה יושלם וביית המזבח שבעה ימים תפלת ותחנת עשה משפטם לפי היות לבכם חליך בעת התפלה כדרך שתפלה חטאיהם ונס פשיעה שהם על דרך המרד ותתנם לרחמי לפני סוביהם ורחמים בחר שהם גולים בה והנה לא ברש שיממע תפלתם מהנלות כיונה ממה שיבטח אל עונם ההשגח הפרטי ושישלם עין העם ה יוסיב אז בחרץ ישראל כאמרו כי לא שלם עון החמורי עד הנה: לשמוע אליהם בכל קראש חליך לל כל מה שיבקשו מוקד בהיותם בחרץ סוביהם וחף על פי שאינם מתפללים תוך הבית הזה אחר שהם מתפללים לכבוד לפי מה שאפשר להם: ויהי ככלות שלמה להתפלל אל ה' למדנו מזה שהמלך כרע על ברכיו מהתחלת תפלתו עד כלותו אותה ומזה המקום חמור דבותים שהמלך כיון שמרע טוב חינו זוקף עד כלותו תפלתו: חם נתן מנחה לעמו ישראל ככל חם דברי הנה זה הוא מה שאמ' בפרשת דואה חכמי ויטבת באל דואה חכמי ויטבת מנחל דואה חכמי ויטבת מנחל חתם והיניח לכם מכל חוביכם מסביב ו

ונתתם קמצן וסימ' ואנפת בם ונתתם וחברו דוד' וסלחת לעמך אשר חטאו לקוח את הספרים עשה לך מופרות וישאל דוד ב' לאמר האעלה דוד: נשבוה וסימ' נמסר בשמואל חלק א' סימן ל: שבו ד' בטעם מלרע בליש' וסימ' ואת נשיהם שבו' ושבו אליך בכל לבכם דמלפני' וחברו ושבו אליך

כי יחטאו לך כי אין אדם אשר לא יחטא ואנפת בם ונתתם לפני אויב ושבו סוביהם אל-ארץ האויב רחוקה או קרובה: והשיבו אל לבם בארץ אשר נשבו שם ושבו והתחננו אליך בארץ שביהם לאמר חטאנו והעונו רשענו: ושבו אליך בכל לבכם ובכל נפשם בארץ אביהם אשר שבו אתם והתפללו אליך דרך ארצם אשר נתת לאבותם העיר אשר בחרת והבית אשר בנית לשמך: ושמעת השמים מכון שבתך את תפלתם ואת תחנתם ועשית משפטם: וסלחת לעמך אשר חטאו לך ולכל פשעיהם אשר פשעו בך ונתתם לרחמים לפני שביהם ורחמים: כי עמך ונחלתך הם אשר הוצאת ממצרים מתוך כור הברזל: להיות עיניך פתוחות אל תחנת עבדך ואל תחנת עמך ישראל לשמע אליהם בכל קראם אליך: כי אתה הבודלת לה לנחלה מכל עמי הארץ כאשר דברת ביד משה עבדך בהוציאת את אבותינו ממצרים ארצי יהוה: ויהי ככלות שלמה להתפלל אל יהוה את כל התפלה והתחנה הזאת קם מלפני מנבח יהוה מכרע ער-ברכיו ובפיו פרשות ה השמים: ועמד ויברך את כל קהל ישראל קול גדול לאמר: ברוך יהוה אשר נתן מנוחה לעמו ישראל ככל אשר דבר לאנפי דבר אחד מכל דבריו הטוב אשר דבר ביד משה עבדו: יהי יהוה אלהינו עמו כאלה היה עם אבותינו אל-עובדנו ואל-טשנו: להטות לבבנו אליו ללכת בכל דרכיו ולשמר מצותיו וחקיו ומשפטיו אשר צוה את אבותינו: והיו דברי אלה אשר התחננת לפני יהוה קרבים אל-יהוה אלהינו יומם ולילה לעשותי משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר-יום ביום:

וכמו וכי יחטאו לך כלומר והם יחטאו לך וחיין רחוק לתשובה ושתוקם נקמתם בחוביהם ויתחייבו גלות ועשו תשובה בגלותם ויתפללו דרך ארצם תשמע תפלתם וכן רחמי בדניאל שנחמר וכן פתרון ליה בעליתיה ננד ירושלם: ועשית משפטם בסוביהם שלא חמלו עליהם והכבדו עליהם ועוד תתנם לרחמים לפני סוביהם ו

וכמו וכי יחטאו לך כלומר והם יחטאו לך וחיין רחוק לתשובה ושתוקם נקמתם בחוביהם ויתחייבו גלות ועשו תשובה בגלותם ויתפללו דרך ארצם תשמע תפלתם וכן רחמי בדניאל שנחמר וכן פתרון ליה בעליתיה ננד ירושלם: ועשית משפטם בסוביהם שלא חמלו עליהם והכבדו עליהם ועוד תתנם לרחמים לפני סוביהם ו

וכמו וכי יחטאו לך כלומר והם יחטאו לך וחיין רחוק לתשובה ושתוקם נקמתם בחוביהם ויתחייבו גלות ועשו תשובה בגלותם ויתפללו דרך ארצם תשמע תפלתם וכן רחמי בדניאל שנחמר וכן פתרון ליה בעליתיה ננד ירושלם: ועשית משפטם בסוביהם שלא חמלו עליהם והכבדו עליהם ועוד תתנם לרחמים לפני סוביהם ו

רשי

כור הברזל חסדי שמוקדן בו זהב קרני כור: ככל אשר דברי והיכן לבר והניח לכם מכל ח חוביכם לנסו משפט עבדו ועמו לתבוע עלבונם מד האויב: חת

וכמו וכי יחטאו לך כלומר והם יחטאו לך וחיין רחוק לתשובה ושתוקם נקמתם בחוביהם ויתחייבו גלות ועשו תשובה בגלותם ויתפללו דרך ארצם תשמע תפלתם וכן רחמי בדניאל שנחמר וכן פתרון ליה בעליתיה ננד ירושלם: ועשית משפטם בסוביהם שלא חמלו עליהם והכבדו עליהם ועוד תתנם לרחמים לפני סוביהם ו

וכמו וכי יחטאו לך כלומר והם יחטאו לך וחיין רחוק לתשובה ושתוקם נקמתם בחוביהם ויתחייבו גלות ועשו תשובה בגלותם ויתפללו דרך ארצם תשמע תפלתם וכן רחמי בדניאל שנחמר וכן פתרון ליה בעליתיה ננד ירושלם: ועשית משפטם בסוביהם שלא חמלו עליהם והכבדו עליהם ועוד תתנם לרחמים לפני סוביהם ו

פתחת כל ספר פתח פתחיהם לה פתחו כתובות פתובין

כניתי וסימ' תיבות וקד' וסימ' וקד' וסימ' וקד'

ויקח וסימ' וקד' וסימ' וקד'

וכל וסימ' וקד' וסימ' וקד'

ויקח וסימ' וקד' וסימ' וקד'

וכל וסימ' וקד' וסימ' וקד'

ויקח וסימ' וקד' וסימ' וקד'

וכל וסימ' וקד' וסימ' וקד'

ויקח וסימ' וקד' וסימ' וקד'

וכל וסימ' וקד' וסימ' וקד'

רדק

מלכים א ח

רשי

קדש המלך את תוך החצר... הכי הוא חומר למה קדשו לעשות שם העולה והמנחה והשלמים כי מוצח הנחשת שעשה שלמה היה קטן מהכיל רב העולה והשלמים ואינו חומר על מוצח הנחשת שעשה משה כי בפירוט אמרו בדברי הימי כי מוצח הנחשת אשר עשה שלמה לא יכול להכיל את העולה ושל משה גנוז עם

את תוך החצר דברים ככתבן דברי יהודה קדש את רצפת העזרה כקדושת מוצח להקטיר על הרצפה: כי מוצח הנחשת מוצח האבנים שעשה תחת מוצח הנחשת קטן מהכיל את העולה ואת המנחה שהרבו להביא חומר לר' יוסי והלא כבר באמר חלף עולות יעלה שלמה על המוצח שעשה משה וכשאתה מביע לחשבון חמות ולמכין עולות זה של אבנים גדול משל משה ש מוצח משה מקום מערכתו חמה על חמה וזה היה מקו מערכתו כד על כד הרי של ש שלמה חמש מאות ו נשבעי ושם כשל משה חס כן מהוקדש ה המלך את תוך החצר שקבע בו מוצח של אבנים מחובר ברצפה וקטן מהכיל בשל מ משה הוא חומר כאל מ חומר לחבירו כגום פלוני ופסול לעבודה: מולב חמת' שהיה בצבונה של חרץ ישראל: עד כחל מצרי' שהוא כנגדו בדומה בחלה מסעי: שבעימים של חינוך: ושבעת ימים חב הסוכות נמצא ש שאלכו ושתו ביום ה הכיפורים: לדוד

ואת המנחה ו' וס' נמסר בסדר פקודי: ביום השמיני ג' ר' וס' נמסר בסדר נשא: ששמים ד' וס' וימשחו אתו צדוק' ששמים וטובי לב על כל הטובה' וחברו דוד על הטובה' הגדיל י' לעשות עמנו:

חלה מועד כמו שפירשנו למעלה מוצח הנחש' שעשה שלמה שהיה עשרי חמה חרכו ועשרים רחבו לא היה יכול להכיל רב העולות והחלבים שהרי מוצח הנחשת שעשה משה היה חמש על חמש וחומר חלף עולו יעלה שלמה על המוצח ההוא ומוצח הנחשת שעשה שלמה היה עשרים על עשרים ולפי חשבון עולו וחשבון חמות לא היה מוצח שעש' שלמה מכיל חלה ששה עשר חלף והוא חומר בקר עשרי וס' חלף וז' חלף משה ועשרים חלף ואם תחמ' כל חלו לא היו חלה החלבים כי שלמי היו כל חלו ומוצח של משה חמר חלף עולות שהיו כלם כליל כאמר כי גם הנה היו עולות רבות ו נמנחת כי לא מנה חלה השלמים והעולות שהיו רבים עד כי בין העולות והמנחות וחלבי השלמים לא יכול מוצח הנחשת שעשה שלמה להכיל הכל עד שהוכרך שלמה לקדש רצפת החצר ועשה שם מן העולה והמנחה וחלבי השלמים מה שלא יכול המוצח להכיל ודברי רבותינו ז' מחלוק' בזה יש חומרים כי רצפת החצר הוא שקדש כמו שפירשנו ויש חומרים כי מוצח חבני' בנה תוך החצר וחומר עוד כי מוצח חבני' הוא שעש' שלמה לא מוצח נחשת ומה שאמר בדברי הימים ויעש שלמה את מוצח הנחש וכן חמר בי מוצח הנחשת אשר עשה ש שלמה לא יכול להכיל כי מוצח חבנים שעשה שלמה תחת מוצח הנחשת שעשה משה וחלה דברי' שלתימה הם נאפשר כי מנה ש שאמר חלף עולו יעלה שלמה על המוצח ההוא לא בפעם אח' חלה ק'ל טוב מנבען לירושלם כמו שפירשנו בדברי הימים: את החב' חנוכת המקדש קרא גם כן חב לפי שהיתה סמוכה לחב הסכות ועשו שבעת ימי חנוכת ושבעת ימי חב הסכות וחומר חרבעה עשר יום להודיע כי סמוכים היו לא היה הפרש ביניהם וביום השמיני חומר שלח את העם הוא שמיני עזרת ולא נוכל לפרש כי שבעת ימי חנוכה היו אחר שבע ימי סכות וזם השמיני שמיני לחנוכת שהרי חומר בדברי הימים וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם והם תחמר יום שמיני עזר' חינו חלה כב' לחדש ואך חמר וביום עשרים ושלשה חמרו רבותינו ז' כי ביום השמיני נטלו רשות ממנו ולא כסעו אותו היום לפי שהיה חב וביום שלשה ועשרים לחדש חזרו ונטלו רשות ממנו והלכו לאהליהם ואף על פי שעשו שבעת ימי חנוכה קודם חב הסכות ויום הכפורים בכללם ואפשר שאותו היום לא חכלו שהרי מזה להתענות ובכרת האוכל ב' חלף על פי שאומר כי חנוכת המוצח עשו שבעת ימים והחב שבעת ימים ובכל יום היו מקריבים זבחי שלמים הקריבו השלמים גם אותה היו חכל לא חכלום באותו היום נד הלילה ומחרתו חכל רבותינו ז' חמרו כי חכלו אותה יום הכפורים כי בכלל ימי השמחה היה ולמדו זה מחנוכת המשכן מה שם עשו שלמים בשב' חף על פי שהוא באכור סקילה יום הכפורים שהוא חסור כרת לא כל שכן ובחנוכת המשכן שבת היה בכלל שנים עשר יום כי רצופין היו ולמדו זה מדכתי' ביום עשתי עשר' יום ביום שנים עשר יום מה יום כלו רצוף חף ימים חלו כלם רצופין ולמדו יום זה שכתו כאן יד יום מיום שכתוב שם והקטנו וחמרו ושמה עשו ביום הכפורים זה שלמים ולא חכלו ותרצו חף שמחת הנוף חלה באכילה ושתיה וזהו שאמ' הכתוב וילכו לאהליהם שמיים וטובי לב רוצה לומר על העון שנתכפר להם שיצאתה בת קול וחמרה להם כלכם מזומנים לחיי העולם הבא' ועל דרך פשט הפסוק מפרש על הטובה אשר עשה י' לדוד עבדו ולישר' עמופי' לדוד עבדו שקיים לו מה שהבטיחו כי היוצא מחלציו יבנה הבית ויהיה שלום ושקט בימיו לישר' וכן היה כי כל המלכים היו עובדים אותו ומביאי' לו מנחה ועל כל זה הלכו לאהליהם שמי' וטובי לב ובדברי הימים חומר על כל הטובה אשר עשה י' לדוד ולשלמה ולישראל עמו ורבו ז' לדרשו לדוד עבדו כי בשעה שבקש שלמה להכניס ארון לפני ולפנים דבק עשרים זה בזה וחמר שאו שערים ראשיכם ולא נענה כיון שאמר אל תשכ פני משיחך וזכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה וידעו כל ישראל שמחל הקדוש ברוך הוא לדוד על חמות עון וזהו אשר עשה י' לדוד עבדו: מולב חמת עד נחל מצרים: הזכיר שם גבול חרץ ישראל כמין ודרום: ואת

בדיל די' דעון כל עממי ארעא ארי יי הוא אלהים לית עוד: ויהי לבבון שלים בדחלתא דיי אלהיא למקד בקימוהי ולמטר פקודוהי ביומא דרין: ומלכא וכל ישראל עפיה מנכסין נכסת קודשין קדם יי ונכים שלמה ית נכסת קודשא די נכים קדם יי תורי תרתין ועשרין רבוא ותרין אלפין וענא תרתא עשרי רבוא וחניכו ית בית מקדשא דיי מלכא וכל בני ישראל: ביומא ההוא קדיש מלכא ית גו דרתא די קדם בית מקדשא דיי ארי עבר תמן ית עלתא וית מנחתא וית תרבי נכסת קודשא ארי מרבא דנחשא די קדם יי רחיק מלסוכרא ית עלתא וית מנחתא וית תרבי נכסת קודשא ית חנא וכל ישראל עפיה קהלא רב ממעלנא דחמת עד נחלא דמצרים קדם יי אלהיא שבנא יומין חנוכת ביתא ו ושבעא יומין חנא ארבעת עשר יומין: ביומא תמינא שלח ית עמא ובריכו ית מלכא ו ואזלו לקרוהון פר הון ושפירא לברוון על כל טבתא דעבר יי לדוד

למען דעת כל עמי הארץ כי יהוה הוא האלהים אין עוד: והיה לבבכם שלם עם יהוה אלהינו ללכת בחקיו ולשמר מצותיו ביום הזה: והמלך וכל ישראל עמו זבחים זבח לפני יהוה: ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח ליהוה בקר עשרים ושנים אלה וצאן מאה ועשרים אלה ויחנכו את בית יהוה המלך וכל בני ישראל: ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר אשר לפני בית יהוה כיעשה שם את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים כי מוצח הנחשת אשר לפני יהוה קטן מהכיל את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים: ויעש שלמה בערת ההוא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלכא חמת' עד נחל מצרים לפני יהוה אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום: ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה יהוה

רלבג

ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר ל' כי מרוב הקרבנות שהקריבו ביום ההוא הונדך שלמה לקדש החצר ל' חצר הכהני' באופן שיקריבו שם הקרבנות על הרצפה כי מוצח הנחשת שעשה שלמה שהיה עשרים חמה חרכו ו נעשרי חמה רחבו כמו שמכר בדברי הימים היה קטן מהכיל ושם כתוב בבאור כי מוצח הנחשת שעשה שלמה קטן מהכיל והנה קרא אותו מוצח הנחשת לפי שהיה מוצח נחשת חכל תחתיו היה של חבני' שלמות כמו שכתב בתורה חבנים שלמות תבנה את מוצח יי חלהך: מלכא חמת עד נחל מצרים' הם היו שתי קצוות של חרץ ישראל האחד בצפונה והאחד בדרומה כמו שמכר בפרשת חלה מסעי: שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום' כבר נתבאר בספר ד' כי החב עשו תחלה לחנכת המוצח שבע ימים ואחר כך עשו חב הסכות שבע ימים ועשו ביום השמיני עזרת כיוספט וביום של אחריו שהוה עשרים ושלש שלח את העם ולולי חמרו בזה המקום שבעת ימים ושבעת ימים ארבע עשר יום היינו יכולי' לומר שכבר עשו חכמת המוצח אחר החב של ראש השנה בדרך ששלמו ביום השמיני לחדש ואולם מפני חמרו שהם ארבעה עשר יום הוכרחנו לומר שחב חכמת המוצח התחיל בשמיני בתפרי ושלמו שבעת ימים לובבא חב הסכות ואולם חס עשו שלמי חגיגה ביום הכפורים וחכלו ושתו בו חו לא עשו כן זה ממה שלח התבאר בזה המקו' ב' חלף שלם ואם היה שיעשו כן הנה היתה הוראת שעה ועי' כתי' שהיו שם ואם לא הנה יהיה חמרו שעשו חב שבעת ימים על דרך חמרו חב הסכות תעשה לך שבעת ימים וחלפ' שלא היו נעשים שלמי חגיגה בשבת ובכלל הנה היה מהחכמה במה שבחרו להיות חנוכת המוצח בחלו השבעת ימים שזכרנו מה שנעיר עליו בזכרנו התעולות המביעות מזה הספור: והבית

עשה י' לדוד עבדו ולישר' עמופי' לדוד עבדו שקיים לו מה שהבטיחו כי היוצא מחלציו יבנה הבית ויהיה שלום ושקט בימיו לישר' וכן היה כי כל המלכים היו עובדים אותו ומביאי' לו מנחה ועל כל זה הלכו לאהליהם שמי' וטובי לב ובדברי הימים חומר על כל הטובה אשר עשה י' לדוד ולשלמה ולישראל עמו ורבו ז' לדרשו לדוד עבדו כי בשעה שבקש שלמה להכניס ארון לפני ולפנים דבק עשרים זה בזה וחמר שאו שערים ראשיכם ולא נענה כיון שאמר אל תשכ פני משיחך וזכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה וידעו כל ישראל שמחל הקדוש ברוך הוא לדוד על חמות עון וזהו אשר עשה י' לדוד עבדו: מולב חמת עד נחל מצרים: הזכיר שם גבול חרץ ישראל כמין ודרום: ואת

וכל מלכי הערב תירגס וינתן וכל מלכי סומכיה לחסן ערובה המלכים שהיו בערובותן וסומכין עליו נרדט'יה בלעז: צנה' מקפת את האדם משלם רוחותיו והוא שאמר בספר תילים כצנה רצון תעטרנו: שם מלות זהב' שם מלות זהוב והוא שם מניס שהזהוב הוא הדיגד: זהב שמוט' הוא זהב כך נותן להיקע

שם מלות זהב' מטבע זהב היה ביניה ידוע יסקלו והיה בצנה אחת זהב במסקל שם מלות זהב וטעם יעלה על שלמה לומר שם מלות זהב היה נותן בצנה האחת: זהב שמוט' חין שמוט' אלא משוך וכן חין שמוט' לשונם והיה טוב מאלו שהיה נמשך כשעוה וינתן תרבו' להבא טבא': שלשת מניס' ב' ליטרין וליטר' זהב מלאה ממטבע הזהב שזכרנו ג' חונ' בדברי הימים שלם מלות זהב והמנה הוא מלה בדברי רבותינו ז"ל בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה: על המנן האחת' מנן לשון זכר ונקבה: זהב מופז' טוב ומזוקק מן כהס כז' ויש חומרים שהוא שם מקום וינתן תרגם דהנח טבא': שם מעלות לכסא ורחש עגול לכסא' שניהם כתובים ה"ח במקל' חלף': וידות מזה ומזה' במקום ישיבתו היו ידות מזה ומזה לסמיכות זרועותיו והיו זרות חרות עומדות אצל הידות: חין כסף לא נחשב' כל הכלים האלה היו זהב סגור חין כסף בהם כי לא נחשב הכסף למחומ' בימי שלמה מרוב הזהב לפיכך עשה כל הכלים זהב ולא עשה אחד מהם מכסף: תרגם ינתן אשריקא' נוסחא זהב וכסף' בהנעת החלף': סנהבים וקופים ותוכיים' תרגם ינתן טן דפיל וקופין וטווסין טן הפיל ידוע והקוף גם כן שדומים פניו לפני אדם וטווס הוא העוף הנקרא בלעז כחונ':

זהב מופז' מנהיך כמרנלית: שם מעלות' מדרגות לעלות בו ורחש הכסא היה עגול מקום מושב המלך: מאחריו' תיקון הכסא היה רחב והמעלות היו לכד פניו ולכד רחבו לכד אחריו היה המושב נ' צנה מן הכסא מקום עגול: וידות מזה ומזה' לסמוך זרועות עליהם בימין מקלות זהב משהה לכסה פ' פשוטין לימין ולשמאל: וסניס חריות' של זהב וכל צורת הכסא מפורס' בהגדת מנלת אסתר: חין כסף לא נחשב' חין כסף באחד מהם כי לא נ' נחשב: חני תרגם' סביכות אשריקא' סנהבים וקפי ותוכי' טן דפיל וקופין וטווסין: ונסק' כלי זין: חלף וטבע מלות רכב' ובדברי הימי כתוב אף וחרבע מלות וחומר חני חלף וד מלות בערי הרכב היו והשלם מלות עם המלך בירושלם וכן פירושו בדברי הימים וינחם בערי הרכב ועם המלך היה עוד רכב אחד בירוש' וכן ק' פירושו וינחם בערי הרכב ועם המלך היו מקבתן ב' בירושלם: וינחם

וכל מלכי הערב ופחות הארץ: ויעש המלך שלמה מאתים צנה זהב שחוט שש מאות זהב יעלה על הצנה האחת: ושש מאות מננים זהב שחוט שלשת מניס זהב יעלה על המנן האחת ויתגם המלך בית יער הלבנון: ויעש המלך בסא' שן גדול ויצפהו זהב מופז: שש מעלות לכסה וראש עגול לכסה מאחריו וידת מזה ומזה אל מקום השבת ושנים אריות עמדים אצל הידות: ושנים עשר אריות עמדים שם על שש המעלות מזה ומזה לא יעשה כן לכל ממלכות: וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין כסף לא נחשב בימי שלמה למאומה: כי אני תרשיש למלך בים עם אני חירם אחת לשלש שנים תבוא' אני תרשיש נשאת זהב וכסף שנהבים וקפים ותכיים: ויגדל המלך שלמה מכל מלכי הארץ לעשר ולחכמה: וכל הארץ מבקשים את פני שלמה לשמע את חכמתו אשר נתן אלהים בלבו: והמה מביאים איש מנחתו כלי כסף וכלי זהב ושלמות ונשק ובשמים סוסים ופרדים דבר שנה בשנה: ויאסף שלמה רכב ופרשים ויהילו אלה וארבע מאות רכב ושנים עשר אלה פרשים

וכל מלכי דסמיכי בקריאה וס' ויהי כשמע כל מלכי האמרי' ויחברו דברי הימים' ולא נעשה פסח כמדהו' ויראו גוים את שם' וכל מלכי הארץ דברי הימים: כסה' כתיב ה' בקריאה וס' ושש מעלות לכסה ב' בפסוק' מאחו פני כסה פרשו' וא' בכסה ליום הגינו: וכל כליו בקריא וס' וכל כלי וכל מלכי סומכותא ושלטוני ארעא: ועבד מלכא שלמה באתן תרסין דהבא טבא שית מארי דהבא מסיק על תריסא דדא: ותלת מארי מננין דהבא טבא תלתא מנן דהבא מסיק על מננין דדא ומננין מלכא בית מקירת מלכא: ועבד מלכא כורסא דשנא רבא וחפה דהבא טבא: שתא דרגין לכורסא וריש סגלגל לכורסא מאחוריה ואשרתא מכא ומכא על אתר מותבא ותרין ארין קימין בסטר אשרתא: ותרי עשר ארין קימין תמן על שתא דרגין מכא ומכא לא אתעבד בן לכל מלכותא: וכל מני משתא דמלכא שלמה דהבא וכל מני בית מקרת מלכא דהבא טבא לרת כספא לא אתהשיב ביומי שלמה למדעם: ארי ספינתא אפריקא למלכא בימא עם ספינתא דחירם דדא לתלת שנין אתיא ספינת אפריקא טעינא דרב וכסף טן דפיל וקופין וטוסין: ורבא מלכא שלמה מכל מלכי ארעא לעותר ו לחוכמא: וכל דברי ארעא בעזן לחזי ירת סבר אפי שלמה למשמע ירת חוכמתיה דיהב' בלביה: ואטון מיתן גבר קורבניה מני כספא ומני דהבא ולבושין ומני זינא ובוסמנין סוסין וכורנן גזירת שנא בשנא: וכנש שלמה רתיבין ופרשין והיו ליה אלה וארבע מאה רתיבין ותרי עשר אלפי פרשין

מסקל זהב במסקל שם מלות זהב וטעם יעלה על שלמה לומר שם מלות זהב היה נותן בצנה האחת: זהב שמוט' חין שמוט' אלא משוך וכן חין שמוט' לשונם והיה טוב מאלו שהיה נמשך כשעוה וינתן תרבו' להבא טבא': שלשת מניס' ב' ליטרין וליטר' זהב מלאה ממטבע הזהב שזכרנו ג' חונ' בדברי הימים שלם מלות זהב והמנה הוא מלה בדברי רבותינו ז"ל בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה: על המנן האחת' מנן לשון זכר ונקבה: זהב מופז' טוב ומזוקק מן כהס כז' ויש חומרים שהוא שם מקום וינתן תרגם דהנח טבא': שם מעלות לכסא ורחש עגול לכסא' שניהם כתובים ה"ח במקל' חלף': וידות מזה ומזה' במקום ישיבתו היו ידות מזה ומזה לסמיכות זרועותיו והיו זרות חרות עומדות אצל הידות: חין כסף לא נחשב' כל הכלים האלה היו זהב סגור חין כסף בהם כי לא נחשב הכסף למחומ' בימי שלמה מרוב הזהב לפיכך עשה כל הכלים זהב ולא עשה אחד מהם מכסף: תרגם ינתן אשריקא' נוסחא זהב וכסף' בהנעת החלף': סנהבים וקופים ותוכיים' תרגם ינתן טן דפיל וקופין וטווסין טן הפיל ידוע והקוף גם כן שדומים פניו לפני אדם וטווס הוא העוף הנקרא בלעז כחונ':

רלבג

וכל מלכי הערב ופחות הארץ: ויעש המלך שלמה מאתים צנה זהב שחוט שש מאות זהב יעלה על הצנה האחת: ושש מאות מננים זהב שחוט שלשת מניס זהב יעלה על המנן האחת ויתגם המלך בית יער הלבנון: ויעש המלך בסא' שן גדול ויצפהו זהב מופז: שש מעלות לכסה וראש עגול לכסה מאחריו וידת מזה ומזה אל מקום השבת ושנים אריות עמדים אצל הידות: ושנים עשר אריות עמדים שם על שש המעלות מזה ומזה לא יעשה כן לכל ממלכות: וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין כסף לא נחשב בימי שלמה למאומה: כי אני תרשיש למלך בים עם אני חירם אחת לשלש שנים תבוא' אני תרשיש נשאת זהב וכסף שנהבים וקפים ותכיים: ויגדל המלך שלמה מכל מלכי הארץ לעשר ולחכמה: וכל הארץ מבקשים את פני שלמה לשמע את חכמתו אשר נתן אלהים בלבו: והמה מביאים איש מנחתו כלי כסף וכלי זהב ושלמות ונשק ובשמים סוסים ופרדים דבר שנה בשנה: ויאסף שלמה רכב ופרשים ויהילו אלה וארבע מאות רכב ושנים עשר אלה פרשים

משקה המלך שלמה דמלכים ב' בו' וחברו דברי הימים ב' בפסוק' וישלח את הדורים' וישרפו את בית האלהים' וכל כלי בית האלהים: משקה ד' קמצין בקריא וס' נסטר בסדר וישב: וכל הארץ ה' בקרי וס' וכל הארץ באו מצרמה' וכל הארץ הוואת אשר אמרת' וכל הארץ בכים' וכל הארץ מבקשים את פני שלמה דמלכים' וחברו דברי הימים:

הנה הכנה הו' כמו מנן אלא שהוא גדול ומקוף את האדם כאמרנו כצנה רצון תעטרנו והרצון באמרנו זהב שמוט' לבי מה שאחשוב שהוסר ארמימותו ממנו במלחכ' ויסור ממנו בזה קבת לחותו עזה היה יותר חוק: שם מלות זהב' לל שם מלות סקלים זהב: שלשת מניס זהב: לל הנה המנה הוא מלה שקלים וזה אמר בספר דה שלם מלות זהב: כסא טן גדול' זה היה כסא המלוכה והיה נעשה משן הפיל ונחלי בלעז: ויצפהו זהב מופז' פירושו בו זהב נקי מסיגין ואחשוב שהיה ענינו מענין כוזר בחלף חות זין באות צלי כי ברצונם לנקותו תכלית הנקיץ' וכזרחהו ויכתתוהו לחלקים דקים ויערבו עמו קבת דברים יוצאו ממנו סיגין: שם מעלות לכסא' הנה היתה צורת הכסא הזה כך שכאשר היה עולה לסבת בו היה עולה בו שם מעלות ואז יסב במקום הסבת שהיה למעלה מהמעלה השפית ומאחרי הכסא היה סלוח יסמוך בו בשבתו שם והיה ראש עגול בלוח ההוא באמצעו והיו ידות מזה ומזה אל המוקם שהיה יושב בו והנה הידות הם כמו זרועות יסמוך בהם המלך ידיו בשבתו שם' והנה היתה צורת ארי אכל כל יד לכד פני הכסא ולכד ההוא היה פני חריה וכן אכל כל מעלה ממעלות הכסא בשתי קצות המעלה לכד פני הכסא ולכד ההוא היו פני האריות ולזה היו שם ארבעה עשר חריות: סנהבים' הם פני הפיל הגדולים אשר מהם היה מה שישתמשו ממנו במלחכה ונחלי בלעז: וקופים' הם שימיים בלעז: ונחלי בלעז: הם פחוללם בלעז: ונסק' הם כלי זין: והיה לו חלף וחרבע מאות רכב' הנה כתוב בדברי הימים ביה המקום ארבעת אלפים חורית סוסים וכמה ותוכיים' הם פחוללם בלעז: ונסק' הם כלי זין: ויהיה לו חלף וחרבע מאות רכב' הנה כתוב בדברי הימים ביה המקום ארבעת אלפים חורית סוסים וכמה שקדש כתוב חלף חורית סוסים למרכבו וכבר התרנו הספק הזה במה שקדש בשארנו שמה ארבעים חלף היו ארבעת אלפים שהיו בהם סוסים ומרכבות ונשאר

רדק

מלכים א יא

רשי

וכל ישראל אשר עמו במלחמה ישבו עם עד הכריתו כל זכר באלים ועד קברם החללים: ויברח אהרן באלף והאחרים בהא ואחד הוא כי חותיות האהו מתחלפות כמו ימי חיי והדומים להם: ויקומו יומדין אולי בצאתם מארצם כהעבדו ביודין ויקומו משם ויבאו פארן ויקומו חשבי עמו מפארן כי חותם

היו מכירים אותם שהוא מורע המלוכה לפיכך לקחום עמו כדי שיעידו עליו לפני פרעה שהוא מורע המלוכה: ולחם חמר לו חמר לתת לו ותי ומוזן חמר לספקא ליה: וחלץ נתן לו עדים שהיה ער ופקיד עליהם: כי שכב דוד עם חבתי וכו' מת יוחב ער הנבא דרשו בו מפני מה נאמר שכיבה בדוד ומיתה ביוחב היא שכיבה היא מיתה חלא דוד שמת על מטתו כתי' בו שכיבה יוחב שנהרג כתוב בו מיתה דוד שרשו בניו את מקומו נאמר בו שכיבה יוחב שלא ירשו בניו את מקומו נאמר בו מיתה: שלחני חמר לפרעה שיסלחני כי חשב כיון שמתו דוד ויוחב ושלמה נער ואינו חיש מלחמה חשב להרע לישראל ובעודו ב' במצרים נא היה יכול להרע להם שהרי בת פרעה היתה לסלמה לחשה יוחב ממצרים ולא עלתה מחשבתו בדוד כי כל ימי שלמה חיץ שטן ואיץ פגע דע עד עת זקנתו וזו היה שטן לישראל זה הדד ורזון גם כן: ויקם אלהים לו שטן לסלמ' כלומר עוד הקים לו שטן חמר את רזון אשר ברח גם כן מאת הדדעור בהכות דוד חותמו כמו שכתוב בספר שמואל נאומר כי אז ברח מאת חדוניו רזון זה ויקבץ חנשים ויהי ער בדוד ובשמונו זה כי הדד סב ל לארצו כדי להרע לישראל הלך הוא גם כן עם חנשיו דמשק והנלחם עם עד שמלכו הוא נא חנשיו בדמשק ואחר כך נבד עוד ומלך הוא על כל ארץ כי דמשק מוארס היה ומתחילה לא התגבר על חנשיו שבאו עמו והניחם להיות שליטים על העיר עמו עד שהתחזק הוא במלוכה ומלך הוא לבדו על ארם והרע לישראל: כל ימי שלמה מעת שקם לשטן היה לשטן כל ימי שלמה לישראל אבל לא נוכל לפרש כל ימי שלמ' מעת שמוקם שלמה שהרי כתוב וישב יהודה וישראל לבטח חיש תחת נפמ ותחת ת תחנתו כל ימי שלמה ואומר חיץ שטן ואיץ פגע דע חלא לעת זקנת שלמה קמו אלה הסטנים מעת

ויאמר לו פרעה ב' דסמיכיו וסימ' ויאמר לו פרעה לך מעלי' כי מה אתה חסר: ויקם כ' בקריאה וסימ' ויקם משה את המשכן ב' בפסוק ויקם את הדוד סביב למשכן ולמבוא ויקם ו' שפטי' ויועקו בני ישראל דעתניאל וכל ישראל עד דישיצו כל דבורא בארם: וערק אדר הוא ונברין אדומאין מעברי אבורה עפיה למעל למצרים והרד יניק זער: וקכו מסרין ואתו לפארן ורברו נברין עפיהן מפארן ואתו למצרים לות פרעה מלכא דמצרים ויהב ליה ביתא ומוזן אמר לספקא ליה וארעא יהב ליה: ואשכח הדד רחמין בעיני פרעה להרד ויהב ליה אתמא ית אחת אתמיה אחתיה דתחפנס מלכתא: וילירת ליה אחתא דתחפנס ית ננובת ברירה וחסלתיה דתחפנס בנו בית פרעה והורה ננובת דבית פרעה בנו בני פרעה: והרד שמע במצרים ארי שכיב דוד עם אבהותו וארי מית יואב רב חילא ואמר הדד לפרעה שלחני ואהד לארעי: ואמר ליה פרעה ארי מא את חסר עמי דאת בעי למיזל לארעך ואמר לא ארי שלחא תשלחני: ואקים יי ליה סטן ית רזון בר אלדע דערק מן קדם הדד עור מלכא דצובה רבוניה: וקנש עלוהי נברין והורה רב משריתא בר קטיל דוד יתרוו ואלו לרמשק ויתיבו כדה ומלכו ברמשק: והוה סטן לישראל כל יומי שלמה וית בישתא דעכר הדד ומרד בישראל ומלך על ארם וירבעם בר נבט אפרתי מן צרדא ושום אפיה צרועה אפתא ארמלתא עברא לשלמה

וכל ישראל עד דישיצו כל דבורא בארם: ויברח אדר הוא ונברין אדומאין מעברי אבורה עפיה למעל למצרים והרד יניק זער: וקכו מסרין ואתו לפארן ורברו נברין עפיהן מפארן ואתו למצרים לות פרעה מלכא דמצרים ויהב ליה ביתא ומוזן אמר לספקא ליה וארעא יהב ליה: ואשכח הדד רחמין בעיני פרעה להרד ויהב ליה אתמא ית אחת אתמיה אחתיה דתחפנס מלכתא: וילירת ליה אחתא דתחפנס ית ננובת ברירה וחסלתיה דתחפנס בנו בית פרעה והורה ננובת דבית פרעה בנו בני פרעה: והרד שמע במצרים ארי שכיב דוד עם אבהותו וארי מית יואב רב חילא ואמר הדד לפרעה שלחני ואהד לארעי: ואמר ליה פרעה ארי מא את חסר עמי דאת בעי למיזל לארעך ואמר לא ארי שלחא תשלחני: ואקים יי ליה סטן ית רזון בר אלדע דערק מן קדם הדד עור מלכא דצובה רבוניה: וקנש עלוהי נברין והורה רב משריתא בר קטיל דוד יתרוו ואלו לרמשק ויתיבו כדה ומלכו ברמשק: והוה סטן לישראל כל יומי שלמה וית בישתא דעכר הדד ומרד בישראל ומלך על ארם וירבעם בר נבט אפרתי מן צרדא ושום אפיה צרועה אפתא ארמלתא עברא לשלמה

ולחם חמר לו חמר למשרתיו כך וכך לחם תנו לו ליום: הנבירה המלוכה: כי שכב דוד מיתה מיתה עמנו נאמר בו שכיבה יוחב שנהרג נאמר בו מיתה: לח דוד שהניח בן הגון ממלא מקומו נאמר בו שכיבה יוחב שלא הניח בן הגון ממלא מקומו לא נאמר בו שכיבה כי חם מיתה: ויקם אלהים לו שטן לסלמה וזו היא שחמר נתן הנביא לדוד חמר בהענותו והוכחתו ב' בסבט חנשים: ואת הרעה חמר הדד עס הרעה שעל ידי הדד היתה גם זו של רזון: ויקם

רלבג

ויקחו חנשים עמו מ' מפארן יתכן של קמו כדי שהיה עמו עם רב וזה יהיה סבה ש' שיכבדו פרעה ו' וינשאהו עם שהם גם כן העידו שהוא מורע המלוכה ולזה נתן לו פרעה מה שנתן: ולחם חמר לו לל שכב חמר לתת לו לחם חקו תמיד: ולחץ נתן לו לל שנתן לו ערים יהיה ממשל עליהם: ויאמר חל פרעה שלחני ואלך חל חרבי ידמה כי חשב הדד להקס מ' מישראל בדמותו כי מתו נבורהס ה' המלחמים במלחמה ועם כל זה לא יכול בעת שהיה שלמ' הולך בדרכי יי כדוד חביו חך לעת זקנתו ש' שנמנח בו זה החטא אז היה הדד שטן לסלמה ולישראל חלעפ סכתוב וישב יהודה וישראל לבטח חיש תחת גבנו ותחת תחנתו מ' מן ועד בחר טבע כל ימי שלמה הנה הכתוב בו רוב ימי שלמה והוא עד עת זקנתו כי כמו זה תמצא מלת כל בדברי הנביאים חמר וישימו בבקר והנה כלם פגרים מתי והנה מה שחמר בזה המקו' ויהי שטן לישראל כל

וחברו דאתור בן גרא ויקם את העמדים לאולם ב' בפסוק דשלמה ויקם ו' את דברו אשר דבר וחברו דרה ויקם יי שטן לשלמה ויקם אלהים לו שטן ויקם סוזבא לבעל וישב ויבן את הבמות וחברו דרה ויקם את העמדים על דרה ויקם את דברו אשר דבר עליו דדניאל ועלטי סבור שאן שטיט חק ויקם עדות ביעקב: אפרתי בן תחו בן צוף אפרתי ורוד בן איש וירבעם בן נבט אפרתי:

וחברו דאתור בן גרא ויקם את העמדים לאולם ב' בפסוק דשלמה ויקם ו' את דברו אשר דבר וחברו דרה ויקם יי שטן לשלמה ויקם אלהים לו שטן ויקם סוזבא לבעל וישב ויבן את הבמות וחברו דרה ויקם את העמדים על דרה ויקם את דברו אשר דבר עליו דדניאל ועלטי סבור שאן שטיט חק ויקם עדות ביעקב: אפרתי בן תחו בן צוף אפרתי ורוד בן איש וירבעם בן נבט אפרתי:

ימי שלמה לל כל ימי שלמה הנשחרים מעת זקנתו אשר עבדו כסוי אלהים אחרים: ויקץ בישראל לל שהיה קן ומוחס בישראל ו' יהיה הרבון בו שהיה במצוקת לבו בעבוד ישראל כשלא יכול לעשות כל רצונו מהם כי היה רצונו להשחיתם חם יוכל ותמיד היו עיניו נשואות לעשות להם כל הרע כשפלו בדיו וברוב השתדלותו להרע לישראל מלך על ארם וסבב שימנדהו במלך שלמה כי קודם זה היו ארם נושחי מנח לשלמה ולדוד כמו שכתב בספר שמואל וידמה שכל המלכים שהיו בארם אחר זה היו ממנו ולזה תמצא שהיה עם מלך ארם בימי אחאב בן הדד והיו מוחסים חותנו לחביו ובו נקראה שמו מפני עוצם מדרגת הדד חללם: וירבעם בן נבט אפרתי מ' המלך וזאת ההדמות יד היתה מה שלקחה לבו לבנות מעשי ונהו כיוו עליהם כמו סיספר אחר זה והנה אחר זה יספר בחי זה מגני שמהו שלמה וסבה אחרת לגובה לבו סכר גם כן והוא מה שיעד חותו אחיה השילוני שהיה מלך על עשרת הסבטים חך קודם זה ספר מה היא הדמות ידו והוא שהוא חמר מנבה חותו רחלו מה עשה הנה שלמה בנה את המלוא אשר לא רצה לבנותו דוד חביו למען יהיה בתנועת להאסף עם ישראל ועולי רגלים ועוד עשה דבר מנונה אחר סנר את פרץ דוד חביו שהיה עם מקום היתה החומה בו פרננה כדי שיוכלו ישראל לבא אל המלך כסירכו להניש לפניו דברי ריבותיהם כן נראה זה בעיני וכבר פירסו בו סכר הניח עם מקום פרץ שיוכל לברוח ממנו חם ימרדו בו ישראל וכאלו חמר ששלמה לגובה לבו לא ירח שימרדו בו ישראל והנה

רשי מלכים א יא רדק שבו

וירס יד במלך הוכיחו ברכים וזה הדבר אשר הוכיחו עליו שלמה בנה את המלוא ובבנין זה סגור את פרץ עיר דוד שהיה הפרץ חנוכי המלוא חמר לו חבך פרץ פרוצות בחומה ליכנס בו עולי רגלים וחתה גדרת חומת לעשו חגריח לבת פרעה להושיב שם עבדיה ומרסמיה: וירח שלמה את הנער קודם לכן כי עושה מלוא הוא מהיר במלואתו וזריו: לכל סבל בית יוסף: לכל מסקי מוסק דבי יוסף מנשה וחפרים לפי שמטבת חפרים היה: יירי ממטלה וניר למען עול: חך

וירס יד במלך מרד בנו שדבר בנו ולא ירח ממנו וכבר הפקיד חותו שלמה לכל סבל בית יוסף לקבל המס ממנשה וחפרים כי ראה כי עושה מלוא כלומר ראהו זרע במלואתו ובעת ההיא קודם שהריס יד במלך מצא חותו חנוכי המלואי ובשרהו במלכות על כן על הפקידות שהיה לו מתחילה ועל בסורת המלכו שאמר לו חתיה גבה לבו ודבר מה שדבר בשלמ' ושלמה כאשר הוגד לו בקש ל להמיתו וברח למצרים כן הוא סדר הענין הזה חבל כן וירס יד במלך וכן ויבקש שלמה ל להמית את ירבעם הוסימו ה הדברים למה גבה לבו להריס יד במלך: שלמה בנה את המלוא המלוא היה מקו' בעיר ירושלים סמוך לירושלים והיה רחב' להתחסף שם העם מענין קרחו מלואו חחרך מלואו שהוא ענין חסיפה ושלמה בנה חותו המוסק כי הוצרך לוכסכנה בית לבת פרע' וחף על פי כן מן הכרח לא היה טוב בעיני העם מה שצפה שלמה והיו יריחו ממנו לחמר כך וכך עשה שלמה וזה ירבעם גבה לבו והעיו את פניו וחמר שלמה בנה את המלוא כלומר ראו רעה ש שעשה ועוד שאמר שלמה ולא חמר המלך וזה היה מרד במלך ועוד חמר סגור את פרץ דוד חביו פירשו בני דוד עשה פרץ בחומת בנין שאם ימרונו בו ישראל יבא ויברח משם בלא דעתם כמו שהוא מנהג היום במלכו ישמעאל סינשו פרץ במבכדיה שאם יקומו על המלך בני העיר סיבחה משם ויקראו שמו שער הבגד ושלא סגר חותו הפרץ וחמר ירבעם ראו גבהות לבו סגור הפרץ כלומר שהוא בוטח שאינו ירח ממרד ונדברי רול מפני מה זכה ירבעם למלכו מפני שהוכיח את שלמה ומפני מה נכנס מפני שהוכיחו ברכים חמר לו דוד חבך פרץ פרוצו בחומה כדי שיעלו יברחל לרגל וחתה גדרת חומת כדי לעשו חגריח לבת פרעה וחמרנו רול מאי זה הדבר אשר הריס יד במלך פתח תבלין בכניו: השילוני מן שילה היה וחמר מן שילה שילוני מן גילה גילוני: והוא מתכסה חו חתיה חו ירבעם חין לו הכרע וכן בדברי רבותינו זכרו לכרעה רב ולוי חד חמר שמלתו של חתיה וחד חמר שמלתו של ירבעם חמר ר' שמואל מסתבר כמאן דחמר של חתיה שכן דרך של צדיקים להיות קודעים במחלוקת של בית דוד: והסבט האחד יהודה ובנימן חוסב לשבט אחד בעבור שהיו מיוחדים בצלחה ובירושלים: אשר עמבוי שלמה וביתו והמטוס חמריהם: ולא חקת את כל הממלכ' שום דבר מן הממלכה לא חקת מידו וכן לא תעשה כל מלואכה כל חלב וכל דם לא ת תאכלו והדומים להם: למען היות ניר לדוד עבדי ניר בחירק כמו בצר' כמו שאמר ערכתי נר למשיחו וית מלכו ותרנ' חקלום וניס ומלכו: את כל אשר חזק' הכף רפה וכן אשר חכני מוכך בפרשת וחתמן:

ויהי בעת ההיא בקריאה וס' נמסר בסדר וירא: עבדי דוד ה בקריא וס' והשבט האחד יהיה לו ואקרע את הממלכה והקיסותי עליהם רעה ואניי אהיה ועבדי דוד מלך עליהם וכל שמואל דכו' בס' דוד עבדי ועתה עשו חקתי חס וכל אוריתא דכו' בס' וס' מלאים וס' נמסר

וירס יד במלך: וזה הדבר אשר הריס יד במלך שלמה בנה את המלוא סגור את פרץ עיר דוד אביו: והאיש ירבעם גבור חיל וירא שלמה את הנער כי עשה מלאכה הוא ויפקד אתו לכל סבל בית יוסף: ויהי בעת ההיא וירבעם יצא מירושלים וימצא אתו אחיה השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה חרשה ושניהם לבדם בשדה: ויתפש אחיה בשלמה חרשה אשר עליו ויקרעה שנים עשר קרעים: ואמר לירבעם קח לך עשרה קרעים כי כה אמר יהוה אלהי ישראל הנני קרע את הממלכה מיד שלמה ונתתי לך את עשרה השבטים: והשבט האחד יהיה לו למען עבדי דוד ולמען ירושלים העיר אשר בחרתי בה מכל שבטי ישראל: ען אשר עובני וישתחוו לעשתרת אלהי צדנין לכמוש אלהי מואב ולמלכס אלהי בני עמון ולא הלכו בדרך לעשות הישר בעיני וחקתי ומשפט בדרך אביו: ולא אקח את כל הממלכה מידו בני נשיא אשתנו כל ימי חיו למען דוד עבדי אשר בחרתי אתו אשר שמר מצותי וחקתי: ולקחתי המלוכה מידו בננו ונתתיה לך את עשרת השבטים: ולבנו אתן שבט אחד למען היות ניר לדוד עבדי כל הימים לפני בירושלים העיר אשר בחרתי לי לשום שמי שם: ואתה אקח ומלכת בכל אשר תאוו נפשך והיית מלך על ישראל: והיה אם תשמע את כל אשר אצוך והלכת בדרך וועשית הישר בעיני לשבור חקתי ומצותי כאשר עשה דוד עבדי והייתי עמך ובנית לך בית נאמן כאשר בנית לדוד ונתתי לך את ישראל:

והיה בעת ההיא וירבעם יצא מירושלים וימצא אתו אחיה השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה חרשה ושניהם לבדם בשדה: ויתפש אחיה בשלמה חרשה אשר עליו ויקרעה שנים עשר קרעים: ואמר לירבעם קח לך עשרה קרעים כי כה אמר יהוה אלהי ישראל הנני קרע את הממלכה מיד שלמה ונתתי לך את עשרה השבטים: והשבט האחד יהיה לו למען עבדי דוד ולמען ירושלים העיר אשר בחרתי בה מכל שבטי ישראל: ען אשר עובני וישתחוו לעשתרת אלהי צדנין לכמוש אלהי מואב ולמלכס אלהי בני עמון ולא הלכו בדרך לעשות הישר בעיני וחקתי ומשפט בדרך אביו: ולא אקח את כל הממלכה מידו בני נשיא אשתנו כל ימי חיו למען דוד עבדי אשר בחרתי אתו אשר שמר מצותי וחקתי: ולקחתי המלוכה מידו בננו ונתתיה לך את עשרת השבטים: ולבנו אתן שבט אחד למען היות ניר לדוד עבדי כל הימים לפני בירושלים העיר אשר בחרתי לי לשום שמי שם: ואתה אקח ומלכת בכל אשר תאוו נפשך והיית מלך על ישראל: והיה אם תשמע את כל אשר אצוך והלכת בדרך וועשית הישר בעיני לשבור חקתי ומצותי כאשר עשה דוד עבדי והייתי עמך ובנית לך בית נאמן כאשר בנית לדוד ונתתי לך את ישראל:

לעל בהאי סיפרא והאי סימן: לשמור ח מלאים בקריאה וס' בא אל פלנשי אבך וזהו אם תשמע דירבעם אך יתן לך שכל ובעיה ולשלמה בני תן ויהי כצאת הכהנים מן ועמד המלך על עמודי דוד עת לשבור ועת לאבד לשמור על אחיהם:

והיה בעת ההיא וירבעם יצא מירושלים וימצא אתו אחיה השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה חרשה ושניהם לבדם בשדה: ויתפש אחיה בשלמה חרשה אשר עליו ויקרעה שנים עשר קרעים: ואמר לירבעם קח לך עשרה קרעים כי כה אמר יהוה אלהי ישראל הנני קרע את הממלכה מיד שלמה ונתתי לך את עשרה השבטים: והשבט האחד יהיה לו למען עבדי דוד ולמען ירושלים העיר אשר בחרתי בה מכל שבטי ישראל: ען אשר עובני וישתחוו לעשתרת אלהי צדנין לכמוש אלהי מואב ולמלכס אלהי בני עמון ולא הלכו בדרך לעשות הישר בעיני וחקתי ומשפט בדרך אביו: ולא אקח את כל הממלכה מידו בני נשיא אשתנו כל ימי חיו למען דוד עבדי אשר בחרתי אתו אשר שמר מצותי וחקתי: ולקחתי המלוכה מידו בננו ונתתיה לך את עשרת השבטים: ולבנו אתן שבט אחד למען היות ניר לדוד עבדי כל הימים לפני בירושלים העיר אשר בחרתי לי לשום שמי שם: ואתה אקח ומלכת בכל אשר תאוו נפשך והיית מלך על ישראל: והיה אם תשמע את כל אשר אצוך והלכת בדרך וועשית הישר בעיני לשבור חקתי ומצותי כאשר עשה דוד עבדי והייתי עמך ובנית לך בית נאמן כאשר בנית לדוד ונתתי לך את ישראל:

רלבנ

והכ בזה חטא ירבעם לשלמה בשני צדדין האחד מפני שגנהו על מעשיו והוכיחו ע עליהם והשנית שלא חלק לו כבוד חך ק קרחו בשמואל שלמ' בנה את המלוא וכן קרח דוד בשמו ולא קרח אחד מהם מלך והנה כפר כי האיש ירבעם היה גבור חיל וירח שלמה את הנער כי היה רב פעלי והיה זריו במלואתו אשר מנה ומנה חותו מפני זה לקצן המס ש שסובלים עליהם כל בית יוסף והם מנשה וחפרים ובעת ההיא חמר שמנהו המלך על זה הפקידות תקף ש שיח ירבעם מ מירושלים ללכת לקצן המסים שהפקד עליה מבהחו חתיה השילוני בדרך והיה חתיה השילוני מתכסה בשלמה חרשה והיו שניהם לבדם בשדה וכאשר ראהו חתיה פה ופה כי חין שם חיס יראה מעשיהם סובל לה הגיד למלך שלמה חו תפש בשלמה החדשה אשר עליו ויקרעה יב קרעים והודיע לו כי מלך ימלך על עשרת השבטים אחרי מות שלמה יען אשר הניח בני ביתו לעבוד עז חך לא יקח דבר מ ממלכותו בחייו למען דוד עבדי אשר שמר מצותי וחקתי ונחתי ונחתי הסבה גם כן לא יסיר הממלכ לבמרי מורע שלמה כמו שקדם והודיעו שאם יסמר מכו הסי וחקתי יבנה לו בית קיים וזמן חרך וזוה ענה זרע דוד בזה האופן שלא ת תהיה להם כל המלוק חך לא יענה זרעו כל הימי כי עוד תשוב כל המלוכה לזרע דוד ולפי שלא שבה המלוכה כלה לזרע דוד בימי בית ראשון ולא בימי בית שני הנה זה רחיה שמר ישוב המלכות בכללו לזרע דוד והיה בימי מלך המשיח וחחריו לא חסו ממנו המלוכה כמו שכתב חר במקומות מספר דניאל: עוד

אצור ר' חסין בלש' למען חרף עת י' חלח' ועת וזו'

השנים עשר הוא לפרסם עוצם הכבוד והעושר והחכמה שהיה לשלמ' כאשר ייעד לו הסי' עד שכבר היה מושל בכל הממלכות מן הנהר ארץ פלסתיים ועד גבול מצרים שהיו כלם עובדים את שלמה ומביאים לו מנחה כל ימי חייו עד שכבר היה משקל הזהב הבח לשלמה בשנה אחת שש מאות ככר וששים ושש לכד מאנשי התרים ומסחר הרובלים וכל מלכי הערב נפחות הארץ וכל הארץ היו מבקשים את פני שלמה לשמוע את חכמתו אשר נתן אלהים בלבבו והמה מביא' חים מנחתו כלי כסף וכלי זהב וקנינים אחרים מדי שנה בשנה עם מוצא הסוסים אשר היה לשלמה ממצרים וכן לכל מלכי החתים ולכל מלכי ארם והיה עשרו כל כך עד שלא נחשב כסף בימי שלמה למאומה והיה מביע מעוצם חכמתו עד שכבר חכם מכל האדם ודבר דבור טבעי על כל מיני הצמחים מהגדול ועד הקטן בהדרגה ועל כל מיני ב' בהדרגה ג' וזאת חכמה כפלאה ל' לעמוד על ההדרגה הזאת ולעמוד על סבות כל מין מהם ומשיגו :

השרשה עשר

הוא במדות והוא להודיע שראוי למי שיסתדל בדבר מה שלא יקצר בהסתדלות ההוא מלבוא בו בסבות היותר נאותות וכ' כשיהיה ההסתדלות לעשות דבר לכבוד הסי' ולזה תמצא כי בסדרה שלמה לבנות בית המקדש והיה מהכרח הבנין ההוא שיהיו לו עצי ארזים גדולים והיה הלבנון אשר הוא יותר נאות לזה לו במלכות חירם מלך צור וגם הנידונים אשר היה חירם מושל עליהם היו היותר בקיאים בכריתת חלו העצים הנה אחרי הודיעו את חירם שהבית שהוא בונה הוא בונה אותו לשם יי' אשר הוא מושל בכל ומשפיל ומכניע כל סינאיו כמו שנזכר בספר ד' וכדי שיתרצה ית' בזה הבנין לעמוד אותו הנה שלא לו שיצוה לכרות לו ארזים מהלבנון אשר במלכותו ולא רצה לבאר לו שיגיעו תועלת מפני זה כי לא יהיה לכבוד לחירם מלך צור אך בקט שיהיו עם לכרות הארזים עבדי חירם עם עבדיו והוא יתן לו סכר עבדיו בכל אשר יאמר כאילו העיר בזה ששם סכר עבדיו יותר לו מה שירצ' שיגיע לו מהתועלת מפני צוותו לכרות הארזים אשר לו להביאם אל שלמה ולא בקט ממנו יותר מזה כי לא היה ראוי שיכבד לשלמה ממנו יותר וגם הודיע אותו כי דוד התעורר לצנות זה הבנין כדי שיתרצה חירם יותר לעזור שלמה במה שבקט ממנו כי אלוהב היה חירם לדוד ולזאת הסבה תמצא שנתרצה חירם לעשות את בקשתו ולקח דרך תהיה בה תפיסתו דרך כבוד והוא שהוא יעשה כל חפצו בעצי ארזי' ובעצי ברזשים ועבדיו יורידו מן הלבנון ימה וחירם ישימם דוברות בים עד המקום שירצה שלמה שיוליכם עם ושם יכפסם כדי שיהיו מוכנים לשלמה לנשאם ובמה שעשה חירם מזה יתן לו שלמה לחם ביתו הנה בזה הניע לחירם בהבלעה סכר לקחת הארזים והברזשים מהעיר שלו במה שלא יסגוהו בסת על לקחתו סכר בו משלמה והוא סכר הבחלתו הארזים לים והוליכם אל המקום שירצה שלמה והנה נתבאר בספר דברי הימים כי זולת זה הסכר הנזכר בזה המקום היה נותן עוד שלמה סכר עבדי חירם :

הארבעה עשר

הוא להודיע שיש למלך להעביר הנוים התושבים לעשות מלאכת בית יי' ומלאכתו כמו שנזכר בתורה והיו לך למס ועבדוך ולזה ספר בזה המקום עם מה שהשלי' הספור בספר דברי הימים שכבר היו לשלמה מהגרים התושבים שבעים אלף נוסח סבל ושמונים אלף חוצב בהר :

החמשה עשר

הוא להודיע שראוי בכל ענין שיהיו בו ממוני' רבים בדרך שיסתדלו שלא יחסר התקן בו ולזה תמצא ששם שלמה ממונים רבים רודים בעם העושים במלאכה והוכרח להשיג הממונים ההם גרים מפני שקדם על המלאכה כי יכבד מאל לישראלים אם יעשו ככה ולזה תמצא בישראלים שהעלה שלמה למס ושלא לבנונה ססדר הענין באופן שלא יכבד מאל. עליהם והוא שיהיו חדש בלבנון ושני חדשים בביתם וכזה תמצא שסדר בכלכול ביתו וכל המבטור לו שנים עשר נציבים יכלכלו כל אחד חדש אחד במה שלקט מהמס מהחלק מישראל הבאים לגורלו שאם היה זה המנוי לאיש אחד יכבד עליו מאל ויחסר מפני זה התקן במה שיעשהו :

הששה עשר

הוא להודיע שבנין בית המקדש ראוי שיהיה לשם יי' וזהו אמרו בתורה ועשו לי מקדש ל' שבעשיתו יעשהו לשמו ית' ולזה תמצא שכבר נכפל הרבה בזה הספור זה הענין אמר כי לא יוכל לבנות בית לשם יי' והנני אומר לבנות בית לשם יי' ואבנה הבית לשם יי' אשר בנה המלך שלמה ליי' עם לבב דוד לבנו' בית לשם יי' והבית אשר בניתי לשמך והיה זה כן להישיר האנשים אל קדושת הבית הזה ואל היראה ממנו מפני היותו קדוש מתחלת ענינו עם שנה יעיר וייסיר לעמוד על סודות בניניו כשיבנונו בכל חלקיו ויבינו מהו חי וזו היסרה יש בזה להסיג הסי' אך חס לא היה בנייתו בזה האופן יסרו אלו התועלות הנפלאות כי לא יתכן שתפול חז השאלה למה נעשה זה הבנין לסדר כך ואי זו היסרה יש בו להשיג סוד הסי' וסודות המציאות מפני שהעשותו לא היה לשם חס הונח הענין כן ואין ענין קדושתו כי חס כמו הקדשת הכסף והזהב והסדה והבית ליי' אשר לא תפול השאלה בה למה היו בתואר כך מצד מה שהם קדש :

השבעה עשר

הוא מה שהודי מרוחק עת התחלת בנין בית המקד' מעת יציאת מצרים והנה עמדנו מזה על העת אשר מוזמן יפתח עד זה הזמן והוא מאה ושמונים שנה והנה ספטו את ישראל יפתח

ואבצן וחילון הזבולוני ועבדון בן הלל הפרעמוני שלשים ואחת שנה והם חשבנו אחר זה ארבעים שנה של שעבוד ביד פלשתיים ועשרים שנה שפט שמשון את ישראל וארבעים שנה של עלי וארבעים שנה של דוד ושלם שני' שכבר עבדו למלכו' שלמה לא יסארו כי חס שש שנים למלכות שאול ולימי שפט שמואל את כל ישראל' וכבר ידמה כי ממשלת שמואל ושאול היתה לכל הפחו' שלש עשרה שנה כי עשרים שנה עמד הארון בקרית יערים לכל הפחות וכבר עבדו שבע שנים וששה חדשים למלכות דוד ושבעה חדשים היה ארון יי' בשדה פלסתי' ונשארו יותר משלש עשרה שנה ממימת עלי עד מלכות דוד עם שכבר חשבר שהארון היה בקרית יערי' יותר מעשרים שנה אך אחר שעבדו עשרים שנה נטו כל ישראל אחר יי' ולזה ידמה לפי מה שאחשוב שרוב שני השעבוד ככללים בשנות שמשון ועלי כי בימי שמשון היו הפלשתיים מושלים בישראל כמו שנזכר עם והנה נראה כי מבנין הבית הזה ל' מהתחלת בנינו עד התחלת בנין בית שני היו גם כן ארבע מאות ושמונים שנה :

השמונה עשר

הוא מה שהודיענו מזורת הבית שבה לשם יי' כי ממנו נעמוד על סודות כפלאים מחכמת הנמצאות והנה היה ההיכל והוא הקדש וקדש הקדשים עמו ששים חמה ארזו ורחבו עשרי' חמה והנה היה האורך והרוחב ככל מה שהיה מן הארך והרחב באשר עשה משה במדבר ואלו הנובה בלתי שומר זה היחס כי הוא היה שלשים חמה ושם היה עשר חמות חלה שלזאת הסבה עשו תקרה בדביר בגובה עשרים חמה באופן שיהיו הארך והרחב והגובה שוים בקדש הקדשים בבית המקדש כמו שהיו שוים במשכן שעשה משה וזוה האופן גם כן שם התקרה התחמנה בהיכל בגובה עשרים וזוה היה ענין תמונת הקדש וקדש הקדשי' בבית המקדש מתדמה לענין תמונתו במשכן ל' שכל אחד מאלו המרחקים היה במקדש ככפל שיעורו במשכן וראוי שתדע כי כבר היה בנין הבית מאבני' שלמות ולא תהיה בהם בנימה וחסרון להעיר על שלמות השם יתע' אשר זה הבית נבנה לשמו ולזאת הסבה גם כן היו באות שם האבנים שלמות עד שלא נשמע בבית מקדש וגרון וכל כלי ברזל להורות על שאין הנעשה לו זה חסר קנין שום שלמות' והנה היה קדש הקדשים שוה בכל רחיקו להעיר על שהשלמות התכלית שהוא מעיד עליו הוא מביע בשוניו בדעות ובמדות' והנה היה חולם על פני היכל הבית להוסיף במעלת הבית ויפז חלל האנשים עם שכבר היה ראוי שהיה חמבע מה בין חסר הכהנים ובין הקדש כי ראוי שיהיה כמו חמבעי בין המדרגה השפלה והעליונה ממנו ואף על פי שאינו חמבע על דרך האמת ולזה לא היתה מחיבה מבלת בינו ובין חסר הכהנים' והנה עשה לבית והוא ההיכל חלוני שקופים אטומים להעיר על שמקום ההשקפה הוא מתחלת הענין אטום עד שידריך האדם עצמו אל לקחת ההקדמות וההתחלות ומהם יתישר לפתיחת המלונות לראות האור הבהיר הוא אור השכל' ואולם היציעים שבנה סביב לבית היו שלשה זה על זה כי כן ענין ההשנות והעליון רחב מאשר תחתיו כי ההשנה העליונה רחבה וגדולה מאשר תחתיה כשנעייץ בחלקי העולם השפל והאמצעי והעליון : והנה היו עוליס מן השפלה אל האמצעי ומן האמצעי אל העליונה כי כן דרך ההשנות האלו ומי שיקחם על זולת סדרם יסגוהו שבוש בהכרח והנה לא היו העליות במעלות שיקפצו וילגו בהם ממדרגה למדרגה אבל היו בדרך סבוב יעלה האד' בו בזולת מעלות להעיר בשיגביה שכלו מעט מעט בהדרגה ולזאת הסבה לא היו מעלות בכבש המזבח' והנה צייר בקירות ההיכל והדביר והוא מה שהיה מהם על התקרה התחמנה ציורי כרובים ותימורות והם כדמות כפתורי המנורה ופטורי ציבים והם בדמיון הגביעים המשוקדים והפרח אשר במנורה' והנה הכרובים הם משל לשכל ההיולאני והתימורות ופטורי ציבים הם השושנים אשר הוא רועה בהם כמו שבארנו בבאורנו לשיר השירים ובדבר המנורה והנה עשה זה לקדש ולקדש הקדשים כי שניהם מעידים על זה השלמות אך הראשון מעיד על ההכנה' והשני והוא קדש הקדשים מעיד יציאת ההכנה לפעל' ואולם בכונתלי ההיכל תחת התקרה התחמנה צייר ציורים פקעים ופטורי צבים והם בדמות כפתורים ונביעים משוקדים ופרחים לסבה בעינה אשר היו אלו הציורים במנורה אך למעלה מהתקרה התחמנה היו עם זה כרובים להעיר על השכל הלוך מהמוחשנות ההתחלות כמו שבארנו בדברי התורה חמנס תחת התקרה לא צייר תחלה רק מה שיעיר על ההשנות החושיות' וידמה שהיה הגובה שבין התקרה התחמנה והעליונה עשר חמות להעיר על מספר מדרגות הגבוליים שהם עשר והעשירי קדש וכבר עמדנו על מציאותם מפני זה השכל הנמצא בנו אשר בעבורו צויירו עם כרובים בכותלים' והנה צפה זהב ההיכל והדביר לסבה בעינה אשר בעבורה היו הכלים אשר עם כלם מזהב או מצופים זהב וכבר בארנו הסבה בזה במלאכת המשכן בבאורנו לדברי התורה' והנה היה מצופה עצי ארז תחלה ואחר כך מזהב כי לא יתכן שיצפו האבנים זהב עם שהתמונות שהן מצויינות שם היו יותר נאות לציירם בעצי הארז משיציירום באבנים והיה הצורך בהם יותר קיים שלא יסבר כשיצפוהו זהב והנה עשה בדביר שנים כרובים גדולי' אך פניהם חים אל אחיו והיו סוככים בכנפיהם על הארון ועל הכרובים אשר על הכפרת שהיו פניהם חים אל אחיו להעיר שבסוף הענין לא יהיו פניהם חים אל אחיו אך יתדבק האחד עם האחר דבוק מה והוא דבוק קצה כקף זה בקצה כקף זה וראוי שתדע כי אחר המות לא יקבל שפע השכל ההיולאני מהשכל הפועל אבל יעמד על מה שהשיגו ובו ידבק דבקות מה בשכל הפועל כמו שבארנו בראשון מספר

מספר מלחמו' יי' ואין ראוי שתחשוב מזה שיהיו אלו הכרובים במדרגה אחת מפני היותם בצורה אחת וכפיהם פרושות באופן אחד כמו שלא יחשב היות צורת הכרובים אשר פניהם חים אל אחיו באופן אחד שיהיו פניהם במדרגה אחת ואחנם אמרנו זה לפי שכבר בארנו בראשון מספר מלחמות יי' שאי אפשר שיטב השכל הנקנה במדרגת השכל הפועל וסם בארנו שהשכל הנקנה נשאר אחד הימת והוא נכחי בהפך מה שאמרו הפילוסופים בזה והנה בזה המקום העיר הערה מבוארת שהשכל הנקנה נכחי והנה היה גובה אלו הכרובים עשר אמות להעיר על עשר מדרגות הנבדלים שהעשירי מהם קדש והוא השם ית' והנה היו לפתח הדביר דלתות עצי שמן לפי מה שאחשוב בעת ההיא להעיר שסם האור והוא אור השכל ולזה עשה אותם מעץ שמן שהוא מוכן אל שיתפשט בו האור בקלות נפלא ולזה לא עשה כן לדלתות ההיכל' והנה צייר דלתות ההיכל והדביר כרובים ותימורות ופטורי צבים כי הם הפתחים לכל אלו ההסגות והנה ההסגות החושיות הם גם כן מכווני' לזאת הסבה בעיני ולזה היו גם כן הכרובי' בדלתות ההיכל' והנה בנה החצר הפנימית והיא חצר הכהנים סביב שלמה טורי גזית וטור כרותות ארזים עליהם הנה השלשה טורים התחתונים היו מורים על מציאות הצורה הדוממית וטור הארץ על הצורה הצומחת אשר אינה ערומה מהצורה הדוממית' והיו הטורים ארבעה להעיר על היותם מהיסודות הארבעה וקורבת מדרגתם מהם' ובמבט הנחשת אשר שם היתה העולה על העצים להורות גם כן על הנפש החינית ושהיא לא תופטט מהצומחת כמו שזכרנו בפרשת ויקרא' והנה היה כל מה שהיה ממתכת בחצר הכהנים מנחשת לסבה בעיני אשר היה זה כן במשכן' והנה עשה מהשלמות עשר ומהמנוחות עשר לפי שמספר העשר מורה בעצמו על מציאות הש' כמו שזכרנו במקומות רבים מציאורנו לדברי התורה כאילו העיר בזה כי אלו הצורות אשר יעירו עליהם השולחן והמנורה הם כלם שופעות מהשם ית' באמצעות שאר הנבדלים' והנה קרא הפתח החמישי פתח הדביר והרביעי פתח ההיכל לפי שחצר הכהנים היה מעיר על שלש צורות והם הדוממית והצומחת והחינית ופתח ההיכל על הרביעית והיא המדברת ופתח הדביר היה מעיר על צורה חמסית באופן מה והוא השכל הנקב' והנה עשה באולם שני עמודים נחשת וקרא העמוד הימני יוכן והשמאלי בעז העיר בזה כי שתי הצורות שהם הדוממית והצומחת או הצומחת והחינית האחת מבינה לקבל הצורה האחרת והיא הנקראת יוכן והאחרת היא המושלת ולה התוקף והעז וממנה יסודות פעולות הנמשא הוא עם שאלו הנמשאים הם צורות רוצה לומר הצומחת והחינית יקבלו רועם יותר חוק מתקופות השמש יותר ממה שימצא זה בחלם ולזה תמצא בצמחים שבהיות השמש בפאת ימין לא יעשו פעולותיהם אך יקנו מזה הכנה לתת פריס בהיות השמש בפאת צפון והוא ימצא להם חוזק הפעולות וכן תמצא בבה שהם יתעברו על הרוב בהיות השמש לפאת צפון אך בהיותו בפאת דרום תתחלש להם קצת הכנה ואין הנה מקום באור אלו הדברים' והנה היה רחב העמודים ארבע אמות להורות על קרבת אלו מטבע ארבע היסודות ולזה גם כן היה עבים ארבע אצבעות ולזה גם כן היה על הכותרות מעשה שוטף באולם ארבע אמות' והנה היתה קומת הכותרות חמש אמות לסבה בעיני אשר היתה מספר החמשה בחצר המשכן כמו שבארנו שם והנה היתה קומת העמודים עם הכותרות בקרוב כמו גובה מבט הנחשת עם גובה המערכה שעליה ינשמו נחמי העולה כי היה גבהם לפי מה שבארנו כמו אחת ועשרים אמה וגובה מבט הנחשת היה עשרים אמה כמו שזכר בספר לז' והנה היו בכל כותרת שתי גלות להעיר שאלו הנמשאים יקבלו הצורה העליונה באמצעות קבולת השפלה ממנה' והנה היו שם בסתי גלות הכותרת טבעה גדילים כי עם שהם מורים על מדרגת הצורה בכלל שהם טבעה והשביעית היא קדש הנה בזה עוד הערה למספר הארבעה כי בכל גלה היו שלשה גדילים ואחד במקום דבוק הגלה העליונה בתחתונה' והנה העמודים שהיו בגלה העליונה ועליהם מעשה שוטף והרמוכים שהיו בתחתונה הנה זה כלו מורה על מציאות הנפש הצומחת כי הזאת השוטף והשירות לא יתכן שיתחדש מן החום לבד כמו שבאר הפילוסוף' והנה הרמוכים שני טורים וכן הענין בעמודים לפי שבזה הורה על שני מינים מהנפש הנממחת האחד בצמחים ואחר בבה מחובר עם המרגשת ובכלל הנה היה זה להעיר על הצורה המכונה ועל הצורה שהיא שלמות לה' והנה היו הרמוכים מזה בטור אחד מהם להעיר על רבוי מיני הצמחים והבה והתחלפותם שהוא בהכרח מצד הצורה' והנה הם היה בזה השיעור כדי שיהיה נאות לרחוק ושאר מה שהיה בו ידמה שיאמר שכבר נעשה לנו לבד ואפשר שחומר כי מפני טבעה לטהרה שם בשיעורו מה שיעיר על מציאות העשירי שהוא קדש כי לו לבדו הטהרה השלימה ולזה היה עשר אמות רחבו והי מהפקעים תחת שפתו עשר באמה גם כן לזאת הסבה' והיה גבהו חמש אמות לסבה אשר היה מספר החמש באלו הדברים אשר בחצר הכהני' והנה היה מרובע מלמטה ועגול מלמעלה כי הטמאות שהיינה מצד החומר אשר יסודותיו ארבעה והטהרה תהיה מצד הצורה וההתבוננות בה כמו שבארנו בספר ויקרא והצורה היא קושרת יסודות החמר ומקיפה בהם ולזה היה העגול מעיר עליה' והי בזה שני טורים פקעים להעיר על הצורה המכונה ועל הצורה אשר בה יהיה הנמשא מה שהוא והיא המשלמת אותו' והנה היה בפקעים צורת בקר כמו שזכרנו להעיר על מציאות הנפש החינית כי מה שהיה בחצר הכהנים מעיר על הצורה הדוממית והצומחת

והחינית כמו שזכרנו' והנה היו פנים עשר בקר כמו נושאים הם להעיר על שהכחות השופעות מהעליונים בפנים עשר המולות מנהיגים היסודות וקושרים אותם ועשה להם דמות בקר בדמיון מה שאמר יחזקאל פני שור בדבר החי' עם שכבר העיר בזה בצורה החינית' והנה היה עביו ארבע אצבעות כמו הענין בעמודים להעיר על מה שמעיר עליו מספר הארבעה אשר הוא סבת הטומאה והוא החומר' והיה עם הפקעים בשפתו ציור פרח שוטף להעיר עם זה על הנפש הצומחת והנה היה מספר הארבע במכוונות בארכם וברחבם ובקומתם והיו ארבעת אופנים מתחת להעיר על מציאות היסודות שהם סבת הטומאה ולזאת הסבה היו שם ארבעת כתפות דבקות בהם לזכות המכוונות' והיו על המסגרות אשר בין השלבים צורות אריות וצורת בקר וצורת כרובים להורות על שאלו הצורות הם עלולות מצורות החיות אשר פניהם פני אריה ופני שור וכפי הכרוב כמו שזכר יחזקאל כאילו יעיר בזה שבנפש השכלים ימצאו אלו הצורות ביותר נכבד שבמציאותם וזה כי האריה הוא המושל בחיות והנכבד שבהם והשור בבהמות וכבר בארנו אמתת זה בראשון ובחמישי מספר מלחמות יי': והיה פיה עגול לסבה בעיני אשר היה פי היס עגול כי הכיורים היו גם כן לטהרה' וזה הכל מחובר ומדובק בעצמו לא במלאכה להעיר על הדבוק שהנה מצד הצורה כי הוא יעיר על מציאות הצורה והמשל כי אם תכרת חבר אחד מבין ותדבקהו במלאכה יעדר ממנו פועל הצורה וזה עדות על שזה ההתאחדות לא יהיה אם לא מצד הצורה' והנה היה גובה האופנים אמה וחצי האמה ומלמעלה מהמכוונה היה גובה אמה וחצי אמה ועם גובה המכוונה יהיו טבע אמות וישלם בזה מספר השבעה אשר הוא מעיר בעצמו על מציאות כל הצורות ולזאת הסבה היו מספר המכוונות עשר וכן הענין במספר הכיורות והיו חמשה מימין וחמשה משמאל לסבה אשר נמצא מספר החמש' במה שהיה בחצר המשכן עם שמספר החמשה מעיר על התכלית מה שהחמר כחיי עליו מן הצורה כי החמיסית היא השכל הנקנה כמו שקדם' והיה מספר הארבעה לכיור לסבה שזכרנו בכל מספר הארבעה שהיה נמצא בזה המקום ולפי שהכיור היה יותר נכבד מהם אם מצד מה שצוייר בו מהדברים אם מצד שאינו בא על טומאה כמו הענין בים הושם הם בצד היותר פחות והוא הצד המזרחי דרומי' והנה לא רצה המלך שיעשה חירס דבר מהדברים אשר בהיכל ובדביר וחלף שהוא היה בקי במלאכת הזהב כמו שזכר בספר דברי הימים מפני עוצם קדושת מה שבהיכל ובדביר כי חירס לא היה ישראלי אבל היה זורי ולזה לא עשה חירס כי אם כלי הנחשת ולא עשה כלי הזהב:

התשעה עשר

הוא להודיע שהוא ראוי שיעשה האדם מלאכת הסם וחפצו בזריות נפלא יותר מזריותו על חפצו הלא מראה כי שלמה המלך עשה את בית יי' בשבע פנים וביתו עשה בשלש עשרה פנים:

העשרים

הוא להודיע שראוי לכל אדם שיסתדל לזכות בשיעשה מקייניו מה שהוא לכבוד הש' הלא תראה כי שלמה אף על פי שהיו לו הקדמות רבות לזכות הבית בחר שיהיה נבנה משלו וישרו ההקדמות לש' ולזאת הסבה נב עשה מביתו כל עבודת בית המקדש בתמידין ומוספין וקרבתם כבוד וקטורת הסמים ושמן למאור ושאר הענינים הכריכים לעבודת הבית:

העשרים ואחד

הוא להודיע עוצם נפלאו' הש' ועוצם הראו' שכינתו בבית המקדש עד שכבר ספר שבצאת הכהנים מן הקדש הענין מלא את בית יי':

העשרים ושנים

הוא להודיע שהמבדק ראוי שיהיו פניו כנגד המתברכין ולזה אמר ויסב המלך את פניו ויברך את כל קהל ישראל ולזאת הסבה צריך בברכת הכהנים שיהיו פניהם כלפי העם:

העשרים ושלושה

הוא להודיע שראוי לברך את השם ית' על הטובה ולתת לו תודה כעל כל אשר נמל מהטוב כי עם שזה דבר ראוי בעצמו הנה עוד בו תועלת להישיר האדם אל שהטובו כלם הם עלולות מהש' ולזה ספר שברך שלמה את יי' על אשר קיים הייעוד הטוב שיעד לרוד חביו מענין המלוכה לבנו ובנין הבית על ידו:

העשרים וארבעה

הוא להודיע שהתפלה ראוי שתהיה באופן שיסלם הדבקות למתפלל עם השם ית' כי אז תהיה התפלה נשמעת יותר ולזה תמצא שכבר התפלל שלמה במקום שיסלם בו הדבקות בס' יותר והוא לפני מוצב יי' שהיה המקום נבחר לדבק בו השפע האלהי עד שאמר יעקב בו מה נורא המקום הזה חין זה כי אם בית אלהים כמו שזכרנו בסוף ספר שמואל ולזה קרא אברהם שם המקום יי' יראה לזאת הסבה גם כן הקדים שמואל לשבח הש' קודם התפלה כי בזה ישלם לו יותר הדבקות בו ולזה ספר שזכר על ברכת לפני מ' יי' ופרש בפיו הסמים והקדים ואמר יי' אלהי ישראל חין כמוך וגו' לשבח הש' תחלה וכבר נכלל זה הסוד בתפלתו וזאת כמו שבארנו בבחורנו לזאת הפרשה:

העשרים וחמשה

הוא בדעות והוא להודיע שהאלה אחד והוא מנהיג השמים והארץ לא כמו שאמרו המאמינים בשכיות לפי שהם יאמרו שהדברים המתחלפי' ראוי שתהיינה התחלופותיהם מתחלפו' ולפי שהדברים

שהדברים השפלים נפסדים והשמים בלתי נפסדים הנה ראוי שתהיה ההתחלה אחת לשמי' וההתחלה אחרת לארץ וכבר זכר שלמה שאין הענין כן במה שאמר אין כמוך אלהים בשמים ומעל ועל הארץ מתחת ביאר בזה שהוא אלוה בשמים ומעל ועל הארץ מתחת והנה עשה בזה כמו התחלת מופת הנחתו שאמר הם אלהים בשמים הם אלהים על הארץ כי אהבנו כראה מהשמים כמות שופעו' בארץ וזה לאות שהמניעים ההם מנהיגים גם כן אלו הדברים השפלים וזה ממה שהוא מבוחר בגלה לל שיש כאן כמות שופעות מהגלגלים לאלו הדברים השפלים ומה יתבאר היות לאלו הדברים המתחלפים התחלה אחת במספר :

העשרים וששה

הוא להודיע שהם' מסניח בעבדיו הדבק' בו השמח' פרטית ובזאת ההשגחה יספיע להם טובות ואם אינם מסודרות להם מפאת העליזים וזהו אמר שלמה אין כמוך אלהים בשמים ומעל ועל הארץ מתחת שומר הברית והחסד לעבדיך ההולכים לפניך בכל לבם כבר באר בזה שאין כח במניעים המסודרים ממנו שהם מנהיגים בשמי' ובארץ לעשות זה כי לא יסנו את תפקידם אך הש' לבדו שליט לעשות זה :

העשרים ושבעה

הוא להודיע שהלברים שיעד הש' אשר חי אפשר בהם מנוולת השגחה פרטית הנה יהיה בהם תנאי בהכרח והוא שהיה המקבל ראוי וזהו תמנח שזכר כי במה שיעד השם ית' לדוד שלא יכרת לו איש מעל כסא ישראל היה תנאי והוא חס ישמרו בכיו את דרכם ללכת לפני הש' כאשר הלך דוד לפניו :

העשרים ושמונה

הוא להודיע שהתפלה על כל הדרכים הן צרכי רבי' הן צרכי יחיד ראוי שתהיה בבית המקדש או נכח בית המקדש ואז תהיה יותר כשומעת וזה מבוחר מדברי תפלת שלמה ומשמעה הש' לו עליה ולאות הסבה מנחנו בדניאל שהיה מתפלל כנגד ירושלים תמיד ומה המקום נתיישר פסק ההלכה להתפלל תמיד כנגד בית המקדש :

העשרים ותשעה

הוא להודיע שלא תועיל התכלה על הדברים הבאים בסבת החטא חס לא תקדם לה התשובה בכל לב ובכל נפש ולזה אמר אשר יחטאו וסבו אליך והודו את שמך והתפללו והתחננו התפלה והתחנה וכבר התבאר שהתשובה הזאת ראוי שתהיה בכל לבם כי בזולת זה לא תקרא תשובה וכבר אמר גם כן ונתת לחים ככל דרכיו אשר תדע את לבבו ואמר גם כן ועשית משפטם לל שיתן להם הראוי להם לפי מה שהם בו :

השלושים

הוא להודיע שאשר הוא יותר המעלה ראוי שיהיה יותר ספל בעיניו לש' ולזה תמנח שזכר כי שלמה פרע על ברכיו לפני הש' תמיד עד כלותו התפלה ומהו למדו שהמלך כשמתפלל כיון שכורע טוב אינו זוקף עד שיפלים תפלתו :

השלושים ואחד

הוא שאשר יש לו להודות הש' על טוב הנניע לו לבדו ועל טוב הנניע לו ולזולתו יודנו תחלה על טוב הנניע לו לבדו ולזה תמנח כי שלמה הודה הש' תחלה על הטוב שהנניע לו לבדו מערך המלכות ובכין בית המקדש ואחר כן הודה אותנו על הטוב שהנניע לו ולישראל והוא אמרו ברוך יי' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל והמשיך לזה התפלה שייסירם השם לסמור מנומתו כדי שתתמיד להם זאת הטובה כמו שהמשיך להודותו על הטוב שהנניע לו לבדו התפלה להתמיד הטוב ההוא :

השלושים ושנים

הוא להודי' עת חכמת הבית ומספר ימי חכמת הבית והנה היה אחר שהקיפו שבעת ימים לחג החלום השביעי באופן שנשאלם בדבר מה לחג החדש השביעי והנה היו ימי החג שבעה להודות על הערת השבעה והרחשון מהם היה קדם והיה מספר ימי חכמת הבית שבעה לזאת ההערה בעצמה והיו סמוכים לשבעת ימי חג הסוכות באופן שיהיו שבעה ושבעה לסבה בעיניו שבחרנו בפרשת פינחס שהיו הקרבנות שבעה ושבעה והנה היה זה בעת שמעיר על השגת השלמו' ביותר שלם שבפנים כמו שבחרנו בפרשת פנחס להעיר על שלמות הבית הזה וההערות הנפלאות אשר בו ובכליו :

השלושים ושלושה

הוא להודיע עונש השגחת הש' על ישראל ולזה תמנח כי מפני שסערה החכמה האלהית ששלמה יחטא לש' חרעו אחרי' ויהיה זה סבה לחרבן הבית ולגלות ישראל מעל אדמתם העליב להזיזו על זה במה שאמר לו כשנראה אליו שנית כדי שיהא נסמך ליי' ויבא את בכני ואת ביתו אחרי' לשמור דרך יי' ולזה הודיעו דבר גלו' ישראל מהארץ וחרבן הבית חס לא ישמרו דרך יי' הוא ובניו וכבר היה גם כן דבר יי' אל שלמה בעת כנותו להזיזו לשמור כל מצות השם ית' ולזאת הסבה בעיניו גם בעת

שחטא ליי' הודיעו הש' העונש שיביא על זרעו בעבור זה החטא כדי שישובו לתקן המעוות ולא נכבד מפני זה להזכיר את נסיו גם לא בזה את בכני אחרת לסמור דרך יי' והיה זה סבה לגלות ישראל מהארץ ולחרבן הבית :

השלושים וארבעה

הוא להודיע שאין ראוי למלך להמעיט ארץ ישראל אבל להרחיבה וכאשר יביא ההכרח לתת ממנה ראוי שיתן מה שהוא יותר מעט התועלת ולזה ספר שהעשרים עיר סנתן שלמה לחידם היו ארץ כבול ואף על פי שכבר נתן לו חידם עיירות אחרות כמו שזכר בספר דברי הימים :

השלושים וחמשה

הוא להודיע שכל מה שעם' שלמ' וסדר בכנין וביתר העניינים אשר עס היה הכל בחכמה כמו שזכר בספור מלכת שבא מדבריה ואחשוב כי כסא המלך היו בו שם מעלות להעיר שהפנתו וחכמתו ותפסוט במה שתחת המדרגה הסביעית מן הצורות והיא הש' כי לא יסב מדד עונש מדרגתו ואמנם יסב האדם חלק מה מנימום הנמצאות וסדרם וישרם ובה ישמתף אל הנבדלים אשר תחת הש' כי הם משיגים גם כן חלק ממנו חלף שהאדם גם כן לא יתכן שיגיע להשגתם כמו שבחרנו בחמשי מספר מלחמות יי' והנה היו אריות נרחים על מעלות הכסא ועל ידותיו כדי שייראו ממנו יותר כי זה הכרחי למלך ובה יגיע התועלת ממנו אל העם אשר תחתיו ללשמרם שלא יקין קצתם לקצתם לירחם מהמלך :

השלושים וששה

הוא להודיע עונש החכמה האלהית במה שהזיזו המלך שלא ירבה לו סוסים ולא ירבה לו נשים כי שלמה עס היותו חכם שבחנשים נכשל בזה כי מחשקו להרבות סוסים היו באים סוחריו המלך עס לקנות לו סוסים ואחשוב גם כן שזה היה סבה להתחתן עם פרעה מצרף אל מה שהיה הומה לרבוני הנסים וזה היה סבה אל שהטו את לבבו באופן שהעלים עיניו מהם והניחם לעבוד אלהים אחרים והיה זה סבה אל שנחלקה מלכות בית דוד וזה היה סבה להעשות עגלי הזהב אשר היה סבה כל זה בסוף להכרית ישראל מעל אדמתו ולהחריב בית המקדש :

השלושים ושבעה

הוא להודיע שתקף שחטא שלמה ליי' הזכיחו בשבט חנשים ובגנעי בני אדם כאשר ייסר את בנו כמו שיעד לדוד בספר שמואל ולזה ספר שתקף זה הקים יי' סטן לשלמה הדד האדומי ורזון בן חלידע :

השלושים ושמונה

הוא להודיע שאין ראוי לאדם שימנח מפני היותו קרוב למלכות להטיח דברים כנגד המלך הלא תראה כי מפני הדבור שאמר ירבעם כנגד שלמה היו עליו חימו' מות עד יום מות שלמ' ולא הועיל לו בזה הערך השררה אשר מנחו המלך עליה ובעבור הדבור מהייעוד שיעדו הכביח סימלך על עשרת השבטים לא היה לו להתנאות כנגד המלך כן יסיר סכלותו ממנו הטוב ההוא הלא תראה כי דוד אף על פי שיעדו שמואל סימלך על ישראל לא נתנחה על שאלו וגם בכפלו בידו בעת שהיה רודפו חלק לו כבוד בדבריו ולא הכיח חים מעבדיו להרע לו :

השלושים ותשעה

הוא להודיע שראוי לאדם לעשות בחכמה מעשיו כפי מה שאפשר ולא יקצר בזה מפני היותו שלוח מהשם ית' כי השם ית' יבקש תמיד בדברים הסבות הנאותות כאשר היה אפשר זה ולזה תמנח שפחד שמואל ואמר אך חלך ושמע שאלו והרנני ולזה תמנח שכבר המתין אחיה שיבא ירבעם מירושלם קודם שיגיד לו יעוד המלוכ' כדי שלא ישמע איש דבריהם ולזה גם כן המתין לדבר עמו בשדה כדי שיוכלו לראות חס יש חים שיוכל לשמוע דבריהם וכאשר ראה כי אין חים אז הנד לו זה כי חס היה מגיד לו זה במקום רוחים היה הדבר מגיע אל המלך ויהי מפני זה הנביא יירבעם בסכנה והיה זה כלי אל שלא תתקיים הנבואה כי המלך ישתדל בכל עת חס ידע זה להמית את ירבעם ולא יועילו ברחו אל מלך מצרים כי יש כח למלך לתת סחד רב למלך מצרים להמיתו והנה לא היה ירבעם באופן מהמעלה שתדבק בו ההשגחה הפרטית להכילו :

הארבעים

הוא להודיע שכבר תשוב המלוכה בכללה לזרע דוד וכבר למדנו זה מאמרו וחענה את זרע דוד למען זאת אך לא כל הימים ולפי שזה לא היה כלל לא בבית ראשון ולא בבית שני כי לא שבו עס כי חס יהודה ובנימין ידענו שעוד ימלך מלך לדוד על כל ישראל ואותו המלכות לא יסור לעולם כמו שהתבאר מדברי דניאל :

וילך

והשיבו לו כי אין להם חלק בדוד ולא נחלה בנב ישי שיחשו חס יפרדו ממנה כל מורעו ואם לו ראה ביתך דוד כל ראה הכי פנאחר לך למלך בו מה הוא כי בחמת לא תמלך על ישראל וסרו ממנו והיו הולכים להם אז שלח להם המלך רחבעם את חדורם אשר על המים להפיקם ולדבר אליהם דבריו והם רנמו בו חזן וימת והמלך

ולא שמע המלך אל העם להקל עולם כאשר אמרו לו: מה לנו חלק בדוד? כמשמע דרך שאלה כלומר מה לנו עוד בו כיון שאינו שומע בקולנו ואמר סיכוד עולינו מי יכריחנו להיות לנו חלק בננומה סוכר דוד לפי שהוא היה תחילת המלוכה קורח בנו חזן בן דוד וכן ודוד עבד נשיא להם לעולם וית מה כמו לא ואמר לית לכת חולק בדוד ולא אחסנא בכר ישי

רחבע' הוצר להתחזק לעלות במרכבה תכף לנכס לירוש' כדי שלא ימיתוהו: זולתי שפט יהודה לבדו לרבו שפט יהודה ביהם אל שפט בנימן לא חשב שפט בנימן מצורף שנחלת בני בנימן היתה תוך נחלת בני יהודה: ואת כל בית יהוד' ובנימן ויתר העם זה לאות שמלך על יהודה ובנימן גם היה עמו משאר השבטים חת אמרו ויתר העם ואחשבו שהיו יושבים בירוש' מכל השבטים ואת' נשאר לרחבעם גם חפסר כי משפט שמעון נשאר מעט במלכות רחבעם כי נחלת שמעון היתה מפורדת תוך נחלת בני יהודה כמו סוכר בספר יהושע: שוכו חס' לביתו כי מאתי כהיה הדבר הזה מניד שהחולק על כוננת השם וכוננו לא יכל: ויבן ירבעם את שכם בהר חפר' כל שחוק בנינו והס' על העיר בדרך שהיה ראוי להיות עיר מלוק' וכן הרבו בחמרו ויבן את פנואל רובה לומר שחוק בנימ' כי כבר הן המקומות ההם בניימ' קודם זה: חס

רשי

ראה ביתך בית המקדש שבנית לך לבדך יהיה: חדורם הוא חדורים: ואת שפט בנימן העומדי על הגבול שהיה גבולם ובנימן היה גבולם שמוך זה לזה: חס

ולא שמע המלך אל העם כי היתה סבה מעם יהודה למען הקים את דברו אשר דבר יהודה ביד אחיה השלני אל ירבעם בן נבט: וירא כל ישראל כי לא שמע המלך אלהם וישבו העם את המלך דבר לאמר מה לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי לאהליה ישראל עתה ראה ביתך דוד וילך ישראל לאהליו: ובני ישראל הישבים בערי יהודה ומלך עליהם רחבעם: וישלח המלך רחבעם את אדרם אשר על דרומם וירגמו כל ישראל בו אבן וימת והמלך רחבעם התאמץ לעלות במרכבה לנוס ירושלים: ויפשעו ישראל בבית דוד עד היום הזה: והיו כששמע כל ישראל כי שב ירבעם וישלחו ויקראו אתו אל העדה ומליכו אתו על כל ישראל לא היה אחרי בית דוד זולתי שבט יהודה לבדו: ונבאו רחבעם ירושלים ויקהל את כל בית יהודה ואת שבט בנימן מאה ושמונים אלף בחור עשה מלחמה להלחם עם בית ישראל להשיב את המלוכה לרחבעם בן שלמה: והיו דבר האלהים אל שמעיה איש האלהים לאמר: אמר אל רחבעם בן שלמה מלך יהודה ואל כל בית יהודה ובנימן ויתר העם לאמר: כה אמר יהוה לא תעלו ולא תלחמו עם אחיכם בני ישראל שובו איש לביתו כי מאתי נהיה הדבר הזה וישמעו את דבר יהוה וישבו ללכת כדבר יהוה: והיבן רבעם את שכם בהר אפרים וישב בה ויצא משם ויבן את פנואל: ויאמר ירבעם כלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד:

לא שמע ה' נסר בשמואל חלק א' ססן יד: אלהם י' חס' נס' וס' נסר לקמן בס' יג: על כל ישראל כ' דסמי בקריא וס' ושמתיא דרפה על כל ישראל' בחברון מלך דשמואל' ויסלך דוד על כל ישר' דשמואל' וילא קביל מלכא מן עמא ארי הוית פלוגתא מן קדם י' בריל לאקמא ית פתגמיה דמלל י' ביד אחיה שילונגא על ירבעם בר נבט: וחזו כל ישראל ארי לא קביל מלכא מנהון ואתיבו עמא ית מלכא פתגמא למימר לית לנא חולק בדוד ולא אחסנא בכר ישי נבר לקרוד ישראל בען מלוד על אנש ביתך דוד ואול ישראל לקרודו: ובני ישראל היתבין בקרנא דבית יהודה ומלך עליהון רחבעם: ושלח מלכא רחבעם ית אדרם דממנא על מסקי מסין ורגמו כל ישראל יתיה באבנא ומית ומלכא רחבעם אתקף למסק ברתוכא למפק ירושלים: ומרדו בית ישראל בבית דוד עד יומא הדין: והוה בר שמעו כל ישראל ארי תב ירבעם ושלחו וקרו יתיה לורת בנשתא ואמליכו יתיה על כל ישראל לא הוה בתר בית דוד אלהן שבטא דיהודה בלחודוהי: ואתא רחבעם לירושלים ובגשית כל בית יהודה וית שבטא דבית בנימן מאה ותמנן אלפין נבר נבר עבדי ק קרבא לאנחא קרבא עם בית ישראל לאתכא ית מלכותא לרחבעם בר שלמה: והוה פתגם נבואה מן קדם י' עם שמעיה נבא ד' למימר: אמר לרחבעם בר שלמה מלכא דבית יהודה ולכל שבטא דבית יהודה ושבטא בנימן ושאר עמא למימר: כדנן אמר י' לא תקסון ולא תניחו קרבא עם אחיכון בני ישראל תובו נבר לביתיה ארי מן קדם מימרי הוה פתגמא הדין וקבילו לפתגמא ד' ותבו למיזל כפתגמא ד' ונבא ירבעם ית שכם בטורא דבית אפרים ויתב בה ונפק מתמן ונבא ית פנואל: ואמר ירבעם בלביה בען דלמא תתוב מלכותא לבית דוד:

רח' ראה ביתך בית המקדש ועל חיה בית תמלו' כי לא על בית ישראל וית כען מלך על אינש ביתך דוד' ובלד' ראה ביתך דוד זה בית המקדש: וימלך עליהם רחבעם' מלך עליהם והיו כוז' וישא חברהם והדומים לו: את חדורם' שלח אותו חדורם שיסובו אליו' ויקבלוהו למלך ורגמוהו וכיון שידע רחבעם כי רגמוהו ידע כי הקשר חמין והתאמץ לרכוב ולנוס: ויהי כשמוע כל ישראל' אחר שהלכו כל ישראל לאהליהם וירבע' שב למקומו אשר היה עם בית חביו ומשפחתו כועדו ישראל ולא נזכר בחיה מקום ואפשר שחזרו לשכ' ומפני זה בנה אותו להיות לו לבית מלוכה ושלחו' וקראו ירבעם שיבא אל העדה במקום שנתקבצו עם והמליכו אותו על כל ישראל: שפט יהודה לבדו' כבר כתבנו כי שפט בנימן בכלל שפט יהודה כי ירושלים בן שניהם היתה ומי שימלך בירושלים בודאי ימלך על שניהם לפיכך בכלל שפט בנימן בכלל שפט יהודה: ויבן ירבעם את שכם' לא נזכר לומר כי חרבה היתה מעת שהחריב אותה חבימלך כי לא יתכן ש שהניחנה חריבה יותר ממהלכים שנה ועוד כי עם התקבצו ישראל להמליך רחבעם ודאי עיר במיה היתה אלא כי ויבן שחוק חומות העיר ובנה בו היכל מלך וכן ויבן את פנואל לא שהיתה חריבה מעת שנתן גבעון מגדל פנואל אלא שחוק בנימו כי חסם שמה ילחם עמו רחבעם והזק שני חלה הערים כי גם כן רחבעם בנה ערי מכוזות כמו שאומר בלה: חס

והי המלך שלמה' ולשלמה שנים עשר נציבים' והימים אשר מלך שלמה' ומליכו אתו על כל ישראל' מלך בעשא בן אחיה' וזכר תורת משה' כל אלהי אנשי מלחמה דדברי הימים' כי נמשח דוד' ומלך דוד' ובבני אבי בי רצה להמליך' ודוד בן ישי מלך' וימלך שלמה בירושלים דדברי הימים' וישחטום הכהנים דדה' וישלח יחזקיהו' וצפירי עזים לחטיא' הבאים מהשבי' ויתנהו אלהים מלך: יא נקרא איש האלהים וסימ' משה' אלקנה' שמואל' דוד' שמעיה' מיכה' אמוץ' אליהו' אלישע' עזרי' חנן בן גדליהו: אמרה בלבו דוקא בלבו' וסימ' הלכן מאה שנה יולד' עשו' ירבעם' נבל' והבד' המן' אמר בלבו מי יודני ארץ' אמר בלבו לא תדרוש' אמר בלבו שכה אל' אמר בלבו לא תמוט:

בחדש השמיני דרש להם הוה חדש החסוף ובו ראו החג לחיות : ברח מלכו
 לעזוב כוב קונטולוכיר בלעג : והנה חיש האלהים : זה היה ערו : מוצח מוצח
 שכתוב חלושכדן : ועצמות חרם : של ירבעם זה חלל שחלק לו כבוד : ונתן ביום
 ההוא : הנביא מופת לדבריו ביום שנתכבד זה לכס האות המזבח נקדע היום

ויעל על המזבח אשר עשה : העלה עליו עולות וזבחים : אשר ברח מלכו : אשר
 הוציא מלכו וכן כי מלכך אתה בודחם מוציחם וכדברי ר. ל. שאור בודה להם
 ומחמתן פי מוציח וית דעל מרעותיה : מלכו : מלכך כתיב רל אשר ברח מלכך
 מועדי יי ולא ראינו חם עשה כן בסאר המועדי כמו בחג הסכות ואפסר כי באותו

מאליו נספק הדטן
 לארץ : ותיבש ירו
 נקס הקדוש כרוך הוה
 על כבודו של כדק
 יותר מכבודו עומד
 ומקטיר לעבודה זרה
 לא יבשה ירו ובשבל
 לעז הדדיק יבשה ירו
 : חלהך : ולא חלה
 עדין עומד במרדו :
 ותהי כבדחשונה
 עומד ומקטיר לעבודה
 זרה : וסעדה : חול :
 ונביא אחד : נביא
 הסקר : יושב בבית
 חל : ואינו מסס חלל
 מסמרון : בא

זמן היה תחלת מלכותו כמו
 שכתבו למעלה לפיכך חמר כי
 חב זה ברח מלכו והוה דק
 לאחרים וכדברי רול חף שכתוב
 וימים טובים ברח ירבעם מלכו
 הוה דכתיב אשר ברח
 מלכו מלכך כתיב מלכך שכתוב
 יי : ויעל על המזבח להקטיר :
 ירבעם עלה על המזב להקטיר :
 והנה חיש חלהים : חרול סהוה
 עירו הנביא וחמת הוה כי בימי
 ירבעם נבא ועליו נבא כמו ש
 שכתוב בלברי הימים ונחזות
 עדוה החוה על ירבעם בן נבט :
 מוצח מיבט : כן דק הקריאה
 כמו שכתוב חברה חברה
 יעקב יעקב משה משה שמואל
 שמואל וכדברי רבותינו זל מוצח
 שכתוב חל ומבט שדן : הנה כן
 כולל : יהיה כולל : ועצמות חל
 חמר עצמות חרם לבי ססורפין
 על המזב עצמות חמה בעולות
 חמר יעלו עליו חמ סירפיו עליו
 עצמות חרם וכן עשה יאסיהו
 כמו שכתוב ויקח חת העצמות
 מן הקברים ויסרף על המזבח
 וכדרש עצמות ירבעם רל חלל
 שחלק כבוד למלכות : חל נח חת
 פני יי חלהך : כלומר סהוה
 סלחך וחמה סלוחו וחזי חרע כי
 יסמע חלך וירח ממנו וחלה חת
 פניו סיסי ירו חליו וכדברי רול
 חלהך ולא חלהי ועוד בחזה
 פניס יקרא חותו חלהי והוה עומד
 ומקריב לעבודה זרה חף על פי
 כן ויחל חיש חלהים : ותהי
 כבדחשונה : סהניע חותה
 כדכונן ככתחילה וכדברי רול
 חם תכתום חת החול במכתם
 חן חתה מועיל כלום : מה
 ברחשונה עומד ומקריב לעז חף
 חמר כן עומד ומקריב לעבודה
 זרה : וסעדה : בקוק חתק : כי
 כן כוה חותי : המלחך סדכר
 עמי בדכר יי ולמה מנעהו מ
 מלחלול ולסתות במקום ההוה
 לפי סחסור להכנס לעיר עובדי
 עז חם לא להתרו בהם ולמנעם
 חו לדכר להם בסס יי לפי סידחו
 העס כי לא ככנס סס חלל לסכר
 כבוחתו בלכד מנעהו מלחלול
 גלסתות סס ולפי סלח חכר דק
 העיר ההוה ולא ישוב סס מנעהו
 מלסוב בדק אשר בא בה :

והנה איש אלהים בא מיהודה בדבר
 יהוה אל בית אל וירבעם עמר על
 המזבח להקטיר : ויקרא על המזבח
 בדבר יהוה ויאמר מוצח מוצח כה
 אמר יהוה הנה בן נולד לבית דוד
 ואשיהו שמו ונבט עליה את כהני
 הבמות המקטירים עליה ועצמות
 אדם ישרפו עליה : ונתן ביום ההוא
 מופת לאמר זרה המופת אשר דבר
 יהוה הנה המזבח נקדע ונשפך
 הדשן אשר עליו : והי כשמע הפלך
 את דבר איש האלהים אשר קרא
 על המזבח בבית אל וישלח ירבעם
 את ירו מעל המזבח לאמר תפשהו
 ותיבש ירו אשר שלח עליו ורית
 יכל להשיבה אליו : והמזבח נקדע
 וישפך הדשן מן המזבח כמופת
 אשר נתן איש האלהים בדבר יהוה :
 ויען הפלך ויאמר אל איש
 האלהים חל נבט את פני יהוה
 אלהיך והתפלל בעדי ותשב ירי
 אלי ויחל איש האלהים את פני
 יהוה ותשב יד הפלך אליו ותהי
 כבדחשונה : וידבר הפלך אל איש
 האלהים באה אתי הביתה וסעדה
 ואתנה לה מתת : ויאמר איש
 האלהים אל הפלך אם התן לי
 את חצי ביתך לא אבא עמך ולא
 אכל לחם ולא אשתה מים במקום
 הזה : כי כן צוה אתי בדבר יהוה
 לאמר לא תאכל לחם ולא תשתה
 מים ולא תשוב בדך אשר הלכת :
 וילך בדך אחר ולא שב בדך אשר
 בא בה אל בית אל :
 ונביא אחר זקן ישב בבית אל

והא נביא דיי אתא משבט
 יהודה בפרגמא דיי לבית אל
 וירבעם קאם על אנורא ל
 לאקטרא : ואתנבי על אנורא
 בפתגמא דיי ואמר מדבחה מדבחה
 ברנן אמר יי הוה ברך מרגילי
 לבית דוד ואשיהו שמה וינכיס
 עלך ית בומרי בכתא דאסיקו
 בוסמין עלך ונרמי אנשית יוקרון
 עלך : ויתן ביומא ההוה אתא
 למימר רמא אתא די מליל יי
 דתדעון די שלחני יי הוה מדבחה
 מתבוע ומשתפיד קטמא די עלוהי
 : והוה כד שמע מלכא ית פתגמא
 דנביא דיי דאתנבי על אנורא
 בבית אל ואושיט ירבעם ית ידוה
 מעלוי מדבחה למימר אחרוהי
 ויבשרת ידוה דאושיט עלוהי ולא
 יכל לאתבותה לתיה : ומדבחה
 אתבוע ואשתפיד קטמא מן מ
 מדבחה כארמא דירב נביא דיי
 בפתגמא דיי : ואתיב מלכא ואמר
 לנביא דיי צלי בעז קדם יי אלך
 ובעי מן מדמורי ורעתוב ידי לי
 וצלי נביא דיי קדם יי ותברת ידא
 דמלכא ליה והות פקרמיתא :

והנה נביא דיי אתא משבט
 יהודה בפרגמא דיי לבית אל
 וירבעם קאם על אנורא ל
 לאקטרא : ואתנבי על אנורא
 בפתגמא דיי ואמר מדבחה מדבחה
 ברנן אמר יי הוה ברך מרגילי
 לבית דוד ואשיהו שמה וינכיס
 עלך ית בומרי בכתא דאסיקו
 בוסמין עלך ונרמי אנשית יוקרון
 עלך : ויתן ביומא ההוה אתא
 למימר רמא אתא די מליל יי
 דתדעון די שלחני יי הוה מדבחה
 מתבוע ומשתפיד קטמא די עלוהי
 : והוה כד שמע מלכא ית פתגמא
 דנביא דיי דאתנבי על אנורא
 בבית אל ואושיט ירבעם ית ידוה
 מעלוי מדבחה למימר אחרוהי
 ויבשרת ידוה דאושיט עלוהי ולא
 יכל לאתבותה לתיה : ומדבחה
 אתבוע ואשתפיד קטמא מן מ
 מדבחה כארמא דירב נביא דיי
 בפתגמא דיי : ואתיב מלכא ואמר
 לנביא דיי צלי בעז קדם יי אלך
 ובעי מן מדמורי ורעתוב ידי לי
 וצלי נביא דיי קדם יי ותברת ידא
 דמלכא ליה והות פקרמיתא :

ומלל מלכא עם נביא דיי עול
 עמי לביתא וסעוד ואתן לך מתנא
 : ואמר נביא דיי למלכא אם תתן
 לי ית פלגות ביתך לא אעול עמך
 ולא איכל לחמא ולא אשתי משא
 באתרא דדיו : ארי בן פקר יתי
 בפתגמא דיי למימר לא רתובל
 לחמא ולא תשתי תפן מלא ולא
 תתוב בארמא דאולתא : ואול
 בארמא אחרתי ולא רב באורמא
 דאתא בה לבית אל :

והנה נביא דיי אתא משבט
 יהודה בפרגמא דיי לבית אל
 וירבעם קאם על אנורא ל
 לאקטרא : ואתנבי על אנורא
 בפתגמא דיי ואמר מדבחה מדבחה
 ברנן אמר יי הוה ברך מרגילי
 לבית דוד ואשיהו שמה וינכיס
 עלך ית בומרי בכתא דאסיקו
 בוסמין עלך ונרמי אנשית יוקרון
 עלך : ויתן ביומא ההוה אתא
 למימר רמא אתא די מליל יי
 דתדעון די שלחני יי הוה מדבחה
 מתבוע ומשתפיד קטמא די עלוהי
 : והוה כד שמע מלכא ית פתגמא
 דנביא דיי דאתנבי על אנורא
 בבית אל ואושיט ירבעם ית ידוה
 מעלוי מדבחה למימר אחרוהי
 ויבשרת ידוה דאושיט עלוהי ולא
 יכל לאתבותה לתיה : ומדבחה
 אתבוע ואשתפיד קטמא מן מ
 מדבחה כארמא דירב נביא דיי
 בפתגמא דיי : ואתיב מלכא ואמר
 לנביא דיי צלי בעז קדם יי אלך
 ובעי מן מדמורי ורעתוב ידי לי
 וצלי נביא דיי קדם יי ותברת ידא
 דמלכא ליה והות פקרמיתא :

ומלל מלכא עם נביא דיי עול
 עמי לביתא וסעוד ואתן לך מתנא
 : ואמר נביא דיי למלכא אם תתן
 לי ית פלגות ביתך לא אעול עמך
 ולא איכל לחמא ולא אשתי משא
 באתרא דדיו : ארי בן פקר יתי
 בפתגמא דיי למימר לא רתובל
 לחמא ולא תשתי תפן מלא ולא
 תתוב בארמא דאולתא : ואול
 בארמא אחרתי ולא רב באורמא
 דאתא בה לבית אל :

והנה נביא דיי אתא משבט
 יהודה בפרגמא דיי לבית אל
 וירבעם קאם על אנורא ל
 לאקטרא : ואתנבי על אנורא
 בפתגמא דיי ואמר מדבחה מדבחה
 ברנן אמר יי הוה ברך מרגילי
 לבית דוד ואשיהו שמה וינכיס
 עלך ית בומרי בכתא דאסיקו
 בוסמין עלך ונרמי אנשית יוקרון
 עלך : ויתן ביומא ההוה אתא
 למימר רמא אתא די מליל יי
 דתדעון די שלחני יי הוה מדבחה
 מתבוע ומשתפיד קטמא די עלוהי
 : והוה כד שמע מלכא ית פתגמא
 דנביא דיי דאתנבי על אנורא
 בבית אל ואושיט ירבעם ית ידוה
 מעלוי מדבחה למימר אחרוהי
 ויבשרת ידוה דאושיט עלוהי ולא
 יכל לאתבותה לתיה : ומדבחה
 אתבוע ואשתפיד קטמא מן מ
 מדבחה כארמא דירב נביא דיי
 בפתגמא דיי : ואתיב מלכא ואמר
 לנביא דיי צלי בעז קדם יי אלך
 ובעי מן מדמורי ורעתוב ידי לי
 וצלי נביא דיי קדם יי ותברת ידא
 דמלכא ליה והות פקרמיתא :

ומלל מלכא עם נביא דיי עול
 עמי לביתא וסעוד ואתן לך מתנא
 : ואמר נביא דיי למלכא אם תתן
 לי ית פלגות ביתך לא אעול עמך
 ולא איכל לחמא ולא אשתי משא
 באתרא דדיו : ארי בן פקר יתי
 בפתגמא דיי למימר לא רתובל
 לחמא ולא תשתי תפן מלא ולא
 תתוב בארמא דאולתא : ואול
 בארמא אחרתי ולא רב באורמא
 דאתא בה לבית אל :

והנה נביא דיי אתא משבט
 יהודה בפרגמא דיי לבית אל
 וירבעם קאם על אנורא ל
 לאקטרא : ואתנבי על אנורא
 בפתגמא דיי ואמר מדבחה מדבחה
 ברנן אמר יי הוה ברך מרגילי
 לבית דוד ואשיהו שמה וינכיס
 עלך ית בומרי בכתא דאסיקו
 בוסמין עלך ונרמי אנשית יוקרון
 עלך : ויתן ביומא ההוה אתא
 למימר רמא אתא די מליל יי
 דתדעון די שלחני יי הוה מדבחה
 מתבוע ומשתפיד קטמא די עלוהי
 : והוה כד שמע מלכא ית פתגמא
 דנביא דיי דאתנבי על אנורא
 בבית אל ואושיט ירבעם ית ידוה
 מעלוי מדבחה למימר אחרוהי
 ויבשרת ידוה דאושיט עלוהי ולא
 יכל לאתבותה לתיה : ומדבחה
 אתבוע ואשתפיד קטמא מן מ
 מדבחה כארמא דירב נביא דיי
 בפתגמא דיי : ואתיב מלכא ואמר
 לנביא דיי צלי בעז קדם יי אלך
 ובעי מן מדמורי ורעתוב ידי לי
 וצלי נביא דיי קדם יי ותברת ידא
 דמלכא ליה והות פקרמיתא :

ומלל מלכא עם נביא דיי עול
 עמי לביתא וסעוד ואתן לך מתנא
 : ואמר נביא דיי למלכא אם תתן
 לי ית פלגות ביתך לא אעול עמך
 ולא איכל לחמא ולא אשתי משא
 באתרא דדיו : ארי בן פקר יתי
 בפתגמא דיי למימר לא רתובל
 לחמא ולא תשתי תפן מלא ולא
 תתוב בארמא דאולתא : ואול
 בארמא אחרתי ולא רב באורמא
 דאתא בה לבית אל :

רלבג

הנה בן כולל לבית
 דודי הכנז בן יהיה
 כולל חך הנביאים
 רוחים הדברים ה
 העתידים כאילו הם
 הווים : חל נח חת פני
 יי חלהך והתפלל ב
 בעדי זה פלא כי חם
 רב חטאי ירבעם ה
 הסכים הסי לסמוע
 תפלת הנביא לכפלו
 ואפסר כי עשה זה
 כדי שישוב בתשובה
 בדלותו חלו המופתים
 ועס כל זה לא סב
 ירבעם מדרכו הרעה
 כמו סספר אחר זה :
 לא תחבל לחם ולא
 תשתה מים : ידמה
 סנחה הסס יתב כוה
 להעיר סחין בהס
 תועלת והכחה כי כלס
 יחכנו בסוף בעבור
 זה חסחא : ונחהו
 סלח ישוב בדך אשר
 בא בה אל בית אל
 כאילו יעיר כי דכנו
 אשר דך בה ללכת
 לבית אל לחמר חלו
 הדברים אשר חמר
 סס חן כה תועלת כי
 לא הועילו סס דכרו
 כלום לעוכם מרי
 ירבעם : ויבא

הנה בן כולל לבית
 דודי הכנז בן יהיה
 כולל חך הנביאים
 רוחים הדברים ה
 העתידים כאילו הם
 הווים : חל נח חת פני
 יי חלהך והתפלל ב
 בעדי זה פלא כי חם
 רב חטאי ירבעם ה
 הסכים הסי לסמוע
 תפלת הנביא לכפלו
 ואפסר כי עשה זה
 כדי שישוב בתשובה
 בדלותו חלו המופתים
 ועס כל זה לא סב
 ירבעם מדרכו הרעה
 כמו סספר אחר זה :
 לא תחבל לחם ולא
 תשתה מים : ידמה
 סנחה הסס יתב כוה
 להעיר סחין בהס
 תועלת והכחה כי כלס
 יחכנו בסוף בעבור
 זה חסחא : ונחהו
 סלח ישוב בדך אשר
 בא בה אל בית אל
 כאילו יעיר כי דכנו
 אשר דך בה ללכת
 לבית אל לחמר חלו
 הדברים אשר חמר
 סס חן כה תועלת כי
 לא הועילו סס דכרו
 כלום לעוכם מרי
 ירבעם : ויבא

מסמרון ובה לבית אל ויבט סס וחף על פי סלח היה באותו הסרק עיר סמרון כנויה ערוך סהרי עמרי כנה חת העיר היה סס מתחילה פרז ועמרי קנה הסר ונכה
 סס העיר חו סהיה סס עיר מתחילה פמו סתגנס יונתן ויקן חת הסר חכן ית כרכח חלל סעמרי חוק הכנין וקרח לעיר סס אחר : ויספרום

מלכים א יג רלבג

ויבא בנו ויספר לו הנה בנו האחד התחיל הספור במה שעשה איש האלהים בבית אל ובנו אחר ספר הדברים אשר דבר אל המלך באופן שבניו ספרו לו חלו הספורים לחביהם: תחת האלהי חלמי בלעז והיה יושב עם להיות לו לכל: כחש לו: ראוי שיפול ספק חזק לא נענש זה הנביא אשר השיבו שאמר לו בסם יי אשר לא צוהו לדבר וכבר כתבאר בתורה שהעושה זה חייב מיתה בידי שמים ועוד יפול ספק למה נענש הנביא אשר בא מיהודה והנה חשב כי דבר יי חלוי שישוב בבית אל ויחלם עם לחם כי כן מצאנו אברהם סנהוה העם יתב טעלה את בנו לעולה ואחר כן צוהו סנית שלא יפלו ידו אל הנער ואלוהם התשובה בזה הספק הפני לא תקפה מחד לפי מה שבארנו

אנחנו בענין עקדת יצחק וזה שהש"י לא שב מצונו הראשון אבל באר לו שצונו היה באמרו והעלהו עם לעולה שיעלהו עם בעבור העולה כדי שיתחזק יצח בעבודת הש"י כמו שבארנו עם וחמס בזה המקום היה שב הש"י מצונו הראשון וזה לא יתכן שיהיה ומפני זה היה ראוי שיתן אל לבו הנביא אשר מיהודה כי נביא סקר הוא ולא יאמין לדבריו ובכחן הותר זה הספק ואלוהם הספק הראשון יש בהקדמו מהקדמו וידמה כי לרוב עונותיהם עם הסתיר הש"י פניו מהם ולא ענשם על חטואיהם כדרך אמרו לא חפקי על בנותי כי תזנינה וגו' הלא תראה כי להבנת הש"י יהודה וירושלם ענש את רחבעם והעלה עליו מלך מצרים בשנה החמישית למלש ולא התחיל לחטוא עד השנה הרביעית כמו שנזכר בספר דה ואלוהם ירבעם לא שמעו ה' ויפיו וסוף קול כונס והנה נעשה קול כונס פלא אחר בזה הענין פלא אחר והוא שהשרה השם כנחוחו לנביא הסקר ויותר נפלא מזה ש שכבר הניע לו הנבוהו בהקצן לפי הנראה וחלש שאכסר שנחמ' שהנביא אשר מיהודה וכני הנביא הזקן היו יושבים אל השולחן ונח דבר יי אל הנביא הזקן בחלום וידמה שכמו שהשרה הש"י הסכינה על בלעם בעבור ישראל וחלש שלא היה נביא כי חס קוסם כן ספק רחוז על זה הנביא הזקן בעבור חטא חיס האהים והיה זה מדה כנגד מדה הוא החמי' נבי' הסקר במה שלא היה ראוי להאמינו וחלפלו חס היה נביא חמת והוכרך מפיו לשמוע דבר יי על דבר ענשו וחטאו אשר חט'

אלהם יגזם בספרא וסימ' וירא כל ישראל ויועץ המלך ועש' שני ענלי' וידבר אלהם אביהם קום עלה לקראת מלאכי מלך שמרון מה משפט האיש וישבו אליו והוא לא זה הדרך וישלח רכב כוס שני ויקבץ מלך ישראל את הנביאים ויקבץ יהוא את כל העם ויפל אחיהו ויקרא המלך יהואש ויקראו אל

רשי

בא וכן הוא חומר בפרשת יאשיהו וימלטו עצמותיו את עצמות אשר בא משמרן: אל הנביא נביא הסקר: אשר השיבו לאלים האלהים מכאן אמרו גדולה לנימח שמסרה שכינה על נביאי העל: ויקראי הנביא הזקן: אל חיס האלהים לנביא אשר השיבו עם זה לרכוב עליו חיס האלהים: בקברו

רק

ויספרו חמר ויספרו אחר שאמר ויבא בנו ויספר לו פירוש כי תחילה בא בנו האחד והיה מספר לו אשר עשה איש האלהים בעבודו מספר באו שאר בניו גם כן ויספרו הדברים לחביהם כמו שהיה מספר הראשון: ויראו בניו את הדרך יי וחחיוהו כמו יורחו בפתח הוד מכנין הפעיל כלומר שהראו לחביהם הדרך אשר הלך בה ויש לפרשו כמשמעו ופירושו וכבר ראו בניו הדרך אשר הלך והאמרו לחביהם בדרך זו הלך: כי דבר חלי פי כי דבר בא חלי כלומר דבר נבואה בא על ידי מלאך שאמ' לי בדבר יי: כחש לו כי נביא סקר היה והוא החזן לדבריו ונענש בזה כי היה לו לחקור ולשאל עליו חס הוא נביא חמת והוא עבר על דברי עמו לפיכך היתה מיתתו בידי שמים שנאמר אשר לא ישמע אל דברי הנביא אשר ידבר בשמי חכני אדרם מינו כל סק חס הוא עמו לא ישמע אל דברי עמו אשר דבר בסם יי: אל הנביא אשר השיבו בעבור אשר מדה פי יי נביא חמת לא באה חלוי הנבואה ונראה אל נביא הסקר לנודך להדיע לנביא חמת חטאו ונענשו וזל חמת גדולה לנימח שמקרכת את החחוקי ומרחקת את הקרובים ומסרה שכינה על נביאי העל: ויקרא אל חיס האלהים כתרנו ואיתנבי על נביא דיי דאתח משבט יהוד' וימ כי הנבואה באה אל חיס האלהים כמו שאמר ויקרא אל חיס האלהים ומה שאמר אל הנביא אשר השיבו פירוש אל הנביא אשר השיבו הנביא הזקן ובדברי רז' אשר היסב לא כאמר אלא אשר השיבו מלמד שעל נביא הסקר שרתה רוח הקדש: אל קבר חביתקי' שלא ישוב אל ארץ יהוד' וימות עם כי בדרך ימות ובאמרנו לנביתך רמו לו כי נבלה תהיה גימתו כלומר מושלכת בדרך או כל נוף מת יקרא נבלה בין של בהמה ועוף בין של חס ואפילו בדיק כמו נבלתי יקומן: ויחבם לו החומר הנביא הזקן חבס החומר לנביא יי אשר השיבו מן הדרך ואמר הידיעה חמר הכנוי כמו נקראוהו הילד והדומים לו: וחומר

ויבוא בנו ויספר לו את כל המעשה אשר עשה איש האלהים היום בבית אל את הדברים אשר דבר אל המלך ויספרו לאביהם: וידבר אלהם אביהם אי זה הדרך הלך ויראו בניו את הדרך אשר הלך איש האלהים אשר בא מיהודה: ויאמר אל בניו חבשו לי החמור וחבשו לו החמור ורכב עליו: וילך אחרי איש האלהים וימצאוהו ישב תחת האלה ויאמר אליו האלה איש האלהים אשר באת מיהודה ויאמר אני: ויאמר אליו לך אתי הביתה ואכל לחם: ויאמר לא אוכל לשוב אתך ולבוא אתך ולא אוכל לחם ולא אשתה אתך מים במקום הזה: כי דבר אלי בדבר יהוה לא תאכל לחם ולא תשתה שם מים לא תשוב ללכת בדרך אשר הלכת בה: ויאמר לו גם אני נביא כמוך ומלאך דבר אלי בדבר יהוה לאמר השבהו אתך אל ביתך ואכל לחם וישת מים כחש לו: וישב אתו ואכל לחם בביתו וישת מים: ויהי הם יושבים אל השלחן וידבר יהוה אל הנביא אשר השיבו: ויקרא אל איש האלהים אשר בא מיהודה לאמר כה אמר יהוה יען כי מרית פי יהוה ולא שמרת את המצוה אשר צוה יהוה אלהיך: ותשב ותאכל לחם ותשת מים במקום אשר דבר אליך לא תאכל לחם ולא תשת מים לא תבוא נבלתך אל קבר אבתיך: ויהי אחרי אכלו לחם ואחרי שתותו וחבשו לו החמור לנביא אשר השיבו:

ואתא בריה ואשתעי ליה ית כל עובדי דעבר נביא דיי וימא דין בבית אל ית פתגמא דמלל עם מלכא ואשתמעונון לאבוהו: ומלל להון אבוהו באי דא אורחא אול ואחויאו בנתי ית ארחה דאול נביא דיי דאתא משבטא יהודה: ואמר לבנתי זריו לי חמרא זריו ליה חמרא ורכיב עליה: ואול בתר נביא דיי ואשפחיה יתיב תחות בוטמא ואמר ליה האת נביא דיי דאתיתא משבטא יהודה ויאמר אנא: ואמר ליה אתא עמי לביתא ואכול לחמא: ואמר לא אוכל למרוב עמך ולמעל עמך ולא אוכל לחמא ולא אשתי עמך מיהא באתרא דדין: ארי גורא עלי בפתגמא דיי לא תיכול לחמא ולא תשתי תמן מיהא ולא תרוב למיזל באורחא דאולת בה: ואמר ליה אף אנא נביא כותך ומלאכא מלל עמי בפתגמא דיי למימר אתיבהי עמך לביתך ויכול לחמא וישתי מיהא בדיב ליה: ותב עמיה ואכל לחמא בביתיה ושתי מיהא: והיה ער דאנון מסחרין על פתורא ויהוה פתגם נבואה מן קדם יי לנביא דאתביה: ואתנבי על נביא דיי דאתא משבטא יהודה למימר כדנן אמר יי חלף דסרכתא על מימרא דיי ולא נשרתא ית תפקדמא דפקדך יי אלתך: ותבתא ואכלת לחמא ואשתיתא מיהא באתרא דמלל עמך לא תיכול לחמא ולא תשתי מיהא לא תתכניש נבלתך לקברא דאבתך: והוה בתר דאכלו לחמא ובתר דשתיו זרו ליה חמרא לנביא דאתביה:

המלך ונקצת ספרי מסרה נמטר וידבר אליהם בעצת הילדים בפנין חסם ושעוהו: הביתה יח בקריאה וסימ' ושלחו האנשים את ידם ויבא האיש תבית ופתח הנמלים ויהי כהיום הזה ויבא יוסף הביתה וירא יוסף אתם את בנימן ועתה שלח העז את מנקה את תקות חוט השני הזה תקשרו ויסורו שם לבא ללון בגבעה ויאמרו אליו עבדים אנתנו ועתה קחו ועשו עולה וישלח דוד אל חמר ויקם יואב ויבא אל אבשלום ויבאו עבדי אבשלום באה אתי הביתה ויאמר אליו לך אתי ויקח אליהו את הילד ויבא אלישע הביתה ויקם ויבא הביתה: ואכל ה' רפץ וסימ' קם עשנא דנהמא וכפר בגנתיה ופירושן נמסר בסדר תולדות:

נבליתי יקומן: ויחבם לו החומר הנביא הזקן חבס החומר לנביא יי אשר השיבו מן הדרך ואמר הידיעה חמר הכנוי כמו נקראוהו הילד והדומים לו: וחומר

בקברו בבית קבורה שהיה לו לכבדו השקר הזה בעיר: כי היה יהיה נגד אולי ימלטו עצמותיו את עצמותי: אחר הדבר הזה שראה את המופת הזה ושמע את דברי הנביא חף על פי כן לא שב ורבותינו דרשו אחר שתפסו הקלוש בדרך הוא כבדו ואמר לו חזור בך ואני נחמה וכן ישי כטיל בנן עדן: ונקודים

וחמור והאריה: יש חזק כי חס' ממנו הא' הידיעה ומשפטו והחמור כמו בחמור כחמור לחמור ולא יתכן כי לא יתכן הא' הידיעה חסר' כי חס' על לא עם ויו השמוע נבא וחמור בלא ידיעה כי כבר נזכר פעמים וכן יסדף עליו את בית מלך בלח בלא ידיעה כי כבר נזכר בידועה חרמון בית המלך: לא חכל האריה את הנבלה ולא עבר את החמור: לא חכל את

רלבג

והנה זה היה פלא גדול שהריה המיתו ולא עבר את החמור ולא חכל את הנבלה כי מיי' היה למען יודע עכשו זה ויקחו מוסר היודעי' עם שאולי יהיה זה סבה להסיב ירבע' מדרכו הרעה כראותו כי על חטא זה נענש הנביא זה העונש ה' הכפלה: ויספדו עליו היו אחי' יתכ' סספדו עליו כל העיר שודעו מיה עשה בבית לוהת הדברים אשר דבר ל' לירבעם אז ספדו הנבי' הזקן ובניו עליו: חכל עצמותי הניחו את עצמותי בזה זה כי דעו שעצמות חיס האלהים ימלטו שלא ישרעם יאסיה ולמלט עצמותי עשה זה וכן כתיב וימלטו עצמותי את עצמו הנביא אשר בא ממערק וזה ראה שזה הנביא הזקן בא ממערק: ועל כל בתי הבמות אשר בערי ס' שמרון ידמה שאף על פי שלא עשה ירבע' כי חס' שני עגלי זהב הנה היו במלכותו בתי במות רבי' אך במקום העגלים היו הבמות הגדולות: והנה לא נבנה שומרן בימי ירבעם כי עמרי בנה אותו והוא היה בית המלכות בסוף הענין והנה נבנה זה הנביא הזקן שיה המעש' נס' כן יעשה יאסיה על כל בתי הבמות אשר בערי שמרון וכן היה הענין כמו שנזכר בסוף זה הספר: אחר הדבר הזה לל דברי הנביא הזה שהיה ראוי שיקח ירבעם מוסר עליהם משני ראותו מופת המוש' שנקדע וכשפך הדטון ידו שיבשה נשבה לקדמותה עפני תפלת הנביא והמתת החרה חיס האלהים על אשר מרה את פי יי' לחכל ולסתות ב במקום ההוא והפלא שהיה בזה שלא עבר האריה את החמור ולא חכל את הנבלה: החפץ מעל פני האדמה:

וימצאו ד' בקריאה וסימ' וימצאו איש והנה תעה בשדה' וימצאו יושב תחת האלה' וימצאו אריה בדרך וימיתו' וימצאו האריה ויכהו: וימיתו ה' מלאים בקריאה וסימ' וימצאו אריה בדרך' ויבא זמרי ויכהו' שלום בן יבש ב' בפסוק' ויקשר קשר הושע בן אלה' וימיתו בסגודו בראתו אתו' ויהי וילך וימצאו אריה בדרך וימיתו' ותהי נבלתו משלכת בדרך והחמור עמד אצל האריה עמד אצל הנבלה: והנה אנשים עברים ויראו את הנבלה משלכת בדרך ואת האריה עמד אצל הנבלה ויבאו וידברו בעיר אשר הנביא הזקן ישב בה: וישמע הנביא אשר השיבו מן הדרך ויאמר איש האלהים הוא אשר מרה את פי יהוה ויתנהו יהוה לאריה וישברוהו וימתו כדבר יהוה אשר דבר לו: וידבר אל בניו לאמר חבשו לי את החמור וחבשו: וילך וימצא את נבלתו משלכת בדרך וחמור והאריה עמדים אצל הנבלה לא אכל האריה את הנבלה ולא שבר את החמור: וישא הנביא את נבלת איש האלהים וינחהו אל החמור וישברוהו ויבא אל עיר הנביא הזקן לספד ולקברו: וינח את נבלתו בקברו ויספדו עליו היו אחי': והי אחרי קברו אתו ויאמר אל בניו לאמר במותי וקברתם אתי בקבר אשר איש האלהים קבור בו אצל עצמותיו הניחו את עצמותי: כי היה יהוה הדבר אשר קרא בדבר יהוה על המזבח אשר בבית אל ועל כל בתי הבמות אשר בערי שמרון: אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה וישב מעש מקצות העם כהני במות החפץ ימלא את ידו ויהי כהני במות: והי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם ולהכחיד ולהשמד מעל פני האדמה: בעת ההיא חלה אביה בן ירבעם: ויאמר ירבעם לאשתו קומי נא

ואול ואשכחיה אריה בארחה וקמליה ויהוה נבלתיה רמיא בארחה וחמרה קאם לקבלה ואריא קאם בסטר נבלתא: והא גבריא עברין וחזו ית נבלתא רמיא באורחא וית אריא קאם בסטר נבלתא וארתו ומלילו במקרתא דנביא שקרא סבא יתיב בה: ושמע נביא דאתביה מן ארחה ואמר נביא דני הוה דסריב על מימרה דני ומסריה יי לאריא וירבריה וקמליה כפרתגמא דני דמלל ליה: ומלל עם בנוהי למימר ורזו לי ית המרא ורזו: ואול ואשכח ית נבלתיה רמיא בארחה וחמרה ואריא קימין בסטר נבלתא לל אכל אריא ית נבלתא וילא תפר ית המרא: ונטל נביא שקרא ית נבלתא דנביא דני ואתיה על המרא ואתביה ואתא לקרתא דנביא שקרא סבא למספר ו ולמקבריה: ואחית ית נבלתיה בקבריה וספדו עלוהי וי על אחא לבנוהי למימר פר אימות ותקברו יתי בקברא דנביא דני קביר ביה בסטר גרמותי אחיות ית גרמי: ארי אתקומא יתקום פרתגמא דאתגבי בפתגמא דני על אנורא די בבית אל ועל כל בתי במתא די בקרו שמרון: בתר פתגמא הדין לא תב ירבעם מאורחיה בישתא ותב ועבר קצת סן עפא כומרי במתא דרעי מקריב ית קורבניה ויהו כומרון לבמתא: והנה פתגמא הדין לחובי בית ירבעם ולגפרא ולשיצאה מעל אפי ארעא:

עיר בכור יזוהה דדה' ולא דרש ביה: והנה ה' רפ' בסוף וסימ' נמסר בריש ספרא: וינחהו חס' בליש' וסימ' וינחהו בנן עין' ויצאו וינחהו מחוץ לעיר' וינחהו במשמר' הנחו לו ויקלל' אשר הנה שם משד' וינחהו אל החמור' ושמך עלתו נקרא: ימלא ו בקריאה וסי' בדבר הזה ח' בקריאה וסי' ויתעבר יי' כי למענכם' אם יקד עין בדבר' אפס בי נאץ נאצת' והי בדבר הזה לחטאת' יען מאסכם' ואדני המלך למה תפץ' בדבר הזה יסלח תנינא דפסו' כי הרבינו לפשע' ותרין ובדבר הזה וסי' אינכפ' מאמנים' תאריכ' ימים:

ימלא את ידו לל להקריב הקרבנות: והי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם' הנה בזה החטא היה לעונש נפלא בית ירבעם: ולהכחיד ולהשמד בכל אשר ראה: והסתתית

ד

רדק

מלכים א יד

רשי

והשתכית לבי שידע כי אחיה היה שונא חותנו לבי ססר מאחרי יי' אמר בלבנוח ידע אחיה שהיה חשתי לא יתנבא לי כי חס רע לפיכך חמר לחשתו שתשתנה כדי שלא יכירה כי היה חשתי של ירבעם ומה שחמר לה שתקח עשרה לחם ונקודים ובקבוק דבש למנחה לכביא כי כן היה מנהגם כשהיו באים לשחול מהכביא היו מביאים לו מנחה כמו שחמר בשחול ונערו מה כביא לחים האלהים: ונקודים י' ח' כססין ובדברי רז' פת הבחנה בכססין והיא פת עשויה כעכך יבטיס וכוססין חותם בבית המטתה: ובקבוקי כלי שפיו כר ותי' זלוע ומה שחמר לה הוא דבר עלי למלך על העם הזה כלומר ש שבוחתו מתקיימת כי כמו שר' עלי כן היה לי ומה שחמר לך על הנער הוא החמת: כי קמו עיניו מסיבו וכן ועיניו קמה והטעם כי לעת הזקנה תיבם הלחות ויקומו יתרי העין ותכנס העין בחורה וכבר פי' בו פירוש אחר במלת ועיניו קמה: מסיבו כמו מסיבתו וכן זכורם לבלות שחול שהוא כמו זכורת כהבונת עכבים שהוא כמו כתבונתם ונחמ' בדרם כל המעמוד תלמוד שאינו הנון עיניו כמות מנח לן מחמיה השילוני וירבעם בן נבט תלמידו היה: כזה וכו' הדברים שחמר לה: מתנכרה: הכן ההכרה: קשה חנות קשה וכמהו מחלו בריחה שה בריחה: וחזתי הסלכת אחרי נוד' שלא פנית חלי לא כך ולא כך נחדם המלך הדבר חמר ניו שלא יפנה חליו ותרנס יונתן ופולחני ארמיתח מקבל עיניך: משתין בקיר חמרו רז' חפילו הכלב שדרכו להשתין בקיר ונחמר זה על דרך ההפלה ית ידע מדע חמר משתין כמו משית לל משית עינה בקירות לבו: עזר ועזוב חפילו מה שיהיה עיבו ועזר במקום שלא יכרת בתחלת הפירענות הבאה עליו חכריתו בסוף שלא ישר ממנו דבר וחלוני חבי זל פירש עזר על הימין שהוא עזר באוכר ועזוב המק' שהוא עזוב בטרה: כאשר יבער הנבל עד תומו חמרו רבותינו זל נבל זה הסן רונה לומר כמו שמבער הסן המחל עד תומו ונקרח הסן נבל לבי שדומ' לחבן שים הנקר' נבל כמו שחמר כדכין די חבן נבל ויש מפרשי' נבל היא צוהה מן כנללי צוהת האדם יונתן תרגם כמו דמנדרין בגולילין עד דמסיפין: בבאה

על העם ח' וסי' ויבחר משה אנשי ותחוק מצרים ויקח משה את הדם ויקח' אהרן כאשר דבר משה וירץ ויקח צמד בקר ונתחוו ויהי כשמוע חירם ויאמר ירבעם לאשתו ויתן שרי מלחמות דדה וכל עזרא דכו' על העם: אחיהו ה' בקריאה וסי' ותעש כן אשת ירבעם תנינא דפסק' ויי' אמר אל

ותשתנין ולא ידעון דאת אתת ירבעם ותהכין לשלו היא תמן אהיה נביא הוא מלל עלי למחוי מלכא על עמא דרין: ותסבין בידך עסר טולמין דלחם ונסבין וזלוע דרבש ותהכין לותיה הוא יחוי ליד מא יהי לרביא: ועבדת כן אתת ירבעם וקמת ואולת לשילו ואתת לבית אחיה ואחיה לא יכיל למחוי יארי קהאה עינוהי כסיביה:

ותשתנין ולא ידעון דאת אתת ירבעם ותהכין לשלו היא תמן אהיה נביא הוא מלל עלי למחוי מלכא על עמא דרין: ותסבין בידך עסר טולמין דלחם ונסבין וזלוע דרבש ותהכין לותיה הוא יחוי ליד מא יהי לרביא: ועבדת כן אתת ירבעם וקמת ואולת לשילו ואתת לבית אחיה ואחיה לא יכיל למחוי יארי קהאה עינוהי כסיביה:

ויהוה אמר אל אחיהו ה

הנה אשת ירבעם באה לדרש דבר מעמך אל בנה כי הללה הוא כזה וכזה תדבר אליה ויהי כבאה והיא מתנכרה: ויהי כשמע אחיהו את קול רגליה באה בפתח ויאמר באי אשת ירבעם למר' זה את מתנכרה ואנכי שלוח אליך קשה: לבי אמרי לירבעם כה אמר יהוה אלהי ישראל יען אשר הרמתיך מתוך העם ואתנך נגיד על עמי ישראל: ואקרע את הממלכה מבית דוד ואתנה לך ולא היית כעבדי דוד אשר שמר מצותי ואשר הלך אחרי בכל לבבו לעשות רק הישר בעיני: ותרע לעשות ככל אשר יהיו לפנה ותלך ותעשה לך אלהים אחרים ומסכורת להכעיסני ואתי חשלת אחרי נוד: לכן הנני מביא רעה אל בית ירבעם והכרתי לירבעם משרתין בקיר עצור ועזוב בישראל ובערתי אחרי בית ירבעם כאשר יבער הנלל עד תמו: המת לירבעם בעיר יאכלו הכלבים והמת בשדה יאכלו עוף השמים כי יהיה דבר:

ויהוה אמר אל אחיהו הנה אשת ירבעם באה לדרש דבר מעמך אל בנה כי הללה הוא כזה וכזה תדבר אליה ויהי כבאה והיא מתנכרה: ויהי כשמע אחיהו את קול רגליה באה בפתח ויאמר באי אשת ירבעם למר' זה את מתנכרה ואנכי שלוח אליך קשה: לבי אמרי לירבעם כה אמר יהוה אלהי ישראל יען אשר הרמתיך מתוך העם ואתנך נגיד על עמי ישראל: ואקרע את הממלכה מבית דוד ואתנה לך ולא היית כעבדי דוד אשר שמר מצותי ואשר הלך אחרי בכל לבבו לעשות רק הישר בעיני: ותרע לעשות ככל אשר יהיו לפנה ותלך ותעשה לך אלהים אחרים ומסכורת להכעיסני ואתי חשלת אחרי נוד: לכן הנני מביא רעה אל בית ירבעם והכרתי לירבעם משרתין בקיר עצור ועזוב בישראל ובערתי אחרי בית ירבעם כאשר יבער הנלל עד תמו: המת לירבעם בעיר יאכלו הכלבים והמת בשדה יאכלו עוף השמים כי יהיה דבר:

אחיהו ויהי כשמע אחיהו ויקברו אתו ויספרו אתו ולא שמע המלך דדה: חלה ח' חסרים וא' מלא וסי' במסר בריש סדר וחזי: שלוח ד' בקריאה וסי' ואנכי שלוח אליך קשה וציר בנוים שלוח דירמיה כי לא אל עם עמקי שפה וכבדי לשון ואף כי תשלחנה לאנשים: כל מלכים ושעיה ורמיה ותריסר על בית ועל בית בם יא אל בית וסי' הנני מביא רעה אל בית ירבעם והלכו גוים רבים והלכו עמים רבים אל בית ועקב אשר פדה את אברהם והקמות את הדבר הטוב הלוח אל בית הרכבים ויאמר דרמיו אל המלך צדקיהו כי בא ירמיהו אל בית ולנה בתוך ביתו ב' בו' ובחנוני:

ונקודים / מן קליות מיובסין בתנור ועוסין חותן קמה לעשות ממנו מחל סקורין לו שתיתח בלשון תלמוד: והיא מתנכרה / כאילו חינה זאת: שלוח לך מאת הב' בשליחות קשה: משתין בקיר / ידע מדע תירנס יונתן משית בקירות לבו: ועזר ועזוב / עזר שים לו מחזיק יד כמו זה יעזר בעמי ועזוב שאין לו מחזיק ביד: כאשר יבער / המבער את המחל בפני ל לעשות נבל כך חכער אחריו עד תומו: דבר

כאשר יבער / המבער את המחל בפני ל לעשות נבל כך חכער אחריו עד תומו: דבר

אחיהו

ה' וסי' ותעס כן אשת תבייכ דכסו ויי' חמר כל אחיהו ונקברו אהו ויספרו וכל סמע המלך דדה: דין

רלבג

ולא ידעו כי את חשת ירבעם / חמר זה כי כתבאר לו סחחיהו שנאהו על עסר לבו מחמריי: עשר לחם ונקודים ובקבוק דבש חמר זה להביאו תסורה לאים האלהים כי כן היה מנהג כמו שמזכר בענין שחול והנה נקודים הוא פת יבם מתובל בתבלין ובקבוק הוא פייחטקו בלבו: כי קמו עיניו מסיבו / רל ספסק ראות עיניו מרוב שיבתו: ותרע לעשות מכל אשר היו לפניך זה לאות כי לא חטא שלמה כי חס על

שהעלי עיניו מנשותי שעשו אלהים אחרים כי חס עשה שלמה זה לא ידק מה שחמר הנביא בזה המקום: וחזתי הסלכת אחרי נוד' לל שהסלכת חותני לחחורין לבלתי פנית אל דבר ממוותי: והכרתי לירבעם משתין בקיר / שלא ישר לו סוס זכר כי הזכר לבדו יוכל להיות משתין בקיר: עזר ועזוב בישראל / רונה לומר שיכרית לו עזר ועזוב והנה העביר הוא מה שהוא בידו והעיוב הוא מה שהפקיד ונחב ביד וזלתי: כאשר יבער הנבל עד תומו / חמרו רבותינו זל כי הנבל הוא הסן והרצון בו כי הסן האוכלת הנער המחל עד תומו ולפי דעתי שהרצון בו כאשר יבער הרוח המנגלל שבער כל מה שיפגוש במקום שהוא טובב ועולה משם כן יבער השם ית' אחרי ירבעם עד תומו: בבאה

רשי מלכים א יד רדק שני

דבר טוב שכתב משמרתו שהושיבו אביו שומר שלא יעלה חיס לרנ' וכו' משמרתו ועלה: אשר יכרית את בית ירבעם זה היום ומה גם עתה הנולדים לו היום אשר עתידין להולד לו מעתה כך תירגס יונתן: העיר אשר בחר יי' ונאף על פי כן ויעש יהודה הרע ולא כתגן זה על לבס: ויקחאו' לשון קניטה: גם המה כשאלר השבטים:

בבואה רגליך העירה ימקור בתוספת הא כמו בבוא רגליך: דבר טוב לא גלה הכתו מה דבר טוב כמנח בן נדל אמרו שכתב פרדסאני שהושיבו אביו בדרכים למנוע ישראל שלא יעלו ברגל: זה היום זה היום שיקים אותו המלך: ומה גם עתה מה צרה זו גם עתה כלומר נקלה היא צרה זו כי יותר ויותר יבאו על ישראל צרות: כאשר יגוד הקנה במים:

רלבג

בבואה רגליך העירה הוא כמו בבוא רגליך והצדו בזה בבוא רגליך העיר אשר הנער בה והעיר היא תרצה תקימו ותלכי לביתך ותמכאי אז הילך מת והנה זה אות חזק על חמתות הנשאר מ מהכבולה הזאת כי כבר יתחלף עת בזה העיר בבחירתה כי תוכל ללכת במהירות או במתון או תוכל להתעכב בדרך אך על כל פני דעה לאמת זה האות שבבואה לתרצה תקום תקף ותלך לבית וזהו תמנח הענין כמו שאמר הנביא כי אם תאמר לא חסוב לביתי עוד לא ימשך מזה שלא ימות בנה אך ימות אחר העת שתוכל ללכת בו בביתה מעת בא רגליה העיר ההיא: ין כמנח בן דבר טוב אל יי' אלהי ישראל דעה לומר שאי בבית ירבעם שנמנ' בו דבר טוב ליי' זולת זה ולזה דעה הש' לעשות לו טוב קצת והוא שיבא אל קבר וספרו לו כל ישראל אך מהשאר לא יבא אחר א קבר והנה לא פירש אי זה דבר טוב כמנ' בו ליי' וראוי שתדע שנמנחו בו ד דברים רעים רבים שלולי זה לא היה זה הנמול לבד ראוי לו אך היה ראוי שילקו אחרי אביו ומה שידמ לזה מהטובות: אשר יכרית את בית ירבעם זה היום לל שהמלך ההוא יכרית את זרע ירבעם זה הנמנח לו היום שלא תחשבי ש שיאריך לו השם הרע עד עבור הדור הנמנ' לו בביתו: ומה גם עתה רוצה לומר

והקיים הי' ל ויהי חזק ויגן חזק לא כסוב ויו' וחד קסוב ויו' וחינו לקודם כדיו' הוא

העיר ט' ח' לשון קרת וחד לשון עירה וסימ' נמסר ביהושע סימן ו' ומה כ' וסימ' נמסר בסדר כי תשא: לאבותיהם ד' מל' בנביאים וסימ' והכה יי' את ישראל וינכרו את המקום הזה ויקטרו דירמיה' עד תסם מעל האדמה' גוה הצדק ומקוה: ויתן י' רמץ וסי' ויתן לו את מערת' את ברכת אברהם' ויתן לך האלהים

ואת קומי לבי לביתך בבאה רגליך העירה ומת הילך: וספרו לו כל ישראל וקברו אתו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר יען נמצאו בו דבר טוב אל יהוה אלהי ישראל בבית ירבעם: והקים יהוה לך על ישראל אשר יכרית את בית ירבעם זה היום ומה גם עתה: והנה יהוה את ישראל כאשר יגוד הקנה במים ונתש את ישראל מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לאבותיהם וזרם מעבר לנהר יען אשר עשו את אשריהם מכעיסים את יהוה: ויתן את ישראל בגלל חטאות ירבעם אשר חטא ואשר החטיא את ישראל: ותקם אשת ירבעם ותלך ותבא תרצתה היא באה בסוף הבית והנער מת: וקברו אתו וספרו לו כל ישראל כדבר יהוה אשר דבר ביד עבדו את יהוה הנביא: ויתר דברי ירבעם אשר נלחם ואשר מלך הנגם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל: והימים אשר מלך ירבעם עשרים ושתיים שנה משכב עם אבנתיו ומלך נדב בנו תחתיו: ורחבעם בן שלמה מלך ביהודה בן ארבעים ואחת שנה רחבעם במלכו ושבע עשרה שנה מלך בירושלם העיר אשר בחר יהוה לשום את שמו שם מכל שבטי ישראל ושם אמו נעמה העמנית: ויעש יהודה הרע בעיני יהוה ויקנאו אתו מכל אשר עשו אבתם בחטאתם אשר חטאו:

ואת קומי יזוילי לביתך במעל רגליך לקרתא ימות רביא: ויספרו ליה כל ישראל ויקברו יתיה ידיו דין בל' הודוהי ותכניש לירבעם לקברא הלף דאשתכח ביה פרנס דתקין קדם יי' א אלהא דישראל בבית ירבעם:

ויקים יי' קדמוהי מלפא על ישראל דישיצו ית בית ירבעם מן דקיס וזמא דין ואף דאמיליך מבבן ולהלא וימחי יי' ית ישראל במא דנאר קניא במיא ויעקר ית ישראל מעל ארעא טבתא דהרא דיהב לאבדתהון ויגלגון מעבר פרת הלף דעברו ית אשריהון מרגזין קדם יי' וימסר ית ישראל בדיל חובי ירבעם דחב ודחיב ית ישראל: וקמת אתת ירבעם ואולת ואתת לתרצת היא עלת בספא דביתא ורביא בית: וקברו יתיה וספרו עלוהי כל ישראל כפתנמא דיי' דמלל ביד עבדיה אחיא נביא: ושאר פתנמי ירבעם דאניח קרבא ודמלך הלא אנון כתיבין על ספר פתנמי יומיא למלכיא דישראל: ויומיא דמלך ירבעם עסרין ותרתין שנין ושכיב עם אבדתוהי ומלך נדב בריה תחותוהי: ורחבעם בר שלמה מלך על דבית יהודה בר ארבעין ותרדא שנה רחבעם בר מלך ושבע עברי שנין מלך בירושלם קרתא דאתרעי יי' לאשרארה ית שכנתה תמן מפל שבטיא דישראל ושום אמיה נעמה מבני עפזן: ועבר דבית יהודה דביש קדם יי' וארניו קדמוהי מפל דעברו אבדתהון בחוביהון די חבו:

מטל ויתן עז למלכו הלא קציר חטים היום גם את ישראל את אבישג השונמית ויתן את ישראל בגלל ויקבץ מלך ישראל וחברו דדה ויהי ויתן לו מזהב שבא יסר בנג וינחך והתענג על יי': בלחם יב פתחן וסימ' בשפטים סימן ט': לשום את שמו ג' וסי' לשכנו תדרשו ורחבעם בן שלמה מלך ויתחזק רחבעם דדה ובי' לשום שמו וסימ' כי רחוק מסך וכי ירבה ושאר לשון שמו: חטאו ג' וסימ' ציה גם חום בחטאתם אשר כי ליי' חטאו:

כרת: כאשר יגוד הקנה במים: אמרו לזל חפילו בסעת קלקלה המשילס לקנה במים חמ' שהוא כד ואינו נעקר ממקומו: וזרם מעבר לנהר יתן לל יזרה ויפזר אות' לעבר נהרי כס וזהו גלות ראשונ' שהגלס מלך אשור ויחם בחלח ובחבור ולי' מעיבר לנהר מעבר פרת: ויתן את ישר' מרחא קצר רוצה לומר ויתנס לקללה ולשמה: תרצת' ולמעלה אמר כי ירבעם היה יושב בשכס בתחלת מלכותו ישב שם ואחר כן ישב בתרצה או הנער בנו חלה בתרצה תרצתה אל תרצה כי שם היה הנער שוכב חולה והיא עיר מערי ישראל כמו שאמר במלכי כנען מלך תרצה אחד: בסף הבית ונחמיה חמר לה בבוא רגליך העירה כיון שכנס בעיר נאנש ולא יבאה נשמתו עד בואה בסוף הבית אשר היה שוכב שם: וסס חמו נעמה העמונית הספור הזה להודיע כי הלך חמר מנשה חמו ועבד עבד זרה אחרי פנים שלט כמו שאומר בדברי הימים: וגם

בבואה רגליך העירה הוא כמו בבוא רגליך והצדו בזה בבוא רגליך העיר אשר הנער בה והעיר היא תרצה תקימו ותלכי לביתך ותמכאי אז הילך מת והנה זה אות חזק על חמתות הנשאר מ מהכבולה הזאת כי כבר יתחלף עת בזה העיר בבחירתה כי תוכל ללכת במהירות או במתון או תוכל להתעכב בדרך אך על כל פני דעה לאמת זה האות שבבואה לתרצה תקום תקף ותלך לבית וזהו תמנח הענין כמו שאמר הנביא כי אם תאמר לא חסוב לביתי עוד לא ימשך מזה שלא ימות בנה אך ימות אחר העת שתוכל ללכת בו בביתה מעת בא רגליה העיר ההיא: ין כמנח בן דבר טוב אל יי' אלהי ישראל דעה לומר שאי בבית ירבעם שנמנ' בו דבר טוב ליי' זולת זה ולזה דעה הש' לעשות לו טוב קצת והוא שיבא אל קבר וספרו לו כל ישראל אך מהשאר לא יבא אחר א קבר והנה לא פירש אי זה דבר טוב כמנ' בו ליי' וראוי שתדע שנמנחו בו ד דברים רעים רבים שלולי זה לא היה זה הנמול לבד ראוי לו אך היה ראוי שילקו אחרי אביו ומה שידמ לזה מהטובות: אשר יכרית את בית ירבעם זה היום לל שהמלך ההוא יכרית את זרע ירבעם זה הנמנח לו היום שלא תחשבי ש שיאריך לו השם הרע עד עבור הדור הנמנ' לו בביתו: ומה גם עתה רוצה לומר

ויכרית גם כן מה שיוולד לו עוד מהבנים גם עתה: והנה יי' את ישראל וגו' הגיד כי בעבור חטאת ירבעם אשר חטא ואשר החטיא את ישראל יענש ישראל בכלל ויהיה קיימם על אדמתם הלום מאלד כקיום הקנה במים שיכוד במעט מהסכות כן תניסם סבה חלושה עד שבסוף הענין יעקור הש' ישראל מעל אדמתם ויפיצם מעבר לנהר הוא כהר גזון לפי מה שאחשוב וזה היה על יד מלך אשור בשבי פעמים בפעם הראשונה הגלה מה שהיה מהם מעבר לירדן כמו שכתב בל' בספר דברי הימי' והם שני השבטים וחצי השבט והשאר הגלה שם גם כן בימי הושע בן אלה: היא בזה בסף הבית והנער מת רוצה לומר תוך ממות ביתה אז מת הנער כמו שאמר לה אחיה והגיד שלא בתעכבה בהמתה בתרצה אך בבאה שם בזה אל ביתה כמאמר הנביא: ושם חמו נעמה העמונית כתב זה בספור דברי רחבעם שני פעמים להודיע כי היות חמו עמנית היה סבת חטאו כי בגלל על מנהגיה והיא היתה עובדת עבודה זרה לעת זקנתה כמו שקדם בסוף ספר דה: ויקחאו' אותה ויכעיסו אותה בעבדס עבודה זרה:

ניבנ

רדק

מלכים א טו

רשי

וגם קדש' כמשמעו ויוכ' תרגם נפקת ברה וכן תרגם ויעבר הקדשים נפקת ברה: ככל התועבות הגוים' בזה ה' הידיעה על הסמיכות כמו על המזבח בית אל והדומים לו בספר מכלל: והפקיד' מנה חותם על ידי שרי הרצ' שיטחום הרצים לפני המלך בבואו בבית יי' ואחרי שבו הסוכים אל תה' הרצ' כי שם היו מופקדים

הימניקים ודבר זה שהיה עושה חולי היה ירח ממרד או היה עושה דבר זה לנדולה ותפארת ופירוש תה' חדר וינתן תרגם לדוכא ומה שאמר מדי כח בית יי' החר שכתב הוא ויהודה עמו ושב אל יי' כמו שאמר בדברי הימים ואמר שם וגם ביהודה היו דברים טובים: ומלחמה היתה' חף על פי שאמר שמענו שמעיה הנביא מלהלחם בישראל ושמענו חלו זה היה בתחלת המלכות שחשב רחבעם להטיב המלוכה אליו וכפסע ההוא מענו כיון ששמעו כי מיי' היתה סבה אבל אחר כן היו מלחמו' ביניה': ובשנת שמונה עשרה שנה' לא ידענו למה נתעבב שנה אחת מלמלך שהרי רחבעם לא מלך אלא יז' שנה ורחבעם וירבעם תהלת מלכות' בשנה אחת היתה ויתכן לפרש כי רחבעם ככנס בשנת שמו' עשרה ולא מנו אותה לפי בלא השלימה ומנה אותם לירבעם כמשפט: ושם אמר מעכה בת אבישלוס' להודיע כי אשה דעה היתה כמו שאומר למטה אשר עשתה מפלכת לחשרה ובה הלך בדרכיה: ביר בירושלם' כנר פירסוהו למעלה: ובשנת

ובשנת ט' רפ' וחד מציע' פסו' וסי' ובשנת שמונה עשרה לירבעם' ובשנת עשרו' לירבעם' ובשנת חמש ליוזם' ובשנת אחת עשרה שנה ליוזם' ובשנת שלוש למלכו דיהושפט דה' ובשנת יח למלכו דיאשיהו דה' ובשנת אחת לכורש דריש עזרא וחברו דסוף דה' ובשנת שתים למלכו דדניאל' ובשנת בצורת לא ידעו

ובנו יהו' אהו' להיון במו' וקמו' ויבנו ישראל' על כל רמיה מנטלה ותחת כל אילן עבוף: ואף נפקת ברה' הורה בארעה עברו בכל תועבת עממיה די תרוך יי' מן קדם בני ישראל: והיה בשנת חמישית למלכה רחבעם סליק שישק מלכא דמצרים על ירושלם' ונסיב ית אוצרי בית מקדשא דיי' וית אוצרי בית מלכא ורת כולא נסיב ונסיב בית כל מנני דהקארעבר שלמה: ועבר מלכא רחבעם חלופיהו מנני נחשא ומני על רבני דהמשיא דנשרין תרע בית מלכא: והיה בזמן דעלל מלכא לבית מקדשא דיי' נסבין להיון דהמשיא ומתיבין להיון לרובא דהמשיא: ושאר פתגמי רחבעם וכל דעבר חלא אהו' פתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכו דבית יהודה: וקרנא היתה בין רחבעם ובין ירבעם כל יומיא: ושכיב רחבעם עם אבהותו ואתקבר עם א' אבהותו בקרנא דדוד ושום אמיה געמא דמכני עמו ומלך אבים בריה תחותו: ובשנת תמני עשרי למלך ירבעם בר נבט מלך אבים על דבית יהודה: תלת שנין מלך בירושלם ושום אמיה מעבא בת אבישלוס: ואזל בכל חובי אבותי דעבר קדמוהי ולא הורה לביה שלים בדחלתיה דיי' אלהיה בלביה דדוד אבותי: ארי בריל דוד יהב יי' אלהיה ליה מלכו בירושלם לאקמא ית בריה תחותו ולקמא ית ירושלם: דוד ית דבשר קדם יי' ולא סטא מכל דפקרדיה כל יומי חייהו לחוד בפתגמא דאוריה התאה:

ובשנת ג' ויבנו גס' המה להם במות ומצבות ואשרים על כל גבעה גבהה ותחת כל עץ רענן: וגם קדש היה בארץ עשו בכל ההועבת הגוים אשר הוריש יהוה מפני בני ישראל:

ויבנו גס' המה להם במות ומצבות ואשרים על כל גבעה גבהה ותחת כל עץ רענן: וגם קדש היה בארץ עשו בכל ההועבת הגוים אשר הוריש יהוה מפני בני ישראל:

ויהי בשנה החמישית כה למלך רחבעם עלה שושק מלך מצרים על ירושלם: ויקח את אצרות בית יהודה ואת אצרות בית המלך ואת הכל לקח ויקח את כל מגני הזהב אשר עשה שלמה: ויעש המלך רחבעם תחתם מגני נחשת והפקיד עליהם שרי הרצים השמרים פתח בית המלך: ויהי מדי בא המלך בית יהודה ישאום הרצים והשיבו אל תא הרצים: ויתר דברי רחבעם וכל אשר עשה חלא המה כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה: ומלחמה היתה בין רחבעם ובין ירבעם כל הימים: וישכב רחבעם עם אבתו ויקבר עם אבתו בעיר דוד ושם אמו נעמרה העמנית ומלך אבים בנו תחתו:

ובשנת שמונה עשרה למלך ירבעם בן נבט מלך אבים על יהודה: שלש שנים מלך בירושלם ושם אמו מעכה בת אבישלוס: וילך בכל חטאות אביו אשר עשה לפני ולא היה לבנו שלם עם יהוה אלהיו כלבב דוד אביו: כי למען דוד נתן יהוה אלהיו לו ניר בירושלם להקים את בנו אחריו ולהעמיד את ירושלם: אשר עשה דוד את הישר בעיני יהוה ולא סר מכל אשר צוהו כל ימי חייו רק בדבר אוריה הדתי:

בתרא מצעות: צוהו בקריאה וסי' ועש נח כל אשר צוהו ויגר משה לאהק את כל דברי' ויבא משה וקרא לוקני העם ויקח משה את המטה ויעש דוד כן כאשר צוהו וחברו דה' אשר עשה דוד את הישר ויעש ברוך בן נריה' אלה פקרתם לעברתם:

כדי שיהיה יותר נשמר ושם אמר מעכה בת אבישלוס' הנה בספר דברי הימים זכר שמה מיכיהו בת אוריהל מנבעה והכל אחד עוד זכר שם שמה מעכה בת אבישלוס' ונחשוב שהיא אבישלוס' בן דוד כי שם זכר לרחבעם שלם נסים האמת בת בן דוד והשנית בת בן יסי והשלישית מעכה בת אבישלוס' וידמה שזכר חלו הנסים מפני היותם זכר שם אמר להעיד כי היתה מתיחסת לאביה שהיה איש רע מאד ולא תמצא גם כן שזכר כי היא אשתה מפלכת לאשרה וכאילו בחר שהסבה בהיות אביה עושה רע בעיני יי' היתה מפני היותו בן מעכה: כיר בירושלם' כיר הוא הארץ הנעבדת בחופן סיתנו הנמחים אשר בה פרים ובוה יאמר כי לולא דוד לא היה הפס יתברך נתן לו בירושלם ורע שימשול בולהעמיד את ירושלם והוא אהא: רק בדבר אוריה החתי' זה ממה שיעיד כי בשאר דבריו בכלל עשה דוד הישר בעיני יי': ומלחמה

קדש' כיוסף: שיטק' מצינו במדרש שיר השירים הוא פרעה נכה ונקרח שיטק על שהיה שוקק ומתאוה כל ימיו לכסא העז שהיה לשלמה חתנו ועכשו עלה ולקחו: ואת הכל לקח' את הכסא החביב מן הכל: ישאום הרצים' לפני לכבוד ואחר כך ישיבו אל תה' שהרצים עומדים עם תמיד: ובשנת שמונה עשרה למלך ירבעם' שנה אחת אחר מו' ירחבעם ובשנת עשרים לירבעם' מלך אהא שנה השלישית של כנב כימני המלך אהא שנה ולו כמי כמנית: ויסירה

ויהי בשנה החמישית כה למלך רחבעם עלה שושק מלך מצרים על ירושלם: ויקח את אצרות בית יהודה ואת אצרות בית המלך ואת הכל לקח ויקח את כל מגני הזהב אשר עשה שלמה: ויעש המלך רחבעם תחתם מגני נחשת והפקיד עליהם שרי הרצים השמרים פתח בית המלך: ויהי מדי בא המלך בית יהודה ישאום הרצים והשיבו אל תא הרצים: ויתר דברי רחבעם וכל אשר עשה חלא המה כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה: ומלחמה היתה בין רחבעם ובין ירבעם כל הימים: וישכב רחבעם עם אבתו ויקבר עם אבתו בעיר דוד ושם אמו נעמרה העמנית ומלך אבים בנו תחתו:

ובשנת שמונה עשרה למלך ירבעם בן נבט מלך אבים על יהודה: שלש שנים מלך בירושלם ושם אמו מעכה בת אבישלוס: וילך בכל חטאות אביו אשר עשה לפני ולא היה לבנו שלם עם יהוה אלהיו כלבב דוד אביו: כי למען דוד נתן יהוה אלהיו לו ניר בירושלם להקים את בנו אחריו ולהעמיד את ירושלם: אשר עשה דוד את הישר בעיני יהוה ולא סר מכל אשר צוהו כל ימי חייו רק בדבר אוריה הדתי:

בתרא מצעות: צוהו בקריאה וסי' ועש נח כל אשר צוהו ויגר משה לאהק את כל דברי' ויבא משה וקרא לוקני העם ויקח משה את המטה ויעש דוד כן כאשר צוהו וחברו דה' אשר עשה דוד את הישר ויעש ברוך בן נריה' אלה פקרתם לעברתם:

כדי שיהיה יותר נשמר ושם אמר מעכה בת אבישלוס' הנה בספר דברי הימים זכר שמה מיכיהו בת אוריהל מנבעה והכל אחד עוד זכר שם שמה מעכה בת אבישלוס' ונחשוב שהיא אבישלוס' בן דוד כי שם זכר לרחבעם שלם נסים האמת בת בן דוד והשנית בת בן יסי והשלישית מעכה בת אבישלוס' וידמה שזכר חלו הנסים מפני היותם זכר שם אמר להעיד כי היתה מתיחסת לאביה שהיה איש רע מאד ולא תמצא גם כן שזכר כי היא אשתה מפלכת לאשרה וכאילו בחר שהסבה בהיות אביה עושה רע בעיני יי' היתה מפני היותו בן מעכה: כיר בירושלם' כיר הוא הארץ הנעבדת בחופן סיתנו הנמחים אשר בה פרים ובוה יאמר כי לולא דוד לא היה הפס יתברך נתן לו בירושלם ורע שימשול בולהעמיד את ירושלם והוא אהא: רק בדבר אוריה החתי' זה ממה שיעיד כי בשאר דבריו בכלל עשה דוד הישר בעיני יי': ומלחמה

רלבג

ויבנו גס' המה להם במות' הנה אמר זה כי כבר נאסרו הבנו' מעט שכנה בית ה המקדש ולוה חטאו בזה חף על פי שזכחו להם ליי' ומצבות' הנה הזהירה התורה גם כן שלא להקים מצבה חפילו לסתית' שנאמר לא תקים לך מצבה: ואשרי' הנה דבר האשרה ידע וידמה כי אשרים הם חלילים בעלי אשרה והנה עשו הבמות על כל גבעה גבוהה ללכת בחקות הגוים אשר הנורם יי' מפני בני ישראל והאשרים הניחו תחת כל עץ כי עשו אשרה מהעץ ההוא: וגם קדש היה בארץ' אחשוב כי קדש הוא בזה המקו' המוכן למשכב אסור ולזה אמר עשו ככל תועבות הגוים אשר הוריש יי' מפני בני ישראל: והשיבו אל תה' הרצים' הנה הרצון בתח' מבוא פולטני בלעז' והנה היה מבוא אותם לסם

טו

כדי שיהיה יותר נשמר ושם אמר מעכה בת אבישלוס' הנה בספר דברי הימים זכר שמה מיכיהו בת אוריהל מנבעה והכל אחד עוד זכר שם שמה מעכה בת אבישלוס' ונחשוב שהיא אבישלוס' בן דוד כי שם זכר לרחבעם שלם נסים האמת בת בן דוד והשנית בת בן יסי והשלישית מעכה בת אבישלוס' וידמה שזכר חלו הנסים מפני היותם זכר שם אמר להעיד כי היתה מתיחסת לאביה שהיה איש רע מאד ולא תמצא גם כן שזכר כי היא אשתה מפלכת לאשרה וכאילו בחר שהסבה בהיות אביה עושה רע בעיני יי' היתה מפני היותו בן מעכה: כיר בירושלם' כיר הוא הארץ הנעבדת בחופן סיתנו הנמחים אשר בה פרים ובוה יאמר כי לולא דוד לא היה הפס יתברך נתן לו בירושלם ורע שימשול בולהעמיד את ירושלם והוא אהא: רק בדבר אוריה החתי' זה ממה שיעיד כי בשאר דבריו בכלל עשה דוד הישר בעיני יי': ומלחמה

ומלחמה היתה בין רחבעם ובין ירבעם כל ימי חייו לל כל ימי חייו חיי רחבעם ואף על פי שבתחלה מנעם הנביא מלהלחם להשיב אל רחבעם המלוכה אחר זה היה ביניכם מלחמת: ומלחמה היתה בין חכים ובין ירבעם כבר זכר בלה מלחמה חזקה שהיתה ביניהם שמתו בה חמש מאות אלף איש מישראל וסם זכר כי רחבעם היה נער ורך באשר מרדו בו ישראל וזה ממה שכתב אלך ממנו שחכים היה במלכו רוב הפנים ממה שהיה רחבעם במלכו והנה חמר ורך כי לרוב השלוח שהיתה בימי שלמה היה מעונב מאלד ולא ידענימום המלחמה אך חכים ראה מלחמו בין ירבעם ובין חכיו: וסם חמו מעכה בת חכישלום ידמה שחם חמו גדלה חותנו וזכר זה כי עם כל זה לא למד חסא

מעשיה ועשה היסר בעיני יי כדוד חכיו: ויעבר הקדשים מן הארץ הם המוכנים למשכב חסור: ויסירה מגבירה הסירה מהיות נביר' כדי שלא תבחי העם לעבוד עמ' מפלגת לאשרה הוא בנין עשתה ל לכבוד העז וקרתה מפלגת לפי שהוא מ מביח' פלגות וכרות רבות לעובדיו: ויכרת חסא חת מפלגת' הנה שקף חות' לפי שכלו היא חסורה בהנחה ולזה השליך עברה בנחל קדרון שלא יהנו ממכ' והבמות לא סרו ידמה שאלו הבמות היו מבחיס בהם ללפי כמו שהיו עשין קודם בנין בית המקדש וזוה היו חוטאים העם אך הבמות שהיו ע עובדים בהם על סרו כמו שהתבאר בספר דה: ויבא חת קדשי חכיו וקדשי בית יי' הרצון בו סכנר הביח בית יי' קדשי חכיו וקדשי עצמו ולזה היה קרי וקדשו וכן כתוב בדה: ויעל בעשא מלך ישראל ויבן חת הרמה יס ספק במה שכתוב בזה בספר דה כי סם כתו שזה היה בשנת שלסי וסם למלכות חסא וכבר מנחמו כי בשנת שלס למלכות חסא מלך בעשא ולא מלך בעשא כי חם הרבע ועשרים שנה ואיך יתכן עם זה שתהיה זאת המלחמה בשנת שלסי וסם למלכות חסא וחולס התר זה הספק והוא לפי מה שאמר והוא סכנר שקטה הארץ מכל מלחמה עשר שנים בימי חסא כמו שכתו בספר דה וכראות ישר' הכללתו בקבצו חליו רבים מ מישראל בחמש עשרה שנה במלכו כי אז

ומלחמה היתה בין רחבעם ובין ירבעם כל ימי חייו: ויתר דברי אבים וכל אשר עשה הלווא חס כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה ומלחמה היתה בין אבים ובין ירבעם: וישבב אבים עם אבתיו ויקברו אתו בעיר דוד ומלך אסא בנו תחתיו:

ובשנת עשרים לירבעם מלך ישראל מלך אסא על יהודה: וארבעים ואחת שנה מלך בירושלם ושם אמו מעכה בת אבישלום: ויעש אסא הישר בעיני יהוה כדוד אכיו: ויעבר הקדשים מן הארץ ויסר את כל הגללים אשר עשו אבתיו: וגם את מעכה אמו ויסרה מגבירה אשר עשתה מפלגת לאשרה ויכרת אסא את מפלגתה וישרף בנחל קדרון: והבמות לא סרו רק לבב אסא היה שלם עם יהוה כל ימיו: ויבא את קדשי אביו וקדשו בית יהוה בסף וזהב וכלים: ומלחמה היתה בין אסא ובין בעשא מלך ישראל על יהודה ויבן את הרמה לבלתי ת יצא ונבא לאסא מלך יהודה: ויקח אסא את כל הכסף והזהב הנותרים באוצרות בית יהוה ואת אוצרות בית מלך ויתנם ביד עבדיו וישלחם המלך אסא אל בני הדר בן טברמן בן חזיון מלך ארם הישב בדמשק לאמר: וביניך בין אבי ובין אביה הנה שלחתי לך שחר כסף וזהב לך הפרה את בריתך את בעשא מלך ישראל ויעלה מעלי:

ויעבר ט בקריא וסמ' ויעבר אלהים רוח על הארץ ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר ושי שמה ויעבר ושי שבעת בניו ויעבר הקדשים וכשמועו אסא הדברים דבריו הימים ויע הדבר אל מלך נגוה ויקרבא הות בין רחבעם ובין ירבעם כל ימי חייו: ושאר פתגמי אבים וכל דעבר הליא חנון כרתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה וקרביא הות בין אבים ובין ירבעם: ושיבב אבים עם אבתוהו וקברו יתיה בקרתיא דדוד ומלך אסא בריה תחתוהו: ובשנת עשרין לירבעם מלכא דישראל מלך אסא על שבטא דבית יהודה: וארבעין וחדא שנין מלך בירושלם ושום אמיה מעכה בת אבישלום: ויעבר אסא דכשר קדם יי כדוד אבוהו: ופלי נפקת ברא מן ארעא ואעדי ית כל טעותא דעברו אבתוהו: ואף ית מעכה אמיה אעדה ממלכותה דעברת טעותא ל לאשרתא וקן אסא ית טעותה ואוקיד בנחלא דקדרון: ובמתא לא עטרא לחוד לבא דאסא הורה שלים ברחלמיה דיי כל יומיו: ואיתי ית קודשיה אבוהו וקודשוהו לבית מקדשא דיי בספא ודהבא ומנא: וקרביא הות בין אסא ובין בעשא מלכא דישראל כל יומיו: וסליק בעשא מלכא דישראל על דבית יהודה ונבא ית רמתא בריל למשבב למתן נפיק ועלל לאסא מלכא דבית יהודה: ונסיב אסא ית כל בספא ודהבא דאשתארו באוצרות בית מקדשא דיי ות אוצרי בית מלכא ומננון בידא דעברוהו ושרדנון מ מלכא אסא לורת בר הדר בר טברמון בר חזיון מלכא דארם דתיב בדמשק למימרו קים ביני ובינד ובין אבא ובין אבוי הו שדרית לך שוחרא בספא ודהבא אויל אשני ית קימד עם בעשא מלכא דישראל ויסתלק מני:

ובשנת אחת לכורש דרוש עזרא וחבר דסוף דברי הימים: וישלחם ד בקריאה וסמ' וישלחם יהושע וקם יהושע וכל העם וישלחם לבגוה ויקח אסא:

רשי

ויסרה מגבירה מהיות נבירה: ויעבר הקדשים תרגם יונתן וכלי נפקת ברא: כי עשתה מפלגת חמרו רבותינו מפליח ליבנותא וכו': והבמות לא סרו במות היחיד שהורגלו ליקרב עליהם לשמים משחרבה טילה עד שנכנה הבית שהיו הבמות מותרות לא סרו עתה ואף על פי שחמרו משכנה הבית והיו ענפים עליה כרת: חן

רדק

ובשנת עשרים לירבעם מלך ישראל מלך אסא על יהודה: וירבעם שמונה עשרה משכה שמוך רחבעם כמו שכתבנו למעלה ולא מנה חותם לרחבעם ומנה חותם לחכים בנו וית וקצת שנת עשרים הרי שלס שנים לחכים: וסם חמו מעכה ונ' ולא היתה חם חסא חלא חם חכים חכיו כמו שכתוב למעלה וחס חכיו קורא חותה חמו כמו שכתוב ותבאן אל רעואל חכיהו וזכר לחסא חם חכיו בעבור שהיתה עובדת על כמו שאמר חסר עשתה מפלגת לאשרה ועם כל זה עשה חסא היסר בעיני יי ולא כטה אחריה: עם חת מעכה חמו טעמו למה שאמר ויסר חמר כי נס כן הסיר חת מעכה חמו ואחר כך פירש איך הסיר חותה ואמר ויסירה מגבירה כלומר הסירה מהיות נבירה בעבור שעשתה מפלגת לאשרה ופי מפלגת על קרחה מפלגת שהוה לשון חימה ורעדה כמו פלגו בעתתני לפי שאימרה מוטלת על עובדיה וכן מזה הטעם נקראו חייים הגלולים כמו שאמר ובחמים יתהללו: וישרוף בנחל קדרון שקף המפלגת והשליך החכר בנחל קדרון כי על חסורה בהנחה וקדשי בית יי' לל וקדשי עצמו וחמר הנסמך כמו ושכרות ולא מין וכן הוא בדברי הימים ו קדשו וכתו וקדשוהו לבית מקדשא דיי ונקצת ספרים וקדשו כתוב וקדי וקדשו: לפי הנותרים באוצרות יי' לפי שלקח שיק מלך מצרי' חוזרות בית יי' חמר הנותרים כי לא לקחם כלם: חבל

שחלם כח רגליו לעת זקנתו: בשנת

מלכים א טו רלבג

בשנת שנים לאסא מלך יהודה ידוע כי ירבעם בשנת שנים לאסא כי עשרים שנה מלך וכבר מלכו עשרים שנה רחבעם ואחיס ואלו השנים השנה נחשבה השנה ההיא לו ולירבעם ולזה אמר סכר מלך נדב שנתים ואחר מלך בעשא עשרים וארבע שנה ולזה נשלמו בשנת עשרים ושש לאסא ולא השנים השנה נחשבה לו השנה ההיא לו ולעמרי ואחר מלך עמרי שנים עשרה שנה ולזה נשלמו בשנת שלשים ושמונה לאסא וזוהו הותרו ספקות רבות ופלו במנין חלו השנים שנחשבו לכהן ולכאן : ויהי כמלכו הכה את כל בית ירבעם ראו לספק איך נחשב לו זה לעון והנה היה דבר יי ביד אחיה הנביא

רדק

אבל בית מעשה הוא חבל מים הנזכרת בדברי הימים : ואלו כל כנרות קבוק כנרת וזה הו גינוסר והוא חרץ סמנה מאד גדול הפליגו בספור סבה פ פירומיו והקבוק לל שהיו מקומו כמלקים וכלם היו סמנים : על כל חרץ כפתלי : כמו עם וכן ויבאו האלפים על הנשים עם הנשים וכדברי הימים ואלו כל מסכנות ערי כפתלי : וישב בתרצה : לליסב לו בעירו כי עם היה מלך כמו שכתוב למטה ולא רצה להלחם עוד עם מלך יהודה כי בסוף ימיו היתה מלחמה זאת ואלו ויתב בתרעיתא תרגם בתרצה מן עשוק ורצון כלומר יסב לו ירח ואחר ורצון מפני מלך חרס : חרץ נקי : חסי חתן שנאמר עליו נקי יהיה לביתו שנה אחת : וכל גבורתו במלחמות וככוסים : חלה את רגליו מן רגליו וכן הם יבאו את העיר מן העיר והדומים לו וכדברי רזל חרץ סקי סעסה הגנריח ל לתלמידי חכמים ומפני זה נענש ונחלה את רגליו מפני שהעביר בעבודה זו תלמידי חכמים : ויהי כמלכו בכף : בשנת

וקבל בר הדר מן מלכא אסא ושדר ית רבני חילותא דיליה על קרוי ישראל ויחא ית עיון וית דן וית אבל בית מעברה וית כל גינוסר על כל ארע שבטא רבית נפתלי : והוה בר עמע בעשא ואתמנע מלמבני ית רמתא ויתב בתרעיתא : ומלכא אסא כנשית כל דבית יהודה לית דנקי ונטלו ית אבני רמתא וית אעהא די בנא בעשא ובנא ברוז מלכא אסא ית גבעתא דבני בנימין וית מצפא : ושאר כל פתגמי אסא וכל גבורתיה וכל די עבר וקרויא די בנא הלא אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכא רבית יהודה לחוד לעדן סיבתיה אתמרע ברנלוהו : ושכיב אסא עם אבתוהו ואתקבר עם אבתוהו בקרתא דדור אבוהו ומלך י הושפט בריה תחותוהו ונדב בר ירבעם מלך על ישראל בשנת תרתין לאסא מלכא דשבטא רבית יהודה ומלך על ישראל תרתין שנין ועבר דביש קדם יי ואול באורח אבוהי ובהוביה דחייב ית ישראל ומרד עלוהי בעשא בר אחיה משבטא רבית יששכר ומרהי בעשא בנתון די לפלשתאי ונדב וכל ישראל צירין על גבתון : וקטליה בעשא בשנת חלת לאסא מלכא דשבטא רבית יהודה ומלך תחותוהו : והוה בממלכיה קטל ית בית ירבעם לא אשאר כל נשכא לירבעם עד די שצידה כפתגמא די דמליל ביר עבריה אהיה ש שילונאהו על חובי ירבעם דחב ודחייב ית ישראל בארנוניות דארגין קדם יי אלהא דישראל ושאר פתגמי נרב וכל די עבר הלא אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי ישראל : וקרבא הורת בין אסא ובין בעשא מלכא דישראל כל יומיהו :

יח פסוקים אל על וסי' נמסר בסדר פקודי : ד' פסוקי' את את ואת ואת וסי' ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב והמלך אסא השמיע את כל יהודה והבשת אכלה את יגיע אבותינו ואסא המלך לקח את ושמע בן-הדר אל-המלך אסא וישלח את שרי החילים אשר-לו על-ערי ישראל ויך את-עיון ואת-דן ואת אבל בית-מעכה ואת כל-בגרות על כל ארץ נפתלי : ויהי כשמע בעשא ויחדל מבנות את-הרמה וישב בתרצה : והמלך אסא השמיע את-בל-יהודה אין נקי וישאו את-אבני הרמה ואת-עציה אשר בנה בעשא ובין בם המלך אסא את-גבע בנימין ואת-מצפא : ויתר כל-דברי אסא וכל-גבורתו וכל אשר עשה והערים אשר בנה הלא הכה כתובים על-ספר דברי הימים למלכי יהודה רק לעת זקנתו חלה את-רגליו : וישב אסא עם-אבתיו ויקבר עם-אבתיו בעיר דור אביו ומלך יהושפט בנו תחתיו : ונדב בן-ירבעם מלך על-ישראל בשנת שנים לאסא מלך יהודה ומלך על-ישראל שנתים : ועש הרע בעיני יהוה וילך בדרך אביו וכחטאתו אשר החטיא את-ישראל : ויקשר עליו בעשא בן-אחיה לבית יששכר ויברו בעשא בנתון אשר ל לפלשתים ונדב וכל-ישראל צרים על-גבתון : וימתו בעשא בשנת שלש לאסא מלך יהודה ומלך תחתיו : ויהי כמלכו הכה את כל-בית ירבעם לא-השאיר כל-נשמה לירבעם עד-השמדו בדבר יהוה אשר דבר ביד-עבדו אחיה השילני : על-חטאות ירבעם אשר חטא ואשר החטיא את ישראל כבעסו אשר הכעיס את יהוה אלהי ישראל : ויתר דברי נדב וכל אשר עשה הלא הם כתובים על-ספר דברי הימים למלכי ישראל : ומלחמה היתה בין אסא ובין בעשא מלך ישראל כל ימיהם :

רשי

חרץ נקי : חסי חתן מחררו שנאמר בו נקי יהיה לביתו שנה אחת : סמנים : הסכנייה והסלישית לאסא : בשנת

דהו וכל ישראל מצעו פסוקי' בספר וסי' והמלך וכל ישראל ועש שלמה בעת כי ששת חדשים ויקשר עליו בעשא ויעלה עמרי ותקשר וכל ר' דכו : סימן קדמא ויהי כמלכו תנינא ויהי כמלכו ואפס ואשכח כמלך בגוד דקדמא כף ותנינא בית ולית דכו דסמיכי :

ואר ד' פסוקי' חת ואלו

יח פסוקי' אל על

ד' פסוקי' המלכים והערך עד יס

ט' פסוקי' וכל וכל

ד' פסוקי'

כילואן פס

לה מבעני פסוקי' בסוף

ל' כו

כ' פסוקי' וכל פסוקי' בעש

כ' פסוקי' מן נכט

יג נעש

מלכים א יו דק שצד

בשנת שלש לחסא מלך בעשא' היחך היה זה והלא מלחמה וז' שנלחם בעשא עם חסא ונכה את הרמה היתה בשנת שלשים ושש למלכות חסא כמו שאומר בדברי הימים ובעשא לא מלך חלף עשרים וארבע שנה ואם בשנת שלש לחסא מלך בעשא הנה מת בעשא בשנת כ" לחסא ואיך אמר כי בנה את הרמה בשנת ל" לחסא חלף כי בשנת שלש בשנת שלש שהחל חסא להלחם עם מלכי ישראל ונלחם תחילה עם נדב בן ירבעם ולשנת שלש מלך בעשא ונלחם עם חסא כמו שאמר ומלחמה היתה בין חסא ובין בעשא כל ימיהם ומלחמה וז' שעלה בעשא ונכה את הרמה היתה בשנת כ" למלכות בעשא שהיא שנת ל" לתחילת מלכותו של חסא והיא שנת כ" לחלף למלחמת חסא כי שנה שנייה של נדב בן ירבעם מנה חותם ג"כ לבעשא כי לא שלמה לו השנה ועשר שנים ששקטה הארץ בתחילת מלכות חסא כמו שאמר בדברי הימים לא מנה חותם לנדב בן ירבעם ושתי שנים מהם היו בימי ירבעם ושמונה השנים לא מלך נדב על ישראל ואם מלך לא חזקה מלכותו ולא מנה חותם לו ובשנה השנית אחר העשר שנים מלך נדב מלכות שלימה ונלחם עם חסא וזה הוא נדב בן ירבעם מלך על ישראל בשנת שתיים לחסא כלומר בשנת שתיים לחסא למלחמותיו ובשנת י"ח למלכו התחילו מלחמותיו וכל החשבונות שמהם בספר זה לחסא אינם לתחילת מלכותו חלף לתחילת מלחמותיו והחשבונות שאמר בדברי הימים הם לתחילת מלכותו וזוהיה לדברינו כי בחשבונות דברי הימים אומר למלכות חסא ובחשבונות זה הספר אומר לחסא ובסדר עולם אומר כי המלחמה הזאת שבנה בעשא את הרמה היתה בשנת י" לחסא שנה אחת אחר מלחמת הכנענים ומניין ל" ש שאומר בדברי הימים הוא למיתת שלמה כי כשנשא שלמה את בת פרעה בשנת ארבע למלכותו נבונה גזירה שתחלק מלכות בית דוד לו' שנה כנגד חותן לו' שנה שהיה שלמה חתן פרעה והיתה עתידה מלכות בית דוד לחזור בשנת י" לחסא ששלמו לו' לשלמה ומשני שקלקל חסא במלחמת בעשא וכשען על מלך חרם ושלח לו חזנות בית י" ולא כשען על י" לא חזרה מלכות בית דוד והיתה חלוקה כשהיתה לדברי בעל סדר עולם יקשה הפסוק שאומר בדברי הימים ומלחמה לא היתה עד שנת שלשים וחמש למלכות חסא והנה מלחמת חסא קודם לה' היתה לדברינו: הנני מבעיר מן ובערת הרע: וגם ביד יהוה' לבי שאמר וימלך חלף בנו תחתיו אמר כי לא היתה מלכו שלימה כי לא מלך חלף שנים וחמש היו מקוטעות שהרי מלך בשנת כ" לחסא וזמרי המיתוהו בשנת כ" לחסא הנה לא מלך חלף שנה אחת ומה שאמר שנתים מקצת שנתים וגם שאמר הוא לרבות על בית ירבעם כי כמו

רשי

בשנת שלש לחסא מלך יהוד' מלך בעשא' שנה שלישית לחסא כמנית לנדב ולבעשא: וגם ביד יהוא בן חנני הכבדו דבר יי' היה אל בעשא' כלומר הרי שמוך חלף בן בעשא ואף גם זאת דבר יי' היה ביד יהוא שלא מתקיים מלכותו: ועל חסד הכה חותמו הואיל וגם הוא הלך בחטאותיו כמנחם שלא היה לו להורגו לכך נענש על הרגתו וכן מצינו ופקדתי את דמי ירעא על בית יהוא הואיל ולא סרו מדרכי החשב נענשו על הרגתם: שר מזבית הרכבי הוא ואחר היו שרים על הרכב: ונחליו ורעהו: וקריבוהי ורחמוהי: וימת

רלבנ

המת לבעשא בעיר יחללו הכלבים' רל' שלא יבא אחד מהם אל קבר: וגם ביד יהוא בן חנני' רל' כי היה עוד דבר יי' על ידו אל בעשא ואל ביתו שיהיה כבית ירבעם ועל לכתו בדרך ירבעם ועל חסד הכה חותמוה מה שהוסף בזה הכבולה השנית ועל זה התעורר להרוג חנני וזה לא נענש על הרגתם אך נענש על לכתו בחטאת ירבעם ועל החטאו את ישראל: שר מחצית הרכב' הנה היו שרי הרכב שנים וזמרי היה אחד מהם והנה שלם השם לבעשא מדה כנג' מדה כי הוא הרג בית ירבעם בעת היותם צרים על גבתן אשר לפלשתים והוא גם כן בעת שהיו ישראל מונים על גבתן אשר לפלשתים הרג זמרי את כל בית בעשא ומשפחתו ורעהו' והנה

בשנת שלש לאסא מלך יהודה מלך בעשא בן אחיה על כל ישראל בתרצה עשרים וארבע שנה: ועש הרע בעיני יהוה וילך בדרך ירבעם ובחטאתו אשר החטיא את ישראל: והיה דבר יהוה אלי יהוא בן חנני על בעשא לאמר: יען אשר הרמתה מן העפר ואתנה נגיד על עמי ישראל ותלך בדרך ירבעם ותחטא את עמי ישראל להכעיסני בחטאתם: הנני מבעיר אחרי בעשא ואחרי ביתו ונתתי את ביתך כבית ירבעם בן נבט: המת לבעשא בעיר יאכלו הכלבים והמת לו בשדה יאכלו עוף השמים: ויתר דברי בעשא ואשר עשה ונבורתו הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל: וישב בעשא עם אבתיו ויקבר בתרצה ומלך אלה בנו תחתיו: וגם ביד יהוא בן חנני הנביא דבר יהוה אלי בעשא ואל ביתו ועל כל הרעה אשר עשה בעיני יהוה להכעיסו במעשה ידיו להיות כבית ירבעם ועל אשר הכה אתו: בשנת עשרים ושש שנה לאסא מלך יהודה מלך אלה בן בעשא על ישראל בתרצה שנתים: ויקשר עליו עבדו זמרי שר מחצית הרכב והוא בתרצה שתה שבור בית ארצא אשר על הבית בתרצה: ויבא זמרי ויכהו וימיתוהו בשנת עשרים ושבע לאסא מלך יהודה ומלך תחתיו: והיה במלכו בשבתו על כסאו הבה את כל בית בעשא לא השאיר לו משתין בקיר ונאליו ורעהו:

על כל ישראל כ' דסמיכי וסימ' נמסר לעיל בסוף סימ' יב: ואשר עשה ו' וסימ' נמסר בריש האי סיפרא סימן ב: ועל אשר ד' וסימ' נמסר בספר שמואל חלק ב' סימן יב: ומיתוהו מל' וסימ' נמסר בסדר וישב ולעיל בהאי סיפרא סי' יג: כשבתו ב' בקריאה וסי' ויהי כשבתו על כסא ממלכתו' והיה במלכו כשבתו: בשנת תלת לאסא מלך שבטא דבית יהודה מלך בעשא בר אחיה על כל ישראל בתרצה עשרין וארבע שנים: ועבר דביש קדם יי' וינאל באורח ירבעם ובהזביה דהב די הוב ית ישראל: והנה פתגם נבואה מן קדם יי' עם יהוא בר חנני על בעשא למימר: חלף דאפרשתך מן עפרא ומניתך מלכא על עמי ישראל ואולתא באורח ירבעם וחיתא ית עמי ישראל לארצא קדמי בחזבוהון: הא אנא מפלי בתר בעשא ובתר ביתה ואתן ית ביתך בבית ירבעם בר נבט: דימות לבעשא בקרתא ובלון בלביא ודימות ליה בחקלא ובלון עופא דשמאי: וישאר פתגמי בעשא ודעבר ונבורתיה הלא אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי ישראל: וישכוב בעשא עם אבהתוהי ואתקבר בתרצה ומלך אלה ברניה תחותיה: ואף עם יהוא בר חנני נביא פתגם נבואה מן קדם יי' הוה על בעשא ועל ביתה ועל כל בישתא דעבר קדם יי' לארצא קדמוהי בעובדי יהוה למהו כבית ירבעם ועל דקטל יתיה: בשנת עשרין ושית שנים לאסא מלך שבטא דבית יהודה מלך אלה בר בעשא על ישראל בתרצה תרתין שנים: ומרד עלוהי עבדיה זמרי חד מתרין רבני רתיבא והוא בתרצה שתי רוי בית ארצא טענותא די בביתא בתרצה: ואתא זמרי ומחהו וקטליה בשנת עשרין ושבע לאסא מלך שבטא דבית יהודה ומלך תחותיה: והנה בממלכיה כמרתבי על פורסיה קטל ית כל בית בעשא לא השאיר ליה ידע מדע וקריבוהו וחרבוהו:

שכח אחיה השילוני על ירבעם ועל ביתו שלא תקום מלכותו וכן היה לו כי נדב בנו לא מלך חלף שנתים והיו מקוטעות שהרי בשנת שתיים לחסא מלך ובשנת שלש לחסא מלך בעשא שהמיתוהו כי לא מלך בנו חלף שנה ומה שאמר שנתים מקצת שנתים כן היה לו גם לבעשא כי לא מלך בנו חלף שנה וכפסקה מלכותו כמו שנבא עליו יהוא בן חנני: ועל אשר הכה חותמו' כי נענש בעשא על דמי נדב כיון שהלך בדרכיו והיה רשע כמוהו נענש על הרגתו ונהרג גם הוא וכן הוא חומר ג"כ בבית יהוא ופקדתי את דמי ירעאל על בית יהוא ואמר חותמו ואף על פי שלא זכר נדב הנה זכר בית ירבעם: שר מחצית הרכב' כתרנונו חל מתרין רבני רתיבא: שותה שכור' כלומר ששתה עד שסכר: בית ארצא' שם חרם והיה פקיד והוא שאמר אשר על הבית וית' כן בית ארצא טענותא די בביתא בתרצא: והיה במלכו' בבית: כשבתו' בכף: לא השאיר לו' בכל זרעו והנה גם כן נחליו והם קריבוהו וגם הכה רעהו והם חזקוהו ורעהו כמו רעיו וכן בהתפללו בעד רעהו מן גבורהו כמו נבוכדנצר: והעם

והעם מוסיף על נבתיך כדב וישראל צרו על נבתיך ולא לכדוה ועתה בימי אלה

בהבליהם בקריאה וסימ' כעסוני בהבליהם ואני אקניאם אל כל הטאות בעשה וחטאת אלה וילך בכל

ושיצי זמרי ית כל בית בעשה כפתנמא דין דמלל על בעשה ביד יהוא נביא על כל חובי בעשה וחובי אלה בריה די חנו ודי חכנו ית ישראל לארנא קרם יי אלהא דישראל בטעותהון

וישמד זמרי את כל בית בעשה כדבר יהודה אשר דבר אל בעשה ביד יהוא הנביא אל כל הטאות בעשה וחטאות אלה בנו אשר חטאו ואשר החטאו את ישראל להכעס את יהוה אלהי ישראל בהבליהם

וישאר פתנמי אלה וכל די עבד הלא אנו בתביין על ספר פתנמי יומא למלכא ישראל

ויתר דברי אלה וכל אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל

בשנת עשרי ושבע שנין לאסא מלך שבטא דבית יהודה מלך זמרי שבעא יומין בתרצה ועבא שרון בגבתון דלפלתא

בשנת עשרים ושבע שנה לאסא מלך יהודה מלך זמרי שבעת ימים בתרצה והעם חנים על נבתיך אשר לפרשתים וישמע העם החנים לאמר קשר זמרי וגם הנה את המלך ומלכנו כל ישראל את עמרי שר צבא על ישראל ביום ההוא במחנה ויעלה עמרי וכל ישראל עמו מנבתון ויצרו על ישראל תרצה ויהי בראות זמרי כי נלכדה העיר ויבא אל ארמון בית המלך וישרף עליו את בית מלך באש וימת על חטאתיו אשר חטא לעשות הרע בעיני יהוה ללכת בדרך ירבעם ובחטאתו אשר עשה להחטיא את ישראל ויתר דברי זמרי וקשרו אשר קשר הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל

וישמע עפא דשרון למימר מרד זמרי ואף קטל ית מלכא ואמליכו כל ישראל ית עמרי רב הילא על ישראל ביומא ההוא במשריתא וסליק עמרי וכל ישראל עמיה מנבתון וצרו על תרצה והוה בר חזא זמרי זמרי אתכבישת קרתא ועל לאדרון בית מלכא ואוקיד עלוהי ית בית מלכא בנורא ומית על כל חובי די חב למעבר דביש קרם יי למיל בארדח ירבעם ובהוביה די עבד לחיבא ית ישראל וישאר פתנמי זמרי ומרדיה דמרד הלא אנו בתביין על ספר פתנמי יומין למלכי ישראל

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

בבן אתמלג עמא ישראל לתרתין פלגון פלגורת עמא הורה בתר תבני בר גינת לאמלכיותיה ופלגות בתר עמרי ותקיף עמא דבתר עמרי מן עפא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבני בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת תבני ומלך עמרי בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל שתי שנים וזבן ית ברנא דלשומרון מן שמה בתרתין כבדין דכסף ובנא ית ברנא וקרא ית שמה דקרתא דבנא על שום שמה מריה דטורא שומרון

וימת תבני כשנשא אחא בנו של עמרי ליהושפט בנו הרגו את תבני כשרחל חשיבותו של עמרי בסדר עולם: בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך עמרי מלכות שלימה וחמש שנים היתה מחלוקתו של תבני מעשרים ושבע לאסא על שלשים ואחת שנים עשרה שנה כך הכל חמוט במחלוקת ושבע במלכות שלימה וחי אבשר לומר שתיים עשרה נולכות שלימה שהרי אחאב בנו מלך בשנת שלשים ושמונה לאסא בתרצה מלך שש שנים עד שלא בנה את שומרון: ויעבד

רלבג

והנה מלך זמרי שבעת ימים ובאותן הימים הלך בחטאת ירבעם ומת בחטאתו אשר חטא ותקף המלכיו העם את עמרי שהיה שר צבא על ישראל ואף על פי שנתחדש לו אחר זה מחלוקת על המלכות בשנת תבני בן גינת הנה נחשב המלכות לעמרי ומת בשנת שלשים ושמונה לאסא ונחשבה לו השנה ההיא ולזה חל כי מלך עמרי שתי עשרה שנה ומחלו השנים עשרה שנה מלך שש שנים שלמות בתרצה וזה כי בשנת שלשים ואחת לאסא מלך יהודה מת תבני ומלך עמרי על ישראל בכללם ללא עשרת השבטים והנה היה כל זמן מלכותו שנים עשר שנה כמו שזכרנו ובתרצה מלך שש שנים שלמות שיש מסוף שלשים ואחת לאסא עד דחם שלשי ושמונה: ויקן את ההר שומרון ללא ההר שבעה בו עיר שומרון ולפי שהיה שם אדני ההר שומר קרא שם העיר שומרון וזה לאות כי היה שם עיר שמה שומרון קודם זה אך עתה בנאה עמרי: וירע

שם ו סגול וסי' אכרס אכריל כוכרל בער קרתא דבריא

והרשע כי ישוב כל חטאתיו אשר עשה רפ: ח פסוקים דאית בהן חטאה ועשייה וסי' נסמר בסדר נשא: והעם ישראל נ דסמיכי בקריאה וסי' לברך את העם ישראל או יחלק העם ישראל לא נבדלו העם ישראל: שם אל שם קמץ במו פתחון וסי' נסמר בסדר לך לך: ארני ד בקריא וסי' ויקח אדני יוסף אותו דבר האיש אדני וארץ אתנו קשות ויאמר אלינו האיש אדני וארץ ויקח את ההר שומרון וחד ואדני האדנים:

רשי מלכים א יו רדק שעה

ויעבדו את הבעל מוסף על עבדים של ירבעם: חסרה חילן נעבד: חילל בית האלי חילל אשר מבית אל כמו ישיבית הלחמי ולא כאמר הבית לחמי וכן יהושע בית השמש בספר שמואל ולא הבית השמש וכן בעפרת חבי העזרי ולא כאמר האבי עזרי ויש מותרין בית האלי על סקיבל עליו קללות יהושע חרוד האיש אשר יקום ויבנה וכו' חמרו רבותינו חילל משל בנימן ויריחו משל יאשפט ומכני מה

ובחטאתיו: כתיב כלומר חטאות רבות שעשה וקרי בחטאתו לסוף יחד כלומר חטאת העבדים: הנקל לכתו חס היה בעיניו קל ללכת בחטאת ירבעם והם העבדים כן הדחה במעשיו כי נקלים היו בעיניו חותם החטאות ולקח חסה מגויי הארצות לחטוא עוד ולעבוד הבעל שהיו הם עובדים שם ונהו שאמר וילך ויעבוד הלך שם לבידן ועבד הבעל שהיו עובדים שם והסתמיה לו כלומר שקבלו עליו בחלוה ועשה כמוהו בשמרן ויבנה לו בית וקראו בית הבעל והקיס לו שם מוצח: בית הבעל חסר בית השמש וכן הנמצא בית השם שהיה כמו בבית השם והדומים לו סכתבנו בספר מכלל בחלק הדקדוק: ויעש אחאב הוסף עוד לחטוא ונטע אשרה לעבדה זולתי הבעל שעשה: ובלרש מאי ויעש אחאב את האשרה חמר ר' יוחנן סכתב על דלתי שמרון אחאב כפר בחלוי ישראל לא יחל לו חלק בחלוי ישראל: חילל בית האלי מבית אל היה כמו בית הלחמי מבית לחם בבית השמש מבית שמש ותחת ממשלתו של אחאב היה ועשה דבר זה ולא מיחה בידו אחאב כל כך הרשע לעשו' ועד ימיו לא היה חסר שעלה בלבו לבנות יריחו מפני השבועה שהשבוע יהושע חרוד האיש אשר יקום ויבנה את העיר וכו' ותמיהה הוא כי יריחו למלך יהודה היה כי משבט בנימן היה ואחך נתן יהושפט רשות לבנותה ומכאן בירושלמי חילל מן יהושפט יריחו מכנימן חלל שמבלבלן זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב ואחר שנכתבה לא כאשרה ישיבתה כי החסר היתה שלא תבנה כמו עיר הנדחת והבונה חותה עובר בחרס והוא נענש כאשר דבר יהושע וית בית האלי בית מומי כלומר שעבר על החלה שהשבוע יהושע ומכני זה נקרא בית האלי לא שהיה מבית אל ובדברי ר' ל קרא בית האלי על טעבר על חלה שאמר יהושע חרוד האיש וכו': יריחה

ויעשה ד' בקריאה וסי' ויעשה עמרי הרע' ודיהורם בן אחאב' ודיואט הסמוך לאלישע' את כל חקתי שמר: וילך בכל דרך דסמיכי בקריאה וסי' עמרי' והושפט דמלכים' ואשיהו דמלכים' ושאר

ועבר עמרי דביש קדם יי ובאש מכל די קדמוהי: ואול בכל ארעה ירבעם בר נבט ובחובוהי די חוב ית ישראל לארנא קדם יי אלהא דישראל בטעותהו: ושאר פתנמי עמרי די עבר ונבורמיה די עבר הלא אנון פרעין על ספר פתנמי יומיא למלכי ישראל: ושכיב עמרי עם אבחתוהי ואתקבר בשומרון ומלך אחאב בריה תחותיה:

ואחאב בר עמרי מלך על ישראל בשנת תלתיין ותמניי שנין לאסא מלכא שבטא דבית יהודה ומלך אחאב בר עמרי על ישראל בשומרון עסרין ותמניי שנין: ועבר אחאב בר עמרי דביש קדם יי מכל די קדמוהי:

ויהוה מכל אשר לפניו: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם בן נבט ויקח אשה את איזבל בת אתבעל מלך צדנים וילך ויעבד את הבעל וישתחו לו: וקם מזבח לבעל בית הבעל אשר בנה בשמרן: ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את יהודה אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו: בימיו בנה חילל בית האלי את יריחה באבירם בכרו יסדה ובשגב צעירו הציב דלתיה כדבר יהודה אשר דבר ביד יהושע בן נון: ואמר אליהו דמתושב מתושבי גלעד לאחאב

ויעש אחאב בן עמרי הרע בעיני יהוה מכל אשר לפניו: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם בן נבט ויקח אשה את איזבל בת אתבעל מלך צדנים וילך ויעבד את הבעל וישתחו לו: וקם מזבח לבעל בית הבעל אשר בנה בשמרן: ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את יהודה אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו: בימיו בנה חילל בית האלי את יריחה באבירם בכרו יסדה ובשגב צעירו הציב דלתיה כדבר יהודה אשר דבר ביד יהושע בן נון: ואמר אליהו דמתושב מתושבי גלעד לאחאב

ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את יהודה אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו: בימיו בנה חילל בית האלי את יריחה באבירם בכרו יסדה ובשגב צעירו הציב דלתיה כדבר יהודה אשר דבר ביד יהושע בן נון: ואמר אליהו דמתושב מתושבי גלעד לאחאב

וילך בדרך: ויוסף מלאים בקריאה וסי' ועמד במקום צר אשר אין דרך' ויוסף עוד יפתח: ויוסף וזונתן להשבע' רד קעלה' ויוסף אחאב' דבר אל אחז קדמא דיוסף יי דבר' ובעת הצר לו דדה' ויוסף שאול לירא ואסף כתיב ושאר וסף:

מתחלפות: ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד' מעיר ששמה תושב היה תחילה ואחר כך ישב בגלעד וכתי' אליהו דמתושבי גלעד ונחלקו רזל מאיזה שבט היה מהם אמרו משבט גד היה ומהם אמרו משבט בנימן ומהם אמרו פנחס זה אליהו וכל אחד מהם סומך דבריו אל הפסוקים בדברים רחוקים ואנחנו לא ידענו האמת והנה גזר אליהו על המטר בקנאותו ליי על עובדי עז' כתוב בתורת משה וסדרתם ועבדתם חללים חמרים והשתחיתם להם וחרה אף יי בכס ועצר את השמים ולא יהיה מטר ובטח באל סיקיים את דבריו ועליו וכיוצא בו באמר ונבור אומר ויקם לך כמו שאמר שמואל הכביח אקרא אל יי ויתן קולות ומטר ובעבור כי הרע מכל אשר לפניו גזר אליהו ואמר לו כי לא יהיה טל ומטר חולי יחזור בו והאל ארך אפים האריך אפולו כאשר האריך לאשר לפניו ומה שאמר כי חס לפי דבריו על סירחה סיחורו מעבוד עז' כלס או מקבת' עבר רשוכימה עכין זה חלל זה חלל כשמתו בני חילל כלס הלכו אליהו ואחאב לחס חילל ואמר אליהו כי בען שבנה יריחו מתו בניו כדבר יי אשר דבר יהושע בן נון חמר

ויעשה ד' בקריאה וסי' ויעשה עמרי הרע' ודיהורם בן אחאב' ודיואט הסמוך לאלישע' את כל חקתי שמר: וילך בכל דרך דסמיכי בקריאה וסי' עמרי' והושפט דמלכים' ואשיהו דמלכים' ושאר

ועבר עמרי דביש קדם יי ובאש מכל די קדמוהי: ואול בכל ארעה ירבעם בר נבט ובחובוהי די חוב ית ישראל לארנא קדם יי אלהא דישראל בטעותהו: ושאר פתנמי עמרי די עבר ונבורמיה די עבר הלא אנון פרעין על ספר פתנמי יומיא למלכי ישראל: ושכיב עמרי עם אבחתוהי ואתקבר בשומרון ומלך אחאב בריה תחותיה:

ואחאב בר עמרי מלך על ישראל בשנת שלשים ושמונה שנה לאסא מלך יהודה ומלך אחאב בר עמרי על ישראל בשומרון עסרין ותמניי שנין: ועבר אחאב בר עמרי דביש קדם יי מכל די קדמוהי:

ויהוה מכל אשר לפניו: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם בן נבט ויקח אשה את איזבל בת אתבעל מלך צדנים וילך ויעבד את הבעל וישתחו לו: וקם מזבח לבעל בית הבעל אשר בנה בשמרן: ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את יהודה אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו: בימיו בנה חילל בית האלי את יריחה באבירם בכרו יסדה ובשגב צעירו הציב דלתיה כדבר יהודה אשר דבר ביד יהושע בן נון: ואמר אליהו דמתושב מתושבי גלעד לאחאב

ויעש אחאב בן עמרי הרע בעיני יהוה מכל אשר לפניו: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם בן נבט ויקח אשה את איזבל בת אתבעל מלך צדנים וילך ויעבד את הבעל וישתחו לו: וקם מזבח לבעל בית הבעל אשר בנה בשמרן: ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את יהודה אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו: בימיו בנה חילל בית האלי את יריחה באבירם בכרו יסדה ובשגב צעירו הציב דלתיה כדבר יהודה אשר דבר ביד יהושע בן נון: ואמר אליהו דמתושב מתושבי גלעד לאחאב

ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את יהודה אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו: בימיו בנה חילל בית האלי את יריחה באבירם בכרו יסדה ובשגב צעירו הציב דלתיה כדבר יהודה אשר דבר ביד יהושע בן נון: ואמר אליהו דמתושב מתושבי גלעד לאחאב

ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את יהודה אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו: בימיו בנה חילל בית האלי את יריחה באבירם בכרו יסדה ובשגב צעירו הציב דלתיה כדבר יהודה אשר דבר ביד יהושע בן נון: ואמר אליהו דמתושב מתושבי גלעד לאחאב

וילך בדרך: ויוסף מלאים בקריאה וסי' ועמד במקום צר אשר אין דרך' ויוסף עוד יפתח: ויוסף וזונתן להשבע' רד קעלה' ויוסף אחאב' דבר אל אחז קדמא דיוסף יי דבר' ובעת הצר לו דדה' ויוסף שאול לירא ואסף כתיב ושאר וסף:

מתחלפות: ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד' מעיר ששמה תושב היה תחילה ואחר כך ישב בגלעד וכתי' אליהו דמתושבי גלעד ונחלקו רזל מאיזה שבט היה מהם אמרו משבט גד היה ומהם אמרו משבט בנימן ומהם אמרו פנחס זה אליהו וכל אחד מהם סומך דבריו אל הפסוקים בדברים רחוקים ואנחנו לא ידענו האמת והנה גזר אליהו על המטר בקנאותו ליי על עובדי עז' כתוב בתורת משה וסדרתם ועבדתם חללים חמרים והשתחיתם להם וחרה אף יי בכס ועצר את השמים ולא יהיה מטר ובטח באל סיקיים את דבריו ועליו וכיוצא בו באמר ונבור אומר ויקם לך כמו שאמר שמואל הכביח אקרא אל יי ויתן קולות ומטר ובעבור כי הרע מכל אשר לפניו גזר אליהו ואמר לו כי לא יהיה טל ומטר חולי יחזור בו והאל ארך אפים האריך אפולו כאשר האריך לאשר לפניו ומה שאמר כי חס לפי דבריו על סירחה סיחורו מעבוד עז' כלס או מקבת' עבר רשוכימה עכין זה חלל זה חלל כשמתו בני חילל כלס הלכו אליהו ואחאב לחס חילל ואמר אליהו כי בען שבנה יריחו מתו בניו כדבר יי אשר דבר יהושע בן נון חמר

וירע וירע מכל אשר לפניו ידמה שהלך בחטאת ירבעם כמו שספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחר' ואפסר עוד שאמ' שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי סיקבל מוסר מפני מה שראה מבית ירבעם ולפי שלא קבל כלל ממוסר מפני זה להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ש שואמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיד שהענין כן מפני חמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם' לל כי חטאת ירבעם היו קלים הנקלים בעיניו חן הוסף על החטאים האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אתבעל מלך צדנים והנה אפסר שהיה שם המלך ההוא אתבעל חויהיה הרצון בזה את הבעל

וירע מכל אשר לפניו ידמה שהלך בחטאת ירבעם כמו שספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחר' ואפסר עוד שאמ' שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי סיקבל מוסר מפני מה שראה מבית ירבעם ולפי שלא קבל כלל ממוסר מפני זה להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ש שואמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיד שהענין כן מפני חמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם' לל כי חטאת ירבעם היו קלים הנקלים בעיניו חן הוסף על החטאים האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אתבעל מלך צדנים והנה אפסר שהיה שם המלך ההוא אתבעל חויהיה הרצון בזה את הבעל

רלבג

וירע מכל אשר לפניו ידמה שהלך בחטאת ירבעם כמו שספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחר' ואפסר עוד שאמ' שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי סיקבל מוסר מפני מה שראה מבית ירבעם ולפי שלא קבל כלל ממוסר מפני זה להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ש שואמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיד שהענין כן מפני חמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם' לל כי חטאת ירבעם היו קלים הנקלים בעיניו חן הוסף על החטאים האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אתבעל מלך צדנים והנה אפסר שהיה שם המלך ההוא אתבעל חויהיה הרצון בזה את הבעל

וירע מכל אשר לפניו ידמה שהלך בחטאת ירבעם כמו שספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחר' ואפסר עוד שאמ' שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי סיקבל מוסר מפני מה שראה מבית ירבעם ולפי שלא קבל כלל ממוסר מפני זה להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ש שואמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיד שהענין כן מפני חמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם' לל כי חטאת ירבעם היו קלים הנקלים בעיניו חן הוסף על החטאים האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אתבעל מלך צדנים והנה אפסר שהיה שם המלך ההוא אתבעל חויהיה הרצון בזה את הבעל

וירע מכל אשר לפניו ידמה שהלך בחטאת ירבעם כמו שספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחר' ואפסר עוד שאמ' שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי סיקבל מוסר מפני מה שראה מבית ירבעם ולפי שלא קבל כלל ממוסר מפני זה להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ש שואמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיד שהענין כן מפני חמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם' לל כי חטאת ירבעם היו קלים הנקלים בעיניו חן הוסף על החטאים האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אתבעל מלך צדנים והנה אפסר שהיה שם המלך ההוא אתבעל חויהיה הרצון בזה את הבעל

וירע מכל אשר לפניו ידמה שהלך בחטאת ירבעם כמו שספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחר' ואפסר עוד שאמ' שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי סיקבל מוסר מפני מה שראה מבית ירבעם ולפי שלא קבל כלל ממוסר מפני זה להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ש שואמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיד שהענין כן מפני חמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם' לל כי חטאת ירבעם היו קלים הנקלים בעיניו חן הוסף על החטאים האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אתבעל מלך צדנים והנה אפסר שהיה שם המלך ההוא אתבעל חויהיה הרצון בזה את הבעל

וירע מכל אשר לפניו ידמה שהלך בחטאת ירבעם כמו שספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחר' ואפסר עוד שאמ' שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי סיקבל מוסר מפני מה שראה מבית ירבעם ולפי שלא קבל כלל ממוסר מפני זה להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ש שואמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיד שהענין כן מפני חמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם' לל כי חטאת ירבעם היו קלים הנקלים בעיניו חן הוסף על החטאים האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אתבעל מלך צדנים והנה אפסר שהיה שם המלך ההוא אתבעל חויהיה הרצון בזה את הבעל

וירע מכל אשר לפניו ידמה שהלך בחטאת ירבעם כמו שספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחר' ואפסר עוד שאמ' שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי סיקבל מוסר מפני מה שראה מבית ירבעם ולפי שלא קבל כלל ממוסר מפני זה להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ש שואמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיד שהענין כן מפני חמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם' לל כי חטאת ירבעם היו קלים הנקלים בעיניו חן הוסף על החטאים האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אתבעל מלך צדנים והנה אפסר שהיה שם המלך ההוא אתבעל חויהיה הרצון בזה את הבעל

וירע מכל אשר לפניו ידמה שהלך בחטאת ירבעם כמו שספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחר' ואפסר עוד שאמ' שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי סיקבל מוסר מפני מה שראה מבית ירבעם ולפי שלא קבל כלל ממוסר מפני זה להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ש שואמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיד שהענין כן מפני חמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם' לל כי חטאת ירבעם היו קלים הנקלים בעיניו חן הוסף על החטאים האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אתבעל מלך צדנים והנה אפסר שהיה שם המלך ההוא אתבעל חויהיה הרצון בזה את הבעל

רדק

מלכים א יז

רשי

חמר לו אחיב מי גדול משה חזי יהושע חמר לו משה שהיה רבו של יהושע חמר לו דברי הרב לא נתקיימו ודברי תלמיד נתקיימו והלא חמר משה ועבדתם חללים חמרים ועבד את השמים והלא כל ישראל עובדי עו' הם ואין השמים נעבדו קצן חליו ונחמד וכשבע חי' חס יהיה השמים החלה טל ומטר כי חס לפי דברי חמר עמדתו לפניו שחזי רביל לעמוד לפניו בתפילה וכן חל המקום חמר עמד עם חת כפי יי' כי חס לבי דברי' כתרנו חליון כד חמר כי לא בא המטר לפי דברו כי החל חמר לו החילה לך הרחה חל אחיב וחלטה מטר ח' לפי דברי' ל' עד שאמ' במזות החל : ונסתרת' שלא ידעך חסם שם : וקיה מהחל תשתה' והיה חיותך זה כי מהחל תשתה והעורב' יכלכלך : וחת העורבים צויתי' עורבים ממש והם העופות השחורים וטעם צויתי שמתו בלבם ל להביא לחם ובטר שתי פעמים צוים ואין לשחול מחן היו מביאין לו כי בחמת ממקו' כשר היו מביאין לו חמר שברצון החל היו מביאין לו והרבה כשר' היו ציטרחל שחומר והשחרתי כ ציטרחל שבעת חלפים כל הברכים חמר לא כרעו לבעל וכל הפה חמר לא נפק לו' ובדברי דול' חסיו מביאין לו משלחנו של אחיב וים חומרים משלחנו של יהושפט וים העורבים שחמרים כמו עורבי מערבך והנה הכתוב חומר ונסתרת' שלא ידעך חסם שם שהרי רחינו כי אחיב היה פוחש חמרי' כמו שחמר חס יש גוי וממלכה וגו' וחולי הסחורים ההם היו מסתירים חותו : צרפתה חמר לצידון לפי שים צרפת חמר וזהו סל' עליו חמר כנענים עד צרפת וזה צרפת שחמר הקבה לחליו שילך עם הוא סמוך לצידון והוא של ישראל : הנה צויתי שם חסה חלמנה לכלכלך חס נחמר

חיי' למה סמכו כאן חלל שהלכו חליו ונחמד לחס חת חילל בחבלו חמר אחיב לחליו חופטר שקללת התלמיד נתקיימה וקללת משה רבינו לא נתקיימה סל' וסרתם ועבדתם חללים חמרים וחרה חף יי' בכם ועבד את השמים והרי כל ישראל עובדי עו' ואין בשמים נעבדו מיד ונחמד חליו וגו' : ונסתרת' מפני אחיב וחליו : ויכס הנחל' כדי שיעד צורך הנשמים ויטרח לנלות שהיה קשה בעיני הקבה ציטרחל שריון ממים ברעב : צרפתה' שם העיר : צויתי שם בפמליה שלי שתכלכלך שם חסה חלמנה : קחי נח לי מעט מים' הנה לא היה מכיר בחלמנה שחמר לו הקבה ולמד מחליו עד חברה ה וחמר חותה שמתן לי מים לשתות היא החלמנה : מעט

חזי יהוה אלהי ישראל אשר עמדתו לפניו אסיהיה השנים האלה טל ומטר כי אסלפי דברי' : ויהי דבר יהוה אליו לאמר :

לך מזה ופניתי לך קדמתי ונסתרת' בנחל ברית אשר על פני הירדן :

והיה מהנחל תשתה ואת הערבים צויתי לכלכלך שם : וילך ועש כדבר יהוה וילך וישב בנחל ברית אשר על פני הירדן : והערבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב ומן הנחל ישתה :

ויהי מקץ ימים ויבש הנחל כי לא היה גשם בארץ :

ויהי דבר יהוה אליו לאמר : קום לך צרפתה אשר לצידון וישבת שם הנה צויתי שם אשר אלמנה לכלכלך : ויקם וילך צרפתה ויבא אל פתח העיר והנה שם אשה אלמנה מקששת עצים ויקרא אליה ויאמר קחי נח לי מעט מים בכלי ואשתה : ותלך לקחת ויקרא אליה ויאמר לקחי נח לי פת לחם בידך :

קום הוא יי' אלהי ישראל דמשמשנא קדמוהי אב יהי שנא האליו טלמ ומטר אלהו פד אימר : והוה פתגם נבואה מן קדם יי' עמיה למיטר : אויל כפא ותתפני לך לקדומיא והשבר בנחלא דברית די על אפי ירדנא : ויהי מנהלא תשתה וית עורבא פקדית לסוכרות תפן :

ואזל ועבר בפתגמא דיו ואזל ויתב בנחלא דברית די על אפי ירדנא : ועורבא מיתן ליה לחמא ובשרא בצפרא ולחמא ובשרא ברמשא ומן נחלא שתה : והוה מסוף ימיו ויבש נחלא ארי לא הוה מטרא בארעא :

והוה פתגם נבואה מן קדם יי' עמיה למיטר : קום אויל לצרפת די לצידונא : ותרב תפן דהא פקדית תפן אתתא ארמלתא לסוכרות : וקם ואזל לצרפת ואתא לתרע קרתא והא תפן אתתא ארמלתא מנבבא אעין וקרא לה ואמר סבי בען לי זעיר כפא במנא ואשתה :

ואזלת למסב וקרא לה ואמר סבי בען לי פתא דלהמא בידך :

והוה פתגם נבואה מן קדם יי' עמיה למיטר : קום אויל לצרפת די לצידונא : ותרב תפן דהא פקדית תפן אתתא ארמלתא לסוכרות : וקם ואזל לצרפת ואתא לתרע קרתא והא תפן אתתא ארמלתא מנבבא אעין וקרא לה ואמר סבי בען לי זעיר כפא במנא ואשתה :

ואזלת למסב וקרא לה ואמר סבי בען לי פתא דלהמא בידך :

והוה פתגם נבואה מן קדם יי' עמיה למיטר : קום אויל לצרפת די לצידונא : ותרב תפן דהא פקדית תפן אתתא ארמלתא לסוכרות : וקם ואזל לצרפת ואתא לתרע קרתא והא תפן אתתא ארמלתא מנבבא אעין וקרא לה ואמר סבי בען לי זעיר כפא במנא ואשתה :

ואזלת למסב וקרא לה ואמר סבי בען לי פתא דלהמא בידך :

והוה פתגם נבואה מן קדם יי' עמיה למיטר : קום אויל לצרפת די לצידונא : ותרב תפן דהא פקדית תפן אתתא ארמלתא לסוכרות : וקם ואזל לצרפת ואתא לתרע קרתא והא תפן אתתא ארמלתא מנבבא אעין וקרא לה ואמר סבי בען לי זעיר כפא במנא ואשתה :

ואזלת למסב וקרא לה ואמר סבי בען לי פתא דלהמא בידך :

והוה פתגם נבואה מן קדם יי' עמיה למיטר : קום אויל לצרפת די לצידונא : ותרב תפן דהא פקדית תפן אתתא ארמלתא לסוכרות : וקם ואזל לצרפת ואתא לתרע קרתא והא תפן אתתא ארמלתא מנבבא אעין וקרא לה ואמר סבי בען לי זעיר כפא במנא ואשתה :

ואזלת למסב וקרא לה ואמר סבי בען לי פתא דלהמא בידך :

והוה פתגם נבואה מן קדם יי' עמיה למיטר : קום אויל לצרפת די לצידונא : ותרב תפן דהא פקדית תפן אתתא ארמלתא לסוכרות : וקם ואזל לצרפת ואתא לתרע קרתא והא תפן אתתא ארמלתא מנבבא אעין וקרא לה ואמר סבי בען לי זעיר כפא במנא ואשתה :

ואזלת למסב וקרא לה ואמר סבי בען לי פתא דלהמא בידך :

והוה פתגם נבואה מן קדם יי' עמיה למיטר : קום אויל לצרפת די לצידונא : ותרב תפן דהא פקדית תפן אתתא ארמלתא לסוכרות : וקם ואזל לצרפת ואתא לתרע קרתא והא תפן אתתא ארמלתא מנבבא אעין וקרא לה ואמר סבי בען לי זעיר כפא במנא ואשתה :

רלבג

שלוס וחמר הנביא בריתי היתה חתו החיים והשלוס ולזה ידמה שכתב נתן השם לפיכח חונך ימים כפלא והנה מבחנו שהיה כהן בימי פילגש בגבעה ובימי דוד מבחנו כתוב ופכחם בן חלנוד נביד היה עליהם לפניו ויי' עמו וכבר בארנו בספר שפטים כי הוא היה מלאך יי' סגרה חל גדעון וחל יפתח והיה נושא חותו רוח יי' כמו מלאך יי' כמו שמבחנו גם כן בחליו ולזה חמר ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך יי' צבאות הוא ולזה הכנה חמר לפניו ויי' עמו והנה מבחנו בחליו שחמר לסי קח את נפשי כי לא טוב חנכי מאבותי לל שאין לולחיות תמיד בזה העולם אבל ימות כדרך כל הארץ כי לא טוב מאבותיו ומבחנו גם כן שלא מת בעת חמר לוקח מעל ראש חליו חת כי חמר זה בא מכתב חליו חל יהודם בן יהושפט כמו שזכר בספר דה והנה יתבאר כי זה היה חמר זה לפי שחליושעל היה נביא כי חס חמר שולק חליו מחתו באמת נחה רוח חליו על חליושע והנה מבחנו כי חליושע נבא בימי יהושפט כאמרנו חי יי' חמר עמדתו לפניו כי לולא פני יהושפט חני נושא וגו' וזה לחות כי חליו היה חי חמר זה וחס חמר חומר כי כבר כתב זה חליו קודם מותו ובח המכתב לומר חמר מות חליו חמרנו לו בלתי חפטר הוא זה כי כבר נכללו בדברי' ההם ענינים

לא יתכן שיחמרס הנביא קודם היותם והוא מה שנבנה על סלח הלך בדרכי חבותיו הטובים והלך בדרכי מלכי ישראל והרב חת חחיו בית חביו הטובים מומ ויעד חותו שישיגו עונם כפלא על זה כמו שזכר עם וזה לא יתכן שיעד בו הנביא קודם העשות החטאים כי חף על פי שירחה הנביא באיש חמר שכבר יחטא חטא מה הנה האיש והוא יוכל להסמר שלא יחטא כי הטי' לא יכריח האדם שיחטא וסמהו בעל בחירה כדי שימלט מהרעות הנפשיות והנפיות כמו שזכרנו בשלישי מספר מלחמות יי' והנה חס לא היה יכול להמלט מזה לא היה ראוי שינעש עליו כי הוא חנוס בעשיית החטא והוא מלאך חליו והוא מבואר כי לא מת חז חליו ולא נעשית בקשתו וצמה שהחל קחנח את נפשי ולזה תמנח שאמ' מלאכי הנה חנכי שולח לכם חת חליו הנביא עם חליו הידיעה ולפי שמבחנו זה הארץ הנפלא מן החיים לחליו והנה מבחנו גם כן לפיכח פנו שזכרנו ומבחנו בשניהם כשיחות רוח יי' חותם בחליו חס מלאכי יי' ומבחנו ברית החיים לפיכחם כמו שזכרנו הנה מן הראוי שחמר כי פנחם זה חליו כי יותר ראוי שינח זרות חמד משינחו שני זריות והנה חמר שהחל מתוסבי נלעד כי עם נתישב בימים ההם והנה היה דרך פנחם שהיה נלעד זמן ארוך מהחנשים ואחכ היה נראה כמו שירחה כמה שזכרנו בספר שפטים : חס יהיה השנים החלה טל ומטר כי חס לפני דברי' הנה מדרגת הטל בתקופו היום כמדרגת המטר בתקופות השנה כי כמו שהמטר עתו בתקופת הקרה ולזה כן הענין בטל ולזה הוא זורד חל חל סוף החלק השני מהלילה והפלג חליו בשליחות השם לנוע מהם טל ומטר בכללות כל השנים ההם לא בעת שיחמר חליו בשליחות השם' כי הטל לא יעבר אפי' עם היושם : ונסתרת' בנחל ברית' הנה זה עדות כי השם יעשה מה שייעשה בסבות האלויות ולא יחדש דבר כנגד הטבע חס לא בעת הצורך ולזה רצה השם שיסתר עם מפני אחיב וסבב השם' סיניע לו שם מזונו על יד העורבים והם עופות טמאים כדי שלא ידמהו חסם שם ואין לשחל חיד היה יודע חליו כי הכשר ההוא כשרה כי השם' רצה שיחכל מה שיבואו לו העורבים עם שכבר היה חפטר סבב השם' להחילו על יד העורבים דבר טהור וכשר ואין שהיה הנה לא היה בזה חטא כי לפי שעה יתכן לעבור על קצת המצוות בחמנות הנבואה כמו שנתבאר בתורה : קום לך צרפתה אשר לצידון' לפי שהיה שם צרפת חמר עד צרפת חמר צרפתה אשר לצידון : הנה צויתי שם חסה חלמנה לכלכלך' ל' על ידי מופת כי לא היה לה דבר תכלכלו בו כמו שנתבאר חמר זה ולפי שחמר לו השם' שהיא תכלכלו רצה חליו לקחת המים והלחם מיד החלמנה :

דלבו מלכים א יח רדק שצו

עז מתי חתם פוסחים על שתי הסעיפים והנה הפסח יטה פעם אל רגלו האחד ופעם אל רגלו השני וכן היו ישראל נוטים על שתי המחשבות פעם יחמינו כי יי לבדו הוא האלהים ופעם יחמינו כי הבעל הוא האלהים והנה ענין הבעל היה לפי מה שחשבו שהיו עושים צורה יורדו בה לפי מחשבתם כח המשכת העליון הסליט על האומה

היה על החקלים והוא היה נביאי הבעל עושים מינים מהפעלות יגיע בהם להכ מין מה מהקסם תספע להם ההולעה לפי מחשבתם ת מהסליט ההוא אשר ירדו כחותיו בסבת הבעל אשר עשו לפי נחשבתם וככה היו נביאי האשר חושבים טיטפנו הכוזב ההם בחילן האשרה אשר נטויה בעת מונבל והיו מביעים להם מין מהקסם מחותן ה הזעלו המנונות וכבר בחרכו החסרון המגיע בהודעת הקסם בשני מספר מלחמות יי והנה ספר סנביאי האשרה היו חובלי שלחן חזבל והנה לא באו עם כאשר קרא להם אחזב כי שמעו כי לבחון כח האשרה נקראו והם בעמם ידעו כי סקר נסכס הבל וחין מעיל בס ומלטה חותם חזבל טלא הזכרתו ללכת עם במזות המלך אך נביאי הבעל הזכרתו ללכת עם במזות ה שמלך ולא ענו העם חותנו דבר יתכן וסכבר היו נכנסי בזה לא היו יודעים לחי זה צד יפנו כי מפני מה שראו שנעבר הטל ו והמטר מהם בסבת הדעות טעמו ללכת אחרי אלהים אחרים הייתה נוטה מחשבתם כי יי הוא האלהים ולרוב הפנות נביאי הבעל והאשרה היתה מחשבתם נוטה כי הבעל הוא האלהים וידמה כי היה הבעל לפי חמונתם מאדים בגל טלה שהוא ביתו והוא מ ימולות האם וזהו דנה לבחון זה במה שהם חומרים שהיא מיוחס אל הבעל והוא האש ומפני זה כ בהרבו בו העם ונביאי הבעל וממה שזכה שהם חסכו שיהיה הבעל מאדים ה התגודדס כמספוטס עד ספוך דס עליהם כי ספיכת הדס

והרגני נ' וס' ושפע שאול והיה אני אלך מאתך הנה אליהו והרגני: כל מלכים וישעיה על כל ועל כל בסו אל כל ואל כל וס' אמר אל רחבעם בן ויאמר אחאב אל עבדיו ב' בו' וישמר זמרי את כל בית בעשא ויש אליו צדקים אתם מסני: ויתנו רפין בקריא וס' ויתנו לנו שנים פרים ויבהרו להם: הלא הנד לאדני את אשר עשיתי כהרג איזבל את נביאי יהוה ואחזב מנביאי יהוה מאה איש חמשים חמשים איש בסערה ואכלכלם לחם ומים: ועתה אתה אמר רך אמר לאדניך הנה אליהו והרגני: ויאמר אליהו חי יהוה צבאות אשר עמדת לפניו כי היום אראה אליו: וילך עבדיו לקראת אחאב ויגד לו וילך אחאב לקראת אליהו: ויהי כראות אחאב את אליהו ויאמר אחאב אליו האתה זה עכר ישראל: ויאמר לא עכרת את ישראל כי אם אתה ובית אביך בעונכם את מצות יהוה ותלך אחרי הבעלים: ועתה שלח קבץ אלי את כל ישראל אל הר הכרמל ואת נביאי הבעל ארבע מאות וחמשים ונביאי האשרה ארבע מאות אבלי שלחן איזבל: וישלח אחאב בכל בני ישראל ויקבץ את הנביאים אל הר הכרמל: ויש אריהו אל כל העם ויאמר עד מתי אתם פסחים על שתי הסעיפים אם יהוה האלהים לכו אחריו ואם הבעל לכו אחריו ולא ענו העם אתו דבר: ויאמר אליהו אל העם אני נותרתי נביא ליהוה לבדי ונביאי הבעל ארבע מאות וחמשים איש: ויתנו לנו שנים פרים ויבחרו להם הפר האחד ויתתהו וישכנו על העצים ואש לא ישמו ואני אעשה י את הפר האחד ונתתי על העצים ואש לא אשים: וקראתם בשם אלהיכם ואני אקרא בשם יהוה והיה האלהים אשר יענה באש הוא האלהים ויען כל העם ויאמרו טוב הדבר:

הלא אחאב לרבנו ית דעברית פד קטלת איזבל ית נביאי דיי ואטמרת מנביאי דיי מאה גברין חמשים חמשים גבר במערותא וסוברתנון בלחמא ובמיתא: וכען את אמר איל אמר לרבונך הא אליהו ויקטלני: ויאמר אליהו קום הוא יי צבאות דיי משמשנא קדמוהי ארי וימא דין אתחזי ליה וואל עזבדיה לקדמות אחאב וחזי ליה ויאמר אהאב לקדמות אליהו ויהי כד חזא אחאב ית אליהו ויאמר אחאב ליה האת דין עכריה ד ישראל ויאמר לא עכרת ית ישראל אלהי את ובית אבונך ברשבקתון ית פקודיא דיי ואולתון בתר בעליא: וכען שלח פנוש לותי ית כל ישראל לטור פרמלא וית נביי בעלא ארבע מאה וחמשים ונביי אשרתא ארבע מאה אבלי פתורא דאיזבל: ושלח אחאב בכל בני ישראל ובנש ית נביי שקרא לטור פרמלא וקרוב אליהו לות כל עפא ויאמר עד מימתי אחון פליגין לתרין פלגין הלא יי אלהים פלחו קדמוהי בלחודוהי ולמדה אחון טען בתר בעלא דלית בידה צרוך ולא אתיבו עפא יתיה פגנס ויאמר אליהו לעפא אנא אשתארית נבא קדם יי בלחודי ונביי בעלא ארבע מאה וחמשים גברא ו ויתיהבון לנא תרין תורין ויבחרון להון תורא חד ויהדמוניה וישוון על אעיא ואשתא לא ישוון ואנא אעביד ית תורא חד ואתן על אעיא ואשתא לא אשוו: ותקרון בשום טענתכון ולא תתענון מן קדם דלית בידה צרוך ברם אנא אצלי בשמא דיי וישלח מימרדיה ויהות אשתא ארי יי הוא אלהים ואתיב כל עפא ויאמרו תקין פתנמא:

חובלי שלחן חזבל על נביאי הבעל ונביאי האשרה חמר אז על נביאי האשרה לבד והוא הכנון לכיכך לא הניחה חותם חזבל ללכת להבחן עם אליהו וזה הראיה שאח אליהו חכי נותרתי נביאי ליי לבדי ונביאי הבעל חרבע מאות וחמשים חיס ולא זכר נביאי האשרה כראה טלא היו עם: ויקבץ את הנביאים ולא חמר את כל ישראל כי ישראל כקבצו מעמם ברצון כססמנו פי אליהו דונה לעשות מעשה הבחינה חבל הנביאים לא נקבצו אלא בהכרח אחזב כי ידעו כי סקר נסכס חבל נביאי האשרה לא יכול אחזב להכריחם ללכת עם מפני חזבל לפי שהיו חובלי טלחנה לא רבמה טילכו עם: פסחים כמו הפסח שהוא פסח בשתי רגליו כי מי ספיסח רגלו אחת נוטה על הרגל אחת וגי שהוא פסח שתי רגליו חינו יודע בחזה רגל יעמוד כן חתם פוסחים על שתי הסעיפים והם המחשבות חכי חמ' לטון נקבות לפי שפי סעיפים מחשבות שלחן חתם יודעים לברור בדעתם מן האלהים חס האלהים חס הבעל וחת והלא הם נוטי אחרי הבעל ולא היו נוטים אחרי האלהים נחמר כי כאשר ראו כי נעברו הנשמים בדבר אליהו שהיה נביא יי נטה לבס אחרי יי חלל סנביאי הבעל היו מתעים חותם וחומרים להם טלא ייחז עבודת הבעל כי הוא תיטיב להם ומפני זה היו פסחים על שתי הסעיפים וית עד חיות חתון פליגין לתרין פלגון הלא יי הוא אלהים פלחו קדמוהי בלחודוהי ולמא חתון טען בתר בעלא דלית ביה צרוך והנה הנסיון טעסה חליוה חפסר טעסה חותנו מולכו ובטח באל טלא ייטבנו ריקס וסיקדס טמו ברבים ומה טחמר ובדברך עשיתי כלומר חס מענני ידעו העם הזה כי לא מלכי חכי עושה מה שאני עושה חלא בדברך ובמנוקך שאני חומר חתה מקיים חו חפסר טהאל חמ' לו חף על פי שהכתוב לא ספר והו טחמר ובדברך עשיתי חבל הרחסון קרוב טחס חאל חמר לו למה היה צרוך לתפילה ויס לפרס כי הזכירו חאל לתפלה חף על פי טחמר לו כמו בדבר המטר טחמר לו חאל וחחנה מטר וחף על פי כן הזכרך להתפלל והטעם כדי שידעו ישראל כי נביא חמת היה והאל שומע תפלתו וחס היה בא טלא בתפלתו היו חומרים מקרה הוא ובדבר האש היו ח חומר' על ידי כספים הוא עושה: ולא ענו העם חותנו דבר' לא רבו לומר לו לא הן ולא לאו לפי שהיו מסופקים בדבר חבל כ כססמנו הבחינה ענו וחמרנו טוב הדבר: חמר

רשי

שתי הסעיפים שתי המחשבות שאינכם מבינים להכריע מן האלהים ואש להא:

ויתנו אתו לעשי המלאכה: מן הורעים ונאכלה זמם: ושימו רפין וס' ושימו על העצים ואש לא ושימו ושיכולי ושימו באלהים כסלם: וקראתם ר' ר' בקריא וס' נסמר בסדר אמור:

האלהים ואש הבעל האלהים לכו אחרי: ולא ענו העם חותנו דבר' טלא היו יודעין להבחין: חמר

רדק

מלכים א יח

רשי

אמר נתן להם כירוש נתן להם בדברו שאמר להם בחרו לכם הפך האחד ועשו ראשונה או כירוש אשר נתן להם אחאב כמו שאמר אליהו ויתנו לנו שני כרים ונתנם להם אחאב ויש בדברי הגדה דברים רחוקים מן הסכל כי כשבחרו את הפך האחד ובחרו לקחת אותו לא יכלו לזוז אותו ממקומו עד שאמר לו אליהו לך עמהם חז' לו הפך לחליהו חזי

אשר נתן להם כשהיה נשמט מהם שלא יקרב לקו וברח לו תחת כנפיו של אליהו אמר לו לך בשניכם יתקדש המקום ויפסחו על המזבח אשר עשה יתרום ונתן ואשטתו היו מרקלין כמשפטן על מזבחותם ויפסחו כמו ויפסעו כי אליהם הוא חרי חתון חמרין דמלא הוא כי סית לוכי סיג לוי סמא יסלו דברעס ועבני עכסיו או מסיג ורודף

ראשנה וסיס וישם את השפחות ויהי בלדתה ויתן יד והקריב את אשר להשאת כל הפקודים למחנה יהודה ויהי לבני אהרן בחרו לכם הפך האחד ושלמתי ראשונה משנה ומדתי פעלתם במעל הזה ראשנה והקריב אליו כרשנא במעל ומלק ושלמתי ראשונה כתיב מל בור' ואלף ויהי לבני אהרן

הוא חרי חתון חמרין דמלא הוא כי סית לוכי סיג לוי סמא יסלו דברעס ועבני עכסיו או מסיג ורודף הוא עכסיו במלחמה או דרך לו לבית הכסא ויתגודדו ל' לשון פריטה בכליוכך

וואמר אליהו לנביי בעלא בהרו לבון הורא חד ועברו קרמיתא חרי אתון סגמין וקרו בשום טעותכון ואשתא לא תשון ונסבו ית הורא דיהב להון ועברו וקרו בשום בעלא מצפרא ועד עדן טהרא למיטר בעלא ענינא ולית קל ולית דעני ואשטתו על אנורא דעבר ויהוה בעדן טהרא וחיך בהון אליהו ואמר קרו בקל רב ארי אתון אמרין דחלא הוית דלמא שועי ליה או אשתדפא אשתדוף או אורח הוית ליה או דלמא דמוך הוא ויתער וקרו בקל רב ואתהטמו בנימוסיהון בסופין וברומחין עד דאשתדוף דמא עליהון ויהוה במעבר טהרא ואשתדוף עד למסק מנחתא ולית קל ולית דעני ולית דמצית ואמר אליהו לכל עפא אתקריבו לנתי וקריבו כל עפא לותיה ובנא ית פדבחא ריי דהוה מפבר

וואמר אליהו לנביי בעלא בהרו לבון הורא חד ועברו קרמיתא חרי אתון סגמין וקרו בשום טעותכון ואשתא לא תשון ונסבו ית הורא דיהב להון ועברו וקרו בשום בעלא מצפרא ועד עדן טהרא למיטר בעלא ענינא ולית קל ולית דעני ואשטתו על אנורא דעבר ויהוה בעדן טהרא וחיך בהון אליהו ואמר קרו בקל רב ארי אתון אמרין דחלא הוית דלמא שועי ליה או אשתדפא אשתדוף או אורח הוית ליה או דלמא דמוך הוא ויתער וקרו בקל רב ואתהטמו בנימוסיהון בסופין וברומחין עד דאשתדוף דמא עליהון ויהוה במעבר טהרא ואשתדוף עד למסק מנחתא ולית קל ולית דעני ולית דמצית ואמר אליהו לכל עפא אתקריבו לנתי וקריבו כל עפא לותיה ובנא ית פדבחא ריי דהוה מפבר

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

והיה בלדתה ויתן יד והקריב את אשר להשאת כל הפקודים למחנה יהודה ויהי לבני אהרן בחרו לכם הפך האחד ושלמתי ראשונה משנה ומדתי פעלתם במעל הזה ראשנה והקריב אליו כרשנא במעל ומלק ושלמתי ראשונה כתיב מל בור' ואלף ויהי לבני אהרן

הוא חרי חתון חמרין דמלא הוא כי סית לוכי סיג לוי סמא יסלו דברעס ועבני עכסיו או מסיג ורודף הוא עכסיו במלחמה או דרך לו לבית הכסא ויתגודדו ל' לשון פריטה בכליוכך

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

ויהי בצהרנים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אליהם הוא כי שית וכי שג' לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקן ויקראו בקול גדול ויתגודדו במשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם ויהי בעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי וגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יהוה ההרים

רלבג

הדס היא מהדברים המיוחסים למאדים ולזה אמר להם דרך התול שיקראו בקול גדול כי אליהם הוא מי שיריד כמו על זה הבעל והוא המטרת העליון ולזה הוא רחוק מאד מכס ועוד סבה אחרת תסבב שלא יסמע אתכם והוא כי סית וכי סיג לוי סמא יסלו דברעס ועבני עכסיו או מסיג ורודף שרסו נפח והרצון בו שהעקר כמו כמו וכמתם מעל פני האדמה כי הסמך והסוף ישתפשו מאד בהוראות התיבה אשר הם בהם והנה עקירת כמו תהיה בהיותו בבית מלחמתו או בבית מכל או מה שידמה לזה או ירצה כפיח עקירת התנועה והוא בהיותו עומד בין היסוד והכוזות וסיג כן שרסו נכס בסמך והוא מענין כוזרות כי חזיתלם כמו להתנועע ביושר ולפי שיש בו חלו השנויים בתנועתו אולי ישן הוא עתה שאין לו כח וייקן עם מה שתעירו כמו כשתקראו לו בקול גדול או ירצה בו כי שית לו והוא הדבור עם זולתו וזה משל למבטים אשר יהיו ממנו למטרתם והוא יתערב כמו בכחם וכי סיג לו והוא הסגת מטרת אחר בדרך שידבקו יחד ויתן האחד הכח לשני וכי דרך לו לל סיפרד מהמבט או מהדיבוק או מביתו או מבית כבודו או סליטתו או זולת זה ממה שידמה לו אולי ישן הוא עתה שאין לו כח מפני היותו בבית כופל וייקן חס תקראו בקול גדול ולזה האמית לו כביחי הבעל וקראו בקול גדול כי כן היה דרכם לחלו הסבות אשר זכר להם אליהו וזה היה בתכלית השגוען והטעות הנה זה הגא הבחור הכחות מאד בזה ואפשר שאמר עוד שהרצון בזה הוא שאמר להם על כד התול קראו בקול גדול אחר שהוא אליהם לפי מחשבתכם ויש לו שיה ותפלה לל סיקבל התפלה וכי סיג לו וכי דרך לו לל שיש לו הסגת דבר מבוקס ולו דרך יתנועע בו להשיגו ובהיות הענין כן אולי עתה ישן הוא לל אחר שיש לו הפעלות התנועה שמה יס לו גם כן הפעלות השינה אולי טרחה בתנועה וייקן חס תקראו בקול גדול וזה אמר להם על כד הלעב ואמנם הם קראו בקול להיות זה מנהגם כמיבקשו דבר מהבעל וכדי שתשלם הבחינה נתן להם הבחינה שיבחרו הפך האחד והנה אחר שבחרוהו נתנו להם סינתחוהו וישמנו על העבים והם לא ישימו וידמה שהיה היום ההוא יום מאדים ולזה רצה שיעשו זה בבקר כי בשעה הראשונה הוא מושל יותר ולזה המשיכו זה עד שבחרה השעה השמינית כי אז תשוב הממשלה לו עד שהוא מסתתף גם כן בממשלה בשאר השעות ואפשר שנאמר כי הבחינה לא היתה בחש מפני היותו משפע הבעל כמו שהנחנו אבל רצה לבחון מי הוא האלהים בדברים היוצאים מהטבע כי זה ממה שלא יוכל יולתי השם ית לבדו ויפסחו על המזבח לל שהיו הולכים ושבים אל המזבח אשר עשה חתאב בעת קראם הבעל עגנו ויתגודדו לל חתכו בשרם בחרבות וברמחים עד מישקך הדס עליהם ויתנבאו עד לעלות המנחה ואלו יודעו אלה הדברים ודומיהם ואלו קולו אח עונה ואלו קשב לל שלא בא סוס קול מהבעל ולא ענה אמת בזולת קול לבנות בקשתם ולא שפע ממנו דבר יתבאר שיש עם מקשים לקולם וירפא את מזבח יי ההרים לל שבו הפעל העלה רפואה אל מזבח יי ההרים בישראל עד שלא היו זוכים לית כי חס ללו או אפשר שהיה עם מזבח בני ליי להיותו במית יחיד והרסו אותו בעבדס על ואז הרסו כל המזבח שהיו עם לל כאמרנו את מזבחותיך הרבנו ויעש

ראשונה כתיב ביד בתר אלף ושאר ראשונה כתיב חס ויו מדבקר וסוס נססר בסוף שמואל בצהרים יב וסוס כי אתי יאכלו האנשים עד בא יוסף בצהרים והיית ממשש ויהי בצהרים ויהתל כשלא בצהרים קוסו ובעלה בצהרים ויצאו בצהרי וכן הדרד שחה שכור בוזר שרד בצהרים והבאתי השמש בצהרים כי עזה עאבה תהיה ובלילה ימששו בצהרים איכה תרעה איכה תרביץ

לעיתים כדי להרחות העם כי אז יענה אותם ויקבל תפלתם או יראה הגדידה ממשפטו העבודה ויתנבאו ויתנבאו דברו דברי התולים שהיה מנהגם לאמר לפני הבעל ויתגודדו ואישטתיו: עד לעלות המנחה עד שעת קרבן מנחת הערב ואין קשב שחם היה להם מקשיב היה עונה אותם קשב כמו והקשיב קשב רב קשב וירפא דרך השאלה אמר לשון רפואה לבנות הריסת הבנין וכן כי עלמה חרוכה לחומת ירוכלס וכן ורחב יהיה חס שאר העיר את מזבח יי ההרים אמר כי מזבח היה עם מקדס שנבנה לטם יי ואמרנו בדרס כי זה המזבח בנה אותו שאלו והוא מה שאמר והנה מציב לו יד והיה זה המזבח הרסו כי הרסו עובדי הבעל לכל המזבחות שנבנו לטם יי בשעת היתר הבמות ועתה משעה שעתה ירבעם העגלים מנע מהקריב במקום אחר חלא חו בבית אל חו בדרך והרסו המזבחות כמו שאמר אליהו את מזבחותיך הרסו ונבנה אליהו מזבח והקריב עליו בשעת חיסור הבמות לכורך שעה ויש משרשים וירפא את מזבח יי ההרים כי בנס שנעשה על ידו שבו בני ישראל בתשובה ובחבו זבחים במזבח יי שהיה הרסו וכמע מהם כאספר

והפסח שחמור עוד שהרצון בזה הוא שאמר להם על כד התול קראו בקול גדול אחר שהוא אליהם לפי מחשבתכם ויש לו שיה ותפלה לל סיקבל התפלה וכי סיג לו וכי דרך לו לל שיש לו הסגת דבר מבוקס ולו דרך יתנועע בו להשיגו ובהיות הענין כן אולי עתה ישן הוא לל אחר שיש לו הפעלות השינה אולי טרחה בתנועה וייקן חס תקראו בקול גדול וזה אמר להם על כד הלעב ואמנם הם קראו בקול להיות זה מנהגם כמיבקשו דבר מהבעל וכדי שתשלם הבחינה נתן להם הבחינה שיבחרו הפך האחד והנה אחר שבחרוהו נתנו להם סינתחוהו וישמנו על העבים והם לא ישימו וידמה שהיה היום ההוא יום מאדים ולזה רצה שיעשו זה בבקר כי בשעה הראשונה הוא מושל יותר ולזה המשיכו זה עד שבחרה השעה השמינית כי אז תשוב הממשלה לו עד שהוא מסתתף גם כן בממשלה בשאר השעות ואפשר שנאמר כי הבחינה לא היתה בחש מפני היותו משפע הבעל כמו שהנחנו אבל רצה לבחון מי הוא האלהים בדברים היוצאים מהטבע כי זה ממה שלא יוכל יולתי השם ית לבדו ויפסחו על המזבח לל שהיו הולכים ושבים אל המזבח אשר עשה חתאב בעת קראם הבעל עגנו ויתגודדו לל חתכו בשרם בחרבות וברמחים עד מישקך הדס עליהם ויתנבאו עד לעלות המנחה ואלו יודעו אלה הדברים ודומיהם ואלו קולו אח עונה ואלו קשב לל שלא בא סוס קול מהבעל ולא ענה אמת בזולת קול לבנות בקשתם ולא שפע ממנו דבר יתבאר שיש עם מקשים לקולם וירפא את מזבח יי ההרים לל שבו הפעל העלה רפואה אל מזבח יי ההרים בישראל עד שלא היו זוכים לית כי חס ללו או אפשר שהיה עם מזבח בני ליי להיותו במית יחיד והרסו אותו בעבדס על ואז הרסו כל המזבח שהיו עם לל כאמרנו את מזבחותיך הרבנו ויעש

דק

מלכים א יט

רשי

י' הוא חללים' הכפל לחוק האמונה בלבם אמרו וסנו י' הוא החללים: וישחטם

י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

ויאמר י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

והוא כל עמא ונפלו על אפיהון ואמרו י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

ויאמר י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

והוא כל עמא ונפלו על אפיהון ואמרו י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

ויאמר י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

והוא כל עמא ונפלו על אפיהון ואמרו י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

ויאמר י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

והוא כל עמא ונפלו על אפיהון ואמרו י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

ויאמר י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

והוא כל עמא ונפלו על אפיהון ואמרו י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

ויאמר י' הוא חללים' ולא הבעל החללים: וינהר חרצה' ונחין לחרעה להחפלה על

מז קדם י' נתלבס כח לרנן לפני המרכב

ברגליו של י' ח אחזב יחדי שחלק

כבוד למלכות: וישנס מתניו' כמו ויחזור חן לו דמיון נחף הוא

לא בא חלל ללמד לשון זכרו מדרז כנבור' כה

רלבג וירידים חליהו אל כחל קיסון וישחטם

שם יתכן שבו העם לשחוט אותם שם ו

נחפסר שהוה בעצמו שחט אותם בקנאו

לפי כמו שהרג שומאל חת חגג בידו והרב

מז קדם י' נתלבס

כח לרנן לפני המרכב

ברגליו של י' ח אחזב

יחדי שחלק כבוד למלכות:

וישנס מתניו' כמו ויחזור

חן לו דמיון נחף הוא

לא בא חלל ללמד לשון

זכרו מדרז כנבור' כה

רלבג וירידים חליהו אל

כחל קיסון וישחטם שם

יתכן שבו העם לשחוט

מז קדם י' נתלבס

כח לרנן לפני המרכב

ברגליו של י' ח אחזב

יחדי שחלק כבוד למלכות:

וישנס מתניו' כמו ויחזור

חן לו דמיון נחף הוא

לא בא חלל ללמד לשון

זכרו מדרז כנבור' כה

רלבג וירידים חליהו אל

כחל קיסון וישחטם שם

יתכן שבו העם לשחוט

זה יעשון אלהים וכה יסיפון דרך טבועה כמו כה יעשה אלהים ליוכה יוסף וחומר בלסון רבים כי דעתה חל האלהים שהיתה עובדת הבעל והאשרה וכן התימה

רשי

כה יעשון אלהים לח כמו שעשית לכביח הבעל: רותם: ייבכרה בלע: ויאמ' רב' סני לי ארכא עד חיתתי אכא מטוקף כדן: רצפים: פחמים וכן וכו' רצפה: חלח המערה: היא נקרת צור שעמד בם משה: חת מובחתיך הרסו: כמו יחד הנעשו לטם שמים שהרי מובח בית אבחיר בירושלם היה: ורנח

רלבג

סה יעשון אלהים חמרה זה בלסון רבים לרבו האלוהות אשר היו עובדים להם: ירח ויקם ולך חל כפשו' לל סכאשר דחה הסכנה שהוא בה לא רצה לסמוך על הכס חבל קס תקף והלך למלט חת כפשו: ויבא בחר שבע אשר ליהודה' לל סכבר היה למלך יהוד' ולזה בא עם להמלט מיד איובל וחק על פי סבא לנחלת בני שמעון הנה ידמה כי מפני היותו טוה ערי יהודה היו בני העיר היה חת מלך יהודה אז חולי במלחמות ש שנלחמו מלכי יהודה עם מלכי ישראל לקחו מלכי יהודה העיר ה

ותשלח איזבל מלאך אל-אליהו לאמר כה-יעשון אלהים וכה יוספון כי-כעת מחר אשים את-נפשך כנפש אחד מהם: וירא ויקם ולך אל-נפשו ויבא בחר שבע אשר ליהודה וינח את-נערו שם: והוא הלך במדבר דרך יום ויבא וישב תחת רתם אחת וישאל את-נפשו למות ואמר רב עתה יהודה קח נפשי כי לא טוב אנכי מאבתי: וישכב וישן תחת רתם אחד והנה זה מלאך נגע בו ואמר לו קום אכול: ויבט והנה מראשתיו ענת רצפים וצפתת מים ואכל וישת וישב וישכב: וישב מלאך יהוה שנית וינעבו ואמר קום אכל כי רב כמדך הדרך: ויקם ואכל וישתה ולך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרב: ויבא שם אל-המערה ולן שם והנה דבר יהודה אליו ואמר לו מה-לך פה אליהו: ואמר קנא קנאתי ליהוה אלהי צבאות כי עזבו בריתך בני ישראל את-מזבחתיך הרסו ואת-נביאיך הרגו בחרב ואותך אני רבדי ויבקשו את-נפשי לקחתה:

ועשן ה' בקריא' וס' והזהרת אתהם את החקים ואת התורה' ועלי זקן סאד' ותשלח איזבל מלאך אל אליהו לאמר בן הדר ומלכים' הנה אפרים שרשם יבש: ז' מלך כתיב תי' ולא קרינן וס' באחת וכאנו אליו באהרת

ושלחת איזבל אנדא לות אליהו למימר כדן יעדרון דחלתא וכדן יוספון אליהו כענדנא הרין מחר אשוי ית נפשך כנפשא דחד מנהון ו וחזא וקם ואול לשבא נפשיה ואתא לכאר שבע די לשבטא יהודה ושבק ית עולימיה תמן: והוא הלך במדברא מהלך יומא ואתא ויתב תחות רתמא חד ושאל ית נפשיה למת ואמר סני לי ארפא עד אימתי אנא מטורף כדן כען יי סב נפשי ארי לא טב אנא מאבתי: ושכיב ודמוך תחות רתמא חד והוא דין מלאכא קריב ביה ואמר ליה קום אכול: ואסתכו והא אסרוחי חררא מעפפא וצלוחיתא דמניא ואכל ושתי ותב ושכיב: ותב מלאכא די תניגורת וקריב ביה ואמר ליה קום אכול ארי סני כנגד אורחא: וקם ואכל ושתי ויחל בחילא דאכילתא ההיא ארבעין ימיון וארבעין לילה עד דאתא לטורא דאתגלי עלוהי יקרא די לחורב: ועל תמן למערתא ובת תמן והא פתגמא די עפירה ואמר ליה מה לך כא אליהו: ואמר קנאה קניתי קדם יי אלהא צבאות ארי שבקו קימד בני ישראל ית מדבהך פגרו וית נבדך קטלו בחרפא ואשתארת אנא בלחודי ובעו ית נפשי למקטלה:

המקומות: אחת תחת רתם אחת' המומתים ותקח יהושבע בת המלך' ארבעת ואתה בן אדם כדא אמר יי' בשנת ודו' בשנת ההיא בראשית מסלכת צדקיהו' בשנת דובר אשר היה אל ירמיהו' התפלשתי בנת אל תגילו:

ולא רחבו שיאכל ושיהיה עם עונה אחרת ולא מים אחרים: כי רב מים הדרך' והוא לא היה יודע אלא יך חלח שהיה הולך לתמו ארבעים יום וארבעים לילה עד הד חורב ונתיישר לו הדרך עם כמו לדרך שאמר וישרנה הפרות בדרך וגו' וכשהגיע עם עמד כי חשב כי ס' יראה לו דבר יי' שבאותו ההר נגלה תחלה למשה וכו' נגלה הכבוד ונתן תורה לישראל חו היתה העמידה בלי כוונתו כמו שהיתה ההליכה שמה: בכח האכילה ההיא' לא היה זה כנס משה רבינו כי בו כאמר ארבעים יום וארבעי' לילה לחם לא חבל ומים לא שמה ולא חמ' שעמד בכח האכילה ובחליהו אמר בכח האכילה כלומר שנשתהח המאכל באצטומכא ולא בשלה זאותו הכח המזכזכז ולא משכה אותו כח המוסך' ומון הנוף באותו מאכל ארבעי' יום וארבעים לילה: ויבא עם אל המערה' מערה היתה בהר סיני ועליה כאמר ושמתיך בנקרת הצור כמו שתרנס חנקלוס במערת טיכרה: מה לך פה אליהו' טעם השאלה תחלת הדברים לשאוע המענה כדרך לשון בני אדם וכן שאלת מה לך הים כי תנסו מפני התשובה אי הכל אחיך הרצחת וגם ירשת הרחית כי ככעך אחאב וחק על פי שהוא יודע לב בני האדם וכן ויאמר לו חיכה מה זה בידך וכן ענין מה לך פה למה יבאת ממקומך מה יש לך פה: קנא קנאתי ליי' הקנאה שקנאתי לשם יי' והרעתי נביאי הבעל המתעי' חת ישראל עד שעזבו בריתך שכרה עם בני ישראל בהר סיני' וברעם בריתך שטטלו מהם ברית מילה אותה הקנאה ברמה לי לבאת ממקומי לברוח מפני איזבל ולבא פה: חת מובחתיך הרסו' כמו שאמר למעלה חת מובח יי' ההרסו: וחת נביאיך הרגו בחרב' כמו שאמר למעלה בחרב חת נביאי יי': ואותך אני רבדי' והלא נותנת המאה שהחבית עובדיה חלח לפי שלא היו נודעים הרי הם כאילו חיכס: כא

כא

רדק

מלכים א יט

רשי

כא ועמדת בהר... כלה כי פתח המערה היה בסיבוע ההר או בראשו לא בתחתית ההר שהרי חמר לו בא ועמדת בהר והוא עמד פתח המערה: והנה יי עבר פי כבוד יי עבר לכינוי כמו שאמר במשה רבינו עליו השלום ויעבור יי על פני ועבר לכינוי תחלה רוח גדולה וחזק והיה חומר לו הקול לא ברנח יי כלומר הכבוד ההוא לסענתו ומה שאמר מפרק הרים ומעבר כלים דרך הבלגה וחמר לו הקול בעבור הרוח כי הכבוד לא היה עובר עדיין וחמר עביר הדוח היה רעש שרעש ההר וחמר לו הקול כי הכבוד חיינו באם וחמר עביר האש עבר הכבוד עם קול דממה דקה והבין אליהו כי אז עבר הכבוד כשומעו קול דממה דקה: וילט פניו באדרתו כמו שאמר במשה רבינו עליו השלום ויסתר משה פניו וכי יבא ויעמד פתח המערה כשומעו קול דממה דקה בא ועמד בהר פתח המערה ו נכסה פניו כמו שאמר לו הדבר בא ועמדת בהר לפני השם כל שיעבור הכבוד ומתוך אותו הקול דממה יבא חליו קול דבר שאמר לו מה לך פה אליהו ופירו קול דממה דקה קול נמוך וית השקו כן והא יי מתגלי וקדמויה משריית מלאכי רוחא מפרקין טוריא מפרקין טוריא כיפא קדם יי ולא במשרית מלאכי רוחא שכנתא דיי ובתר משרית מלאכי רוחא משרית מלאכי זיעא ולא במשרית מלאכי זיעא שכנתא דיי ובתר משרית מלאכי זיעא אשתא ולא במשרית מלאכי אשתא שכנתא דיי ובתר משרית מלאכי אשתא

והנה יי ד בקריאה וסימ' צא ועמדת בהר לפני ג קמצין וסימ' מפרק הרים' ותבנית כל אשר היה ברוח בדה' אין אדם שליט ברוח לכלוא: ואמר יי אליו

ויאמר צא ועמדת בהר לפני יהוה והנה יהוה עבר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני יהוה לא ברוח יהוה ואחר הרעש רעש לא ברעש יהוה: ואחר הרעש אש לא באש יהוה ואחר האש קול דממה דקה: ויהי כשמע אליהו וירט פניו באדרתו ויצא ויעמד פתח המערה והנה אליו קול ויאמר כה לך פה אליהו: ויאמר קנא קנאתי ליהוה אלהי צבאות כיי עזבו בריתך בני ישראל את מוצחתיך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב ואותר אני לבדי ויבקשו את נפשי לקחתה: ויאמר יהוה אליו לך שוב לדרכך מרבה דמשק ובאת ומשחת את חזאל למלך על-ארם: ואת יהוא בן-נמשי תמשח למלך על-ישראל ואת אלישע בן-שפט מאבל מהולה תמשח לנביא תחתך: והיה הנמלט מחרב חזאל ימית יהוא

ויאמר פוק ותקום בטורא קדם יי והא יי מתגלי וקדמויה משרית מלאכי רוחא מפרקין טוריא ומתברין כיפא קדם יי ולא במשרית מלאכי רוחא שכנתא דיי ובתר משרית מלאכי רוחא משרית מלאכי זיעא ולא במשרית מלאכי זיעא שכנתא דיי ובתר משרית מלאכי זיעא אשתא ולא במשרית מלאכי אשתא שכנתא דיי ובתר משרית מלאכי אשתא קל דמשבחין בחשו: והוה בר שמע אליהו וכריך אפוהי בשושיפיה ונפק וקם בתרע מ מערתא והא עפירה קלא ואמר מא לך בא אליהו: ואמר קנאה קנאתי קדם יי אלהא צבאות ארי שבקו קימד בני ישראל ית מדבחה פברו וירת נבד קטלו בחרבה ואשתאריית אנא בלחזו ובעו ית נפשי למקטלה: ואמר יי ליה אזיל תוב לאורחך למדבחה דמשק ותהך ותמשח ית חזאל למהו מלכא על ארם: וית יהוא בר נמשי תמשח למהו מלכא על ישראל וית אלישע בר שפט מפישר מהולה רתמשח למהו נביא תחתך: ויהי רישתווב מחרבא רחזאל יקטול יהוא

ו רפ בקריא' וסי' מי שם פה לאדם או מי ישום' ואת הארץ אשר נשבעתי לאבותי' שמעתי תפלתך' לך שוב לדרכך מדברה' עבור בתוך העם' קרא שכו זרעאל:

ו רפ בקריא' וסי' מי שם פה לאדם או מי ישום' ואת הארץ אשר נשבעתי לאבותי' שמעתי תפלתך' לך שוב לדרכך מדברה' עבור בתוך העם' קרא שכו זרעאל:

ורוח גדולה' משריית מלאכי רוחא: ויעש' משריית מלאכי זיעא: חסי' משריית מלאכי חייסא: קול דממה דקה' קל דמשבחין בחשאי' אבל בכביחי' אומות העולם חומר דממה וקול אשמע דממה היתה לסבח וחלי שמעתי קול הבא מתוך הדממה דממה וילט פניו ויהי כשמעו קול דממה דקה: וכריך אפוהי וכן הוא חומר לוטה בסמלה: תמשח לכביח תחתך' חזי חפשי בכביחיתך' מחחר שחתה מלמד קטיגוריה על בני: ימית

רלבג

ולא היה ברנח יי כי חזן מדרך הט' סיבא הרעו חס לא לתכלית שיניע מהם טוב ולפי שכתבאר לסי' שלא יהיו מקבלים תוכחה לא רצה לענסם עלאלו החטאים לפי מה ש צראוי אבל המתין להם חס יסובו מ דרכם הרעה' והנה היה אחר הרנח רעש והוא מויק כי הוא כלי להפכת הארצות' וזכר גם כן שלא ברעם יי כמו שזכרנו בהרנח' והנה אחר הרעש חס שהוה יתד מויק' וזכר גם כן כי לא באש השם לסבה שזכרנו וכאלו באר בזה שאלו הרעות ש שיבאו להם בהדרגה חיינס מכוננות מהסי חך הסתיר פניו מהם ונזכר כמו מטרה ל לחזי הרעות הנכונות לבא עליהם והיה זה כן לפי שהרעות ה הבאות על כל הקנאות המוסר לא יועילו ל להם הלא תראה כי מפני עזירת הטל' ו

והמטר שלם פנים לא נכנעו מפני הסי' והנה אחר האש קול דממה דקה' לל קול נמוך מהסי' כאלו הוא מורכב מהקול והסתיקה והנה העיר בזה כי אחר כפלים בחלו הרעות ולא ירנישו שנונוסיהם הטו סיהיו משולחים ונעזבים למקרי הזמן הנה יבא להם מוסר מה מהסי' חך לא יהיה שלם באופן שהיה מביא הסי' המוסר לישראל במדבר בימי משה שהיה מניע באופן שהיו מרגישים תקף כי בסבת העון היה חך יהיה בזה הענין כמו מורכב מהקול ומהסתיקה' וידמה כי מרוב כעס חליהו על רוב חטאת ישראל לא שם אל לבו להבין את דבר המראה הזאת ולזה השיב באופן שאמר בראשונה: ויהי כשמעו אליהו' לל כשמעו אליהו קול הסי' הסתיר פניו מהבטי אל האלהים ולזה כסה פניו באדרת שהיה לבוש בה ויבא מהמערה כמו שצוהו הסי' ועמד פתח המערה: ויאמר יי חליו לך לדרכך מדברה דמשק' לל סילך לדרכו אל מדבר דמשק ומשם ימשח חזאל למלך על ארם והרצון בזה היותו נבחר למלך על ארם ומשם ימשח חזאל למלך על ישראל ומשם ימשח חזאל למלך על ארם חליהו להיות נבחר לישראל עד שכבר קן בחייו מפני רוע מעשיהם וחמר לסי' שיקח את נפשו' ולפי שלא מצא חס בדרכך כי חס אלישע בן שפט השליך אדרתו חליו לעשות לו סימן שהיה נבוי וילבס נבואת חליהו עם שלבישת האדרת היתה סימן לכביח ולזה חמר הכתוב ולא ילכשו עוד אדרת שער למען כחש וידמה שהודיע חליהו לאלישע זאת הנבואה וצוהו שידיע לחזאל שהוא יהיה מלך על ארם ושימשח יהוא בן נמשי למלך על ישראל ולזה היה כאלו ימשח חליהו חויהיה הרצון בזה כי מפני רצון חליהו בעונם ישראל לפי מה שידעה מה שלמד עליהם חובה לפני הסי' הנה הוא סבת המשח חזאל למלך על ארם ומשח יהוא למלך על ישראל והמשח אלישע לכביח חתניו ולזה חמר לו הסי' בכל חלו הדברים ומשחת כי הוא סבת המשחם כמו שזכרנו' והנה ימית יהוא רבים כי הוא השמיד כל בית אחאב והרג כל עובדי הבעל וכביחו וכהניו והרג חזאל חמר עליו חמ' עליה חמ' איהו קבת לו הדברים לסי' ומה שאמר כי הנמלט מחרב חזאל יהוא חזן הרצון בו שיקדם הרע שיעשה חזאל לישראל אל הרע שיעש יהוא לישראל כי היה הענין בהכך זה כי בניו יהואחז בן יהוא היה הרע שיעשה חזאל לישראל חך הרצון בו שמה שהיה נמלט מחרב חזאל חס היי חיים ימית יהוא כי ידמה שלא היה כח לחזאל בבית אחאב לו היה קיים כי אחאב ונניו הם היו מצליחים תמיד כנגד מלך ארם' וכן

לדרכך המדברה דמשק ומדבר דמשק לא היה דרכו חזאל חמר לו לך לדרכך ותקח מדרך היה דרך המדבר דמשק למסוח חזאל מלך ארם והנה חליהו לא משח את חזאל ולא יהוא חמר לו הקבה על הקנאה אשר קנאת לו כי עזבו בני ישראל את ברית' חזי מודיעך כי על ידי שלטה חלה חכלה כל העוזבים את בריתו ואתה תמשח חזאל למלך על ארם כלומר תצוה לאלישע שהיה נביא תחתך שימנה אותו למלך והוא יעשה רעה על ישראל וכן יהוא תמשח כלומר תצוה לאלישע שימשחהו וכן משחו אלישע עי אחד הנביאים חס כן למה צוה לו סילך מדברה דמשק כיון שלא משח הוא חזאל יתכן לפר' כי כיון שהלך מדברה דמשק ומשח בדרכו אלישע בן שפט והנבואה חמרה לו משיחת חלישע אחרון לחזאל ויהוא והוא מצאו ראשון הבין כי עי' חלישע יהיו נמשחים ולא הקדימם חזאל בנבואה חלה על דרך הנקמה שהיה ראשון חזאל ואחריו יהוא ואחריו חלישע כמו שאמר והיה הנמלטונו: מדברה דמשק' כפתחה הבית מפני הסמיכות וכן מדברה בית חזן: ומשחת את חזאל' לפי שמכיו המלוכה חזן הגדולה הוא עי' משיחה ברוב כחמר למכני חל' שחזי עי' משיחה בלשון משיחה לכיכך חמר ומשחת את חזאל וכן חמר תמשח לכביח תחתך' וכן חמ' על האבות אל תנעו במשיחיו וכן למשיחו לכורם: תמשח לכביח תחתך' כיון שחתה רוצה להסתלק מן העולם שאמרת רב עתה יי קח את נפשי צריך שתניח נביא תחתך ותמנה חלישע בן שפט ותלמדנו' ובדרש חזי חפשי בכביחיתך מחחר שחתה מלמד קטיגוריה על בני: ימית יהוא' שהרג כל עובדי הבעל וכל בית אחאב שהיו עובדים עז: ימית

למלך על ישראל והמשח אלישע לכביח חתניו ולזה חמר לו הסי' בכל חלו הדברים ומשחת כי הוא סבת המשחם כמו שזכרנו' והנה ימית יהוא רבים כי הוא השמיד כל בית אחאב והרג כל עובדי הבעל וכביחו וכהניו והרג חזאל חמר עליו חמ' עליה חמ' איהו קבת לו הדברים לסי' ומה שאמר כי הנמלט מחרב חזאל יהוא חזן הרצון בו שיקדם הרע שיעשה חזאל לישראל אל הרע שיעש יהוא לישראל כי היה הענין בהכך זה כי בניו יהואחז בן יהוא היה הרע שיעשה חזאל לישראל חך הרצון בו שמה שהיה נמלט מחרב חזאל חס היי חיים ימית יהוא כי ידמה שלא היה כח לחזאל בבית אחאב לו היה קיים כי אחאב ונניו הם היו מצליחים תמיד כנגד מלך ארם' וכן

רשי מלכים א כ רדק ת

ימית אלישע, לא נזכרו שהמית אלא חרבעים ושנים ילדים על ידי הדוכים כירחיו: לך טוב מאחר: כי מה עשיתי לך, שתבא אחרי: בשלם הבשר, בשלם להם את הבשר כך פירשו דונס ומנחס וכן תירגמו ונתן כשני תיבות ואני אומר חן כדך לחלקו לשתי תיבות ומהו בשלם הבשר בשלם לשני השוורים את הבשר שלהם שהגמד חן כחות משנים: ויתן לעם מרוב שמחה עשה עשמה: כי שלחתי לך וכו' לתת ידעתי כי תתם לי חבל חמרת חני נזר עליך: כל

ימית אלישע, בי הזכיר חותם לא היו שומעים חליו ולא היו שבים מדרכם הרעה האויבים יבואו עליהם והרבה וכאלו הוא היה מומית חותם כי יותר היו ענושים כשהיה מזהיר להם ומנוה משלח היה להם מזהיר חן פי' ימית אלישע במוותו כי במוות אלישע כחוגגודי חרם ומואב בארץ: כטק' לו' מלרע: והוא חורש' מכאן שהיה חורש הוא עם עבדיו שהיו חורשים עם הבקר ויב צמדים היו לכניו חורשים, וצמדים לל בקר לפי שהשווי צמדים יחד בעת החריש נקראו צמד וצמד' ותי' מדין עשר כדנין לתורח צמדין קדמוהי: והוא בשנים העשר' מן היב צמדים הוא היה חורש בחמד מהם ויא עבדיו היו כל חמ' נחמד עם צמדו והוא מתורגם והוא רדי בחד מתרי עשר והספור הזה להורות כי מצאו ב"ב והיה חותם כי יהיה ממונה על יב סבטי ישראל לנביא ולמונהיר: וישלך חדרתו חליו, כמו עליו וכתי' ורמח שופיפה עלוהי ולא שנובה חבלו אלא שלקחו והלך לו והוא שאמר וירץ אחרי חליו עשה לו סימן שילך חחריו ולא חמד לו בפי' כי ידע שיבין כי מיי' יהיה נביא וידע כי האל נתן בלב אלישע ללכת חחריו ולשרתו לבי' לא עשה אלא סימן ומה שאמר לו לך טוב כי מה עשיתי לך לנסותו חס היה חומר בלב שלם ופי' מה עשיתי לך רונה לומר חס הטיתי ח חדרתי עליך לסיק חמה רץ אחרי: חסקה נח' במקנת הספרים העין בקמן חטף:

ו' פסוקים והוא חורש בקריאה וסי' יהי נער מבית לחם יהודה' והנה עמך שמעי בן נרא בן הימני' ויצא את אלישע בן שפט והוא חורש' אותו תקרישו' והוא יבנה את היכל' ו' אכלו זורים כחו' ואחר בא חזקן:

רלבג

וכן מה שאמ' והנמלט מחרב יהוא ימית ח אלישע חן הרצון בו שיקדם הרע עשה יהוא לישראל אל הרע שיתחדם להם בכבת אלישע כי הדבר היה כהפך והנה מה שהמית אלישע הוא חרבעים ושנים נערים סקלסל ביי' ודמה שהרעב החוק אשר היה בשמרן היה כ בכבת אלישע ולזה חמר המלך כה יעשה לי אלהים וכה יוסף חס יעמוד ראש חלישע בן שפט עליו היום' וזכר סכבר יגיע זה הרע לשיעור שלא יעזרו בישראל כי חס שבעת חלישם חיס זה חסר לא כענו לכעל ולא נספו לו' והנה חמר יהוא בן כמסי והוא חבי חביו כי כבר יקרא חבי האב חב כאמר' ו נתבארה אל רעואל חביהן: והוא חורש שנים עשר צמדים לכניו והוא צמדים סכבר' לל שהיו עם שנים עשר חורשים היו לכל אחד מהם צמד בקר וחלישע היה חורש כי הוא היה אחד מהשנים העשר החורשים' וחשוב שזכר זה להעיד כי חבי חלישע היה עשיר מאד ועם כל זה נכדד חלישע מבית חביו לשרת חליו מני חזק חבתו החכמה: ויעבד חליו חליו וישלך חדרתו חליו' לל כי כבר עבד חליו סמוך לו ובהיותו קרוב חליו מאד השליך ככפי חדרתו עליו עד סכבר הסך חדרתו עליו מדי עברו והנה הרבים תקפו חלישע כי רצון חליו היה חליו שיבא ויחסה תחת ככפיו ולזה עב' את הבקר ורץ אחרי חליו' חליו חליו לו שיעזבהו לנסק חביו וחמו וחמר ילך אחרי חליו: ויאמר לו לך טוב כי מה עשיתי לך' ירצה לפי מה שאחשוב לך לנסק חביו וחמר וטוב אחרי כי זה הוא מה שעשיתי לך לל סכבר עשיתי זה להעיד חותק שתבא לחכות תחת ככפי: וככלי הבקר בשלם הבשר' לל בשלם להם הבשר וזכאמר מתבטל נתן לעם חסר בשדה וחבלו וקם והלך אחרי חליו ושרתו כדי שילמד יותר מחכמתו ממה שילמדו סחר תלמידת כי המשרת הוא תמיד עם הרב ודואה מהנהו ופועם דברית תמיד וילמד יותר ממה שילמד התלמיד שאינו משרת: לך חני וכל חסר ליי' לל שתמת ממשלתך חני לעבדך ולעשות לך מס': חס

והנמלט מחרב יהוא ימית אלישע: והשארתי בישראל שבעת אלפים בל הברכים אשר לא יכרעו לבעל וכל הפה אשר לא ינשק לו: וילך משם וימצא את אלישע בן שפט והוא חרש שנים עשר צמדים לפניו והוא בשנים העשר ויעבד אלהיו וישלך חדרתו אריו: ויעזב את הבקר וירץ אחרי אלהיו ויאמר אשקרה נא לאבי ולאמי ואלכה אחריה ויאמר לו לך טוב כי מה עשיתי לך: וישב מאחריו ויקח את צמד הבקר ויבחהו ובכלי הבקר בשלם הבשר ויתן לעם ויאכלו ויקם מלך אחרי אלהיו וישרתהו: וכן הדר מלך ארם קבץ את כל חילו ושלשים ושנים מלך אתו וסוס ורכב ועל ויצר על שמרון וילחם בה: וישלח מלאכים אל אחאב מלך ישראל העירה: ויאמר לו כה אמר בן הדר כספה ויהבה לי הוא ונשיה ובניה הטובים ליהם: ועז מלך ישראל ויאמר כדנרדך אדני המלך לך אני וכל אשר רדי: וישבו הפלאכים ויאמרו נרה אמר בן הדר לאמר בני שלחתי אליה ליה אמר כספה ויהבה ונ נשיה ובניה ליה רתן:

ודישתובי מחרבא דיהוא יקטול אלישע: ואשאר בישראל שבועא זאלפין כל רכוביא רלא כרעו לבעלא וכל פומא דלא נשק ליה: ואול מתמן ואשפח ית אלישע בר שפט והוא רדי בתרי עשר פרנין דתוריא צמדיון קדמוהי והוא בחד מתרי עשרא ועבר אלהו לתורה ורמא שופיפה עלוהי: ושבק ית תוריא ורהט בתר אלהו ויאמר אנשוק בען לאבא ולאמא ואהך בתרד ואמר ליה אזיל תוב אריו מה עבדית לך: והב כבתרוהי ונסיב ית פרן תוריא והרמיה ובמני תוריא בשול לחון בסרמא ויהב לעפא ואבלו וקם ואול בתר אלהו ושפשיפה: ובר הדר מלכא דארם בנשית כל משרתיה ויהלמן ותרון מלכין עמיה וסוסין ורתובין וסליק וצו על שמרון ואביח קרבא בה: ושלח אוגדין לות אדאב מלכא דישראל לקרתא: ואמר ליה פרנן אמר בר הדר כספה ויהבה לי דילי דיהוא ונשך ובקד שפריא דילי אננו: ואתיב מלכא דישראל ויאמר כפתנמך רבוני מלכא דילך נפשי וכל דילי: ותבו אזגריא ואמרו פרנן אמר בר הדר למימר ארי שלחתי לותך למימר כספה ויהבה ונשך ובקד לי רתן:

והנה עמך שמעי בן נרא בן הימני' ויצא את אלישע בן שפט והוא חורש' אותו תקרישו' והוא יבנה את היכל' ו' אכלו זורים כחו' ואחר בא חזקן: ודישתובי מחרבא דיהוא יקטול אלישע: ואשאר בישראל שבועא זאלפין כל רכוביא רלא כרעו לבעלא וכל פומא דלא נשק ליה: ואול מתמן ואשפח ית אלישע בר שפט והוא רדי בתרי עשר פרנין דתוריא צמדיון קדמוהי והוא בחד מתרי עשרא ועבר אלהו לתורה ורמא שופיפה עלוהי: ושבק ית תוריא ורהט בתר אלהו ויאמר אנשוק בען לאבא ולאמא ואהך בתרד ואמר ליה אזיל תוב אריו מה עבדית לך: והב כבתרוהי ונסיב ית פרן תוריא והרמיה ובמני תוריא בשול לחון בסרמא ויהב לעפא ואבלו וקם ואול בתר אלהו ושפשיפה: ובר הדר מלכא דארם בנשית כל משרתיה ויהלמן ותרון מלכין עמיה וסוסין ורתובין וסליק וצו על שמרון ואביח קרבא בה: ושלח אוגדין לות אדאב מלכא דישראל לקרתא: ואמר ליה פרנן אמר בר הדר כספה ויהבה לי דילי דיהוא ונשך ובקד שפריא דילי אננו: ואתיב מלכא דישראל ויאמר כפתנמך רבוני מלכא דילך נפשי וכל דילי: ותבו אזגריא ואמרו פרנן אמר בר הדר למימר ארי שלחתי לותך למימר כספה ויהבה ונשך ובקד לי רתן:

ויאמר לו כה אמר בן הדר רם הוא זר מן יב ויאמר דסבירן ויאמרו וסי' נספר בסדר מטות: דם יב סם וסי' נספר בסדר יתרו:

וכמוהו חרץ הנצב נתתני נתת לי וחמר כניו העם ועדיין לא זכר העם וכמוהו נתפתח ונדרהו חת הילד והמתן חיתו לחם והדומים להם: לך חני וכל אשר ליי' לא חמר על דעת שיקח חלוא סיהא הכל תחת ממשלתו להטיל מה ועבודה עליהם והוא שלח לו אחד כן לי תתן כלומ' מה שאמרתי להם על דעת כן אמרתי כי מעתה תתן חותם כי חס כעת מחר חלוא חת עבדיו וכו' וזה היה בין הדברים הרחשונים והאחרונים ומכני זה מן חאב חזקים בדבריו האחרונים ומה שאמר ולא מנעתי ממנו פי' לא מנעתי חלוא הודיתי לא שהיו לו ולא שיקחם לסיכך חמרו לו חזקים לא תשמע ולא תאבה' וכדדס כל מה שתבע בראשונה תבע בשניה חמדה הוא כסף והב נשים וכנים כלם חמדה הם חלוא מהו כל מחמד עניך דבר שהוא חמדה מתוך חמדה וחמו זו זו התורה הנחמדים מיהב ומפז דב כיון ששמע מלך ישראל כן חמר חן שלי הדבר הזה של חזקים הוא מיד ויקרא מלך ישראל לכל חזקי הארץ ויאמרו חליו לא תאבה ולא תשמע לו כיון ששמע מלך ישראל לעצת חזקים מיד ויבא מלך ישראל ויד חס חס ואת הרבב וחמרו עוד לא נכל לומר כי מחמד עניך על עז חמר שהרי כתוב ויאמרו חליו חזקים וכל העם אל תשמע ואל תאבה והלא היו בהם כמה שלא עבדו לבעל ונאמר חמר לא נשק לו חלוא ודאי מחמד עניך זה ספר תורה וחמרו עוד מכני מה יכה חאחב לקלכות עשרים שנה מכני סכבר את התורה הסתובה בכב חותיות לל תיבות וכן הדד חושב בתורה חת לפי שהוא עם אחד ויס נסחאות כתוב כהן מפני סכבר את התורה סתנה בכב חותיות: כי חס

אחד מהשנים העשר החורשים' וחשוב שזכר זה להעיד כי חבי חלישע היה עשיר מאד ועם כל זה נכדד חלישע מבית חביו לשרת חליו מני חזק חבתו החכמה: ויעבד חליו חליו וישלך חדרתו חליו' לל כי כבר עבד חליו סמוך לו ובהיותו קרוב חליו מאד השליך ככפי חדרתו עליו עד סכבר הסך חדרתו עליו מדי עברו והנה הרבים תקפו חלישע כי רצון חליו היה חליו שיבא ויחסה תחת ככפיו ולזה עב' את הבקר ורץ אחרי חליו' חליו חליו לו שיעזבהו לנסק חביו וחמו וחמר ילך אחרי חליו: ויאמר לו לך טוב כי מה עשיתי לך' ירצה לפי מה שאחשוב לך לנסק חביו וחמר וטוב אחרי כי זה הוא מה שעשיתי לך לל סכבר עשיתי זה להעיד חותק שתבא לחכות תחת ככפי: וככלי הבקר בשלם הבשר' לל בשלם להם הבשר וזכאמר מתבטל נתן לעם חסר בשדה וחבלו וקם והלך אחרי חליו ושרתו כדי שילמד יותר מחכמתו ממה שילמדו סחר תלמידת כי המשרת הוא תמיד עם הרב ודואה מהנהו ופועם דברית תמיד וילמד יותר ממה שילמד התלמיד שאינו משרת: לך חני וכל חסר ליי' לל שתמת ממשלתך חני לעבדך ולעשות לך מס': חס

סנאמר והשארתי בישראל שבעת אלפים בל הברכים אשר לא יכרעו לבעל וכל הפה אשר לא ינשק לו: וילך משם וימצא את אלישע בן שפט והוא חרש שנים עשר צמדים לפניו והוא בשנים העשר ויעבד אלהיו וישלך חדרתו אריו: ויעזב את הבקר וירץ אחרי אלהיו ויאמר אשקרה נא לאבי ולאמי ואלכה אחריה ויאמר לו לך טוב כי מה עשיתי לך: וישב מאחריו ויקח את צמד הבקר ויבחהו ובכלי הבקר בשלם הבשר ויתן לעם ויאכלו ויקם מלך אחרי אלהיו וישרתהו: וכן הדר מלך ארם קבץ את כל חילו ושלשים ושנים מלך אתו וסוס ורכב ועל ויצר על שמרון וילחם בה: וישלח מלאכים אל אחאב מלך ישראל העירה: ויאמר לו כה אמר בן הדר כספה ויהבה לי הוא ונשיה ובניה הטובים ליהם: ועז מלך ישראל ויאמר כדנרדך אדני המלך לך אני וכל אשר רדי: וישבו הפלאכים ויאמרו נרה אמר בן הדר לאמר בני שלחתי אליה ליה אמר כספה ויהבה ונ נשיה ובניה ליה רתן:

מלכים א ב רדק תא

מותה סטרי שותה ומשתכר כחדם בנותה שלא היה חושש לחיל פומרון : עזר חותנו : סהיו עוזרים חותנו : תפסום חיים : מה שאמר תפסום חיים מופסום אחד הוא חלה טענה מבני הכפל לל בן יצחו למלחמה בן יצחו לפסום תפסום חיים כי היה בדעתו כי היו מתגברים עליהם האנשים אשר היה הוא שולח אליהם עד שאם ירצו לתפסום חיים סיכולו כי לא יעלה בלב חכמי שמרון שיצחו להלחם עמם כיון שצנעו אליהם מחדם חליהם לפיכך חמר תפסום חיים ובגלוה ובגדול לבב חמר : ואלה יצחו מן העיר : פי' חלה חמר יצחו מן העיר נערי שרי המדינות והחיל אשר אחריהם כלומר החיל אשר נתמנו ללכת אחריה הכו חיים חת חיסו : ויכו חיים חיסו מן האנשי אשר יצחו משמרון כל חיים מהם הנה חיים הכו לנגדו מחרם חם מלח מלך חרם חליהם לראות חם למלחמה יצחו חם לפסום יצחו וכיון שראו חרם כי הכו האנשים אשר שלחו חליהם וראו כי עתה הופרה חסבו כי הנבזרה והכח עמה שלא פחדו מואכסיה ויננסו כי פחד חליהם נפל עליהם :

על כסום ופרטים : כמלט על כסום שהיה רוכב עליו ופרטים שהיו עמו גם כן כסו ולא חמר כמה פרטים חלה מיעוט פרטים סנים וית על כסוי ועמיה תרין רתיכין וכסא אחרת מבחתי על פוסון ועמיה תרין זוג פרטי : ויכא מלך ישראל : אחרי אשר יצחו נערי שרי המדינו ומקצ' החיל אחריה התחילו להכות בארם ראה מלך ישראל כי החלה התפועה יצא חמר כך כי עדיין היה לבו נקמו עד שראה כי החלה התפועה וכסו חרם יצא גם הוא ושאר החיל אשר נשאר בעיר ורדפו גם הם אחרי חרם : ויך חת הסום וחת הרכב : כי חרם שהיו רוכבי מסים ורכב היו נבי' על הסוסים ועל הרכב והם באים אחריהם והיו מכים הסוסים ומפילים הרכב והרוכבי נופלי והיו מכים בהם כי לא היה הסום והרכב חלא בעבור הרוכבי שהיו נסים וחלו היו משנים חותם לא היו מכים הסוסים והרכב והיו מוחא ית סוסותה ומניר ית רתיכיה : ויגס הכביח : הוא הכביח הכוזב למעלה וכביח אחד : לך התחזק בפתח ולא כן ברוב הצווי בפתח וכמוהו והמענב על יי בפתח ופירוש התחזק שתכין עצמך למלחמה כי עתיד הוא לעלו עליך בסוף הטנה או פירוש התחזק במעשים טובים ולעקור על שהרי רחית והכרת כי יי הוא האלהים ושקר הסום לתפועה שמתן כל ההמון הזה בידך : לתשובת הטנה : כתרוננו לזמן סופא דשתח שתפסו השמש לקוד חמר החלה ממנה בראש השב : חלה הרים : כי חמר זה הנכחון לא מנבזרתם ומחמוס כי אכחנו היינו רבים מחד עליהם חם כן מכח חליהם היה להם זה חליה הרים הוא והיה לו כח לעורם בקלחמה שכלחמו חתם בהר : חם לא נחזק מהם : תראה חם לא נחזק מהם חם נלחם במישור : הסר המלכי : יחמרו זה בעבור שלא יתבחו החיל כשירחו מלכים רחמים עליהם ותפסום הפחות במקומם כדי שיתחזקו יותר להלחם בחיל הנמפל כדי שיהיה כמו שהיינו בתחילה במניין : ועל חפקה : וחפקה לכני יהודה הוא וחף על פי שנמנח חפק כנחלת בני חמר זה חפק היה לכני יהודה כי חמר ממלכו אחזב היה וחף על פי שהיה לכני יהודה החף על שם חלה לפי שהיה לפני העיר הזאת מישור גדול חנו שם וקראו להם לכני ישראל להלחם עמם שם ובני ישראל הלכו לקראתם : התפקדו וכלכלו : התפקדו החיל אשר יצחו במלחמה הראשונה : וכלכלו כלומר היו כלם שלא נפקד מהם חיים בחותה המלחמה וכמו שהיו אז כן יצאו עתה למלחמה הזאת וית חיתמיהו וחזקמו : כסני חסיפי עזים : חמר בו התרגנסו כתרין גזרי עזין כלומר שני עדרים קטנים מן העזים : מלאו חת הארץ : קל ורחו ליהדגם :

בצהרים יבוסים נמסר לעיל בספר סימ' יח : יצאו ח' קמצין וסימ' נמסר בספר יהושע סימן ב' : תפסום ג' וסימ' ויאמר יהוא תפסום : ויאמר אם לשלום ב' בו : חזקו ג' רפין וסימ' ויהי כי חזקו ישראל : ועבדי מלך ארם אמרו : חזקו עלי דבריכם דטוף מלאכי : במישור מישור : מלאים וסימ' ועבדי מלך אדם : ונפקו בטיהרא ובר הדר שתי ריו במטליה הוה ומלכיה תלתין ותריין מלכיא מסעדין ליה : ונפקו עולימי רכבי מדינתא בקרמיתא ושלה בר הדר וחויאו ליה למימר נברין נפקו משומרון : ויאמר אם לשלמא נפקו אחודונן בר חיון ואם לקרבא נפקו בר חיון אחודונן : ואלין נפקו מן קרתא עולימי רכבי מדינתא ו החילא דבתריהון : וקטלו גבר גברוהי ואפכו אנש ארם ורדפונן ישראל ואשתויב בר הדר מלכא דארם על סוסון ועמיה תרין זוג פרטי : ונפק מלכא דישראל ומחא ית סוסותא ומניר ית רתיכיא ומחא באנש ארם מחא סניאה : וקריב נביא לות מלכא דישראל ואמר ליה אויל אתקף ודע וחזי ית דתעביד ארי לזמן סופא דשתחא מלכא דארם סליק עלך : ועבדי מלכא דארם אמרו ליה אלהי דשליט על טוריא אלההון על בן רתיכיו מננא וברם נגיח עמהון במישורא אם לא נתקף מנהון : וית פתנמא דרין עבדי אעדי מלכיא גבר מ מאתריה ומני שלטונא חלופיהון : ואת תמני לך משרין במשרין דארקטליה מנד וסוסון בסוסון ורתיכין כרתיכין ונגיח עמהון במישורא אם לא נתקף מנהון וקבל למימריהון ועבר בן : והוה לזמן סופא דשתחא ומנא בר הדר ית אנש ארם וסליק לאפק לאנחא קרבא עם ישראל : ובני ישראל אתמניאו ואודמו ואלו לקדמותהון ושרו בני ישראל לקבלהון כתרין גזרי עזין ואנש א ארם מליאו ית ארעא :

ויצאו בעהרים ובין הדר שתי שבור בסבות הוא והמלכים שלשים ושנים מלך עזר אתו : ויצאו נערי שרי המדינות בראשנה ושלח בן הדר ויגדו לו לאמר אנשים יצאו משמרון : ויאמר אם לשלום יצאו תפסום חיים ואם למלחמה יצאו חיים תפסום : ואלה יצאו מן העיר נערי שרי המדינות והחיל אשר אחריהם : ויכו איש אישו וינסו ארם וירדפם ישראל ומלט בן הדר מלך ארם על סוס ופרטים : ויצא מלך ישראל ויך את הסוס ואת הרכב והכה בארם מכה גדולה : ויגש הנביא אל מלך ישראל ויאמר לו לך התחזק וראה את אשר תעשה פי לתשובת השנה מלך ארם עליה עליך : ועבדי מלך ארם אמרו אליו אלהי הרים אלהים על בן חזקו ממנו ואולם נלחם אתם במישור אסלא נחזק מהם : ואת הדבר הזה עשה הסר המלכים איש ממקמו ושם פחות תחתיהם : ואתה תמנה לך חיל בחיל הנפל מאותך וסוס בסוס ורכב ברכב ונלחמה אותם במישור אסלא נחזק מהם וישמע לקלם ויעש בן : והיה לתשובת השנה ויפקד בן הדר את ארם ועל אפקה למלחמה עם ישראל : ובני ישראל התפקדו וכלכלו וילכו לקראתם ויחנו בני ישראל נגדם כשני חשפי עזים וארם מלאו את הארץ : ושל אחריו ואתה תמנה לך חיל : ושפט בצדק דלים : והיה העקוב למישור : ואשים מושך לפגהים תורת אמת היתה בפהו : רגלי עמדה במישור : חורני יי דרכי : ויבן מגדלים במדבר : למדני לעשות רצונך : ושם ט' וסימ' נמסר בסוף סדר בשלח : ונלחמה ד' בקריאה וסימ' נמסר בריש שופטים ובשמואל חלק א' סימן י' : התפקדו ד' נסים נמסר בסדר מדבר סיני : מלאו כל סיפרא בחזק וכל אוריתא דכוו במגן קמצין וסימ' כי מלאו ימי' ומלאו בתי' ומלאו בתך : וכל שאר קריאה דכוו במגן מלאו בחזק תדת המם וסימ' השלטים : ומלאו דיו :

רשי
בסוכות : טענה להם מפני החמה : לתשובת הטנה : לזמן סופא דשתחא : וסימ' פחות תחתיהם : מתוך שלא יהו ממשפחה רמה יתנו לב להתחזק כדי למ' חן : חם לא נחזק מהם : ונתראה חם לא נחזק מהם : וכלכלו : פרנסת צידת מלחמה הצטיירו הם כלי זין וכל כורס המלחמה : וכלכלו : כסני חסיפי עזים : קבוצי עזים וחף על דמיון ומנחם חברו בלשון גילוי כנו מ מחסוף הלכן חספי סובל ולסון גילוי נופל על עברי עזים כמו שגלשו מהר הנלעד כשורדין מן מהר מתגלה ההר : ויחמר

רלב
חם לשלל יצאו תפסום חיים : לל שאיך שהיה שיצחו לפסום חן למלחמה יתפסום חיים ולא יהרגו : ויכו חיים חת חיסו : לל סכבר הכה כל אחד מהם החיים הבח חלוי לתפסו : ויך חת הסום וחת הרכב : יתכן שהכה חותם להרונ הדוכבים : חליה הרים חליהם : ידוע כי שמרון היה בגני בהר כי סס בנה חותו ע עמרי : ועל חפקה למלחמה על ישראל : אחשב שאפק היה לחל ולקחיה מים במלחמה ולזה היו נמלטים סס בן הדר וחילו : ובני ישראל התפקדו וכלכלו : לל סכבר כתרוננו וכל החיל הנלחם רחשונה עם מלך חרם במלחמה ונמנחו כלם לא נפקד חיים ולפי שבתרם הכביח ל להיות המלחמה על ידם לא סס אחזב עמיהם חיים חם מישר' : כסני חסיפי עזים : לל כסני עדרים קטני' של עזים : והנה היו שני חלקים כי נערי שרי המדינות היו לעבר אחד והסבעת חלפים היו לעבר אחר : ויהי

וינסו
וינסו חרם חסיפי עזים וינסו חרם חסיפי עזים

מלאו
מלאו חת הארץ

רדק

מלכים א כ

רשי

ויאמר אל מלך ישראל ויאמר ונני' אמר רבי יוחנן כל מקום שנאמר ויאמר

ויאמר אל מלך ישראל ויאמר ונני' אמר רבי יוחנן כל מקום שנאמר ויאמר

סכפלו דבר שלום בפני חפילו שלח במתכוין סימן טוב הוא זה וימהרו להחזיק הדב' ויחלטוהו: לשון צמיתות וכרתו הדבר מפני שלא יחזו בנהו"א של ויחלטוהו נוסה ל במסורת לשני התיבו כחילו ככתב ויחלטוהו ממנו חס ממנו יבא הדב' בכונן הלכ: ויאמר לובן הדד הערי אשר לקח חבי מלח חבד עמדי חסיד לך: וחזנו תשי לך בדמסקותיה מוסל בה והיא ראש למלכותי כאשר סס חבי בשמרון עירך על כרחך וכל זה היה ח' מיראה אמר לו אחאב ואחי בברית הזאת ח' חשלתך: הכינו

ויאמר אליו ב' ר' וס' איה שרה אשתך' ויאמר אליו עבדו הנהנא שמענו: יחיה ז' בקריא' וס' ואיש ואשה לא יחיה דוד' והכה דוד את הארץ' ויאב יחיה את שאר העיר דד' יחיה איש עגלת בקר כי לא

וקריב נביא דני ואמר לות מלכא דישראל ואמר לה בדרנאמר יי חלף דאמרו אנש ארם אלהא דשליט על טוריא יי ולא אלהא דשליט על מישריא הוא ואמסר ית כל המונא רבא הרין בידך ותדעון ארי אנגא יי: ושרו אליו לקביל אליו שבקעא יומין והוח ביומא שביעא וקריבו עבדי קרבא ומחו כל בני ישראל ית אנש ארם מאה אלפין גבר רגלי ביומא חד: ואפכו דאשתארו לאפק לקרתא ונפל שורא על עשרין ושבעה אלפין נברא דאשתארו ובר הדד ערק ועל לקרתא תון בנו תון: ואמרו ליה עבדוהי הא בען שמענא ארי מלכי בית ישראל ארי מלכי גמלי חסדא אנון ניסר בען סקין בחרצנא ואטונין ברישנא ונפוק לות מלכא דישראל מאים יקים ית נפשך: ואסרו שקין בחרצהון ואטונין ברישיהון ואתו לות מלכא דישראל ואמרו עבדך בר הדד אמר תקים בען נפשי ואמר העד בען קים אחי הוא: ונבריא נחישו ואוחיאו וחטפורה מניה ואמרו אחוד בר הדד ואמר עולו דברוהי ונפק ל לותיה בר הדד ואפקיה לרתכא: ואמר ליה קרוין דנסיב אכא מן אבוד אתיב ושוקין רתמי לך בדמשק כמא דמני אכא בשומרון ואנא בקים אשלחנך ונור ליה קים ושלחה: ונברא חד מבני תלמידי נביא אמר לחבריה בפתגמא דני

ויאמר אליו עבדו הנהנא שמענו כי מלכי בית ישראל כי מלכי חסד הם נשימה נא שקים במרתני וחבלים בראשנו ונצא אל מלך ישראל אולי יחיה את נפשי: ויחגרו שקים במתניהם וחבלים בראשיהם ויבאו אל מלך ישראל ויאמרו עבדך בן הדד אמר תחנינא נפשי ויאמר העורנו חי אחי הוא: והאנשים ינחשו וימהרו ויחלטו הכמנו ויאמרו אחיד בן הדד ויאמר באו קחורו ויצא אליו בן הדד ויעלהו על המרכבה: ויאמר אליו הערים אשר לקח אבי מאת אביך אשיב וחצות תשים לך בדמשק כאשר שם אבי בשמרון ואני בברית אשלחך ויכרת לו ברית וישלחהו: ואיש אתך מבני הנביאים לה אמר אל רעורו בדבר יהוה:

ויחיה רשע' נשימה נא שקים במתנינו' הוא את נפשו יחיה: בברית ה' דגשי בקריאה וס' ואני בברית אשלחך' ויעמד כל העם בברית' וישמעו כל השרים וכל העם אשר' התחזק יהודע דד' ויבאו בברית לדרוש דד':

המאמר לדעת הממנו אמר אחאב שהוא אחי כי אולי לא שמע אחאב דבריהם כשאמר להם אחי הוא ולזה מהרו לאמר אחד בן הדד נאז ענה אחאב להם ואז באו וקחמוהו ויבא חלו בן הדד מן העיר שהיה נחבא בה ויעלהו אחאב על המרכבה ויאמר הדד לאחאב הערים אשר לקח חבי מאת חבדך אשיב לך וחצות תשים לך בדמשק לקחת סס מכס מהסחרים הנעשי כאשר סס חבי בשמרון ואז הפי' לו אחאב ואחי בברית אשלחך מאחר שתעשה לין ויכרת לו ברית וישלחהו: יען

ויאמר אליו ב' ר' וס' איה שרה אשתך' ויאמר אליו עבדו הנהנא שמענו: יחיה ז' בקריא' וס' ואיש ואשה לא יחיה דוד' והכה דוד את הארץ' ויאב יחיה את שאר העיר דד' יחיה איש עגלת בקר כי לא

ויחיה רשע' נשימה נא שקים במתנינו' הוא את נפשו יחיה: בברית ה' דגשי בקריאה וס' ואני בברית אשלחך' ויעמד כל העם בברית' וישמעו כל השרים וכל העם אשר' התחזק יהודע דד' ויבאו בברית לדרוש דד':

ויאמר אליו ב' ר' וס' איה שרה אשתך' ויאמר אליו עבדו הנהנא שמענו: יחיה ז' בקריא' וס' ואיש ואשה לא יחיה דוד' והכה דוד את הארץ' ויאב יחיה את שאר העיר דד' יחיה איש עגלת בקר כי לא

ויאמר אליו ב' ר' וס' איה שרה אשתך' ויאמר אליו עבדו הנהנא שמענו: יחיה ז' בקריא' וס' ואיש ואשה לא יחיה דוד' והכה דוד את הארץ' ויאב יחיה את שאר העיר דד' יחיה איש עגלת בקר כי לא

ויאמר אליו ב' ר' וס' איה שרה אשתך' ויאמר אליו עבדו הנהנא שמענו: יחיה ז' בקריא' וס' ואיש ואשה לא יחיה דוד' והכה דוד את הארץ' ויאב יחיה את שאר העיר דד' יחיה איש עגלת בקר כי לא

ויאמר אליו ב' ר' וס' איה שרה אשתך' ויאמר אליו עבדו הנהנא שמענו: יחיה ז' בקריא' וס' ואיש ואשה לא יחיה דוד' והכה דוד את הארץ' ויאב יחיה את שאר העיר דד' יחיה איש עגלת בקר כי לא

ויאמר אליו ב' ר' וס' איה שרה אשתך' ויאמר אליו עבדו הנהנא שמענו: יחיה ז' בקריא' וס' ואיש ואשה לא יחיה דוד' והכה דוד את הארץ' ויאב יחיה את שאר העיר דד' יחיה איש עגלת בקר כי לא

רלבנ

ויחיה רשע' נשימה נא שקים במתנינו' הוא את נפשו יחיה: בברית ה' דגשי בקריאה וס' ואני בברית אשלחך' ויעמד כל העם בברית' וישמעו כל השרים וכל העם אשר' התחזק יהודע דד' ויבאו בברית לדרוש דד':

ויחיה רשע' נשימה נא שקים במתנינו' הוא את נפשו יחיה: בברית ה' דגשי בקריאה וס' ואני בברית אשלחך' ויעמד כל העם בברית' וישמעו כל השרים וכל העם אשר' התחזק יהודע דד' ויבאו בברית לדרוש דד':

רשי מלכים א בא רדק תג

התמכרך / מזכרת את עמך להכניס לכוףך / התמכרך / כמו והתמכרתם סם לאויביכם: בחיל ירעאל / בקרעת ירעאל בחיל תרנומו סלגיה: רק לא כחחבתי הכתוב מעיד עליו סלח היה במלכים כמותו סירבעס וכל אשר חרתי עבדו את העגלים מירחה: חס יעלה העם ירועסל הסוב הממלכה לבית דוד חס הוסף

אשר בשמרן / לא חמר שימצא לחחב בשמרן שהרי ירד לכרס נבות שהיה בתרעל חלח המלך אשר בשמרן וכאשר שמע כי מת נבות ירד לירעאל לרשת כרס נבות חשב כי הרויח והוא הססיד: הרצחת נבס ירשת: חל השאלה ותבא על פתיחת הדברים לשמוע המענה וחק על פי סהדבר ידוע וכן הרחית כי נכנע לחחב מלפני הנבלה נגליתי המן הסלע

הבעל והאשר להכניס: התמכר / נמכר לגו רחמי בתלמוד ירוסלמי חל בית האי שוטבניו היה וכל יום סס דמיו ונותן לגו: ויהלך חטי יחף: לא חביח הרעה / רעת ביתו לא חביח בימיו חבל נורת ילוקו ה הכלבים את דמו חי חיכסר לבח בימי נבו חלח עליו: בסנה

רלבג

מלך ישראל אשר נ בשמרן / כל סמסכו הח בשמרן או ירעה בזה לשי מה סחחסב והוא הכנון סהו מלך ישראל אשר יושבים ב בשמרן לבד ונפרי מלכו עליהם חל ס סליט לעשות החמסס סהוא רובה לעשות חס כי מצני היות בני ה הסרים תחת ידו ב בשמרן הזכרנו ה הסדים אשר בתרעל לרשת כרס נבות: במקום אשר לקחו ה הכלבים את דם נבות חן הרצון בזה סילקו הכלבים את דם החחב במקום ס סנסקל נבות כי על ברכת שומרן לקחו ה הכלבי דם לחחב כמו שחכר חמר זה חן הרצון בו כי במדרגת מיתת נבות סלח ית מיתת עזמו ימו לחחב וכמו סלקו הכלבי את דם נבות כן ילוקו את דם לחחב ולפטר ס סנחמר סהרצון בו כי במקום ההוא בעינו ילוקו הכלבי את דמו חן מפני כי נכנע ח לחחב מפני ססס ית הארץ לו זה עד ימי נבו ועס כל זה נתקיים בחחב קצת זה הרע והו סלקו הכלבי את דמו סנסטף מן הרכב

ויהי דברי יהוה אל-אלהיו התשבי לאמר: קום רד לקראת אחאב מלך-ישראל אשר בשמרן הגה בכרס נבות אשר ירד עם לרשתו: ודברת אליו לאמר כה אמר יהוה הרצחת נבס ירשת ודברת אליו לאמר כה אמר יהוה במקום אשר לקחו הכלבים את דם נבות ילקו הכלבים את דמה נס אתה: ויאמר אחאב אל-אלהיו המצאתני אויבי ויאמר מצאתי יען התמכרך לעשות הרע בעיני יהוה: הנני מבי אלך רעה וכערתי אחרתי והכרת לי אחאב משתיך בקיר ועצור ועזוב בישראל: ונתתי את ביתך כבית ירבעם בן נבט וכבית בעשא בן אחיה אל-הכעס אשר הכעסת ותחטא את ישראל: ונס לאיובל דבר יהוה לאמר הכלבים יאכלו את איובל כחל ירעאל: המת לאחאב בעיר יאכלו הכלבים והמת בשדה יאכלו עוף השמים: רק לא יהיה כאחאב אשר התמכר לעשות הרע בעיני יהוה אשר הסתה אתו איובל אשתו: ותעב מאד ללכת אחרי הגלולים ככל אשר עשו האמרי אשר הוריש יהוה מפני בני ישראל ויהי כשבע אחאב את-הדברים האלה ויקבע בגדיו וישם שק על-בשרו ויצום וישכב בשק ויהלך אט: דבר יהוה אל-אלהיו התשבי לאמר: הראית כי נכנע אחאב מלפני יען כי נכנע מפני לא-אבי הרעה בימי בימי בנו אביא הרעה על-ביתו:

ויהוה פתגם נבואה מן קדם יי עם אליו רמן תושב למימר: קום חות לקרמות אחאב מלכא דישראל די בשמרן הא הוא בכרסא דנבות דנחת תפן ל למירתי: ותמלל עמיה למימר בדת: אמר יי הקשלתא ויאף אחסנתא ותמלל עמיה למימר בדת: אמר יי באתרא דלחיכו כלביא ית דמא דנבות ילרצון כלביא ית דמך אף דילך: ויאמר אחאב לאלהיו האשכחתי לי בעיל דבכי ואמר אשכחתי חלף דחשבתא למעבר דביש קדם יי: הא אנא מתי עלך בישתא ואפלי בתך ואשיצו לא-אב ירע כדע ואחיד ושביק בישראל: ואתן ית ביתך כבית ירבעם בר נבט וכבית בעשא בר אחיה על ארצותא דארנותא ומיכתא ית ישראל: ואף על איובל גור יי למימר כלביא יבלון ית איובל באחסנת ירעאל: דימורת לאחאב בקרתא יבלון כלביא ודימורת ליה בחקלא יבלון עופא דשכניא: לחוד לא הוה כאחאב דחשיב למעבר דביש קדם יי: ד דאמטעא יתיה איובל אתתיה: וארשע לחדא למתך בתר מעותא ככל דעברו אמורא דתריך יי מן קדם מן ישראל: ויהוה כד שמע אחאב ית פתגמיא האלון וכוז ית לטוורי ואמר סקא על בסריה וצם ושביק בסקא והליך יחף: פתגם נבואה מן קדם יי עם אליו רמן תושב למימר: החזיתא יארי אחננע אחאב מן קדמי ח חלף דאתננע מן קדמי לא איתי בישתא מיוסויה בימי בריה איתי בישתא על ביתיה: ותיבו

הזה וכן במלות השאלה חי הכל חחיד ויחמר לו חיכה מה זה ב בידך מה לך פה אליהו מה לך היס: המצאתני אויבי / כלומר מצאת לי מקום להאשימוני וכן זאת החל קחא הרצחת ספירס וחחב הספיק לכבולה לחליונו בזה הדבר סחמר לו בתסלוס ה הנבואה הנני מביח חלך רעה עד מפני ישראל: התמכרך / כחילו מוכר עזמו לעשות רע וכל עניויו וכל עסקיו לרע וית ד דחסיבת כלומר כל מחסבותך הס לעשות הרע / ובדרס חמר התמכר לעשו היחך היה עטה מחק החזכות וכותב תחתיהם סס הבעל ברחסית כחל הבעל וידבר הבעל והו סחמר הכתוב החוסבים להסבית את שמי: הנני מבי / חסר חלף למד הפעל מהמכתב וכן יסי מות ע עלימו סין רחס חל יבי רחסי חמר החטי את ישראל: משהין בקיר / דרך גומא חפילו הכלב לא ישאר לו וית ידע מדע כראה כי דעתו מוסית בקיר / לבו סלח ישאר בכל ביתו כן דעת כל הקטני והגדול / כלס יכרתו: ועביר ועזוב / סלח ישאר לחחב בישראל עכור ועזוב שיחמרו זה נעצר מבית לחחב חן זה נעזב סלח הרניהוכי כלס יחבדו וחלוני חבי זל פיר ענור הממון הנעצר בבתיס ועזוב המקנה ס שימצב בסדה סלח יחספנו ה הכית והול דרסו עכור בעילס הזה ועזוב לעילס הנוז כלומר סחף לוחלק לעולס הנוז: בחיל ירעאל / תי גיח חולית ועוד חרב בחחסנת ולדעו הסר קוף והוא כמו בחלק חרעל וכן חמר במקל חמר בחלק ירעאל רק לא היה כחחב כי ירעב והבח / חרתי חלעפ סעבדו העל / כונת לסמיס חבל לחחב עבד הבעל והאשרה כסאר הגניס לפיכך חל ויתעב מחד וכו' ככל חמר עשו החמרי: חמר הסתה / הדגס תמורת כח הסתה תי חטעית: ויסס שק על בסרו / זכס והלך חט וכלילה סכב בסרו: ויהלך חטי הלך בתוך ביתו לחט כחל דחב וית והלך יחף: לא חבי הרעה בימי / חסר חלף למד הפעל מהמכתב: כי

על ברכת שומרן ואמר סס כי הזונות רחמי סהזונות הרחמנות בברכה היה רחמי מדמו והכלבים לקחו דמו: המצאתני אויבי / כל האם מצאתני עתה ברע סתיעד לעלוי עונס כמנהגך וחמס חמר זה לפי סחטא דבר סלוחו בסלוס כן הדר ובהרנית נבות: יען התמכרך לעשות הרע בעיני יי / כל כך היה סונה לעשות הרע כחילו נמכר לזה התכלית: משתן בקיר / הס הזכרים: וענור ועזוב בישראל / לל סיכרית לו מה סהוא עכור מביתו מישראל ומה סהוא עזוב והנה לפי דעתי עכור הוא כמו עוכר כי העוכר מביתו בישראל הוא המונך חרתי חן הוא עכור כל חן סר והעזוב הוא מה סהיה מהס סלח הניח לזממסלה וכן היה כי יהורס מת ומתו חרתי כל בית לחחב חן יהיה עכור רמו לסבעים בניו סהיו עכורים ביד גדולי המלך לגדלס ועזוב הוא מה סחינו מרעו ביד חומן ומגדל: חל הכעס חמר הכעסת / לל על הכעס: בחיל חרעל / לל בגיח חרעל חן הוא מיסור ואפטר סהיה מענן חיל חומה כי חבל החומה חכלו הכלבים את בסר חחבל כמו סיתבחר במה סיבא: רק לא היה כחחב / כל זה חמר לו חליהו: ויסס שק על בסרו ועיס / לל סלכס בגדי שק סהס עסויס משער קסה והמעה וסכב בלילס בגדי שק וסלך נחת כחבל וכמנהג חן ירעה בחמתי והלך חט סכבר הלך בסתר סלח ירחוהו האכסיס כחכל וכמנהג: לא חביא הרעה בימי / ידמה סלולא כי נכנע לחחב מפני ססס היה מת על יד יהוא בחלקת נבות הירעאל ויסס ילקחו הכלבים דמו חן מפני סכנע חחב מפני סטי חרתי סטי הרעה הזאת עד ימי נבו נתקיים על היעד הרע ועס כל זה הנה מפני ססלח כן הדר בסלוס היתה נכסות תחת נפסו ונהרדנ ברמות גלעד ועס לקחו הכלבים את דמו סנסטף מן הרכב: ויסבו

רדק

מלכים א כב

רשי

להחבה נכתב בהא במקום חלף: והשיבוהו אל חמון כראה שהיה סס פסע חמרת תפוס: לא דבר ייכני חזו תאמר שלא דבר יי בי ומדעתי חמרתו זה נכח חמור וספה רבינו עה חס כמות כל האדם ימותון חלה לא יי שלחני: שמעו עמים כלם: כן דרך הלסון כמו היה זרועם לבקרים חף יסועתינו בעת זרה:

התחפשוכה במלחמה חמור מלך ישראל להתחפש ולבא במלחמה כדי שלא יכירוהו וחמ' ליהושפט וחתה לבוש בגדי כי חתך פרוך להתחפש חבל חני כדך להתחפש לפי שהם בעלי גיביוהם סוכאים חותיולא יועילו התחבולות שלא ברצון האל כי המוסך בקסת לתמו הרגהו וית כמו התחפש חלף חסמני גחיעול בקרב: לא תלחמו והוא לא היתה כונתו לחמול על ישראל חלף חס ילחמו עם שאר העם ו גיראה מלך ישראל שתכבד המלחמה בין כך ובין כך ימלט מידם לפיכך חמור להם סכל מ מלחמתם לא היתה כי חס במלך לבדוע סימיתוהוואחר כך ב בשאר העם: ויעק יהושפט ו הכירו קילו כי יהושפט הוא זה הוא שאמר ויהי כרחות כלומר בהנך כמו ולכי ראה הרבה ח חכמה ודעת: לתמו: בלא מתכוון לחחב וית לתמו ל לקיבלה ולא לל לבגד חחב חף לבגד עמיו ענד כניו שלא היסב קסתו לימן חו לסמאל חלף כמו שהיה מוסך הקסת ורה החני: ובדרם לתמו תמו שני חזיונו של חליוהו ושל מיכיהו סטניהם נבחו על מות חחב: בין הדבקי ובין השרין כתרנומו בין דיבקי ובין שריינח: לרכב: משרת הרכב: הסוך ידך כתוב ביוד וקרי בלא יוד וטנס הכתוב פעמים י נטרנו לחדם שתי דיו וקרי יד כי פעמים יספיק בחמת: החליתי נהסך הקמן חטף אל החית להרחיב עליה ופירושו ה החליתי מן המכה וחלוני חני על פי כינס לרכבול רצה לבגד שהומה חלף חמור לו כי החלה לא שהוכה ובן הוא משמעות הכתוב שאמר החליתי ולא חמור הוכתי נכתי ארי מרע חנח: מתעלה המלחמה ונתגברת וכמוהו רבי והנה מים עולים: מעמד במרכבה: שלא הסוה עמנו מפני המכה חלף התחזק בעצמו והיה מחזיק מ מעמד כמו שהיה במרכבה רוכב כדי שלא יכירו ישראל שהוא מוכה וירך לבס במלחמה נכח חרס כשאמר הכלחמים: חל חיק הדכב כתרנומו לבגד רתיכא: ועבור

ויכה וסי ויכה יהושע את כל ויגש צדקיהו בן כנענה ויקח אלהיו את אדרתו ויקח אדרת אלהיו בו ועבר יורם צערה דמלכים ויצא מלאך יי ויכה דישעיה ויכה אותם מלך בכל דירמיהו ויכה פשוור את ירמיהו: וכאג ב חס וא מלאוסימ ואנכי נער קטן לא אדע וקריב צדקיהו בר כנענה ומחא ית מיכיהו על ליסתיה ואמר אידע שעה אסתלק רוח נבואה מן קדם יי בני למלא עמד: ואמר מיכיהו הא את חזי ביוכא ההוא דאת עליל תון בנו תון לאשפרה: ואמר מלכא דישראל דבר ית מיכה ואתיבהי לות אמון רב ק קרתא ולות יואש בר מלכא: ותימר בגון אמר מלכא שאו ית דין בבית אסירי ואכילוהי לחמא ברחוק ומיא ברחוק עד מיתא בשלם: ואמר מיכיהו אם מתב התוב בשלם לא רעוא קדם יי בי ואמר שמעו עממיא כוליהון וסליק מלכא דישראל ויהושפט מלך שבטא רבית יהודה רבת גלעד: ואמר מלכא דישראל ליהושפט אנא אשתני ואעול בקרבא ואת לבש לבושך ואשתני מלכא דישראל ועל בקרבא: ומלכא דארם פקיד ית רבני רתיכא דיליה תלתין ותרון מלכון למימר לא רתניחון קרבא עם ועירא ועם רבא אלהן עם מלכא דישראל בלחודוהי ויהוה בר חזו רבני רתיכא ית יהושפט ואנן אמרו ברם מלכא דישראל הוא וירו עלוהי לאנחא קרבא ביה וצוח יהושפט: והוה בר חזו רבני רתיכא ארי לא מלכא דישראל הוא ותבו מאחוריהו: ונכרא נגר בקשתא לקבליה ומחא ית מלכא דישראל בין דבקי ובין שרינא ואמר למרפנניה אתחור לאחורך ואפקני מן משריתא ארי פרע אנא: וסליקו עבדי קרבא בזמא ההוא ומלכא הוה מתקף וקאם ברתיכא לקביל אנש ארם ומית ברמשא ואתריק דמא דמתתא לנו רתיכא:

ויגש צדקיהו בן כנענה ויכה את מיכיהו על הלחי ואמר איזה עבר רוח יהוה מאתי לדבר אותך: ואמר מיכיהו הנך ראה ביום ההוא כה אשר תבא חדר בחדר להחבה: ואמר מלך ישראל קח את מיכיהו והשיבוהו אל אמון שר העיר ואל יואש בן הפלך: ואמרת כה אמר המלך שימו את זה בית הבליא והאכלהו לחם לחץ ומים לחץ עד באי בשלום: ואמר מיכיהו אם שוב תשוב בשלום לא דבר יהוה בי ואמר שמעו עמים כלם: ויעל מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה רבת גלעד: ואמר מלך ישראל אל יהושפט התחפשוכה במלחמה ואתה לבש בגדיך ויתחפש מלך ישראל ויבוא במלחמה: ומלך ארם צוה את שרי הרכב אשר לו שלשים ושנים לאמר לא תלחמו את קטן ואת גדול כי אם את מלך ישראל לבדו: ויהי בראות שרי הרכב את יהושפט והמה אמרו אך מלך ישראל הוא ויסרו עליו להלחם ויעק יהושפט ויהי בראות שרי הרכב כי לא מלך ישראל הוא וישבו מאחריו: ואיש משך בקשת לתמו ויכה את מלך ישראל בין הדבקים ובין השרין ואמר לרכבו הפך ידך והוציאני מן המחנה כי החליתי: ותעלה המלחמה ביום ההוא לה והמלך היה מעמד במרכבה נכח ארם ומת בערב ויעק דם המכה אל חיק הרכב:

חיוה עבר רוח יי חיוה הדרך עבר והרי זה מקד קצר וכדברי הימים כתיב חיוה הדרך עברונו: ויאמר מלך ישראל אל יהושפט התחפשוכה ובא במלחמה: להתחפש ולבא: חני התחפש חסנה בגדי מלכותי שלא יכירוני שאם יכירוני יסורו חלי להלח: וחתה לבס בגדיך: שעליך לא יסורו להלחם סיכוריך שלא מלך ישראל חתה חלף מלך יהודה ועמך חף להם תגר: ויעק יהושפט להקבה: ואיש משך זה נעמן: לתמו: לא ידע שהוא מלך ישראל: בין הדבקים ובין השרין יש שריונות שהם ע עשויין קליפס קליפס כענין שחמור ושריון קסקסים והקליפס מופלים על יקבי ו השריון וסותמין חותן והם קרויין דבקים: מעמד במרכבה: מתחזק ועמד כדי שלא יכיר ישראל במכתו ויברחו ותחלת כפילה מיסה: גילקי והאכלת מלך זר

רלבג

הנך רוחה ביום ההוא אשר תבא חדר בחדר להחבה חמור זה כי חף על פי שהצליחו ישראל במלחמה הנה יהיה נביא הסקר מ מתחבא חדר בחדר על דבר מיתת חחב מפני שהבטחמו הלך עם: והסיבאו חל חמון שר העיר לל השיבוהו חל העיר ונתביאהו עם חל חמון שר העיר: והאכלהו לחם צר ומים לחץ: לל שלא יתנו לו די ספקו מלחם ומים חף מה סיספיק לו בדוחק: התחפשוכה במלחמה וחתה לבס בגדיך: הנה התחפש הוא מקור והרצון בו שעל דבר מיכיהו ראוי לו שיסנה בגדיו ויבא במלחמה בדך שלא יכירוהו חיל חרס חף חתה תלבס בגדי מ מלכו כי חף לך לירח כי כלם הסכימו לטוב במלחמה חף בדבר חחב לבד התכבא מיכיהו דע: לא תלחמ את קטן ואת גדול כי חס חף מלך ישראל לבדו: הנה עם השם ית זה הרצון בלב מלך חרס להפיל חחב ברמות גלעד ולא הסכים השני שימות מישראל חמד במלחמה ולזה לא רצו חיל מלך חרס להכות יהושפט כשדעו שאינו מלך ישראל: ואיש משך בקשת לתמו: לל שלא היה מתכוין להכות שום חרס והיה מאת הש"ס פירה החן בחופן שהכה מלך ישראל בין הדבקים ובין השרין והרצון בזה שהכה בין קסקסת לקסקסת מקסקסי השרין והנה הרכב בחמת ובין השרין חלף חרס להפיל חחב על השרין היה כלי צן אחר עשוי מחתיכות ברזל דבקות ורוכבות זו על זו והנה מאת הש"ס שבה החן בין הדבקים כי בזולת זה לא היה יכול להכנס החן בנחשך זה קרה גם כן שהמקום אשר הכה בשרין היה בין קסקסי השרין בדך שפננס החן בגופו: כי החליתי לא רצה להגיד כי הוכה כדי שלא ידך לב ישראל חבל חמור כי בזהו החולי ולזה הסבה היה המלך מעמד במרכבה נוכח חרס כל היום ההוא כדי שלא יסורו ישראל מהמלחמה ויתחזקו להלחם עם חרס: ותעלה המלחמה לל סככר חוקה והתגברת מחלע ויבך דם המכה אל חיק הרכב: לל סמורב ספיכת דמו נגר וירד חל חיק הרכב חמור היה רוכב עליו: ועבר

רלבג מלכים א כב רלבג

בנוים ההם והיא כי יסיר את בן מלחרי והנה נעמה היתה כחילו לא כתבירה כי חזרו לסוך הרע נשי שלמה מנויי הארצות כמו שקדם הספור בזה :

השנים עשר הוא להודיע כי הסבה היתה בחטא חכים היותו בן חסה רשעה והיא מעכה בת חבישולם כי היא עשתה מפלג לאשרה כמו שנזכר אחר זה ומוזה המקום עמדנו על רוע חבישולם כי הכתוב יחס אותה לו להדמותה לפעלותיו :

השלשה עשר הוא להודיע כי שנת רשעים תקצורנה ואורך ימים לעובדי השם ית' ולזה תמצא כי חכים לא היה במלכות כי חם שלם שנים ואסח שעשה הישר בעיניו יי' האריך ימים על ממלכתו ולזאת הסבה גם כן תמצא שכבר ראה חסח בימיו כמו שמנה מלכים בישראל והם ירבעם וכדב ובעשא והלה ותמרי ותבני ועמרי ואחחב :

הארבעה עשר הוא להודיע שאין ראוי לאדם שישים בשר זרועו חבל ראוי שישים ביי' מבטחו כש כשמכא עמנו בעזר בו ית' ולזה תמצ' שנענש חסח בששם בשר זרועו בששלה אל בן הדד מלך חרם כסף וזהב שיפר בריתו את בעשא מלך ישראל כדי שיסור מעליו כמו שנזכר בספר ד' ולזאת הסבה גם כן ידמה שחלה את רגליו כמו שבארנו :

החמישה עשר והוא לבאר עונש השנחת הש' בישראל בעבור בריתו עם הארצות עד שכבר תמצא שאף על פי שהיו ישראל רחויים ויחסידי הש' פניו מהם ויועזב אותם מרד עונש חטאתיהם הנה כאשר נגלה לשם ית' מרוב פעלות אחחב שהיו כלי חל סיסורו ישראל לנמרי מאחרי הש' הרחה להם אז עניינים יקחו בהם מוסר וזה בהדרגה כי ראשונה הרחה לאחחב וישראל חמתות דברי הכביאים וקללותיה כי ראו שהקללה שקלל יהושע מי שיבנה יריחו נתקיימה וזה להם לאות כי הקללות הכתובות בתורה למי שלא יקיים את דבריה יתקיימו ולפי שלא לקחו בזה מוסר הרחה להם הש' מקללות כביאו שהם יתקיימו תקף חם לא יסובו אל הש' ולזה ספר שכבר חמר חליהו אל אחחב שלא יהיה השנים החלה טל ומטר כי חם לבי דבר הש' וזה יהיה כשיסובו לעבודתו ית' וכאשר ראה שלא לקחו מוסר בזה ואף על פי שהם רוחים קיום ייעודי הכביא וקללותיו הבב שיסוב חליהו אל אחחב ויעשה מה שיתבאר ממנו כי יי' הוא החליהם מרד המועת הנבלה שיתחדש בו ויתבאר בו עש זה כי הכל הוא הבעל לתכלית שיסובו ישראל כולם לעבודת הש' ויהרגו כביאי הבעל וכאשר ראה הש' כי לא כנענ אחחב בזה הרחה לו נפלחות בעשיית הטובות כדי שידע שהוא יי' ויעד לו זה הטוב על יד כביאו עד שכבר נכח במתני מעט מלך חרם עם כל המלכי אשר היו חתונסנה בזה הבעל עד שתתחזק בלבנו האמונ' בש' ובכל זה לא לקח מוסר ולזה קרה לו מהרע מיה שקר :

הששה עשר הוא לפרסם עונש הנפלחות בעשה הש' על יד חליהו והוא שהתמיד העורבי להביא לו בנחל כרית אשר נסתר שם שנה אחת לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב ומכד הקמח שהיה בו ינעט קמח ונפחת השמן שהיה בו מעט השמן הסתפקו בו חליהו והאלמנה וביתה שנה אחת ולא בלתה כד הקמח ונפחת השמן לא חסרה והחיה בן האלמנה אחר מותו והוריד האש מן השמים לחבל העולה והעצים והאבנים ולחכה המים אשר בתעלה עם רבוי המים שנשפכו שם ורבת המטר בהפלגה כאשר התבלל חליהו אל הש' עם הפלגת העזר' שהיה לו ומה שהביא הש' לחליהו על יד המלחך עונת רצפי' ונפחת מים ומה שעמד חרבעי' יום וחרכעים לילה בזולת מחל ומסקה והנה סופרו חלו הנפלחות כי בהאמנה בהם פנה חזקה מפנות התורה :

השבעה עשר הוא ללמדנו שכבר אפסר שיעבור הכביא על קצת מצות התורה בדבר יי' לפי שעה ולזה ספר שהעורבי מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב והיה אוכל הכשר יי' אף על פי שלא היה יודע חם היא כשרה ולזה תמצא שהקריב עולה בתוך בהעת חסור הבמות ולזה הסרש העירה התורה במה שאמרה חליו תשמעון כמו שבארנו בבארנו לדברי התורה :

השמונה עשר הוא לפרסם עונש הכפל המופתים אשר נעשו על יד חליהו עד שתמצא שלא הביא השם מהקמח בכד הקמח ומן השמן כי חם שיספיק לטעה אחת כדי שיכפל המופת יותר ויתפרס' זה לאמנה בזה האופן כי כבר התמיד זה המופת שנה אחת וכזה תמצא שהעורבי הביאו לו שנה אחת לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב ולא הביאו לו בפעם אחת ליום אחד אז לשינימי' אז יותר עם שבזה הערה שהש' בחר לכביאו בזה האופן זה הענין כדי שיהיה המזון יותר בריא ויותר רחוק מהעפוש עם שבשני חלו הדברים תועלת לבאר שהשלמים אף ראוי שיבקשו היתרונות חבל יספיק להם ההכרחי לבד :

התשעה עשר הוא להודיע שראוי לאדם לברוח מהסכנה כשיוכל על זה ולא יסמוך על הנס במה שאפסר לו להמלט כד אחר הלח תראה כי גם הכביא כשירח מאחחב צוהו הש' שילך קדמה ויסתר בנחל כרית ושם לא יראה שום חרם עם מזונג יהיה שם וישתה מהנחל והעורבים יביאו לו לחם ובשר כי חם היה בא לו מזונג על ידי חרם שם חלוי יודיע זה למלך כי כל דבר לא יכחד מן המלך לפי שכל אחד מהיודעים מקומו יודיע לו זה למנוח חן בעיניו והתמיד לו זה שנה אחת ואז יבט הנחל ולא השתדל השם להביא עם מים כי לא היה צריך עתה לכמו זה ההסתר הנפלא כי כבר נוחש ממנו המלך באופן מה והספיק לו ההסתר בית האלמנה והיא היתמתקנת לו מזונג באופן ראוי ולזאת הסבה בעינה ספר שכאשר ירח חליהו מחזבל קס והלך על נפשו במדב' דרך יום

שלא יראהו חרם וזה כי אף על פי שהש' שליט בעשיית המופתים הנה חינו עונשה חותם כי חם בעת הצורך כמו שבארנו במקומות רבים במה שקדם :

העשרים הוא להודיע שכמו שיושגחו הנלווים לשלם בשביח השם יתעלה עליהם טובות בזכותו כן תדבק ההשגחה יותר מרדס להביא עונש על החוטאים על כד התוכחתי כאמרנו בקרובי אקדש ולזאת הסבה אמרה הכרבות מה לי ולך חרם החלשים כי באת חלי להזכיר את עוני :

העשרים ואחד הוא להודיע כי כבר יהיה מושגח החוטא בזכות החיים הטוב המושגח חם היה החיים הטוב מוטער ברע שיקרה לחיים ההוא כי להצילו מהצער ינצל החוטא מהרע ולזה חמר הנס על האמנה אשר חני מתגורר בה הרעות להמית את בנה וזה כי מפני זה יצטער איהו ברע שיקרה לה ולזאת הסבה צער עצמו להתמודד על הילך שלשה פעמים להשים פיו על פיו ועניו על עינו וידיו על ידיו וכן בזה האופן ולזאת הסבה גם כן צער עצמו להביא הנסם כשגהר חרצה ושם פניו בין ברכיו כדי שימלטו מהצער הזה ויביא הש' נסם על הארץ ומוזה הצד תועיל תפלת האדם הטלס לזולתו מפני הצטער על הרע שיקרה לו כמו שנזכרנו זה השרש במקומות רבים :

העשרים ושנים הוא במדות והוא להודיע שמי שיעשה דבר מה לתכלית מה ראוי שלא יקצר מהבחת כל הסבו' העונות בהבחת התכלית ההוא ומהסרת כל הסבות המונעות הגעתו ולזה תמצא כי איהו כשרכה שיבא נסם על הארץ על כד ההשגחה התחכם בכל עוז להכרית האמונה הנכפדת אשר בעבורה נענשו ישראל בשכעצר להם המטר ולזה רצה כביאי הבעל ונביאי האשרה בשבחן לעם כי דבר הבעלים הנל ואין בס' מועיל וכבר השתמש בזאת הבחינה בכל כד מהצדדים שהיה חסר לו שלא ישאר להם בה ספק ולזה בחר שיהיו הקרבנות פרים מפני מה שגפלו ישראל בן מהטמות אחרי עגלי זהב ורצה שיבחרו להם כביאי הבעל הפך האחד כבי שלא יוכלו לומר חלו היה לנו הפך ההוא אשר נאשר לחליהו היה הבעל שומע לקולו ורצה גם כן שיעשו תחלה כדי שלא יאמרו כי חליהם כועס על ששמוהו אחרון ולזה לא ענה אותם ורצה שיקראו בשם אלהים כדי שיתפרסם לכל שהם קראי' לאלהים ואין קול ואין עונה ואין קשב ולא יוכלו להתנצל ולומר שזה אשר לא ענה אותם באש מפני שלא קראו לו ולזאת הסבה גם כן רצה שיקראו בקול גדול באופן שלא ישאר להם בזה שום התנצלות ואחר זה הקים מזבח יי' ההרסם להעיר כי לו לבדו ראוי שתהיה העבודה והוא אחד לבדו ליה לא רצה להראות כי במקום בעצמו אשר עבדוהו בראשונה יעבדוהו עתה לפי שהוא אחד לבד בזולת רבוי הנה כמו שהזכירה התורה שלא לעבדו כי חם במקום אשר יבחר יי' אשר הנלמותו והוא בית המקדש כן רצה איהו כאשר הביא אותו ההכרח להקריב בחוק במצות השם להדמות לפי היכלת בדרכי התורה כמו שנזכרנו וכבר בנה אותו לשם יי' כדי שיכירו הכל כי כל מעשיו היו לשם יי' ולזה ענהו באש והקים בו מהאבנים כמספר שבטו ישראל כחילו העיר בזה כי ישר בכלל ראוי שיהיו לשי' כי הוא לקחם לו לעם וכחילו היה סימן שכבר יסובו כלם לאמונתו וזוהו לשפוך שם מהמים כמות רב כדי שיתבאר לישראל יותר עונש גבורת הש' בהורידו חם לחל את העולה והעצים והאבנים וללחך את המים אשר בתעלה והיו מספר הכדים שתיים עשרה לכבה בעינה שהיו מספר האבנים שתיים עשרה :

העשרים ושלושה הוא בדעות והוא להודיע שאין בשי' תנועה והשתנות וזהו שרש גדול בענין הש' כמו שהתבאר במקומותיו וזה למדנו מהתול שהתל חליהו כביאי הבעל באמרנו כי שיח וכי שיח לו וכי דרך לו חלוי יסן הוא ויקן למדנו בזה שאלו המקרים הם המוטללים מהש' :

העשרים וארבעה הוא בדעות והוא להודיע שהמופתים יעשה חותם הש' על יד כביאו באמצעות התפלה וזה שרש רב התועלת כבר זכרנוהו רבו' זל וכבר למדנו זה ממה שספר בזה המקום מתפלת חליהו על בן הכרפית להחיותו ומתפלת חליהו שענהו השם ית' באש בפני כל ישראל ומתפלתו שיבא המטר עם הפלגת העזרה שהיתה אז ובזה התבאר שלא הונבל בעת בריאת עולם שיתחדשו חלו המופתים בעת שנחדשו כמו שיחשבו חכמי' ממה שאמרנו זל תנאי התנה הקב' עם מעשה בראשית וזה שאם הונח הענין כן יתחייבו עניינים מנויים אף המלט מהם חם תחלה יתחייב שתהיה תפלת הכביא עליהם לבטלה ואם שנית יתחייבו שיתחדשו גם כן בעת שהונבל חדושם בזול כביא ובזולת משתדל וכבר יחייבו זה לפי שאין לחומר שיאמר שכבר הונבל אז גם כן שימצא אז כביא כי זה בלתי אפשר כי הכביא לא יהיה לא בשלמות יקנו הם רבם בבחירתו שיקנס ושלא יקנס ואם הנחנו שיחייבו אז כן שיהיה כביא הנה בטלנו טבע האפשר ויחייב שיהיה זה החיים על כל פנים בעל שלמות יתכן בהם שיהיה כביא ואם שלישית כי מפני שהמופתים נמצאים מתחדשים בעבור תועלת מה לפי המקרים והמציגים הנמצאים אז לאנשים ויחייב כשהנחחדש חלו המופתים בעת ההיא בדרך ההכרח שיהיה חדוש אותם המקרים והמציגים אשר בעבורם נחדשו חלו המופתים על כד ההכרח גם כן והמשל שאם הונח הענין כן הנה מפני שמופת רדת האש מן השמים על העולה ועל העצים ועל האבני' ואכלה אותם ולחכם המים אשר בתעלה היה לתכלית שיסורו לישראל מעבודת הבעלים ויסובו אל הש' הנה היה מחוייב לפי זאת ההנחה שיהיו אז ישראל עובדים הבעלים ויהיו חכ' מוכרחים לחטוא וזה יבטל טבע הבחירה וטבע האפשר ויפול התורה בכללה כי מהנדולות מהפנות אשר עליו נבנית הוא שלאדם בחירה ימשול בה לעשות מה שיסור לו מהבחירה

תו רלבג מלכים א כב רלבג

לומהמחירה חס עבירה חו מרי הכל לפני החיים וחת הטוב וחת המנות וחת הרע:
העשרים וחמשה הוא להודיע שאין ראוי לשלם לחמול על הדעים המחטיאים זולתם ומסירים אותם מאחרי הש"י כי החמלה עליהם היא חכמות על הטובי' ולזה תמצא ספר סכבר בזה חליהו לתפוס את נביאי הבעל כלם בחופן בלא ימלט אים מהם והורידם אל כהל קישון ושחטם ס:

העשרים וששה הוא להודיע שראוי לכל אדם לחלוק כבוד למלכות הלא תראה כי חליהו עם עונם מעלתו בכבודה סכס מתניו לרוץ לפני אחאב עד באו ליורעאל וחמנס חלק לו כבוד עתה לא קודם כי ידמה טגס הוא סר חו מאחרי הבעלים והאמין בפ"י ולזה הסכים לחליהו בהרדית נביאי הבעל אך קודם זה שהיה בתכלית הרוע לא חלק לו כבוד וכן לא חלק לו כבוד כשחטו בדבר נבות:

העשרים ושבעה הוא מה שלמדנו מזה שהיה לחליהו אך ימים נפלא ולזה חמ' קח נפשו כי לא טוב חכמי מחבתי ומזה נתפרמו להאמין ספנתם הוא חליהו ושחליהו לא מת כמו שבארנו חלל באורנו זה הספור:

העשרים ושמונה הוא להודיע עונם הכנת הר סיני להניע סס הנבואה ולזה סבר שכאשר הניע אל המערה סס באהו דבר יי' בזה החופן הנפלא:

העשרים ותשעה הוא להודיע שהכונה במציאו' הנביא היא להסבחה על מי שהוא נביא בתוכם וכאש' ישתמש ביה הנביא לתכלית אחר זולת המכוון בו לא תסכים החכמה האלהית שיהיה נביא לעם ההוא ולזה תמצא ספר סכאשר ראה הש"י היות חליהו מבקש רע לישראל הייסורי להבין שאין הטם ית' חפץ בהבחת הרעו' ולזה ראה במראה הנבואה הרעו' והרעו' והאש ולא היה בהם יי' ואחר זה הראה לו כבודו חו שאל לו שנית מה לך פה חליהו וידמה שמרוב כעס חליהו על חטאת ישראל לא התחכם לעמוד על הכונה האלהית בזה המראה שהראה לו הטם ית' ולזה השיב שנית לפ"י כמו התשובה הראשונה וכאשר ראה הש"י שהוא מסתמש בכבודו להביא רע על ישראל בהפך מה' שכונן בה חו הודיעו סימטח חליהו לנביא תחתיו עם סכבר הודיעו עם זה אך יקום הש"י נקמתו מישראל בעצם חת בריתו על ידי חזאל ויהוה וחליהו:

השלשים הוא להודיע כי רוב החשק בבקשת השלמות והחכמה מביא האדם אל השלמות הלא תראה כי חליהו מפני חזק חשקו אל השלמות האמט'י בא אל זאת המעלה הנפלאה הזוכרת בזה הספור וכבר יגלה עונם חשקו לזה שהוא הכיח בית אביו שהוא עשיר מאד תקף שהסליך חליהו אדרתו עליו ועזב אביו ואמו לזה התכלית והשתדל להיות משרת חת חליהו למען ילמד תמיד ממנו ומרוב סמחתו בזה זבח צמד הבקר ובשל הכסר בכלי הבקר ונתן לעם לאכול עם סכל זה להעיר שהוא נפרד מכל וכל מחלו העסקים המלאכותיים ומענתה תהיה כל הסתדלותו בבקשת החכמה והשלמות ולזה לא רצה שיסחרו הדברי' אשר היה חורם בהם:

השלשים ואחר הוא במדות והוא להודיע שאין ראוי לאדם שיפרד מבית אביו ואמו בזולת ידיעתם כדי שלא יכאיב לבם בשלא ידעו חיפה הוא ולזה תמצא טעם רב החשק שהיה לחליהו ללכת אחרי חליהו הנה התעורר ללכת לאביו ולאמו לנסק אותם ולהודיעם הפרדו מהם:
השלשים ושנים הוא במדות כי לפני סבר גאון רל שהגאונה סבת הסבר ושהבוטח בכחו ובחזקו ימוצא ולזה ספר כי בן הדד מפני סנתגהה מאד ושלא למלך ישראל סכספו וזהו לו הוא נכסו ובניו הטובים לו הם והסכים לו מלך ישראל ולא נתפיים בזה מרוב בטחו על חזקו חבל היה רצה לקחת כל מחמד עין שיהיה בבית המלך ובבית עבדיו וכאשר לא הסכי' בזה מלך ישראל חמר בוטח על חזקו שלא יספיק עפר סומרון לשועלים לכל העם אשר ברגלתו ולפי שהיה בוטח על חזקו הראה לו הש"י כי לא לאדם דרכו וסבב שבמתי מעט נצחיהו אחאב בפתי מלחמתו זו אחר זו והנה סס הש"י בטחו על חזקו כלי להפילו במלחמה הראשונה כי מפני זה צוה לתפוס מים חכפי החיל הינבאים מישראל ויבאו מחיל ארם אים לקרא' כל אים מהם לתפשו מי כי לא היה ירא שיבו אותם בני ישראל ומה היה סבה שהכו אים אים ונסו ארם מפני זה ונכחוס ישראל והניע לכן הדד בסוף הענין שלא נסחר לו אים מהחיל אשר היה בוטח בחזקתו:

השלשים ושלשה הוא להודיע חזק הסתדלות החכמה האלהית לקרב ישראל לעבודתו וזה כי בעת אשר נתיסרו להאמין כיי' הוא האלהים מפני המופת הנפלא שהראה להם חליהו הראה להם כנחוס המון חיל ארם הנפלא במתי מעט למען ידעו כי יי' הוא האלהים ונתחזק חמונתם בו יותר כמו סזכר בזה המקום:

השלשים וארבעה הוא להודיע שראוי לאדם כשיפול בידו במלחמה מי שהוא תמיד לו ולעמו לקון מכאיב שלא יחמול עליו אך יבער אותנו מן הארץ פן ימצא לו מקום אחר זה חס ימלט להשחית הוא ועמו לפי היכולת ולזאת הסבה תמצא שנותה התורה להכות את המדינים מפני מה סכתבאר כי הם צורדים לישראל בכליהם וצותה גם כן למחות את זכר עמלק לזאת הסבה ולזה ספר כי מפני שפלא מלך ישראל בן הדד אשר שמהו הש"י בחרמו וברשותו ובמחמתו כעס הש"י עליו ואמר לו סכבר יהיה נכפשו תחת נכפשו ועמו תחת עמו:

השלשים וחמשה הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיקסה חת לבו הלא תראה מה סקרה לנבות מפני הקטנותו לבו שלא נתרב' להחליף כרמו למלך בכרס טוב ממנו ולא רצה גם כן למכרו חלתי:

השלשים וששה הוא לפרכס כי מפני היות אחאב מלך סומרון היה מושל בישראל ומרע אותם לעשות מה סירבה ולזה לא נעשנו כל כך חזורי' אשר הסכימו במיתת נבות בזה החופן המבונה וזה כי בסרי המדינות היו את אחאב בסמרון ומפני זה היו מוכרחי' אבותיהם לנפשו רב-ט כדי שלא ימית בניה' ולזה זכר שנערי סרי המדינו' היו את אחאב בסומרון וקרא גם כן לזאת הסבה אחאב מלך סומרון כי מפני היותו מלך בסמרון היה מלך בכל עברת הסבטים ולזאת הסבה חמר קום רד לקראת אחאב מלך יסר' אשר בסמרון כמו שבארנו בבארנו לזאת הפרשה:

השלשים ושבעה הוא לפרכס חטא אחאב בדבר נבות וענשו הנפלא על זה החטא ושאר חטאיו ועונם אי' בל על זה החטא כמו שיעד לו חליהו כי זה כלו והדומה לו בזה הספור מקיי' שהטם ית' סופטו האחד לפי מעשיו והוא פנה חזקה מפנות התורה:

השלשים ושמונה הוא להודיע שהרעו' מלכות נכסיהן למלכות ילזה סלחה חבל על דבר נבות שיעידו בו כי בדרך חלה ס ומלך כדי שיהיה חייב מיתה מפני ברכתו המלך ולזה יוכל אחאב לרשת חת כרמו ואפשר שכאמר סכבר גומת נבות ולא היו לו בנים ולזה חמר חס לא חת דמי נבות וחת דמי בניו דחיתי חמוס והס הבנים שהיה עתיד להוליד וידמה שאחאב היה קרוב לו ולזה ירד אחאב לרשת ולזאת הסבה חמרה לו חיובל כי חין נבות מי כי חס מת מניד סכין שמת מכל מקום יהיה אחאב יורשו:

השלשים ותשעה הוא להודיע שכאש' יעד הש"י יעוד רע לחיס על חטאיו וכנענע מלפני הש"י הנה הש"י יתם על הרעה ההיא ולזה תמצא סזכר כי מפני סכנעו אחאב מלפני הש"י חמר שלא יביא הרעה שיעד לו בימיו:

הארבעים הוא להודיע שבית הסקילה מחק לעיר ולזה חמר וייצאהוהו מחק לעיר ויסקלהו באבנים וימות:

הארבעי' ואחר הוא לפרכס רוע תכונת אחאב טעם כל מה סקדם מחלו הדברים שהיה ראוי סיקח בהם מוסר ויטוב לטי' הנה ככר תמצא שכאשר חמר לוי'הוספט סידרוס בדב' יי' המספק בנביאי' החסרה שהיה לו ולא דרס פי' יי' מכאיב יי':

הארבעים ושנים הוא להודיע טענת יי' היא תקום ולא תיעיל תרבייה להנצל ממנה חס לא על צד התסביב' חל הש"י כי ח' יתם על הרעה ולזה ספר שלא הועיל לאחאב היותו מתחבש ובה במלחמ' בלתי יכול כמה שיעד לו הש"י על יד נביאו ולפי סכבר נתקיימו במיתתו יעודים רבים כמו שבארנו חמר כדבר יי' אשר דבר ולא חמר כדבר יי' אשר דבר ביד עבדו סלוי':

הארבעי' ושלשה הוא להודיע סיס כמה סיוספע מכבא השמים מה שהוא מימין הש"י ובו מה שהוא לסמאלו ובכלל הנה הרעות המסודרות ממנו הם כאילו הם מסמאל הש"י מפני היותן בלתי מכוונ' בעצמן כמו שבארנו בספר מלחמות יי' והטובו' השופטו מהם הם מכווני' בעצמן: ויהושפט

עב פלגה , חפץ היה לדמותו מחמת ענוה שלא יראה בהלקחו : את חזקיהו
 ולא חזקיהו נלמד שהיו סקולים כאלהיו : ויגלוס כרכה כדי שתהא נוחה להכות
 בה : ויגלוס לא כרכה ממש אלא קולט סקרוך פיגרו בלעז : הקסית לשחול
 חי חפשי לתת לך יותר ממה שיש לי בדי : אם תראה אותי לוקח מחתקי אזי אוכל
 לעשות לך יותר ויותר :
 ייך לך כן ואם חץ לא
 יהיה , סוף היכולת
 בדי : חבי

וילך אליהו , ואלהיו נאמר לו ברוח נבואה כי באותו היום ילקח ולא גלה הדבר
 לחלישע אבל חלישע נאמר לו גם כן ברוח נבואה שהרי חמר גם חבי ידעתי החשו
 ושאר הנביאים נאמרו להם כל סכן הוא ומה שהיו הולכי מעבר לירדן נראה כי כן
 נאמרו לו לחליהו נבואה כי מעבר לירדן ילקח חולי היה הלקחו במקו אשר נאסף
 משה רבינו לכבודו כי מעלתו

היתה קרובה למעלת משה רבינו
 וכן הראה לו הכבוד בהר ארבע
 כמו שהראו לו למשה רבי' ונס לא
 יוס ולא לילה כמו שצטט משה ר'
 רבינו : חי יי וחי נפטך , מה
 שחמר וחי נפטך חמר שחמר חי
 יי לא חמר כן חלל להגדיל כי
 השבועה הראשונה גדלה חלל
 לשבע נפטו להראות כי גדלה
 נפטו בעיניו והקדים חי יי לכבוד
 : בני הנביאים , כתרגומו
 הנלמדי נבייא : אשר בית חלי'
 כמו בבית חל ומה שהיו בני
 הנביאי בבית חל ובריחו כן היו
 בערים אחרות חלל זכר אה לפי
 שהיה דרכם עליהם ומה שהיו
 ברוך ערי ישראל כדי להוכיח את
 ישראל בכל עיר ועיר ונבואתם
 היתה לשעה לפיכך לא נכתבה
 נבואתם : החשו , פיר' בנזוני
 כמו בפתח החל : וכן תי' שתוקן
 וחזוני חבי זל פירס כמשמעו
 כשחמר הוא להם גם חבי ידעתי
 החשו ולא דברו לו עוד :

החשו ולא דברו לו עוד :
 ויגלוס , כרכה והכה בה את
 המיס וכן בגלגלי תכלת פי' כרכי
 בגדים : פי סניס ברוחך חלי'
 פירסו רול כפלים ממה שהיה
 בחליהו והוא שהיה פני מתים
 חל בחייו וזל במוות ולמי שחמר
 על רגליו עמד ולביתו לא הלך
 שרפא צרעת נעמן שהמורע
 חשוב כמות של חל נא תהי כמת
 וחזוני חבי זל פירס פי סני' סני
 חלקים של סהיה לו מרוח אהו
 וכן הוא חומר פי סניס בכל אשר
 ימצאו פני חלקי נכסיו כי הנכס
 נוטל פני חלקים מן הנכסים
 והפסוט נוטל החלק השלישי :
 הקסית לשחול , די היה לך
 בחלק אחד מרוחי או בחתי רוחי
 אבל פי סניס דבר קסה שחלת
 ואעפכ חבי יהיה כך כח רוח אהי'
 שמוכל לראותי כשחלק מחתך
 ידעתי כי מוחת החל יהיה סהיה
 לך כמו שחלת : לקח , פעל
 עומד מבכך שלא נזכר פעלו ל
 לפיכך הוא קמוץ : ויעל חליהו
 בסערה , כמו שפירסו ופירסו
 השמים לענך הנוף החזירי כמו
 אשר תעוף בשמים ולענך הרוח
 השמים העליונים עם המלאכים
 שיכנו להם השמי' כמו הללו את
 יי מן השמים וליהו נעשה רוחי
 והנוף כלה באש העליוני ועב כל
 יסוד יסוד ואישע ראה העלותו

מן הארץ ובהיותו לחייד ראה דמיון רכב אש וסני אש שהפריד בין סניהם
 כלומר בראותו כי נפרד ממנו מעת אשר העלה וכן בגדיו באש זולתי האדרת
 שנפלה מעליו כדי שיקחה אישע להכות בה המים ואם כדברי רזל שהיה לו כפלים
 ברוח ממה שהיה לחליהו תימה הוא מה צורך היה לו אדרת לחכות בה המי' והנה
 חבי' עס האדרת לא נחבו המים עד שחמר חיה יי חליהו חליהו ואם תחלל לא נפלה
 האדרת לכורך חלישע חלל כיון שבעשה רוחני נפלה האדרת מעליו חס כן שאר
 בגדיו למה לא נפלו גם כן : וחלישע

ואול אליהו ואלישע מן גלגלא :
 ואמר אליהו לאלישע תוב בען
 הכה ארי יי שלחני עד ביתאל
 ואמר אלישע קים הוא יי וחי
 נפשך אם אשכנך ונחתו ל
 לביתאל : ונפקו תלמידי נבייא
 די בביתאל לות אלישע ואמרו
 ליה הידעתא ארי יוכא דין יי דבר
 ית רבונך מעל רישך ואמר אף אנא
 ידענא שתוקו : ואמר ליה אליהו
 אל ישע תוב בען הכה ארי יי
 שלחני ליריחו ואמר קים הוא יי
 וחי נפשך אם אשכנך ואתו ל
 ליריחו : וקריבו תלמידי נבייא
 די ביריחו לות אלישע ואמרו ליה
 הידעתא ארי יוכא דין יי דבר ית
 רבונך מנך ואמר אף אנא ידענא
 שתוקו : ואמר ליה אליהו תוב
 בען הכה ארי יי שלחני עד ירדנא
 ואמר קים הוא יי וחי נפשך אם
 אשכנך ואזלו הרויחו :
 וחמשי' נברא מהלמידי נבייא אולו
 וקמו מקביל מרחיק והרויחו ק
 קמו על ירדנא : ונסיב אליהו
 ית שושיפיה ואחור ומוא ית מא
 ואתפליג לכה ולכא ועברו ת
 תרויחו ביבשתא : והיה
 כמעברו ואלהיו אמר לאלישע
 שאל מרה אעפיד לך עד דלא
 אדבר מלותך ואמר אלישע ויהי
 בען על חר תרין ברוח נבואתך
 עמי : ואמר אקשתא למישאל
 אם תהוי יתי דאנא מדבר מלותך
 יהי לך בן ואם לא לא יהי : והיה
 עד דאנון אזלין מיול ומפללין והא
 רתיבין דאשתא וססון דאשתא
 ואפרישו בין תרויחו וסליק א
 אליהו בעלעולא לצית שממי' :

הירדנה בקראוסי מורד תבול הירדנה ויבא נדעון הירדנה : ואמר אליהו אל אלישע , וילך אתם ויבאו
 הירדנה : זוכה וסניס נספר סימן כב : לקח ה' וס' נספר
 בסדר בראשית :

וילך אליהו ואלישע מן גלגלא :
 ואמר אליהו אל אלישע שבנא
 פה פי יהוה שלחני עד ביתאל
 ואמר אלישע חי יהוה וחי נפשך
 אם אעונך וירדו בית אל : ויצאו
 בני הנביאים אשר בית אל אל
 אלישע ואמרו אליו הידעת פי
 היום יהוה לקח את אדניך מעל
 ראשך ואמר גם אני ידעתי החשו :
 ואמר לו אליהו אלישע שבנא
 פה פי יהוה שלחני יריחו ואמר חי
 יהוה וחי נפשך אם אעונך ויבאו
 ה יריחו : ויגשו בני הנביאים אשר
 ביריחו אל אלישע ואמרו אליו
 הידעת פי היום יהוה לקח את
 אדניך מעל ראשך ואמר גם אני
 ידעתי החשו : ואמר לו אליהו
 שבנא פה פי יהוה שלחני הירדנה
 ואמר חי יהוה וחי נפשך אם
 אעונך וילכו שניהם : וחמשים
 איש מבני הנביאים הלכו ויעמדו
 מנגד מרחוק ושניהם עמדו על
 הירדן : ויקח אליהו את אדרתו
 ויגלוס ויכה את המים ויחצו הגה
 והנה מעברו שניהם בתרכה : והי
 כעברם ואלהיו אמר אל אלישע
 שאל מה אעשה לך בטום אלקח
 מעמדך ואמר אלישע ויהינא פי
 שנים ברוחך אלי : ואמר הקשית
 לשאל אם תראה אתי לקח כאתך
 יהי לך בן ואם אין לא יהיה : והי
 המה הלכים הרוך ודבר והנה רכב
 אש וסוסי אש ויפרדו בין שניהם
 ויעל אליהו בסערה השמים :

הירדנה בקראוסי מורד תבול הירדנה ויבא נדעון הירדנה : ואמר אליהו אל אלישע , וילך אתם ויבאו
 הירדנה : זוכה וסניס נספר סימן כב : לקח ה' וס' נספר
 בסדר בראשית :

דלכנ

שבנא פה פי יי שלחני
 עד ביש חלי' דחוי
 שתדע שלא עשה זה
 חליהו לתכלית שלא
 יחלל עליו מן הרוח
 אשר עליו על חלישע
 שהרי בזה הפי' ש
 סימסח אישע בן ספס
 לנביא תחתיו וחמס
 חמר זה לו כדי שלא
 יחמר חלישע בהסדר
 חליהו ממנו חס יראה
 שינשא בסערה השמי'
 : היום יי לוקח את
 חזקיהו מלך האשך'
 הנה בחזק בזה שלא
 נלקח חלל מעל ראשו
 וכן חמר ליהו לחלישע
 בטום הלקח מחתך
 מה זרה שלא לקח
 חליהו במחלט חלל
 לקחו מעס חלישע :
 החשו , סתקי :
 ויגלוס , רל סכנך כק
 חדרתו והכה בה בני'
 : ויהי נא פי סניס
 ברוח חלי' רל כמה
 שהחלת מחתך על
 כל בני הנביאים יהיה
 הנחלל לי מחתך פי
 סניס על כל אחד מהם
 והוא מענך מה שחמר
 כי את הנכנר בן ה
 השבועה יכיר לתת לו
 פי סניס בכל אשר י
 ימנא לו : חס תראה
 חזתי לוקח מחתך
 חמר לזוה על דרך ה
 המופתים המתחדשים
 כחילו יחלל חלל יראה
 חזתי בעת הלקחו מ
 מענך בהעלותו ב
 בסערה השמים חו
 יתחדש לו על כד ה
 המופת שיחלל מן ה
 הרוח אשר על חליהו
 מה שיפלו בו מה ש
 שפס לישע וזו עוב
 חליהו חדרתו כדי שחזיק בה חלישע וזה היה כלי מה להשלמת זה המופת הלא
 תראה כי אישע היה מכוה נחוי סיקח מסעכת אישע ביח להחזי בן בן הסוכמית וכן
 תמצא טעל כד המופת נחחדם בחדרת איהו מה שעזר חלישע בעסיית המופתים
 וכבר בארזו זולתו בחמת חס תראה חזתי לוקח מחתך יהי לך כן בחורים אחרים
 שאר כמשב אכחני הוא מה שזכרנו והוא נאות ללסון ולענין זה כי קצת חמר
 חס תראה חזתי לוקח מחתך שתסכיל מביאו השכל הנפרד והוא שכל איהו אחרי
 הסדרו מהחמר ואלו הסכמיו בהכרח שהיה זה הענף מות לחליהו וכבר בארז
 שזה בלתי חפסר וקצתם חזרת חס תראה חזתי לוקח מחתך רל שתחקור עמי
 שכל הסודות אשר חזרת נכנר בהם מפני רחוקך שאני לוקח מחתך ולא ימנא זה
 לך ממני זולתי בזה העת והנה יקטה לה שחנחנו לא מנחמו עמנו יחד חמר כל זה מה שיתכן בו זה הענין כמו זה לזה הענין לפי עב
 שאחשוב והנה רכב אש וסוסי אש ויפרדו בין שניהם , הנה נחחדם זה על דרך המופת לשאל חליהו חל אשר יהיה שמה רצון הש' חבי

רשי מלכים ב ג רדק ת

זערים קטנים המנוערים מן המצות: עלה קרח עלה: מכאן שהקרחת עלינו את המקום שעד עכשיו היינו מסתכרין להביא מים מתוקי מרחוק ומתפרכסין בכך ומטהמתיק חלו חבדו פרנסתן כך מפורש בסוטה: וירחם ראה שאין בהם ולא בזרעם לחלוחית של טובה: ויהורם בן אחזב: חף פרעה זו בשביל להגיד גם של

רפאתי בחירק המלך כבעלי ההל: ומשכלת: ולא תהיה הארץ משכלת כי מן המים היה בה השכול: וירפו המים: נעלמה הארץ והיה כבעלי ההל: ונערים קטנים: כי יש גדולים ויקראו נערים ואמר כי חלה הנערים היו קטנים וכן נוער קטן עמו וזל דרשו נערים שהיו מנוערים מן המצו קטנים שהיו מקטני חמנה: ויתקלסו בו: לענו בו וכוונה

מישע מלך מנחב שכעסה על ידי חלישע נכתבה כאן שמנה בחליהו שמנה ניסים ובחלישע שם עשרה לקיים כי פנים כדומך חלו וכתבן כולם זו בצד זו: כך רחמי בשלשים ושתים מדות דרכי חלישעור בנו של דבי יוסף הנגלי ונחביית ידן של חלישע כ כשתים דשל חליהו: רק לא כאביו וכאמו: שהוסף את הכעל להכעיס: רק בחטאו ירבעם דבק וכן כל מלכי ישראל מדלגה שלא תשוב הממלכה לבית דוד אס יעלו לרגל לך עבדו את העגלים: נוקד מרי גיטי: חלישע צמר דוכרן דדעיה עם צמרם: דק

רלבנ

והנה רכא חלישע המי' ההם על דרך המופת בהסליכו חל מנחב המים מלח מהמלח שסמו בכלוחית חדשה ואחשוב שכבר בחר חלישע שתהיה ה הכלוחית חדשה כדי שלא יחשבו סיהיה מבוסל בה דבר ימשך המלח כמו ויהיה לו חשס על דרך ה הדכוחה בתקן המים חף בחר לתקנס במה שאין בו רועס לתקנס כי אחזבו דוחי שהמי המלוחים הם רעים לשתיה עם שאי ח אפשר בזעט מלח שיתן דועס בזמנא מים אשר לא יכזבו מומיו אס לא היה זה על דרך המופת: ויתקלסו בו: לל לענו צו וכוונה: ויפן אחרי וירחם הנה לא קללס עד שראה חותם וידע וראה על דרך כנחיה שהם רחויים לקללה מנד רוע מעשהים: ויהורם בן אחזב מלך על ישראל במורדו בשנת שמונה עשרה ליהושפט: לל שהוא דבק לכד בחטאת ירבעם ועוב חטאת אחזב ואזבל: והנה הסיר מצבת הבעל שעשה יתישב כל זה החשבון בלי שום ספק: רק לא היה כאביו וכאמו: כי לא יכול לפי שהיה היתה בחיים עדיין: היה נוקד: לל בעל מקנה והיה עושה מם למלך ישראל מאה חלף כרים ומאה חלף חלף צמר לל בעלי צמר על גזוזים:

למים ה' דשים בקריא וסי' ויצמא שם העם למים: רפאתי למים האלה: הוי כל צמא: ואדריהם שלחו צעיריהם: לא רעב ללחם ולא צמא למים: וחד בין מים למים: ומשם ט בקריא וסי' ונהר יצא מעדן רפאתי למים האלה לא יהיה משם עוד מות ומשכלת: וירפו המים עד היום הזה כדבר אלישע אשר דבר: ועל משם בית אל והוא עלה בדרך ונערים קטנים יצאו מן העיר וירקלסו בו ויאמרו לו עלה קרח עלה קרח: ויפן אחרי ויראם ויקללם בשם יהוה ותצאנה שתיים דבים מן הער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים: וילך משם אל היר הברמל ומשם שב שמרון: ויהורם בן אחזב מלך על ישראל בשמרון ב בשנת שמונה עשרה ליהושפט מלך יהודה וימלך שתיים עשרה שנה: ויעשה הרע בעיני יהוה רק לא כאביו וכאמו ויסר את מצבת הבעל אשר עשה אביו: רק בחטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל דבק לא סר ממנה:

ומישע מלך מואב היה נקד והשיב למלך ישראל מאה ארף כרים ומאה ארף אילים צמר: ויהי במות אחזב ויפשע מלך מואב במלך ישראל: ויצא המלך יהורם ביום ההוא משמרון ויפקד את כל ישראל: וילך וישלח אל יהושפט מלך יהודה לאמר מלך מואב פשע בי היתלך אתי אל מואב למלחמה ויאמר אעלה כמני כמוד בעמי כעמך בסוסי כ בסוסך: ויאמר איזה הדרך נעלה

להשקות את הגן: על כן קרא שמה בגל: ומשם בארה היא הנאר: משם יקבען אל הדרך ומשם יקדו: ומשם עבר קרמה מורחה: ומשם עבר את בני עסן: ומשם שב שמרון: ומשם לא תאכל: וחברו: כסו: ג בקריאה וסי' אס כמות כל האדם ימותון אלה: ויהי כמות אחזב: כמות זה כן מות זה ורוח: אנך: התלך אתי חר מן ג פסוקים דמין ומתחלפין ב במלכי וחד בדברי הימים קדמא ואמר אל יהושפט התלך אתי למלחמה רמת גלעד ואם יהושפט כמוני כמוד: תניי וילך וישלח אל יהושפט התלך אתי אל מואב למלחמה ויאמר אעלה כמוני כמוד: תליתא ואם אחזב מלך ישראל יהושפט מלך יהודה התלך עמי רמת גלעד ויאמר לו כמוני כמוד וכעמך עמי במלחמה: בתראה בדברי הימים:

אסתי למיא האלין ולא יהי מתמן עוד מותא ומתבלא: ואתסאו מיא עד יומא הדין כפתנמא ד דאלישע דמלל: וסליק מתמן לביחאל והוא סליק בארחה וינקין זעירין נפקו מן קרתא ואתלעבו ביה ואמרו ליה סק קרתא סק קרתא: ואתפני לאחוריה וחונון ולטנון בשמא דיי ונפקו תרתין דובין מן חורשא ובועא מנהון ארבעין ותריין ונקין: ואזל מתמן לטור כרמלא ומתמן תב לשמרון:

ויהורם בר אחזב מלך על ישראל בשמרון בשנת תמני עשרי ל ליהושפט מלך שבטא דבית יהודה ומלך תרתא עשרי שנין: ועבר דביש קדם ל לחור לא כאביו וכאמו ואעדי ית קמת בעלא דעבר אבוהו: לחור בחובי ורבעם בר נבט דחוב ית ישראל אתרעי לא סמא מנהו:

ומישע מלך מואב היה מרי פתין ומרתיב תוקרבה למלכה ד ישראל שנא בשנא מארה אלפין תרוין דפממא ומאה אלפין דכרין דרעיהו: והוה כר מית אחזב וסרוד מלכא דמואב במלכא ד ישראל: ונפק מלכא יהורם כיומא ההוא משמרון ומנא ית כל ישראל: ואזל ושלח לות יהושפט מלכא דבית יהודה למימר מלכא דמואב מרוד בי התויל עמי לות מואב בקרבה ואמר אפק אנא כורך עמי כעמך סוסי כסוסך: ואמר באידא ארחה נפק ואמר

בדבריה שהיו חומרי לו בעלותו בדרך עלה קרח עלה קרח וקרח היה חלישע: ובדרש קרח חתה שהקרחת עלינו את המקום: וירחם ויקללם: ונחלקו רזל בזה כי קשה חליהם היאך גרם מיתה עליהם על דבר זה מהם אמרו על שם שבזוהו כח עיניו בהם נענשו כמו שאמרו כל מקום שנתנו עיניהם חכמים או מיתה או עוני ומהם אמרו ראה שכלם כתעברו חמותיהם ביום הכפודי כלומר ראה כי מעבירה באו ורחויין היו למיתה ולכן הפקידו עצמם לבזותו ולכן קללס ולא מצני שבזוהו ומהם אמרו בלורית ראה להם כנויים ומהם אמרו שלא ראה בהם לחלוחית מבוה ולא עתיד להיות לא בהם ולא בזרעם לפיכך חרסם לסלקם מן העולם ואמרו כי נענש על דבר זה שגרם מיתה לחלף הנערים ואמרו שלשה חלף חלה חלישע אחד על שגדה דובים בתינוקו ואחד על שדחפו לבחוי בשתי ידיו ואחד אשר מת בו וסמכו זה לפסוק שאמ' וחלישע חלה את חליו אשר ימות בו: חלה הנה אחד חליו: סני: אשר ימות בו: שליש: שמים דובים: נקבות היו וחליו הרבוי בשם כמו גמלים מניקות ובדברי רבותי זל מהם אמרו כי מעש' גם היה כי באותו יער לא היו רגלים חיות רעות ומהם אמרו גם בתוך גם היה כי לא היה עם לא יער ולא חבי' ואמרו בשביל חרבעים ושמים קרבנות שהקריב בלק מלך מנחב הובקעו מישראל חרבעים ושנים ילדים: ויסר את מצבת הבעל: אבל האשרה לא הסיר מבני חמו שהיתה עובדת על שהרי כחלי האשרה היו חוכלי שלחנה אבל הוא לא עבד הבעל והאשרה חלף העגלים שעשה ירבעם: היה נוקד: כתרנועו מרי גיטי וקרח בעל המקנה נוקד שהאין נקודים ברוב והיה מנהגו שהיה מטיב מנחה למלך ישראל מזה חלף כרים ומאה חלף חלף צמר כלומר עם צמרם שלא היה גזוזם ולא חמר הכתוב אס היה מטיב לו מנחה זו בכל שנה חו לזמן אחד יועז ביניה: ויהי כמות אחזב: בכף וכאשר מת אחזב כפע מלך מנחב ב בחחיהו בנו כמו שכתנו למעלה וכן ביורם אחיו ולא השיב לו מנחה:

והנה רכא חלישע המי' ההם על דרך המופת בהסליכו חל מנחב המים מלח מהמלח שסמו בכלוחית חדשה ואחשוב שכבר בחר חלישע שתהיה הכלוחית חדשה כדי שלא יחשבו סיהיה מבוסל בה דבר ימשך המלח כמו ויהיה לו חשס על דרך ה הדכוחה בתקן המים חף בחר לתקנס במה שאין בו רועס לתקנס כי אחזבו דוחי שהמי המלוחים הם רעים לשתיה עם שאי ח אפשר בזעט מלח שיתן דועס בזמנא מים אשר לא יכזבו מומיו אס לא היה זה על דרך המופת: ויתקלסו בו: לל לענו צו וכוונה: ויפן אחרי וירחם הנה לא קללס עד שראה חותם וידע וראה על דרך כנחיה שהם רחויים לקללה מנד רוע מעשהים: ויהורם בן אחזב מלך על ישראל במורדו בשנת שמונה עשרה ליהושפט: לל שהוא דבק לכד בחטאת ירבעם ועוב חטאת אחזב ואזבל: והנה הסיר מצבת הבעל שעשה יתישב כל זה החשבון בלי שום ספק: רק לא היה כאביו וכאמו: כי לא יכול לפי שהיה היתה בחיים עדיין: היה נוקד: לל בעל מקנה והיה עושה מם למלך ישראל מאה חלף כרים ומאה חלף חלף צמר לל בעלי צמר על גזוזים:

זה יורה שאחזיה לא מלך שתי שנים שלמות חף היו מקוטענות והנה בארנו במה שקדם חף לל שהוא דבק לכד בחטאת ירבעם ועוב חטאת אחזב ואזבל: והנה הסיר מצבת הבעל שעשה יתישב כל זה החשבון בלי שום ספק: רק לא היה כאביו וכאמו: כי לא יכול לפי שהיה היתה בחיים עדיין: היה נוקד: לל בעל מקנה והיה עושה מם למלך ישראל מאה חלף כרים ומאה חלף חלף צמר לל בעלי צמר על גזוזים:

דק

מלכים ב ג

רשי

דרך מדבר אדום, לפי שמלך אדום היה לו ללכת עמהם: לתת אותם ביד מואב, שאם לא נמצא מים יפוצו חילותיו ויחלוץ למנוח מים ויבואו מואב ולא נכל להמלט מידם: פה אלישע, אלישע הלך עמהם על פי הנבואה להרחיקם מה הנס הגדול חולי יסוב מלך ישראל מדרגו הרעה והם לא ידעו כי הנה הולך עמהם

דרך מדבר אדום, כי נס מלך אדום ילך עמנו: לתת אותם וגו', שימננו בצמח אשר יצק מים על ידי חליהו בהר הכרמל וביציקתו נעשו חזבעותיו כמעיינות מים עד שנתמלאת התעלה ורחיו הוא ליענות לנו כס על ידו במים: אל כי קרא יי וגו', בבענו לא תיזכר חובין רשעתה היא בעי עלמא רחמין חרי זמין יי וגו', קחו לי מנבן, מפני הכעס שנסתלק

מים, רל ששרת חותנו ונדברי רזל למד לא נחמר אלא יצק מלמד ששעשם גדול מלמוד וברדש חמרו עוד אשר יצק מים על ידי חליהו בהר הכרמל כשמלא המזבח גהתעלה מים אישע היה יוצק מים על ידי איהו ונעשה גם נעשו עשר חזבעותיו כמעיינות מים עד שנתמלאת התעלה מים שנחמר ויצקו וכמו שסס נעשה גם על ידו במי לפיכך חמר אשר יצק מים ולא חמר אשר שמש או אשר למד ועוד בדרש אשר יצק מים על ידי חליהו חמרו חפילו היה מבקש מים לפניו היה נתן לו: יש חותנו דבר יי, שהרי הוא לא בא לעשות מלחמה למה בא לא בא חלל עי נבואה באמי יש חותנו דבר יי: וירדו ירדו ממרכבתם לכבודו לדרב עמו ולא קראו לו סיבא חלל לפי שהיו בצרה גדולה חשו לכבוד הכורח ולכבוד נביאו: מלך ישראל

ואמר אורח מדברא דאדום: ואזל מלכא דישראל ומלך שבטא דבית יהודה ומלכא דאדום ואסחרו מהלך שבטא דאדום ולא הוה מלך למשריתא ולבעירא דעמחון: ואמר מלכא דישראל וי ארי זמן יי לתלתא מלכא האלן למסר יתהון בידא דמואב: ואמר יהושפט הלית כא נביא דיי ונשאל ית פתגמא דיי מגיה ואתב חד מעבדי מלכא דישראל ואמר הכא אלישע בר שפט דשמש ית אליהו: ואמר יהושפט אית עמיה פתגמא דיי ונחתו לותה מלכא דישראל ויהושפט ומלכא דאדום: ואמר אלישע למלכא דישראל מה לי ולך אזל לות נביי אבוך ולות נביי אבך ואמר ליה מלכא דישראל בבעו לא תרבר חובין רשעתא ההיא בעי עלנא רחמין ארי זמן יי לתלתא מלכא האלן למסר יתהון ביד מואבא: ואמר אלישע קים הוא יי צבאורת דמשמשנא קדמוהי ארי אלולא פון אפי יהושפט מלך שבטא דבית יהודה אנא נסב אם אסתכל בך ואם אחזנך: וכען איתו לי נברא דידע לנגנא בכנורא והוה כד נגן דמנגן ושריא עלוהי רוח נבואה מן קדם יי: ואמר ברנן אמר יי יתעבד נחלא תדין פצידין פצידין: ארי ברנן אמר יי לא תחזון רוחא ולא תחזון מטרא ונחלא ההוא יתמלי מיא ותשתון אתון וניתיבון ובעירכון: וקלילא דא קדם יי וימסר ית מואבא בידכון: ותמחון כל ברך תקיף וכל קרוין פריכון וכל אילן דיאי תעקרון וכל מבועי מיא תסתמון וכל אהסנתא שפרתא תטומון באבניא:

אותם ט' מלאים בספרא וסי' ונלחמה אותם במישור, אהה כי קרא אל כי קרא יי, כי רבים אשר אתנו גדולי העיר מגדלים אותם, בראותו אותם האכה אכה, וילך אותם שמרונה, וישב אותם בזלח, והנם

ויאמר דרך מדבר אדום: וילך מלך ישראל ומלך יהודה ומלך אדום ויסבו דרך שבעת ימים ולא הוה מים למחנה ולבהמה אשר ברגליהם: ויאמר מלך ישראל אהה כי קרא יהוה לשלשת המלכים האלה לתת אותם ביד מואב: ויאמר יהושפט האין פה נביא יהוה ונדרשה את יהוה מאותו זמן אחד מעבדי מלך ישראל ויאמר פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו: ויאמר יהושפט יש אותו דבר יהוה וירדו אליו מלך ישראל ויהושפט ומלך אדום: ויאמר אלישע אל מלך ישראל מה לי ולך לך אל נביאי אבך ואל נביאי אמה ויאמר לו מלך ישראל אל בני קרא יהוה לשלשת המלכים האלה לתת אותם ביד מואב: ויאמר אלישע חיהוה צבאורת אשר עמדת לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נשא אס אביט אליה ואס אראך: ועתה קחור לי מנגן והיה פנגן המנגן והיה עליו יד יהוה: ויאמר בה אמר יהוה עשה הנחל הזה גבים: גבים: כי כה אמר יהוה לא תראו רוח ולא תראו נשם והנחל ההוא ימלא מים ושתיתם אתם ומקניכם ובהמתכם: ונקל זאת בעיני יהוה ונתן את מואב בידכם: והפיתם כל עיר מבצר וכל עיר מבחור וכל עץ טוב תפילו וכל מעיני מים תסתמו וכל החלקה הטובה תכאבו באבנים:

ממיתים אותם: וכל עץ דסמיכי בקריאה וסי' והכיתם כל עיר, ודערים ירדו רנו שמים כי עשה יי, ואמרת ליער הגב, ואביאם אל הארץ:

לסכל בעת הנעת הנבואה מפני טרדת המחשבות אשר יהיה בהם הכעס ולפי שכעס מואב חלישע על יאורם מפני שדבק בחטאת ירדעם הוצרך לדבר יסיר כעסו וירחיב לבו ואז שרתה עליו רוח הקדש: עשה הנחל הזה גבים גבים: רל שיעשו המישור הזה חפירות חפירות וזולת רוח וגם יעשה הש' על דרך המופת שימלאו החפירות אשר במישור ההוא מים יספיקו להם לשמות הם ומקניהם שהביאו לאכול ממנו ובהמתם אשר ירכבו עליהם: ונקל זאת בעיני יי, רל שלא יספיק לש' עשיית זה החסד לכם כי הוא קל בעיניו ביחס אל החסד שהוא רוצה לעשות והוא שכבר יתן את מואב בידכם: והכיתם כל עיר מבצר וגו' רל שאמר להם במנו' הש' שיכו כל עיר בצורה וכל עיר נבחרת ויפילו כל אילן טוב ואף על פי שהתורה אמרה לא תשחית את עצה הנה היא זה למנות הס' לפי עשה להשחית את מואב לפי היכלת ולזה צוה גם כן לסתם להם כל מעין מים ולהכות באבנים כל חלקה טובה כדי שיסחיתו תבואתה:

שכינה ממנו: גבים, בורות מליחי מים: ונקל זאת, ועוד גם זה קל ומועט בעיני יי והוסף ל להפליח אתכם גם חמר ונתן את מואב בידכם: וכל עץ טוב תפילו, חטב סל לא תשחית את עצה כחף התיר לכם שהיא ח חומה בזויה ונקלית לכינוי וכן הוא חומר לא תדרש שלומם ו וטובתם אלו החילנות הטובים שבהם: החלקה הטובה, שדה זרועה קולמני בלעז: ויהי

רלבנ

ויאמר דרך מדבר אדום, יתכן שכתב הדרך ההוא כדי שלא ירגישו והביא סם מלך יהודה עם מלך אדום כי היה תחתיו והוא הנציב שסס בו מלך יהודה: פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי חליהו, חטב שהיו לחליהו תלמידים רבים הנה זכר חלישע שהיה תלמיד והיה רחוי שיקנה יותר מ מהשלמו מפני ששרת את חליהו כי המשרת הוא תמיד לפני רבו ולזה יתכן שילמד יית' ולזה שפט יהושפט שים את חלישע דבר יי מוצרף לזה כי ראה שנסע ממקומו עם חכמי המלחמה וחטב שלא היה איש מלחמה ולזה ידמה שעשה זה שאם יבטרו ישראל לדבר יי מואב והוא ש והנה לכבודו ירדו חליו שלשת המלכי ולכבוד הש': ועתה קחו לי מנבן, ידוע כי הכעס מונע ההתבודדות ל

במקום צווי גבי חפירות כמו בחו על גבים ותרנוס בור גובא חמר לה שיעשו הנחל חפירות חפירות שימלאו מן המים שיבואו ותרנומו פצידין פצידין וכן תרנס חפיקו פצידוהי: ונקל זאת בעיני יי, קל זאת בעיני לעשות לכם זה הנס עד שיעשה לכם גם גדול יותר ונתן מואב בידכם: וכל עץ טוב תפילו, כי הכתוב לא חמר לא תשחית את עצה אלא כשיבטרו על עיר כמו שאמר הטעם כי ממנו תאכל ואף על פי שרל קבלו כי בכל מקום ובכל זמן חסור להשחית עץ מחל פסט הכתוב הוא שלא חמר אלא בעת המצור ואפשר שהיתה מנוה לעשה כחליהו בהר הכרמל שהקריב עולה בחון בשעת חיסור הבמות, וברדש כשאמר להם הנביא וכל עץ טוב תפילו חמרו לו הרי הוא חומר לא תשחית את עצה ואתה חומר כן חמר להם על שאר העמים כאמר זה אכל חומה זו נקלה ונבזה לפני יי שנחמר ונקל זאת בעיני יי ונחמר לא תדרש שלומם וטובתם אלו חלינות טובות שלהם: תכאיבו באבנים, על דרך השאלה וכן היחיו את האבנים וירפח את מזבח יי ההרוס ותרנומו תטומון: ויהי

ויהי בבקר כעלות המנחה... וישיבו בברך והשמש עליו דמים לו... וישיבו בברך והשמש עליו דמים לו... וישיבו בברך והשמש עליו דמים לו...

זרחה ד בקריא וסי' אם זרחה השמש עליו דמים לו... וישיבו בברך והשמש עליו דמים לו... וישיבו בברך והשמש עליו דמים לו...

ויהי בבקר בעלות המנחה והנה... מים באים מדרך אדום ותמלא הארץ... את המים: וכל מואב שמעו כי... עלו המלכים להלחם בם ויצעקו... מכל חנר חנרה ומעלה ועמדו על... הגבול: וישבימו בבקר והשמש... זרחה על המים ויראו מואב מנדר... את המים אדמים כדם: ויאמרו... דם זה החרב נחרבו המלכים וכו'... איש את רעהו ועתה לשלל מואב: ויבאו אל מחנה ישראל ויקמו... ישראל ויכו את מואב וינסו מפניהם... ויברכו בה והכות את מואב: והערים... יהרסו וכל חלקה טובה ישליכו... איש אבנו ומלאוה וכל מעין מים... יסתמו וכל עין טוב יפילו עד... השאיר אבניה בקיר חרשת ויסבו... הקלעים ויכוה: וירא מלך מואב כי... חזק ממנו המלחמה ויקח אותו... שבע מאות איש שרף חרב להבקיע... אל מלך אדום ולא יכלו: ויקח את... בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ו... ועלה עלה על החמרה ויהי קצף... גדול על ישראל ויסעו מעליו ו

והיה בצפרא כמסק מנחתא והא... מיא אתן מאורח אדום ואתמליאת... ארעא ית מיא: וכל מואבאי שמעו... ארי סליקו מלכיא לאנחא קרבא... בהון ואתבנישו מכל אסירי סיפא... ולעלא וקמו על תחומא: ויאקרימו בצפרא ושמשא נחת... על מיא וחו מואבאי מקביל ית... מיא סומקין פדמא: ויאמרו דם דין... אתגרא אתגראו מלכיא וקטלו... גבר ית חכריה וכען פוקו לבינתא... מואבאי: ואתו למשריתא דישראל... וקמו ישראל ומחו ית מואבאי ואפכו... מן קדמיהון ומחו בהון וקטלו ית... מואבאי: וקרויא פגרו וכל... אחסנתא שפירא רמו גבר אבניה... ומלאוהא וכל מבועי מיא סתמו... וכל אילן דמיא עקרו עד דלא... אשתארת אבנא בקרתא דלא... פגרוהא ואסתחרו קלעיה: ומחוהא: והיא מלכא דמואב... ארי תקיפו מניה עבדי קרבא ודבר... עמיה שבע מאה גברא שלפי... סיפא לאפנאה לות מלכא דאדום... וכל יכילו: ונסיב ית ברניה... בוכרא דעתיר דימלוד תחותיה... ואסקיה עלתא על שורא והורה... רנו רב על ישראל ואסתלקו מניה... ותבו

דדברי הימים' וכל מעין מים יסתמו' מעין ננים באר מים חים ונחלים' זה מעין קמצין וסי' נמסר בסדר... שמיני: חזק ה' פתחין בקריאה וסי' נמסר בסדר מקץ: ולא יכלו וסי' ויעשו כן הדרטומים' להבקיע אל... מלך אדום' וחתרו האנשים להשיב:

ויהי בבקר כעלות המנחה... כעלות בכף וכירוש בבקר בעת עלות מנחת הבקר... והמים האלה חפצו שהיו נעשמים שהיו רחוקים מהם בארץ אדום אבל המנחה... הזה לא ראה לא רוח ולא נשם או נכרף אחד מהנהדרו בארץ אדום ברבון הבורח... ונברו המים עד הנחל הזה' ונדרסו חו בבקר וא בעלות המנחה מהו בבקר בעלות

המנחה חמר רבי תנחומא פטק... של גשמי' ירד בחזו' בבקר ובחזו... להם כעלו המנחה: מכל חונר... חבורה' כתרנמו מכל אסירי... סיפא: על הנבול' על נבול... חרס להלחם חס יבואו עליהם... המלכים: דם זה' לפי שראו... האדמימות ומים לא היו נובעים... כי עתה בחו המים שם שהרי לא... היו שם מתמול שלשו' התחוק... בלכס כי דם הוא וחפשו כי כפלה... קטטה בין המלכי' והרגו חלו לאו:... החרב נחרבו' מענין חרב כלומר... נהרגו בנייה החרב מבין הופעל:... ויבאו' בחו כחכמים בוטחים ולא... כנלחמים וישראל ואשר עמהם... קמו עליהם והכוס: ויבו בה'... כן כתיב בבית וקרי בכף' ו... והכתיב לא מנחתי לו טעם חלה... חס נחמר שהיו תמורת חלף... ויהיה כמו ויבא בה כלומר ישראל... בא בה ופי' בה בעיר כלומר בכל... עיר ועיר שהיו נסים חלה להמלט... שם מבני ישראל והוא במסרה... והוא חמד מתרין סקורין בה' ו... וסבירין בס והאחר הוא ותירוס... יכחש בה: עד השחיר חבניה... בקיר חרשת' קיר חרשת שם... עיר גדולה בערי מואב וזכר א... חותה בכל מפלת מואב ולפי... שהיתה בעלת שם זכר חותה... ולא זכר הערים האחרו' שהרסו... ופירו' עד השחיר הכל הרסו' ו... והפילו עד השחיר קיר חרשת... לבדה שהיתה עיר בצורה ובה... לא השחירו אלא חבני החומה... זהו חבניה חבני העיר הזאת כי... כל מה שהיה מחוץ לעיר הרסו... והפילו העצים וכל החכמים היו... משליכים בחלקו הטובו' ונשחרה... חומת העיר הזאת: ויסבו... הקלעים ויכוה' הכו בחומה עד... שהרסוה ידמה כי לשחר הערים... לא היו צריכים להם קלעים אלא

היו כובשים הערים ואחר כן היו הורסים אותם ולזאת שהיה עיר בצורה הוצרכו... הקלעים והקלעים האלה לא היו קלעים ביד חלף קלעים שמסליכים חבנים גדולות... בדיק וכינח בו שבחבן אחת משא כבד ומסליכין באותן הכלים האלב לחומה... עד שיסברו החומה וכן עשו לקיר חרשת והכנה וית' עד דלא אשתארת חבנא... בקרתא דלא פגרוהא ואסתחרו קלעיה ומחוהא: וירא מלך מואב... היה בתוך העיר הזאת כמו שאמר למעלה כי נסו מפניהם וחפשו להשגב בעיר... הזאת ובראותו כי חזק ממנו דבר המלחמה הזאת לקח עמו שבע מאות איש... להבקיע אל מלך אדום לזאת מן העיר כי חפצו כי מלך אדום היה קרו' לעיר ית'... משני המלכים: חזק ממנו המלחמה' פירוש דבר המלחמה וחזק פועל עבר כי... חבני קצף וחצי פתח: ויקח את בנו הבכור' פי' אדוני חבי זל כי בן מלך אדום... הראוי למלך תחתיו היה ברשות מלך מואב ומפני זה בא עם שני המלכי' כי חשב... להוציא בעזרתם בנו מתחת יד מלך מואב וכשחשב מלך מואב להבקיע אל מלך... אדום ולא יכול לקח בקצפו את בן מלך אדום והעלהו אל החומה ושרפו לעיני חבני... זהו ועלהו עולה שרפו כמו סורפין העולה: ויהי קצף גדול על ישראל' מולך... אדום כי חשב כי בעזרתם יוציא בנו מתחת יד מלך מואב וזהו שאמר הכתוב על... שרפו את עצמות מלך אדום לשיד ורבי אחי' ר' משה זל פי' כי כאשר חשב להבקיע... מלך מואב אל מלך אדו' אז לקח בנו באות' המלחמה חטפו מהם והעלהו על החומה... ושרפו לעיני חבני ויהיה קצף גדול על ישראל מולך אדו' שלא נזררו להצילו מידם'... וכדרסו ועלהו עולה שאל מלך מואב מפני מה חומה זו ראויה לנסים האלה אמרו... לו חברהם חביהם העלה את בנו עולה חמר להם חף חבי חפשה כן והעלה את בנו

עולה וחלקו בדבר זה מהם חמר להם שמים העלה אותו וזהו שאמר ויהי קצף גדול על ישראל... לעשות ברבון האל ויטר' היו מקיפים אותו בכל יום והוא חשב לעשו' רבון האל ואינו כמו שאמרו אשר לא צויתו זה יפתח סהעלה את בתו ולא עלתה על לבי זה מישע מלך... מואב שהעלה את בנו מהם אמרו כי לעו' העלה ומפני זה חסר וזו החמה כי היה עובד לחמה והעלה את בנו לחמה ומה שאמר ויהי קצף גדול שנזכרו עונותיהן של ישראל... באותה עתה פנס הם היו שורפים את בנייהם לעו' ולאשרה ואמר הכתוב וכמשבטי הגוים לא עשיתם ואמרו רזל כמותיקים שבהם לא עשיתם במקולקלי' שבהם עשיתם:

כחלוא חמרונו אביהם... חברהם בן יחיד היה... לא וחמר לו הקבה ה... הקריבוהו לפני ורצה... והקריבו להקבה חמר... להם חף חבי בן בכור... יש לי חלף וחקריבנו... לעו' על החומה' חסר וזו שהיה עובד... לחמה: ויהי קצף... גדול' שנזכרו עונותיה... שאף הם עובדין לעו' ואין ראוין להם: מנשי

רלבג

ויהי בבקר כעלות המנחה' לפי שלא יתכן שהיו דברי המלכי' לחלישע כלילה ולא ככז נכ שאמר שהמתינו לסמות עד למחרת היום ההוא

שבחו שם מים מדרך אדום הנה הנדרסה בעיני בזה שהרצון בחמרו ויהי בבקר... שזה הרע שאמר לעשות למואב היה בבקר שאחר היום ההוא כמו שביאר אחר... זה חף יעוד בה המים שם נתקיים תקף בעת אשר יעלו בו מנחת ערב והוא תמיד... של בן הערבים והוא שכבר הביא הסי' מדרך אדום מים נמלחה הארץ מהם: מכל חונר חנרה ומעלה' רל' כל מי שראוי לחונר חנרה להלחם ומי שלמעלה... מהם כלם נצעקו ויעמדו אכל גבול ארצם לשמור שלא יכנסו בה חויביהם: ויאמרו דם זה ונו' לפי שלא היה ממנה המיטור ההוא להיות בו מים חסבו... שהיו דם ולא נתנו לבם הכחת השמש במים: החרב נחרבו' רל' הכו זה את... זה חרבו והרגו זה את זה: ויבאו אל מחנה ישראל' הנה שבב הסי' שבחו כלם... שם לא כדרך האנשים היחזית למלחמה חף כדרך האנשים היחזית לשלל ולזה... הכוס ישראל בקלות: ויכו בה והכות את מואב' הנה הכתו ויבו בבית וקרי ויכו... בכף והכונה בהם שכבר הכוס במחנה ההוא שבחו שם והוא מחנה ישראל ובח... בלשון נקבה על דרך חס תחנה עלי מחנה ואחר זה השלימו להכות את מואב... במקומותיהם: והערים יהרסו' עד השחיר חבניה בקיר חרשת' רל' שבעיר היא... לבדה השחיר חבניה כי היא היתה חזקה מאד וכבר היו סובבים הקלעים ומכים... אותם והכ' היה שם מלך מואב וכראותו כי חזק ממנו דבר המלחמה לקח אתו שבע... מאות איש שרף חרב להבקיע אל מלך אדום ולא יכלו' אז לקח במחנה מלך אדום... בנו הבכור של מלך אדום אשר ימלך תחתיו והעלהו עולה על החומה רל' שערף... אותו כאמרת על שרפו את עצמות מלך אדום לשיד' והנה

בה... כל סבירין... ותירוס יכחש... כה וקין... סיפון חרשת... שחף

רדק

מלכים ב ד

רשי

וישבו לארץ כל אחד מהמלכים שב לארצו וברדס בחותמה שעה ירדו שוכחיהם של ישראל לזרונה התחמנה: וישבו כתיב חסר כלומר ישבו לארץ כמו וישבו חתו לארץ: וחטה חמת חמרה שהיתה חטת עובדיה: עבדך חטי מות ית עבדך עובדי בעלי מית וחת ידעת חרי עבדך הנה לחיל מן קל יי כד קטילת חיבל רשעת

וגו' כבעמדי ופתרנו של תוספתא עוד ממתן ושתין וחמשה זמנין צומת חמת עובדי כהחי בנכח ולא הנה משבת ולא ידע מה למעבד עד דחולא לבי קיבריה ונחמא דחלח דיי דלהל' ריי וחמשתמע לה קלא מיבני מיתיה מאן דלי דחלח דיי דקח בעית חרבעה חיקרו דחלח דיי חברה ווסף נחויב ועובדיה חותמה וחמרה לא בעינא חלח האי דכתי' ביה דחלח יי לחלח וכד חודענה קבריה הנה קח מתפלטה בקבריה וקח נחמא וחמרה מרי מרי היכח דחמכין לי בטעת' די דמסתחא ודמסתחא כד חמרת לך למחן חת שביק לי וית תרין בני וחמיתני דרבן דעלמא דחנן לי וחמרת לי שביק יתמך וחלח חקיימין וחמלתך עלי תתרחן וכדו לא נהסכח פסוים ויתמי כמי צווי וחמרי קבלן חבא קבלן חבא חתיב עובדיה וחמר לה זילי לבני חלישע בפורתח דמסתחא דחמרת' נ גביך ולכרכיך ביה דחנא כי חמרתיתכו לחמה נביחיה ונתהונו במערתח בלחמ' ובמיה לא חיטפין בוציניה דמסתחא מיניה לא ביממח ולא בליליה לידכר ליה נביח' מילי דידי ל לקודשא בריך הנה וישלים לנו מנח דחופיניה דכתי' חמר קרח דמוזיק למרי עלמא יי כל מחן דרחי על עניו ועל מסככי ובכח חזלת וחודעתיה לחלישע כולי האי: והנשה בח לקחת

אישיו ח' וסמ' נמסר בכדר וצא: רקים ג' חס' בליש' וסמ' כהולות נגלות / אנשים רקים בני' כלים רקים אל תמעוטי: מגישים ג' בקריאה וסמ' מגישים מנחה ועבדים את שלמה / והיא מוצקת / מגישים על מזבחי לחם ותבו לארעה: ואתתא חדא מנשי תלמידי נבייא כצוהא קדם אלישע למימר עבדך עובדיה בעלי מית ואת ידעת ארי עבדך הנה דחיל מן קדם יי פר קטלת איובל ית נבייא דיי דבר מנהון ממה גברין ואממרנון חמשיין חמשיין גברא במערתא והנה יוף ומכיל להון בריל דלא לאוכלא יתהון מנכסוהי דאהאב מן קדם דאנון אונסא וכען רשיא אתא למדבר ית תרין בני ליה לעברין: ואמר לה אלישע מה אעביד לך חיו לי מא אית לך בביתא ואמרת לית לאמתך כל מדעם בביתא אלהן מנא דמשהאן ואמר אזילי שאילי לך מנין מן ברא מן כל שכיניכי מנין ריקנין לא תזעירין: ותהכין ותניפין דשא באפיך ובאפי ברך ותריקין על כל מניא האלון ומנא דאתמלי תסלקין: ואזלת מלוחיה ואנפת דשא באפהא ובאפי בנהא אנון מקרבין לה מניא והיה מרקא משחא: והנה כמשלם מניא ואמרת לברה קריב לי עוד מניא ואמר לה לית עוד מניא ופסק משחא: ואתת וחויאת לנביא דיי ואמר אזילי וביני ית משחא ושלמי למרי חובתיך ואת ובנייך תתפרנסין מדישתאר: ושנים ותמן אתתא דחלת חטאין ואתקיפת ביה למיכל לחמא והנה בזמן מעדוהי מתפני לתפן למיכל לחמא: ומאל ואמרתם / מגשים דשלמה חס': יסור ח' חסרים בליש' מורה בקריאה וסמ' ואמר משה אסורה נא ואראה / בטבעות הארון / ידך לא אסרות / לכו סרו דרו מתוך עמלקי / יסר שמה לאכל לחם / פי פתי יסר הנה / וחברו / ולא תסרו ימן ושמאל דואתחנן:

וישבו לארץ: אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר עבדך אישיו מת ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את יהוה והנשה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים: ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה ישי לכו בבית ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוד שמן: ויאמר לבי שאלי לך בלים מן החוץ מאת כל שכיניכי בלים רקים אל תמעוטי: ובאת וסגרת הדלת בערך ובעד בנדך ויצקת על כל הכלים האלה והמלא תסיעי: ותלך מאתו ותסגר הדלת בערה ובעד בניה הם מגשים אליה והיא מוצקת: והיה במלאת הכלים ותאמר אל בנה הגישה אלי עוד בלי ויאמר אליה אין עוד בלי ויעמד השמן: ותבא ותגד לאיש האלהים ויאמר לבי מכרי את השמן ושלמי את נשיכי ואת בניכי תחיי בנותר: והיה היום ויעבר אלישע אל שונם ושם אשה גדולה ותחזק בו לאכל לחם והיה מדי עברו יסר שמה לאכל לחם: והנה יומא ועבר אלישע לשונם ותמן אתתא דחלת חטאין ואתקיפת ביה למיכל לחמא והנה בזמן מעדוהי מתפני לתפן למיכל לחמא: ומאל ואמרתם / מגשים דשלמה חס': יסור ח' חסרים בליש' מורה בקריאה וסמ' ואמר משה אסורה נא ואראה / בטבעות הארון / ידך לא אסרות / לכו סרו דרו מתוך עמלקי / יסר שמה לאכל לחם / פי פתי יסר הנה / וחברו / ולא תסרו ימן ושמאל דואתחנן:

עוד ממתן ושתין וחמשה זמנין צומת חמת עובדי כהחי בנכח ולא הנה משבת ולא ידע מה למעבד עד דחולא לבי קיבריה ונחמא דחלח דיי דלהל' ריי וחמשתמע לה קלא מיבני מיתיה מאן דלי דחלח דיי דקח בעית חרבעה חיקרו דחלח דיי חברה ווסף נחויב ועובדיה חותמה וחמרה לא בעינא חלח האי דכתי' ביה דחלח יי לחלח וכד חודענה קבריה הנה קח מתפלטה בקבריה וקח נחמא וחמרה מרי מרי היכח דחמכין לי בטעת' די דמסתחא ודמסתחא כד חמרת לך למחן חת שביק לי וית תרין בני וחמיתני דרבן דעלמא דחנן לי וחמרת לי שביק יתמך וחלח חקיימין וחמלתך עלי תתרחן וכדו לא נהסכח פסוים ויתמי כמי צווי וחמרי קבלן חבא קבלן חבא חתיב עובדיה וחמר לה זילי לבני חלישע בפורתח דמסתחא דחמרת' נ גביך ולכרכיך ביה דחנא כי חמרתיתכו לחמה נביחיה ונתהונו במערתח בלחמ' ובמיה לא חיטפין בוציניה דמסתחא מיניה לא ביממח ולא בליליה לידכר ליה נביח' מילי דידי ל לקודשא בריך הנה וישלים לנו מנח דחופיניה דכתי' חמר קרח דמוזיק למרי עלמא יי כל מחן דרחי על עניו ועל מסככי ובכח חזלת וחודעתיה לחלישע כולי האי: והנשה בח לקחת

רלבג

והנה הביא זה הענין קצת גדול על ישראל לל שבעטו מאד על שקרה זה המקרה הרע למלך חדו' שבה לעמוד להם אז יהיה הרצון שהיה למלך חדו' קצת גדול בעבור יסר' כי בסבתם קרה לו זה: והנשה אחת מנשי בני הנביאים ידוע כי בני הנביאים היו כלם יראים יי' ולזה חמר' כי עבדך היה ירא את יי' ולא היה עובד עז' ואמרה זה כי רוב ישראל עובדי עז' אז: כי אם חסוך שמן / הנה חסוך הו' כלי קטן ישימו בו שמן לסוך ונהיה היה זה המופ' שבהדיק הכלי הזה היה כל האויר הנכנס עם מתהפך לשמן בדרך ההפך המטה לחם היה זה המופת בפעם אחת לבד ולזה בזה אותה ששתחל תמלה כלים רקים מאת כל שכיניה כל מה שאפשר לה כדי שיהיה לה מהשמן שיעור רב והיא היתה מוצקת על הכלי ובהיותו מלא בניה משיעים הכלי המלא ושמי הכלי הרק בחוץ שביציקה אחת נמלאו כל הכלים זה אחר זה: ותבא ותגד לאיש האלהים / הנה לא רצתה לעשות מזה השמן דבר חס לא בעצת הנביא כי לא היתה מדעת מה רצון הנבי' בזה: ושלמי את נשיך / לל פרש את חוביך כטעם לזה רשע ולא ישלם: ושם חשה גדולה / לל חשה חסובה ונכבדת: ותחזק בו לאכל לחם / אחשב שהשתדלה בכל עזו שיאכל לחם אז בבית וסיבא עם בכל עת שיהיה בעיר סוכס' וחמש' שלא נתפרסם לה עדין מעלת אישע אך היה דרכ' להביא לביתה מה שתוכל מהחורחים הבאים בעיר וזה כי זה היה בתחלת ענין חלישע לבי מה שיראה מהזמן שהיה זה קודם מה שאמר חלישע מחר סאה סלת בשקל וסאתים שעורי' בשקל בשער שומרון וזה שכבר בנתה העליה חס' זה ולקח' סנה מעת פח עם חלישע ילדה בן ונדל הבן ההוא עד שכבר יבא אל הקוצרי' ואמר לחביו ראשי ראשי ואח' זה חל לה שתצא לגור באשר תגור כי קרא יי' לרעב וגם בא אל הארץ שבע שני' ואחר שבע שנים סר הרעב וכשתחקור בזה תמצא סנה היה אצל תחלת צמיחת כבולת חלישע ולזה חינן מן הפלא חס' לא היה מפורסם לה שיהיה כביא ויתכן שחקרה מענייניו כשרחמה עברו אצלה תמיד מפני רחוקה כל מנהגי בתכלית מהשלמות ואז נתבאר לה שהיא חיש אלהים קדוש:

והמלא תסיעי מלפניך ותתני כלי חס' במקומו למלאותו וכלוחית ה' הסמן חל תזווי מ' ממוקומו לפי שהקפה עושהו כמעין וחי' דרך של מעי' לזון ממוקוע מדרש חגדה שמעתי: הם מגישים חליה / הכלים: ויעמד השמן / מלבא עוד ומל' בכר היקיר סער השמן: ותבוא ותגד וגו' באת ליטול ענה חס' למכו' חס' להמתי' עד שיקיר עוד חמר לה לכו מכרי כי יס די לכל כשיך ולחיו חת ובניך בנתר עד שיחיו המתים: ושם חשה גדולה / חסובה ורחימי בפרקים דר' חלישע' חמותה של חביש' הסוכמית ה' הית': והיה מדי עברו' בחותמה העיר יסור חל ביתה לאכל לחם: יסור' / לשון הוזה היה סר עס: הנה

ל' כ' כ' כ' קומו לכו רעיתי תניס' דספר'

הנה

רשי מלכים ב ה רדק תיב

ויגדר עליו תיב ואלהי עליו הוא לסוף עיפות ויש דוגמתו בצריית דהאזינו ובספרי ומנחם פתח ויגדר פתרון המלה כפי ענינה כשתטח עליו: וחזר: כתעטס: טפת הסיר: הושיבה על הכירה: נזיר: תבטיל: לבני הנביאים: לתלמידי כבייא: ללקט חורות: בדגיר סקורין חרונא שמחיר את העינים ויש פותרין חורות ירקות כמו כחם עליו חור:

ויגדר עליו: התנפל והשתטח עליו כמו ויגדר חרצה חבל זה תיב ואלהי עליו: וישב וילך בבית חמת הנה וחמת הנה: וישב לארץ להתפלל כי כבר עלה על המטה אשר הנער טס ושכב עליו והתנפל עליו עד שחם בסרו וחחר כך שב לארץ והתפלל והתנפל עוד וימה שהלך חמת הנה וחמת הנה לכיון לבו יותר וכן חמר דוד אתהלך בתוס לבני בקרב ביתי: ויזרר הנער: כתעטס ותרגום עטיסותיו תהל חור: זרירנהי: ותצא: מעלית חליטע: טפות הסיר: ערך כלומי סי' חותה על השפתים: נזיר: תבטיל כמו נזיר יעקב נזיר: ללקט חורות: ללקט ירקות לחכול וכתי ללקטח ירוקנין וכן כי טל חורות טלך טל החחי לירקות עבדרי רזל מאי חורות תנח משמיה דר' מחיר זה דגדיר חמר רבי יוחנן למה נקרא שמו חורות שמחירו' את העיני' והוא הנקרא חירונא בלעז והעלי יחא ללקט לא הזרע: וימנח נפן טדה' תי' ואשכח נכחא בחקלא ולקט מנייה פיקעי חקלא וימ נפן כממענו ומפרסם פקועות פטריות הידוע בדברי רבו' זל נגדלו הפטריו' ההם חבל הנפן ומחלנו בפי' הנחונים זל פקועות טדה כעין חבטיחים קטני והם מרים ועוסין מזרע טלהם טמן הוא שממרו רזל בסמן פקועות והוא הנקרא בלסון ישמעאל חנדל חס כן לזה הפירוש ירצה לומר נפן טדה שהקנה ההוא טנדלין בו חלה הפקועות הוא כעין נפן ונקרא נפן טדה: וילקט ממנו: כמנח נפן זכר ונקבה ברוב חזר כמו זה שאמר ממנו וכן נפן בוקק ובעל המסר' חסבו עס השפה סקורין ממנו וסבירין ממנה: ויפלת' כמו ויבקע מן כפלת הרמון כמו פולח וביקע בחרץ: כי לא ידעו' שהם מרים: ויבקו לחגשים:

השנמית' ז' חס' ו' בקריא' וסי' יתן את אבישו השנמית' ושל אחריו ויקרא אל גחוי ויאמר: שאיח בקריא' וסי' נססר בישעה סימן מט גביריש פרשתא דותאמר ציון עובני יי: ותשא יד וסי' ותשא את קולה ותבך' ותשא רבקה את' ותשא אשת אדניו' ותשא כל העדה ויתנו' ותשא את בנה ותצא' ותשא מרום עיניך'

ואלהי עליוי וחם בסריה ד רבאי ותב ותליך בביתא ומנח דרא לכא ומנח דרא לכא וסליק ואלהי עלויה ואתמורק רביא עד שבע זמנין ופקח רביא ית עינוהי: וקרא לגחוי ואמר קרי לשונמיתא דרא וקרא לה ואתת לקדמויה ואמר סבי בריד: ואתת ונפלת קדם רגלויה וסגידת על ארעא ונסית ית ברה ונפקת: ואלישע תב לגלגלא וכפנא בארעא ותלמידי נבייא יתבין קדמויהי ויאמר לעולמיה תפי דודא רבא ובשיל תבשילא לתלמידי נבייא: ונפק חר לחקלא ללקטא ירוקנין ואשבח גופנא בחקלא ולקט מנייה פקעי ח חקלא מלי לבושיה ואתא ופרס ורמא לרודא דתבשילא ארי ליה ואריקו לגבריא למיכל והורה במיכלהון מתבשילא ואנון צוחו ואמרו מותא ברודא נביא דיי ולא יכילו למיכל: ואמר איתו קמחא ורמו לרודא ואמר אריק לעמא ויכלון ולא הורה מדעם ביש ברודא: ונברא אתא מארע דרומא ואיתי לנביא דיי לחם פפורין עסרין טולמיין דלחם סקורין ופירוקן ב בלבושיה ואמר הב לעמא ויכלון: ואמר משומשניה מא אתן דין קדם מאה נברא ואמר הב לעמא ויכלון ארי כדנן אמר ויכלון ויתרון: ויהב קדמיהון ואכלו ואותירו כפתנמא דיי: ונעמן רב חילא דמלכא דארם הוה גבר רב קדם רבניה ונסיב אפין ארי על ידיה עבר יי נצחא לאנש ארם ונברא הורה גבר חילא והוה לקי בסגירותא:

ויגדר עליו ויחם בשר הילד: וישב וילך בבית אחת הנה ואחת הנה ועל ויגדר עליו ויזרר הנער עד שבע פעמים ופקח הנער את עיניו: ויקרא אל גיחוי ויאמר קרא אל השנמית הזאת ויקראה ותבא אליו ויאמר שאי בנד: ותבא ותפל על רגליו ותשתחו ארצה ותשא את בנה ותצא: ואלישע שב הגלגלה והרעב בארץ ובני הנביאים ישיבים לפניו ויאמר לנערו שפת הסיר הגדולה ובשל נזיר לבני הנביאים: ויצא אחד אל השרה ללקט ארת ומצא נפן טדה וילקט ממנו פקעת טדה מלא בנרו ויבא ויפלה אל סיר הנזיר כיי לא ידעו: ויצקו לאנשים לאכול ויהי באכלם מהנזיר והמרה צעקו ויאמרו מות בסיר איש האלהים ולא יכלו לאכל: ויאמר וקחו קמח וישלך אל הסיר ויאמר צק לעם ויאכלו ולא היה דבר רע בסיר: ואיש בא מבעל שלשה ויבא לאיש האלהים לחם בכורים עשרים לחם שערים וכרמל בצקלנו ויאמר תן לעם ו יאכלו: ויאמר משרתו מה אתן זה לפני מאה איש ויאמר תן לעם ויאכלו כי כרה אמר יהוה אכול ו והותר: ויתן לפניהם ויאכלו ויתרו כדבר יהוה: ונעמן שר צבא מלך ארם היה איש גדול לפני אדניו ונשא פנים כייבו נתן יהוה תשועה לארם והאיש היה גבור חיל מצרע:

וימנח נפן טדה: גופנא בחקלא: וילקט ממנו פקועות טדה: כמחו ממנו פקועות טדה הוא בולויץ ב בלעז סס המות ובסס ר' מנחם סמעתי וילקט לבד ממנו בלעדיו פ פקועו טדה: ויפלה: ויקבע: מעל טליטה: טס מדינה ויונתן תירגס מארע דרומא: בעל: לסוף מיסור והרב במקרא: לחם בכורים: בפסח שהתבואה מבכרת: כקלונ' בלבושיה: לעס: לתלמידי טהיה זן: מה חתן זה: כל לחם ולחם: וכעמן טר כבא: יסי' טעעטס על ידי חליטע מסדר והלך: תשועה לארם: הוא מסך בקשת לתמונו והרב חת החלב: יחלו

רלבג

והנה זכר הנער חחר זה לל שנתעטס וכן עשה אישע כסדר הזה להתפלל ולכרוע על הילד להתמודד עליו עד שעשה זה טבע פעמי וחז פקח הילד חת עיניו וכטלימה לו התחיייה: טפות הסיר הגדולה: לל הכן הסיר הגדולה לכפל בה תבטיל ובשל בה תבטיל לבני הנביאים: והם תלמידי הנביאי: ללקט חורות: וימנח נפן טדה וילקט ממנו פקועות טדה: פירשו קנת המפרסים טהם קסוחין מרי קונגורוס בלעז והם בתכלית הרוע והסכנה לאוכל מהם וקנתם פירשו טהם הנקראים ק: קולקויטודאש: והם גם כן כמו סס המות: ויפלה אל סיר הנזיר: לל סכרת העשביההם וטמס בסיר הנזיר כי לא ידעו טהיה בלתי כחות למזון: ויבקו לחגשים לחכל: לל שיבקו מהסיר חל הקערה וכאשר חכלו ממנו צעקו טיס טס המות בסיר ועל כד המפת כורה הנביא שיקחו קמח ויפליכו חל הסיר וכאשר עשו זה נרפח הנזיר ולא היה זכר רע בסיר: לחם בכורים הוא מקביר השעורים כי הם נקבדים רחשונה: וכרמל בצקלונ': אחשוב שכבר היו קולין השעורים ואחר כך שוברין אותם והיו קוסרי אותם לחלקים גדולי והוא הנקרא כרמל ואמר שהוא בצקלונ' לל בכלי טהיה לו לשאת בו חלו הדברים: כי בו נתן יי תשועה לארם: דימה שהתשועה הזאת היא הרגית אחאב שנחם שני פעמים והנה התשועה היא כי בלי ממזון מסך בקשת לתמו והמית אחאב:

סמנו ה סכרין ממה וסי' חפרים בעירא דישתח ולקט בלחית בלריות:

ה

רשי מלכים ב ה רדק תיג

ברכה / מנחה וכן קח נח את ברכתו / אשר עמדתו לכניו / שאני רניל לעמוד ולהתפלל לפניו ולעבדו בלבי ושבעה זן למד מדברו אליהו ויש מבר' אשר עמדתו לפניו על אליהו חי יי ומי אליהו אשר עמדתו לפניו / ולא יתן נח לעבדך / שאלה וכן ולא ילך חתנו חמנו חמי / ארמיה' לעשות מוצח בארצו וכי לא היה יכול הוא לקחתה בלא רשות חלא חמר

ועתה ואתה יח בטעם תברך וסימ' נמסר בסדר בהעלותך / ופצור בו ופצור בו ויקח / ופצור בס מאד ופצור בו לקחת / ופצור בו חתנו / וכל ופצור דכח' במא' ופצור בו עבדיו / רמז ט' חס' בליש' וסימ' נמסר בסדר תצוה / כנרת 4 וסימ' נמסר בסדר וחי' / חשך 1 וסימ' נמסר בספר שמואל' חלק א' סוף סימן כה' /

החמי והוא נספן על יי: ככרת חרץ / סס מדה של קרקע כמו צמדי כדס חרפינוט בלעז' / מומה / חמר אף לפי שהיה לקוחה זו לו לומר / ויפל / וזיתרכין / האל / הסבע ססלחך / בסני חריט' / מיני כנדים וסודרי' כמו המטפח' ההחריט' כך חכרת מנחם חבל ונתן תרב' זה פילדסיס וזאת ס' טבספד יטעיה תרגס מחכיל והפותרים חומדים בסני חריטין בסני כסיס חרוכיס פריד' / אל סני לערו' / סל נעמן / וישלו לכתי' / לפני פחוי' / רבא אל העופל' תרגס וכתלחחר כסי / ויקח מידס' / מיד סני בערי נעמן / וישלח

ונחת ושבל בירדנא שבע זמנין בפתגמא נביא דני ותב בסריה בבסר יניק ועיר ואתסי / ותב לות נביא דני הוא וכל משרתיה ואתא וקם קדמויה ואמר הא כען ידעית ארילית אלהא קים בכל ארעא אלהין בירדנא וכגן קביל כען תקרובתא פון עבדך / ואמר קים הוא יי די משרתא קדמודי אם אקבל וארתיקף ביה לקבלא ולא אבא / ואמר נעמן ולא יתייב כען לעבדך טעון זוג כורנוון בעפר ארמא ארי לא יעביד עוד עבדך עלתא ורבח לטעורת עממא אלהן לשמא דני / לפתגמא דרין ושבוק / לעבדך במעל רבוני ל לבית רפון למספר תפן והוא סמיד על ידי ואסגוד בית רפון במסגדי בית רפון ושבוק / לעבדך בפתגמא דרין / ואמר ליה אזיל לשלם ויחול מלותיה כרוב ארעא /

וירד ויטבל בירדן שבע פעמים כדבר איש האלהים וישב בשרו כבשר נער קטן ויטהר / וישב אל איש האלהים הוא וכל מחנהו ויבא ועמד לפניו ויאמר הנה נא ידעתי כי אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל ועתה קחנא ברכה מאת עבדך / ויאמר חזיהוה אשר עמדתי לפניו אם יאקח ויפצור בו לקחת וימאן / ואמר נעמן ולא יתן נא לעבדך משה צמדי פרדים ארמיה כי לוא יעשה עוד עבדך עלה וזבח לאלהים אחרים כי אם ליהוה / לדבר הזה יסלח יהוה לעבדך בבוא אדני בית רמון להשתחות שמה והוא נשען על ידיו והשתחוית בית רמן בהשתחוית בית רמן יסלח נא יהוה לעבדך בדבר הזה / ויאמר לו לך לשלום ולך מאתו ככרת ארץ / ויאמר גיחזי נער אלישע איש האלהים הנביא חשך אדני ארת נעמן רארמי הור מקחת מידו את אשר הביא חזיהוה בי אס רצתי אחריו ולקחתי מאתו מומה / וירדף גיחזי אחרי נעמן ויראה נעמן רץ אחריו ויפל מעל המרכבה לקראתו ויאמר השלום / ויאמר שלום אדני שלחני לאמר הנה עתה זה באו אלי שני נערים מהר אפרים מבני הנביאים תנה נא להם כפר כסף ושתי חלפות כנרים / ויאמר נעמן הואל קח כנרים ויפרץ בו ויצר כנרים כסף בשני חרטים ושתי חלפות כנרים ונתן אל שני נערי וישאו לפניו / ויבא אל העפל ויקח מידם

וירד ויטבל בירדן שבע פעמים כדבר איש האלהים וישב בשרו כבשר נער קטן ויטהר / וישב אל איש האלהים הוא וכל מחנהו ויבא ועמד לפניו ויאמר הנה נא ידעתי כי אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל ועתה קחנא ברכה מאת עבדך / ויאמר חזיהוה אשר עמדתי לפניו אם יאקח ויפצור בו לקחת וימאן / ואמר נעמן ולא יתן נא לעבדך משה צמדי פרדים ארמיה כי לוא יעשה עוד עבדך עלה וזבח לאלהים אחרים כי אם ליהוה / לדבר הזה יסלח יהוה לעבדך בבוא אדני בית רמון להשתחות שמה והוא נשען על ידיו והשתחוית בית רמן בהשתחוית בית רמן יסלח נא יהוה לעבדך בדבר הזה / ויאמר לו לך לשלום ולך מאתו ככרת ארץ / ויאמר גיחזי נער אלישע איש האלהים הנביא חשך אדני ארת נעמן רארמי הור מקחת מידו את אשר הביא חזיהוה בי אס רצתי אחריו ולקחתי מאתו מומה / וירדף גיחזי אחרי נעמן ויראה נעמן רץ אחריו ויפל מעל המרכבה לקראתו ויאמר השלום / ויאמר שלום אדני שלחני לאמר הנה עתה זה באו אלי שני נערים מהר אפרים מבני הנביאים תנה נא להם כפר כסף ושתי חלפות כנרים / ויאמר נעמן הואל קח כנרים ויפרץ בו ויצר כנרים כסף בשני חרטים ושתי חלפות כנרים ונתן אל שני נערי וישאו לפניו / ויבא אל העפל ויקח מידם

ואמר גיחזי נביא דני הא מנע רבוני ית נעמן ארמא דרין מלקבלא מניה ית דאיתי קים הוא יי אלהן ארהוט בתרודי ויאסב סניה מדעס / וירדף גיחזי בתר נעמן והוא נעמן נברא רהט בתרודי וארתיקן מן רתיקא לקדמותיה ואמר השלום / ואמר שלום רבוני שלחני למימר הא כען דין אתו לותי תרין עולימיס מטורא דבית אפרים ממלמדי נביא תב כען להון כפרא דכספא ותרין אצטלון דלבושא / ואמר נעמן שרי סב תרמין כפרין ואתקיף ביה וצר מרמין כפרין דכסף בתרין פלדסיס ותרין אצטלון דלבושין וירב לתרין עולימויה ונסיבו קדמו דני ועל לארתי כסי ונסיבו מידו ופקיד

ויראה ה בקריאה וסימ' ויבט דפלתו ויראה את דוד / וירדף גיחזי אחרי נעמן / ויראה ויראה וישב מכל פשעיו / ויראה את בניו ואת בני בניו דאיוב וירא כתיב חס' ה' / הואל ד בקריאה וסימ' נמסר בספר שפטים סימן ט' / ויצר 4 בקריאה וסימ' ויצר את שני העמודים / כנרים כסף / וכל ויצר עליה דכונ' /

רלבג

קח נח ברכה מנחה עבדך / רוצה לומר עמדה / ולא יתן נח לעבדך כמו חרפיה / רוצה לומר כיון זה אשר שאין דעסק לקחת בגול על זה טעמיה לי מן הטו' אך חסאל מיק סתתן לי דרך אוכל לעבוד בו הטס יתבר טעסה לי וזאת הטובה ולוה שאל מחליטע סתתן לו עביתו מה סיכס לסלח סני כנדים מחלמה לבנות ב זה מנח לי' בי לא יעבוד עוד אלהים אחרים כי חס הטס יתכד לבדו וקם לחליטע סיתפלל לטי סיסלח לו לדבר הזה והוא הסתחויתו בית רמון אשר הו מוכרח בה מבני היות אחנת כשען עליו בבחו בית רמון להשתחוית / ויאמר לו לך לשלום / קצר הכתו אך המוכן מוה סנתן לו כקשתו כמה סתקם לו לעבוד זאת הטס יתבר / וילך מחתו ככרת חרץ / היא החרץ הנעבדת אשר סביב העיר והרצון בו שלח הרחיק מן העיר כי לא היה בינו וכן העיר וכדמיה ונניה / ויצר כנרים כסף בסני חריט' / רוצה לומר סדר סני כנרים סל כסף בסני חריט' / וישלו חל העופל הוא מקום גבוה והיה סס בית חזק וזה סס כספוס כדי שיהיה יתר נקמר / ויפקד

ויראה ה בקריאה וסימ' ויבט דפלתו ויראה את דוד / וירדף גיחזי אחרי נעמן / ויראה ויראה וישב מכל פשעיו / ויראה את בניו ואת בני בניו דאיוב וירא כתיב חס' ה' / הואל ד בקריאה וסימ' נמסר בספר שפטים סימן ט' / ויצר 4 בקריאה וסימ' ויצר את שני העמודים / כנרים כסף / וכל ויצר עליה דכונ' /

ויראה ה בקריאה וסימ' ויבט דפלתו ויראה את דוד / וירדף גיחזי אחרי נעמן / ויראה ויראה וישב מכל פשעיו / ויראה את בניו ואת בני בניו דאיוב וירא כתיב חס' ה' / הואל ד בקריאה וסימ' נמסר בספר שפטים סימן ט' / ויצר 4 בקריאה וסימ' ויצר את שני העמודים / כנרים כסף / וכל ויצר עליה דכונ' /

רדק

מלכים ב ז

רשי

ראש חמור כי בהמות הטמאות והסקצים היו חוכלים מפני הרעב וכך תי' רישא דחמורא וי' כמו מעשר החמר והוא רחוק: חריונים כי כן כתיב וקרי דביונים ופי' צואת יונים והכתוב חומר מה שיוכל מחור היונים והקרי לסוף קפיה יותר מה שזכר מן היונים ומרגום זכר זכר וכת' דזבל מפקת יוכיא והיו מבערי' חם

הדביונים וזבל הזכר מן היונים: הושיעה המלך כסבור ששאלת מזונות: ותחביא את בנה מת ורוצה לחוכל לבד: וירא העש' דרך הקרע את הסק תחת בגדיו: חם יעמד ראש חלישע שהיכולת בידו לבקש רחמים: וישלח חים מלפניו המלך שלח להורגו ובטרם יבא חותנו המלך אל חלישע והוא נבלה לו ברוח הקדש ואמר

המן ג בקריאה וסי' המן העץ המן הסלע הזה המן הגן: מלפניו ח' וסי' וצרת נעמן הדבק ואלישע ישב בביתו חילו מלפניו כל הארץ דדה' והאלהים עשה שיראו אשר יראו מלפניו אם על המלך טוב יצא ואת פתשן כתב הדת וורעות השטף מלפניו וישברו:

אל הזקנים והנה המלך יורד אליו והמלך אחריו: ויאמר המלך הנה זאת הרע מואת יי' זאת אחת מן הקללות שקלל על ידי משה ואכל פרו בטוך במזכר ובמזכר ונ': מה חוחיל ליי' עור' להוסי' לא יעיל: וארבעה

רלבג

ועל ויצר על שמרון ל'ל שכנה עליה מזכר בדרך שלא יוכל חים לבחור מן העיר וידל שכבר שם במזכר גם כן עייר' רבות מישראל והיו משחיתים יכול כל האר' בדרך שהיה הרעב כבד בחל' והיו מה שאמר חלישע ל לסונמית כי קרא יי' לרעב ונס בחל' האר' שבע שנים ואפסר שנתקבצו ברעב סבו' אחרות כחילו תחמי' חסרון התבואות וידמה שזמן המזכר חרוך מחד ולזה הגיע הענין בשמרון מחוץ הרעב שהיה שם ראש חמור שזה סמני' כסף והיו חוכלי חותנו מפני הרעב כי התור חמרה וחי בהם ולא שימות בהם: ורובע הקב חריונים כי כן צואת יונים כי היא יוצאת מחוריהם ו וכמוהו לחוכל את חוריהם ולא אשער מה היה השתמשותם ברעב בצואת יונים ואפס כי לרוב השחתם החיבים יכול הארץ היו גרנירי הזרעים כמבאים מחד בחון והיו היונים חוכלים מהם לשבע ומרוב אכלס מהם היו כ כמבאי מהזרעי' ההם קצת בצואתם כי לא יוכלו לעכל כל הכמות ההוא: אל יושיע יי' ל'ל הנה יי' הוא אשר

ויהי אחריו כן ויקבץ בן הדר מלך ארם את כל מחנהו ועל ויצר על שמרון: ויהי רעב גדול בשמרון כה

והנה צרים עליה עד היוות ראשי חמור בשמנים כסף ורבע היקב חריונים בחמשה כסף: ויהי מלך ישראל עבר על החמה ואשה צעקה אליו לאמר הושיעה אדני המלך: ויאמר אל יושע יהיה מאין אושיעך המן הגרן או מן היקב:

ויאמר לה המלך מה לך ותאמר האשה הזאת אמרה אלי תני את בנך ונאכלנו היום ואת בני נאכל מחר: ונבשל את בני ונאכלהו ואמר אליה ביום האחר תני את בנך ונאכלנו ותחבא את בנה: ויהי

כשמע המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו והוא עבר על החמה וירא העם והנה השק על בשרו מבית: ויאמר בה יעשה לי אלהים וכה יוסף אס יעמר ראש אלישע בן שפט עליו היום:

ואלישע ישב בביתו והזקנים ישבים אתו וישלח איש מלפניו בטרם יבא המלאך אליו והוא אמר אל הזקנים הראיתם כי שלח בן המרצח הזה להסיר את ראשי ראו כבא המלאך סגרו הדלת ולחצתם אותו בדלת הלוא קול רגלי אדניו אחריו: עודנו מדבר עמם והנה המלאך ירד אליו ויאמר הנה זאת הרעה מאת יהוה מה אוחיל ליהוה עוד: ויאמר אלישע

שמעו דברי יהוה בה אמר יהוה בעת מחר סאה סלת בשקל וסאתים שערים בשקל בשער שמרון: וען השליש אשר למלך נשען על ידו את איש האלהים ויאמר

והוה בטר בן ובנש בר הדר מלכא דארם ית כל משרותיה וסליק וצר על שמרון: והוה בפנא רבא בשמרון והא צירין עלה עד דהוה רישא דחמורא מודבן בתמנן כסף ורבעת קבא דזבל מפקת יונא בחמשא סלעין דכסף: והוה מלכא דישראל עבר על שורא ואתתא קבלא קדמוהי למימר פריק רבונא מלכא: ואמר לא יפרקנד יי' מנן אפרקנד המן אדרא או מן מעצרתא:

ואמר לה מלכא מה לך ואמרת אתתא דרא אמרת לי הבי ית בריך ונכלניה יומא דין וורת ברי ניכול מחר: ובשלמא ית ברי ואכלגוריה: ואמרית לה ביומא אוחרנא הבי ית בריך ונכלניה ואמרת ית ברה: והוה בר שמע מלכא ית פתגמי אתתא ובזע ית לבושהו והוה עבר על שורא וחזא עפא והא סקא אסיר על בסריה מלניו: ואמר פדיו יעביד לי יי' וכדיון יוסף אס ותקום רישא דאלישע בר שפט עלוהי וימא

דין: ואלישע יתיב בביתה וסביא יתבין עמיה ושלח בברא קדמוהי עד לא ייתי אנדא לותיה והוה אמר לסביא החזירניו ארי שלח בר קטולא דדין לאעדארה ית רישו חזו כמירתי אנדא אחודו דשא ותדחקון יתיה בדשא הלא קל רגלי רבוגיה בתרוהי:

עד דהוא ממלל עמהון והא אנדא נחית לותיה ואמר הא דא בישתא מן קדם יי' מה אצלי קדם יי' עוד: ויאמר אלישע קבילו פתגמא דיו פדנן אמר יי' בעדנא דיון מחר סאה סלתא בסלעא וסאתן סעורין בסלעא ברטרע דשמרון: ואתיב בברא דמלכא דסמיד על ירוהי ית נבא דיו ואמר ונחת

אילו מושיעך כי הוא הביא לנו הרע החוק הזה אבל אני אין לי חשש במה שלא חושיעך: המן הגרן חן מן היקב והנה חמר זה לפי שלא היו יכולים לחסוף להם תבואת גרן ותבואת יקב: ותחביא את בנה ל'ל למלטו שלא יחלוהו כי חולי תהיה לה הכלה ממקום אחר: חם יעמוד ראש חלישע בן שפט עליו היום ידמה כי אישע צהוכיו חותו חמר לו שיהיה רעב ולא הנד לו שיהיה שבע שנים לבד כמו שאמר אליהו חם יהיה השנים האלה טל ומטר כי חם לפי דברי ולא הנד לו גם כן שיוסור בשנה הסליסית ולזה כעס המלך עליו וחמר להמיתו מפני ראותו כי כבד הניע מחוץ הרעב אל שהיו חוכלים בסר בניהם: בן המרצח הזה קרא בן אחאב בן המרצח כי הוא הסכים בהרגינת בנות ובהרגינת נביאי' על יד אחאב: והנה המלך יורד אליו ויאמר הנה זאת הרעה מאת יי' מה חוחיל ליי' עוד: ידמה שהמלך יורד אליו חמר לחלישע כי הוא בא להרגו על דבר הרעב במצות המלך וחמר לו חלישע כי לא זו הדרך להמלט מהרעב אלא עד שיתפללו ליי' ונענה המלך כי חמר שזאת הרעה מאת יי' לשוא יתפלל אליו עוד וחשב כי התפלה לבד תושל להציל מהרע שיעשהו אחר לא מהרעה שיעשהו וליה ענה חלישע כי הסס יצילס מהרע ההוא עד שבעת מחר ישוב בשער שמרון סאה סאה בשקל וסאתים פעורים בשקל ואפסר שהיה הרצון בזה שכבר חמר המלך שכל להמית חלישע כמו מתחרט על שבא להרגו הנה זאת הרעה בזה לנו מאת יי' על חטאינו מה אחטא עוד ואקיה לעצמי חיל וצרה על הצרה הזאת בעבור סיכעם עלי הסס והוא מענין מעי מעי חוחילה: השליש אשר למלך נשען על ידו רוצה לומר בעת שהיה המלך נשען על ידו בדרך ששמע המלך דבריו כאמרן מכחיס נבואת חלישע שזה לא יהיה כמו שלא יתכן שיעשה הסס חרובות בשמים: וארבעה

עד דהוא ממלל עמהון והא אנדא נחית לותיה ואמר הא דא בישתא מן קדם יי' מה אצלי קדם יי' עוד: ויאמר אלישע קבילו פתגמא דיו פדנן אמר יי' בעדנא דיון מחר סאה סלתא בסלעא וסאתן סעורין בסלעא ברטרע דשמרון: ואתיב בברא דמלכא דסמיד על ירוהי ית נבא דיו ואמר ונחת

אילו מושיעך כי הוא הביא לנו הרע החוק הזה אבל אני אין לי חשש במה שלא חושיעך: המן הגרן חן מן היקב והנה חמר זה לפי שלא היו יכולים לחסוף להם תבואת גרן ותבואת יקב: ותחביא את בנה ל'ל למלטו שלא יחלוהו כי חולי תהיה לה הכלה ממקום אחר: חם יעמוד ראש חלישע בן שפט עליו היום ידמה כי אישע צהוכיו חותו חמר לו שיהיה רעב ולא הנד לו שיהיה שבע שנים לבד כמו שאמר אליהו חם יהיה השנים האלה טל ומטר כי חם לפי דברי ולא הנד לו גם כן שיוסור בשנה הסליסית ולזה כעס המלך עליו וחמר להמיתו מפני ראותו כי כבד הניע מחוץ הרעב אל שהיו חוכלים בסר בניהם: בן המרצח הזה קרא בן אחאב בן המרצח כי הוא הסכים בהרגינת בנות ובהרגינת נביאי' על יד אחאב: והנה המלך יורד אליו ויאמר הנה זאת הרעה מאת יי' מה חוחיל ליי' עוד: ידמה שהמלך יורד אליו חמר לחלישע כי הוא בא להרגו על דבר הרעב במצות המלך וחמר לו חלישע כי לא זו הדרך להמלט מהרעב אלא עד שיתפללו ליי' ונענה המלך כי חמר שזאת הרעה מאת יי' לשוא יתפלל אליו עוד וחשב כי התפלה לבד תושל להציל מהרע שיעשהו אחר לא מהרעה שיעשהו וליה ענה חלישע כי הסס יצילס מהרע ההוא עד שבעת מחר ישוב בשער שמרון סאה סאה בשקל וסאתים פעורים בשקל ואפסר שהיה הרצון בזה שכבר חמר המלך שכל להמית חלישע כמו מתחרט על שבא להרגו הנה זאת הרעה בזה לנו מאת יי' על חטאינו מה אחטא עוד ואקיה לעצמי חיל וצרה על הצרה הזאת בעבור סיכעם עלי הסס והוא מענין מעי מעי חוחילה: השליש אשר למלך נשען על ידו רוצה לומר בעת שהיה המלך נשען על ידו בדרך ששמע המלך דבריו כאמרן מכחיס נבואת חלישע שזה לא יהיה כמו שלא יתכן שיעשה הסס חרובות בשמים: וארבעה

אילו מושיעך כי הוא הביא לנו הרע החוק הזה אבל אני אין לי חשש במה שלא חושיעך: המן הגרן חן מן היקב והנה חמר זה לפי שלא היו יכולים לחסוף להם תבואת גרן ותבואת יקב: ותחביא את בנה ל'ל למלטו שלא יחלוהו כי חולי תהיה לה הכלה ממקום אחר: חם יעמוד ראש חלישע בן שפט עליו היום ידמה כי אישע צהוכיו חותו חמר לו שיהיה רעב ולא הנד לו שיהיה שבע שנים לבד כמו שאמר אליהו חם יהיה השנים האלה טל ומטר כי חם לפי דברי ולא הנד לו גם כן שיוסור בשנה הסליסית ולזה כעס המלך עליו וחמר להמיתו מפני ראותו כי כבד הניע מחוץ הרעב אל שהיו חוכלים בסר בניהם: בן המרצח הזה קרא בן אחאב בן המרצח כי הוא הסכים בהרגינת בנות ובהרגינת נביאי' על יד אחאב: והנה המלך יורד אליו ויאמר הנה זאת הרעה מאת יי' מה חוחיל ליי' עוד: ידמה שהמלך יורד אליו חמר לחלישע כי הוא בא להרגו על דבר הרעב במצות המלך וחמר לו חלישע כי לא זו הדרך להמלט מהרעב אלא עד שיתפללו ליי' ונענה המלך כי חמר שזאת הרעה מאת יי' לשוא יתפלל אליו עוד וחשב כי התפלה לבד תושל להציל מהרע שיעשהו אחר לא מהרעה שיעשהו וליה ענה חלישע כי הסס יצילס מהרע ההוא עד שבעת מחר ישוב בשער שמרון סאה סאה בשקל וסאתים פעורים בשקל ואפסר שהיה הרצון בזה שכבר חמר המלך שכל להמית חלישע כמו מתחרט על שבא להרגו הנה זאת הרעה בזה לנו מאת יי' על חטאינו מה אחטא עוד ואקיה לעצמי חיל וצרה על הצרה הזאת בעבור סיכעם עלי הסס והוא מענין מעי מעי חוחילה: השליש אשר למלך נשען על ידו רוצה לומר בעת שהיה המלך נשען על ידו בדרך ששמע המלך דבריו כאמרן מכחיס נבואת חלישע שזה לא יהיה כמו שלא יתכן שיעשה הסס חרובות בשמים: וארבעה

אילו מושיעך כי הוא הביא לנו הרע החוק הזה אבל אני אין לי חשש במה שלא חושיעך: המן הגרן חן מן היקב והנה חמר זה לפי שלא היו יכולים לחסוף להם תבואת גרן ותבואת יקב: ותחביא את בנה ל'ל למלטו שלא יחלוהו כי חולי תהיה לה הכלה ממקום אחר: חם יעמוד ראש חלישע בן שפט עליו היום ידמה כי אישע צהוכיו חותו חמר לו שיהיה רעב ולא הנד לו שיהיה שבע שנים לבד כמו שאמר אליהו חם יהיה השנים האלה טל ומטר כי חם לפי דברי ולא הנד לו גם כן שיוסור בשנה הסליסית ולזה כעס המלך עליו וחמר להמיתו מפני ראותו כי כבד הניע מחוץ הרעב אל שהיו חוכלים בסר בניהם: בן המרצח הזה קרא בן אחאב בן המרצח כי הוא הסכים בהרגינת בנות ובהרגינת נביאי' על יד אחאב: והנה המלך יורד אליו ויאמר הנה זאת הרעה מאת יי' מה חוחיל ליי' עוד: ידמה שהמלך יורד אליו חמר לחלישע כי הוא בא להרגו על דבר הרעב במצות המלך וחמר לו חלישע כי לא זו הדרך להמלט מהרעב אלא עד שיתפללו ליי' ונענה המלך כי חמר שזאת הרעה מאת יי' לשוא יתפלל אליו עוד וחשב כי התפלה לבד תושל להציל מהרע שיעשהו אחר לא מהרעה שיעשהו וליה ענה חלישע כי הסס יצילס מהרע ההוא עד שבעת מחר ישוב בשער שמרון סאה סאה בשקל וסאתים פעורים בשקל ואפסר שהיה הרצון בזה שכבר חמר המלך שכל להמית חלישע כמו מתחרט על שבא להרגו הנה זאת הרעה בזה לנו מאת יי' על חטאינו מה אחטא עוד ואקיה לעצמי חיל וצרה על הצרה הזאת בעבור סיכעם עלי הסס והוא מענין מעי מעי חוחילה: השליש אשר למלך נשען על ידו רוצה לומר בעת שהיה המלך נשען על ידו בדרך ששמע המלך דבריו כאמרן מכחיס נבואת חלישע שזה לא יהיה כמו שלא יתכן שיעשה הסס חרובות בשמים: וארבעה

ויאמר ססוקי אית כהן ויאמר

וארבעה חנשים נחזו וכינו: פתח השער, כמו שנאמר בדר ישב מחוץ למחנה מושבו: השמיע אל מחנה ארם, כלמה להם כאלו שומעים: ומבאנו ענון מתחייבן חנו למלכות: כאשר המה, כמו שהיו מלאין מתחלתם לא הוציאו מה עבתופס: כי רעבים אהחנו, ותאכזם לבנת אל השלל ואל המזון: אשר

רלבג

וארבעה חנשים היו מזורעי פתח השער, לפי שהיו מוכרחים לעמוד מחוץ למחנה וזהו שם מקום להם תוך שער העיר סמוך לפתח השער: ויקראו וינוסו בכסף, רוכה לומר כי בלילה שמעו הקולות אשר השמיע השם יתברך על דרך היופפת ובלילה ההוא כסו תקף ומרוב פחד עזבו סוסיה וחמוריה וברחו ברגליהם: לא כן אהחנו עושים, כל חץ אהחנו עושי דבר ראוי היום הזה הוא יום ראוי לכבוד ואם אהחנו שותקי וכמתין עד חור הבקר ידעו זה ישראל וימאכזו עונש על אשר לא ב בערנו הבשור הזה והנה חזו היה עדין לילה: ויקרא השוערי רוכה לומר ששוער העיר קרא השוערים אשר שומרים שער המלך: הנס

הנה יהודה עשה ארבות בשמים היהיה הדבר הזה ויאמר הנכה ראה בעיניך ומשם לא תאכל:

וארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער ויאמרו איש אל רעהו מה אהחנו ישבים פה עד מתנו: אם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם ואם ישבנו פה ומרתנו ועתה לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחיו נחיה ואם ימותנו ומתנו: ויקמו בנשף לבוא אל מחנה ארם ויבאו עד קצה מחנה ארם והנה אין שם איש ואדני השמיע את מחנה ארם קול רכב וקול סוס קול חיל גדול ויאמרו איש אל אחיו הנה שכר עלינו מלך ישראל את מלכי החתים ואת מלכי מצרים לבוא עלינו: ויקומו וינוסו בנשף ועזבו את אהליהם ואת סוסיהם ואת חמוריהם הפחנה באשר הוא ונסו אל נפשם: ויבאו המצרעים האלה עד קצה המחנה ויבאו אל אהל אחד ויאכלו וישתו וישאו משם כסף וזהב ובגדים וילכו ויטמנו וישבו ויבאו אל אהל אחד וישאו משם וילכו ויטמנו: ויאמרו איש אל רעהו לא כן אהחנו עשים היום הזה יום בשרה הוא ואהחנו מחשים וחקינו עד אור הבקר ומצאנו עוון ועתה לכו ונבא ונגידה בית המלך: ויבאו ויקראו אל שער העיר ויגידו להם לאמר באנו אל מחנה ארם והנה אין שם איש וקול אדם כי אם הסוס אסור והחמור אסור ואהלים כאשר המה: ויקרא השוערים ויגידו בית המלך פנימה: ויקם המלך לילה ויאמר אל עבדיו אנידה נא לכם את אשר עשו לנו ארם ידעו בירעבים אהחנו ויצאו מן המחנה להחבר בהשרה לאמר כי יצאו מן העיר ונתפשם חיים ואל העיר נבא:

ל' ד' ט' כ' כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט ל' ל"א ל"ב ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז ל"ח ל"ט

עשה כב פתח וסימ ונשה חסד לאלפים עשה משפט יתום ויהי כי תמצאון אתו ויען השליש אשר וחברו ויען השליש את איש האלהים למען ירשו את מה תחשבון אל יי הנני עשה את כל שאלו מיי מסר ועסותם רשעים והיו לו אמר יי ליום וימלך דוד על כל מגדל ישועות מלכו דום ליי אילו יי פתח כוין ומחירת טובא מן שמיא יהיה פתגמא הדין ואמר הוא את חזו בעיניך ומתמן לא תיכול: וארבעה גברין היו סגירין ירבינו במעלנא דתרעא ויאמרו גבר לחבריה מה אהנא ירבינו פה עד דנמות: עם נימר נעול לקרנא וכפנא בקרנא ונמורת תמן ואם גתוב הכא ונמורת וכען ארו ונשתמע למשרית ארם אם יחיוננא ונחי ואם יקטלוננא ונתקמיל: וקמו בקבלא למעל למשרית ארם וארו עד סיפי משרית ארם והא לית תמן אנש וזמן קרם יי אשתמע למשרית ארם קל ורבינו וקל סוסין קל משרין סגיאן ויאמרו גבר לחבריה הא אנר עלנא מלכא דישראל ית מלכי חתאי וית מלכי מצראי למיתי עלנא: וקמו וערקו בקבלא ושבקו ית משכניהון וית סוסתיהון וית חמוריהון במשריהא כמא דהיא וערקו לשויבא נפשיהון: ואתו סגירא דהליו עד סיפי משריתא ועלו למשכנא חר ואכלו ושתאו ונסיבו מתמן כספא וזהבא ולבושין ואזלו ויאטמרו ורבו ועלו למשכנא אוהרנא ונסיבו מתמן ואזלו: ויאטמרו: ויאמרו גבר לחבריה לא כשר מח דאנהנא עבדין וזמא הדין יום בסורא הוא ואלו אנהנא שרגין ומורכין עד נהור צפרא ויערענא חבא וכען אתו ונתמשי ונחיו בית מלכא: ואתו וקרו לגברי תרע קרנא וחיואו לרוין למימר אתנא למשרית ארם והא לית תמן גבר וקל אנש אלהין סוסין אסירין וחמורין אסירין ומשכנין כמא דאנון: וקרא גברי תרעא וחיואו בית מלכא לגיו: וקם מלכא בליליא ואמר לעבדו אחיו בען לבון ית דעברו לנא אנש ארם ידעין ארו כפנין אנהנא ונפקו מן משריתא לאטפרא כחקלא למימר אם יפקו מן קרנא ויחודונון פד חזן ולקרנא נעול:

ארבות בשמים, להמטיר חזו בדרך הפלגה להוריד חטים ושעורים על דרך ירידת הגן ותרנס יונתן חילו יי פתח כוון ומחית טובא מן שמיא: הנכה, בהא כמו הנכבת עמכה והדומי להם: וארבעה חנשי, חרול כי חלה הארבעה היו גמיונ' בניו: פתח השער, כמו שדרך המזרעי להיות חוץ לעיר כמו שכתו מחוץ למחנה מושבו: עד מתנו, עד אשר מתנו: ונפלה, כמו אל הכסדי חתה נפלה: השמיע חת מחנה ארם, לכני בא המזרעי בחונו לילה כי חס כסו מחתמול ביום ההוא היו רוחים ישר וכן חומר ויקומו בכסף תקף כששמעו הקול ככנס פחד גדול בלבם ונסו: וינוסו אל כפסס, להכיל כפס לא חסו על המזון ואכילו הסוסי לא חסרו לרכוב עליהם: לא כן, לא טוב כתרנומו לא כסר מה דאנחא עבדין: שותקים מלכסר: וחכינו עד חור הבקר, חס נחכה עד חור הבקר מלכסר מבאנו עון בזה: ענון, מלא בשכי וזין: אל שוער העיר ויגידו להם, שוער דרך כלל כמו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו חזו פירז קראו אל שוער אחד מן השוערים וקמו כולם והגידו להם זה הדבר: הסוס אסור והחמור אסור, דרך כלל כמו ויהי לי סור וחמור ופירושו שהיו אסורי על אבוסיהם: ויקרא השוערים שוער העיר קרא אל שוערי בית המלך והם הגידו בית המלך פנימ: להחכה, בהא: בהשדה נכת' בהא הידיעה כמספ' כמו להגדוד אשר בא עליו והדומים לו וקרי בשדה בלא הא הידיעה כמוהו ברוב להקל: ככל

מרה והתחולל לו שכתו אל מושיעם עושה מלאכיו רוחות עשה משפט לעשוקים עשה שמים וארץ אשר הטא עשה רע והסגנים לא ידעו אנה הבונים בחומה וחנשאים ואשלהא אלהים מלכים וכל העושה דכו' פתחין במא וסימ וימרד בו לשלח מלאכיו: החתים בקר' וסי' נמסר בספר שפטים סימן א' וינוסוד מלאים בקריא וסי' ויקמו וינוסו בנשף ויעזבו את בני עמון ראו דברי הימים ושלפנז ויש זאב וינוסו בני ישראל מפני יהודה דברי הימים: בשרה נ' חס' בקרי' וסי' ולכה אין בשרה עון ד' מלאים בלשניהן בקריאה וסימניהן העבר נא את עונך דברי הימים: עד אור הבקר ומצאנו עוון וקעון חוללתי וכחטא' עונותיו ולכזנו את הרשע: פנימה וסימ' נמסר בסדר שמיני ובספר' חלק א' סימן ו':

עון ד' מלאים בלשניהן בקריאה וסימניהן העבר נא את עונך דברי הימים: עד אור הבקר ומצאנו עוון וקעון חוללתי וכחטא' עונותיו ולכזנו את הרשע: פנימה וסימ' נמסר בסדר שמיני ובספר' חלק א' סימן ו':

רדק

מלכים ב ח

רשי

ככל המון ישראל אשר נשאלו בה ככתב ההמון על הידיעה בסמיכות כמו העם המלחמה הארון הכרית והדומים להם וקרי בלא הא הידיעה כמנהג כרוב ופי הפסוק כן הנה הנס ככל המון ישראל פירוש הסוסים כחוסים ורעים ככל המון ישראל שנשאלו בשמרון שהם כחוסים מהרעב והם תאמר היחך לא נשאלו כי

אם חמשה סוסים בשמרון הנס ככל המון ישראל אשר תמו כמו שתמו האכסים כן תמו הסוסים כן פירש חזוני חבי זל וינתן תרגם אם יבדון הא חינון ככל המנהג לישראל דספנו: ככל המון ישראל בלף: ויקחו שני רכב סוסים והלא אמר חמשת סוסים והיחך אמר שלא לקחו אלא שנים כי פירוש שני רכב סוסים שנים סוסים ורכבים עליהם וכתי תרין רכבי סוסון אלא מן החמשה שאמרו בחרו השנים הטובי שבהם בהחפזם הכתוב הוא עם הא ויהיה מבין כפעל אם הא נקודה בזכרי והקרי הוא בלא הא מן הקל: ויהי כדבר לפי שאמר כאשר דבר חים האלהים ספר היחך היו הדברים אעפ שכבר כתב למעלה הסיב עוד הדברים הנה על המעשה: חתי וביתך היו בכתב נוספת כמו יולין רבות כמו שכתב למעלה: שבע שנים בדברי רזל חותן שבע שני אכלו שנה ראשונה מה שבבתי שניה מה שבסדות שלישי בשר בהמה טהורה רביעית בשר בהמה טמאה חמשיית בשר סקטים ורמסים ששית בשר בניהם ונבנתיהם שביעי בשר זרועותיה לקיים מה שח' אים בשר זרועו יאכלו: לנעוק אל המלך ים מרזל שלמדו מה הפסוק כי ים חזקה לבוכה בין שהיתה זריכה למלך להחזיר השדה והתבואות שומע מינה כי חותם שהחייקו היו להם דין חזקה: אל ביתה ול שדה כמו על וכמוהו רבים אל במקום על וכן הוא הבא אחר זה נעקה אל המלך על ביתה ועל שדה: סרים

ויקחו ורפן בקרי וסי ויקחו לי תרומה מאת כל איש בעשור להרש הזה ויקחו להם איש ואתה תצוה את בני ישראל וחברו צו את בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה ויקחו נא חמשה מן הסוסים והנה כל ה' דסמי' וסי' מדוע נגבוך אחינו והנה כל הדרך מלאה בגדים והנה כל הנשים והנה כל הבי' והדסים: ואתיב חר מעבדוהי ואמר וידברון כען חמשא מן סוסותא מן שארא דאשתארו בה הא אנון ככל המונא דישראל דאשתארו בה אם יבדון הא אנון ככל המונא דישראל דספו ונשלח ונחיו: ודברו תרין רכבי סוסין ושלה מלכא בתר משרית ארם למימר אזילו ונחיו: ואזלו בתריהון עד ירדנא ודא כל אורחא מליא לבושין ומנין דרמו אנש ארם באתבעותהון למערק ותבו אנדא וחיואו למלכא: ונפק עפא ובזו ית משרית ארם והיה סאה סולמא בסלעא וסאתן סעורין בסלעא בפתגמא דיי: ומלכא מני ית גברא דסמך על ידוהי על ת דרעא ודשוהי עפא בתרעא ומית כמא דמליל נביא דיי דמלל כר נחת מלכא לותיה: והוה כר מלל נביא דיי עם מלכא למימר סאתן סעורין בסלעא וסאה סולמא בסלעא יהי בעדנא דדין סחר בתרעא דשמרון: ואתיב גברא ית נביא דיי ואמר ואלו יי פרתח פוין ומחירת טובא מן שמא יהי בפתגמא דדין ואמר דא את חיי בעינד ומתפן לא תיכול: והוה ליה בן דישו יתיה עפא בתרעא ומית: ואלישע מלל עם אתתא דנחיו ית ברה למימר קומי ויאזילי את אנש ביתך ודורי בארטר דבשר למדר ארי זמין כפנא ואף עתיד למיתי על ארעא שבע שנין: וקמת אתתא ועברת בפתגמא דנביא דיי ואולרת היא ואנש ביתה ואתותבת בארעא פלשתאי שבע שנין: והוה מסוף שבע שנין ותבת אתתא מארעא פלשתאי ונפקת למקבל קרם מלכא על ביתה ועל חקלה: ומלכא מלל עם נחיו תלמידא דנביא דיי למימר אשתעי כען לי ית כל רכבתא רעבר אלישע:

ויקחו ורפן בקרי וסי ויקחו לי תרומה מאת כל איש בעשור להרש הזה ויקחו להם איש ואתה תצוה את בני ישראל וחברו צו את בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה ויקחו נא חמשה מן הסוסים והנה כל ה' דסמי' וסי' מדוע נגבוך אחינו והנה כל הדרך מלאה בגדים והנה כל הנשים והנה כל הבי' והדסים: ואתיב חר מעבדוהי ואמר וידברון כען חמשא מן סוסותא מן שארא דאשתארו בה הא אנון ככל המונא דישראל דאשתארו בה אם יבדון הא אנון ככל המונא דישראל דספו ונשלח ונחיו: ודברו תרין רכבי סוסין ושלה מלכא בתר משרית ארם למימר אזילו ונחיו: ואזלו בתריהון עד ירדנא ודא כל אורחא מליא לבושין ומנין דרמו אנש ארם באתבעותהון למערק ותבו אנדא וחיואו למלכא: ונפק עפא ובזו ית משרית ארם והיה סאה סולמא בסלעא וסאתן סעורין בסלעא בפתגמא דיי: ומלכא מני ית גברא דסמך על ידוהי על ת דרעא ודשוהי עפא בתרעא ומית כמא דמליל נביא דיי דמלל כר נחת מלכא לותיה: והוה כר מלל נביא דיי עם מלכא למימר סאתן סעורין בסלעא וסאה סולמא בסלעא יהי בעדנא דדין סחר בתרעא דשמרון: ואתיב גברא ית נביא דיי ואמר ואלו יי פרתח פוין ומחירת טובא מן שמא יהי בפתגמא דדין ואמר דא את חיי בעינד ומתפן לא תיכול: והוה ליה בן דישו יתיה עפא בתרעא ומית: ואלישע מלל עם אתתא דנחיו ית ברה למימר קומי ויאזילי את אנש ביתך ודורי בארטר דבשר למדר ארי זמין כפנא ואף עתיד למיתי על ארעא שבע שנין: וקמת אתתא ועברת בפתגמא דנביא דיי ואולרת היא ואנש ביתה ואתותבת בארעא פלשתאי שבע שנין: והוה מסוף שבע שנין ותבת אתתא מארעא פלשתאי ונפקת למקבל קרם מלכא על ביתה ועל חקלה: ומלכא מלל עם נחיו תלמידא דנביא דיי למימר אשתעי כען לי ית כל רכבתא רעבר אלישע:

אשר נשאלו בה בתוך העיר שלא מתו ברעב: הנה ככל המון ישראל אשר נשאלו בה אם יאמדו מסוככים הם שלא יהרגם אדם הרי הנס בעיר הזאת בסכנת הרעב כשאר כל המון ישראל אשר נשאלו בה והם ימותו הנס ככל המון ישראל אשר תמו ברעב: בחפזם במהרה לנוס: אשר נשען על ידו חתמוול כשבח לבית אלישע וחלישע דבר האשה זה שבע שני: כי קרח יי לרעב הוא הרעב אשר היה בימי יואב כן פתחול: אל ביתה וחל שדה שהחייקו בה גזלנים: ויבא

רלבג

הנה ככל המון ישר' הנה ההמון כתוב והמון קרי והכל ענין אחד והרצון בכתוב ההמון המון ישראל כמו והנבואה עולד הנביא והרצון בזה אם ימלטו הנס ככל המון ישר אשר נשאלו בה בעיר ואין בזה כזק והם יפסדו הנס ככל המון ישראל אשר תמו ולא יוכר ההפסד הזה ביחס אל כל מה שנפסד מפני הרעב והנה לא הסכימו ל לשלוח כי אם שני רכב סוסים כי דיבהם לעמד על חמתת זה: אשר השליכו ארם בחפזם לל מפני היותם נחפזי ללכת: והמלך הפקיד את השליש לל שכבר הפקידו לחנפים ס שיטמרוהו עם בחופן שכעבור העם עם ירמוסו בעבור מה שדבר כנגד הנביא: ותבא לנעק אל המלך אל ביתה וחל שדה לל שהחייקו בהם חכמי והיתה מבקשת קרקעותיה ופירותיה מיום נסעה: וישאל

ג' פסוקים ויאמר ויאמר קרמא בפתח ובתרא בסגול וסי' ווסף עוד לדבר ויען השליש וחברו: אתי ח' כתיב יד וסי' נמסר לעיל בספר חלק ב' סימן ד': והי מקצה ח' וסי' שלשה ימים ויעברו אחר אשר כרתו ויהי מקצה עשרים שנה דמלכים ותשב האשה מארץ פלשת' שבעת ימים ויהי דבר: גזוז ד' חס' וסי' לעיל בספרא חלק ב' סימן ד':

רדק

מלכים ב ח

רשי

ובשנת חמש לירם בן אחאב מלך ישראל והושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה

ובשנת חמש עשר לירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה

ובשנת חמש עשר לירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה

ובשנת חמש לירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה

ובשנת חמש לירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה

ובשנת חמש עשר לירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה

רלבג

ובשנת חמש עשר לירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה

ובשנת חמש עשר לירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה

ובשנת חמש עשר לירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה וירם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמש עשר שנה

ובשנת אחת עשרה ושלמה חזר בשנת שנים עשרה ולפי החשבון הוא בשנת יב כמו שכתב חלף שב שנים היו בהם מקוטעות ומה שאומר זה הנה חף על פי שאמר למעלה תחלה מלכותו וסופה עתה בעת מותו ספר גב מלכותו להודיע כי בעונן קצרו ימי מלכותו ומת ולא מלך אחר חזר חזר חלף שנה אחת: ותסס בפוך עיניה ותסס פוך בעיניה

וכמוהו שלחו באם מקדשך שלחו חם במקדשך או פי ותסס ותתקן בפוך עיניה והפוך הוא הכתוב: ומיטיב את ראשה:

נתתקן כלומר קטטה את עצמה כדי שתמכה חן בעיניו ולא ייהדנה: זמרי הרג חזוניו לפי שהרג זמרי את חלה בן בעשא חזוניו ויהא גם כן הרג חזוניו לפיכך קראו אותו בן: מי חתי מי שם בעזרתו: שמוטה:

הפילוה מן החלון לארץ וכתוב בלוי שהיה כנוי לזכר והקרי בקצוץ ההל לנקבה והלוי נוספת והכתב יש בו דרס רמו לנכות שזוהי לסמוט אותו ולסלקו כן צוה הוא לשמוטה כי דין סקילה היה לה כי מתה בנפלה ורמסוה: וזו מדמה בחירק הירד מבנין הקל וכתב זה לנלות משפט האל ברעשה הזאת כי היה דמה כדחה ימים בקיר: וירמסוה:

יהא רמסה בסוסו: כי בת מלך היא: וחף על פי שהיתה ממלכי חלומות העולם כדון לנחונ כבוד בכל נכבד בחמתו מדרך המוסר ולא תלה בכבוד בעלה לפי ש שהיה גרמה מיתתו וחבדון מ מלכותו: כי חס הגלגלת כי שאר כל הגוף חכלו הכלבי ולא מצאו בה כי חס הגלגלת ו והרגלים וכפית הידים ושבו והגידו ליהוא ולא קברו ממנה דבר כיון שהיה רוב גופה נאכל כמו שאמר הכביא וחין קובר:

עדרם למה נשאר בה הגלגלת והרגלי וכפית הידים שלא חכלו הכלבים לזכות שהיתה מרקדת לפני הכלות נשאר בה הרגלים ולפי שהיתה מטפחת לפניהם נשאר בה כפית הידים ולפי שהיתה מכשכשת בראשה ל לכנייה נשאר בה הגלגלת ולדעת הדרס הנשאר בה קברו ומה שאמר וחין קובר כי קודם שביאו לקבר נאכל רוב גופה: בחלק יורעאל כי החלק הזה היה פתוח אל כרס נבות כמו שאמר הכתוב כי הכרס היה חלף היכל אחאב: והיית הכתוב

הוא בלא חלף כמו ועשת את התבואה והקרי בהל על הרוב: כדומן כתרומו כזבל דמבדר על חפי הקלא: אל שרי יורעאל שרי יורעאל היו אז בשמרון חולי הלכו עם כששמונו המרד להתיקן עם לפי שסמרון היתה עיר המלוכה: ואל האומנים אחאב האומנים בני אחאב כמו שאמר גדולי העיר מגדלים חותם: והלחמו לנסותם כתב להם כן: את

כל לישן הזאה על במד אל וסי והזה אל הבית שבע פעמים: והזה אל נכח פני אהל מועד: וזו מדמה אל הקיר ב' בפסו: מדמה ו בקריאה וסי' נמסר בו יקרא: והיתה ג' בשעם בנביאים וסי' והיתה הפצירה: והיתה נבלת איזבל: והיתה חבל היים:

ובשנת חדא עשרי שנין ליורם בר אחאב מלך אחזיהו על דבית יהודה: ואתא יהוא ליורעאל ואיזבל שמעת וכחלת בצדדיה עיניה ותקנת ית רישה ואסתביאת מן חרפא: ויהוא על בתרעא ואמרת השלם זמרי קטיל רבוניה: וזקף אפוהי לחרפא ואמר מן הכזא מן ואסתביאו לותיה תרין תלתא גוזאין: ואמר מגרוהא ומגרוהא וגרא מדמה על פותלא ועל סוסותא ורשוהא: ועל ואכל ושתי ואמר סערו כעון ית ארורתא דרא וקברוהא ארי בת מלכא היא: ואילו למקברה ולא אשכחו

כדי אלהין גולגלתא ורגליה ופסת ירהו: ותבו והויאו ליה ואמר פתגמא דיי הוא דמלל ביד עבריה אלה דמן תושב למימר באחסנת יורעאל יכלון כלבא ית בסרא דאיזבל: ותהי נבילתא דאיזבל כזבל מבדר על אפי חקלא באחסנת יורעאל דלא יימרון דא איזבל:

שבעין בנין בשמרון וכתב יהוא אנרו ושדר לשמרון לרכבי י יורעאל סבא ולתורבניא דאחאב למימר: וכען במיתא אנרתא הרין לותכוז ועמכוז בני רבוניכוז ועמכוז רתיכוז וסוסו וקריון כריכוז וכאני זינא: ותחווון דתקין ורכשר מבני רבוניכוז ו ותשוון על כורסי מלכותא דאבוהי ותגידו קרב על בית רבוניכוז: ורחילו

שבעים בנין בשמרון וכתב יהוא ספרים ושלה שמרון אל שרי יורעאל הזקנים ואל האמנים אחאב לאמר: ועתה כבא הספר הזה אליכם ואתכם בני אדניכם ואתכם הרכב והסוסים ועיר מבצר והנשק: וראיתם הטוב והישר מבני אדניכם ושכתם על כפא אביו והלחמו על בית אדניכם:

עדות חזויה ותמכאם חרבעים ושמים: ומיטיב את ראשה: ומקינת ית רישה כדי שתהא לחן בעיני יהוא ונשחנה: ותחמר השלום: תרצה להיות עמי בשלום: זמרי הרג חזוניו חס הרגת את חזוניך חין זה דבר חדש שהרי זמרי גם הוא הרג את חלף בן בעשא: מי חתי מי בכס לעזרתי: שמוטה: מן החלון חרצה: הגלגלת והרגלים: חמרו דמותו שהיתה מרקדת לפני חתנים בדיה וברגליה ומכשכשת בראשה: כדומן תרומו כזבל: ואל האומנים אחאב חזוניו את בניו: ואתכם הרכב והסוסים: וישבכם כח להלחם: שני

ובשנת אחת עשרה שנה ליורם בן אחאב מלך אחזיהו על דבית יהודה: ויבוא יהוא יורעאל ואיזבל שמעה ותשם בפוך עיניה ותיטב את ראשה ותשקף בעד החלון: ויהוא בא בשער ותאמר השלום זמרי הרג אדניו: וישא פניו אל החלון ויאמר מי אתימי וישקפו אליו שנים שלשה סריסים: ויאמר שמוטהו וישמוטהו וזו מדמה אל הקיר ואל הסוסים וירמסוה: ויבא ויאכל וישת ויאמר פקדו נבא את הארורה הזאת וקברה כי בת מלך היא: וילכו לקברה ולא מצאו בה כי אס הגלגלת והרגלים וכפית הידים: וישבו ויגידו לו ויאמר דבר יהודה הוא אשר דבר ביד עבדו אליהו התשבי לאמר בחלק יורעאל יאכלו הכלבים את בשר איזבל: והיית נבלת איזבל כדמן על פני השדרה בחלק יורעאל אשר לא יאמרו זאת איזבל: ולאחאב שבעים בנין בשמרון וכתב יהוא ספרים ושלה שמרון אל שרי יורעאל הזקנים ואל האמנים אחאב לאמר: ועתה כבא הספר הזה אליכם ואתכם בני אדניכם ואתכם הרכב והסוסים ועיר מבצר והנשק: וראיתם הטוב והישר מבני אדניכם ושכתם על כפא אביו והלחמו על בית אדניכם:

ובשנת אחת עשרה שנה ליורם בן אחאב מלך אחזיהו: ולמעלה הוא חזוניו בשנת שנים עשרה ועל כורחי יהורם חזוניו לא מת חלף בשנת שנים עשרה ליורם שהרי בשנת חמש ליורם מלך ושמונה שנים מלך ומהו שאמר כאן בשנת אחת עשרה חזמר חזני שמלך בחיי חזוני שנה לפי שהיה כגוף בתחלואים רעים כמה כנחמר בדברי הימים ואחרי כל זאת נבנו יי לחלי לחין מן מרפא ויהי מימים לימים יבאו יעניו עם חליו וגו' וימליכו יושבי ירוסלם את חזויהו כאן הוא חזמר בן עשרים ושנים שנה חזויהו במלכו ו וכדברי הימים בן ח' חרבעים ושנים שנה היה במלכו וכל ימי יהורם חזוניו חרבעים שנה היו ולא יותר שב' בו שלשים ושתי שנה במלכו ושמונה שנה מלך והיאך חיפסר לבן להיו גדול מאביו שתי שנים חלף עשרים שנה לפני שניל שנה שתי שני קודם שניל חזוני כנזרה נזרה זו מיום שנשא חסא את בת עמרי ליהושפט בנו כנזרה נזרה על בית דוד שתכלה עם בית אחאב וכן הוא חזמר ומאלהים היתה תבוסת חזויהו לכה אל יהורם וגו' כך סנויה בכדר עולם ובתוספתא דכוסה חך בכל המקרא לא מינו שנשא יהושפט את בת עמרי חך מ מצאחי ויתחתן ל לחאב ושמוה זו היא חזויהו שנשא ובשנת שלשים ואחת לחאב נשאה שנחמר בשנת שלשים ואחת לחאב מלך עמרי וסנינו ב בסדר עולם שמלך מלכות סלימה שהרי עם שנים קודם לכן מלך על חזני העם ו וכשנש' חסא את בתו ליהושפט כתעלה ע עמרי והרגו את חזני חז וחשוב משנת ע שלשים ואחת לחאב

ובשנת אחת עשרה שנה ליורם בן אחאב מלך אחזיהו על דבית יהודה: ויבוא יהוא יורעאל ואיזבל שמעה ותשם בפוך עיניה ותיטב את ראשה ותשקף בעד החלון: ויהוא בא בשער ותאמר השלום זמרי הרג אדניו: וישא פניו אל החלון ויאמר מי אתימי וישקפו אליו שנים שלשה סריסים: ויאמר שמוטהו וישמוטהו וזו מדמה אל הקיר ואל הסוסים וירמסוה: ויבא ויאכל וישת ויאמר פקדו נבא את הארורה הזאת וקברה כי בת מלך היא: וילכו לקברה ולא מצאו בה כי אס הגלגלת והרגלים וכפית הידים: וישבו ויגידו לו ויאמר דבר יהודה הוא אשר דבר ביד עבדו אליהו התשבי לאמר בחלק יורעאל יאכלו הכלבים את בשר איזבל: והיית נבלת איזבל כדמן על פני השדרה בחלק יורעאל אשר לא יאמרו זאת איזבל: ולאחאב שבעים בנין בשמרון וכתב יהוא ספרים ושלה שמרון אל שרי יורעאל הזקנים ואל האמנים אחאב לאמר: ועתה כבא הספר הזה אליכם ואתכם בני אדניכם ואתכם הרכב והסוסים ועיר מבצר והנשק: וראיתם הטוב והישר מבני אדניכם ושכתם על כפא אביו והלחמו על בית אדניכם:

עדות חזויה ותמכאם חרבעים ושמים: ומיטיב את ראשה: ומקינת ית רישה כדי שתהא לחן בעיני יהוא ונשחנה: ותחמר השלום: תרצה להיות עמי בשלום: זמרי הרג חזוניו חס הרגת את חזוניך חין זה דבר חדש שהרי זמרי גם הוא הרג את חלף בן בעשא: מי חתי מי בכס לעזרתי: שמוטה: מן החלון חרצה: הגלגלת והרגלים: חמרו דמותו שהיתה מרקדת לפני חתנים בדיה וברגליה ומכשכשת בראשה: כדומן תרומו כזבל: ואל האומנים אחאב חזוניו את בניו: ואתכם הרכב והסוסים: וישבכם כח להלחם: שני

עדות חזויה ותמכאם חרבעים ושמים: ומיטיב את ראשה: ומקינת ית רישה כדי שתהא לחן בעיני יהוא ונשחנה: ותחמר השלום: תרצה להיות עמי בשלום: זמרי הרג חזוניו חס הרגת את חזוניך חין זה דבר חדש שהרי זמרי גם הוא הרג את חלף בן בעשא: מי חתי מי בכס לעזרתי: שמוטה: מן החלון חרצה: הגלגלת והרגלים: חמרו דמותו שהיתה מרקדת לפני חתנים בדיה וברגליה ומכשכשת בראשה: כדומן תרומו כזבל: ואל האומנים אחאב חזוניו את בניו: ואתכם הרכב והסוסים: וישבכם כח להלחם: שני

עדות חזויה ותמכאם חרבעים ושמים: ומיטיב את ראשה: ומקינת ית רישה כדי שתהא לחן בעיני יהוא ונשחנה: ותחמר השלום: תרצה להיות עמי בשלום: זמרי הרג חזוניו חס הרגת את חזוניך חין זה דבר חדש שהרי זמרי גם הוא הרג את חלף בן בעשא: מי חתי מי בכס לעזרתי: שמוטה: מן החלון חרצה: הגלגלת והרגלים: חמרו דמותו שהיתה מרקדת לפני חתנים בדיה וברגליה ומכשכשת בראשה: כדומן תרומו כזבל: ואל האומנים אחאב חזוניו את בניו: ואתכם הרכב והסוסים: וישבכם כח להלחם: שני

עדות חזויה ותמכאם חרבעים ושמים: ומיטיב את ראשה: ומקינת ית רישה כדי שתהא לחן בעיני יהוא ונשחנה: ותחמר השלום: תרצה להיות עמי בשלום: זמרי הרג חזוניו חס הרגת את חזוניך חין זה דבר חדש שהרי זמרי גם הוא הרג את חלף בן בעשא: מי חתי מי בכס לעזרתי: שמוטה: מן החלון חרצה: הגלגלת והרגלים: חמרו דמותו שהיתה מרקדת לפני חתנים בדיה וברגליה ומכשכשת בראשה: כדומן תרומו כזבל: ואל האומנים אחאב חזוניו את בניו: ואתכם הרכב והסוסים: וישבכם כח להלחם: שני

עדות חזויה ותמכאם חרבעים ושמים: ומיטיב את ראשה: ומקינת ית רישה כדי שתהא לחן בעיני יהוא ונשחנה: ותחמר השלום: תרצה להיות עמי בשלום: זמרי הרג חזוניו חס הרגת את חזוניך חין זה דבר חדש שהרי זמרי גם הוא הרג את חלף בן בעשא: מי חתי מי בכס לעזרתי: שמוטה: מן החלון חרצה: הגלגלת והרגלים: חמרו דמותו שהיתה מרקדת לפני חתנים בדיה וברגליה ומכשכשת בראשה: כדומן תרומו כזבל: ואל האומנים אחאב חזוניו את בניו: ואתכם הרכב והסוסים: וישבכם כח להלחם: שני

רלבן

נתסס בפוך עיניה: לל סבכר קטטה את עצמה ושמה פוך בעיניה להיטיב ראותה אזלי עשתה כדי שתמכה חן בעיניו ויחמול עליה ולא ייהדנה או עשת זה להחזיק המלוכה עדין והוא יותר ככון ולזה חמרה בנחונה ליהוא השלום זמרי הרג חזוניו שמוטה: כתו שמוטה קרי והכתו שב אל גוף איזבל כחיל יאמר שמוטה גופה כדי שיפילוה לחץ והוא סקילה כמו שסוקל נבות כי הסקילה היא חס בטליכת חזנים על הנסקל או ביריית הנסקל על האבן כאמרו כי סקול יסקל חזניו ויהיה יורה והנה היה זה מדה כנגד מדה: וירמסוה: דמם חותמה יהוא אחרי כפלה להמיתה בשלמות ולקיי מה שב' והיתה נבלת חזבל כדמן על פני הסדה: בחלק יורעאל ידמה שכתם נבות נפלה ושם חכלו בשורה הכלבי כי חלף בית אחאב היה כרס נבות: והנשק לל כלי המלחמה: וישלח

עדות חזויה ותמכאם חרבעים ושמים: ומיטיב את ראשה: ומקינת ית רישה כדי שתהא לחן בעיני יהוא ונשחנה: ותחמר השלום: תרצה להיות עמי בשלום: זמרי הרג חזוניו חס הרגת את חזוניך חין זה דבר חדש שהרי זמרי גם הוא הרג את חלף בן בעשא: מי חתי מי בכס לעזרתי: שמוטה: מן החלון חרצה: הגלגלת והרגלים: חמרו דמותו שהיתה מרקדת לפני חתנים בדיה וברגליה ומכשכשת בראשה: כדומן תרומו כזבל: ואל האומנים אחאב חזוניו את בניו: ואתכם הרכב והסוסים: וישבכם כח להלחם: שני

שני המלכים יורם וחזקיהו: ובני המלך שבעי חיס את גדולי העיר וכו' כל זה כתב בספר וחינו יודע חשבונם שבעים חיס והעם גדולי העיר המגדלי חותם: בדודים פירות: חמרים דגורין מוכס בלע: דדיק חתם כולכם בעיכס ומחזיקים חומי בחוקת רשע על שהרבתו את המלך ועמה ראו הנה חני קשרתי על חלני

ואשר על העיר חר מן יז פסו בטעם פור גדול וגלגל וכו' במס רבת: מדבר נ' וסי מדבר שקר תרחק ויקש דבר איש יהודה דעו אפוא כילא יפל: לשלום ב' וסי יואב: והוא מצא: ושחטום ב' וסי אל בור עקד' הכהנים:

ואהרנהו את כל חלה מי הכה חני לא ה הדנתים חך מחלה תדעו חיבה כי גזרת המלך היא עליהם ו וההונם דדיק הוא ומקיים את מצות ה המקום: בית עקד הדועים: בית כנישת רעיה עקד לשון קטר מקום חנישת דועים: ובני הנבירה חיובל: ויחמד חלני יהוא חיס חת לבכך יסר: וסלס מה שחני עושה כחשד לבני שלם עם לבכך: ויחמ יוכד יש ויש תכ חת ידך: וחחון בה והעלני חלך חל ה המרסכה: בעקבה

רלבג

וישלח חשד על הבית: כל סכר שלח הממונל על בית החחב והמומנה על עיר ש שמרון ויקני העיר והחומים ומגדלים בני החחב שהיו גדולי העיר כמו שזכר חחר זה שהם עבדיו וכל חסר יחמד להם יעשו: ויסיו חת רחשיהם בדודים: כל בכלים כדו פירות האכסים: סימו חותם שני צבורים: הם כמו חמרים לל טיעשו שני גלים מולל הרחשים והכה בחו בעוד לילה להעלים הענין מ מהמון: וכחניו הם כחני הבמות:

ויראו מאד מאד ויאמרו הנה שני המלכים לא עמדו לפניו ואך נעמד אנחנו: וישלח אשר על הבית ואשר על העיר והזקנים והאמנים אל יהוא לאמר עבדך אנחנו וכל אשר תאמר אלינו נעשה לא נמלך איש הטוב בעיניך עשה: וכתב אליהם ספר שנית לאמר אם לי אתם ולקלי אתם שמעים קחו את ראשי אנשי בני אדניכם ובאו אלי בעת כחר יזרעאלה ובני המלך שבעים איש את גדולי העיר מגדלים אותם: ויהי ככא ויספר אליהם ויקחו את בני המלך ושחטו שבעים איש וישכו את ראשיהם בדודים ושלחו אליו יזרעאלה: ובא המלך ויגדלו לאמר הביאו ראשי בני המלך ויאמר שימו אותם שני צברים פתח השער עד הבקר: ויהי בבקר ויצא ועמד ויאמר אל כל העם צדקים אתם הנה אני קשרתי על אדני ואהרנהו וכי הכה את כל אלה: דעו אפוא כי לא יפל מדבר יהוה ארצה אשר דבר יהוה על בית אחאב ויהוה עשה את אשר דבר בך עבדו אליהו: ויז יהוא את כל הנשאים לבית אחאב ביזרעאל וכל גדליו ומידעיו וכחניו עד בלתי השאיר לו שריד: ויקם ויבא וילך שמרון הוא בית עקד הרעים בדרך: והוא מצא את אחי אחזיהו מלך יהודה ויאמר מי אתם ויאמרו אחי אחזיהו אנחנו ונרד לשלום בני המלך ובני הנבירה: ויאמר הפשום חיים ורפשו חיים ושחטום אל בור בית עקד ארבעים ושנים איש ולא השאיר איש מהם:

ודחילו להרע להראו ואמרו הא תרין מלכיה לא יכילו למקם קרמוהו ואיכרין נקום אנחנו: ושלח דבמנא על ביתא ודמנא על קרתא וסביא ותורבינא לרת יהוה למימר עבדך אנחנו וכל דתימר לנא נעביד לא נמלך נבר דתקין בעינך עביד: וכתב לחון אנתא תנינות למימר אם דילי אתון ומני אתון מקבלין סבו ית ריש גברי בני רבונכון ותיתון לותי כענדנא תרין מחר ליזרעאל ובני מלכא שבעין נברא ית רברבי קרתא מרבן יתהון: והוה כמיתי אנתא לותהון ודברו ית בני מלכא ונכיסו שבעין נברא ושואו ית רישיהון בסליא: ושדרגון לותיה ליזרעאל: ואתא אונגא וחני ליה למימר איתואו ריש בני מלכא ואמר שו יתרון תרין דגורין כפעלנא דתרעא עד צפרא: ויהוה בצפרא ונפק וקם ואמר לכל עבא זכאין אתון הא אנא נרדית על רבוני וקטלתיה ומן קטל ית כל אלן: דעו כעו ארי לא יבטל ספתנא דני דמלול י על בית אחאב וי קים ית דכלל ביד עבדיה אלהו: ומדא יהוא ית כל דאשתאר לבית אחאב ביזרעאל וכל רברבוהי וקריבוהי וחברוהי עד דלא אשתאר ליה משויב: וקם ואתא ואול לשמרון הוא בית כנישת רעיא באורחא: והוא אשכח ית אחי אחוא מלך שבטא רבית יהודה ואמר מן אתון ואמרו אחי אחזיהו אנתא ונתנא למסעד שלם בני מלכא ובני מלכתא: ואמר אחזרונון בר חזין ואחזרונון בר חזין ונכיסונון לגו בית כנישתא ארבעין ותרין נברא ולא אשתאר אנש מנהון:

חת ראשי חנני בני חנניכס: בני הוא פי חנני כי חס היה חומר חנני חנוניכס היו סוכרים כי על כל חנני ביתו חמר חנני סוכרים בני חנניכס: ובני המלך לא היה בספר חלל ספור הכתוב הוא שמספר כי בני המלך שנה יהוא להביא את ראשיהם היו שבעים חיס עם גדולי העיר שהיו מגדלי חותם: בדודים בכלים וכן לי בסליא וכמוהו שני דודאי חחניס הדוד החחד: שני צבורים: כמו גלי לבי שהם כחספים יחד כמו גל חכמים לכיכך נקראו צבורים מן ויצבור יוסף חס יצבר בעבר כסף וית דגורין כמו שמרנ' חניקלום חמרים חמרים: דדיקום חתם: חניכס חייבים כדס חלה החכמים תחמרו כי חני עשיתי רע וקשרתי על חחני ואהרנהו חלה לא ה הכיתי חני חלל גדולי העיר חנו חותם ולא רצו להחם עליהם תוכלו להכיר ולדעת כי מיי יבא הדבר נחני וחחם דדיקום כדס כל בית החחב: ומידעיו קרוביו כמו ולנעמי מודע לחיפה וכל וקריבוהי: וכחניו כחני במות וית וחברוהי: בית עקד הרועי: חני בית כנישת רעיה וכתב חח' אל כי נקרא כן לפי שהיו הדועים גוזזים סס חת צחכס ובעת הנזיה קישרי חותם בדגליהם מקום העקדה: מנח חת חחני חחזיהו: בני חחני חחזיהו כמו שאומר בדברי הימים וימחא חת סרי יהודה וחח בני חחני חחזיהו וכן חחני קורא חחני כמו וחת לוט חחני: לשלום בני המלך ובני הנבירה בני חחחב ובני חיובל ומה שאמר ובני הנבירה חחר שאמר לשלום בני המלך לפי שהכבוד היה תלוי בה שחף בחיי חחחב היתה היא גבירה וחחחב היה כשמע חליה ועושה על פיה ולא ידעו ענין זה המורד ושהומתה חיובל ושהומת חחזיהו לפיכך לא כסו מיהווא חבל שמעו כי מת יהורס בדמות גלעד לפיכך חמרו לשלום בני המלך וכן חח' שס בדברי הימים משרתים ל לחחזיהו שהיו בחיס לעבודת חחזיהו לנזור לבית חחחב כמו שהיה הוא עמה: תכסו חיים: ומה שנה כן וכלבנו להרנס כמו שאמר ויסחטס להנדיל החקמה פלא ימיתוס דרך מ מלחמה: ויברכוהו: כתן לו שלום: ויחמר יהוכד יש ויש תנה חת ידך: יהוכד חמר יש ויש כפל לחוק כי יש לבנו וחמר כן חמר לו יהוא תנה חת ידך להעלותו למרכבה עמו חו פ פירושו ויש תסוכת יהוא דרך שחלה כלומ' כן היא כמו שחיתה חומר כי יש לבכך עם לבני ח' תנה ידך ויתן ית ויעלהו חלני חל המרכבה: עד

עד השמיני בח'רף הה' כי כן יבוא המקור פעמים: בעקבה' כתרנו בחכמה וכן ויעקבני: קדשו עזרה' זמנו עזרה סיהיו כעזרה כל העם לפני הבעל: לאשר על המלחה' ת' לדממח על קומטריח פי גמזי הגבדים וכן בדברי חז' קומטרי דספרי פי גמזי הספרים: נפשו תחת נפשו' נפש השומר תחת נפש הנמלט: ויסליכו' הוא על דרך הרחבת הלשון מרוב חכום ומתירותם חותם לשלם לעיר בית הבעל לנתק את המצבות: ויציאו' הרחוק ממצבות לסוף רבים והשני מצבת לסוף יחיד: וישרפו' כל חמת מן המצבות: למחרתו' כתיב וקרי למזבחות וסניהם ענין אחד הוא שהקרי לסוף נקיה יותר והענין שהיו נכפין סם: אשר בית אל' כמו בבית אל וכן יאמרו בית יי: ויאמר יי אל יהוא' עי נכיה וצבדר עולם מי חמר לו יונה בן חמתי: בני

בעקבה' במרמה לסוף ויעקבני: קדשו עזרה' הכרתו חסיפה להיות נעזרים לבית הבעל: על המלחה' לדממח על קומטריח חרונים וקופסאות סבורכין ונפוזין בתוכן תכשיטי עובדי הבעל: נפשו תחת נפשו' נפש השומר תחת נפש הנמלט: ויסליכו' ורמו דהטריח ונבריא קטילין הסליכו חללי' את עובדי הבעל: למחרתו' לסוף בית הכסא וכן לאכול את חוריהם: רק חטאי ירבעם וגו' מלחנה שלא תשוב הממלכה לבית דוד כמו שכתירח ירבעם: ויאמר יי אל יהוא' בני יונה: בני

ואמר אהא עמי וחזו בקנאתי דאנא מקני קדם יי ואחיתו יתיה ברתיה: ואתא לשמרון ומחא ית כל דאשתארו לאחאב בשמרון עד דשיציה בפתגמא דיי דמלל עם אליהו: וכנש יהוא ית כל עמא ואמר להון אחאב פלח ית בעלא זעיר יהוא ופלחניה סגו: וכען כל נביו בעלא וכל פלחיה וכל פומרוהו זמינו לי אנש לא ישנו ארי דבח רב לי לבעלא כל דישנו לא יתקום ויהוא עבר בחוכמא בריל לאבדא ית פלחי בעלא: ואמר יהוא זמינו כנשתא לבעלא זמינו: ושלח יהוא בכל ישראל ואתו כל פלחי בעלא ולא אשתאר אנש דלא אתא ועלו לבית בעלא ואתמלי בית בעלא ספא בספא: ואמר לדממח על קמטריח אפיק לבושא לכל פלחי בעלא ואפיק להון לבושא: ויהונדב בר רכב לבית בעלא ואמר לפלחי בעלא כלושו וחזו דלמא אירת פא עמכון מעבריה דיי אלהן פלחי בעלא בלחודהון ואתו למעבר נכסת קודשין ועלון ויהוא מני ליה בברא תמניו בברא ואמר בברא דישתויב סן בברא דאנא מעל על ידיכון נפשיה חלף נפשיה: והנה כד שיצי למעבר עלתא ואמר יהוא לרהטיא ולגבריא עולו מחונון אנש לא יפוק ומחונון לפתגם דחרב ורמו רהטיא וגבריא קטילין ואולו עד קרית בית בעלא: ואפיקו ית קמת בית בעלא ואוקידוהא: ותרעו ית קמת בעלא ותרעו ית בית בעלא ושויהא לבית ספקת אנשא עד יומא דין: ושיצי יהוא ית בעלא מישראל: לחור בחובי ירבעם בר נבט דחוב ית ישראל לא סמא יהוא מבתריהון אשתעביד לעגלי דהבא די בביתאל ורי כדן: ואמר יי ליהוא חלף דאתקנתא למעבר דכשר קרמי ככל דברעותי עבדתא לבית אחאב בנין

ב' פס' מטען בענין וסי' ויד יהוא את כל הנשארם לבית אחאב בירעאל' ויבא שפרק ויד את כל הנשארם לאחאב בשמרון: ד' פסוקי בקריאה אית בהון כל וכל כל וסם כל החיה כל הרמש וכל העוף' ועתה כל נביאי הבעל' וראשית כל בכורי וכל תרומת כל' כל קבל דנא בה זמנא: הוצא ה בקריא וסי' הוצא ויאמר לכה אתי וראה בקנאתי ליהוה וירכבו אתו ברכבו: ויבא שמרון ויד את כל הנשארם לאחאב בשמרון עד השמדו כדבר יהוה אשר דבר אל אליהו: ויקבץ יהוא את כל-

פס' מטען בענין לבעל פס' מטען בענין פס' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

ל פס' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

לשון בית הכסא וכן לאכול את חוריהם: רק חטאי ירבעם וגו' מלחנה שלא תשוב הממלכה לבית דוד כמו שכתירח ירבעם: ויאמר יי אל יהוא' בני יונה: בני

רלבג

חיס אל יפקד' לל שלא יחסר חיס שלא יהיו כלס סם: עשה בעקבה' לל במרמה: קדשו עזרה לכלל' זמנו וקראו ויס סתהו נעזרי' בו כלכס לבעל: ויאמר לאשר על המלחה' הוא הממוכה על חוצר ב בגדי הכומרי' ועובדי הבעל: ויסליכו הרבים והשליטים' לל שכבד השליכו הרבים והשליטים נבלת ה ההרונים מבית הבעל בעת הכותם אותם: למחרתו' לל לבתי כסאות להפנות סם לבנות העו': ויאמר יי אל יהוא' חמר לו זה על יד נכיה כי לא היה יהוא נכיה: בימים

השטר פס' מטען בענין

ימלט' זמנא ספ' מטען בענין

ישלכו' זמנא ספ' מטען בענין

העם ויאמר אל הם אחאב עבד את הבעל מעט יהוא יעבדנו הרבה: ועתה כל נביאי הבעל כל עבדיו וכל פהניו קראו אלי איש אל יפקד כי וכח גדול לו לבעל כל אשר יפקד לא יחיה ויהוא עשה בעקבה למען האביר את עבדי הבעל: ויאמר יהוא קדשו עזרה לבעל ויקראו: וישלח יהוא בכל ישראל ויבאו כל עבדי הבעל ולא ישא איש אשר לא רכב ויבאו בית הבעל וימלא בית הבעל פה לפה: ויאמר לאשר על המלחה הוצא לבוש לכל עבדי הבעל ויצא להם המלבוש: ויבא יהוא ויהונדב בן רכב בית הבעל ויאמר לעבדי הבעל חפשו וראו פני יש פה עמכם מעבדי יהוה כי אם עבדי הבעל לבדם: ויבאו לעשות זבחם ועלות והוא שם לו בחוץ שמנים איש ויאמר האיש אשר ימלט מן האנשים אשר אני מביא על ידיכם נפשו תחת נפשו: ויהי ככלתו לעשות העלה ויאמר יהוא לרצים ולשליטים באו חבוס איש אל יצא ויכוס לפי חרב וישלכו הרצים והשליטים וילכו עד עיר בית הבעל: ויצאו את מצבות בית הבעל וישרפוהו: ויתצו את מצבת הבעל ויתצו את בית הבעל וישימהו למחרתו עד היום: ויאמר יהוא את הבעל מישראל: רק חטאי ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל לא סר יהוא מאחריהם עגלי הזהב אשר בית אל ואשר כדן: ויאמר יהוא אל יהוא יען אשר הטית לעשות הישר בעיני ככל אשר כל בני עשית לבית אחאב

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

זמנא ספ' מטען בענין

פסדו' זמנא ספ' מטען בענין

רשי מלכים ב יא רדק תב

בני רבעים' חרבעה דורות תחת שהטמדת את בן אחאב שמלכו חרבעה דורות עמרי ואחאב ואחזיהו ויהורם: לקצות' כמו קצתי בחיי: בחדר המטות' בעלית בית קדשי הקדשים כמה שהיה חומר ויהי אתה בבית יי' מתחבא וגו' עליו חמר דוד כי יצפני בסוכה יסתירני בסתר אהלו ויקרח אותה חדר המטות על סם בן

כמו מקצה רגלים חמס שנתה: ורחמה כי מת בנה' כתוב בוי' וקרי בלא ויו' והענין אחד: ותחבד' ובמקומו בדברי הימים ותדבר וסימ' תחבד דוברי כוב: הממלכה' פי' ממלכות יהודה וכן חומר בדברי הימים: הממנותים' כתיב וקרי המומתי' והענין ח' א' שהכתיב הוא תואר כמו מומתי חלואים והקרי הוא מהפעלים מבכין הפעיל: בחדר המטות' חסר וענינו ותסתירונו וזאת מניקתו בחדר המטות' וכתיב וחסרת יתיה וית מניקתיה ב באידרון בית ערסת' וכן בדברי הימים ותתן אותו וזאת מניקתו בחדר המטות' וחמר חמר כך ויסתירו אותו ל' היא הסמיה אותו לסעה ומכאן וחילך ה הסתירו אותו נכ' הודעים שלא נלו הדבר לעתליה כל שם הסני' ופי' בחדר המטות החדר שהיה בעזרת הלויס או הכהנים ובדברי רז'ל בחדר המטות בתאים ל' יסמעהל חומר בעליות בימות החמה שהיו סוכבי' סם הכהני' והלוי' ויש בו דרס בית המקדש קורח חדר המטות על סם בן סדי ילן ועוד כתיב חף ערסני רעננה: סרי המחיות' כתוב בוי' וקרי בלא יוד הממות וכן כלס אשר בפרס' זאת עד ויכרת יהודיע כן כתוב וכן קרי והכתיב הוא בהראות הוי' למלך הפועל הנסמרת ממלת מזה כי הלא במאה לכבדה והא' השרס כ נעלמת וחלה סרי הממות כהני' ולויס היו כי רביס היו כי דוד מנה מן הלויס חרבעת חלכיס סוערי' וחרבעת חלכיס מסורריס ומהלליס: לכרי ולרזיס' כמו לכריס וכמוהו הרודד עמי תחתי כמו עמיס והדומי' להס סכהכנו בספר מכלל ותי' לכרי לגבריה ופי' לקח סרי הממו' אשר בלויס וקרא נכ' לסריס ולרביס לסריס להתיק עמהס וכן חומר בדברי הימים וראשי האבות לישראל וקרא לרביס נס כן להכניס למשמרת המלך: וירח אותם' מכין הפעיל בתשלומי וירחא בפתח הוי' בלי

סדי ילן והו סידר ל' חלעזר נפן חדר המטות חורבן ביתך יספר עליהס: לכרי' סרי הממות לגבוריס וסרי ממות לרביס ולשון כרי סלא חמר לכריס סס דבר סל קבוצת הגבוריס ב ברלי' בלעז: ויכרות להס כרית' סיהא בעזרתו להמליך את בן המלך: הסליסית

בני רבעים ישבו לה על-בסא ישראל: ויהוא לא שמר ללכת בתורת יהוה אלהי ישראל בכל לבבו לא סר מעל חטאות ירבעם אשר החטיא את ישראל: בימים ההם החל יהוה לקצות בישראל ויבס חזאל בכל-גבור ישראל:

מן הירדן מורח השמש את כל-ארץ הגלעד הגדי והראובני והמנשי מערער אשר על-נחל ארנן והגרער והבש: ויתר דברי יהוא וכל-אשר עשה וכל-גבורתו הרואהם כתובים על-ספר דברי הימים למלכי ישראל: ושכב יהוא עם-אבתיו ויקברו אתו בשמרון ויהואחז בנו תחתיו: והימיט אשר מלך יהוא על-ישראל עשרים-ושמנה שנה בשמרון:

ועתליה אם אחזיהו וראתה כי מרת בנה ותקם ותאבד את כל-זרע הממלכה: ותקח יהושבע בת המלך יורם אהות אחזיהו את-יואש בן-אחזיהו ותגנב אתו מתוך בני הכתר המכותנים אתו ואת-מנקתו בחדר המטות ויסתרו אתו בפני עתליהו ורא הוכת: ויהי אהיה בית יהוה מתחבא שש שנים ועתליה מלכת על-הארץ:

ובשננה השביעות שלח יהודיע ויקח את-שרי המאות לכרי ולרצים ויבא אתם אליו בית יהוה ויכרת להם ברית וישבע אתם בבית יהוה וירא אתם את-בן המלך:

מן הירדן מורח השמש דמלכיס' עזובות ערי ערער' ובלע בן עז' וכל אוריתא דכוו חס': עתליהו' ופי' ועתליה אס אחזיהו דמלכיס' ועתליה

בני רבעים יתבון לה על פודסי מלכותא דישראל: ויהוא לא נטר למקד באוריתא די אלהי דישראל בכל לבה לא סטא מעל חובי ירבעם דחוב ית ישראל: ביומינא האנון שרי רוננא די למתקף בישראל ומחננו חזאל בכל תחום ארעא דישראל: מן ירנא מרנח שמשא ית כל ארעא גלעד שבטא גר ושבטא ראובן ושבטא דמנשה מערער דעל כוף נחלא דארנן וארעא גלעד ומתנו: ושאר פתגמי יהוא וכל דעבר ונגברתיה הלא אנון כתיבין על ספר פתגמי יומינא למלכי ישראל: ושכב יהוא עם אבהתוהו וקברו יתיה בשמרון ומלך יהואחז בריה תחותוהי: ויומיט דמלך יהוא על ישראל עסרין ותמני שנין בשמרון:

ועתליה אפיה דאחזיה חות ארי מית ברה וקמת ואפרת ית כל זרעא דמלכותא: ונסיבת יהושבע בת מלכא יורם אהתיה דאחזיה ית יואש בר אחזיה ונגבת יתיה מנו בני מלכא ד דמתקטלין ואטמרת יתיה וית מנקתיה באדרון בית ערסתא ואטמרו יתיה מן קדם עתליה ולא אתקטיל: והוה עפרה בבית מקדשא די משמר שרת שנין ועתליה מלכת על ארעא:

ובשננה שביעות שלח יהודיע ודבר ית רבני מאותא לגבריא ולרשטיא ואעל יתרוז לתיה לבית מקדשא די וגזר להון קיס ואומי יתרוז בבית מקדשא די ואחזי יתרוז ית בר-מלכא: ופקדינון

מלכת על הארץ דמלכיס' וחברי דכרי הימיס' ותשמע עתליה דמלכיס' ותקרע עתליה את בגדה דמלכיס' ושמשו ושחריה ועתליה' ומבני עילם ישעיה' ושאר עתליהו: ג' זונן קדם שין ותנינא זין וסימ' שלח ובשננה השביעות שלח יהודיע' התחוק ובשננה השביעות התחוק' שכחתי אמרה לאל סלעי' ונחתני כי אלהי מעזי' אסמרה עזי אליך אסמרה' אסמרה עזי אליך אסמרה' וחילופיהו ג' זונן קדמא זין תנינא שין וסימ' נסמר בשמואל חלקב סי' ב':

מלכת על הארץ דמלכיס' וחברי דכרי הימיס' ותשמע עתליה דמלכיס' ותקרע עתליה את בגדה דמלכיס' ושמשו ושחריה ועתליה' ומבני עילם ישעיה' ושאר עתליהו: ג' זונן קדם שין ותנינא זין וסימ' שלח ובשננה השביעות שלח יהודיע' התחוק ובשננה השביעות התחוק' שכחתי אמרה לאל סלעי' ונחתני כי אלהי מעזי' אסמרה עזי אליך אסמרה' אסמרה עזי אליך אסמרה' וחילופיהו ג' זונן קדמא זין תנינא שין וסימ' נסמר בשמואל חלקב סי' ב':

רלבג

בימים ההם החל יי לקצות בישראל' הנה מנה המקום יתבאר לה לך סנה שהענית יהוא מביית אחאב היה כ נמלט מחרב חזאל כי בימי בית אחאב לא שלטה חרבן בישראל אך בימי יהוא התחיל הסי לקצון ולהכרית בישראל על יד חזאל והנה קצה וקרן הס סני פרסיס בענין ח אחד: ועתליהו חס אחזיהו רחמה כי מ מת בנה הנה זה היה ממת הסי לכלו הזרע הבא ממת בית אחאב כי הנותר סלא המית יהוא המיתה עתליה עד סנס יואש בן כנה הוכרעה יהושבע בת המלך יורם למלטו ולהסתירו מפני ע עתליהו סלא תמיתהו ולזה נמה אותו וזאת מניקתו בחדר המטות שהיו סס ו והסתירו אותו הוא ומניקתו מפני עתליהו ולא הומת והנה ה הסתיר אותם יהושבע בבית יי כי סס היתה יושבת כי בעלה היה כהן גדול והנה החביאתם סס פניס וחזו היתה עתליהו מולכת על הארץ: שלח יהודיע ויקח את שרי הממות לכרי ולרביס' הרצון באחרו לכרי לכריס והרצון בו לסריס והס ראשי האבות לישראל כמו סמכר בספר דה והנה הרצון בזה סכבר לקח יהודיע שרי הממות לכהניס וללויס וסלא בידס לראשי אבות ישראל ולרביס סיבחו חלז והנה הביא אותם חלזי בית יי וכרת להס ברית עם יי ועס המלך כמו סזכר חמר זה סלא יגלה אותם והסביע אותם בסס יי לעסנת ממותו להקיס את בית המלך על כסא חבת ואחר זה הרחה אותם את בן המלך והוא יואש: ויניס

ודאחה חלעזר ויו' וכל קרי

רלבג מלכים ב יב רלבג תכג

המלכי ויבאו כדמות חנני' הולכי לקחת שלל והיה זה סבה אל שנעשה למוחב כל
הדע הנפלא שיעד אלישע ולזה נב זכר מופת הסיון שלא היה עם אלישע אבל כל
עוד שהיתה האשה מוכנת היה מתחדש על דרך מופת טמן באסוף ההוא עד
שמלאת כל הכלי סיכלה לקבץ אליה ולזה נב זכר המופת שנסה לסונמית שלא
היה לה בן והיה אלישע זקן והיה מפני זה יותר רחוק שתתעבר והנה אלישע כשידע
יעד אותה ביה הטוב שבעת חיה היא חובקת בן על כל הסבת הנמול לה על הטוב
שהטובה לו והיה לה בן ולזה שפר שהיא חמה בנה אחר שמת ולזה גם כן ספר
שהסיר שהיה בו מות מפני פקועו הסד שסמו בו הנה עשה אלישע על דרך המופת
שהסיר הדע ממנו בהשליכו קמח אל הסיר אשר חיץ לו רופס בהסרת זה הדוע
ולזה ספר שהלחם שהיה מעט מאד לתת לפני מאה איש הכלו ושבעו ממנו והותירו
כמו שיעד אלישע להם ולזה ספר מה שרפא צרעת נעמן בשאמ' לו פירחן במי
הירדן שבע פעמים ותשוב בשורו אליו וטור והיה לו כן ולזה הסבה גם כן ספר
שדברה צרעת נעמן בגחזיו ובבנייתו סקללה הנביא בזאת הקללה ולזה גם כן
ספר שהברול שגבל מן העץ תוך הירדן הנה חתך אלישע עץ בצורת יד הגרזן
במקום שנכנס עם ותקף שהשליך אלישע העץ אל המים נכנס על דרך המופת
בנקב הברול והצף הברזל על המים ולזה גם כן ספר מה שהראה אלישע לנער
סוסי' אש ורכב אש ומה שהכה בסנורים על דרך המופת הגוי כלו הכא חליו עד
שהילכס תוך שומרון והס לא הרגישו ולזה נב ספר מה שהשמיע הש' את מחנה
אדם על דרך המופת קול רכב קול סוס קול חיל כבד בדרך שנסו כלס ברנגליהם
ועזבו כל המחנה כאשר הוא והיה זה סבה שהיה סאה סלת בשקל וסאתים
שעורים בשקל בשער שומרון בעת שיעד להם אלישע ונתקיים גם כן מה שאמר
לשלים אשר המלך נשען על ידו סכבר יראה בעיניו ומסס לא יאכל :

הי' הוא להודיע שאין תלמידי חכמים הולכים בלא דברי תורה וחכמה ולזה
אמר ויהי הם הולכים הלך ודבר כי בודאי לא היו דבריה דברי הבאי אבל
מרוכב תשוקת אלישע ללמד מהליוהו היו מדברי' בסודות התורה והחכמה והנבואה :

היא' הוא להודיע כי חייב אדם לקרוע על רבו כשמת הלא תראה כי אלישע
קרע בגדיו בהלקח אליהו מחתו וחלעף סלח מת כי היה ענינו כחילו מת
סלח יכול להשיב ממנו אחר זה סוס דבר חכמה : **היב'** הוא להודיע שהקורע
בגדיו על אכל רבו אינו מאחה לעולם שני ויחוק בבגדיו ויקרעם לט' :
קרעים ולא היה צריך לומר לט' קרעים אחר שאמר ויקרעם כי לכל הפחות
יהיו סנים קרעים חך הרצון בו שתמיד הם נרחים סנים קרעים :

היג' הוא להודיע שהוא ראוי סלח לומר את שאינו נשמע ולזה תמצא כי בני
הנביאים כאשר שאלו את אלישע אס ישלחו חמשים איש בני חיל לבקש
את אליהו איפה נשאו רוחי' היה המענה ממנו סלח ישלחו וכאשר הפסידו בו מאד
והכיר שאין דעתם להמנע מהלה רצה לחלוק על כונתם ואמ' להם ישלחו בצור'
שהיו יכולים להכיר ממנה שאין דעתו שיסלחו והיה להם בה התנבלות גם כן
סלח עשו כנגד מצות הנביא ולזה אמר להם בסוף הלא אמרתי לכם אל תלכו :
היד' הוא במדות והוא להודיע שאין ראוי לבנות החכמי' והסלמים הלא תראה
מה שקרה לנערים שבזו את אלישע שמתו מהם חרבעים וסנים :

הטו' הוא במדות והוא להודיע שראוי לכל אדם שיתדבק לחכמים וישתמרם כי
בסירוקתו אותם ילמד הרבה מחכמתם מפני היותו תמיד אצלם ושמונו כל
דבריהם ולזה ספר כי כאשר שאל יהושפט היס עם נביא ליי ענוהו פה אלישע בן
ספט אשר יצק מים על ידי אליהו ללמד כי מפני שסירת אותו ושמו היה ראוי
שיקנה מהסלמות אשר לאליהו הרבה ולזה ענה יהושפט גם כן יס אותו דבר יי' :

היו' הוא להודיע עונם שתשוקת הנביאים להוכיח החוטאים כראוי עד סכבר
תמצא שאלעף שחלק מן הכבוד הרבה מלך ישראל לאלישע עד סכבר ירדו
אליו מלך ישראל ויהושפט ומלך אדום ולא הסכימו לסלח לקרוא לו הנה עם כל זה
ענוהו הנביא קשה ואמ' לו סוף אל נביאי' הבעל והאשרה ולא ישאל ממנו דבר אחר
סכבר סר מאחריי' ללכת בחטאת ירבעם וכל זה היה מהנביא להועיל ליהודים
שאם ישיב אל ה' אולי ינחם יי' על הדעה אשר דבר לעשות לו וכאשר ראה סלח היה
אז את תוכחת כי הם בסכנה עמומה הראה לו שהוא מוחא אותו מפני רוע מעשיו
ואמר כי לולי פני יהושפט הוא נושא לא יביט אליו ולא יראנו חך לכבוד יהושפט
שעשה הישר בעיני יי' יעשה שאלתו חה כלו להועיל ליהודים כמו שזכרנו :

היז' הוא במדות והוא להודיע שהוא ראוי לכל סלם שימאס הרעם ויסור
מהברתם ומהבטת ראיית פניהם פן ימשכנו רוע דרכיהם ולזה אמ'
לולי פני יהושפט אני נושא אס אביט אליו ואס חרחק : **היח'** הוא במדות
והוא להודיע שראוי להרחיק מדת הכעס כי הכעס מוכה אור השכל
הלא תראה כי מפני כעס אלישע על מלך ישראל לא סרתה עליו סכינה עד שהסיר
הכעס בנגון המנגן לפניו : **היט'** הוא להודיע כי הנביאים חף על פי שהם
סליטי' בעשיית הש' המופת' על ידס לא ישתדלו להיטיב בזה האופן
כי אס לטובים ולזה תמצא שהאשה שצדקה לפניו כי הנושה בא לקחת את שני
ילדיה לו לעבדים אמרה לו סכבר ידע כי אבי הילדים היה ירא את יי' כי אס היה
מאשר סרו מאחר יי' לא היה מתעורר אלישע להיטיב לה בזה האופן הנפלא :

הכ' הוא במדות והוא להודיע שמודות הנדיבות היא משובחת הלא תראה מה
סקרה לסונמית מפני נדיבותה שהחזיקה בחלישע לאכל לחם ושאלה ממנו
סיסור שמה תמיד מדי עברו ואחרי שנחבאר לה שהוא איס אלהים קדוש חלקה
לו מהסכור יותר בראוי לו כי זה היה סבה אל שיהיה לה בן והחיהו אלישע וסלח
ימותו ברע כי הודיע לה סכבר קרא הש' אל הרעב עם בא אל הארץ שבע
סנים ולזה נתן לה ענה שתלך לגור באשר יאות לה לגור סס עד עבוד הרעב :
הכא' הוא להודיע שהוא ראוי למקבל שיסתדל לסלם גמול ראוי למיטיב ולזה
תמצא שספר סכבר חקר אלישע מה לעשות לסונמית מן הטובה על
מה שהיטיבה לו ולרצונו להטיב לה גמול גדול שאל מה לעשות לה והשתדל על

כל פנים לעשות לה דבר גדול יהיה לה גמול גדול וראוי על הטוב שהיטיבה לו :

הכב' הוא להודיע שאין ראוי לסלס לדבר עם האשה אס לא יביאוהו לזה
הכרח אבל ראוי להתרחק ממנה לפי מה שאפסר ולזה ספר סכאסר
רצה אלישע לדעת חי זה גמול יתכן להשיב לה לא דבר אליה הוא בעצמו אבל
אמר לנחזי שיקרא לה והוא יאמר אליה חלה הדברים עד אשר ראה אלישע סלח
היה לו דרך להשיב לה גמול אס לדרך המופת אז קרא לה ועמדה בפתח כדי
שתשמע ייעוד הנביא מפי הנביא : **הכג'** הוא להודיע שאין התכלית בבנים
שיטמח אדם בהם בחייו אבל הוא לקיים המין שיסאחר לאדם בהם
זכר ולזה ספר סכבר אמרה הסונמית לאלישע כשייעד לה שעל דרך המופת
תהיה חובקת בן כעת חיה סלח ישוב בה לתת לה טוב שאינו טוב כי אס לא יחיה
חיץ לה חפץ בזה הטוב להשלות אותה לל לתת לה סלוה בראות' סיס לה בן ולזה
אמרה לו הלא אמרתי לא תסלה אותי : **הכד'** הוא להודיע כי המועדים
והימים טובים מכוונים לעבוד בהם הש' ולהסתדל בהשנות
קנין הסלמות לפי היכולת ולזה ספר סכבר אמ' אישה לסונמית מדוע את הולכת
אליו היום לא חדש ולא שבת למדנו בזה שבכמו חלו הימים ראוי ללכת אל החכמים
ללמוד מהם : **הכה'** הוא להודיע שהצריך לדבר הצלת נפש ראוי שיתעסק
בו במהירות נפלא לפי מה שאפסר לזה ספר דבר מהירי' הסונמית
ללכת לאלישע ושם התנפלה בפניו והחזיקה ברנליו כדי שידרס הנביא לבקשתה
ולא רצתה להגיד לו בצרור על מה באה לכבוד הנביא כי ידעה שהוא ידע זה
בראותו אותה וגם לא הסתפקה במה שאמר הנביא לנחזי כי יראה שמה אינו
ראוי שיעשה זה עלינו ולזה נשבעה שלא תעבדו כי רצתה לסלס לכנה ההצלה
בלי עוס ספק : **הכו'** הוא להודיע שאין ראוי שיפתחו אדם פיו לרע הלא
תראה מה שספר מהסונמית שאמרה לחי' השלם כששאלה על מה
ועל מה היא הולכת וזה אמרה לנחזי : **הכז'** הוא להודיע שראוי לנביאים
לכרסס עונם גבורת הש' לגויי הארצות לעשות להם מופת חף על פי
שאיס ראויים לו ולזה תמצא סכבר התעורר אלישע לרפאת נעמן מצרעתו למען
ידע כי יס נביא בישראל כי בזה תועלת להיטיבם לעבודת הש' וכן מצאנו זה
התועלת בצרור בתפלת סלמה כמו שבארנו סם : **הכח'** הוא להודיע שאין
ראוי לנביא לקחת סכר על מה שיעשהו מן המופת' כי ביה יבא להאמין
כי הוא הפועל בזה המופת ויסור מפני זה התועלת אשר נתחדש בעבורו והוא
סכיר מעלות הש' וגבורתו וישובו לחמוכנו ולזה תמצא סלח רצה אלישע לקחת
מנחה מנעמן אחר שרפא אותו מצרעתו וגם קלל גחזי כשקבל ממנו כסף על זה
והנה תמצא כי מפני שראה נעמן סלח רצה אלישע לקבל דבר מנעמן על זה להורו'
סלח היה הוא הפועל בזה חך הש' התנדב נעמן סלח יעבוד כי אס ליי' :

הכט' הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיכפור העין חך יהיה מודה ועוזב
ולזה תמצא סלח קלל אלישע גחזי בראותו אותו חלעף שהוא יודע
שעשה זה החטא חך קללו אחר סכבר עונו ולולי כסירנות העין היה אפסר שיקח
אלישע לתקן את אשר עימתו : **הכ'** הוא להודיע שהוא ראוי שכאס
נפלו קצת חויבי האומה בידם שיטיבו להם כדי שיהיו בשלם עמאם
בראותם שבעת נפלא בידם חמלו עליהם והיטיבו להם וכס סראוי לעשות זה
בהיות חויבי האומה יותר חוקים מהם : **הכא'** הוא להודיע שאין ראוי
לאדם שיהיה מכחיס ובלתי מאמין מה שיעדו הנביאים הלא
תראה מה שקרה לסלים מפני היותו מרחיק שיהיה מה שאמר אלישע לסוב למחרת
היום הנהו סאה סלת בשקל וסאתים שעורים בשקל בשער שומרון והוא סכבר
רצה זה בעיניו ומסס לא אכל כמו שאמר הנביא לו וזהו היה ענשו הראוי לו שהוא
ראה חמות דברי הנבואה והיא ולא נהנה בטוב שהגיע ממנה :

הכב' הוא במשפט' התוריים והוא להודיע שהדר בהצר הברו סלח מדעתו
חינו חייב להעלות לו סכר ולזה תמצא במה סספר שצדקה הסונמית
אל המלך על ביתה ועל סדה שהיו מחזיקי' בהם חנשים סכבר בזה המלך להשיב
לה את כל אשר לה ואת כל תבואות השדה מיוס עובה את הארץ ולא אמ' להשיב
לה סכירות ביתה : **הכג'** הוא להודיע שאין ראוי גם לנביא לסמוך על הסם
ולזה בזה אלישע לנביא שיביא חדר בחדר יהוא בן יהושפט בן ננטי
למשחו למלך על ישראל כדי סלח ידע סודו פן יהרגנו מלך ישראל וכן תמצא שעסה
אחיה לירבעם ושמואל הנביא לדוד לל סלקחו להם דרך כדי להעלי' סודם וענינם :

הכד' הוא להודיע שאין עוסן סרה בממון באחד לכד ולזה תמצא סכאסר
היה הכסף בלרון לחוק את בדיק הבית שמוהו עם הכהני' שומרי הסף
לא אחד לכד גם בהוציאה הכסף מהארץ סיה עם סופר המלך והכהן הגדול לא
אחד לכד גם בתתם הכסף אחר זה נתנוהו על ידי עושי המלאכה והס הוציאוהו
יחד לא אחד לכד : **הכה'** הוא ללמד שהדברים העצמיים בבית המקדש
ראוי שיקדמו לדברי' המשרתים להם לפי שהם מכוונים בעצמם
ובזה הישרה לעמוד על סוד' המציאות ולזה ספר שבדיק הבית היה קודם עשיית
הכלים המשרתים שאיס מכוונים בעצמם כמו הסבות והמזמרות והמזרקס
והחזכרות ומה שידמה להם מכלי הכסף והזהב : **הכז'** הוא להודיע שאין
מחשבין עם הממונים על ההקדשות והדומה להם כי באמונה הם
עושים להיות דבר ההקדש חמור להם ולזה אמר ולא יחשבו את האנשים אשר
יתנו את הכסף על ידס לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים וכן הענין
בנביא צדקה לפי מה שאמסב : **הכח'** הוא להודיע שמותר חטאת לחטאת
ומותר אסם לאסם שאס היה מותר לאיזה דבר סירצו הבעלי' לא
היה לכהנים וכבר אמר כסף אסם וכסף חטאת לא יובא בית יי' לכהנים יהיו
ולמדנו מחמרנו לכהנים יהיו סדיני' חלו הכספים מתחלף ולזה לא יתערבו זה עם
זה חמס יהיה בשיהיה מותר אסם לאסם ומותר חטאת לחטאת כעג סיראה
חיובו מצד ענש הענין : בסנת

מלכים ב יג רשי

ויתן מושיע את יואש בן יהואחז פנחמר בנו שלם פעמים תכה את חרס: בסנת שלשים ושבע וגו' מקרא זה מוכחש מסני צדין ולא מכלתי לו מתקן שהיה לו לומר שלשים ותשע שהרי עמד חביו בסנת עשרים ושלם ליואש ומלך שבע עשרה שנה נמצא סנת שלשים ותשע ליואש ועוד הוא חומר למטה בענין בסנת שנים ליואש בן יהואחז מלך ישראל מלך חמזיה בן יואש מלך יהודה נמצא שעמד יואש בן יהואחז בסנת חרבעים של יואש שהיא שנה חמרוכה לו ובסנה סנייה ליואש בן יהואחז מלך חמזיה ואלף פי תחמר סמלך חמזיה בסנת מות חביו וקרא הכתוב סנת שנים ליואש למדת סלח מלך יואש מלך יהודה וירבעם יסב על כסלו בנו היה

ויש לתמונה למה נכתבו כאן שני מקראות הללו שהרי עוד לפנינו הוא מספר והולך כדברי יואש וחזר וכתב ויתר דברי יואש וגו' ויטכב יואש עם ח חביתיו וגו' וחומר חכי סלח נכתבו הלל להפסיק סלח לכמוך מיתת חלישע למקרא סל עו לומר ויעש הרע עו וחלישע חלה וגו' פתח

רלבג

בסנת עשרים ושלם שנה ליואש עד סוף הספר: בסנת עשרים ושלם ידוע כי סס סכיס נכתב יואש ואלו הסס סניס מלך יהואחז קודס מלך יואש ולוה יתפאר כי ברחס סנת עשרים ושלם ליואש מלך חמזיהו: ויחל יהואחז חת פני יו' חף על פי סלח חיה יהואחז רחוי סתשמע תפלתו הנה שמע הסי חליו מפני רחוטו חת לחץ יטר סלחן חותס מלך חרס כי לולי סמעו תפלתו היו כלס עסרת הסכטו וסופר ברית הסי עם הסכטו בעבור החכות וחולס חמרנו בריתו עם הסכטו כי ככר ה התבחר בתורה סלח יכלה חחר מהס כמו סבחרנו סס וחחסוב כי שמע הסי תפלתו לסמור יסרחל סלח יכר להס חזאל בנה החוכן הנכלח סהיה סכל חסא מסחית בהס והיה זה בחיו חף עם כל זה לחץ חותס כל ימי חיו כמו סנככר חחר זה והקיס להס מושיע מידו חחרי מו' יהואחז והוא יואש בנו כמו סנככר חחר זה וחחר סרו מתחת יד חרס ויסבני יסרחל בחהליהס

חטאת ו' חס' וס' נסר בסדר נשא: ויחל ד' בקריא' וס' ויחל משה את פני' ויחל איש האלהים ויחל יהואחז את פני' ד' מלכים' ההמת המיתהו: כתמל ח' בקריאה וחס' וס' (ורא יעקב את פני לבן) (וס' כשמע כפ' ויחל) ראה אנכי את פני אביכן' לא תאספון לתת תבן לעם' ויכו שטרי בני ישראל'

רדק

בשנת עשרים ושלש שנה א ליואש בן אחזיהו מלך יהודה מלך יהואחז בן יהואחז על ישראל בשמרון שבע עשרה שנה: ויעש הרע בעיני יהוה וילך אחר חטאת ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל לאסר ממנה: ויחר אף יהוה בישראל ויתנם ביד חזאל מלך ארם וביד בן הדרד בן חזאל כל הימים: ויחל יהואחז את פני יהוה וישמע אליו יהוה כי ראה את לחץ ישראל כי לחץ אתם מלך ארם: ויתן יהוה לישראל מושיע ויצאו מתחת יד ארם וישבו בני ישראל באהליהם כתמול שלשום: אך לאסרו מתטאת בית ירבעם אשר החטיא את ישראל ביד הדרד ונס האשרה עמדה בשמרון: כי לא השאיר ליהואחז עם כי אס' חמשים פרשים ועשרה רכב ועשרת אלפים רגלי כי אכרס מלך ארם וישכס בעפר לרש: ויתר דברי יהואחז וכל אשר עשה ונבורתו הלווא' הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל: וישכב יהואחז עם אבתיו ויקברוהו בשמרון וימלך יואש בנו תחתיו: בשנת שלשים ושבע שנה ליואש מלך יהודה מלך יהואש בן יהואחז על ישראל בשמרון שש עשרה שנה: ויעשה הרע בעיני יהוה לא סר מכל חטאת ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל בה הדרד:

בשנת עשרין ותלת שנין ליואש בר אחזיה מלך שבטא דבירת יהודה מלך יהואחז בר יהואחז על ישראל בשמרון שבע עשרי שנין: ועבר דביש קרם יי וזול בתר חובי ירבעם בר נבט דחייב ית ישראל לא סטא סגהון ו ותקוף רונגא דיי בישראל ומסרנון ביד חזאל מלכא דארם וביד בר הדרד בר חזאל כל ימיא: וצלי יהואחז קרם יי וקביל צלותיה יי ארי גלי קרמוריה דוחקא ד' ישראל ארי דחק יתהון מלכא דארם ו ויהב יי לישראל פריק ונפקו מתהורת יד אנש ארם ויתבו בני ישראל בקרניהון כמאתמלי ומרקמיהו: ברם לא סטו מחובי ירבעם דחייב ית ישראל בהון אזלו ואף אשירתא קמת בשמרון: ארי לא אשאר ליהואחז עם אלהן חמשין פרשין ועסר רתיבין ועסרין אלפין נבר רגלין ארי אברנון מלכא דארם וישונן בעפרא לדיש: ושאר פתגמי יהואחז וכל דעבר ונבורתיה דל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכא ישראל: ושכיב יהואחז עם אבהותיה וקברוהי בשמרון ומלך יואש בריה ת תחותיהו: בשנת תלרתין ושבע שנין ליואש מלך שבטא דבית יהודה מלך יהואש בר יהואחז על ישראל בשמרון שית עשרי שנין: ועבר דביש קרם יי לא סטא מכל חובי ירבעם בר נבט דחייב ית ישראל בהון אזלו ורחילו

על כל גרותיו אך רחוק היה ביניכם וביניו כי אם אשה עצרה לנו וישבו בני ישראל באהליהם (וקנתם נכתבו מל:) שלשם כל נביאים מלאים במד חסרים וס' בשמואל ב' סימן ג' וכל אריותא דכו' בסב מלאים וס' וירא יעקב את פני' מן ידך: הלוא יז מלאים בס' וס' נסר לעיל בס' חלק א' סימן כב: ויעשה ד' וס' נס' בס' חלק א' סימן יו: סימן יהואחז אחר חטאת יהוא בן נמשי' מנחם בן גד' לא סר מעל חטאת' פקח לא סר מן חטאת' יהואש בן יהואחז ירבעם בן יואש מכל חטאת ושאר מ' חטאות:

כתמול שלשום חף לא סרו יסרחל מחטאת בית ירבעם ובה הלך יהואחז ונס האסרה עמדה עדין בשמרון סלח בער חותן יהואחז והנה עם כל זה שמע יי תפלת יהואחז להקל מהלחץ אשר היה לחץ חותס חזאל בימיו ולתת ליסרחל חחרי יהואחז מושיע מיד מלך חרס והוא יואש מפני סכרוב הלחץ שהיה לחץ חותס חזאל הית יסרחל כלס בקלות כמו סנככר והנכרד הסי בעבור בריתו עם החכות סירחס עליהס כמו סנככר חחר זה ויה זה כי לא הסחיר חזאל מיהואחז עם כי חס חמשים פרשים ועשרה רכב ועשרת אלפים חיס רגלי כי אכרס מלך חרס וישים כעפר לדוש: בסנת שלשים ושבע שנה' ככר קרס כי בהיית יואש מלך יהודה ברחס סנת עשרים ושלם למלכו חז מלך יהואחז והוא מלך שבע עשרה סנה מקוטעים מסתי קצותיהן והס יתכן שהיו כפחות משעס עשרה סנה ולוה יחוייב סכבין חמרנו בסנת שלשים ושבע שנה חחר עכר ליואש שלשים ושבע שנה והייתה סנת שלס' וסמנה לו בלתי סלימה וזה יתכן שהייה פחות משעס עשרה סנה מעט וידמה שהתחלת סנת מלכי בית יהואחז וזללת התחלת סנת מלכי בית דוד ובוה החוכן היתה הסנה ראשונה ליואחז קטועה ונס החמרוכה ובוה יתיסר זה המספר וככר בחרגו כמה סקדס סלפעמים ירצה בזה סלחה הסניס עברו סלמות למלכותו ולפעמים ירצה שהנה בוחת הסנה: חכי

בסנת עשרים ושלם היה לו לומר בסנת עשרים וחמת שהרי בסנת שבע ליהוא מלך יהואש וכו' וחמת הרי כח וכח סנה מלך יהואחז ח'כ בנו מלך בסנת כ' ליואש מלך יהודה כאמר כי מה סחמר בסנת שבע ליהוא מלך יהואש ל' בתחלת סבע ובסנת כ' ליואש ל' בתחילת כ' ויתן יי ליסרחל מושיע' הוא יהואש בן יהואחז כי כל ימי יהואחז לחץ חותס מלך חרס: חסר החט' חת יסרחל בה הלך' חסר חלף' וכמוהו ויי חפץ דכחו החלי: נס האסרה' כי לא כרת חותה יהואחז חלח הבעלי' הוא שהסמיד: כי לא השחיר ליהואחז' חינו טעס לדבק חליו חלח למה שחמר למעלה כי לחץ חותס מלך חרס: בסנת שלשים ושבע' היה לו לומר בסנת שלשים ותשע שהרי בתחילת סנת עשרי ושלם ליהואש מלך יהודה מלך יהואחז בן יהואחז שבע עשר' סנה הנה כלו לו יז בסנת תשעה ושלס' ליואש מלך יהודה ונראה כי מלך יהואש בחיי י יהואחז חביו שני סניס והו סחמר ויתן יי ליסרחל מושיע ומהמושיע הוא יהואש וחחרי ס סחלה יהואחז חת פני יי וחמר וישמע חליו יי היאך ידע ססמע חליו יי חס לא החלה התשועה בימיו חלח מלמד שהחלה התשועה בימיו חף לא על ידו חלח עי' בנו וחליו על ידי כביח המליכו בחיו סחמר לו כי על ידי בנו תהיה התשועה ובעבור סירחה תחלת הישועה המליכו בחיו: ויתר

סכל חסא 5 בסופל דירכעס י יואש ויו

רדק

מלכים ב יד

רשי

הוא בנה את חילת' ובדברי הימים את חילת וחדד הוא והיתה למלך חדום כמו שכתוב בתורה מואת חינונו בני פעיר מואלת ומעציון גבר וכן אמר בדברי הימים אז הלך שלמה לעציון גבר ואל חילת על שפת הים בארץ חדום ואפשר כי דוד לקחה ממלך חדום כי מוסל היה בכל ארץ חדום כמו שאומר ויעם דוד

הוא הסב' מיד מלכי חרם : יונה בן חמתי' הוא שמעח את יהוה הוא שאמלו בני רביעים ישבו לך חבל רבותינו דקדקו ויהי דבר יי' אל יונה סנית ולא סליפת לפי שתבע כבוד הכן ולא תבע כבוד האב והיקפה להם זה המקרא ותרגומו בדבר יי' אשר דבר ביד יונה לנינו ונהפכה גורת רעה לטובה כך נהפך לישראל בימי ירבעם בן יואש מרעה

וימלכו חס' בליש' וסי' לעיל בסוף חלק א' סי' יו' מרה ח' חס' וסי' מול הגלגל אצל אלני מרה' בגנו זה סודר ומרה' כי ראה יי' את עני ישראל' אל תהיו כאבתם' מרה באצבעתיו : ואין עוזר ו בקריאה וסי' כי ראה יי' את עני ישראל' ואביט ואין עוזר' כי יציל אביון משוע' וינעו בעמל לבם' וישע

סהיו בה אשר חבדס מלך חרם וישימס כעבר לדום ועכשו נהפך להם לטובה : מורה מחד' מוכר מחד' קונטר' יחוס בל' כמו חס' ימרה את כף מורים היתם ותהיינה מורת רוח ויש פותרים מורה מחד' ירוד מחד' לשון ירה בים :

ודברו כל עמא דיהודה ית עזריה והוא בר שית עסרי שנין ואמליבו יתיה תחות אבוהי אמציהו : הוא בנה ית אילת ואתיבה לבית יהודה בתר דשכיב מלפא עם אבתוהי :

ויקחו כל עם יהודה את עזריה והוא בן שש עשרה שנה וימלכו אותו תחת אביו אמציהו : הוא בנה את אילת וישבה ליהודה אחרי שכב המלך עם אבתו :

בשנת חמש עשרה שנה בר יואש מלך שבטא דבית יהודה מלך ירבעם בר יואש מלפא ד' ישראל בשמרון ארבעין וחדא שנין : ועבר דביש קדם יי' לא סטא מפל חובי ירבעם בר נבט דחיב ית ישראל : הוא אתיב ית תחום ישראל מפעלנא דחמת עד ימא דמישראל כמא דמלל יי' אלהא ד' ישראל די מלל ביד עבריה יונה בר אמתי נביא די מנת חפר :

בשנת חמש עשרה שנה לאמציהו בן יואש מלך יהודה מלך ירבעם בן יואש מלך ישראל בשמרון ארבעים ואחת שנה : ועש הרע בעיני יהוה לא סר מכל חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל : הוא השיב את גבול ישראל מלבוא חמת עד ים הערבא כדבר יהוה אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אבתי ה הנביא אשר מנת חפר : כי ראה יהוה את עני ישראל מרה מאד ואפס עצור ואפס עוזב ואין עוזר לישראל : ולא דבר יהוה למחות את שם ישראל מתחת השמים וישיעם ביד ירבעם בן יואש : ויתר דברי ירבעם וכל אשר עשה וגבורתו אשר נלהם

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

בשנת חמש עשר שנה לאמציהו זה מבוחר כי כבר מלך יד שנה כשמת יואש מלך ישראל : כי ראה את עני ישראל מורה מחד' כל אף על פי שהיה מורה מחד' את פי ה' השם ית' כמה שעזבו את בריתו : ואפס עזר ואפס עזוב בים' לל ססרו קניניהם העזרוב בבית והעזוב' בסדה : כסדה :

רלבג

בשנת חמש עשר שנה לאמציהו זה מבוחר כי כבר מלך יד שנה כשמת יואש מלך ישראל : כי ראה את עני ישראל מורה מחד' כל אף על פי שהיה מורה מחד' את פי ה' השם ית' כמה שעזבו את בריתו : ואפס עזר ואפס עזוב בים' לל ססרו קניניהם העזרוב בבית והעזוב' בסדה : כסדה :

בשנת חמש עשרה שנה לאמציהו בן יואש מלך יהודה מלך ירבעם בן יואש מלך ישראל בשמרון ארבעים ואחת שנה : ועש הרע בעיני יהוה לא סר מכל חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל : הוא השיב את גבול ישראל מלבוא חמת עד ים הערבא כדבר יהוה אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אבתי ה הנביא אשר מנת חפר : כי ראה יהוה את עני ישראל מרה מאד ואפס עצור ואפס עוזב ואין עוזר לישראל : ולא דבר יהוה למחות את שם ישראל מתחת השמים וישיעם ביד ירבעם בן יואש : ויתר דברי ירבעם וכל אשר עשה וגבורתו אשר נלהם

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

ארי גלי קדם יי' שעבורא ד' ישראל תקיף לחדא ואגנון מטלמין ושביקין ולית דסעיד לישראל : ולא הוה רענא קדם יי' לממחי ית שמא ד' ישראל מתחות שמאי ופרקנון על ידי ירבעם בר יואש : ושאר פתגמי ירבעם וכל דעבר וגבורתיה דאגיה ו דאטיב

אהלי אפדנו' וכרה ירושלם ימי' : וישיעם ד' ג' מלאים וא' חס' וסי' את עתניאל בן קנו' וישיעם ביד ירבעם בן יואש' וישיעם למען שמו' וישיעם מיד שונא וגאלם :

זולכותיו' שנה אלוטו שנה כי הכתוב אומר כי עשרים ותשעה שנה מלך בירושלם והיאך היה זה ובסדר עולם אומר גם כן מה תלמוד לומר אחרי שכב המלך עם חביתיו חלל במלך בחיי אביו ולא פירס כמה ועוד אמר בו טעם אחר מה יהורם ואחיותיו ויואש מתו מתחת תחלואים ע'י אחרים אף חמציהו מת מיתת תחלואים ע'י אחרים לפיכך אמר אחרי שכב המלך עם חביתיו מת כמות חביתיו לשי' זל כתב כי אותן חמש ע' שנה לאמציהו משקשרו עליו קס' ומלך עזיהו ואמציה' יסב בלכי' כל אותן חמש ע' שנה ועזיהו בנו מלך ולא גדלה כן לשי' הכתובים כי הכתוב אומר כי אחר שכב אמציהו לקחו כל עם יהודה את עזיהו ובנו וימליכו אותו תחת חביו והוא בן י' שנה והיאך מלך חמשה עשר שנה בחיי אביו ואם יאמר כי ויקחו כל עם יהודה את עזיהו כשקשרו על אמציהו ונס לכישה אז המליכו בנו ואז היה בן י' שנה לא נראה כן לא במלכי' ולא בדברי הימים כי אחר מיתת אביו אומ' שהמליכוהו ועוד היאך אומ' הכתוב על אמציהו כי תשעה ועשרים שנה מלך והוא לא מלך חלל' יד שנה ואם היה מתחבא בלכיש חמשה עשר שנה מה מלכות היה זה געור כי לבנו אינו מונה חלל' שתיים וחמשי' שנה והם ח' מות אביו כי כן כתוב בן עשה עשר הי' במלכותו כב שנה מלך ואותן טו שנה חס' תמנ' אותן לבנו הרי מלך סז והראי' שהוא מציא מהימים שעמד הבית חינה רחיה כי שני חשבונות תמצא בימי הבית כי חס' תמנה מתחלת בנין הבית עד שלס' ליהויקים שבח עליו נבוכד נצר תמצא ארבע מאות ועשר ושלס' חדשים ואם תמנה עד שחרב הבית מכל וכל ב'א שנה לכדקיהו תמצא ארבע מאות ותשע ושש חדשים ועוד לדבריו כי היה הקשר טו שנה והוא עומד בלכיש היאך היה זה והכתוב אומר כי בנוסו ללכיש שלחו אחרת והמיתוהו עם ואם ח' טו שנה היה לא היה חומ' וישלחו אחרת כי אחרת נראה מיד ח' שנים עם שלחו אחרת' חלל' הנראה בזה כי יולחמת אמציהו עם חדום ועם ישראל היתה עד ארבעה עשר לאמציהו כי מארבעה עשר ואילך לא יכול להיות כי בשנת ארבעה עשר לאמציהו מת מלך ישראל ואם תרצה לומר כי בשנת שלס' עשרה לאמציהו היתה המלחמה כמו שאומר בסדר עולם אבל הקשר שקשרו עליו לא היה חלל' סמוך למיתתו ומה שאמר בדברי הימים ומעת אשר סר מאמציהו מאחרי יי' ויקשרו עליו רוצה לומר העת אשר סר מאחרי יי' החלה הרעה לבח עליו שהרי נבג במלחמת ישראל ועוד בכל יום ויום עניא היה ברע עד סוף ימיו שקשרו עליו עברו וזאת קשה מכלם שנס מפניהם לכישה וישלחו אחרת והמיתוהו עם והכתוב כנהג בהרבה מקומות ומה שאמר אחרי שכב המלך עם חביתיו לומר כי תקף שמת אביו החלה ההלכה לבח כמו שהיה הכנה בחיי אביו כמו שאומר בדברי הימים ובימי דרשו את יי' הצליחו האלהים ותחילת הצלחתו הוא שהשיב חילת ליהודה : הוא השיב את גבול ישראל' והנה יואש אביו השיב ערי ישראל חלל' שיואש השיב אותם הערים שלקח מלך חרם וירבעם בנו השיב מלכא חמת עדי ים הערבא מיד מלכי הגוים שלקחו אותם ולא רחינו ביד מי היוונים מחלוקת בדברי רז' בזה : יש מי שאומר מה שכבס' יהושע כבס' זה ויש מי שאומר יוסר ממה שכבס' יהושע כבס' זה ואנחמו רוחים כי גבול לבח חמת ויש הערבא הוא מארץ הנכבשת בן משה ויהושע ועוד הכתוב אומ' השיב מלמד שכבר היתה נכבשת : חס' דבר ביד עבדו יונה בן חמתי' לא ככתבה כנראה זו ויש בדבר זה מחלוקת בדברי רז' שהם אמרו יונה תבע כבוד תבן ולא כבוד האב ולא חספס לכבוד ישראל לפיכך ברח חוצה לארץ שאינה מקום כנראה כדי שלא ישלחו האל לנינוה שידע שהיו קרובי תשובה ויהיה בזה עונם לישראל ולא חספס לכבוד האל מה נאמר בו ויהי דבר יי' אל יונה בן חמתי סנית סנית דבר עמו ולא סליפת ויהקשו והא' כתיב אשר דבר ביד עבדו יונה בן חמתי הכיח ותרגו על עסקי יונה לא דבר חלל' פעם סנית ולא סליפת ומהם אמרו לא דבר עמו לא בנינוה ולא בדבר אחר חלל' פעם סנית ומה שאמר אשר דבר ביד עבדו יונה בן חמתי לל כמו שכתב הפך להם בנינוה מרעה לטובה כך בימי ירבעם נהפך להם מרעה לטובה : כי ראה יי' לא בסביל תשובה שעשו חלל' סריהם עליהם כי ראה ענייהם : מרה מחד' משהנה ומתחלף מרעה אל רעה וית' שעבודא ד' ישראל תקיף לחדא : ואשר

קבל עם / שתי מלות והוא כמו
 נגד העם תרגום נגד קבל ותי
 קדם עמא: הוא דבר יי אשר
 דברי מלת הוא טעמו למעלה
 וימיתווימלך תחתיו כאשר ל
 דבר יי וכיון שמלך רב חו מעט
 ככר כתיב דבר יי והוסבה
 המלוכה לחמדים כי הם היו ר
 דשעים כלם וחילו היו טובים
 חרבה מלכותם עוד וכבר היתה
 מלכותם רחוקה להפסק קודם
 זה מפני עונותם ולא מלך
 זכריה אותם ששה חדשים אלא
 לקיים דבר יי בעבור שידעו העם
 כי חמת דבר הכביח ליהוה בשם
 יי כשאמר לו בני דבעים ישבו לך
 על כסא ישראל: את תפסח
 ואת כל אשר בה תפסח לא
 היתה מארץ ישראל אלא מעבר
 הנהר מארס וכן כתיב כי הוא
 דודה בכל עבר הנהר מתפסח
 ועד ענה ונראה כי היתה לנבול
 חרץ ישראל ככה תרצה ותרצה
 הית מארץ ישראל מקומו של מנחם
 ומנחם בא להלח על תפסח וקרא
 לשלום אליה להיותה לו למס ולא
 פתח לו עם העיר והוא שאמר כי
 לא פתח ויד והכה אותה ואת
 כל נבוליה מתרצה כלום מנבול
 תרצה וחילך כל הנמכה בכל ב
 נבוליה הכה ועוד כי כל ההרות
 שבה בקע דרך קימה וכיון:
 ההרותיה / בשתי ידיעות כמו
 בתוך האלהי: ולא עמד עם
 בחרץ / לא נתעבב עם אלא שב
 לו לארצו כיון שקבל הכסף ולא
 שמרס מאויב אחר וית ולא חמיק
 תמן בארעה: בארמון

ומרד עלוהי שלום בר יבש
 ומחתי גרם עפא וקטליה ומלך
 תחותיה: ושאר פתגמי זכריה
 הא אנון כתיבין על ספרא פתגמי
 יומיא למלכי ישראל: הוא
 פתגמי דני די מלל עם יהוה
 למימר בגין רביעאין ירתבון לך
 על בורסי מלכותא דישאל והוה
 כן: שלום בר יבש
 מלך בשנת תלתין ותשע שנין
 לעזריה מלך שבטא דבית
 יהודה ומלך ירח יומין בשמרון:
 וסליק מנחם בר גדי מתרצה
 ואתא לשמרון ומחא ית שלום
 בר יבש בשמרון וקטליה ומלך
 תחותיה: ושאר פתגמי שלום
 ומרדיה די מרד הא אנון כתיבין
 על ספרי פתגמי יומיא למלכי
 ישראל: בכין מחא
 מנחם ית תפסח וית כל די בה
 וית תחומה מתרצה ארי לא
 פתחת תרעה לא שלמא ומחא
 וית כל מעדידתא בזעו:
 בשנת תלתין ותשע שנין
 לעזריה מלך שבטא דבית יהודה
 מלך מנחם בר גדי על ישראל
 עשר שנין בשמרון ועבר דביש
 קדם יי לא סטא מעל חובי ירבעם
 בר נבט דחוב ית ישראל כל
 יומיה: אתא פול מלכא דאתור
 על ארעא ויהב מנחם לפול אלף
 פברין דכסף לאשלמא ירוהי
 עמידה לאתקפא מלכותא בידיה:
 ורמא מנחם ית כספא על ישראל
 ועל כל גברי חילא למתן למלכא
 דאתור חמשיין סלעין דכסף ל
 לנברא חד ותב מלכא דאתור ולא
 אנוק תמן בארעא: ושאר
 פתגמי מנחם וכל די עבר הלא
 אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא
 למלכי ישראל: ושכיב מנחם
 עם אבהותיה ומלך פקחיה בריה
 בשנת
 חמשיין שנין לעזריה מלך שבטא
 דבית יהודה מלך פקחיה בר
 מנחם על ישראל בשמרון תרתין
 שנין: ועבר דביש קדם יי לא
 סטא מחובי ירבעם בר נבט דחוב
 ית ישראל: ומרד עלוהי פקח בר
 רבליהו גבריה ומחתי בשמרון

וימיתוהו מלוסי נמסר לעיל בסי חלקא סימן יג: שלום בן נבואי וסי' שלום בן יבש מלך רפ' ועל
 מנחם בן גדי ויתר דברי שלום וכל כתובי דכו' מלאים בכו' חס וסי' שלום בנו רחבעם / לשלם הקרחו
 ויחזקיהו בן שלום / אשת שלום בן תקיה / השערים בני שלום הנינא דעורא / שלום ושלם ואורי: ההרותיה
 ח' מלך בתרי טעמי פ' הטפחה לא / ישראלנה מירכא בתיבתה כי אם בח' מקומות וסי' מהס' ת' לוש ופיר' בסדר
 ויקשר עליו שלום בן יבש ויברו
 קבר עם וימיתוהו ומלך תחתיו:
 ויתר דברי זכריה הנם כתובים על-
 ספר דברי הימים למלכי ישראל:
 הוא דבר יהוה אשר דבר אל יהוה
 לאמר בני רביעים ישבו לך על-
 כסא ישראל ויהי כן:
 שלום בן יבש מלך בשנת שלשים
 ורשע שנה לעזריה מלך יהודה
 ומלך ירח ימים בשמרון: ועל
 מנחם בן גדי מתרצה ויבא שמרון
 ויד את שלום בן יבש בשמרון
 וימיתוהו ומלך תחתיו: ויתר דברי
 שלום וקשרו אשר קשר הנם
 כתובים על ספר דברי הימים
 למלכי ישראל:
 אזיבה מנחם את תפסח ואת כל-
 אשר בה ואת נבוליה מתרצה כי
 לא פתח ויד את כל ההרותיה בקע:
 בשנת שלשים ותשע
 שנה לעזריה מלך יהודה מלך מנחם
 בן גדי על ישראל עשר שנים
 בשמרון: ויעש הרע בעיני יהוה
 לא סר מעל חטאות ירבעם בן נבט
 אשר החטיא את ישראל כל ימיו:
 בא פול מלך אשור על הארץ ויתן
 מנחם לפול אלף ככר כסף להיות
 ידיו אתו להחזיק הממלכה בידו:
 ויצא מנחם את הכסף על ישראל
 על כל גבורי החיל לתת למלך
 אשור חמשים שקלים כסף לאיש
 אחד וישב מלך אשור ולא עמד שם
 בארץ: ויתר דברי מנחם וכל אשר
 עשה הלא הם כתובים על ספר
 דברי הימים למלכי ישראל:
 וישבב מנחם עם אבתיו ומלך
 פקחיה בנו תחתיו:
 בשנת חמשים שנה לעזריה מלך
 יהודה מלך פקחיה בן מנחם על-
 ישראל בשמרון שנתים: ויעש הרע
 בעיני יהוה לא סר מחטאות
 ירבעם בן נבט אשר החטיא את-
 ישראל: ויקשר עליו פקח
 בן רבליהו שליטו ויכהו בשמרון

ויכהו קבל עם / ומחתי
 קדם עמא לעיני העם
 : ויהי כן / לא שהיה
 כדי מלכותו לימשך
 כל כך אלא לקיים דבר
 מלך שכאמר כן יהיה
 דברי אשר יבא מפי
 ונ': כי לא פתח סר
 העיר לא פתח לו את
 העיר לקבלו למלך
 עליהם: ההרותיה /
 את הנשים הרות שבה
 בקע: שליטו / נבחר
 שלו: את

רלבג

ואת נבוליה מתרצה כי
 לא פתח / ידמה
 שתפסח לא היתה
 מארץ ישראל וקרא
 לה מנחם לשלום ולא
 הסכימה להשלי עמו
 ולא פתח לו לזה הכה
 אותה ואת כל אשר בה
 ואת נבוליה חס מחוץ
 לעיר מתרצה וחילך
 וגם כל המנדלים
 החזקים הבנויי בהרי
 אשר בה בקע:
 בארמון

אמר: / אי פסיקום על על ומלה במצעו וסי' ישדעו חמסי שרץ נפש / או מצא אברה / צו את ארתי / והסת
 לקחו את אשר עשה מיכה / וסיפובני ישראל / דוחוק יי את ענלן / ויאמר לכי ושלח אתה / ותקם חנה אחרי
 אכלה בשלה / לא טוב הדבר הזה / ועתה כה תאמר לעבדי לדוד דשמואל / ויוצא מנחם את הכסף /
 והמלך הפקיד את השליש / עחת על יאור / על כן על בחוריו / ואמרת על מה / גבה לבך בפיך / לא לנו יי
 הנה בית המן / הדבר אשר היה אל ירמיהו:

רשי מלכים ב יו רדק תכו

חַת אַרְנוֹב וְחַת הָאֲרִיָּה׃ כָּל אַרְנוֹב לָטוֹן פְּלִטוֹן חֲשׂוֹבִין וְכָל טַרְכוּנִין כְּלָטוֹן חֲרָמִי פְּלִטוֹן חֲשׂוֹבִין לְמַלְכוּת בְּחֲמִרִין הַגְּדוֹל אֲשֶׁר אֶזְלָה הָאֲרִיָּה יֵשׁ לֹמֵר שֶׁהִיא חֲרִיָּה שֶׁל זֶה־בְּעוֹמֵד בְּחֹתֶנּוּ חֲרָמוֹן׃ בְּשַׁנַּת עֶשְׂרִי לְיוֹתָם׃ הִיא לֹ לֹמֵר בְּשַׁנַּת חֲרַבְעָה לְאַחַז שֶׁהָרִי כָּל יְמֵי מַלְכוּת יוֹתָם עַסְעֶשְׂרָה עֶשֶׂה חֲלָה לְפִי שֶׁהִיא חֲחַר רַעַת רַבָּה הַכְּתוּב ל

בְּחֲרָמוֹן בֵּית מֶלֶךְ׃ כִּן כְּתוּב וְקָרִי הַמֶּלֶךְ וְהַעֲכִין אֶחָד׃ חַת אַרְנוֹב וְחַת הָאֲרִיָּה׃ עַם אַרְנוֹב וְעַם הָאֲרִיָּה וְשִׁנֵּי גְבוּרֵי הָיוּ שָׁמַם כִּי וְעַמָּהּ בָּח וְעַם חֲמִשִּׁים מִבְּנֵי גְלַעְדִים וַיִּמְתָּהוּ׃ בְּשַׁנַּת עֶשְׂרִי לְיוֹתָם׃ וְהַיָּחָד הִיא זֶה וְהַלֵּל יוֹתָם לֹא מֶלֶךְ חֲלָה יִנְוֵהֵיךְ מִוֹנָה לֹ לֹמֵר וְעֶשְׂרִים וְעֶשְׂרִים שֶׁל פִּקַּח עֲלָמוֹ בְּשַׁנַּת ד' לְאַחַז חָס כִּן הִיא לֹ לֹמֵר בְּשַׁנַּת ד' לְאַחַז וְחֹמֵר בְּסֹדֵר עוֹלָם וְכִי אֲפִסֵּר לֹ לֹמֵר כִּן חֲלָה שֶׁהִיא גְזִיר גְזִירָה בְּיָמֵי יוֹתָם׃ דְּבַר אֲחֵר שֶׁרַבָּה הַכְּתוּב לְמִנּוֹת לְיוֹתָם בְּקִבְרָה וְלֹא לְאַחַז בְּחַיִּים׃ בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בְּתַחֲלִיל שְׁתַּיִם וּפִקַּח מֶלֶךְ בְּשַׁנַּת חֲמִשִּׁים וְשְׁתַּיִם לְעִזְרִיָּה וְעִזְרִיָּה מֵת בְּסוּף לֵב לֹ לֹמֵר יוֹתָם הִנֵּה הִיא בְּנֵה חַת שֶׁעַר בֵּית י"י הָעֲלִיּוֹן׃ הַשְּׂעֵר הַזֶּה הִיא בֵּן בֵּית י"י וְכִי בֵּית הַמֶּלֶךְ כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ דְּבַר יוֹאָח וַיִּזְרִיחוּ חַת הַמֶּלֶךְ מִבֵּית י"י וַיִּבְנוּ דֶּרֶךְ שֶׁעַר הַרְצִי בֵּית הַמֶּלֶךְ וְיָמָּה שֶׁחֲמֵר כִּי הוּא בְּנֵה חֹתֶנּוּ הוֹסִיף בּוֹבְבִין אֲלוֹ נֶפֶל וְכִנְיָו שֶׁהִיא עַל מַלְכוּת בְּנֵה שֶׁעַר כִּן בֵּיתוֹ וְכִי י"י כְּמוֹ שֶׁחֲמֵר וְעוֹלָמוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית י"י׃ בְּיָמֵים הָאֵלֶּם הַחֵל י"י אֲחֵר שְׁמַת יוֹתָם׃ חַת

לְמִנּוֹת לְיוֹתָם בְּקִבְרָה וְלֹא לְאַחַז בְּחַיִּים סָךְ הִיא בְּסֹדֵר עוֹלָם׃ בְּיָמֵי הָאֵלֶּם׃ בְּסוּף יְמֵי עַל יוֹתָם׃ לְהַשְׁלִיחַ לְגִדְרוֹת׃ וַיִּגְלֶה

רלבג

בְּחֲרָמוֹן בֵּית הַמֶּלֶךְ חַת אַרְנוֹב וְחַת הָאֲרִיָּה אֲחֻשׁוֹב שֶׁאַרְנוֹב קָרָה הַמְּמוּנָה עַל כָּל חֶבֶל אַרְנוֹב וְהָאֲרִיָּה קָרָה גְבוּרָה אֲחֵר יִקְרָאוּהָ חֲרִיָּה עַל כִּי הִיא שֶׁלֵּב לְרַב גְּבוּרָתוֹ׃ וְהִנֵּה קָשׁ עָלָיו פִּקַּח עַם סָבִי חֲלָה הַשְּׂעֵרִים וְהָיוּ עוֹמֵד נֶס כִּן חֲמִשִּׁים אִישׁ מִבְּנֵי גְלַעְדִים כִּי לִכְנִי גְלַעְדִים הִיא חֶבֶל אַרְנוֹב לְפִי מָה שֶׁאֲחֻשׁוֹב׃

אֵת ז' פְּסוּלֵי חַת וְחַת יוֹתָם וְחַת חַת

וַיִּקַּח חַת עֵינָיו וְחַת חֲלָה בֵּית מַעֲכָה וְחַת יָנוּחַ וְחַת קָרָס׃ הִנֵּה זֶה הִיא לְפִי מָה שֶׁאֲחֻשׁוֹב מֵהַסּוֹכֵר בְּסֹף דֵּה כִי תַנְלַת פְּלִאסְטֵר מֶלֶךְ אֲשֶׁר הַגְּלֵה לְאַחַז כִּי וְלַגְדִי וְלַחֲזִי שֶׁכֵּתֵה הַמַּכְסִי וַיִּבְחַשׁ לְחַלֵּל וְחִבּוֹר וְהִרָחַ וְנִהַר גְּזוּן וְלְפִי שֶׁחֲלָה הַמַּדְיָנוֹ הַזֶּה מוֹאֲרָן אֲשֶׁר חֲמֵר בּוֹהַּ הַמַּקּוּס וַיִּגְלַשׁ אֲשֶׁר הִיא׃ בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם׃ לֹל בְּרַחֵם הַשֵּׁן הַשְּׂנִית כִּי בְרַחֵם שַׁנַּת חֲמִשִּׁים וְשִׁנִּים לְעִזְרִיָּה מֶלֶךְ פִּקַּח וְיָמָּה עִזְרִיָּה בְּשַׁנַּת הָהִיא׃ בְּיָמֵים הָאֵלֶּם חֲלָה י"י לְהַשְׁלִיחַ לְלַגְנוֹת בִּיהוּדֵי רַבָּן׃ לְלַגְנוֹת בִּיהוּדָה אֲלוֹ לְשַׁלַּח זֶה הִיא אֲחֵרִי מוֹת יוֹתָם כִּי בְּיָמֵי אֲחַז נִתְחַבְּרַת חֲלָה הַמַּלְכִים עַל יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי רֹב חַח חֲטָאֵי אֲחַז כְּמוֹ שֶׁ שַׁנַּת חֲחַר בְּסֹפֵר דֵּה וְהַסּוֹכֵר בְּהַמְכָּה גְדוּלָה וְאַחֵר זֶה הִיא צְרִים עַל יְרוּשָׁלַם וְלֹא יִכְלוּ לְהַלְחֵס כִּי חֲמֵל הַסִּי עַל יְהוּדָה וְלֹא אֲחֵר לְהַשְׁחִיתוֹ׃

בְּאַרְמוֹן בֵּית מֶלֶךְ אֶת אַרְנוֹב וְאֶת הָאֲרִיָּה וְעָמְדוּ חֲמִשִּׁים אִישׁ מִבְּנֵי גְלַעְדִים וַיִּמְתָּהוּ וַיִּמְלֶךְ תַּחְתָּיו׃

וַיִּתֵּר דְּבָרֵי פִקַּחִיה וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הֵנִם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

בְּשַׁנַּת חֲמִשִּׁים וְשְׁתַּיִם שָׁנָה לְעִזְרִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה מֶלֶךְ פִּקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ עַל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְרוֹן עֶשְׂרִים שָׁנָה׃

וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר מִן חֲטָאוֹת יְרַבְעָם בֵּן נְבַט אֲשֶׁר הַחֲטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל׃ בְּיָמֵי פִקַּח מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בָּא תַנְלַת פְּלִאסְטֵר מֶלֶךְ אֲשֶׁר וַיִּקַּח אֶת עֵינָיו וְאֶת אֲבָל בֵּית מַעֲכָה וְאֶת יָנוּחַ וְאֶת קָרָס וְאֶת חֲצוֹר וְאֶת הַגְּלַעַד וְאֶת הַגְּלִילָה כָּל אֶרֶץ נִפְתָּלִי וַיִּגְלַשׁ אֲשֶׁר הִיא׃ וַיִּקְשֶׁר קֶשֶׁר הוֹשַׁע בֵּן אֵלִיָּהוּ עַל פִּקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ וַיִּכְהוּ וַיִּמְתָּהוּ וַיִּמְלֶךְ תַּחְתָּיו בְּשַׁנַּת עֶשְׂרִים לְיוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּה׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי פִקַּח וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הֵנִם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְפִקַּח בֵּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ יוֹתָם בֵּן עוֹזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֵּן עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הִיא בְּמַלְכוּ וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשִׁשׁ אֲמֹ יְרוּשָׁא בְּתַצְרוֹק׃ וַיַּעַשׂ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה עוֹזִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ רַק הַבְּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעַם מִזְבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּבָמוֹת הוּא בְּנָה אֶת שֶׁעַר בֵּית יְהוָה הָעֲלִיּוֹן׃ וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

בְּאַרְמוֹן בֵּית מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בָּא תַנְלַת פְּלִאסְטֵר וַיִּגְלֵ מֶלֶךְ אֲשֶׁר אֶת יִשְׂרָאֵל׃ עַד אֲשֶׁר הִסִּיר בְּשַׁנַּת הַתְּשִׁיעִית לְהוֹשַׁע׃ תְּהִיָּה מַסְלָה׃ הִיא בְּמַלְכוּ וְוֹסִי יְהוֹרָם בֵּן יְהוֹשֻׁפַט דְּמַלְכִים׃ אֲמַצְיָהוּ בֵן יוֹאָשׁ׃ עִזְרִיָּה בֵּן אֲמַצְיָה׃ יוֹחָם׃ חֻזְקִיָּהוּ׃ בְּלֹא חֲסוּדָה׃

בְּאַרְמוֹן בֵּית מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בָּא תַנְלַת פְּלִאסְטֵר וַיִּגְלֵ מֶלֶךְ אֲשֶׁר אֶת יִשְׂרָאֵל׃ עַד אֲשֶׁר הִסִּיר בְּשַׁנַּת הַתְּשִׁיעִית לְהוֹשַׁע׃ תְּהִיָּה מַסְלָה׃ הִיא בְּמַלְכוּ וְוֹסִי יְהוֹרָם בֵּן י

רשי מלכים ב יז תכח

לבקר לפרקים לכשיעלה בלבי לבקרו: את המסגרות המכונות איצטבלאות שהמכונות עשויות עליהם כמו שנאמר וזה מעשה המכונות מסגרות להם: מוסך השבת נב אהל עשוי לכל לשבת תחתיו בעמדה ביום השבת: ואת מבוא בית המלך שהיה בא במביתו לבית יי דרך החוץ הסב אותו במקום הנכע מפני המלך אשור שלא יחמוד אותם הכלים וגם את המכוח הסב שמא ינטרך להחבא ויכרה בהכנע: בסנת שתי עשרה לאחז וגו' חי אשכר לומר שמלך הוסע בשנת יב לאחז שהרי בשנת ד לאחז הרג את פקח ומלך תחתיו וכשתבדוק ב בשנות פקח תמצא כן וגם חי אשכר לומר שלא מלך אלא תשע שנים שהרי מלך מסנת ח ארבע לאחז עד שנת שס לחזקיהו שנלכדה שומרון הרי יותר משס עשר שנה ומה תלמוד לומר ט שנים משמרד במלך אשור כך שנויה בסדר עולם וחי אשכר לומר שבשנת יב לאחז התחיל למרוד שאם כן תמצא את שני מרדו חמש שנים בימי אחז ושש שנים בימי חזקיהו הרי אחת עשרה וכאן הוא חומר תשע לא חומר שנת שתי עשר לאחז אלא לענין מקרה של אחז אחריו עליו עלה ס שלמחשך וגו' שבשנת יב לאחז עלה סכריב על הוסע והגלה לאותן שבוער הירדן וכך שניו בסדר עולם ומקרה כתוב בדברי הימי ויער אלהי ישראל את רוח מלך אשור ויגלס לרחובי ולנדי ולא פירש בחזה זמן וכאן פירש שבשנת יב לאחז היה שלם גליות גלועשר השבטים בשנת עשרי לפקח כמו שכתוב למעלה ויך את מלך אשור את עיון ואת דן ואת חרץ כשתלי ויגלס אשורה וזה היה שנת הארבע לאחז שהם שמונה שנים ובח עליהם שנת יב לאחז והגלה לרחובי ולנדי וכשראה הוסע בן אלה מרד בו ושלא מלאכים אל סוף מלך מזרים שהם שמונה שנים ובח וזר על שומרון וכלכדה לקץ שלם שנים וגלו כולן וזהו שנאמר כעת הרשון היקל ארצה וזולתן נארכה נפתלי הקל אף בשנייה שלא הגלה אלא שני השבטים אבל האחרון הכביד טיחא את הכל כזה שהיה מכבד את הבית ומכל מקו לפי החשבון שכתב כאן את מניין שני מרדו תשע שנים לא מרד בו עד שנת יד לאחז שהרי אחז מלך שש עשרה שלם שנים של אחז היה המרד ושש שנים בימי חזקיהו: רק לא כמלכי ישראל שביטל פרדסיאות שיטבו מימי ירבעם על הדרכים לשמור שלא יעלו ישראל לרגל זה בטון לפי שגלו עגלי הזהב כבר בשתי גליות בגלות ראשונה ויך את עיון ואת דן הגלה עגל שבדן ובשנייה כשגלו רחוב ונד בטל עגל שבבית אל לקיים מה שנאמר גם אותו לאשור ויבא ולפי שבטלו פרדסיאות והם נמנעו מלעלות לרגל לשיכך נחתם בזר דינס לגלות בימי שער עכשיו תלו הקלקלה במלכיהם ועתה לא היה במי לתלות מהו שאמ' הוסע בן בארי כי עתה הזנית אפרים כטמא ישראל עתה נגלית רעתכם: בסנה

ויצוהו המלך אחז כתוב בויו וקרי בלא ויו והכתוב הוא כמו ותראהו את הילד וענין אחד הוא הכתוב והקרי: על המיזבח הגדול זהו המיזבח שעשה ואמר שיהיה הוא עקר ומבתי כטפל לו וזהו שאמר והיה לו לבקר כלומר לפעמים כשארצה לבקרנו ולהעלות עליו: את המסגרות המכונות שמוך עם הא הדיעה כמו המיזבח הנחשת וכירו קצץ המסגרות המכונות שהיו ס סגרות הכיורות בתוכן וקצץ אותן מסגרות והסיר הכיורות וכן הים היריד מעל הבק הנחש ונתן אותו על מרצפת אבנים וכן הכיור נתן על מרצפת אבנים ונאמר את הכיור הוא שם כלל כי עשרה כיורות היו ואחר שאמ' המסגרות המכונות ידענו כי על הכיורו אמ' כן כי אם אמ' על כיור אחד לבדו לא היה חומר המכונות כי אם המכונה וכל זה שעשה לא עשה אלא דרך בזיון והכעסה כמו שעשה מן המיזבח נכ וכמו שכבה את הכרות וכמו שכבר ד דלתות בית יי כדי שלא יכנס סם חדש להקריב ועשה מיזבחו בכל פנה בירושלם כמו שאומר בדה ומתחלה שם המיזבח שעשה לכני מיזבח יי ושם אותו עקר ומיזבח יי טפל לו וכאשר הכעיס עוד השמות כלי בית האלהים וכבר הדלתות שלא יכנס חדש סם: אשר תחתיה וזכר הים בלסון נקבה ובשאר מקומו לטון זכר: מרצפת אבנים כמו רכפת בהט ושקרק' הויכל לא היה מרצפת אבנים כי אם מצופה זהב היה מרוקע על נסרים של ארז אלא מרצפת אבנים לל שאחז עשה להם מרצפות אבנים במקום ה המכונות: ואת מוסך השבת כתוב בויו ואחר הוא ושרשו יסך מענין סך שנים שרשי וענין חיות טיקום שבתא ובמקצת נסחא ית טיקום מדבחה לשבת וענינו בכין שעשו לאנשי המשמר לחסות תחתיו ובסמנו אותו לשבת כראה כי למשמר היוצ' עשו אותו שהיה יוצא בשבת והיו פנויים מן העבודה מחותנו היום והיו יושבין בס עד פנות אבל כראה שסתר אותו את מיזבח היעל: החיזונה מלעיל וההא נוספת כהא השערה החדרה והוא סמוך למה שאמר שהוריד הכיור והים כן הוריד זה המסך ויסתר אותו: והוא כמו החבון והיסב מביא ביתו שהיה מחוץ הסב אותו בית יי ולא היו נכנסין בן אלא דרך בית יי להשגב בו מפני מלך אשור: בשנת שתיים עשרה והלא מלך בשנת ארבע לאחז לפי החשבון כמו שכתבנו למעלה ואמר בסדר עולם שני למרדו אבל הוא מלך משנת ארבע לאחז עד שנת שס לחזקיהו ובשנת יב לאחז שהיא שנת שמונה הוסע מרד במלך אשור ומסנה שמרד בה עד סוף מלכותו ט שנים: רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו אמרו שהעביר כל אותן פרדסיאות שהוסיב ירבעם בן נבט על התחומין שלא לעלות ירושלם ואמר כי בטו בחב בטל אותן פרדסיאות לפיכך היו ישראל עושין יט בטו בחב: ועל

וכל דם בקריאה וסי' חקת עולם לדרתיכם בכל משבתיכם וכל דם לא תאכלו בכל משבתיכם ויצו המלך אחז ב בפסוק: לבקר ב בקריא וסי' ולזבח הנחשת יהיה לי לבקר ואחר נזרים לבקר:

ויצוהו המלך אחז את אוריה הכהן לאמר על המיזבח הגדול הקטר את עלת הבקר ואת מנחת הערב ואת עלת המלך ואת מנחתו ואת עלת כל עם הארץ ומנחתם ונסכייהם וכל דם עלה וכל דם זבח עליו תזרק ומיזבח הנחשת יהיה לי לבקר ויעש אוריה הכהן ככל אשר צוה המלך אחז: ויקצץ המלך אחז את המסגרות המכונות ויסר מעליהם ואת הכיור ואת הים הורד מעל הבקר הנחשת אשר תחתיה ונתן אותו על מרצפת אבנים: ואת מוסך השבת אשר בנו בבית ואת מבוא המלך החיצונה הסב בית יהוה מפני מלך אשור: ויתר דברי אחז אשר עשה הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה: וישבב אחז עם אבתיו ויקבר עם אבתיו בעיר דוד ומלך חזקיהו בנו תחתיו: בשנת שתיים עשרה לאחז מלך יהודה מלך הושע בן אלה בשמרון על ישראל תשע שנים: ויעש הרע בעיני יהוה רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו: עלוה

ויצוהו המלך אחז את אוריה הכהן לאמר על המיזבח הגדול הקטר את עלת הבקר ואת מנחת הערב ואת עלת המלך ואת מנחתו ואת עלת כל עם הארץ ומנחתם ונסכייהם וכל דם עלה וכל דם זבח עליו תזרק ומיזבח הנחשת יהיה לי לבקר ויעש אוריה הכהן ככל אשר צוה המלך אחז: ויקצץ המלך אחז את המסגרות המכונות ויסר מעליהם ואת הכיור ואת הים הורד מעל הבקר הנחשת אשר תחתיה ונתן אותו על מרצפת אבנים: ואת מוסך השבת אשר בנו בבית ואת מבוא המלך החיצונה הסב בית יהוה מפני מלך אשור: ויתר דברי אחז אשר עשה הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה: וישבב אחז עם אבתיו ויקבר עם אבתיו בעיר דוד ומלך חזקיהו בנו תחתיו: בשנת שתיים עשרה לאחז מלך יהודה מלך הושע בן אלה בשמרון על ישראל תשע שנים: ויעש הרע בעיני יהוה רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו: עלוה

היום שהיו הולכים להם ולא אמר מה עשה בו מיזבח היעל: החיזונה מלעיל וההא נוספת כהא השערה החדרה והוא סמוך למה שאמר שהוריד הכיור והים כן הוריד זה המסך ויסתר אותו: והוא כמו החבון והיסב מביא ביתו שהיה מחוץ הסב אותו בית יי ולא היו נכנסין בן אלא דרך בית יי להשגב בו מפני מלך אשור: בשנת שתיים עשרה והלא מלך בשנת ארבע לאחז לפי החשבון כמו שכתבנו למעלה ואמר בסדר עולם שני למרדו אבל הוא מלך משנת ארבע לאחז עד שנת שס לחזקיהו ובשנת יב לאחז שהיא שנת שמונה הוסע מרד במלך אשור ומסנה שמרד בה עד סוף מלכותו ט שנים: רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו אמרו שהעביר כל אותן פרדסיאות שהוסיב ירבעם בן נבט על התחומין שלא לעלות ירושלם ואמר כי בטו בחב בטל אותן פרדסיאות לפיכך היו ישראל עושין יט בטו בחב: ועל

תלו הקלקלה במלכיהם ועתה לא היה במי לתלות מהו שאמ' הוסע בן בארי כי עתה הזנית אפרים כטמא ישראל עתה נגלית רעתכם: בסנה

תלו הקלקלה במלכיהם ועתה לא היה במי לתלות מהו שאמ' הוסע בן בארי כי עתה הזנית אפרים כטמא ישראל עתה נגלית רעתכם: בסנה

רלבג

והנה קרא אחז המיזבח ההוא אשר בנה מזבח הגדול כי חולי היה יותר גדול השיעור אז מפני שהיה אצל מחשבתו יותר נכבד: ומיזבח הנחשת יהיה לי לבקר לל כי לפעמים ארצה לראותו ולבקר להעלות עליו: את המסגרות המכונות והנה הסיר מהם את הכיור ועמד הכיור בזולת כנו וכן עשה לכל הכיורות אשר סם והים הסיר מעל שנים העשר הבקר אשר תחתיו ונתן אותו על מרצפת אבנים: ואת מוסך השבת אשר בנו בבית יי ויקבר עם אבתיו בעיר דוד: באר בספ' ואת מיזבח היעל החיזונה הסב בית יי הנה מפני יראתו ממלך אשור סתם מבווא ביתו מחתן והיו נכנסין בבית המלך דרך בית יי: ויקבר עם אבתיו בעיר דוד: באר בספ' דה כי לא הביאוהו לבקרי מלכי בית ישראל: בשנת שתיים עשרה לאחז ידענו כי הוסע מלך עד שנת שס לחזקיהו והוא שנת ט להוסע כמו שנזכר במה שאמר זה ולפי שכבר ידענו כי אחז מלך בשנת יז לבקח הנה נתבאר כי אחז מלך יד שנה לבד קודם שימלך הוסע ולא כריכי אלו לומר כי אחר עבד יב שנה לאחז והיה אחז בשנת היג כי לא נשארנו לו כי אם ג' שני' אז מלך הוסע אך קודם זה היה עבד מלך אשור ולא נחשב למלך כי אם כמו נציב ששמהו מלך אשור ומרד בו כמו שנזכר ואחר זה נאסף במלכותו במרדו תשע שנים: ויעשרהו

בסנת התשיעי למדרו של הושע: ויגלה את ישראל ויגלה את ישראל וזה שער כל תיבה שפעל סלה כהא כגון פנה כנה גלה ונה רנה כשבה לתת בראש התיבה ויו יוד חס המלה מוספת על הפועל תהא היוד כקוד בחיריק כגון ויבן סם מוזב ויבן וירד משה ויגלה יהוד מעל חזמתו ותלך ותזן גם היא וירב העם ויעבדו מחד ואם הוא מלכר בלסון מבעיל תהא היוד כקודה בסגול כגון ויבן אל זכב ויגל את ישראל חסורה וזן את יהודה וירב בבת יהודה תלכיה: ויחפשו ברחו פתרונו לפי עכיונו: עד עיר מוצר כגון מיקטן ועל גדול: ממגדל כוצרים פאיונו עשוי חלף להעמיד נופה לכזר בכל בית גבוה העמידו עבודה זרה: ועל יי התורה בהם: כביאי כל חוזה כביאי כל חזן ים חוזה שהוא

רק

ועל מלך חסור בכל הארץ פי וילכדה ואחר כך עלה שמרון וזכר עליה: ומלכי ישראל חסר פי וכחקות מלכי ישראל חסר עשו: ויחפשו בני ישראל דברי חסר לא כן על יי אלהים בדברי רזל מה חמרו חמרו העמו הזה חימו רוח לחינו סומע וזהו לשו ויחפשו שהסתירו הידיעה מהבוכר כמו שאמ' יחזקא הכביא שהיו חומרי חץ יי רוחה חומנו עזב יי את הארץ וכן אמ' ישעיהו ויחמרו מי רוחנו ומי יודענו ובה חלף ויחפשו ממור הא למד הפעל מן חפה עזי ברושים כי ענין אחד ושרם אחד הם: חסר לא כן חסר לא טוב: ממגדל כוצרים עד עיר מוצר ממגדל סעומדים בו הסומרי וית ממגדל תקף עד קרוין כריכין: ועל יי מוכין הפעיל מנחי העין ענינו ההתרח' על יי עדים וכן העד העיד בנו האים העידותי בכס היום: בד כל כביאו כל חוזה כתו ביו לל בד כל מי שהיה כביאו לא כביאי הסק וקרי כביאי והו כמו כביאים וכן חלני סקופים כמו חלונים חלמי מחוקה כמו חלמים וענינו שהעיד בהם ביד כל חוזה וכביאי וכדרם ביד כל כביאו כמה כביאים העידותי בהם אחד ב פשטותי וחלד בין הערכי כביאו פתפ: ויתמכרו

אל סוא ל ומשמש אב אל וסימ אל אדם ל אל ארבע ל אל אצרותה ל אל בנו ל אל בני ל אל בהוריה ל אל גג ל אל הצאן ל אל הסנחה ל אל המלאכה ל אל אדון ל אל אדום ל אל בנתו ל אל בני ל אל בגד ל אל גבורה ל אל דבר ל אל הבתים ל אל המשכן ל

עליו עלה שלמנאסר מלך אשור ויהי לו הושע עבד וישב לו מנחה:

וימצא מלך אשור בהושע קשר אשר שלח מלאכים אל סוא מלך מצרים ולא העלה מנחה למלך אשור בשנה בשנה ויעצרו מלך אשור ויאסרוהו בית כלא: ועל מלך אשור בכל הארץ ועל שמרון ויצר עליה שלש שנים: בשנת התשעית להושע לכר מלך אשור את שמרון ויגל את ישראל אשורה וישב אותם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי: ויהי כי חטאו בני ישראל ליהוה אלהיהם המעלה אתם מארץ מצרים מתחת יד פרעה מלך מצרים ויראו אלהים אחרים: וילכו בחקות הגוים אשר הוריש יהוה מפני בני ישראל ומלכי ישראל אשר עשו: ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על יהוה אלהיהם ויבנו להם במות בכל עריהם ממגדל נוצרים עד עיר מבצר: ויעבו להם מצבות ואשרים על כל גבעה גבהה ותחת כל עץ רענן: ויקטרו שם בכל במות בגוים אשר הגלה יהוה מפניהם ויעשו דברים רעים להכעיס את יהוה: ויעבדו הגלולים אשר אמר יהוה להם לא תעשו את הדבר הזה: ועד יהוה בישראל וביהודה ביד כל נביאו כל חוזה לאמר שבו מ מדרכיכם הרעים ושמרו מצותי חקותי ככל התורה אשר צויתי את אבותיכם ואשר שלחתי אליכם ביד עבדי הנביאים: ולא שמעו ויקשו את ערפם כערף אבותם אשר לא האמינו ביהוה אלהיהם:

עליו עלה שלמנאסר מלכא דאשור והוה ליה הושע עבדא ואתיב ליה תקרובתא: ומלכא דאשור בהושע מרדא די שלח אנדרין לות סוא מלכא דמצרים ולא אסיק תקרובתא למלכא דאשור בשנה בשנה ואחריה מלכא דאשור ואסריה בבית אסרי: וסליק מלכא דאשור בכל ארעה וסליק לשמרון וצר עליה תלת שנין: בשנת השועתא להושע כבש מלכא דאשור ית שמרון ואנלי ית ישראל לאתור ואותיב יתהון בחלח ובחבור נהר גוזן וקרוי מדי: והוה כר חבו בני ישראל קדם יי אלההון דאסיק יתהון מארעה דמצרים מתחות יד פרעה מלכא דמצרים ורחילו טעות עממא: ואזלו בגורת עממא דתריד יי מן קדם בני ישראל ומלכי ישראל דעבדו: ואמרו בני ישראל מלין דלא כשרין קדם יי אלההון ובנו להון קמן בכל קרויהון ממגדל תקיף עד קרוין כריכין: ואקימו להון קמן ואשריון על כל קמא בגנטלא ותחות כל אילן עבוף: ואסיקו בוסמין תמן על כל קמא כעממא דאנלי יי מן קדמיהון ועבדו קדמוהי פתגמין בישין ל לארנא קדם יי: ופלחו ית פעליא די אמר יי להון לא תעבדו ית פתגמא דדין: ואסחיד יי בישראל וביהודה ביד כל ספר כל מילף למימר תובו מאודחתכון בישתא וטרו פקחי וקמי בכל אוריתא דפקדית ית אבהתכון ודשלחית לותכון ביד עבדי נ נביאי: ולא קבילו ואקשיאו ית קדלהון בקדלא דאבהתהון דלא הימינו כמיסרא די אלההון: וקצו

אל המלהפה ל אל זקני ל אל טוב ל אל כסא ל אל משמר ל אל סוא ל אל עולה ל אל צאנו ל אל ראשי ל אל שמים ל תורת ל: כגוים דגשים בקריאה וסי' כגוים אשר " מאביד מפניכם כגוים אשר תגלה " והעלה על רוחכם: וביהודה בקריאה וסי' וביהודה הירח פורח שמש ועד " בישראל וביהודה עד השליש אותם מעל פני דרמה: וזהו כל סיד בירושלם וביהודה קדש לכו דרשו את " בעדי וחד בירושלם ויהודה כעל אף " היתה בירושלם ויהודה: שבו ה חס נביאים ובכתובים וסי' נמסר בסדר ואתחנן: וכל אוריתא דכח חס כגן מלאים וסי' נמסר בסדר ואתחנן: מצוית חקתי נ בקריאה וסי' עקב אשר שמע אנדהם בקולי: אם שוב תשובו דספרא ועד " בישראל וביהודה ביד כל:

בישראל וביהודה ביד כל כביאי כל חתה: כל ביד כל כביאים וכל חוזה ויהיה הנה יתר שלם מהנביא כי הנביא יקרא כביאי חלני דבר " בחלוס כאמרו חס יהיה כביאים " במרה חלני חתוע בחלוס חלני דבר " במרה חלני חתוע יקרא חסר יח חלני דבר " במרה חלני חתוע למעלה מהחלו: כערף אבותם אשר לא האמינו ביי אלהיהם המפילים למי שהיה מחבתם שלח האמינו ביי אלהיהם גלף הסכימו להחמין בו מפני דברי הנביאים: ויחפשו

רלבג

ויעצרו מלך אשור ויאסרוהו בית כלא: ויחפשו ביהוה זה חסור עבדו תשע שני להושע כי כבד עלה מלך אשור שמרון ויבד על ובוסף הענין לעד סומרון וזהו עכר הושע ועצרו בבית כלא: ומלכי ישראל חסעו לל וכחקות מלכי ישראל חסר עשו כמו ירבעם בן נבט וחבריו כי כבד הלכו ישראל בחקותיהם ועזבו את ברית יי: ויחפשו בני ישראל דברים אשר לא כן על יי אלהיהם: והנה יחפשו הוא מענין ח חביו וכסוי וסרצון בו שהם סמו פעלס ו נמכסה נגד יי דברים אשר חיסו כן לל ס שאינם נעלמים מינו והמטל שהם חסבנו שאין הם ית מבין חל מנשיהם ושהוא עוזב את הארץ ולוה היו עובדים לכבא השמים והיו עושין הפעלות המנונות ההם כמו סקד מענין עד סכבר בנו במות בכל עריהם מהקטן עד הגדול ו והנה הקטן הו מגדל כוצרים לל מגדל ס סומרים סכאסר יהיו לאדם שדות רבות ו וכרמים זה אחר זה יבנה מגדל בתוכס ל לשמור פירותיהם ו ולאחר סם וגם במגדל ההוא בנו כמה ולא הספיק להם זה חבל מחוץ לעיר הכיבו להם מצבות ואשרים על כל גבע גבוהה ותחת כל עץ רעננה כלו בהסך כוונת התורה שכוונה לעכו השילכו ובמקל אחד לכד אחר הבנות בית המקדש: כגוים אשר הגלה יי מפניהם לל סלא נתנו חל לבס שאלו הפעלות המנונו לא הועילו לגוים אשר הגלה יי מפניהם חף היו סכה שהקיהה ח חתם הארץ: ועד יי

שבו ועל מלין כתיב

רדק

מלכים ב יז

רשי

אחד מהכהנים' שהם מורי התורה: אך ייראו את יי' הורה אותם שאף על פי שהם עובדים אים אלהיו יהיה לבם לאל כי ישראל אף על פי שהיו עובדים הענלים לא היו עושים אלא להיותם אמצעיים בינם ובין האל כי כן היתה דעת האומות בזמן ההוא שעל כל פנים היה צריך אמצעי להתקרב אליו ולעבדו וישראל טעו אחרי דעות האומות חס כן מה

בין ישראל ובין האומות יש ח' אומרי כי האומות כשהיו עובדי אים את אלהיו החכמים שבהם היו יודעים כי הצלמים לא יועילו אלא להיותם אמצעיים ולעבדם והעבודה היתה חמור כי מיסר בניי האלהים אבל הימון העם לא היה להם לב וכברה כי חס על הנעבד והיו מושבים כי הוא המטיב והמריע וישראל לא כן אלא כלם היו יודעים מירשת אבות כי האל יתברך הוא אלהי האלהים אלא שהיו טועים אחרי דעות האומות לפי שהיו כבדלים מכל שאר האומות וכשהיו רואים ההצלחה לאומי העולם היו סבורי כי אלהי האומות היו גורמי להם ההצלחה היתה והיו אומרי איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם אעשה כן גם אני כמו שאמרו אמו כי אלהי מלכי ארם הם מעורים אותם להם אזכח ויערונני ואפי' הרשעים שבהם היו מרשים את יי' כי ירבעם אמר אל נא את פני יי' אלהיך כי כוננת כי הוא המטיב והמריע ולא אמר כי יבוסת ידו היה מקרה וכשחלה בנו שלח אשתו לדרוש את יי' מחיה השלנו וחאחב נסכס עם אלהיו בלבד נביאי העל נחרד לדבר הנביא שאמר לו והיתה נ כפסך תחת נפשו ומנבואת איהו חרד וקרע את בגדיו וכס כב בטק ויהורם אמר כי קרא יי' ל לשלשת המלכים האלה לתת א אותם ביד מואב יראת השם זאת היתה בלבם כי מאת האל

ואנשי ד' רב בקריאה וסי' ואנשי סרום רעים וחטאים' ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה ואנשי בבל עשו' ואנשי תמיד יבדילו עברים: והעוים ד' רב וב מצעתא פסו' וסי' והעוים הישבים בחצרים עד עזה' והעקרני והעוים' והעוים והפרוי' והעוים עשו נבחו: כמשפט ד' רפין ה' פתחין וב קמצין וסיס ואם לבנו ופקיד מלכא דאתור למיכר א אובילו לתמן חד מכהניא ד דאגליתנון מתמן ויולון ויתבון תמן וילפון ית דין אלקא דארעא : ואתא חד מכהניא דאתגליאו כשפרון וייתב בביתאל והיה מליף יתהון אכרין ירחלון מן קדם יי' והיו עברין עמא עמא מעותיהון ואחיתו במתא דעברו שמרונאי עמא עמא בקרויהון דאנון יתבין תמן: ואנשי בבל עברו ית סבורת בנות וא' שי בות עברו ית גרגל ואנשי חמת עברו ית אשימא: ועמא עברו נבחו וית תרתק ואנשי ספרוים מוקרין ית בניהון בגורא לאדרמלך ו ועמלך טעות ספרוים: והיו דחליו מן קדם יי' ועברו להון מ מקצתהון בוקרי במתא ויהיו מ עברין להון בבית במתא: מן קדם יי' היו דחליו וית טעותהון היו פלחין בנימוסי עממא ד דאגליאו ויתהון מתמן: עד

אשר עשו השומרונים' ישראל בעודם חס: גוי גוי אלהיו' אומה ואומה עו עבדו עובדים בארצם אף כאן עשו כן כל גוי בעיר אשר הוסיבם סחריב עם בערי ישראל: סכות בנות' דמות תרנגולת עם אפרוחיה: כרגל' דמות תרנגול: אשימא' דמו' תיש וכן קרוין בלשון כל אומה ואומה וכן פירשו רבותינו בסנהדרין: נבחו' דמות כלב: תרתק' דמות חמור: אדרמלך' דמות פרז: עמלך' דמות סוס: כמשפט הגוים אשר הגלו אותם מס' אונת עבודות ורות טעובי הגוים אשר הגלו סחריב ואוכלוסין את חילו מסם היו חלו ע עובדין כאן: אינם

ועדנה כמשפט הבנות' כמשפט צידים וישב ובוטח' את יי' היו יראים' ויעשו את חג הסוכות' ועמד כמשפט דוד אביו' פנה אלי והגני כמשפט' ולכל העולות עולות' ב בתראי קמצין:

אחד מהכהנים אשר הנלית מסם' ידמה כי קב' כהני יי' היו עם במנרסיהם והוא היה מורה הגוים האלו אך יתנהגו לפי משפטי התורה והם עושים עם זה גוי גוי אלהיו בערי שומרון והניחו העו' שלהם בבית הבמות אשר עשו השומרונים והיו יריאים את יי' ועשו להם מקדשם כהני בנות כמו שעשה ירבעם והזניח הכהנים מן הכהונה וידמה כי בחלו הבמות היו מקדשים לשם יתעלה כמו שהיה הענין קודם חסור הבמות: כמשפט הגוים אשר הגלו אותם מסם' כל שהם היו גם כן עובדים לשם יתעלה ועובדיה עבודה זרה ולזה אמר להם אלהיו עד מתי אתם פוסחים על עתי הסעפים חס יי' הוא האלהים לכו אחרינו' גחם הבעל לכו אחרינו: עד

אשר עשו השומרונים' ישראל בעודם חס: גוי גוי אלהיו' אומה ואומה עו עבדו עובדים בארצם אף כאן עשו כן כל גוי בעיר אשר הוסיבם סחריב עם בערי ישראל: סכות בנות' דמות תרנגולת עם אפרוחיה: כרגל' דמות תרנגול: אשימא' דמו' תיש וכן קרוין בלשון כל אומה ואומה וכן פירשו רבותינו בסנהדרין: נבחו' דמות כלב: תרתק' דמות חמור: אדרמלך' דמות פרז: עמלך' דמות סוס: כמשפט הגוים אשר הגלו אותם מס' אונת עבודות ורות טעובי הגוים אשר הגלו סחריב ואוכלוסין את חילו מסם היו חלו ע עובדין כאן: אינם

רלבן

אחד מהכהנים אשר הנלית מסם' ידמה כי קב' כהני יי' היו עם במנרסיהם והוא היה מורה הגוים האלו אך יתנהגו לפי משפטי התורה והם עושים עם זה גוי גוי אלהיו בערי שומרון והניחו העו' שלהם בבית הבמות אשר עשו השומרונים והיו יריאים את יי' ועשו להם מקדשם כהני בנות כמו שעשה ירבעם והזניח הכהנים מן הכהונה וידמה כי בחלו הבמות היו מקדשים לשם יתעלה כמו שהיה הענין קודם חסור הבמות: כמשפט הגוים אשר הגלו אותם מסם' כל שהם היו גם כן עובדים לשם יתעלה ועובדיה עבודה זרה ולזה אמר להם אלהיו עד מתי אתם פוסחים על עתי הסעפים חס יי' הוא האלהים לכו אחרינו' גחם הבעל לכו אחרינו: עד

אשר עשו השומרונים' ישראל בעודם חס: גוי גוי אלהיו' אומה ואומה עו עבדו עובדים בארצם אף כאן עשו כן כל גוי בעיר אשר הוסיבם סחריב עם בערי ישראל: סכות בנות' דמות תרנגולת עם אפרוחיה: כרגל' דמות תרנגול: אשימא' דמו' תיש וכן קרוין בלשון כל אומה ואומה וכן פירשו רבותינו בסנהדרין: נבחו' דמות כלב: תרתק' דמות חמור: אדרמלך' דמות פרז: עמלך' דמות סוס: כמשפט הגוים אשר הגלו אותם מס' אונת עבודות ורות טעובי הגוים אשר הגלו סחריב ואוכלוסין את חילו מסם היו חלו ע עובדין כאן: אינם

ואשר היו לפניו ל' חזן מדוד ושלמה חבל בשאר מלכי יהודה אשר היו לפניו ח' כהן שהיו בהם מלכים טובים והם אהא ויהושפט ויהואש כל ימי יהודע ועוזיהו ויותם לא היה בהם שיעשה הישר בעיני יי' כמוהו שהרי אמר עליו ככל אשר עשה דוד אביו ישיביל יכליה וימרוך במלך אשר לפי שחזו חביו היה עובדו חמר כי מרד בו ולא עבדו שכטח חבל לבדו מיוגדל בנזכרים עד עיר מבצר ממוגדל שעומדים בו הסומרי וית ממוגדל תקוף על קרון כריכין מקצה שלש שנים מתחלת שנה שלישית וכמוהו מקץ שבע שנים תשלחו חיש את עבדו וכן מקץ שבע שנים תעשה שמיטה להשמטת קרקע ולסלוח עבדים כי הוא עלה בשנה הרביעית לחזקיהו היא שנת שביעית להושע ולכדה בשנת שס לחזקיהו היא שנת תשע להושע חין כחן כי חס שתי שנים והוא מקצה שלש ח' פירושו מתחלת שלש וית מסוף תלת שני וח' לדעתו בשנה הרביעית ובשנה השביעית ל' בתחלת השנה הרביעית והשביעית ויגל מלך אשר מוכנין הפעיל כי הוא כלו בסגול ובתשלומי ויגלהו ויתפסס מה שאמר בדברי הימים ויאמר לבקעס לוי פירוש אמר לבקעס ובקעס וכן להרגו בערמה והרגו לסכס את בת יעקב ושכב כי תחל לזנות ונתנה והדומה להם וישלח חזקיהו אחר שתפס ערי יהודה הבצורות ושם פניו ירושלם כמו שאומר בדברי הימים ופנה ל למלחמה על ירושלם שלח לו ח חזקיהו אל לכים שהיה שם מלך אשר והוא מערי יהודה ושלח לו חטאתי טוב מעלי כלומר חטאתי שמרדתי כך ולא עבדתיך טוב מעלי ואת אשר תגזור עלי אתן ושב לו בפעם ההיא אחר שנתן לו מה שהטיל עליו שלש מאות ככר כסף ושלשים ככר זהב לאח זמן שכלו לארץ יהודה לאחר שפסק מלחמתו שנה בשנה מה שהטיל עליו כמו שאמר לו רב סקה על מי בטמת כי מרדת בי ובח עד לכים ומסס שלח מלכיו עם קצת ח חיילותיו לירושלם ודכ מה שדבר ולא קבלו חותן הדברים ושב לו רב סקה עם חיילותיו וחל כי חז השלימו עמו שכל נסיעתו ועליהם כאמר אל תאמרו קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר ומחלו רב סקה כי נסע מלכים ובח ונלחם על לנכה ושם באה לו שמועה כי תהרקה מלך כוס יחל להלחם עמו ונסע משם ומסס שלח מ מלכים אל חזקיהו פעם שנייה והבחינו כי בצובו ממלחמת כוס יבא עם חיילותיו על ירוש והלך לו ונלחם על כוס ומלך מזדים ועם כל השבי ההו' בח לו ירושלם נחנה על העיר ובלילה ההוא יחל מלך יי' והכה במחל אשר ויחלו ישר ובזנו כל הבזה ההיא ועל זה אמר נתתי כפרך מזדים כוס וכבא תחתך וכן כאמר יגיע מזדים וסחר כוס וסבחים ח חכמי מדה עלך יעברו ולך יהיו נגו וחונם שכלו מן המלחמה שבו לדת ישראל כמו שאמר חך כך אל וחך עוד חסם אלהים ועליהם כאמר והיו חמם עדים בחרץ מזדים מזדנות שפת כעק נשבעות ליי' צבאות וכל אותה הפרס בחרתי כל העניין הזה כאחד לפי שאינו מבואר

רשי

ישיביל יכליה חת הדלתות שהיו של זהב ואת האומנות תירגם ונתן וית סקופיא חיסקופו חת

רלבג

בכל מלכי יהודה וחס היו לפניו הנה היו אשר במלת ואשר מושכת הבית אשר במלת בכל והרצון בו בכל מלכי יהודה ויבאש היו לפניו וחולס חל זה כי חפי דוד לא היה כמוהו כי הו' חטא וזה לא חסא חך עשה הישר בעיני יי' וידבק ביי' לא סר מאחריו הנה הדבק ביי' הוא ההסנה וההליכה בדרכיו ואמר ולא סר מאחריו מעיד שלא חטא בדבר ויהיה עמו זה היה מהשי' גמול לו על ישרו בכל אשר יבא ישיביל לל בכל חס יבא יכליה וימרד במלך אשר ולא עבדו לפי שאביו חחו עשה עצמו עבד לו כאמר עבדך ובכך חזיזכר כי הוא מרד במלך אשר וענין ה המרד הוא שלא עבדו ממוגדל נזכר עד עיר מבצר לל שלא נשאר בהם מקו' שלא הוכה מקטו' ועד גדול והיות קטן הו' מגדל הנזכר לל הסומרים שעושין מיוחן לעיר לשמור פ פירות הסדה והכרמי אשר סבבו קצן חזקיהו חת דלתו היכל יי' לל לקחת מהם הזהב חסם מזבנות מומנו ואת האומנות הם עומדים מזבנים זהב חו' חסקופו השער התחתונות והעליונות בתעלת

ויהו יי' ו' וס' נמסר בזכריה סומן יד וילכדה ה בקריאה וסי' וילכו בני מכיר בן מנשה הארב קם מהרה ויעבר יהושע דמלכים ויעל יהושע מעגלונה וילכדה מקצה שלש ב מגהון חס קדמא ובתרא לבישה

במירא דיי אלהא דישראל אתרחין ובתרוהי לא הורה כותיה בכל מלכיה דבית יהודה ודהו קדמוהי ואדבק בדחלתא דיי לא סטא מבתר פולחניה ונטר פקודוהי דפקיד יי' ית משהו והנה מימרא דיי בסעדיה בכל אתר דנפק מצלח ומריר במלכא דאתור ולא פלחיה הוא קטל ית פלשתאי עד עזה וית תחומהא ממגדל תקוף עד קרון כריכין והורה בשתא רביעייתא למלכא חזקיהו היא שתא שביעיתא להושע בר אלה מלכא דישראל סליק שלמנאסר מלכא דאתור על שמרון וצר עליה וכבשורה מסוף תלת שנין בשנת שית להזקיהו היא שנת תשע להושע מלכא דישראל אתבבישת שמרון ואגלי מלכא דאתור ית ישראל לאתור ואטרנון בחלח ובחבור נהר גזון וקריו מדיו על דלא קבילו למימר דיי אלהון ועברו ית קימיה ית כל דפקיד משה עברא דיי ולא קבילו למימריה ולא עברו רעותיה ובארבע עשרי שנין למלכא חזקיהו סליק סנחריב מלכא דאתור על כל קרניא דבית יהודה כריכתא ואחרנון וישלח חזקיהו מלך שבטא דבית יהודה לות מלכא דאתור ללכיש למימר חבית אסמלק מני ית דתרמי עלי אקבל ורמא מלכא דאתור על חזקיהו מלך שבטא דבית יהודה תלת באר כבדו דכסף ותלתין כבדו דדחבא ויהב חזקיהו ית כל כספא דאשתכח בית מקדשא דיי ובגנניו בית מלכא בעדנא ההיא קליף חזקיהו ית דשי היכלא דיי וית סקופיא דחפי חזקיהו מלך שבטא דבית יהודה ויהבנון למלכא דאתור ושלח

ו בקריאה וסי' ויעבר יהושע ב' במסוק ויקשרו עליו קשר דאמציה ב' בפסו וישלח חזקיהו מלך יהודה אל מלך אשר דמלכים ומעת אשר סר אמציהו ב' בפסו

כלו במקום אחד לא בזה הספר ולא בישיעה ולא בדברי הימים חת אשר תתן עלי חסא העונס אשר תתן עלי חסא חסבול חותו וחשחמו קצן חזקיהו חת דלתות ההיכל קלף הזהב מעליהם כי הדלתות היו מזבנות זהב והזהב הוא שלקח וכתי קלף ואת האומנות כ' וית סקופיא ותרגם חת מפתח הבית סקוף בית מקדשא והחסקופות האלה אשר צפה חזקיהו זהב חסר כי הזהב אשר עליהם מוכן שלמה האסר חו' כפסד וחזקיהו צפה חותנו זהב ועתה כשנכחד לזהב לתת למלך אשר קלף חותנו הזהב חת

רשי מלכים ב יח רדק תלא

את תרתן ואת רב כרים ואת רב סקה ובישעיה אמר רב סקה לבדו נראה כי הוא היה עיקר השליחות והשנים טפלים לו וכן נראה הוא גם כן רב סקה הו' היה המדבר ובסדר עולם הוא חומר כי רב סקה לבדו בא בשליחות ראשון כמו שאנו רואים בישעיה ותרתן ורב כרים בא בשליחות שנייה ומה שזכר הכה תרתן ורב כרים לפי שנס הם היו שלמים אבל לא ב

אלהם כול מלאים בסיפרא ב' ג' ח' ו' נכסר בריש סיפרא סי' י' (ויאמר אלהים נבזקה לא משכ שס) : כיאן מלכים אמרת ישעיה אמרת וואפס ויקרא אבימלך לישחק ואמר אך הנה אשתך היא : תאמרן ט בקריא וסי' י

בפגם הזאת חלה בשליחו' שנייה כשמצאו רב סקה נלחם על לבד ולבנה היא מלך ישראל כמו שנאמר במלכי כנען מלך לבנה אחד ואחריו ר' כי רב סקה י ישראל משומד היה ואם חמרו מפני שהיה מדבר יהודית הרבה בני חכם ימצאו מדברים בלשון עס אחר והנה חליקים ושכנה ויוחה היו מכירים בלשון חרמי חולי קבלה היתה בידם : בחיל כבד בחיל עס כבד : בתעלת הכריכה העליונה הכריכה היא חרין בניי בחכמים ובסוד ו ומתכנסין עס מן גשמים או מושכין עס מים מן המעין ו ובכריכה הזאת היו מוכנסין המים ויש בכריכה הזאת נקב ויסתמו אותו עד זמן שירצו ל להבי' מים מן הכריכה והתעלה היא חפירה כמנהג לכריכה ו מוכיחי' מים מן הכריכה לתעלה בזמן שירצו להסקות או לכבס בגדים : אשר במסלת שדה כובס המסלה היא הדק שמתקנים אותה בחכמים כדי שיוכלו ללכת בה בימות הנשמים ועיקר הלשון הוא לשון הרמה מענין סלו לרוב כבס עניני רוממו והמקום הזה היה בנה הפדה והוא מורס ומתוקן ב בחכמים ועל המקום הזה היו עומדים מכבסי הנבדים בני התעלה וכשדה היו שיטחים ה הבגדים לשמש וכתי שדה כובס חקל משטח קצריא : ויקראו אל המלך קראו לאשר על החומה או לאשר מכאן בשדה כובס ש שיחמרו למלך שיצא לדבר עמה ויבאו איהם במצו המלך חליקים ושכנא ויוחה : חליקים בן חליקיהו אשר על הבית וכן

וישלח מלך-אשור את-תרתן ואת רב-כרים ואת-רב-סקה מן-לביש אל-המלך חזקיהו בחיל-כבד ירושלים ועלו ויבאו ירושלים ועלו ויבאו ועמדו בתעלת הכריכה העליונה אשר במסלת שדה כובס : ויקרא אל-המלך ויצא אלהים אליקים בן-חלקיהו אשר על-הבית ושכנה הספר ויוחה בן-אסף המזכיר : ויאמר אלהים רב-סקה אמרו-נא אל-חזקיהו כה-אמר המלך הגדול מלך-אשור מה הבטחון הזה אשר בטחת : אמרת אד-דבר-שפתים עצה וגבורה למלחמה עתה על-מי בטחת כי מרת בי : עתה הנה בטחת לך על-משענת הקנה הרצון הזה על-מצרים אשר יסמך איש עליו ויבא בכפו ונקבה בן פרעה מלך-מצרים לכל-הבטחים עליו : וכי תאמרו אלי אל-יהודה אלהינו בטחנו הלא הוא אשר הסיר חזקיהו את-במרתו ואת-מזבחתו ויאמר ליהודה וירושלים לפני המזבח הזה תשתחוו בירושלים :

כה תאמרן לאדני לעשו ויאמרו למלאכים הבאים וכי תאמרן אלי דספרא וחברו ויאמר אליה ישעיהו וישעיה אל חזקיהו : לא תאמרן קשר ויאמר אליהם רמיהו : כה תאמרן אל חזקיהו ודה :

אמר בישעיה בזאת הפרשה חבל בפרשה שנאמרה על שבנא כאמר לך בא חל הסוכן היה על שבנא אשר על הבית וכנא עליו שיהלפנו מהשדרה שהיה בה שהיה על הבית ויתנהג לחליקים בן חלקיהו ולא נוכל לומר כי קודם המעשה הזה מרד שבנא ונתנו שדרתו לחליקים ומפני זה אמר חליקי' אשר על הבית כי לא היו המלאכים הרחשונים אשר באו ממלך אשור לירושלם ושבנא יצא אליהם עם חליקים ואמרו לרב סקה דבר נא אל עבדיך חרמית כי שומעים אנחנו ונאמר ויבא חליקים ושבנא הסופר ויוחה קרועי בגדים נראה כי עדיין לא מרד חלל בשב רב סקה חומר שמרד ובסל עולם חומר כשהלך לכוש סטף שבנא וסיעתו והלך לכוש ובדברי ר'ול כשבנא שנחריב וזר על ירושלם כתב שבנא כתוהשליכו עם החץ שירד למחנה אשור והיה כתוב בו שבנא וסיעתו השלימו חזקיהו וסיעתו לא השלימו וכאשר יצא עם סיעתו בא גבריאל וסגר דלתות העיר בפני סיעתו כשבנא חלל שנחריב חללו היכן סיעתך חמר להם חזרו בהם נקביו בעקביו ותלאוהו בזנבי הסוסים והיו מנדרים אותו על הקוצים ועל הכרמיות וזה חינו כדבר בעל סדר עולם שאם שטף שבנא וסיעתו ואפסד כי קודם לכן מרד מעת שבא מלך אשור על ערי יהודה חלל ככתר ולא היה מראה עצמו וכן במעשה הזה שבא קרוע בגדים היה מר' הוא עצמו עבד ולבו לא נכח והנבי' גלה דעתו לחזקיהו והוריתו מפקדותו ונשאר סופר והפקיד חליקים על הבית : אמרת חך דבר שפתים חשבת להנצל בדבר שפתים כלומר בתפלה חין זה כי אם עצה וגבורה צריך חכם למלחמה כך פירש חזקיהו חלל וזה חכם רבי אברהם בעל פי' אמרת לאשך כי יש לך עצה וגבורה וזהו דבר שפתים והטעם כי גבורתך הו' בדבור לבד וית ברם במלל כיפון

במילך וגבורה חזקיהו קרבא : כי מרדת בי' שלא נתן מה שהטיל עליו שנה בשנה : הרצון שהיה רצון בראשו וואתם קסמין כנכסין בקף האדם בהשען עלת : הלא הוא אשר הסיר כל' כשהסיר חזקיהו ונתן המזבחות לא עשה כי אם לכבודו ולהנאתו כדי שיבואו כלם לירושלם כי המזבחות בכל מקום לשם יי' היו וחזקיהו הסירם ונתן חך מחשבו כי י' יעזור אותנו ואך תבטחו עליו : ליהודה ולירושלם : כתבנומו לאנש יהודה וליתבי ירושלם : התערב

רלבג

בתעלת הכריכה העליונה הכריכה הוא חרין בני עוכרים בו מים והיה חבל המים תעלה לל חפירה רחבה יתפשטו בו : במסלת שדה כובס היא הדק הבא לשדה ה הכובסים אשר עס יטחו בגדיהם אחר שכבסו אותם : ויקראו אל המלך לל קראו שיצא חליהם המלך : ויאמר להם רב סקה חף על פי שבאו אחרים עמו והם תרתן ורב כרים לא דבר חלו הדברים כי אם רב סקה ולוה לא זכר זולתו בזה השליחות בספר ישעיה וידמה כי אחר שנתן חזקיהו את כל הכסף הנמצא באוכרות יי ובאוצרות המלך למלך אשור שב למרד בו ולא נתן לו מדי שנה בשנה זה המס הכבד שסע עליו : מה הבטחון הזה אשר בטחת כי מרדת בי ולא קיימת מה שאמרת לי בהיותי נלחם עמך את אשר נתן עלי אשח : אמרת חך דבר שפתים הוא עצה וגבורה שיתגבר האדם בו למלחמה לל שבדברי שפתיו יסיר מעליו הנלחם עמו כמו שעשית חתממני ואחר זה יתחזק ויתגבר בעזריו לעמוד כנגד מי שהיה נלחם עמו עתה על מי בטחת שיעזרך כי מרדת בי ולפי שחשב מלך אשור כי חשב חזקיהו במרדו בו על מלך מצרים שיערתי במלחמה חמר חליו הנה בטחת על משענת חלוש כמו משענת הקנה הרצון כי לא די שחי אפסל לאדם להשען בו אבל לא חיק לעצמו בהשענו בו כי הקנה הרצון יכנס בכפו ונקבה כי כן פרעה מלך מצרים לכל הבטחים עליו וכי תאמרו אלי חל' חל' אלהינו בטחנו שיכלנו הלא הוא אשר הסיר חזקיהו את המזבחות ואת מזבחתו אשר היו מקריבים בהם ליי' ויאמר ליהודה ולירושלם לפני המזבח הזה לכד תשתחוו ואך יעזרהו והוא עשה כנגדו להשחית במוותו לפני המזבחותיו : ועתה

התערב

רשי מלכים ב יט רדק תלב

הנע ועוה / חותם מלך חסור החריבם והגלם / כי הצילו את שמרון / והשומרון היו עובדין את אלהי חרם שהיו שכיניהם / קרועי בגדי / על ששמעו ניופי הסם / ותוכחה / שהרשע / מתווכחים ומרחץ כנים לדבריהם לאמור לנו הכח והגבורה / כנים / ישר / עד מסביר / עד כרה הדומה לאשה יושבת על משבר ואח כה כח לילד /

הנע ועוה / שנות מדינות / חן שנות אלהים אחרים ולדעת יונתן פירושו הניע ועוה / חותם מארצם שתרבם הלא טליליון ונבליחונו / כי הצילו את שמרון מדי / בתמיה וכי / אלהים שאתם בוטחים בו הצילו את שמרון מדי / שתחשבו טיביל את ירושלים מדי וכן הוא חומר ביטחיה / וכי יצילו / בוי שדמה ענין תמיהה וימ וכי הצילו העגלים את שמרון מדי /

מסביר / שם יושב חסר הכורעת לילד / והוכח / חיטפלו ביר כל הרחה פנים לדבריו שהצליח בכל אשר הלך / ושמע שמועה / ויעלה מעליכם ושב לארצו ולא מחמת השמועה חלה לאחר זמן ישוב לארצו כבש כנים והצליח שם ב בחרב ומה היה ה השמועה וישמע אל תרהיקה שמע שיבא תרהיקה להלחם ועלה מעל ירושלים והלך ל לכוש ונלחם עם ת תרהיקה ופוט ומכרים שמועו וכבשם ונטל חומות חוצרותיהם וכח לירושלם ונכל שם הו שחמר ישעיה יניע ו מכרים וסמר כוש ע ענין יעבורו ונו / ויטב

רלבג

חמת חרפד ספרים הנע ועוה / הם שנות מדינו ויעיד על זה מה שאמר אחר זה ומלך לעיר ספרים הנע ועוה / כי הצילו את שמרון מדי / הנה קנר בזה המלחמה בהתחלתו קנר הנסוף וכסופו קנר הנושא והרצון בו היה אלהי חמת וחרבד החס הצילו חמת וחרבד מדי היה אלו ספרים הנע ועוה האם הצילו חלו המדינות מדי היה אלהי שמרון כי הצילו את שמרון מדי והנה הקים דומה ה' ללא האלילים אשר הם הכלואי בס מעול ועל זה קרעו בגדיהם ה השומעים דבריו מפני מה שחרף ונדף רב שקה הס' והמלך קרע בגדיו ונתכסה בגדי שק לכער עיניו כדי שירחם הס' עליו ובח בית י להתפלל שם / יוס כרה ותוכח ונאצה

וידוד חס בקריא וסיס דברי רב שקה דספרא / על אודות הכאר אשר חפרו / עד יוסף חי / ובאו המלאכים / וכל שפטים ושמואל דכוו במבטל וסיס וידוד לאנשי יבש / וידוד לשאול לאמר הנה העם / איה אלהי חמת וארפר איה אלהי ספרים הנע ועוה כי הצילו את הארצות אשר הצילו את ארצם מדי כי יציל יהוה את ירושלים מדי / והחרישו העם ולא ענו אתו דבר כי מצות המלך היא לאמר לא תענהו / ויבא אליקים בן חלקיה אשר על הבית ושבנא הסופר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגרו לו את דברי רבשקה / ויהי בשמע המלך חזקיהו וקרע את בגדיו ויתכס בשק ויבא בית יהוה / וישלח את אליקים אשר על הבית ושבנא הסופר ויאת זקני הכהנים מתכסים בשקים אל ישעיהו הנביא בן אמוץ / ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו יום צרה ותוכחה ונאצה היום הזה כי באו בני ער משבר ונח אין ללדה / אולי ישמע יהוה אלהיך את כל דברי רבשקה אשר שלחו מלך אשר יאמר לחרף אלהים חי ורוכיה בדברים אשר שמע יהוה אלהיך ונשאת תפלה בעד השארית הנמצאה / ויבאו עבדי המלך חזקיהו אל ישעיהו / ויאמר להם ישעיהו כה תאמרון אל אדניכם כה אמר יהוה אל תירא מפני הדברים אשר שמעת אשר גרפו נערי מלך אשר אתי / הנני נתן בו רוח ושמע שמועה ושב לארצו והפלתיו בחרב ב בארצו / וישב רבשקה וימצא את מלך אשר נלחם על לבנה כי שמע בי נסע מלכיש / ואת זקני / בקריא וסיס ויאמר חושי אל אדוקי שתכסים בשקים / ותברו דישעיה / גדפו נערי מלך אשר דסיפרא / ותברו דישעיה / עוד ואת גדפו אותי אבותי /

אין החלת חמת וארפר ואן החלת ספרים הלא טליליון ונבליחונו / ארי שיובו ית שמרון מן ידיו מן בכל החלת מדינתא דשיובו ית ארעהון מן ידיו ארי שיובו ית ירושלים מן ידיו ושתיקו עבא ולא אתיבו יתיה פתגמא ארי תפקידת מלכא היא למימר לא תתיבוניה / ואתא אליקים בר חלקיהו דמבנא על ביתא ושבנא ספרא ויואח בר אסף דמבנא על דברנא לות חזקיהו מבועין לבושיהון והואו ליה ית פתגמי רבשקה / והורה בר שמע מלכא חזקיהו ובעו ית לבושיהו ואתכסי בסקא ועל לבית מקדשא דיו / ושלח ית אליקים די מבנא על ביתא ושבנא ספרא וסבי פתגמא בר מכסן סקא לות ישעיה נביא בר אמוץ / ואמרו ליה כרנן אמר חזקיהו יום עקא / וחסורין ונאוצא יומא דרין ארי אקפתנא עקא כאתנא דחבנא על מתברא וחיל לית לרה למילה / מאים שמיע קדם ית אלד ית כל פתגמי רבשקה דשלחיה מלכא דאתור רבוניה לתפרא עבא דיו קומא וועביד פורענותא על כל פתגמיא דשמיעין קדמויה ית אלד ותתחנן בצלו על שארית דרין דאשתאר / ואתו עבדי מלכא חזקיהו לות ישעיהו / ואמר להון ישעיהו כרנן תימרון לרבונכון כרנן אמר ית לא תדחל מן קדם פתגמיא דשמעת דחסידו עולמי מלכא דאתור קדמי / הא אנא יתיב ביה רוחא וישמע בסורא ותוב לארעיהו ואעריניה בהרבא ב בארעיהו / ותברב שקה ואשבח ית מלכא דאתור מניח קרבא על לבנה / ארי שמע ארי נטל מלכישו ושמעו

הנע ועוה / שנות מדינות / חן שנות אלהים אחרים ולדעת יונתן פירושו הניע ועוה / חותם מארצם שתרבם הלא טליליון ונבליחונו / כי הצילו את שמרון מדי / בתמיה וכי / אלהים שאתם בוטחים בו הצילו את שמרון מדי / שתחשבו טיביל את ירושלים מדי וכן הוא חומר ביטחיה / וכי יצילו / בוי שדמה ענין תמיהה וימ וכי הצילו העגלים את שמרון מדי / קרועי בגדי / רזל פי כי בעבור ששמעו ברכ השם קרעו בגדיהם וסמכו מנה הפסוק כי כל השומע ברכת יי חייב לקרוע ואותו קרע חינו מתאחה לעולם ואינו חייב לקרוע חלה חס כן שומע הנדוף מישראל והם שקרעו ששמעו מרב שקה לפי שקבלה היתה כדס כי רב שקה ישראל משומד היה ומה חירוף אמר רב שקה שקרעו בגדיהם כששמעו שאמר מי בכל אהי הארצו חס הצילו את ארצם מדי כי יציל ית את ירושלים מדי / אן לך נידוף גדול מנה שהסוה בורח הכל לאלהי ען ואחן והסיר היכולת מהבורח וכן החל יתחשב לו דבריו לחירוף ונידוף ואמר עליו את מי חרפת ונצפת ואמר ביד מלכך חרפת ית / ויקרע את בגדיו / על מה שהגידו לו שחירף ונידף רב שקה יי יתברך שמו / ויתכס בשק / לענו עיניו שירחם החל עליו ועל העם / יוס כרה ותוכחה ונאצה / תוכח טרב שקה הזכירנו בדברי הפחד וחירופין חן פירוש שהאל מוכיח חותמו על עונותינו / ונאצה טכאן רב שקה הא לית יום עקא וחסידות ויחאזב / באו כנים עד מסביר המסיל הכרה לאשה אשר יחזנה חבליה ובח הבן עד המסביר והוא הרחם מקו יציאת הולד כי חן חבליה יתור קשים כשהולד קרוב ללדת ואם חן כח לילדה לחזק עמה להוליד הולד הנה ה' בחזק חבליה בלי תקוה למנוחה כן הכרה גדולה עלינו ואח לנו כח לאח ממנה חס לא יעזרנו האל / ללדה / שם תואר ות' הפסו כן ארי חקיפתל עקא כאיתת דיתבא על מתברא וחיל לית לה למילד / לחרף אלהים חי / כמו שאומר כי יציל את ירושלים מדי וית לחסדה ע עמא דיי קיימא / והוכיח בדבריו / רב שקה הזכיר בדברי ניוסף חן פי האל יוכיח בדברים אשר שמע וכן ת' ויעבד מורעמת על כל כתבמיא דשמעין קדמויה / כערי / עבדי כי המסר יקרא כער והם רב שקה וחביריו / נתן בו רוח / ושמע שמועה / זהו שטמ' שמלך כוש יבא להלח אתו / ושב לארצו / כי מלך כוש יבא לארץ מלך חסור להלחם בארצו בעוד שהיה מלך חסור בארץ

ישראל ואני חתן בו רוח שישוב לארצו להלחם עם מלך כוש ויכח מלחמת העיר הזאת ואחר כך חפילנו בחרב בארצו ומה היה אחר ששב מלחמת כוש לירושלם ונגף מחנהו על ידי המלך ושב לארצו ונס ככל בחרב כמו שכתוב אבל כמות המנפה לא אמר להם ישעיהו בפירוש ואין לשאול טעם למעשי האל ית כי כ' כורח עלילות למה לא נבטחו / חלה עד שהלך להלח עם יולך כוש ואחר כך שב לירושלם והטעם הנראה לנו בזה כדי שיהיה להם לישראל בזת כוש ומצרים ועוד פירשו כוש ומצרים הנבלות שטעם לאוהביו ולדורשי שמו כי מלך חסור נכח אותם וכל הארצו כבש ויירושלם נגף בלא חרב ובלא חנית והאנתן בלב מלך חסור להכוח חיל מלך כוש ומצרים לירושלם עמו להכחיד יושבי ירושלים עוד / חת

ישראל ואני חתן בו רוח שישוב לארצו להלחם עם מלך חסור חל המצור סדר בו על ירושלים ושלח מלאכים עשונו שליחותו ומצא מלך חסור נלחם אל כל לכנה שהיתה מישראל כי שם בא חליו מלך כוש להלחם עמו ונמסם שב מלך חסור חל המצור סדר בו על ירושלים ושלח מלאכים חל תחיקהו לחמר כמו הדברים הראשונים וידמה ממה שאמר אחר זה שהם היו המלאכים הראשונים / וטרב שקה אמר הדברים האלו / ניכרשנו

רדק

מלכים ב כ

רשי

וזה לך האות חמ לחזקיהו זה שאמרתי לך כנבואה הראשונה ושמעו עמועה ושב לחרבו וכן עשה שהיה רחמי ששלח מלאכיו ושב לחרבו להלח' עם מלך כוש וכו' וזה האות שנתחמת חלך דברי הדע כי גם נבואה זאת תהיה חמת בזה לך לענה לך בתולת בת ציון לא יבא מלך אשור אל העיר הזאת שיכבוש אותה ועוד חמי אומר

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

אכול' מלוס' נמסר בסדר שמיני: צבאות חרסן' מלך דקרון ולא כתבן וסימ' נמסר בריש סדר אלה ודברים: שמונים' מלוס' נמסר בסדר בראשית ובספר שפטים סימן ד': אורש' ד' בקריאה נ' קמץ

זו מתקיים: קחתי יי' צבאו' שיפנה לכבודו ולשמו ולא שיש זכות בידכם כי הדבה ה' הרשיע חמו חכך: לא יקדמנה' לא יערך לפניה מנן: סוללה' צבור חמיה להגביה תל לעמוד עליו להלחם על העיר ועל עם שהיא כובשו וחכבו בעני' ומקבות כדי שיהא נד' וכבוש בחוק קורנה סוללה לסו' סולו סולו המסילה: ויהי בלילה ההוא כששב סנחריב מעל כוש ובה' עד כוש שהיא סמוך לירושלם מאה ושמינים וחמשה חלף כולס ראשי גייסותיו: וישב בניונה' היא רחש לחרן אשור: בית נסרוך חלחיו' כסר מתיבתו של נח: הכונו בחרבי' שמעו חותנו שאמר לשונותם לבני חס יבילוהו ס' שלח ירחנוהו שרי ה' המלכו שמתו בניהם על ידו: בימים ההם' שלשה ימים לפני מפלתו של סנחריב: חלה חזקיהו' ויוס שלישי כשעלה בית יי' יוס' מפלת של סנחריב' וע' טוב של פסח היה:

וירין לך אתא אכול בשתא חרדא בתין ובשתא תנינתא בתתין ובשתא תליתא זרועו וחצרו וצובו כרמין ואכולו אבהון ויוספון משזבא דבית יהודה דאשתארו כאלן די משלח ש שורשוהי לרע ומרים נופיה לעלא: ארי מירושלם יפקון שאר צדיקא ושזבת מקימי אורייתא מטורא דציון במימרא דיי צבאות תתעביד דא:

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

בכנ פרנן אמר יי למלכא דאתור לא יעול לקרתא דרדא ולא יקשרת תפן גיר ולא יקדמנה בתריסין ולא יצבר עליה בליתא: באורחא דאתא בה יתוב ולקרתא דרדא לא יעול אמר יי ואגן על קרתא דרדא למפרקה בדיל מימרי ובדיל דוד עבדי: והיה בליליא ההוא ונפק מלאכא דיי וקטל במשרית אתורא מרה ותמנן וחמשה אלפין ואקדימו בצפרא והא כולחון פרנן מתין: ונטל ואזל ותב סנחריב מלכא דאתור וירעיב בניונה: והיה הוא סגיד בית נסרוך טעתייה ואדרמלך ושראצר בנוהי קטלוהי בחרבה ואגון אשתמיבו לארעה קרדו ומלך אסרחדון בריה תחותיה:

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

ביומא האגון מרע חזקיהו לממת ואתא לותיה ישעיה בר אמוץ נביא ואמר ליה כדנן א אמר יי פקיד על אנש בירך

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

והיה בליליא ההוא ונפק מלאכא דיי וקטל במשרית אתורא מרה ותמנן וחמשה אלפין ואקדימו בצפרא והא כולחון פרנן מתין: ונטל ואזל ותב סנחריב מלכא דאתור וירעיב בניונה: והיה הוא סגיד בית נסרוך טעתייה ואדרמלך ושראצר בנוהי קטלוהי בחרבה ואגון אשתמיבו לארעה קרדו ומלך אסרחדון בריה תחותיה:

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וא' פתח וסימ' ותנח התבה בחדש השביעי' וחמה נמלטו ארץ אררט' ותברו דישעיה' חלן נ' קמץ' וחד פתח מסלכות אררט:

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

וזה לך האות חמ לחזקיהו וזה שאמרתי לך שסנחריב יכול כחן יהי לך לחות חף לימים הבחי' שחמס ירחיס למות ברעב לבי סנחריב החריב את הארץ ונדע את החילנות: חכול השנה ספית בשנה הזאת יכמוחו לכם צמחי ותתפרנסו מהם: סחיס' נדועי חילנות שיצמחו וכשתראה דברי קיים במפלת האוכלוס' יהי לך לחות שאף הבטח

רדק

מלכים ב כ

רשי

במעלו אשר ירדה ' אשר ירדה השמש והלך הצל עשר מעלו' ושב השמש אחורנית ויהיה הצל במעלה הראשונה: במעלות אחו' כי הוא בנה חותם המעלות ' וכד' אשר ירדה במעלות אחו' כי במות אחו' קצר היום ונטה הצל עשר מעלות וירדה השמש עשר מעלו' טרם זמנו כדי שלא יספדוהו לפי שהיה רשע וחזתם עשר מעלות

אשר ירדה במעלו' אחו' יום סמת אחו' נתקצר היום ומיהר הצל לירד עשר מעלות כדי שלא יהא כספד וחזתם עשר מעלות עזרו עכשיו לחזקתו ' כי שמע כי חלה' ועד חזתו היום לא היה חרס חולה נחיה והיאך שמע למוד היה לחלוכל בשלש שנה' ביום יוסן עד תשע כיון שחזר גלגל חמה לחזקתו כענוד בתשע שנה' ומכאן שהיה

סירדה לחזו חזרה אחורנית לחזקתו לחות וית' וכלי יסעיה נבזיה קדם יי' וחתיב ית טולח בצורת חבן שעה דנחתת ב במסק' לחזו שמסח לחזרוהי עשר שעה ל' במעלות הית' חבן מכומכת לדעת שעות היום: ברחדך ' ופיסעיה מרוחדך כתי' בים וחחד הוא כי הם ממוכח אחד ובלחן הוא שס כנוי כסמך לחביו שהיה שמו בלחן וזה מלך אסרחון כי סנחריב מלך בבל היה וכן בימי מנשה כאמר בדברי הימים ויבא עליה' את שרי הנבזח אשר למלך ח' אסור ונ' ויוליכס בבלה:

וישמע עליהם כל לשון שמיעה אל בם יב על וסי' ואני שמעתי עלך לאמר תשמע חלום' וישמע עליהם חזקיהו דמלכים ' וישמע על תרהקה דישעיה ' הזכירו לגוים בדימיה ' בהקיר בור מימיה כן הקרה ' אל תשמעו על דברי הנביאים ' לשמעו על דברי עבדי הנביאים ' ולבית הרכבים אמר דימיהו'

במעלות אשר ירדה במעלות אחו' אחרנית עשר מעלות:

בצורת אבן שעיה דנחתת ב במסקנא דאחו שמשא לאחורוהי עשר שעה:

בעת ההיא שלח בראדך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו כי שמע כי חלה חזקיהו: וישמע עליהם חזקיהו ויראם את כל בית נכתה את הכסף ואת הזהב ואת הבשמים ואת שמן הטוב ואת בית כליו ואת כל אשר נמצא באוצרתיו לא היה דבר אשר לא הראים חזקיהו ובכל ממשלתו: ויבא ישעיהו הנביא אל המלך חזקיהו ויאמר אליו מה אמרו האנשים האלה ומאין יבאו אליך ויאמר חזקיהו מארץ רחוקה באו מבבל: ויאמר מה ראו בביתך ויאמר חזקיהו את כל אשר בביתי ראו לא היה דבר אשר לא הראיתם באצרתיו: ויאמר ישעיהו אל חזקיהו שמע דבר יהוה: הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אנתך עד היום הזה בבלה לא יותר דבר אמר יהוה: ומבניה אשר יצאו ממך אשר תוליד יקח והיו סריסים בהיכל מלך בבל:

בעדנא הוא שלח בראדך בלאדן בר בלאדן מלכא דבבל אגרון וקרננין לות חזקיהו ארי שמע ארי אתמרע חזקיהו: וקבל מגדון חזקיהו ואחזנון ית כל בית גנזוהי ית כסףא וית דהבא וית בוסמניא וית משחא טבא וית בית מנוהי וית כל דאשתכח בגנזוהי לא הורה מדעם דלא אחזנון חזקיהו בביתיה ובכל שולטניה: ואתא ישעיה נביא לות מלכא חזקיהו ואמר ליה מה אמרו לך גבריא האלן ומנן אתו לותך ואמר חזקיהו מארעא רחיקא אתו לותי מבבל: ואמר מה חזו בביתך ואמר חזקיהו ית כל די בביתי חזו לא הורה מדעם די לא אחזנון בגנזי: ואמר ישעיהו לחזקיהו קבל פתגמא די: הא יומא אתן ויתנשל כל די בביתך דגנזו אבהתך עד יומא הרין ויתוב לבבל לא ישתאר מדעם אמר יי': ומבנה די יפקון מגד דרגוליד ידבר ויהיו רברבין בהיכלא דמלכא דבבל: ואמר

שאו נס בארץ ' השמיעו עלך בקולם' השמיעו על ארמנות באשדוד ' ואת זעקתם שמעת על: ואת שמן ז בקריא' וסי' נסמר בטרד כי תשא: ומאין ה בקריאה וסי' נסמר ביהושע סימן ט: באצרתיו חס בקריא' וסי' הלוא הוא כמוס עשדי חתום ' לא היה דבר אשר לא הראיתם ' וחברו דישעיה:

כי לדרוש המופת באו וכן חומר בדברי הימים וכן במלבי שרי בכל המשולחים עליו לדרוש המופת אשר היה בארץ עזבו האלהים לנסותו לדעת כל אשר בלבבו: אשר תוליד יקחו ' יקח כתי' וקרי יקחו וחמרו זה דניאל חנניה מישאל ועזריה: והיו סריסי' מחלוקת בדברי רזל מהם חמרו סריסי' ממש ומהם חמרו סנסתרסה עז' בימיהם כלומר שהכירו הכל שאין בה ממש וית רברבין כמו שרים ועל דניאל חנניה מישאל ועזריה חמר שהם היו בהיכלי מלך בבל ואחמר עליהם מבני יהודה וזה היו מדרע המלוכה כי כן חמר נבוכד נצר לבקש מדרע המלוכה ומן הפרתמים: כאשר

שחרית בקש להרנן את עבדיו חמר חתם הכתם אותי לישן יום ולילה אמרו גלגל חמה חזר חמר להס מי החזירו חמרו לו חלהו של חזקיהו כ כדליתא בפסיקתא:

בית נכתה' בית גנו בשמיו כמו נכות וכדי ולוט: ואת הסמן הטוב ' יש פותרין שמן המשחה ויש פ פותרים שמן ח' אפרסמון שהוא מוכי בחרץ ישראל שנאמר ביחזקאל יהוד' וישראל יהיו רוכליך בחיטי מנית ופננ ורחיתי בספר יוסיפון פננ הוא אפרסמון ועל בדיחו ועל סס הריח כקרח ירחו: לא היה דבר ' את הארץ והלוחות וספר התור: מחרץ רחוקה באו זה

אחד משלטה סדקן הקבה ומכאן עבט של מימי רגלים קין וחזקיהו ובלעס קין לא ידעתי הסוגר חחי חכמי היה לו לומר ר רכבו של עולם הלא כל הנסתרות גלויות לך כדלית' בתחומיה בלעס שאל לנהמקיס מי האנשים הלא עניך היה לו לומר יי' חלהים חמה ידעת כנון שאמר יחזקאל והוא השיב בנאווה בלק כן צפור מלך מושב סלח חלי הרבה מבקשים יש לי חזקיהו היה לו להשיב ליסעיה חמה כניחו של מקום וחתה שאל חלי התחיל

מתנאה וחמר מחרץ רחוקה באו חלי לך כענש ועל שפמח עליהם והאכילם על שולחנן: לא יותר דבר ' מזה כנגד מדה לא היה דבר: ומבניך ' חנניה מישא ועמרי:

מתנאה וחמר מחרץ רחוקה באו חלי לך כענש ועל שפמח עליהם והאכילם על שולחנן: לא יותר דבר ' מזה כנגד מדה לא היה דבר: ומבניך ' חנניה מישא ועמרי:

רלבג

במעלות אחו' אחורנית ' יתכן שבנה אחו' חלו המעלות בבית המלכות ' והנה שמע מלך בבל כי חלה חזקיהו ולזה שלח מלאכיו חס וזוה חותם נס כן שידרשו המופת אשר היה בארץ אז מחיל סנחריב שמתו כלס בזולת יד חרס אך הכס מלאך יי' ולזה חמר נס כן אשר היה בארץ ואם היה זה סב אל המופת מהשמע רחוי שתדע כי חעפ שהיה סנחריב מושל בבבל כמו סירחה ממה שאמר במה שקדם ויבא מלך חמר עד שבא נבוכד נצר מלך בבל והחזיק במלכות הזה ונימשך המלכות לו ולנכו ולכן בנו עד שבעים שנה: ספרים ומנחה אל חזקיהו ' כבר ספר בספר לה כי רבים היו מביאים מנחה ליי' בירושלם ומגדנות לחזקיהו והיה זה כן מפני מה ששמעו מהמופת שעשה יי' בחיל מלך חמר אז ידעו כל ממלכו הארץ כי יי' הוא האלהים ולזה ספר זה סם חמר ספור זה המופת אשר עשה יי' בחיל מלך חמר: וישמע חליהם חזקיהו ' לל סכבר שמע בעבורס מה שברקשו ממנו והניד להס כל אשר שאלו והרחס את כל בית נכתה הנה הוא קבון על חמודותיו ואחר זה פרט מה שהיה סם והוא כסף חבב ובשמים ושמן הטוב והוא שמן אפרסמון שלא היה נמצא כי חס בארצו ובמקו' אחד ממונו לבד והוא נקרא בשמי' בלעז: ואת בית כליו ואת כל אשר כמנח באוצרותיו ' יתכן שהרחא חותם נס כן הדברים החמודים שהיו לו בממשלתו והנה היה רע בעיניי' אשר עשה כי גבה לבועל הש' כי חס באו לדרוש את המופת לכבוד הש' ולא היה רחוי לחזקיהו להגדיל עצמו בזה חבל היה רחוי שיתן הגדולה והכבוד לש' ויראה להס גדולת הש' כי על זה באו ולזה גבה חותם בספר דה על זה כי הוא לא השיב לש' מהכבוד על זה המופת שעשה לו שהוסף על ימיו מה שהוה רחוי חבל גבה לבו ולזה היה עליו קצף ועל יהודה וירושלם והנה הקצף היה מה שאמר לו ישעיה הנביא על זה: אשר יבאו ממך אשר תוליד ' זה לאות שלא היו בניס לחזקיהו בעת זאת הנבזחה אך חמר שלס שני הוליד גבסה שמלך אחרת והנה חמר ומבניך על זרעו ואם הוא רחוק כי כל זרע חד יקראו בני חפי' לחלף דור כמו שנקרא חמנו היום בני ישראל:

וישמע דיסעיהו וישחא ואלס ישעיהו ניו:

טוב דבר יי' מאחר
 שבימי יהיה שלום:
 כאשר עשה את הכרכ'
 ונגו' בדברי הימים:
 ביד עבדיו הנביאים
 נחום וחבקוק ולפי
 שהיה מנשה רשע לא
 נקרא על שמו לפדס
 שבימי היה: תכלה
 לשון מלתי טיטנאיד
 בלעז: משקלפ

רלבג

כא

אמר כל שומעיו
 תכלה שתי חזוני
 לל שמרוב התרועה
 וההפעלות סיקרה לו
 מוזת השמיעה הרעה
 ידמה לו שיהיה קול
 הכרה בחזוני:
 ונטוטי

הלא יז' מל' בסוף וסי' נמכר בספרא דא חלק א' סי' כב: הערה ט' וסי' וקרעו שמלתם ועמס' וירע
 העם ויתקעו בשפרות' ונס אל אחת' ויהונתן ואחזימעץ' ואת קומי לבייתך' ושלח מלאכים אל אחאב'
 ויבא את המים' ובני עמק ראו דזה' הערה והקצה: וידבר יי' ב' בטעם דרנא תביר וסי' אני יי' דבר
 אל פרעה מלך' זאת היתה אשר תאכלו' אליכם מתוך האש' כי אתם עברים את הירדן' צו את בני ישראל

ויאמר תזקיהו אל ישעיהו טוב דבר
 יהיה אשר דברת ויאמר הלא אם
 שלום ואמת יהיה בימי: ויתר דברי
 חזקיהו וכל גבורתו ואשר עשה את
 הברכה ואת התעלה ויבא את
 המים הערה הלא הם כתובים על
 ספר דברי הימים למלכי יהודה:
 וישכב חזקיהו עם אבותיו וימלך
 מנשה בנו תחתיו:

בן
 שתיים עשרה שנה מנשה במלכו
 וחמשים וחמש שנה מלך בירושלם
 ושם אמו חפצי-בה: ויעש הרע
 בעיני יהוה כתועבת הגוים אשר
 הוריש יהוה מפני בני ישראל:

וישב ויבן את הבמות אשר אבד
 חזקיהו אביו ויקם מזבחות לבעל
 ויעש אשרה כאשר עשה אחאב
 מלך ישראל וישתחו לכל צבא
 השמים ועבד אתם: ובנה מזבחת
 בבית יהוה אשר אמר יהוה בירושלם
 ה אשים את שמי: ויבן מזבחת

לכל צבא השמים בשתי חצרות
 בית יהוה: והעביר את בנו באש
 ועונן ונחש ועשה אוב וידענים
 הרבה לעשות הרע בעיני יהוה
 להכעיס: וישם את פסל האשרה
 אשר עשה בבית אשר אמר יהוה
 אל דוד ואל שלמה בנו בבית הזה
 ובירושלם אשר בחרתי מכל שבטי
 ישראל אשים את שמי לעולם:

ולא אסיף להניד דגל ישראל מן
 הארצה אשר נתתי לאבותם רק אם
 ישמרו לעשות ככל אשר צויתים
 ולכל התורה אשר צוה אתם עבדי
 משה: ולא שמעו ויתעם מנשה
 לעשות את הרע מן הגוים אשר
 השמיד יהוה מפני בני ישראל:

וידבר יהוה ביד עבדיו
 הנביאים לאמר: יען אשר עשה
 מנשה מלך יהודה התעבות האלה
 הרע מכל אשר עשו האמרי אשר
 לפניו ויחטא גם את יהודה
 בגלוליו: לכן כה

אמר יהוה אלהי ישראל הנני מביא
 רעה על ירושלם ויהודה אשר כל שומעיו תצלנה שתי אזוני:

ויאמר חזקיהו ליסעיהו תקין פתגמא
 דיי דמללתא ואמר הלא אם שלם
 וקשוט יהי ביומי: ושאר פתגמי
 חזקיהו וכל גבורתיה ודעבר ית
 ברכתא וית מניקתא ואיתי ית
 מיי לקרתא הלא אנון כתיבין
 על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית
 יהודה: וישכב חזקיהו עם
 אבותיהו ומלך מנשה בריה
 תחתיהו:

בר תרתא
 עשרי שניו מנשה בר מלך וחמשין
 וחמש שניו מלך בירושלם ושום
 אמיה חפצי-בה: ועבר דביש קדם
 בתועבת עממיא דתריד יי' מן
 קדם בני ישראל: ותב וקנא ית
 במתא דאביר חזקיה אבוי ואקים
 אגורין לבעלא ועבר אשרתא
 כמא דעבר אחאב מלכא דישראל
 וסגיד לכל חילי שמיא ופלח י

יתהון: וקנא אגורין בבית מקדשא
 דיי דאמר יי' בירושלם אשרי ית
 שכנתיו וקנא אגורין לכל חילי
 שמיא בתרתין דרתא דבית מקדשא
 דיי: ואעבר ית בריה בנורא וענין
 ונחיש ועבר בדין וזכורו אסני
 למעבר דביש קדם יי' לארנזא
 קדמויה: ושוי ית צלם אשרתא
 דעבר בביתא דאמר יי' לדוד
 ולשלמה בריה בביתא דדין
 ובירושלם דאתרעיתי מכל שבטא
 דישראל אשרי ית שכנתי לעלם:
 ולא אוסיף לטלטלא ית ישראל מן
 ארעא דיהבית לאכהתהון לחוד
 אם יטרון למעבר בכל תפקידתא
 דפקדתנון ולכל אוריתא דפקד
 יתהון עבדי משה: ולא קבילו
 ואמענון מנשה למעבר ית דביש
 מן עממיא דשיצי יי' מן קדם בני
 ישראל: ומלל יי' ביד

עבריהו נביא למימר: חלף דעבר
 מנשה מלך שבטא דבית יהודה
 ית תועבתא האלין אבאיש מכל
 דעברו אמוראי דקדמויה וחיב
 אף ית דבית יהודה בפולחן ט
 טעותיהו: בבין פדנן
 אמר יי' אלהא דישראל הא אנא מיתי
 בישתא על ירושלם ויהודה דכל
 דישמענה יצלן תרתין אודנויה:
 ואיגוד

ויאמר חזקיהו ליסעיהו תקין פתגמא
 דיי דמללתא ואמר הלא אם שלם
 וקשוט יהי ביומי: ושאר פתגמי
 חזקיהו וכל גבורתיה ודעבר ית
 ברכתא וית מניקתא ואיתי ית
 מיי לקרתא הלא אנון כתיבין
 על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית
 יהודה: וישכב חזקיהו עם
 אבותיהו ומלך מנשה בריה
 תחתיהו:

בר תרתא
 עשרי שניו מנשה בר מלך וחמשין
 וחמש שניו מלך בירושלם ושום
 אמיה חפצי-בה: ועבר דביש קדם
 בתועבת עממיא דתריד יי' מן
 קדם בני ישראל: ותב וקנא ית
 במתא דאביר חזקיה אבוי ואקים
 אגורין לבעלא ועבר אשרתא
 כמא דעבר אחאב מלכא דישראל
 וסגיד לכל חילי שמיא ופלח י

יתהון: וקנא אגורין בבית מקדשא
 דיי דאמר יי' בירושלם אשרי ית
 שכנתיו וקנא אגורין לכל חילי
 שמיא בתרתין דרתא דבית מקדשא
 דיי: ואעבר ית בריה בנורא וענין
 ונחיש ועבר בדין וזכורו אסני
 למעבר דביש קדם יי' לארנזא
 קדמויה: ושוי ית צלם אשרתא
 דעבר בביתא דאמר יי' לדוד
 ולשלמה בריה בביתא דדין
 ובירושלם דאתרעיתי מכל שבטא
 דישראל אשרי ית שכנתי לעלם:
 ולא אוסיף לטלטלא ית ישראל מן
 ארעא דיהבית לאכהתהון לחוד
 אם יטרון למעבר בכל תפקידתא
 דפקדתנון ולכל אוריתא דפקד
 יתהון עבדי משה: ולא קבילו
 ואמענון מנשה למעבר ית דביש
 מן עממיא דשיצי יי' מן קדם בני
 ישראל: ומלל יי' ביד

עבריהו נביא למימר: חלף דעבר
 מנשה מלך שבטא דבית יהודה
 ית תועבתא האלין אבאיש מכל
 דעברו אמוראי דקדמויה וחיב
 אף ית דבית יהודה בפולחן ט
 טעותיהו: בבין פדנן
 אמר יי' אלהא דישראל הא אנא מיתי
 בישתא על ירושלם ויהודה דכל
 דישמענה יצלן תרתין אודנויה:
 ואיגוד

כאשר עשה אחאב' כי הווא
 החל לעשות חסרה במלכי
 ישראל כי עד שמוך אחאב לא
 ראינו לאחד מן המלכים שעשו
 חסרה חלא שהיו הולכי בחטאת
 ירבעם: לעשות הרע בעיני יי'
 להכעיסו' אמר סליק האש
 העליונה שהיתה במזבח מעת
 שירד סס בימי שלמה עמד הווא
 וסלקה וזה המעש היה להכעיס:
 ולא חוסף להניד' אמר חוסף
 כי כשהיו חוטאים היה מסליט
 בהם חוביהם והיו מנידי' ומגלי'
 חותם מחרסם אף על פי שלא
 גלו גלות שלמה לפני דוד: וידבר
 יי' ביד עבדיו הנביאים' בסדר
 עולם יוחל נחום וחבקוק כתנבחו
 בימי מנשה ולפי שלא היה מנש'
 כשר לא נקראו על שמו: כל
 שמעיו' כתי וקרי שמעה והקרי
 בעבור כי רעה לשון קב' והכתו'
 על הענין: תכלה שתי חזוני'
 שרשו צלל מכנין כפעל מפעלי
 הכפל מענין לקול צללו שפתי
 והוא ענין תנועת הרעשה ט
 טנדומנט בלעז: חת

ויאמר חזקיהו ליסעיהו תקין פתגמא
 דיי דמללתא ואמר הלא אם שלם
 וקשוט יהי ביומי: ושאר פתגמי
 חזקיהו וכל גבורתיה ודעבר ית
 ברכתא וית מניקתא ואיתי ית
 מיי לקרתא הלא אנון כתיבין
 על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית
 יהודה: וישכב חזקיהו עם
 אבותיהו ומלך מנשה בריה
 תחתיהו:

ויאמר חזקיהו ליסעיהו תקין פתגמא
 דיי דמללתא ואמר הלא אם שלם
 וקשוט יהי ביומי: ושאר פתגמי
 חזקיהו וכל גבורתיה ודעבר ית
 ברכתא וית מניקתא ואיתי ית
 מיי לקרתא הלא אנון כתיבין
 על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית
 יהודה: וישכב חזקיהו עם
 אבותיהו ומלך מנשה בריה
 תחתיהו:

מלכים ב נב רלבג

ונטיתי על ירושלים ונני' רל סתתן ביד חזיק כמו שנתנה שומרון ביד מלך אשור : ואת משקולת בית אחאב : הוא חבן העופרת שבנין בני וחמר זה על כד המשל לענין חורבן בית אחאב והכלותו וכן אמר שיכלו מירושלים יושבינו : ומחיתי : והכיתי : כאשר ימחה את הכלת' רל כמו שיכה חיש את הקערה מלאה תבטיל סבהכותו אותה תתהפך על פניה ולא ישאר בקערה דבר מהתבטיל שיהיה בה : ונטשתי את שארית נחלתי : הנה קרח מלכות יהודה שארית נחלתי כי הוא לבדו נשאר מנחלת השל' שהוא עם ישראל כי השאר הנלה מלך אשור : וגם דם נקי טפך מנשה הרבה מאל' ידמה שהוא היה הורג כל מי שלא הסכים לעבוד עז והנביאים המוכיח' אותם כנת טעשת' חזבל שהרבה

רדק

את קו שומרון : קו החרבן על דרך ונטיתי עליה קו תהו וחבתי בהו וכן ה' ואיבוד על ירושלים ית חוט חורבן שומרון וית מ מתקולת כרות בית אחאב : ומחיתי : ענין קינוח : הכלת' הקערה : כאשר ימחה חסר חיש וכן כאשר ישבור כלי היוצר כאשר ישבור חיש : מחה : מי כאשר ימחה האדם את הכלת' שומחה אותה וחל' כך הפכה על פניה כי כן דרך המקנה הקער' שהופך אותה אחר כך על פניה כדי שלא תתטקן קו ימחה : ירושלים וניקה אותה מאחשיה ונאחר כך יחריבה : חרבה מואד' יש מרזל שדרטבו שהרבה יפשיהו :

ועד היום הזה דסמיכי וסימ' ככל המעשים אשר עשו מיום' כי לא ישבתי בבית דשמואל' יען אשר עשו את הרע' וכל ירמיהו דכונ' כבד' עד היום הזה וסימ' למן היום אשר יצאו אבותיכם' אשר שסת אותות ומופתים' הוקם את דברי יחזקאל' לא דכאו עד היום הזה : עזא ג' כתיב א' בנביאים וסימ' ועזא ואחיו

ונטיתי על ירושלים את קו שומרון ואת משקולת בית אחאב ומחיתי את ירושלים כאשר ימחה את הצלחת מחה והפך על פניה :

ונטשתי את שארית נחלתי ונתתים ביד איביהם והיו לבז ולמשסה לכל איביהם : יען אשר עשו את הרע בעיני והיו מכעסים אתי מן היום אשר יצאו אנתם מכצרים ועד היום הזה : וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה לבר מחטאתו אשר החטיא את יהודה לעשות הרע בעיני יהוה : ויתר דברי מנשה וכל אשר עשה וחטאתו אשר חטא הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה : וישכב מנשה עם אבתיו ויקבר בנן ביתו בנן עזא ומלך אמון בנו תחתיו :

בן עשרים ושתים שנה אמון במלכו ושתים שנים מלך בירושלים ושם אמו משלמת בת חרוץ מן יטבה : ויעש הרע בעיני יהוה כאשר עשה מנשה אביו : וילך בכל הדרך אשר הלך אביו ועבד את הגלולים אשר עבד אביו ושתחו להם : ויעזב את יהוה אלהי אבתיו ולא הלך בדרך יהוה : ויקשרו עבדי אמון עליו ומיתו את המלך בביתו : ויך עם הארץ את כל הקשרים על המלך אמון וימליכו עם הארץ את יאשיהו בנו תחתיו : ויתר דברי אמון אשר עשה הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה : ויקבר אתו בקברתו בנן עזא ומלך יאשיהו בנו תחתיו :

שנה שנה יאשיהו במלכו ושלשים ואחת שנה מלך בירושלים ושם אמו ידידה בת עדיה מבצקת : ויעש הישר בעיני יהוה וילך בכל דרך דוד אביו ולא יסר ימין ושמאל :

בני אביגד דשמואל' ויקבר בנן ביתו : ויקבר אתו בקברתו : וכל כתובי דכונ' במא עזא אלהים ופעלת לנו : ולא הלך ג' וסימ' כפעם בפעם לקראת נחשים : יחושפט עשר אניות' ויעזב אתי' אלהי אבתיו דאמון : ולא סר ד בקראתו וסימ' אשר עשה דוד' ועש הישר דאשיהו וסלכים' והגורודה' וילך בדרך אסא אביו :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין וחדא שנים מלך בירושלים ושם אפיה ידידה בת עדיה מבצקת : ועבד דכשר קדם ויאוול בכל אורח דוד אביו ולא סטא לימינא ולסמלא' והוה

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

בן תמני שנים יאשיהו בר מלך ותלתין שנים בירושלים ושם אפיה משולמת בת חרוץ מן יטבה : ועבד דביש קדם יי כמא דעבד מנשה אביו ויאוול בכל ארעה דהלך אביו ופלה ית טעותא דפלה אביו וסגיד לחון : ושבק ית פולחנא ד' אלהי דאכהתותי ולא הלך באורחא דתקנא קדם יי : ומרדו עבדי אמון עלוהי וקטלו ית מלכא בביתיה : וקטל עמא דארעא ית כל דמרדו על מלכא אמון ואמליכו עמא דארעא ית יאשיהו בר יהוה תחותיה : ושאר פתגמי אמון וכל דעבד הל' אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה ויקבר יתיה בקבורתיה בגנת עזא ומלך יאשיהו בר יהוה תחותיה :

את כביאי יי : וענוב את יי אהי אבותיו ולא הלך בדרך יי' רל סכבר כפרד מכל וכל מדרך יי' : וילך בכל דרך דוד אביו ולא סר ימין ושמאל' רל חף על פי שפלה לו חולדה הנביאה יען כך לבכך ותכנע מפניי חף ה' הרצון בזה שחטא י' יאשיהו קודם זה חף הרצון בו טבעת שמעו את הרע הזאת חסר נבזרה מאל' יי על י' ירושלים השתדל על כל פניו לתקן את אשר עותוהו הרשעונים כי קודם זה לא היה יודע הרע שנגזר עליהם חף היה עושה הישר בעיני יי וזה לא היה יישיב לו להסיב חרון חף יי מוננו חבל היה ראוני שיוסף לו דבקות בש' בדרך שיהיה מ מושנח השבחה ימלכו בה מזה הרע הנבזר מאל' הש' ולזה תמצא שהשתדל יאשיהו ל להסיב ישראל לעס ליי כדי שיסור מזה זה הרע ולבער בשלמות את כל הנעשה לעז' : ויתס

רשי

משקולת' הוא חוט שהבני' חומה קושרין בו עופרת לכונן בו את החומה : ימחה את הכלת' יקחה את הקערה : סמר

נב

מלכים ב נב תלו

ויתם את הכסף וישלם כלומר ישלם לנבותו ויתמנהו לעושי המלחמה כי היה צריך הבית חזק וכוונתו לפי שנהרס מימי יהואש שחוק בדק הבית עד היום הוא שהיו רכזי סנה ובסדר עולם מאתים ושמנה עשרה שומרי הסף שומרי כלי בית המקדש וית אמרכליה והם הנזירים וכבר פירשנו כל הענין הזה בדק יהואש ויתנה כתיב וקרי ויתנהו הכתוב חומר על חלקיהו והא הכני על המנבה והקרי ויתנהו על שומרו הסף שיתנהו הכסף וההא ויו הכני על הכסף : המופקדים בית יי כמו בבית : על שכן הסופר כמו אל שכן וכן וילך חלקיה הרמתה על ביתו כמו אל ביתו : ספר התורה מנחתו בבית יי : לרשו כי חזו סף את התורה והטמינו מפניו ספר תורה אחד והטמינוהו תחת ה

הנדבך ועכשיו מצא חלקיה ספר התורה הזה וכחוק הוא : שה שחזקוהו שבה אחריו שרבו תורה בישראל חיך לא הניחו ונמה ספרי תורה הניח חזקוהו במוחו אלא מנשה מלך זמן רב שהרי מלך לה סנה ועשה הרע בעיני יי כמעבדות הנשים וננה מונחות לעז בבית יי והוא השכיח התורה מישראל ואין פונה אליה כי כלם היו פונים אל אלהי אחרים וא חקות הנני וכלה סנה נסתכחה התורה ועכשיו כאשר צוה יאשיהו לחפש בית יי לכל אשר ימצא סם בדק ולהוציא הכסף המובא בית יי והיה חלקיהו מתפש בבית יי ובבית קדש הקדשים וכדכיר מצא ספר תורה שהיה מונח ב במקומו מצד הארון וכן הוא חומר בדברי הימים ובהוציאם את הכסף המובא בית יי מצא חלקיהו הכהן את ספר תורת יי ופתח וקראו וכתנו אל סופר המלך שיביאנו אל המלך שיקראו בו ויראה חיך סכנו ה התורה המונעת כל המעשים הרעים שהיו עושים בישראל והם תאמר והרי מנשה עשה תשובה כמו שכתו בדברי הימים כשהגלו אותו שרי מלך חסור והולכיהו בכל חמ ובהכר לו חלה את פני יי וככע מחד ויתפלל אליו ויעתר לו וישיבהו ירושלם וידע מנשה כי יי הוא האלהים ואומר שהסיר את אלהי הנכר ואת הסמל מבית יי ויאמר ליהודה לעבד את יי אם כן היאך לא החזיר את ה התורה ליטנה ולא קרא בה ואיך היה חל חלקיה וחל אחרים חדוש דברי התורה אפסרבי ה הגלות שגלה מנש היה ביקנותו ואחר שעשה תשובה לא החריך ימים כל כך אלא שידע ושמע כי עז דע בעיני יי כמו שהעידו בו הנביאי בעוורו ברשעו והעז בער כשעשה תשובה ולא נתן אל לבו לחפש ספר התור ויאשיהו היה קטן בימי מנשה בן שס סני ולא למד תור עדיין וחזון אביו היה רשע ואחו בדרכי אביו הרעים שגדל בהם ובשוב מנש מרשעו לא הכין הוא את לבבו כמו ש שכתו ולא ככע מלפני יי כהכע מנשה אביו ומפני זה היה חדוש

עשי יו כתיב יוד בקריאה וסימ' בספר רבת : מיכה ג' וסימ' ויצו המלך את חלקיה דמלכים ומבני הכהנים בחצרות והכהנים אליקים מעשיה מינימין וחר מיכיהו וסימ' שלוש שנים מלך בירושלם ושם אמו דדה : וא ולמכיהו וסימ' ובשנת שלוש למלכו שלח לשריו דדה : על דבריו בקריאה וסימ' בספר רבת :

ויהי בשמנה עשרה שנה למלך יאשיהו שלח המלך את שפן בר אצליה בר משולם ספרא לבית מקדשא רני למימר : סך לורת חלקיה כהנא רבא ויטקיס ית פספא דאתעל בבית מקדשא רני די כנשו אמרבלא מן עמא : ויתנוניה על ידי עברי עבדתא דממנן בית מקדשא רני ויתנוו יתיה לעברי עבדתא דבבית מקדשא רני לתקפא ית בדקא דביתא : לנגרא ולא רדכליא ולא רגובליא ולמנן אעין ואבניו פסילו לתקפא ית ביתא : ברם לא מתחשב עמהון פספא דמתיהב על ירהון ארי בהמנותא אנון עברין : ואמר חלקיה כהנא רבא לשפן ספרא ספרא דאורייתא אשכחית בבית מקדשא רני ויהב חלקיה ית ספרא לשפן וקרהו : נתא שפן ספרא למלכא ואתיב ית מלכא פתגמא : ואמר טקיסו עברך ית פספא דאשתכח בביתא ויהבוהי על ידי עברי עבדתא דממנן בבית מקדשא רני : וחוי שפן ספרא למלכא למימר ספרא יהיב לי חלקיה כהנא וקרהי שפן קדם מלכא : והיה כד שמע מלכא ית פתגמי ספרא דאורייתא ובזע ית לבושוהו ופקיד מלכא ית חלקיה כהנא וית אחיקם בר שפן וירת עכבור בר מיכיה וית שפן ספרא ורת עשיה עברא דמלכא למימר : אזילו תבעו מן קדם יי עלי ועל עמא ועל כל דבית יהודה על פתגמי ספרא דאשתכח דרין ארי סניא חיתא רני דהיא דליקת בנא על דלא קבילו אבהתנא לפתגמי ספרא דרין למעבר בכל דכתיב עלנא : ואור

עשי יו כתיב יוד בקריאה וסימ' בספר רבת : מיכה ג' וסימ' ויצו המלך את חלקיה דמלכים ומבני הכהנים בחצרות והכהנים אליקים מעשיה מינימין וחר מיכיהו וסימ' שלוש שנים מלך בירושלם ושם אמו דדה : וא ולמכיהו וסימ' ובשנת שלוש למלכו שלח לשריו דדה : על דבריו בקריאה וסימ' בספר רבת :

ויהי בשמנה עשרה שנה למלך יאשיהו שלח המלך את שפן בר אצליה בר משולם ספרא לבית מקדשא רני למימר : סך לורת חלקיה כהנא רבא ויטקיס ית פספא דאתעל בבית מקדשא רני די כנשו אמרבלא מן עמא : ויתנוניה על ידי עברי עבדתא דממנן בית מקדשא רני ויתנוו יתיה לעברי עבדתא דבבית מקדשא רני לתקפא ית בדקא דביתא : לנגרא ולא רדכליא ולא רגובליא ולמנן אעין ואבניו פסילו לתקפא ית ביתא : ברם לא מתחשב עמהון פספא דמתיהב על ירהון ארי בהמנותא אנון עברין : ואמר חלקיה כהנא רבא לשפן ספרא ספרא דאורייתא אשכחית בבית מקדשא רני ויהב חלקיה ית ספרא לשפן וקרהו : נתא שפן ספרא למלכא ואתיב ית מלכא פתגמא : ואמר טקיסו עברך ית פספא דאשתכח בביתא ויהבוהי על ידי עברי עבדתא דממנן בבית מקדשא רני : וחוי שפן ספרא למלכא למימר ספרא יהיב לי חלקיה כהנא וקרהי שפן קדם מלכא : והיה כד שמע מלכא ית פתגמי ספרא דאורייתא ובזע ית לבושוהו ופקיד מלכא ית חלקיה כהנא וית אחיקם בר שפן וירת עכבור בר מיכיה וית שפן ספרא ורת עשיה עברא דמלכא למימר : אזילו תבעו מן קדם יי עלי ועל עמא ועל כל דבית יהודה על פתגמי ספרא דאשתכח דרין ארי סניא חיתא רני דהיא דליקת בנא על דלא קבילו אבהתנא לפתגמי ספרא דרין למעבר בכל דכתיב עלנא : ואור

ויתם את הכסף וישלם כלומר ישלם לנבותו ויתמנהו לעושי המלחמה כי היה צריך הבית חזק וכוונתו לפי שנהרס מימי יהואש שחוק בדק הבית עד היום הוא שהיו רכזי סנה ובסדר עולם מאתים ושמנה עשרה שומרי הסף שומרי כלי בית המקדש וית אמרכליה והם הנזירים וכבר פירשנו כל הענין הזה בדק יהואש ויתנה כתיב וקרי ויתנהו הכתוב חומר על חלקיהו והא הכני על המנבה והקרי ויתנהו על שומרו הסף שיתנהו הכסף וההא ויו הכני על הכסף : המופקדים בית יי כמו בבית : על שכן הסופר כמו אל שכן וכן וילך חלקיה הרמתה על ביתו כמו אל ביתו : ספר התורה מנחתו בבית יי : לרשו כי חזו סף את התורה והטמינו מפניו ספר תורה אחד והטמינוהו תחת ה

רשי

ספר התורה מנחתו טמון תחת הנדבך שהטמינוהו שם כ כספדף חזו את ה התורה : דרשו את יי בעדי : ראה כתו יולך יי חותך ואת מלכך : אל

רלב

ויתם את הכסף ה המובא בית יי ידמה שיהיה הכסף נתן ב בחרון כמו שהיה ה הענין בימי יהואש ה המלך ושם זכר דומה למה שזכר בזה ה המקום והנה אמרו ויתם את הכסף לל ויכלה ונה יהיה כספרו את הארון אשר חספו בו את הכסף שומרי כלי בית המקדש ו והמונים הכסף ההוא יתנוהו ממי על ידי ע עושי המלחמ הממוני בבית יי לחזקו והם הכהן הגדול וסופר המלך ומהכסף ההוא יפרעו שכירותם ל לאומני העושים ה המלחמה בבית יי לחזק את בדק הבית לל מה סרתי שיבדק לתקון מפני הרחותו בלתי חזק והאומנים הם חרשי העץ והבניי האקרות והתקרה והגודרים הם ה הגודרים גדל סכיב חדר הכהנים וזולתו ומהכסף ההוא היו גם כן קונים עדים ואבני מוצב ולא יחשב את עושי המלחמ הממוני בבית יי הכסף כי ב בחמונ' הם עושי וכבר בארנו הסנה בזה ה בענין יואש ושם ב בארנו התועלות ה המביעות מזה הסופר אשר נכתב שם ולוה לא נשבו למנותם בזה המקום : ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שכן הסופר הכה זכר כי הכהן הגדול היה ראש על שכן הסופר בזה המני שהיו עושים אותו שניהם ולוה יחס יאשיה הפעל כלו בהוצאת הכסף לכהן הגדול ולוה חזר ויתם את הכסף חלפ שניהם היו שם : ויתנהו על ידי עושי המלחמה והנה לא זכר למי אמר זה כי נשען במה שזכר שכן הסופר ועוד שכבר אמ' אחר זה ויתן חלקיה את הספר אל שפן : התיכו עבדך את הכסף : אין הרצון בו שהתיכוהו בלש חיך הרצון בו מענין כלוי כטעם ותתך חמתי : ויהי כטמוע המלך את דברי ספר התור ויקרע את בגדיו : יתכן שראה התוכחות והממשך להם שכמטנה תורה כי שם כרמו ענין גלו שומרון ובלות יהוד' עם מלך יהודה כמו שבארנו שם ואולי חלקיה קרא זה אל שפן לכבד שיקראוהו שפן אל המלך ויקח עצה להסיר ממנו זה הרע לפי מה שאפשר : נכתה בנו על אשר לא שמעו אבותינו : לל כעברה בנו : והיא

חלס ספר התור' חבל למה שמנינו בסדר עולם וכדברי רול' כי בשנת כב למנשה גלה ואחר כך עשה תשובה וסמכו זה למה שכתוב ויעש חסרה כאשר עשה אחאב ונמה מלך אחאב כב רוב לומ' כי מנש הרע כאחאב ואחאב עשה הרע כב סנה כל ימי מלכותו ומנשה עשה הרע כב סנה הנה ל' פנים היה מנשה בתשובה והוא דחוק ואיך היה זה שעמד ל' פנים בתשובה רוב ימי מלכותו ולא דרש ספר התורה זה רחוק מחד : ויהי כטמוע המלך : אמרו כי מצאו הספר כגלל בכר' תוכחות יולך יי חותך ואת מלכך וגו' כי שם נרמז ענין גלות שומרון ובל' יהודה עם מלך יהודה כמו שבארנו שם וחולס חלקיה קרא זה אל שפן לכבד שיקראוהו שפן אל המלך ויקח עצה להסיר ממנו זה הרע לפי מה שאפשר : ואת עכבורי וכדברי הימים ואת עבדון ושני שמות היו לו וכמוהו רבים : נכתה בנו : נלקה בנו כמו הנני מצית בך חס מזליק : על דברי הספר : כמו אל : אל

חלס ספר התור' חבל למה שמנינו בסדר עולם וכדברי רול' כי בשנת כב למנשה גלה ואחר כך עשה תשובה וסמכו זה למה שכתוב ויעש חסרה כאשר עשה אחאב ונמה מלך אחאב כב רוב לומ' כי מנש הרע כאחאב ואחאב עשה הרע כב סנה כל ימי מלכותו ומנשה עשה הרע כב סנה הנה ל' פנים היה מנשה בתשובה והוא דחוק ואיך היה זה שעמד ל' פנים בתשובה רוב ימי מלכותו ולא דרש ספר התורה זה רחוק מחד : ויהי כטמוע המלך : אמרו כי מצאו הספר כגלל בכר' תוכחות יולך יי חותך ואת מלכך וגו' כי שם נרמז ענין גלות שומרון ובל' יהודה עם מלך יהודה כמו שבארנו שם וחולס חלקיה קרא זה אל שפן לכבד שיקראוהו שפן אל המלך ויקח עצה להסיר ממנו זה הרע לפי מה שאפשר : נכתה בנו על אשר לא שמעו אבותינו : לל כעברה בנו : והיא

רדק

מלכים ב כג

רשי

אל חולדה הנביאה אמרו בדרם כי מבני בניה של רחב היתה ולמה הלכו אל חולדה ולא הלכו אל ירמיהו... אמרו כי ירמיהו לא היה עם כי הלך להחזיר עשרת השבטים ואמר כי ירמיהו היה חזק נביא שהרי תחלת כבודו היתה ב'ג שנה ליחסייה ונה הענין היה בסנת יח

אל חולדה אמרו רבותינו לכו שהאשה מרחמת מן האים לכך לא שלח אל ירמיהו ויש שאומרי ירמיהו לא היה עם שהלך להחזיר עשרת השבטים: במסנה' בבית חולכא שער יש בעזרה שטמו סערי חולדה במסכת מדר' ויש שפותרין במסכת חרץ לחומה בין שתי החומות שהיא מפנה לעיר: ונחשפת אל קברותיך בשלום י ומהו השלום ולא

אלה שלח היה עם בירושלם חז' כשמכחו התורה חולי היה ב בענתות או מקום אחר וחולדה היתה יושבת בירושלם לפיכך שלח אליה ואמרו רבו זל כי שלמה נביאים סנתכחו בימי יחסייהו והם ירמיהו ונפניו וחולדה כי ירמיהו היה מתכבד בשוקים ו נפניה בבתי כנסיות וחולד' אל הנסים: בן מרחם: בסוף: במסנה' כתרנו בבית חולכא: אשר קרא מלך יהודה: כזה לקראם כאלו קראם וכן יבן שלמה את הבית והדומים להם וכן הוא בדברי הימים אשר קרא לפני מלך יהוד' ובדברי רז' אשר קרא מלך יהודה וכי מלך יהוד' קראם והלא שפן קראם חלל מכאן לשומע כעונה: אספק' בח'יק בסקל חובך ויבא גם כן בסגול על משקל אכרך בבטן: על חבתיך כמו חל: ונחשפת אל קברותיך בשלום: והלא כתוב ויראו המורי מלך יחסייהו מהו בשלום שלח חרב בית ה המקדש בימיו וכן הוא מפרש והולך ולא תדאנה עיניך בכל הדעה אשר חזי מביא אל המק' הזה: קברותיך: לל קברות חבתיך: והכהנים והנביאים ה' וכהניו וסכריהו תרנס ה הנביאים סופרי כלומר תלמידים לכו שלח היו עם נביאי' אחרים שהרי המלך שלח אל חולד' מלמד שלח היו עם נביאי' אחרים וכן תרנס סופט וכיח דין וסופר ונוכל לפרש נביאים כמשמעו כי ירמיהו נפניה בן כוסי היו כ נביאים בזמן ההוא ואוריהו בן שמעיהו אספר שהיה נביא גם כן בזמן ההוא ולא היו בירושלם בעת שמכח חלקיה הכהן את ספר התורה ועתה כאשר שלח המלך לחסף איש יהודה בלו גם כן הנביאים לירושלם: על העיר: כתרנו על חסנונא וכבר מ' לונלה בדבר יהושע ובדברי הימים ויעמוד המלך על עמודו כמנהג במקום שהיה רגיל לעמוד שם: עותיו: בהנעת ה' ויעמוד כל העם בבית' עמו והתחנן בפניהם ובלבם בביתו וכן היעמוד לכך חס ת החוב' יודך ומי נקבילו כל עמא ילדיהו קיימא: ואת כהני ה' וית' סגן כהני' לכהן גדול וית' סגן כהני' שומרי

כה תאמרו ו' וסי' ליוסף אמא שא נא' ויאמר שאול כה תאמרו לדוד' ואל מלך יהודה השלח דמלכים וחברו דדד' כה תאמרו איש אל רעהו דרמיה' וצוית אתם אל אדניהם: ויאספו' פתפן וסי' נמסר בסדר שמורת: באונייהו' בקריאה וסי' ויתנו אל יעקב את כל אהלי הנכר' ואל חלקיה כהנא ואחיקם ועבבור ושפן ועשיה לות חולדא נביתא אתרת שלום בר תקוה בר חרס נטר לבושיא והיא יתבא בירושלם בבית אולפנא ומלילו עמיה: ואמרת להון פרנן אמר י' אלהי דישראל אמרו לנכר' דשלח יתבון לותי: פרנן אמר י' הא אנא מייתי בישתא על אתרא הדין ועל יתבוהי ית כל פתנמי ספרא דקרא מלך שבטא רבית יהודה: חלף דשבקו פולחני ויאסיקו בוסמין לטעורת עממיא בריל לארננא קדמי בכל עוקרי ידיריון וירלק רוגזי באתרא הדין ולא יטפיו ולמלך שבטא רבית יהודה דשלח יתבון למתבע אולפן מן קדם י' פרנן תימרון ליה פרנן אמר י' אלהי דישראל פתנמא די שמעתא: חלף דוע לבך ואתנעתא מן קדם י' במשמעך דגורית על אתרא הדין ועל יתבוהי למהוי לצדו וללוטא ובועתא ית לבושך ובכיתא קדמי ואף קדמי שמיע אמר י': בכו הא אנא כניש לך לות אבהתך ו ותתנניש לקברך בשלם ולא י יחיו עינך בכל בישתא די אנא מייתי על אתרא הדין ואתבו ית מלכא פתנמא ו ושלח מלכא וכנשו לותיה כל סכי יהודה ו ירושלם ו וסליק מלכא לבית מקדשא די וכל אנש יהודה ויתבי ירושלם עמיה וכהנא וספרא וכל עמא למועירא ועד רבא וקרא קדמיריון ית כל פתנמי ספרא דקומא דאשתכח בבית מקדשא די ו וקם מלכא על אסטנא ונזר ית קימא קדם י' למקד' בתר פולחנא די ולמטר פקודיהו וית סהדותיהו וית קמוהו בכל לבא ובכל נפש לקימא ית פתנמי קימא הדין דכתיבין על ספרא הדין וקבילו כל עמא עליהון קימא ו ופקיד מלכא ית חלקיהו כהנא רבא וית סגן כהנא וית

וילך חלקיהו הכהן ואחיקם ועבבור ושפן ועשיה אל חולדה הנביאה אשר שלם בן תקוה בן חרס שמר הכנדים והיא יושבת בירושלם במשנה וידברו אליה: ותאמר אליהם כה אמר יהוה אלהי ישראל אמרו לאיש אשר שלח אתכם אלי: כה אמר יהוה הנני מביא רעה אל המקום הזה ועל ישביו את כל דברי הספר אשר קרא מלך יהודה: תחת אשר עובדני וקטרו לאלהים אחרים למען הכעסני בכל מעשה ידיהם ונצתה חמתי במקום הזה ולא תכנה: ואל מלך יהודה השלח אתכם לדרש את יהוה כה תאמרו אליו כה אמר יהוה אלהי ישראל הדברים אשר שמעת: יען רד לבבך ותבנע: מפני יהודה בשמעה אשר דברתי על המקום הזה ועל ישביו להיות לשמה ולקללה ותקרע את בגדיך ותבכה לפני וגם אנכי שמעתי נאם יהוה: לכן הנני אספה על אבתיך ונאספת אל קברתיך בשלום ולא תראינה עיניך בכל הרעה אשר אני מביא על המקום הזה וישבו את המלך דבר: וישלח המלך ויאספו אליו כל זקני יהודה וירושלם: ועל המלך בית יהוה וכל איש יהודה וכל יושבי ירושלם אתו והכהנים והנביאים וכל העם למקטן ועד גדול ויקרא באזניהם את כל דברי ספר הברית הנמצא בבית יהוה: ויעמד המלך על העמוד ויכרת את הברית לפני יהוה ללכת אחר יהוה ולשמר מצותיו ואת עדותיו ואת חקתיו בכל לב ובכל נפש להקים את דברי הברית הזאת הכתבים על הספר הזה ויעמד כל העם בברית: ויצו המלך את חלקיהו הכהן הגדול ואת כהני המשנה

תראי' עיניך בחורבן הבית: על העמוד' מקום מעמד המלך בבית המקדש: ואת כהני המשנה' סגני כהונה שהם שניים ל לכהנים גדולים: שומרי

רלבג

והיא יושבת בירושלם במסנה' תרנס יונתן במשכ' בבית המדרש: לכן הנני אוסיף אל חבתיך לל שבמותי יהיה נקבר חלל חבתי ואל תהיה ה הדעה בימיו ידמ' שהיא בישר' אז נביאים וולת חולדה חך שלח חליה מפני היותה קרוב' לי כי הית' אז בירושלם: ויעמוד המלך על העמוד' ידמה שבנו שם עמוד והיה כן ה המלך בעת קראו את התורה כמו שזכר ב בפרשת הקהל: ואת כהני המשנה' הס סגן הכהני והנמסכי' לו לפי מדרגותיה על הסדר: בשדמות

כג

ויאספו' פתחין וסי' סכי סלנוח סלחו וסלחו סלסלוי דרמו דמלכא וילחיתיון קמרא ונספ

ויתפרקו כל העם את נזמי החב אשר באזניהם' וישנם אבימלך בבקר ויקרא לכל עבדיו בבוא כל ישראל לראות פני' הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ועל המלך בית' דמלכים וחברו דדד' שב נא וקראנה באזניהו: בכרית ה' דגש וסי' נמסר בספרא דא חלקא סיסן כ':

שומרי הסף, חמרכלים הממונים על כל צרכי הבית ומפתחות העזרה בידים: בסדמות קדרון, במישר קדרון: ונשא את עפרם בית אל, אל מקום טמא אשר טמא עם את המזבח פעשה ירבעם וסרף עליו את כהני הבמות: ויקטר בבמות, וחותן שקטרו בבמות בערי יהודה: את בתי הקדשים, בתי הזמה: חורנות עם בתי יריעו: לא יעלו:

שומרי הסף, פירשנוהו: להוציא מהיכל יי, והלא מנשה הוציא הכל כפעשה תשובה כמו שאומר בדברי הימים ויסר את חלחי הנכר ואת הסמל מבית יי וכו'. חלח שאמון החזירם עם ובסנת שמים עשרה למלכו החל לטהר ולהעביר את השקונים כמו שאומר בדברי הימים חבל לא כלה עד סנת טמא עשר' אחר שמתח

ונשא יוסי' נמסר בסדר אחרי מות איש איש כי יקלל אלהיו ונשא בו אלה להאלתו (אלו כ' נשמוטו עם ככל ג' סדפסי) ובריש ספראדא סימן ח: וצא יוסי' נמסר בסדר קרח: לעפר ג' וסימ' נמסר בסדר עקב: בני ט' כתיב יוד וסי' נמסר ביהושע סימן יח:

הספר כמו שאמר הנה: בסדמות קדרון, כתרגומו במישר קדרון: ונשא את עפרם בית אל, כי עם היה עקר העזר שהיה עם העגל וטמא חנות ה המקום שהיה בו העגל והמזבח ונשא עפר סריפת העגל ו והאשירה וכליהם סרף ב בירושלם בסדמות קדרון נשא את עפרם עם: והשבית את הכמרי האנשים העובדים לפני העגל נקראין כמרי וכן תרגם הכהני שהם עובדי עז כומריא ומה שאמר עם הכמרים עם הכהנים ושניהם עובדי עז חלח שמשנתן בלבושיהם כי הכמרי הם לובשים שחורי לפי נקראו כמרי מענין עורנו כתנוד נכמרו וחומר כי הכמרים האלה נתנו חותם מלכי יהודה לזו העבודה ויאשיהו בטל העבול וזה ובטל העובדים מעבודתם והחזירם למוטב: ויקטר בבמות, ויקטר כל אחד מהמלכים וכתיב ואסיקו בוסמין על במתא:

רלבג

בסדמות קדרון, הוא כמו חל קדרון והוא מיסור שהיה בו: והשבית את הכמרי, כל שבטל והשבית את הכמרי שקטר כל אחד מהם בבמות בערי יהוד' ובמבני ירושלם והשבית גם כן ה המקטרי לבעל ולשמש ולירח ולמזלות ולכל צבא השמים: ויצא את האשרה מבית יהודה מחוץ לירושלם אל נחל קדרון וישרף אתה בנחל קדרון וירק לעפר וישלך את עפרה על קבר בני העם: ויתן את בתי הקדשים אשר בבית יהודה אשר הנשים ארנות שם בתים לאשרה: ויבא את כל הכהנים מערי יהודה ויטמא את הבמות אשר קטרו שמה הכהנים מגבע עד באר שבע ונתן את במות השערים אשר פתח שער יהושע שר העיר אשר על שמאול איש בשער העיר: אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח יהודה בירושלם כי אם אכלו מצות בתוך אחיהם: וטמא את התפת אשר בני בני הנגם לבתיהם להעביר איש את בנו ואת בתו באש למלך:

ות אמרכליא לאפקא מהיכלא דיי ית כל מניא דעבדין לבעלא וללא שירתא ולכל חילי שמיא ואוקדגון כברא לירושלם במישר קדרון ואוביל ית עפרהון ל לביתאל ונשיל ית פומריא די הבו מלפניא דבית יהודה ואסיקו בוסמין על במתא בקרוניא דבית יהודה ובסחרני ירושלם וית ד דאסיקו בוסמין לבעלא ולשמשא ולסחרני ולמזלתא ולכל חילי שמיא: ואפיק ית אשירתא מבית מקדשא דיי מברא לירושלם למישר קדרון ואוקיד יתה בנחלא דקדרון ואדקה לעפרא ורמא ית עפרה לקברי בני נלא: ותרע ית בתי הקדש טעווא די בבית מקדשא דיי די נשיא מחין תמן מכולין לאשרתא: ואיתי ית כל בומריא מקרוניא דבית יהודה וסאב ית במתא דאסיקו בוסמין תמן בומריא מגבע עד באר שבע ותרע ית במתא תרעא די קדם תרע יהושע רב קרתא די על שמאלא נברא במעליה תרע קרתא: ברם לא סלקין פהניא כומרי במתא לרבהא על סדפחא דיי בירושלם אלחן אכלו פטיר בגו אהיהון: וסאב ית תופת די בחילת בר הנום בריל דלא לאעברא נבר ית בריה וית ברתיה בנורא למולך: ובטל

הקדשים מן הארץ תרגם כמשמעו נפקת ברא כי חס היה הקדשים זה ענין זמה מה ענין בבית יי חבל האשרה פעשה מנשה בבית יי עשה עם בתים לנשי' שיארגו יריעות לכבוד האשרה: בתים לאשרה, יריעות היו אורגו עם והיריעות היו בתים לאשרה כמו בתים לבדים אפטר שהיו חותן יריעות תלויות סביב האשרה והיה לאשרה בית ומקו' וית די נשיא מיימת תמן מכולין לאשרת' ופי' בעל הערוך כמו מכלתא שהם מרות: ויבא את כל הכהנים, חלה הכהנים היו מדרע אהרן ותרגם חותם ויכתן כומריא לפי שנעשו כומרי' לעז והביא חותם לירושלם והחזירם בתשובה: ויטמא, עם חותם מקום טומאה להשליך עם נבלות וכל טומאה להרחיק העז מלב העם: אשר פתח שער, כמו ואשר פתח השער וכמוהו שמש ירח ופי' נתן את במות השערי והבמה אשר היתה פתח שער יהושע שר העיר נכ נתן חולי היתה גדולה משאר הבמות לפיכך זכר אותה לבדה: אשר על שמאל איש בשער העיר, כלומר הבא איש בשער העיר היתה זאת הבמה לשמאלו וכן תי' במעליה תרע קרתא: כי חס חבלו מצות, פירשו רבותינו זל הרי הם כבעלי עין חולקין וחולקין חבל לא מקרבין ומה שאומר מצות פירוש מצותות שהיו נאפות מצות שהיו נאפות מזה שם המקום תופת ואמרו כי נקרא כן כי היו מקדשים ומכי בתופים בשעת העבודה כדי שלא ישמע האב בעקת בנו כשהיו מעבירין אותו באש וינהם לבו עליו ויקחהו מידם והמקו' הזה היה גיא שהיה לחלם הנקרא הנס ונקרא ג' הנס וגי' בן הנס והכתוב בזה בני הנס והקרי בן הנס כי לבני הנס היה זה הגיא חן הגיא חן לאחד מהם וטמא יאשיהו חותם המקום כלום עם חותם מקום טומאה להשליך עם נבלות וכל טומאה להרחיק פירשו בדרש אמרו רזל חף על פי שהיו כל בתי עז בירושלם המולך היה חוץ לירושלם והיה עשוי בלם חלול כותן לפני' משבעה קיקלי' וכל מי שמקריב סלת כותחין לו לו אחד מהם תורין וכני יונה כותחין לו שנים כנס כותחין לו ג' חיל כותחין לו ד' עגל כותחין לו חמשה סוד כותחין לו ששה וכן מי שהיה מקריב בנו כותחין לו שבעה והיו פכיו של עגל וידיו פשוטות כאלם שפותח ידיו לקבל מחבירו והיו מסיקין אותו באש והכומרי' כוטלן את התינוק ונותנין תוך ידיו של מולך והתינוק מביא כפסו ולמה נקרא תפת והנס תפת שהיו מנהיגין בתופים שלא ישמע אביו קול הנער וירחם עליו ויחזור בו הנס שהיה התינוק מנהס וקול נהמתיו עולה דבר אחר הנס שהיו הכומרים חומרים יהנה לך יערכ לך יתבסס לך: וישבת

רדק

מלכים ב כג

רשי

וישבת את הסוסים ונטל גם כן זה המעשה שהיו עושים מלכי יהוד' שהיו עובדי' לשמש ונתנו סוסים שהיו מוכנים לזאת העבודה שהיו רוכבי' עליהם והולכים לקראת השמש בבקר בזרחה והיו הולכים לקראתו ממקום שהיה מבוא בית יי' עד לשכת נתן מלך והוא שאמר מבוא בית יי' אל לשכת נתן מלך ומבוא הוא סוס

את הסוסים / אותם המשתחו' לחמה היו להם סוסים מוכני' לזאת לקראת החמה בבקר / התוכת / הוא המלך ועל סוס שהיו הכומרים מקיפים בתופים שלא ישמע האב את נהמת הכן כשהוא נכזה בידי הכלס קראוהו תופת / נתן מלך / כך עש' / אשר בפדרים / לא ידעתי מה הם / וירץ ממש / ויבערם ממש / להר המזבחות / הר הזיתים הוא הר המזבחה וכיון שהזכיר את סמו על ידי עז סיכה סמו לנבאי /

מבוא וכן תרנס ממעלמל דבית מקדשא דיי' / ללשכת נתן מלך הסרים / כמשמעו ולתי גזוהה וכבר פירשנו זה הענין בפסוק ונתן לה המלך סרים אחד /

אשר בפדרים / פירוש מנרטי הערים ותדנסו ירעשו מנרנסות יזעונו פדוריא ובדברי רזל ככל וכל פדוריה ונתן מלך זה היה פקיד על מנרטי העיר /

מרכבות השמש / מרכבות הסוסים שהיו הולכים בהם ל לקראת השמש / הגב עלית אחו' חסר הכסמך הגב גב עלית אחו' וכן הארון הכרית הארון חרון הכרית וסמך גב העליה לאחו חולי הוא בנה אותה לזאת העבודה / וירץ ממש / מן הקל והוא פעל יוצא כלומר הריבס ממש ויס לפדשו ענין שבר נתיבה כמו כי כך חרון גדוד לדעת רבי ואפשר שהיה שרשו רצץ והיו לו חכרים רבי' בעניינו נת' ופליטון מתמן לל' ביערס ממש לא וחרתיק מתמן / להר המזבחות הר הזיתים ונקרא הר המזבחה ולנבאי מוכי העז שהיה סס קראו הר המזבחות וכן תרג' יונתן לטור זיתיה / אשר בנה שלמה / והיאך לא ביערו אותם חסא ויהושפט שביערו כל עבוד' זרה אשר היתה בארץ ישראל לפניהם עבודה זרה בערו אבל הכמות לא בערו כי היו אז מ יוקריבים עליהם לאל כי בכלס כאמר והבמו' לא סרו עוד העס מזבחים ומקטרי' בבמו' ויאשיהו נתן גם כן הכמות כיון שנעשו מתחלה לעבוד' זרה אז כדי שלא יקריבו עליהם חפילו לסס סמים שכיין שהיה בית המקדש קיש חסוקות היו הבמו' לפיכך כתוב עליו לא היה לפניו מלך אשר שב אל יי' בכל לבבו ובכל כפשו ובכל מאוהו כי המלכי' אשר היו לפניו לא הכירו הכמות אף על פי שהיו מלכים טובים / עצמות חדכ' / עצמות עובדי עבודה זרה שהיה מוציא אותם מקבריהם ונותנס במקום האסרות / והמזבחות לבזיון ושרכס סס /

ובטל ית סוסותא דיהבו מלכיא

דבית יהודה לשמשא ממעלנא

דבית מקדשא דיי' ללשכת נתן

מלך גזוהה דבפרוריא וית רתיבי

שמשא אוקיד בגוריא / וית

אגוריא די על אגר עלית אהו

דעברו מלכיא דבית יהודה וית

אגוריא דעבר מנשרה בתרתין

דרת בית מקדשא דיי' תרע מלכא

וארחיק מתמן ורמא ית עפרהון

לנהלא דקדרון / וית במתא

די על אפי ירושלם דמדרום ל

לטור ויתיא די בנא שלמה מלכא

דישראל לעשתורת שקוץ צ

צידונאי ולכמוש שקוץ מואבאי

ולמכום רחוק בני עמון סגב

מלכא / ותבר ית קמתא וקץ

ית אשרתא ומלא ית אתרהון

גרמי אנשא / ואף ית אגוריא

די בביתאל במתא דעבר ורבעס

בר נבט דחייב ית ישראל אף ית

אגוריא החייה וית במתא תרע

ואוקיד ית במתא אדקה לעפרא

ואוקיד אשרתא / ואתפני

יאשיהו וחייה ית קבריא דתמן

בטורא ושלה ונסיב ית צרכייה

מן קבריא ואוקיד על אגוריא

וסאביה כפתנמא דיי' דמלל / ג

נביא דיי' דאתנבי ית פתנמיא

האלין / ואמר מה ציונא

דדין די אגא חזי ואמרו ליה

אנשי קרתא קברא דנביא דיי' דאתא

משבטא דיהודה ואתנבי

ית פתנמיא דהאלין דעברתא

על אגוריא בביתאל / ואמר

שבוקו מניה אנש לא יגיד גרמוהי

ושזיבו

מרכבות ד' ג' מלאים וא' חס' בקריאה וס' מרכבת פרעה וחילו ירה בים חס' מרכבות השמש שרף / שמה מרכבות כבודך / מרכבות עמינדב / בבית אל ד' בקריאה וס' ויתירו בית יוסף בביתאל / וגם את המזבחת אשר

וישבת את הסוסים אשר נתנו מלכי

יהודה לשמש מבא בית יהודה אל

לשכת נתן מלך הסרים אשר ב

בפרורים ואת מרכבות השמש שרף

באיש / ואת המזבחות אשר על הגב

עלית אהו אשר עשו מלכי יהודה

ואת המזבחות אשר עשרה כנשרה

בשתי חצרות בית יהודה נתן המלך

וירץ משם והשליך את עפרם אל

נחל קדרון / ואת הבמות אשר על

פני ירושלם אשר מימין להר

המזבחות אשר בנה שלמה מלך

ישראל לעשתרת / שקץ צידנים

ולכמוש שקץ מואב ולמכס תועבת

בני עמון טמא המלך / ושבר את

המצבות ויכרת את האשרים ומלא

את מקומם עצמות אדם / וגם את

המזבח אשר בבית אל הבמה אשר

עשה ירבעם בן נבט אשר החטיא

את ישראל גם את המזבח ההוא

ואת הבמה נתן ושרף את הבמה

הרק לעפר ושרף אשרה / ופן

יאשיהו וירא את הקברים אשר

שם בהר וישלח ויקח את העצמות

מן הקברים ושרף על המזבח / ו

וטמא אתו כדבר יהודה אשר קרא איש

האלהים אשר קרא את הדברים

האלה / ויאמר מה העיון הלז אשר

אני ראיה ויאמרו אליו אנשי העיר

הקבר איש האלהים אשר בנא מ

מיהודה ויקרא את הדברים האלה

אשר עשית על המזבח בית אל /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

ויאמר הניתו לו איש אל ינע עצמותיו

בביתאל / וגם את כל בתי הכמות / ויבא אחד מהכהנים / ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחר הדבר הזה לא שב ירבעם דכוו' בביתאל בטא ביתאל והנה איש אלהים בא מיהודה /

הנה הכין הלז / ראה קבר מצדו אחד עלו קמטונים וחרולים ונדו אחד הדסים ו ובשמים ותמה עליו וחמ' מה זה קבר איש האלהים ונכיה הסקר שצנה לכניו סיקברוהו חבלו / אשר

רלבג

וישבת את הסוסים / הנה מלכי יהוד' נתנו לשמש סוסי' מיוחדים שהיו רוכבים בהם ממבוא בית יי' אל לשכת מיי סיכיה המלך להיו' סר על המנרטים וידמה שבלסכ' ההיא היו עושים דבר מה לשמש והכה הם היו הולכי' מבית יי' לפחת המזבח אל הלשכה ההיא להשתחו' לשמש הפך מה סכונכה ה' התורה ולזה סדרה שיהיה קדש הקדשים לפחת מערב כמו כ שבארכנו בבחורנו ל לדברי התורה / ואת מרכבות השמש סרף באש / לל המרכבות אשר לסוסי' המזכרי' / אל כחל קדרון / מישור קדרון / אשר בנה שלמה מלך ישראל / כבר בארנו כמה ט שקדס שלא בנה אותם שלמה חך העלים ע ענינו מנשותיו שכוו' הבמו' האלו נזהר יחס הכתו' בנייתם אל שלמה / וימלא את יקומם עצמות אדם / לטמא אותם וידמה שמעצמות עובדי עז עשה זה / ויקח את העצמות מן הקברים זה לאות שלא היה משים סס רק עצמות החטאים ולזה לא הסכים לשרוף עליהם עצמות איש האלהים ומלטו עצמותיו עצמות הנביא אשר בא משומרון ולולי זה כבר היו עצמותיו נשרפים כי היה מוכיאי עז / מה הכין הלז / הנה בנו בנין על קבר איש האלהים להכירו והבנין ההוא כקרא ציון ושאל יאשיהו מה הכין הלז / ויזבח

וימלטו

וימלטו

פרעה נכה כתרנומו פרעה חנירס שהיה נכה רגלים: וילך המלך יאשיהו לקרחתו על מלך אשור שכבס כרכמיס ממלך ארם ושלח לו ממה ליוולך מלך ישראל לא עליך חתה היום כי אל בית מלחמתי כמו שכתוב בדברי הימים ולא שמע אל דברי פרעה נכה וחמרו רבותינו זל מאי דרס יאשיהו וחרכ לא תעבור בארצם אפילו חרב של שלום כיון שהיו עושין רצונו של מיקס והוא לא היה יודע שכל דורו עובדי על היו אלא שהיו עושין בסתר שהרי בימי יאשיהו היה ירמיהו מוכיח כי מספר עריך היו אלהיך יהודה: וימיתהו במגידו כרחותו חותנו בכף בבקעת מגידו היתה המלחמה כמו שאומר

רשי

וימלך ה בקריאה וסיק וימלך את שלמה את סתניה דדו וימלך פרעה נכה את יהויקים ולחשוב השנה שלח מלך מצרים את אליקים אחיו דדברי הימים:

וימסחו לא היה צדי משיחה אלא מפני שהיה יהויקים אחיו גדול ממנו שתי שנים כמו שכתוב בענין: חיס כערכו כפי עשרו: על פי

רלבג

ויקח עם הארץ את יהואחז בן יאשיהו וימסחו חותנו וימסחו חותנו מפני המחלוקת שהיתה בין האחי ודמה מפני זה כי הוא לא היה יתבאר זה ממה שזכר כי בן עשרים ושלס שנה יהואחז במלכו ולא מלך כי חס שלשה חדשים ומלך אחריו יהויקי והיה בן עשרי וחמש שנה יהויקים במלכו וזה לאות ש שכבר היה גדול ממנו כמו שתי שנים וכבר יאשיהו זכר שם כי הכבוד יוחן השני י יהויקים השלישי

ושאר פרנמי יאשיהו וכל די עבר הלא אנון בתיבין על ספר פתנמי יומין למלכיא דבית יהודה ביומיהו סליק פרעה חנירס מלכא דמצרים על מלכא דאתור על נהר פרת ואול מלכא יאשיהו לקדמותיה וקטליה במגדו בר הוא יתיה: ואחתיהו עבריהו בר מית ממגדו ואיתיהו לירושלם וקבריהו בקבורתיה ודבר עמא דארעא ית יהואחז בר יאשיהו ומשחו יתיה ואמליכו יתיה תהות אבותיה: בר עסרין ותלת שנין יהואחז בר מלך ו ותלתא ירחין כלך בירושלם ושום אפיה חמוטל בת ירמיהו מן לבנה: ועבר דביש קדם יי ככל דעברו אבהותיה ואסריה פרעה חנירס ברבלה בארעא דחמת מלמלך בירושלם ורמא מנביתא על עמא דארעא מארה ככרי כספא וכברא דדחבא: ואמליד פרעה חנירס ית אליקים בר יאשיהו רתחות יאשיהו אבותיה ושוי ית שמייה יהויקים וית יהואחז דבר ואתיה למצרים ומית תפן: וכספא ורדחבא ית יהויקים לפרעה ברם רמא מנביתא על עמא דארעא למתן ית כספא על מימרה דפרעה גבר בר חזי טקיס ית כספא וית דחבא מן עמא דארעא למתן לפרעה חנירס: בר עסרין וחמש שנין יהויקים בר מלך וחדא עסרי שנין מלך בירושלם

בן עשרים ושלש שנה יהואחז במלכו ושלשה חדשים מלך ב בירושלם ושם אמו חמוטל בת ירמיהו מלכנה: ויעש הרע בעיני יהודה ככל אשר עשו אבותיו: ויאסרהו פרעה נכה ברבלה בארץ חמת במלך בירושלם ויתן עניש על הארץ מאה כפר כסף וכבר זהב: וימלך פרעה נכה את אליקים בן יאשיהו תחת יאשיהו אביו ויכב את שמו יהויקים ואת יהואחז לקח ויבא מצרים ומת שם: והכסף זהב נתן יהויקים לפרעה אד העריך את הארץ לתת את הכסף על פי פרעה איש בערכו נגש את הכסף ואת הזהב את עם הארץ לתת לפרעה נכה: בן עשרים וחמש שנה יהויקים במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם

ויקח עם הארץ את יהואחז בן יאשיהו וימסחו חותנו וימסחו חותנו מפני המחלוקת שהיתה בין האחי ודמה מפני זה כי הוא לא היה יתבאר זה ממה שזכר כי בן עשרים ושלס שנה יהואחז במלכו ולא מלך כי חס שלשה חדשים ומלך אחריו יהויקי והיה בן עשרי וחמש שנה יהויקים במלכו וזה לאות ש שכבר היה גדול ממנו כמו שתי שנים וכבר יאשיהו זכר שם כי הכבוד יוחן השני י יהויקים השלישי

השלישי דקיהו הרביעי שלום והנה לא זכר שם יהואחז והם אמרו כי יוחן הוא יהואחז ויקראו בכור שהיה בכור למלכות ושלל הוא דקיהו ואמ' השלישי דקיהו שהיה שלישי לבני יאשיהו ואמר עליו הרביעי שלום שהיה רביעי למלכות יאשיהו וקראו שלום ששלמה מלכות בית דוד בימיו ואמ' פירשתי בדברי הימי כי שלום הוא יהויכין ובזכרו בן הבן בסדר הבנים רבי כמוהו בספר והחכם רבי אברהם בע כתב כי יוחן היה בכור ולא מלך ושלום הוא יהואחז והנה יהואחז היה בנות אביו בן כב ודקיהו שהיה גדול ממנו בן כד ויהויקים בן כה והנה במלך דקיהו לפי זה החשבון היה בן לה והכתוב אומר בן כח דקיהו במלכו אלא שהמליכו

יהואחז חף עפ שהיה קטן ממנו מפני שהיה ממלח מיקס חבותיו ויהויקים לא היה ממלח מיקס חבותיו כך פירשו רבותינו זל ויהויקים שהיה גדול מיהואחז שתי שנים ראו מהפסוקים ש שכלח בן עשרים ושלס יהואחז במלכו וכתוב בן עשרים וחמש יהויקים במלכו ולא מלך יהואחז אלא ששה חדשים והנה מזכרו בדברי הימי ובני יאשיהו הכבוד יוחן השני יהויקים השלישי

מלך דקיהו ולא מלך יוחן ואם הוא הכבוד מלך בכל המלך הישר בעיניו ואמנם הנה זכר בספר דה כי הכבוד יוחן לפי מה שאחשוב להודיע שכבר עשו ישראל שלח כהנן בהמליכס הקטן מהבנים חך המליכות בהיותו נמשך לפעולות המגוננות אשר היו פניהם מעדנות אליהם ולזה נמשך אליהם מהרע מה שנימשך כי אולי היה יוחן חוחו מעשה יאשיהו אביו: ככל אשר עשו אבותיו רל חבותיו אשר עשו הרע בעיניו כמו אחו ומנשה והדומים להם: ויתן עונם על הארץ לל שיתנו זה המס מדי שנה בשנה והוא המלך להם את חליקים: ולא

יהואחז חף עפ שהיה קטן ממנו מפני שהיה ממלח מיקס חבותיו ויהויקים לא היה ממלח מיקס חבותיו כך פירשו רבותינו זל ויהויקים שהיה גדול מיהואחז שתי שנים ראו מהפסוקים ש שכלח בן עשרים ושלס יהואחז במלכו וכתוב בן עשרים וחמש יהויקים במלכו ולא מלך יהואחז אלא ששה חדשים והנה מזכרו בדברי הימי ובני יאשיהו הכבוד יוחן השני יהויקים השלישי

יהואחז חף עפ שהיה קטן ממנו מפני שהיה ממלח מיקס חבותיו ויהויקים לא היה ממלח מיקס חבותיו כך פירשו רבותינו זל ויהויקים שהיה גדול מיהואחז שתי שנים ראו מהפסוקים ש שכלח בן עשרים ושלס יהואחז במלכו וכתוב בן עשרים וחמש יהויקים במלכו ולא מלך יהואחז אלא ששה חדשים והנה מזכרו בדברי הימי ובני יאשיהו הכבוד יוחן השני יהויקים השלישי

מלכים ב כד רדק תלט

זבדיה כתוב ביד וקרו זבדיה ביו עם הדגש: חנותו חמוץ ומנשה: ויהי לו יהויקים עבד שלש שנים / הנה מצאנו כי נבוכד נכד מלך בבל הרביעי ליהויקים כי כן כתוב בירמיהו הדבר אשר היה אל ירמיהו על כל עם יהודה בשנה הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היא השנה הראשונה לנבוכד נכד מלך בבל וכדכתיב חומר בשנת שלש למלכות יהויקים בא נבוכד נכד וגו' ונתן לו בידו את יהויקים מלך יהודה ומקצת כלי בית האלהים ויביאם חרץ סנער והנה חמר כי יהויקים הגלה בבל וכן חומר בדברי הימים להוליכו בבלה וירמיה כתב עליו סחוב והשלך מהאלה לשערי ירושלים נראה כי בדרך ית וחמר כי בשנת שלש למלכות יהויקים שהמליכו מרעה נכה ובסוף ג' שנים ליהויקים בתחלה

שנה רביעית לו התכבד ירמיהו שיבא כבוכ' נכד על ירושלים ובה בשנה ההיא ויבד עליה ולכדה ולקח את יהויקים והוליכו בבל כמו שאומר בספר דניאל והשיבו לירושלים ועמד בירושלים שלש שנים בחמונתו עם מלך בבל ומרד בו והו שאלו יהויקים' עבד שלש שנים ויבד וימרד בו והו שאלו ויבד כי כבר לקחו והוליכו בבל ואחר כך שב ומרד בו הנה היו לו ממלכותו ג' שנים אז יותר כי לא ידענו כמה היה בבבל טרם שזכו לירושלים פי חס חמ' כי בשל היה שהוליכו בבל השיבו לירושלים ועמד שלש שנים בחמונתו ומרד הנה עבד שבע שנים ממלכותו ונשארוד' שנים ממלכותו חס כן לא בלז גדודי כסדים לירושלים עד סוף חרבע שנים חלו ועמד במרדו ד' שנים ושבע שבער הרי יא שנה שמלך יהויקי' ואם נחמר שהיה שם בבבל יותר נוכל לומר כי עד ד' שנים היה שם ובסופו לירוש' עברו ח' שנים ממלכותו ונשארוד' שלש שנים ממלכותו ואותן שלש עמד בחמונתו עם מלך בבל והיה לו עבד ובסוף שלש שנים שהיה סנת יא לו מרדו ובלז גדודי כסדים ולכדהו וסחבו אותו ובלרך מת ולא נקבר והיה נכלמו מושלכת לחורב ביום ו ולקחה בלילה ובסדר עולם חומר וכן בדברי רבותינו זל כי בשנה הראשונה שמלך נבוכד נכד כבש כינוה שנייה כבש יהויקים והיא השנה החמישית ליהויקי' והיה לו עבד ועמד שלש שנים שהרי שמה שנים שמלך חרבע קודם מלכות נכד ושנה שכבס בידו ושלש שנים שהיה לו עבד הרי שמה שנים שמרד בו ולסוף ג' שנים למרד בא כבוכ' נכד וכבשו פעם שנייה והו שאלו בדכיהל בשנת שלש הרי יא ליהויקים ושמה למלכו נבוכד נכד ואותה שנה שמינית המלך יהויכין ומלך ג' חדשים והגלהו עם החרס והמסגר חזו שאלו גלו בשנת שבע גלו בשמ' בשבע לכבס יהויקים שהיה שמה למלכות נבוכד נכד שהרי שנה ח' מלך קודם כבוס יהויקי' וזאת גדודי חרס וזאת גדודי מושב וזאת גדודי בני עמק' כלם

ויושלח כב בקריא וסימ' נמסר בסדר נח: כדבר יי ד' בטעמא כסיפרא וסימ' ביד עבדו אחיה השילוני ביד יהושע בן נון אשר דבר אל אליהו ביד עבדו הנביאים: דם הנקי ג' דסימ' בקריא וסימ' ובערת דם הנקי ושוב אמיה זבדיה בת פריה מן רומה: ועבד דביש קדם יי ככל דעברו אבהותיהו: ביומיהו סליק נבוכד נאצר מלכא דבבל והוה ליה יהויקים עבדא תלת שנין ותב ומרד ביה: ונרי יי ביה ית משרית כסדאי וית משרית ארם וית משרית מואב וית משרית בני עמון ונרנן ברבית יהודה לאובריהוון כפתגמא דיי די מלל ביד עבדוהי נביא: ברם על דארגיון קדם יי הות דא ברבית יהודה לאגליותהוון מארעא בית שכנתיה בחובי מנשה ככל דעבד: ואף דם זכי דאשר ומלא ית ירושלים חוברת דם זכי הות רענא קדם יי דלא למשבק: ושאר פתגמי יהויקים וכל די עבד הלא אנון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה: ושכיב יהויקים עם אבהותיהו ומלך יהויכין בריה תחותיהו: ולא אוסיף עוד מלכא דמצרים למפק מארעיה ארי נסיב מלכא דבבל מנחל מצרים עד נהר פרת כל דהוה למלכא דמצרים: בר תמני עשרי שנין יהויכין כד מלך ותלתא ירחין מלך בירושלים ושום אמיה נחשתא בת אלנתן מירושלים: ועבד דביש קדם יי ככל דעבד אבוהי: בערנא דהיהא סליקו עבדי נבוכד נאצר מלכא דבבל ל לירושלים ועלת קרתא בצירא: ואתא נבוכד נאצר מלכא דבבל על קרתא ועברוהי צירין עלה:

ושם אמו זבדיה בת פריה מן רומה: ועש הרע בעיני יהודה ככל אשר עשו אבותיו: בימיו עלה נבכרנאצר מלך בבל ויהי לו יהויקים עבד שלש שנים וישב ומרד בו: וישלח יהוה י בן את גדודי כשדים ואת גדודי ארם ואת גדודי מואב ואת גדודי בני עמון וישלחם ביהודה להאבדו כדבר יהוה אשר דבר ביד עבדיו הנביאים: אך על פי יהוה היתה ביהודה להסיר מעל פניו בחטאת מנשה ככל אשר עשה: וגם דם הנקי אשר שפך ומלא את ירושלים דם נקי ולא אבה יהוה לסלח: ויתר דברי יהויקים וכל אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה: וישב יהויקים עם אבותיו ומלך יהויכין בנו תחתיו: ולא הסיף עוד מלך מצרים לצאת מארצו כי לקח מלך בבל מנחל מצרים עד נהר פרת כל אשר היתה למלך מצרים: בן ששמה עשרה שנה יהויכין במלכו ושלשה חדשים מלך בירושלים ושם אמו נחשתא בת אלנתן מירושלים: ועש הרע בעיני יהודה ככל אשר עשה אביו: בעת ההיא עלה עבדי נבכרנאצר מלך בבל ירושלים ותבא העיר במצור: ויבא נבכרנאצר מלך בבל על העיר ועבדיו צרים עליה:

מישראל וגם דם הנקי אשר שפך ועל דם הנקי לשפוך ועל העשק: מנחל ד' בקריא וסימ' נקח בעת ההיא את הארץ ואלה מלכי הארץ אשר הכו בני ישראל: ולא הוסיף עוד מלך מצרים מנחל בדרך ישתה: יד מלך כתוב ה' בסוף תיבותא וקרינן וסימ' יקרחה לא יקרחה קרחה בראשם שפכה ידו לא שפכה את דם הזה נשברה אנוח בעציון נבר' עלה בעת ההיא עלה עבדי נבוכד נצר' נצתה עריו נצתה מבלי יושב' היה צאן אכדות היה עמי' נושבה כי כה אמר יי על בית מלך יהודה גלעד' יונה ואמר דכלה נאופים יהיה ועשיתי אתם לגוי אחד' שממה ודעת כי אני שמעתי' שפכה ואני כמעט נטיו רגלי' חמררה פני חמררה מני בכי' עדינה תכלינה עינינו אל' שלה ומני שם טעם די כל עם:

בזו בשליחות נבוכד נכד הרשע שנתן יי בלכס לבא להאביח לפי שעשה הרע בעיני יי זהו שאמר וישלח יי בו ולא חבה הא' יתברך להאריך לו עוד לכיכר חמר וישלח יי בו: אך על פי יי היתה ביהודה' כלומר קודם מלכות יהויקים היתה הנזירה על פי יי שדבר ביד עבדיו הנביאים בחטאת מנשה כי לולי חטאתיו שרבו היה סולח לחטאות הבאים אחרת אך בחטאתיו נבזרה הנזירה להחריב ירושלים: למלכי יהודה' ושם כתוב בסתם ותעבדותיו אשר עשה והנמנח עליו הנס כתובים על ספר מלכי ישראל ויהודה ואם חמר על זה הספר אין כאן כתוב דבר ממעשיו אלא בסתם ויעש הרע והכרחה כי על ספר ירמיהו חמר כי שם מספר תעבדותיו בפרשת הוי בונה ביתו: וישב יהויקים עם אבותיו' רובה לומר שמת אביו לא נקבר עם אבותיו שהרי לא נקבר כלל כמו שכתוב חלל בא על דרך ויחסף חל עמיו: ולא הוסיף עוד מלך מצרים' פירוש בחותו הזמן עד שמלך דקיהו וזו יא כמו שכתוב בירמיהו ומלך מלך דקיהו וגו' וחיל פרעה יבא ממזרים וישמעו הכסדים הכדים על ירושלים מעל ירושלים וכמותו ולא יסבו עוד גדודי חרס לבא בחרץ ישראל לל בזמן ההוא חבל אחר כך באו כמו שכתוב: בן שמונה עשרה שנה יהויכין במלכו' ובדברי הימים בן שמונה שנים יהויכין במלכו ושלשה חדשים ועשרת ימים מלך בירושלים חמסר כי יהויקים אביו המליכו בשנה ראשונה שמלך הוא שיימלך תחתיו אחר מותו אולי היו לו בנים אחר' ועוד כי ראה שמלכות תלויה ביד אחרים לא ידע חס ישירוהו מהמלוכה כמו שעשו לאחיו המלך בני יהויכין שיימלך תחתיו אחר מותו אולי היו לו בנים אחר' ועוד כי ראה היה בן יח שנה ומלך ג' חדשים ולא חשס כאן לכתוב עשרה ימים היתירי' ובסדר עולם יח של מלך נבוכד נכד שמה משנתת' גזר דין לבלות: בעת ההיא' כמו שאומר בדברי הימי' ולתשובת השנה שלח המלך: עלו עבדי נבוכד נכד' כתוב עלה וקרי עלו כי הוא עלה אחר כן ומנחם צרים על העיר וקרי עלו כי עבדיו עלו בתחילה: ויבא

רשי

על פי יי היתה כל הרעה הנחה ביהודה על ילי הגדולים האלה: וישב יהויקים לא על מטתו כי חסרו נבוכד נכד בחמונתו להוליכו בבלה והיו מנדרין אותו ומת בידם כמו שנחמר קבורת חומר יקבר סחוב והשלך ובדברי הימים כתיב שאכרו נבוכד נכד להוליכו בבלה: לכתת מארצו לעמוד ליהויקים: כי לקח מלך בבל וגו' שכחו במלחמה בשכ' הרביעית ליהויקים כבכמיש על נהר פרת ככתוב בספר ירמיה: ויבא

כד

עשה ח' מס' אית' כהו מטייה ועשייה

רלבג

ולא חבה יי לסלוח לל כי חף עב' שעשה מנשה תשוב לא חבה הטי' לסלוח שפיכתו הדם הנקי וירמיה שככל עבדי יי אשר הרג היה ישעיה בן חמוץ על אשר היה פזיח אותו וכן חמרנו לל כי מנשה הרג ישעיהו: ולא הוסיף עוד מלך מצרי' לכתת מארצו' חמר זה להעיר כי לקח הסס יתברך נקמת יאשיהו ממונו שהרגו בעלותו להלחם על נהר פרת: ויבא

רדק

מלכים ב כה

רשי

ויבא יהויכין... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל...

ויבא יהויכין מלך יהודה על מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל...

ונבוכד נכד מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל...

ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל...

ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל...

ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל...

ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל...

כה

ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל...

ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל... ויבא אל מלך בבל...

לדך שער בין החומות / מערה הולכת מביתו עד ערבות ירחו וכלה לו דרך המערה והקצה זימן כבי הולך על גב המערה חזק לעיר ורדפו כשדים אחרי הכבי וכשהגיעו לפתח המערה בערבות ירחו ראוהו ולכדוהו הוא שאמר יחזקא ופרשתי רשתי עליו וכתפס במצודתי / וידבר אתו משפט / כתופס עמו על השכונה / ואת

כל בית גדול / בתי כנסיות שמגדלין בהן תורה ותפלה ובתי השרים / ואת הנופלי / שסמנו לקול כבוכ' נכר ויבאו אליו מן העיר כמו בלכתו לקבל נפלו עליו מומט' וגו' / ולאנבים / חופרי הארץ לשון יקבי' שהם חפרי בקרקע:

רלבג

בתשעה לחדש / הרעב בעיר / הנה לא באר בחיזה חדש ואלו בספר ירמיהו באר שזה היה בחדש הרביעי בתשעה לחד' / ותבקע העיר / כל על ידי חיל כשדים / וכל חכמי המלחמה הלילה / יבחנו הלילה לפי שראו כי חיל כשדים נכנסו לעיר / דרך שער בין החומות / כל שיבאו חומות כדי שלא יראו כשדי' ולא ירגישו בהם / אשר על גן המלך / כל חל גן המלך / וילך דרך הערבה / כל כי המלך הלך דרך המדבר שלא ירגישו בו כשדים / וידברו אתו משפט / חיל לו מושפט המורד / והעובר על סבועתו ולזה הרג בניו ועוד עיני דקיהו ויחסרהו בנחשתו ונתנהו בבית האסורי' עד יום מותו כמו שז' בספר ירמיהו / ובחד' החמשי' בשבעה לחדש / וכבר אמר בספר ירמיהו בעשור לחמש וידמה שהתחלת החרבן היה בשבעה לחדש כי אז נכנסו בירושלם וסוף החרבן היה בעשור לחד' כי אז כשרף בית המקדש / ואת כל בית אש גדול / אשר רב טבחים' כל אשר את רב טבחים' / לומר לומר ליוגבים / רוצה לומר לעבוד הסודות והכרמי' / ואת עמודי הנחשת אשר בית יי' / וכבר התבאר בענין צורת חלו הכלים בוכדון בניית שלמה בית ה המקדש ומשם ילקח ביחור כל מה שזכר בזה המקום מחלו הכלים / סריה

ותבקע ד' וסי' נמס' בסדר קרח ובמלכי א' סי' א' / ל גן כל לשון גן אל במעל וסי' אשר על גן המלך וכשדים והברו דסוף ירמיהו / ועל גנתו ונקתו / ירחו ל' בספרא וישנו אתו בערבות ירחו / וכל יהושע ומלכים ירחו במ דין / וכל אוריתא דכוו' ירחו וכל שאר קריא' ירחו וסי' ושכן דררים חומס רי' מקרא רי' וכלהן כתיבון / בסוף תיבותא

בתשעה לחדש / ואלה זכר בחיזה חדש ובספר ירמיהו אמר בחדש הרביעי בתשעה לחדש / ותבקע העיר / בקעו הכשדי' חומת העיר וכיון שראו חכמי המלחמה אשר בעיר כי בקעו העיר ברחו כליליה ההוא והוא שאמר וכל חכמי המלחמה הלילה רוצה לו ברחו כליליה ההוא וכן אמר בספר ירמיהו וכל חכמי המלחמה ברחו ויצאו מן העיר לילה / דרך שער בין החומות / אשר על גן המלך / יבאו בסתר שלא ירגישו בהם הכשדי' / וילך דרך הערבה / וילך דקיהו ואשר יבאו עמו / ובדרש בן ה החומות מערה היתה מבית דקיהו עד ערבות ירחו וברח לו על גב המערה ורדפו כשדים אחר הכבי וכשהגיעו לפת' המערה בערבות ירחו היה דקיהו יוצא וראוהו ולכדוהו הוא שאמר יחזקא ופרשתי רשתי עליו וכתפס במצודתי / א' מלך בבל רבלתה / והרי כבוכ' נכר בא לירושלם כמו שכתב' בא כבוכד נכר מלך בבל וכל חילו על ירושלם אה שארכונימי המצור כמו שאומר והלך לו כבוכד נכר בארץ חמת רבלתה והניח חילו במצור וכשכנסו ירושלם היה הוא ברבלת והעלו את דקיהו אליו / ובדרש לא עלה כבוכד נכר לירוש' חלא מה שאמר בא כבוכד נכר כבודר חזן הוא שעלה ודמות דיקונו של כבוכד נכר היתה חקוקה לו במרכבתו והיתה חיתתו מוטלת עליו כחילו הוא עומד לפניו כמו שאומר בספר ירמיהו עמד בפני מלך בבל לירוש' / וידברו אתו משפט / הוכיחו על שמרד בו ועבר על סבועתו כמו שכתב' ונס' במלך כבוכד נכר מרד אשר הסביעו באה' / בסבע לחדש' ובירמיהו כתוב בעשור לחד' פי' רזל בסבע' בו נכנסו גוים להיכל והכלו ושתו וקלקלו בו סמיני ותשיעי ובתשיעי סמוך לחסכה הנימוכו את האור והיה דולק והולך עד סוף עשירי' / היא שנת' ל' למלך כבוכד נכר / וכן כתב' בירמי' וביה הספוק היא שנת' יט' חבל בסוף חזר בשנת' י"ח לנבוכד נכר הגלה מירוש' נפש ח' מאות כמו שפי' בז' ובה' סוף ז' ותחלת ח' וכן הוא שנת' י"ח בסוף י"ח והתחלת י"ט ורבותי' זל חמרו גלו ב"ט גלו בי"ח וחשבון ח' הוא אה' י"ט למלכות כבוכד נכר / ויח' לכבוס יהויקי' שהיה בשל' שנייה לכבוכ' נכר / ואת כל בית גדול' כל בית חדש גדול' כל בתי הגדולים וכן ת"י בתי רכרביא' אשר רב הטבחים' אשר עס רב הטבחי' וכן כתוב בירמיהו אשר את רב טבחי' / ואת הנופלי' אשר נכלו' שיבאו אליו קודם כבו' העיר ומסרו עצמם ליוגבים' הכשדי' את הנופלי' ותי' שמועיה דאשתמועו כלו' שסרו חל משמעתו / על המלך בבל' סמוך הא הידיעה כמו הארון הברית / לכרמי' וליוגבים' כרמי' עובדי הכרמי' יוגבים עובדי השדן' וכן ת"י להני' מפלחין בכרמין ובחקלין' וכתוב ולגבים בלא יוד' כל הפועל ובדברי רבותינו זל תני רב יוסף לכרמי' אן מלקטי' אפרסמון מעין גדי עד רמתא' וליוגבים' חלו כרי חלונ' מסולמא דכור עד חיבא' כהן

ותבקע ד' וסי' נמס' בסדר קרח ובמלכי א' סי' א' / ל גן כל לשון גן אל במעל וסי' אשר על גן המלך וכשדים והברו דסוף ירמיהו / ועל גנתו ונקתו / ירחו ל' בספרא וישנו אתו בערבות ירחו / וכל יהושע ומלכים ירחו במ דין / וכל אוריתא דכוו' ירחו וכל שאר קריא' ירחו וסי' ושכן דררים חומס רי' מקרא רי' וכלהן כתיבון / בסוף תיבותא

בתשעה לחדש / ואלה זכר בחיזה חדש ובספר ירמיהו אמר בחדש הרביעי בתשעה לחדש / ותבקע העיר / בקעו הכשדי' חומת העיר וכיון שראו חכמי המלחמה אשר בעיר כי בקעו העיר ברחו כליליה ההוא והוא שאמר וכל חכמי המלחמה הלילה רוצה לו ברחו כליליה ההוא וכן אמר בספר ירמיהו וכל חכמי המלחמה ברחו ויצאו מן העיר לילה / דרך שער בין החומות / אשר על גן המלך / יבאו בסתר שלא ירגישו בהם הכשדי' / וילך דרך הערבה / וילך דקיהו ואשר יבאו עמו / ובדרש בן ה החומות מערה היתה מבית דקיהו עד ערבות ירחו וברח לו על גב המערה ורדפו כשדים אחר הכבי וכשהגיעו לפת' המערה בערבות ירחו היה דקיהו יוצא וראוהו ולכדוהו הוא שאמר יחזקא ופרשתי רשתי עליו וכתפס במצודתי / א' מלך בבל רבלתה / והרי כבוכ' נכר בא לירושלם כמו שכתב' בא כבוכד נכר מלך בבל וכל חילו על ירושלם אה שארכונימי המצור כמו שאומר והלך לו כבוכד נכר בארץ חמת רבלתה והניח חילו במצור וכשכנסו ירושלם היה הוא ברבלת והעלו את דקיהו אליו / ובדרש לא עלה כבוכד נכר לירוש' חלא מה שאמר בא כבוכד נכר כבודר חזן הוא שעלה ודמות דיקונו של כבוכד נכר היתה חקוקה לו במרכבתו והיתה חיתתו מוטלת עליו כחילו הוא עומד לפניו כמו שאומר בספר ירמיהו עמד בפני מלך בבל לירוש' / וידברו אתו משפט / הוכיחו על שמרד בו ועבר על סבועתו כמו שכתב' ונס' במלך כבוכד נכר מרד אשר הסביעו באה' / בסבע לחדש' ובירמיהו כתוב בעשור לחד' פי' רזל בסבע' בו נכנסו גוים להיכל והכלו ושתו וקלקלו בו סמיני ותשיעי ובתשיעי סמוך לחסכה הנימוכו את האור והיה דולק והולך עד סוף עשירי' / היא שנת' ל' למלך כבוכד נכר / וכן כתב' בירמי' וביה הספוק היא שנת' יט' חבל בסוף חזר בשנת' י"ח לנבוכד נכר הגלה מירוש' נפש ח' מאות כמו שפי' בז' ובה' סוף ז' ותחלת ח' וכן הוא שנת' י"ח בסוף י"ח והתחלת י"ט ורבותי' זל חמרו גלו ב"ט גלו בי"ח וחשבון ח' הוא אה' י"ט למלכות כבוכד נכר / ויח' לכבוס יהויקי' שהיה בשל' שנייה לכבוכ' נכר / ואת כל בית גדול' כל בית חדש גדול' כל בתי הגדולים וכן ת"י בתי רכרביא' אשר רב הטבחים' אשר עס רב הטבחי' וכן כתוב בירמיהו אשר את רב טבחי' / ואת הנופלי' אשר נכלו' שיבאו אליו קודם כבו' העיר ומסרו עצמם ליוגבים' הכשדי' את הנופלי' ותי' שמועיה דאשתמועו כלו' שסרו חל משמעתו / על המלך בבל' סמוך הא הידיעה כמו הארון הברית / לכרמי' וליוגבים' כרמי' עובדי הכרמי' יוגבים עובדי השדן' וכן ת"י להני' מפלחין בכרמין ובחקלין' וכתוב ולגבים בלא יוד' כל הפועל ובדברי רבותינו זל תני רב יוסף לכרמי' אן מלקטי' אפרסמון מעין גדי עד רמתא' וליוגבים' חלו כרי חלונ' מסולמא דכור עד חיבא' כהן

בתשעה לחדש / ואלה זכר בחיזה חדש ובספר ירמיהו אמר בחדש הרביעי בתשעה לחדש / ותבקע העיר / בקעו הכשדי' חומת העיר וכיון שראו חכמי המלחמה אשר בעיר כי בקעו העיר ברחו כליליה ההוא והוא שאמר וכל חכמי המלחמה הלילה רוצה לו ברחו כליליה ההוא וכן אמר בספר ירמיהו וכל חכמי המלחמה ברחו ויצאו מן העיר לילה / דרך שער בין החומות / אשר על גן המלך / יבאו בסתר שלא ירגישו בהם הכשדי' / וילך דרך הערבה / וילך דקיהו ואשר יבאו עמו / ובדרש בן ה החומות מערה היתה מבית דקיהו עד ערבות ירחו וברח לו על גב המערה ורדפו כשדים אחר הכבי וכשהגיעו לפת' המערה בערבות ירחו היה דקיהו יוצא וראוהו ולכדוהו הוא שאמר יחזקא ופרשתי רשתי עליו וכתפס במצודתי / א' מלך בבל רבלתה / והרי כבוכ' נכר בא לירושלם כמו שכתב' בא כבוכד נכר מלך בבל וכל חילו על ירושלם אה שארכונימי המצור כמו שאומר והלך לו כבוכד נכר בארץ חמת רבלתה והניח חילו במצור וכשכנסו ירושלם היה הוא ברבלת והעלו את דקיהו אליו / ובדרש לא עלה כבוכד נכר לירוש' חלא מה שאמר בא כבוכד נכר כבודר חזן הוא שעלה ודמות דיקונו של כבוכד נכר היתה חקוקה לו במרכבתו והיתה חיתתו מוטלת עליו כחילו הוא עומד לפניו כמו שאומר בספר ירמיהו עמד בפני מלך בבל לירוש' / וידברו אתו משפט / הוכיחו על שמרד בו ועבר על סבועתו כמו שכתב' ונס' במלך כבוכד נכר מרד אשר הסביעו באה' / בסבע לחדש' ובירמיהו כתוב בעשור לחד' פי' רזל בסבע' בו נכנסו גוים להיכל והכלו ושתו וקלקלו בו סמיני ותשיעי ובתשיעי סמוך לחסכה הנימוכו את האור והיה דולק והולך עד סוף עשירי' / היא שנת' ל' למלך כבוכד נכר / וכן כתב' בירמי' וביה הספוק היא שנת' יט' חבל בסוף חזר בשנת' י"ח לנבוכד נכר הגלה מירוש' נפש ח' מאות כמו שפי' בז' ובה' סוף ז' ותחלת ח' וכן הוא שנת' י"ח בסוף י"ח והתחלת י"ט ורבותי' זל חמרו גלו ב"ט גלו בי"ח וחשבון ח' הוא אה' י"ט למלכות כבוכד נכר / ויח' לכבוס יהויקי' שהיה בשל' שנייה לכבוכ' נכר / ואת כל בית גדול' כל בית חדש גדול' כל בתי הגדולים וכן ת"י בתי רכרביא' אשר רב הטבחים' אשר עס רב הטבחי' וכן כתוב בירמיהו אשר את רב טבחי' / ואת הנופלי' אשר נכלו' שיבאו אליו קודם כבו' העיר ומסרו עצמם ליוגבים' הכשדי' את הנופלי' ותי' שמועיה דאשתמועו כלו' שסרו חל משמעתו / על המלך בבל' סמוך הא הידיעה כמו הארון הברית / לכרמי' וליוגבים' כרמי' עובדי הכרמי' יוגבים עובדי השדן' וכן ת"י להני' מפלחין בכרמין ובחקלין' וכתוב ולגבים בלא יוד' כל הפועל ובדברי רבותינו זל תני רב יוסף לכרמי' אן מלקטי' אפרסמון מעין גדי עד רמתא' וליוגבים' חלו כרי חלונ' מסולמא דכור עד חיבא' כהן

במא ירמיהו כתיב וסי' ביסין בנה חיאל' וכל יהושע חס' יוד' במא ובית חגלה ועמק' / ואת בני' דרסמי' בקריאה וסי' נמסר בריש סדר וישב' / לעיניו ה' בקריא' וסי' ושרף את הפרה לעיניו / ותלך חסר בית אסנן אחיה / ואת בני צדקיהו שחטו לעיניו דמלכי' / וחבריהם דירמיהו קדמא ותנינא' / ובחדש' ר' בקרי' וסי' נמסר בסדר פנחס' / וא' כל בית ט' דסמיכו בקרי' וסי' כי נשני' אלה' את כל עמלו ואת כל' / ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו / ואת כל בני' אביך תאספי' אלך הבית' / ואת אחימלך' / וישמח עליה חזקיהו דישעיה' / ושרף את בני' יי' / ואת בני' המלך דסיפר' / ותברו דירמי' חניני' / כי כאשר ירבק האזור תניג' דפסוק' / ואקח את יאזני' / בן ירמיהו בן חבצניה ואת אחיו ואת כל'

רדק

מלכים ב כה

רשי

כהן הראש' כהן גדול שהוא ראש לשאר הכהנים: כהן המשכה' שני לכהן גדול והוא הסגן וכן תרגם יונתן סגן כהניא: שומרי הסף' שומרי כלי בית המקדש: ומן העיר לקח' לפי שאלו שזכר היו מבית המקדש חמר ומן העיר לקח: סרים אחד' סרים ממש כתרנגומו גוואח: וחמשה אנשים מרואי פני המלך'

נקימת הכותרת שלם חמות' ובתחלת הספר הוא חומ' חמש חמות ושם יושבתי את המקראות: ושכבה' קיפויא בלעז כמין כובע: וכאלה' רמונים: הסופר שר הכבא' שהיה יודע מנין כל עיר ועיר כמה אנשים מוניחה לבבא! כל סרי החיילים' שיבאו מן העיר להחבא במזודות ובטוכרים: כשא

ובירמיהו חומר טבעה אנשים מרחי פני המלך הסנים לא היו גדולים כמו החמשה לפיכך לא מנחן כחן וכדברי רבותינו אל כתוב אחד חומר חמשה וכתוב אחד חומר טבעה להביא שני סופרי הדיינין: המנכיה את עם הארץ' פעל פיו היו ינחיס העם לבבא: בעשרים

רלבנ

סריה כהן הראש' הוא כהן גדול: ואת כפניה כהן משכה' הוא סגן הכהנים: ואת שלשה שומרי הסף' הם שומרי בית המקדש: ואת הסופר שר הכבא' רוצה לומר ואת הסופר שהיה סופר שר הכבא' והנה שר הכבא הוא המנכיה את כל עם הארץ על פי הסופר: ויולך חותם על מלך ככל רוצה לומר חבל מלך ככל: כי יראו מפני כשדים' על שהונתו הכשדים שיהיו עם גדליה והומת גדליה אשר מכה חותנו מלך ככל על שארית הגולה: ויהי

כל הכלים האלה ד' דסמיכי וסימ' ככר זהב שחור יעשה אתה' העמודים שנים דמלכים' וחברו דירמיה' לא נחקר דדברי הימים' ושאר את כל הכלים האלה: ויולך ד' ג' מל וא' חס' וסי' ויולך י' את הים ברוח קדים' וילך אתם שמרונה' על מלך בבל דמלכים' אל מלך בבל דירמיה: ויגל ד' וסי' ויגל יהודה מעל אדמתו'

כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה : שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אֲמָה קוֹמַת . הָעֶמּוּד הָאֶחָד וְכוּתֶרֶת עָלָיו . נְחֹשֶׁת וְקוֹמַת הַכּוּתֶרֶת שְׁלֹשׁ אֲמָה וְשִׁבְכָה וְרִמְנִים עַל־הַכּוּתֶרֶת סָבִיב הַכֹּל נְחֹשֶׁת וְכֹאֵלֶּה לְעֶמּוּד הַשֵּׁנִי עַל־הַשִּׁבְכָה : וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים אֶת־שָׂרֵיָה בֶּהֱן הָרֹאשׁ וְאֶת־צַפְנִיָּהוּ בֶּהֱן מִשְׁנֵה וְאֶת־שְׁלֹשֶׁת שׁוֹמְרֵי הַסֹּף : וּמִן־הָעִיר לָקַח סָרִיס אֶחָד אֲשֶׁר־הוּא פְּקִיד . עַל־אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה וְחַמְשֵׁה אֲנָשִׁים מֵרֵאִי פְּנֵי־דֹמְלֵךְ אֲשֶׁר נִמְצְאוּ בָּעִיר וְאֶת הַסֹּפֵר שֶׁר הַצֶּבֶא הַמִּצְבֵּא אֶת־עַם הָאָרֶץ וְשֵׁשִׁים אִישׁ מֵעַם הָאָרֶץ הַנִּמְצָאִים בָּעִיר : וַיִּקַּח אֹתָם נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים וַיִּלְךְ אִתָּם עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל רַבְלָתָה : וַיִּקַּח אֹתָם מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְמִיתֵם בְּרַבְלָה בְּאֶרֶץ חֲמַת וַיִּגַּל יְהוּדָה מֵעַל אֲדָמָתוֹ : וְהָעַם הַנִּשְׁאָר בְּאֶרֶץ יְהוּדָה אֲשֶׁר הִשָּׂאִיר נְבוּזַרְאֲדָן מֶלֶךְ בָּבֶל וַיִּפְקֵד עֲלֵיהֶם אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן : וַיִּשְׁמְעוּ כָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים הַמָּרָה וְהָאֲנָשִׁים כִּי־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־גְּדַלְיָהוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ הַמִּצְפָּה וַיִּשְׁמְעָאֵל בֶּן־נְתַנְיָה וַיִּוְחַנֵּן בֶּן־קֶרַח וְשָׂרֵיָה בֶן־תַּנְחֻמֶת הַנְּטַפְתִּי וַיֹּאזְנִיחוּ בֶּן־הַמַּעֲכָתִי הַמָּה וְאֲנָשִׁיהֶם : וַיִּשְׁבַּע לָהֶם גְּדַלְיָהוּ וְלֹאֲנָשִׁיהֶם וַיֹּאמֶר לָהֶם אַל־תִּירְאוּ מֵעַבְדֵי הַכַּשְׂדִּים שָׂבוּ בְּאֶרֶץ וְעַבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל וַיִּטַּב לָכֵס : וַיְהִי בַחֲדָשׁ כַּהֲשִׁבְעִי בָא וַיִּשְׁמְעָאֵל בֶּן־נְתַנְיָה בֶּן־אֵלִישָׁמַע מִזֹּרַע הַמְּלוּכָה וְעֶשְׂרֵה אֲנָשִׁים אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶת־גְּדַלְיָהוּ וַיְמַתּוּ וְאֶת־הַיְהוּדִים וְאֶת־הַכַּשְׂדִּים אֲשֶׁר־הָיוּ אִתּוֹ בַּמִּצְפָּה : וַיִּקְמוּ כָל־הָעָם מִקְטָן וְעַד־גְּדוֹל וְשָׂרֵי הַחֲיָלִים וַיָּבֹאוּ מִצְרַיִם כִּי יֵרְאוּ מִפְּנֵי כַשְׂדִּים :

דָּבַל מִנְיָא הָאֵלִין : תַּמְנֵי עֶסְרֵי אֲמִין רֹמְיָה דְעֶמְרָא חַד וְקִרְוִנְתָּהוּן עֲלוּהִי דְנַחְשָׁא וְרֹמְיָא דְקִרְוִנְתָּהוּן תְּלַת אֲמִין וְסִרְיָנְתָא וְרִמְוִנְיָא עַל קִרְוִנְתָּהוּן סְחֹר סְחֹר כּוּלָא נַחְשָׁא וְכֹאֵלִין לְעֶמְרָא תַּנְיָא עַל סִרְיָנְתָא : וְדַבֵּר רַב קְטוּלְיָא יֵרֵת שְׂרִיָּה בְּהֵא רַבָּא וַיֵּת צַפְנִיָּה סָגֵן בְּהֵא וַיֵּת תְּלַתָא אֲמֵרְבֵּלְיָא : וּמִן קֶרְתָּא דְבַר נְזַא חַד דְּהוּא מִמְנָא עַל גְּבַרֵי עַבְדֵי קֶרְבָּא וְחַמְשִׁין גְּבַרֵין דְּחִזּוּ אִפִּי מִלְכָּא דְאַשְׁתַּכְּחוּ בְּקֶרְתָּא וַיֵּרֵת סִפְרָא רַב חִילָא דְכַנְשׁ יֵרֵת עֲמָא דְאַרְעָא וְשִׁתִּין גְּבַרָא מֵעֲמָא דְאַרְעָא דְאַשְׁתַּכְּחוּ בְּקֶרְתָּא : וְדַבֵּר יֵתְהוּן נְבוּזַר אֲדָן רַב קְטוּלְיָא וְאוּבִיל יֵתְהוּן לִוְרֵת מִלְכָּא דְבָבֶל לְרַבְלָתָה : וּמִחָא יֵתְהוּן מִלְכָּא דְבָבֶל וְקִטְלִנוּן בְּרַבְלָה בְּאַרְעָא דְחֲמַת וַיִּגְלוּ דְבֵית יְהוּדָה מֵעַל אֲרַעְהוּן : וְעֲמָא דְאַשְׁתָּאֵר בְּאַרְעָא דְבֵית יְהוּדָה דְאַשְׁתָּאֵר נְבוּזַרְאֲדָן מִלְכָּא דְבָבֶל וּמִנֵּי עֲלִיְהוּן יֵת גְּדַלְיָה בֶן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן : וַיִּשְׁמְעוּ כָל־רַבְנֵי חִילוּתָא אֲנֹן וַיִּגְבְּרִיְהוּן אַרְי מִנֵּי עֲלִיְהוּן מִלְכָּא דְבָבֶל יֵת גְּדַלְיָה וַיָּבֹאוּ לִוְרֵת גְּדַלְיָה לְמִצְפְּיָא וַיִּשְׁמְעָאֵל בֶּן־נְתַנְיָה וַיִּוְחַנֵּן בֶּן־קֶרַח וְשָׂרֵיָה בֶן־תַּנְחֻמֶת בֶּן־דַּמְטוּפָא וַיֹּאזְנִיְהוּ בֶּן־מַעֲכָתָא אֲנֹן וַיִּגְבְּרִיְהוּן : וְקִים לְהוּן גְּדַלְיָה וְלִגְבְּרִיְהוּן וַאֲמַר לְהוּן לֹא תִרְחִלּוּן מֵעַבְדֵי כַּשְׂדָּאֵי תָבוּ בְּאַרְעָא וּפְלַחוּ יֵת מִלְכָּא דְבָבֶל וַיִּטַּב לָבוּן : וְהוּא בִירְחָא שְׁבִיעָאָה אֲתָא וַיִּשְׁמְעָאֵל בֶּן־נְתַנְיָה בֶּן־אֵלִישָׁמַע מִזֹּרַע דְּמִלְכוּתָא וְעֶסְרָא גְּבַרֵין עַמְיָה וּמַחוּ יֵת גְּדַלְיָה וַיְמַתּוּ וַיֵּרֵת יְהוּדָאֵי וַיֵּת כַּשְׂדָּאֵי דְהוּן עַמְיָה בְּמִצְפָּא : וַיִּקְמוּ כָל־עַמָּא מִזְעִירָא וְעַד רַבָּא וַיָּבֹאוּ חִילוּתָא וְאִתּוֹ לְמִצְרַיִם אַרְי דְּחִילוּ מִן־קֶרַם כַּשְׂדָּאֵי : וְהוּא

וחברו דסוף ירמיה' ויגל השארית דדה' ויגל אונס למוסר' וא' ויגל בלחץ אונס וא' יגל יכול ביתו: יטב ג' חס' יוד בליש בקריא' וסימ' ועשית לוכאשר יטב בענין' קום אכול לחם ויטב לבך דאחאב' ועבדו את מלך בבל: מורע המלוכה ד' בליש בקריא' וסימ' ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה דמלכים' וחברו דירמיה' ויקח מורע המלוכה ויכרת אתו ברית' ואמר המלך לאשפנז רב סריסו דרש דניאל: ואת הכשדים ג' וסי' בא ישמעאל בן נתניה דמלכים' ואת כל היהודים דירמיה' הגני מסב את כל המלחמה:

רלבג מלכים ב כה רלבג

רחש יהויכין והוציאו מבית כלא ונתן כסאו מעל כסא המלכים אשר אתו בבבל
התשיעי הוא להודיע כי זה הרע הנפלא שהביא הש' על עשרת השבטים
לא הביאו אליהם כי אם אחרי הפליג בעשיית הרע מאד עד
שכבר מאסו כל מצות הש' ועדותיו ועבדו חללי' אחר' בכל מקומותיה ועשו
פעולו היותר מגנו' והיותר רעות שיכלו לעשות ולא קבלו מוסר מדברי הש' על יד
נביאיו שהעיד בהם כל הרע שהיה בא אליהם קודם בואו מפני עזבם ברית הש'
והיה זה סבה שמאס הש' בכל זרע ישראל ויענה אותם במיני ענויים כמו הרעב
ומה שידמה לו ואחר זה נתנם ביד שוטים ובזוים אותם ולבסוף השליכם מעל
פניו כמו שזכר בקללת הכתובות בתורה :

העשירי הוא להודיע כי מה שימשך ממנו רע חף ע"פ שכונן לתכלית טוב
ראוי להרחיקו ואל"פ סמור עניינו על יד השלם שבאנשים וכל
שכן כשהיה מביא לעבוד עבודה זרה הלא תראה כי נחש הנחשת שנעשה במצות
השם יתברך על יד משה רבינו להציל הנשוכים כשירחו אותם ונתן חזקיהו
בראותו שהיו ישראל טועים אחריו :

האחד עשר הוא להודיע שהוא ראוי שיקרע האד' בגדיו בשמעו חלול
השם הנכבד ולזה ספר שקרעו בגדיה' שומעו אן החירובי'
ונזופין מפי רב סקה וגם חזקיהו קרע בגדיו כששמע זה מפי שלחיו ששלח שם
אל רב סקה :

השנים עשר הוא להודיע כי אחת מן התחבולות הטובות למלחמ' הוא
להפחיד אנשי המלחמה ולזה אמר רב סקה כי חזניו
שלחו בעבור האנשים אשר על החומה ליראה ולבהלם :

השלשה עשר הוא להודיע שהמלך ימשול בעם בהטבתו להם כי בזה
ימשך רצונם אליו והוא חמרו עשו חתי ברכה ונאו חלי
ואכלו חייב פתו ואיש תאכתו :

הארבעת עשר הוא להודיע שאין ראוי לאדם שינעה על הדברי' שיחמרו
לו בעתות הרעה והצרה אך ישבע בחרפה חולי יתעשת
האלהים לו וירחמנו ויבלינו מהצרה ההיא ולזה ספר שלח ענו העם דבר לרב
סקה כי מצות המלך היא לאמר לא תענוהו :

החמשה עשר הוא להודיע כי לעתות בצרה ראוי שיכנע האדם לכני
הש' ויתפלל אליו כדי שירחמנו ויראה בעניו ולזה ספר
שכבר התפלל המלך בסק והתפלל לפני הש' ובקש מישעיהו שיסח תפלה בעד
השארית הנמכחה ולאחזת הסבה גם כן ספר שכבר כנע יאשיהו לפני השם
יתברך וקרע את בגדיו ובכה לפניו על דבר הרע המוכן לבא אליו ועל עמו מחתי' י'
על חטאת חבותיו :

הששה עשר הוא להודיע כי היות השם יתברך מביד מראשית אחרית
הוא מופת על שהוא פועל הדברים כי לולי זה לא יתכן
שיודיע אותם טרם היותם כי אך ידע הוא מה שיפעלו וזולתו :

השבעה עשר הוא להודיע כי מהשנחת הש' בצדיקים ימשך לדחות
מעליהם הרע שכבר התחיל לבא כאמרו הן יקטלני לו
חיאל ולזה ספר שאף ע"פ שכבר נבזר על חזקיהו שימות מאותו החולי הנה שמע
השם יתברך תפלתו ורפא אותו והאריך ימיו חמש עשרה שנה ולאחזת הסבה גם
כן ספר שאף על פי שכבר היה נבזר שיבא הרע בימי יאשיהו הנה נעתק לו השם
יתברך והיה שלום וחמת בימיו :

השמונה עשר הוא להודיע כי כשנבזר שימשך רע מה מחטאי' מה הנה
ראוי לנקות מהחטאים ההם כדי שיסור הרע ההוא ולזה
תמצא כי כשידע יאשיהו שהאריך הש' את הרע עד אחר מותו מפני הכנעו לפניו
רצה לנקות ישראל מהחטא ההוא והעמיד כל העם בצדיקת עש השם ית' ובעד כל
האלילים והמזבחות והבמות ומשמייהם והשפית את הכומרים וזבח כל כהני
הבמות אצל המזבחות לא השאיר לע"ז שום זכר בישראל ובארצו והנה היה כלי
כל זה להסיר הרע לבמרי מישראל כי הייעודים הרעים יסורו בסוד החטאים אשר
בעבורם היו חף ישראל חטאו אז כמו שזכר הנביא שהיה מוכיח אותם בימי
יאשיהו ולזה לא נמשך מזה התכלית שכונן אליו יאשיהו :

התשעה עשר הוא להודיע שכהן שעבד עבודה זרה הוא פסול לעבודה
אך הוא אוכל בקדשים עם אחיו הכהנים והוא חמרו אך
לא יעלו כהני הבמות אל מזבח י' כירושלם כי אם אכלו מזנת
בתוך אחיהם :

שהיה משל להכחמו חרם ולזה ג' ספר שהאיש שקברו בנעו בעצמות חלישע
חיה וקם על רגליו בעבור כבוד חלישע והנה זה המופת היה כפלא מאד ולזה
גם כן ספר מה שנבע הש' המלך עזריהו בצרעת בעלותו על המזבח להקטיר
ולזה ג' ספר מה ששלח הש' האריות להמית השמורנים עד שהסכימו לעבוד את
י' באופן מה והתקברו קירוב מה לעבודתו ולזה ג' ספר המופת הנפלא שעשה
הש' בגבשו חיל מלך חשור שהיה מתפאר על הש' עד שבליה ההוא מת חיל מלך
חשור בליד מלך י' והוא שב לארצו וגם סבב הש' שהכוהו בניו בחרב והרגוהו
כמו שיעד על יד נביאו ולזה ג' ספר מה שרפא הש' על דרך המופת את חזקיהו
מחליו אשר היה ראוי שימו' בו וענין המופת שעש' בהשבתו הכל אחורנית י' מעלו :

הרביעי הוא לברסם קיום ייעודי השם ית' על יד נביאו ולזה ספר הרע
שעשה חזאל לישראל כמו שיעד הש' לחליו וזכר חלישע זה

הייעוד לחזאל בעת שלח היה מלך ונתבאר מזה הספור שכן היה הענין בסוף כמו
שייעד חלישע ולזה זכר גם כן מירבעם בן יואש שהוא הטיב את גבול
ישראל מלכא חמת עד ים הערבה כמו שיעד הנביא יונה ולזה גם כן ספר שהיו
ליהוא בנים רבעים על כסא ישראל כמו שיעד לו הש' על יד נביאו וספר ג' רוב
הרעות שבלו לישראל שכבר ייעד אותם אחיה לאשת ירבעם באמרו והנה י' את
ישראל כאשר יגוד הקנה במים ונתש את ישראל מעל האדמה הטובה ונתבאר
גם כן מזה הספור ששפט רחוב והנטפלים אליו גלו ראשונה ולא זה רמז בתורה
באמרו יחי רחוב ואל ימות ויהי מתיו מספר כמו שביארנו ס' ולזה ג' זכר שכבר
הסיר הש' את ישראל מעל פניו כאשר דבר ביד כל עבדיו הנביאים ולזה ג' זכר
שכבר ייעד הש' בסכרוב שכבר ישמע שמועה ושב לארצו ויפול בחרב בארצו
ושלח יבא אל ירושלים ולא יורה שם חן ולא יקדמנה מגן ולא יספוך עליה סוללה
וכן היה הענין בסוף ולזה ג' זכר שכבר ייעד הנביא שירפא י' לחזקיהו ויוסף
על ימיו לו שנה וכן היה ולזה ג' זכר שכבר ייעד ישעיהו לחזקיהו הנה ימים בחים
ונשא כל אשר בביתו ואשר אחרו חבותיו בבלי ומבניו אשר יולדו היו סריס' בהיכל
מלך בבבל וכן היה הענין בסוף ולזה ג' זכר מה שדבר הש' ביד עבדיו הנביאים
על חטא מנסה שיביא ין הרעה על יהודה וירושלם מה שנתאמת בזה הספור
שכבר באה להם הרעה ההיא ולזה ג' ספר שכבר עשה יאשיהו מה שיעד הנביא
אשר בא מיהודה שכבר יסרף יאשיהו על המזבח ההוא עצמות אדם :

החמשי הוא להודיע שאין ראוי שיתחבר הרשע עם הצדיק חפילו אחר
המות ולזה ספר שכאשר קברו איש בקבר חלישע הנה תקף
שנבע בעצמותיו חיה וקם על רגליו כי לא רצה הש' שיהיה רשע נקבר אצל צדיק :

הששי הוא להודיע שאין ראוי לענוש הבני' על חטא האב' ולא האבות
על הבנים ולזה ספר שבני המכי' לא המית ככתוב בספר תורת
משה לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על האבות :

השביעי הוא להודיע שאין ראוי שיתבאה האדם בדבר המלחמה ועורר
מדינים מפני ראותו שכבר הצליח במלחמה מה כי כבר אפשר
שינוצח במלחמה הזאת חף על פי שכבר הצליח במלחמה האחרת ולזה ספר כי
אמביה שעורר מדינים ליהואש מפני מה שראה מהבליחתי על האדומים במלחמה
ככל בידו הוא ויהוד' עמו ולאחזת הסבה ג' ספר ענין הנאווה שאמ' יהואש לאמביה
שכבר אמר לו שיפול הוא ויהודה עמו ונמשך לו מזה שכבר חיה אמביה אחר
יהואש חמש עשרה שנה :

השמיני הוא להודיע שאין ראוי להתחרות במצליח דרכו ולזה ספר מה
שקרה מהרע לישראל בעבור שמרדו מלכיהם במלכי' המצליחים
אשר היו נותנים מהם להם כי זה היה סבת החורבן והגלות ולזה ספר שכבר מצא
מלך חשור בהושע קטר ולזה בר על שמרון והגלה ישראל מעל אדמם ולאחזת
הסבה גם כן זכר כי חזקיהו בר אוחזו כי מלך חשור תפס כל הערים הבצורות אשר
ליהודה כנע אליו ועבדו וזהו חמרו חטאתי טוב מעלי את אשר נתן עלי אשא ולזה
ג' ספר כי כבר היו ישראל בסכנה גדולה בימי חזקיהו מלך יהודה מפני מרדו
במלך חשור לולי י' שהיה לו ולאחזת הסבה גם כן זכר מרד יהויקים בכבוד נצר
שהיה סבה אל שהגלה שם כל ביתו ובניו יהויכין ועמו גלו היותר ככבדים שבירוש'
ולאחזת הסבה ג' זכר מרד צדקיהו במלך בבל שהיה סבה לחורבן ירושלים ולגלות
יהוד' מעל אדמתו ולאחזת הסבה ג' זכר כי יהויכין' מפני ששם צוהר ותחת עול מלך
בבל הית' לו כפשו לסלל וממנו לבד נשארו בני' לבית יאשיהו והנה היה זרובבל בן
שאלתיא מזרעו כמו שזכר בספר ד' ואחרי מות כבוד נצר נשא חיל מרדך את

יתברך מלכי המלכים אשר עזרנו להשלים ספר נביאים הראשונים